6-46-f. 5?

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

19-?-14

19
?
19

6
16-1
51

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
13 B
30

ILLVSTRIVM
POETARVM
FLORES.

PER OCTAVIANVM MIRANdulam collecti, & in locos Cōmunes digeſti: nunc verò ab innumeris mendis repurgati, per Theod. Pulmánum Craneburgium.

CVM INDICE LOCORVM COMMVNIVM.

ANTVERPIAE,
Apud Ioannem Bellerum
ſub Aquila Aurea.

M. D. LXVIII.
Cum Priuilegio Regis.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ELENCHVS POETARVM, EX QVORVM OPERIBUS *Flores collecti ſunt.*

Ennius.
Virgilius.
Ouidius.
Horatius.
Iuuenalis.
Perſius.
Lucanus.
Seneca.
Boëthius.
Plautus.
Terentius.
Lucretius.
Martialis.
Silius Italicus.
Statius.

C. Valerius Flaccus
Manilius.
Catullus.
Propertius.
Tibullus.
Claudianus.
Auſonius.
Quibus iam dudum acceſſerunt,
Tit. Calpurnius.
Petronius Arbiter.
Olymp. Nemeſianus.
Cornelius Gallus, vel potiùs Maximianus.
Paulinus.

THEOD. PVLMANNVS CRANEBVRgius Ioanni filio ſuo S. D.

SI ætas, Pulmanne fili, & res familiaris ſinerent me pro eo, atque meus erga te eſt animus, de tuis ſtudiis, totaque adeò vitæ ratione tibi proſpicere, næ tibi eò patrem feliciorem contigiſſe gauderes, quò mihi videor & ætate, & rerum vſu, quæ vera vita ſit, propiùs didiciſſe. at, quando aliter ſummo illi vitæ noſtræ principi viſum eſt, qui diuina ſua prouidentia inconſultam animi voluntatem anteuertit, vnum illud, quod proximum eſt, & in mea manu, ſedulò operam dabo, vt recta cōſilia, & monita vlla parte tibi nō deſint. Quod autem ad ſtudiorum tuorum rationem attinet, quibus ante paucos annos prima ætatis tuæ initia me auctore conſecrare non infeliciter cœpiſti, hoc loco nihil te monendū eſſe exiſtimaui: præſertim cùm meæ diligētię veſtigia præſtātiſsimis aliquot auctoribus impreſſa, progreſſu ætatis ſatis edocere poſsint, è quo ſcriptorum genere veram, ſolidamq. eruditionem hauriendam eſſe ſemper iudicauerim. De moribus ve-

rò, vitaque honeſtè, & cum omnium laude inſtituenda quæ tibi indies, ac pæne in horas tradere, & inculcare ſoleo, ea, vt ne tum quidem, cùm optatiſsimo tibi meo conſpectu carendũ erit, vnquam memoria tua excidant, viſum eſt belliſsimas has ſententias, ex optimis quibuſq. Latinè loquendi magiſtris ab Octauiano Mirãdula olim excerptas, quibus recta, proximaque ad honeſtatem, morumq. integritatem via communitur, cum tui nominis inſcriptione euulgare: tum vt ex optima quæq. bonorum hominum exempla, quæ tibi lubens proponere conſueui, quouis loco, & tempore repræſentet: tum vt conſtet labor meus, quem amicorum ſuaſu, in mendis, quibus ſcatebant librariorum ignauia, ac editionum frequentia, accurata collatione tollendis, quantum quidem permiſit temporis anguſtia, non inuitus ſuſcepi. Vale. IIII. Idus Nouemb.

Anno CIↃ.IↃ.LXVII.

Antuerpiæ.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, ET D. COLENdiſsimo D. Octauiano Arcimboldo, protonot. Apoſtolico, Octauianus Mirandula canonicus regularis Lateranenſis, felicitatem optat.

DIu, pater ampliſsime, à pluribus rogatus, vt illuſtrium poëtarum ſententias clariores hinc inde diſperſas, in certum ordinem callectas redigerem, opus cõnſultò diſtuli: vtpote quòd cum magno labore non parum diſcriminis habeat, & multò plus temporis, & ſtudij exigat, quàm impoſitæ prædicandi ſarcinæ mancipato, & ſacris litteris vacanti religioſo concedi ſoleat. Præter id quòd tam varia, tam multiplex eſt almæ poëſis ſupellex, & tam obſcura vatum in hoc opere perficiũdo ſunt pertractanda volumina, vt cuiq. etiam audentiſſimo terrorem incutiant. Horum enim quædam veluti in vaſtiſſimam camporum planiciem, omnimoda rerum ſpecie refertam ſe tàm latè apeiunt, vt nedum legendo peragrari facilè, ſed vix in genij acumine complecti poſſint. Alia verò in tam denſam verborum ſiluam ſenſus occludunt, vt niſi ſtudio, et labore vim inferã, ſe mihi minimè aperiri videantur. Veruntamen priuatam hanc rationem

vicit caritatis vigor, quæ nunquã quærit quæ ſua ſunt. Vicit diui Platonis ſententia, per quam docemur hominem non tantummodo ſibi naſci. Vicit & ſtudentium religioſorum frequens, & iuſta poſtulatio: quibus non abſq. iniuria, quod fieri liceat, negari non potuit. Quapropter rem pro virili parte mea aggreßus, quæ vtiliùs, & ad humanæ vitæ inſtitutionem meliùs prolata eſſe mihi viſa ſunt, tanquam de Heſperidum hortis redolentiores fructus in vnum colligens, opuſculum hoc confeci, & integerrimæ D. V. ideo obtuli, dedicauiq́ue, vt qui omni fulges doctrina, & nobilißimis moribus inſtitutus progenitorum veſtigijs inhærens, ſacrum virtutibus domicilium præſtas. cenſor optimus hoc legitimè corrigas, approbes, ceterisq́. legendum tua auctoritate prebeas. Simul vt à tua Lateranenſi cõgregatione munus habeas, quod licèt collatis per te erga eam beneficijs longè ſit impar, tale tamen eſt, vt in ipſo & ſummam animi gratitudinem, & tui memoriam cognoſcere poßis. Vale.

PHILIPPVS BEROALDVS LECTORI SALVTEM.

MOS eſt ſtudioſorum, & is planè laudabilis, vt celeberrimorum ſcriptorum volumina perlegentes annotent, ſeligantque non parum multa, quæ memoratu digna eſſe videantur. Hoc Plinium illum multiſcium factitaſſe tradunt, qui nihil vnquam legit, quod non excerperet: qui dicere ſolebat, nullum librum eſſe tam malum, vt non aliqua ex parte prodeſſet. Hoc ſtudiorum genere Cæſar Dictator eſt delectatus, à quo adoleſcentulo feruntur condita, ob id dicta collectanea. Nuperrimè quoq. Octauianus Mirandula diui Auguſtini canonicus regularis ſacerdotali dignitate præditus, nec minùs doctrina quàm religione clarus, exemplo maiorum ex multijuga lectione collegit, excerpſitque, veluti ex pulcerrimo prato, floſculos hoſce odoratiſsimos, qui ſpirant ſuaueolentiam iucundiſsimam, qui tanquàm amaranthi minimè marceſcunt. Sunt hæc ex ſilua poëtarum ſcitiſsimè decerpta, quibus aut ſententia naturalis moralisve, aut laus virtutis, aut cenſoria morum caſtigatio, aut præcepta ſaluberrima continentur. Opus prorſus nō minùs conducibile, quàm laborioſum. Lector perlege, lætaberis, dicesq. te non parum debere celeberrimo præconi Octauiano, qui, quæ ſparſim, interciſimque apud compluſculos ſcriptores interuallata cum labore reperiebantur, ea in vnum quaſi corpus redacta, collegit, tradiditq. ſtudioſis, vt obuia ſint, offerantq, ſeſe citra moroſam veſtigationem, citraque fatigationem.
Vale.

IACOBI ANTONII Balbi Placentini Epigramma.

Cultor Heliconij Mirandula collis alumnus
Luſtraret nitidi cùm tuus arua ſoli.
Sicut apes legit varios ibi ſedula flores,
Ad nos & pleno detulit vſq. ſinu.
Filia quot Cereris Sicula non vidit in Enna,
Queis odor eximius, perpetuusq́. decor.
Sed confuſa vagas traheret ne copia mentes,
Obrueretq́. magis ſe male turba ſequens,
Ordine conſuluit pulcro, longumq́. laborans
Quoſq. ſuis fixit, depoſuitq́. locis.
Pectoraq́. edocuit titulis ſtudioſa paratis
Pulcra quibus faciant ſerta, quibus've fauos.
Quid moror? vnus opes tantas concluſit in horto
Aonij nemoris, delicias q́. breui.
Quare Pieridum iam non grauis obſtet amicis
Et labor, & longæ tædia multa viæ.
Huc alacres veniant. quod erat procul, ecce propinquum:
Horrebat ſaxis, quæ modò plana via eſt.
Reddita confuſis facies ſua gratia virtus,
Parnaſſum inueniet iam Lare quiſq. ſuo.

DE

DE LAVDE CARMINVM, ET QVOD FAMA Poëtarum ſit perennis, Ouidius Amorum lib. I. Eleg XV.

Quid mihi liuor edax ignauos obijcis annos?
Ingenijq́. vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum ſtrenua ſuſtinet ætas,
Præmia militiæ puluerulenta ſequi?
Nec me verboſas leges ediſcere, nec me
Ingrato voces proſtituiſſe foro?
Mortale eſt, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur, vt toto ſemper in orbe canar.
Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit, & Ide,
Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.
Viuet & Aſcræus, dum muſtis vua tumebit,
Dum cadet incurua falce reſecta Ceres.
Battiades toto ſemper cantabitur orbe,
Quamuis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno,
Cum Sole & Luna ſemper Aratus erit.
Dum fallax ſeruus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda, Menandrus erit.
Ennius arte carens, animoſiq́. Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primamq́. ratem que neſciat ætas,
Aureaq́. Aeſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit vna dies.

Tityrus, & ſegetes, Aeneiaq́. arma legentur.
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcusq́. Cupidinis arma,
Diſcentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus & Heſperijs, & Gallus notus Eois,
Et ſua cùm Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cùm ſilices, cùm dens patientis aratri
Depereant æuo, carmina morte carent.
Cedant carminibus Reges, Regumq́. triumphi,
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur populus, mihi flauus Apollo
Procula Caſtalia plena miniſtret aqua.
Suſtineamq́. coma metuentem frigora myrtum,
Atq. ita ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.
Tunc ſuus ex merito quemq. tuetur honor.
Ergo etiam, cùm me ſupremus aduſſerit ignis,
Viuam, pars'ue mei multa ſuperſtes erit.

INDEX LOCORVM
Communium.

Aſtinentia 1
Adoleſcentia 3
Aduerſitas 4
Adulatio 10
Adulterium 11
Aetas 12
Affectus 18
Afflictio 19
Aliena 23
Ambitio 24
Ambiguitas 25
Amicitia 26
Amor 34
Anima 59
Animus 66
Animalia 70
Ars 73
Aſperitas 75
Aſtutia 75
Aßuetudo 75
Attentio 77
Auaricia 78
Audacia 87
Auditus 88
Aula 88
Autumnus 89
Auxilium 89

B

Beatitudo 90
Bellum 93
Beneficentia 96
Blanditiæ 97
Bonitas 97
Bonum 100
Breuitas 103

C

Cantus 104
Caſtitas 105
Carmina 106
Cauſſæ 110
Cæcitas 112
Cælum 112
Cibus 115
Chriſtus 115
Clementia 120
Cognitio ſui 122
Communio rerum 124
Concordia 125

Con-

Confeſsio 125
Confortatio 128
Conſcientia 126
Conſeruatio rerum 422
Conſilium 128
Conſolatio 130
Conſtantia 130
Contagio 135
Conuitium 136
Correctio 136
Credulitas 136
Crudelitas 137
Culpa 141
Cupiditas 142
Cura 146
Curiöſitas 148

D

Damnati 149
Deceptio 149
Deliciæ 150
Deſidia 150
Deſperatio 151
Detractores 152
Deus 153
Dies 173
Diſcipuli 174
Diſcordia 175
Diſsimulatio 176
Diuitiæ 177
Doctrina 186
Dolor 187
Dolus 192
Dormitatio 193
Dos 193
Duces 194

E

Ebrietas 197
Electi 199
Elementa 199
Eloquentia 201
Exempla 203
Experientia 204

F

Facilitas 206
Factum 206
Fallacia 207
Fama 208
Fames 211
Fatum 212
Fauor 215
Felicitas 215
Fides 217
Fidelitas 221
Filij 222
Fines 225
Forma 232
Fornicatio 235
Fortitudo 235

For-

Fortuna	237	*Infirmitas*	285
Fratres	242	*Ingenium*	286
Fraudulentia	244	*Ingratitudo*	287
Frugalitas	244	*Inimicitiæ*	289
Furor	247	*Iniuria*	289
Futura	248	*Innocentia*	290
G		*Inuidia*	291
Gaudium	249	*Ira*	297
Gloria	249	*Iudicium*	300
Gratia	251	*Ius*	304
Gratitudo	251	*Iuſtitia*	306
Gula	253	*Iuuentus*	309
H			
Hypocriſis	254	*L*	
Homo	255	*Labor*	311
Honor	262	*Lacrima*	314
Hoſpitalitas	263	*Laus*	315
Humilitas	264	*Lectio*	319
I		*Leges*	321
Ignauia	265	*Lætitia*	323
Ignorantia	265	*Liberalitas*	324
Ignota	267	*Libertas*	325
Imperitia	267	*Libido*	326
Imperium	267	*Licentia*	326
Impoſſibile	268	*Licita*	327
Incontinentia	270	*Lingua*	328
Infamia	271	*Liuor & Inuidia*	291
Infantia	272	*Locus*	329
Infernus	237	*Loquacitas*	329

Lu-

Lucrum 330
Ludus 331
Luxuria 332

M

Malitia 336
Mala 342
Matrimonium 343
Medicina 343
Mediocritas 344
Meditatio 348
Mendacium 349
Mens 350
Meretrices 351
Metus 352
Militia 352
Miſeria 353
Miſericordia 358
Modicum & parum 423
Modus 360
Monitio 360
Mora 361
Morbi 363
Mores 364
Mors 367
Motus 375
Mulieres 376
Mundus 388
Munera 390
Mutuum 392

N

Natura 393
Nauigatio 395
Neceſsitas 398
Nobilitas 399
Nox 402
Nouitas 402

O

Obedientia 403
Obliuio 405
Obſequium 406
Occaſio 406
Otium 407
Officium 408
Onus 409
Opera 410
Oratio 411
Ornatus 414

P

Pax 416
Parentes 417
Parſimonia 422
Parum & modicum 423
Paſsio 426
Patientia 426
Patria 427
Paupertas 429
Peccatum 434
Pœna 446

Pœ-

Pœnitentia	446	*Religio*	494
Perfidia	515	*Rei*	496
Periuria	448	*Reprehenſio*	497
Perſeuerantia	449	*Reſpublica*	498
Petitio	449	*Requies*	500
Philautia	451	*Reſurrectio*	500
Philoſophia	452	*Ruina*	502
Pietas	454	*Rus*	503
Pigritia	455	*S*	
Poëſis & Poëtæ	456	*Sacerdotium*	505
Potentia	459	*Sacrificium*	505
Prælatio	465	*Sanitas*	507
Principes	467	*Sapientia*	508
Principium	468	*Scelus*	512
Probitas	469	*Scientia*	513
Proditio	470	*Scriptum*	513
Promiſsio	470	*Senectus*	517
Proſperitas	471	*Sermo*	524
Prouidentia	474	*Seruitus*	525
Prudentia	475	*Similitudo*	527
Pudicitia	476	*Simulacra*	528
Pudor	478	*Simulatio*	529
Pueritia	479	*Sitis*	529
Pulcritudo	480	*Sobrietas*	529
R		*Sollertia*	530
Ratio	482	*Somnus & Somnia*	530
Rapina	482	*Spes*	533
Recreatio	483	*Studium*	536
Regnum	484	*Sultitia*	537

Subdi-

Subditi 538
Superbia 538

T

Taciturnitas 539
Templa 541
Temporales res 542
Tempus 542
Terra 547
Teſtes 548
Timor 549
Tyrannis 552
Tormenta 554
Tribulatio 555

V

Varietas 599
Venia 555
Ver 556
Verbum 556
Verecundia 558
Veritas 558
Vetita 559
Vetuſtas 599
Via 598
Vicinitas 560
Viciſsitudo rerũ 560
Victoria 562
Vigilia 563
Vindemia 563
Vindicta 565
Vinum 597
Vis 566
Viri 566
Virginitas 568
Virtus 567
Vita 579
Vitia 583
Voluntas 584
Voluptas 586
Vſus 589
Vſura 591
Vtilitas 591
Vulgus 593
Vulnus 593
Vultus 694
Vxor 595

FINIS.

ILLVSTRIVM POETARVM FLORES PER OCTAVIANVM MIRANDVLAM COLLECTI, & in locos communes digeſti.

A

ABSTINENTIA.

Abſtinentiæ commendatio.

ACcipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque ſecum Hor. 2. Serm. 2.
Afferat: in primis valeas bene. nam variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſsis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoq; prægrauat vnà,
Atq; *affigit humo diuinæ particulam auræ. affligit.
Alter, vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi, Oui. 15. Meta.

Subditi 538
Superbia 538

T

Taciturnitas 539
Templa 541
Temporales res 542
Tempus 542
Terra 547
Teſtes 548
Timor 549
Tyrannis 552
Tormenta 554
Tribulatio 555

V

Varietas 599
Venia 555
Ver 556
Verbum 556
Verecundia 558
Veritas 558
Vetita 559
Vetuſtas 599
Via 598
Vicinitas 560
Viciſſitudo rerũ 560
Victoria 562
Vigilia 563
Vindemia 563
Vindicta 565
Vinum 597
Vis 566
Viri 566
Virginitas 568
Virtus 567
Vita 579
Vitia 583
Voluntas 584
Voluptas 586
Vſus 589
Vſura 591
Vtilitas 591
Vulgus 593
Vulnus 593
Vultus 694
Vxor 595

FINIS.

ILLVSTRIVM POETARVM FLORES PER OCTAVIANVM MIRANDVLAM COLLECTI, & in locos communes digeſti.

A

ABSTINENTIA.

Abſtinentiæ commendatio.

Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque ſecum Hor. 2. Serm. 2.
Afferat: in primis valeas bene. nam variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoq; prægrauat vnà,
*Atq; *affigit humo diuinæ particulam auræ.* affligit.
Alter, vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi, Oui. 15. Meta.

Congeſtoq́; auidum pingueſcere corpore corpus,
Alteriusq́; animantem animantis viuere letho.
Et infra. *Ergo ne pietas ſit victa Cupidine ventris.*
Parcite, vaticinor, cognatas cæde nefanda
Exturbare animas, nec ſanguine ſanguis alatur.
Iuuenalis 15. *Adſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ*
Occidiſſe aliquem: ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret,
Pythagoras: cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne
legumen?

Abſtinere à vini potatione ſuperflua, & Venere omnes debent.

Virg. Opuſc.
Nec Veneris, nec tu Vini capiaris amore:
Vno nanque modo vina, Venusq́; nocent.
Vt Venus eneruat vires: ſic copia Bacchi
Et tentat greſſus, debilitatq́; pedes.
Multos cæcus amor cogit ſecreta fateri:
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum ſæpe parit ferus exitiale Cupido:
Sæpe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello:
Et Lapithas bello perdis Iacche graui.
Denique cùm mentes hominum furiarit vterque:
Et pudor, & probitas, & metus omnis abeſt.
Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum:
Nec te muneribus lædat vterque ſuis.
Vina ſitim ſedent: natis Venus alma creandis

Seruiat. hos fines tranſilijſſe nocet.

Abſtinere à placitis, non minima virtus.

Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere: Ouid.16. Epiſt.
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.

Abſtinentia carnales refrenat motus.

Verbum Hercle hoc verum eſt: ſine Cerere, & Li- Terent.
bero friget Venus. Eun.

ADOLESCENTIA.

Adoleſcentem verecundum eſſe decet.

Adoleſcentem verecundum eſſe decet. Plaut. Aſin.

Adoleſcentes in bonum aſſuefaciendi ſunt.

Tu quos ad ſtudiũ, atq; vſum formabis agreſtem Virg.3.
Iam vitulos hortare, viamque inſiſte domandi Georg.
Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis ætas.
Sed quoniã ad tantas nõ primum naſcimur artes, Virg.
Nunc primum teneros firmamus robore neruos. Ceiri.
Et teneræ nimis
Mentes aſperioribus Horat.
Formandæ ſtudijs. 3.Carm. 24.
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos Idem.1.
Qua ratione queas traducere leniter æuum. Epiſt.18.
Fingit equum tenera docilem ceruice magiſter Idem 1.
Ire viam, qua monſtrat eques. venaticus ex quo Epiſt.2.
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula
Militat in ſiluis catulus. nunc adbibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.

Iuuenal. 14. *Gratum eſt, quòd patriæ ciuem, populoq́; dediſti,
Si facis, vt patriæ ſit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimùm enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas. ſerpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem ſumtis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq́; relictis
Ad fetus properat, partem cadaueris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoq; vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cùm iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, et generoſæ
In ſaltu venantur aues: nunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cùm ſematura leuabit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quam primùm prædam rupto guſtauerit ouo.

Sen. Oct. Regenda magis eſt feruida adoleſcentia.

Adoleſcentum facta parentibus celata haud eſſe debent.

Terent. Adelph. Quæ fert adoleſcentia,
Ea ne me cælet conſuefeci filium.
Nam qui mentiri, aut fallere inſueuerit patrē, aut
Audebit, tanto magis audebit ceteros.

ADVERSITAS.

Aduerſa amorem virtutis haud eximere valent.

Silius. 10 Neq; enim virtutis amorem

Aduerſa exemiſſe valent

Aduerſa æquo animo tolerare virtus eſt maxima.

Hem iſta eſt virtus, quando vſus eſt qui malum fert fortiter. Plautus Aſin.
Vnum hoc ſcio Terent.
Quod fors feret, feremus æquo animo. D. placet. Phorm.
Heus iſtuc viri eſt officium.

Fabij Maximi conſtantia, qui nec morte, nec aduerſis frangebatur.

Hos mulcens queſtus Fabius, deforme docebat Silius 10
Cladibus iraſci, vulgumq́; arcebat ab ira.
Aduerſis etenim frangi non eſſe virorum,
Qui Martem inſcribant genti non poſſe dolores
Condere, & ex pœna ſolatia poſcere luctus.

Aduerſa æquanimiter toleranda ſunt.

Albus vt obſcuro deterget nubila cælo Horat. 1.
Sæpe Notus, nec parturit imbres Carm. 7.
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæq́; labores,
Aequam memento rebus in arduis 2. Car. 3.
Seruare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Deli.
Quocirca viuite fortes, 2. Serm. 2
Fortiaq́; aduerſis opponite pectora rebus.

Aduerſis in rebus amicos paucos proba.

Plures amicos re ſecunda compares. Pitta.
Paucos amicos rebus aduerſis probes. per Auſ.

Aduerſa ferre leue eſt, at perferre graue.

Sene. Thyeſte. *Leue eſt miſerias ferre, perferre eſt graue.*

Aduerſa patienter toleranti, nil nocere valet.

Boëthius 4. *Quiſquis compoſito ſerenus æuo,*
Fatum ſub pedibus egit ſuperbum,
Fortunamque tuens vtramque, rectus,
Inuictum potuit tenere vultum:
Non illum rabies, minæque Ponti
Verſum funditus excitantis æſtum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumificos Veſeuus ignes,
Aut celſas ſoliti ferire turres
Ardentis vis fulminis mouebit.

Aduerſa pios, religioſos'ue homines reddunt.

Ouid. 11. Met. *Aſpera creſcit hiems, omnique à patre feroces*
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miſcent.
Infrà. *Hic votis Numen adorat.*
Idem 3. Faſt. *Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis*
Vtitur: at votis is quoque poſcit opem.
1. Triſt. 2 *Dij maris & cæli (quid enim niſi vota ſuperſunt?)*
Soluere quaſſatæ parcite membra ratis.
1. Triſ. 10 *Ipſe gubernator tollens ad ſidera palmas,*
Expoſcit votis immemor artis opem.
Quocunque adſpexi, nihil eſt niſi mortis imago,
Quam dubia timeo mente, timenſque precor.
Hor. 2. Carm. 16 *Otium Diuos rogat in patenti*
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent

Side-

Sidera nautis.)

Aduerſa virtute inſignito dulcia atque leuia ſunt.

Serpens, ſitis, ardor arenæ Lucan.9
Dulcia virtuti. gaudet patientia duris.
Lætius eſt quoties magnò ſibi conſtat honeſtum.

Aduerſitas amicos probat, oſtendit, atque diſperdit.

Dum mea puppis erat valida fundata carina, Ouid. 4. Pont.3.
Qui mecum velles currere primus eras.
Nunc quia contraxit vultum Fortuna, recedis,
Auxilio poſtquàm ſcis opus eſſe tuo.
Scilicet vt fuluum ſpectatur in ignibus aurum, 1. Triſt.4
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuuat, & vultu ridet fortuna ſereno,
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit, fugiunt, nec noſcitur vlli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
O mihi care quidem ſemper, ſed tempore duro 3. Triſ.4
Cognite, res poſtquàm procubuere meæ.
Vt cecidi, cunctique metu fugere ruinam, 3. Triſt.5
Verſaque amicitiæ terga dedere meæ.
Fidem ſecunda poſcunt, aduerſa exigunt. Sen. Agam.

Aduerſitas grauior eſt, quantò magis improuiſa euenit.

Incertum eſt quid agam, quia præter ſpem, atq; incredibile hoc mihi obtigit. Terent. Phorm.
Ita ſum irritatus, animum vt nequeam ad cogitandum inſtituere.

Quamobrem omnes cùm ſecundæ res ſunt maximè tum maximè
Meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærum nam ferant:
Pericla, damna, exſilia, &c.

Aduerſitas ingenioſum hominem reddit: quandoque, & è contra.

Ouid. 6. Meta. *Os mutum facti caret indice, grande doloris*
Ingenium eſt, miſeriſq; venit ſolertia rebus.

2. Arte. *Ingenium mala ſæpe mouent, quis crederet vnquã*
Aëreas homines carpere poſſe vias?

Idem Triſt. 21. *Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obſtat,*
Ingeniumq; meis ſubſtitit omne malis.

4. Pon. 2. *Nec tamen ingenium nobis reſpondet vt antè,*
Sed ſiccum ſterili vomere litus aro.
Scilicet vt limus venas excæcat in vndis,
Læſaq; ſupreſſo fonte reſiſtit aqua:
Pectora ſic mea ſunt limo vitiata malorum,
Et carmen vena pauperiore fluit.

4. Triſt. 1. *Vtq; ſoporiferæ biberem ſi pocula Lethes,*
Temporis aduerſi ſic mihi ſenſus abeſt.

Aduerſitas laudabilem hominem facit, qui eam æquanimiter tolerat.

5. Triſt. 6. *Scilicet aduerſis probitas exercita rebus,*
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Vlyſſes,
Penelope felix, ſed ſine laude, foret.

Aduerſitas prodeſt homini magis, quàm proſperitas: eò quod in ſui ipſius cogni-

tionem

tionem, nec non in Dei reuerentiam ſæpiſsimè inducit.

Ad cælumq́; manus, & ſplendida brachia tollens, Ouid. 2.
Da veniam Lenææ pater, peccauimus, inquit: Met.
Sed miſerere precor, ſpecioſoq́; eripe damno.

**-Multoq́; in rebus acerbis* Lucre. 3.
Acrius aduertunt animos ad religionem.
Quo magis in dubijs homines ſpectare periclis
Conuenit, aduerſiſq́; in rebus noſcere qui ſint.
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.

**Tanta adeò, cùm res trepidæ, reuerentia Diuûm* Silius 7.
Naſcitur.

Aduerſitatum expreſsio horribilis.

**Scire meos caſus ſi quis deſiderat omnes,* Ouid. 1.
Plus, quàm quod fieri res ſinit, ille petit. Triſt. 4.
Tot mala ſum paſſus, quot in æthere ſidera lucent.
Paruaq́; quot ſiccus corpora puluis habet.
Multaq́; credibili tulimus maiora, ratamq́;,
Quamuis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam quædam mecum moriatur oportet,
Meq́; velim poſſint diſſimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius eſſet,
Pluraq́ue cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen iccirco complecterer omnia verbis,
Materia vires exſuperante meas.

**Meq́; tot aduerſis cumulat, quot litus arenas* 4. Triſ. 1.
Quotq́ue fretum piſces, ouaq́ue piſcis habet.
Verè prius flores, æſtu numerabis ariſtas,

Poma per autumnum, frigoribuſq; niues:
Quàm mala quæ patior toto iactatus in orbe,
Dum miſer Euxini litora ſæua peto.

5.Triſt.2. *Litora quot conchas, quot amœna roſaria flores,*
Quot ue ſoporiferum grana papauer habet:
Silua feras quot alit, quot piſcibus vnda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulſat auis:
Tot premor aduerſis: quæ ſi comprendere conor,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.

Val.Flaccus 3. *Bis Zephyri iam vela vorant, fiducia mæſtis*
Nulla viris, ægro aſſiduè mens carpitur æſtu.

Aduerſis in rebus vitam paruifacere facile eſt: at contrà, fortiſſimi pectoris eſt.

Martia-lis 11. *Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam.*
Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

ADVLATIO.

Adulatorum effectus, ſeu proprium.

Ter. Eu. *Omnia habeo, neque quidquam habeo: nihil cũ eſt, nil deſit támen. &c.*
Eſt genus hominum, qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt,
Nec ſunt: hos conſector: hiſce ego non paro me, vt rideãt.
Sed his vltro arrideo, & eorum ingenia admiror ſimul:
Quidquid dicũt, laudo: id rurſum ſi negant, laudo id quoque:
Negat quis, nego: ait, aio: poſtremò imperaui egomet mihi,

Omnia

Omnia aſſentari.is quæſtꝰ nūc eſt multò vberrimꝰ

Quid,quòd adulandi gens prudentiſſima laudat Iuuenalis 3.
Sermonem indocti,faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat
Herculis,Antæum procul à tellure tenentis?
Miratur vocem anguſtam,quâ deterius nec
Ille ſonat,quo mordetur gallina marito.&c.
Natio comœda eſt.rides? maiore cachinno
Concutitur:flet,ſi lacrimas aſpexit amici,
Nec dolet:igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem: ſi dixeris æſtuo,ſudat.

Adulatores fugiendi, paruifaciendi'ue ſunt: quia ſub adulatione haud exigua latitant mala,moraliter.

Impia ſub dulci melle venena latent. Ouid. Amor.8.

ADVLTERIVM.

Adulterium non eſſe committendum.

Elige de vacuis,quam non ſibi vindicet alter: Idem
Si neſcis,dominum res habet iſta ſuum. Epiſt.19.
Nupta virum timeat, rata ſit cuſtodia nuptæ: Idem.3.
Hoc docet,hoc leges,iuſq́;,pudorq́; iubent. Art.
Nil mihi cum [illegible] *eſt: Thais in arte mea eſt.* Idem.1.
Deſine matronas ſectarier:vnde laboris Horat.1. Serm.2.
Plus haurire mali eſt,quã ex re decerpere fructus.

Adulteri malum exitum ſortiuntur:

Hic ſe præcipitem tecto dedit : ille flagellis
Ad mortem cæſus:fugiens hic decidit acrem Ibidem
Prædonum in turbã;dedit hic pro corpore nummos:

Hunc

Hunc permixerunt calones. quin etiam illud
Accidit, vt quidam teſteis, caudamque ſalacem
Demeteret ferro.

AETAS.

Aetas antiqua, quę aurea dicebatur à cupiditate ſemota fuit: ſed pace, nec non iuſtitia plena extitit, in qua etiã cõmunia erant omnia.

Virgil. 1. Georg. *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni,*
Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebant, ipſaque tellus
Omnia liberiùs, nullo poſcente, ferebat.

Ouid. 1. Metam. *Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo*
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumq́ colebat.

Infrà. *Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ.*
Non tuba directi, non æris cornua flexi:
Non galeæ, non enſis erat: ſine militis vſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoq́ immunis, raſtroq́ intacta, nec vllis
Saucia vomeribus per ſe dabat omnia tellus.

Idem. 1. Faſt. *Nondum iuſtitiam facinus mortale fugarat:*
Vltima de Superis illa reliquit humum.
Proq́ metu populum, ſine vi, pudor ipſe regebat:
Nullus erat iuſtis reddere iura labor.

Petr. Arbiter. *Indum non fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,*
Nec iam in calcato radiabat marmore terra
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & noua terræ
Pocula, quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc mollis ſcillæ latus, & de candice lento

Vimineæ lances, maculataq; teſta Lyæo,
Et paries circa, palea ſatiatus inani,
Fortuitoq; luto clauos numerabat agreſtes,
Et viridi iunco gracilis pendebat arundo.
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſeruo.
Inter odoratas pendebat texta coronas,* * teſta
Et thymbræ veteres, & paſſis vna racemis.
**Felix nimiùm prior ætas,* Boëthius
Contenta fidelibus aruis, 2.5.
Nec inerti perdita luxu:
Facili quæ ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande,
Nec Bacchica munera norat
Liquido confundere melle,
Nec lucida vellera Serum
Tyrio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubres,
Potum quoque lubricus amnis,
Vmbras altiſſima pinus.
Nondum maris alta ſecabat,
Nec mercibus vndique lectis
Noua litora viderat hoſpes.
Tunc claſſica ſæua tacebant,
Odiis neque fuſus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma.
Quid enim furor hoſticus vlla
Vellet prior arma mouere,
Cùm vulnera ſæua viderent,

Nec

Nec præmia ſanguinis vlla?

Auream illam ætatem Saturni tempore fuiſſe poëtæ paſsim adſerunt.

Virgil.8. Aen. *Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo,*
Arma Iouis fugiens, & regnis exſul ademptis.
Is genus indocile, ac diſperſum montibus altis
Compoſuit, legeſq; dedit, Latiumq; vocari
Maluit, his quoniam latuiſſet tutus in oris.
Aureaq;, vt perhibent, illo ſub Rege fuere
Sæcula, ſic placida populos in pace regebat:
Deterior donec paullatim, ac decolor ætas.
Et belli rabies, & amor ſucceſsit habendi.

Iuuenal. Sat. 6. **Credo pudicitiam Saturno rege moratam*
In terris, viſamq; diu, cùm frigida paruas
Præberet ſpelunca domos, ignemq;, Laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbræ.

3.Amo.7. *At cùm regna ſenex cæli Saturnus haberet,*
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Aeraq;, & argentum, cumq; auro pondera ferri
Mœnibus admorat, nullaq; maſſa fuit.
At meliora dabat curuo ſine vomere fruges,
Pomaq;, & in quercu mella reperta caua.
Nec valido quiſquam terram ſcindebat aratro,
Signabat nullo limite foſſor humum.
Non freta demiſsi verrebant eruta remi,
Vltima mortali tum via litus erat.
Contra te ſollers hominum natura fuiſti,
Et nimium dominis ingenioſa tuis.

Sen. Oct. *-Rurſus vt ſtirpem nouam*

Generet

Generet, renaſcens melior: vt quondam tulit
Iuuenis tenente regna Saturno poli.
Tunc illa virgo, Numinis magni Dea,
Iuſtitia cælo miſſa cum ſancta Fide,
Terras regebat mitis: humanum genus
Non bella norant, non tubæ fremitus truces,
Non arma gentes, cingere aſſueuerant ſuas
Muris nec vrbes: peruium cunctis iter,
Communis vſus omnium rerum fuit,
Et ipſa tellus leta fecundos ſinus
Pandebat vltrò, tam pijs felix parens,
Et tuta alumnis –

Quàm bene Saturno viuebant rege prius, quàm Tibullus 1.3.
Tellus in longas eſt patefacta vias.
Nondum cæruleas pinus contemſerat vndas,
Effuſum ventis præbueratq́; ſinum.
Nec vagus ignotis repetens compendia terris
Præſſerat externa nauita merce ratem.
Illo non validus ſubijt iuga tempore taurus,
Non domito frenos ore momordit equus.
Non domus vlla fores habuit, non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arua lapis.
Ipſæ mella dabant quercus, vltreq́; ferebant
Obuia ſecuris vbera lactis oues
Non acies, non ira fuit, non bella, nec enſes
Immitti ſæuus duxerat arte faber.

Aetas argentea poſt Saturni mortem ſucceſsit, aurea ætate minus bona, ærea tamen melior.

**Poſt-*

Ouid.1. Met. *Poſtquàm Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Ioue mundus erat, ſubijtque argentea proles,
Auro deterior fuluo, pretioſior ære.

Tibullus l.3. *Nunc Ioue ſub domino cædes, & vulnera ſemper.*
Nunc mare, nunc lethi mille repentè viæ.

Aetas ęrea creuit, quę duabus ſupradictis peior eſt, non tamen in totum ſcelerata.

Ouid.1. Met. *Tertia poſt illam ſucceſſit aënea proles,*
Sæuior ingenijs, & ad horrida promtior arma,
Non ſcelerata tamen. –

Aetas ferrea poſtremùm aduenit, in qua omnia creuere facinora.

Ouid.1. Met. *–De duro eſt vltima ferro.*
Protinus irrupit venæ peioris in æuum
Omne nefas, fugere pudor, verumq́ue, fidesq́ue.
In quorum ſubiere locum fraudesq́, doliq́ue,
Inſidiæq́, & vis, & amor ſceleratus habendi. &c.
Nec tantùm ſegetes, alimentaq́ue debita diues
Poſcebatur humus: ſed itum eſt in viſcera terræ:
Quasq́; recondiderat, Stygijsq́ admouerat vmbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum.
Iamq́ nocens ferrum, ferroq́ue nocentius aurum
Prodierat. prodit bellum, quod pugnat vtroque,
Sanguineaq́ue manu crepitantia concutit arma.
Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpitē tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoq; gratia rara eſt.
Imminet exitio vir coniugis, illa mariti.
Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ.
Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Victa

Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes
Vltima cæleſtûm terras Aſtræa reliquit.
**Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.* Iuuenalis. 6.
**Ferrea non Venerem, ſed prædam ſæcula laudant:* Tibullus 2.3.
Præda tamen multis eſt operata malis.
Præda feras acies cinxit diſcordibus armis:
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorq́; venit.
Præda vago iuſſit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubijs roſtra dedit ratibus,

Aetas peior ferrea nunc agitur.

Non ætas agitur, peioraq́ue ſæcula ferri Iuuenalis 13.
Temporibus: quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.

Et ſic indies malum augebitur.

Aetas parentum peior auis, tulit Horat.3. Carm.6.
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.
-Dedit hanc contagio labem, Iuuenalis 2.
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agro
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci.

Aetas vltima in nos venit.

In nos ætas vltima venit. Senec. Thyeſte.
O nos dura ſorte creatos.

Aetas omnis à Deo proprium officium habet.

-Propria deſcribit Deus Seneca Theb.
Officia, & æuum per ſuos ducit gradus,
Lætitia iuuenem, frons decet triſtis ſenem.

Aetas noui aliquid aſsiduè adportat, atque ad ſcientiam maximè confert.

Ouid. 6. Met. – *Non omnia grandior ætas,*
Quæ fugiamus, habet: ſeris venit vſus ab annis.

Idem 5. Met. *Etenim mihi multa vetuſtas*
Scire dedit.

Plaut. Trin. *Sapiētiæ ætas cōdimentum'ſt, ſapiens ætati cibus.*

Terent. Adelph. *Nunquam ita quiſquam bene ſubducta ratiōe ad vitam fuit,*
Quin res, ætas, vſus ſemper aliquid apportet noui,
Aliquid moneat, vt illa, quæ te ſcire credas, neſcias,
Et, quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies.

Aetas vt roſa perit.

Auſon. Eidyl. 14. *Collige virgo roſas dum flos nouus, & noua pubes,*
Et memor eſto æuum ſic properare tuum.

AFFECTVS.

Affectiones animi ſunt quatuor, quæ veri cognitionem impediunt, igitur reſecādę ſunt, & ad hoc exhortatio pulcra.

Boët. 1. 7. *Nubibus atris*
Condita nullum
Fundere poſſunt
Sidera lumen.
Si mare voluens
Turbidus Auſter
Miſceat æſtum,
Vitrea dudum,
Parq; ſerenis
Vnda diebus,
Mox reſoluto
Sordida cœno
Viſibus obſtat.
Quiq; vagatur,
Montibus altis
Defluus amnis,
Sæpe reſiſtit
Rupe ſoluti
Obijce ſaxi.
Tu quoque ſi vis
Lumine claro

Cer-

Cernere verum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,

Spemq́; fugato,
Nec dolor adſit.
Nubila mens eſt,
Vinctaq́; frenis,
Hæc vbi regnant.

AFFLICTIO.

Afflicto compatiendum eſt, & ſi non de ipſius pœna, ſaltem de pœnæ merito.

Et mala Naſonem, quoniam meruiſſe videtur, Ouid. 1.
Si non ferre doles, at meruiſſe dole. Pont. 8.

Afflictorum conſolatio illuſtris.

O ſocij (neq; enim ignari ſumus ante malorum) Virgil. 1.
O paſſi grauiora: dabit Deus his quoque finem. Aen.
Vos & Scyllæam rabiem, penituſq́; ſonantes
Acceſtis ſcopulos: vos & Cyclopeia ſaxa
Experti, reuocate animos, mæſtumq́; timorem
Mittite. forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum
Tendimus in Latium: ſedes vbi fata quietas
Oſtendunt: illic fas regna reſurgere Troiæ.
Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis.
**Iſq́; his Aeneam ſolatus vocibus infit:* Idem 5.
Nate dea, quò fata trahunt, retrahuntq́; ſequamur. Aen.
Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferēdo eſt.
**Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito,* Idem 6.
Quàm tua te fortuna ſinet. Aen.
—Quoties flenti Theſeius heros Ouid. 15.
Siſte modum dixit: nec enim fortuna querenda Met.

Sola

Sola tua eſt. ſimiles aliorum reſpice caſus.
Mitiùs iſta feres, vtinamq́ue exempla dolentem
Non mea te poſſent releuare: ſed & mea poſſunt.
Idem 1. Faſto. **Cui genetrix flenti, fortuna viriliter, inquit,*
(Siſte puer lacrymas) iſta ferenda tibi eſt.
Sic erat in fatis.
Infrà. **Nec fera tempeſtas toto tamen errat in anno:*
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.
Pont. 4. **Nulla dies adeò eſt auſtralibus humida nimbis,*
Non intermiſſis vt fluat imber aquis.
Nec ſterilis locus vllus ita eſt, vt non ſit in illo
Miſta ferè duris vtilis herba rubis.
3. Amor. 10. **Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim:*
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem,
Idem ad Liuiam. **Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu,*
Fortior vt poſſis cladibus eſſe tuis.
Ibidem. **Impoſuit te alto fortuna, locumq́ tenere*
Iuſſit honoratum, Liuia perfer onus. &c.
Alta mane, ſupraq́ tuos exſurge dolores,
Infragilemq́ue animum, quo potes vſq;, tene.
Hora. Car. 10. **Rebus anguſtis animoſus, atque*
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.
Iuue. 15. **Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquò*
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere maior.
Ibidem. **Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,*
Si flectas oculos maiora ad crimina.
Seneca Thyeſte. **Pectora longis hebetata malis,*

Iam

Iam ſollicitas ponite curas:
Fugiat mæror, fugiatque pauor,
Fugiat trepidi comes exilij
Triſtis egeſtas, rebuſque grauis
Pudor afflictis, magis vnde cadas,
Quàm quò, refert: magnum ex alto
Culmine lapſum, ſtabilem in plano
Figere greſſum: magnum ingenti
Strage malorum preſſum, fracti
Pondera regni non inflexa
Ceruice pati, neque degenerem
Victumque malis, rectum impoſitas
Ferre ruinas. ſed iam ſæui
Nubila fati pelle, ac miſeri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni.

Quid tibi tantopere eſt, mortalis, quòd nimis ægris Lucre. 3.
Luctibus indulges? quid mortem congemis, et fles?
Cur non vt plenus vitæ conuiua recedis,
Aequo animoq; capis ſecuram ſtulte quietem?

Hic finis rapto: quin tu iam vulnera ſedas, Statius 2.Sil.
Et tollis merſum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides. obeunt noctesq; diesq;
Aſtraque, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
Nam populos mortale genus, plebiſque caducæ
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt.
His amor exitio, furor his, & ſæua Cupido:
Vt ſileam morbos. hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis Seirius igni.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Hos manet imbrifero pallens autumnus hiatu.
Quidquid habet ortus,finem timet.ibimus omnes,
Ibimus:immenſis vrnam quatit Aeacus vmbris.
Idem 5. Sil. 1. **Parce precor lacrymis,ſæuo ne concute planctu*
Pectora,nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Manil.2. **Quod ſi ſolerti circumſpicis omnia cura,*
Fraudata inuenies amiſsis ſidera membris.
Scorpius in libra conſumit brachia,Taurus
Succidit incuruo claudus pede, lumina Cancro
Deſunt,Centauro ſupereſt,& quæritur vnum:
Sic noſtros caſus ſolatur mundus in aſtris,
Exemploq́ docet patienter damna ſubire.

Afflictorum vita mortis vices tenet.

Sen.Her. Oet. *Mortis habet vices,*
Lentè cùm trahitur vita gementibus.

Afflictis dubiam reſponſionem adferens, ipſorum ſalutem negat.

Sen.Her. Oed. *Dubiam ſalutem qui dat, afflictis negat.*

Afflictis tempus immobile videtur.

5.Triſt. 11. *Vt ſumus in Ponto,ter frigore conſtitit Iſter:*
Facta eſt Euxini dura ter vnda maris.
At mihi tam videor patria procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graio Troia ſub hoſte fuit.
Stare putes,adeò procedunt tempora tardè:
Et peragit lentis paſsibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quidquam de noctibus aufert,
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura nouata eſt,
Cumq́ meis curis omnia longa facit?

An peragunt ſolitos communia tempora motus?
Suntq́; magis vitæ tempora dura meæ?

ALIENA.

Aliena nobiliora melioráue proprijs iudicantur, etiam ſi non ſint.

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris: Ouid. 1.
Vicinumq́; pecus grandius vber habet. Art.
Qui fit Mæcenas, vt nemo, quam ſibi ſortem Hora. 1.
Seu ratio dederit, ſeu Fors obiecerit, illa
Contentus viuat: laudet diuerſa ſequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contrà mercator, nauim iactantibus Auſtris,
Militia eſt potior, quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris, legumq́; peritus,
Sub galli cantum conſultor vbi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in vrbem eſt,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe beatum. Idem 1.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio, ſors. Epiſt. 14.
Stultus vterq́; locum immeritum cauſſatur iniquè.
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit vnquam.

Aliena potius, quã propria homines inſpiciũt, qui haud parua caſtigatione digni ſunt.

Egomet mi ignoſco Mænius inquit. Horat. 1.
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſq́; notari. Sem. 3.
Cùm tua peruideas oculis mala lippus inunctis,

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? –

Perſ. 4. **Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:*
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo!

Plautus Stich. **Sed curioſi ſunt hic quàm plures mali,*
Alienas res qui curant ſtudio maximo,
Quibus ipſis nulla eſt res, quam procurent, ſua.

Terent. Heaut. **Tantûmne ab re tua eſt otij tibi Chreme,*
Aliena vt cures, eaq; nihil, quæ ad te attinent?

Ibidem. **Dij veſtram fidẽ. itan' comparatam eſſe hominum naturam omnium,*
Aliena melius vt videant, & iudicent, quàm ſua?

Idẽ Hec. **Tua quod nihil refert, percunctari deſinas.*

Catul. 21 **Nimirum idẽ omnes fallimur, neq; eſt quiſquam,*
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poßis. ſuus cuiq; attributus eſt error:
Sed non videmus, manticæ quod in tergo eſt.

AMBITIO.

Ambitio auaritiæ nutrix eſt, quæ potentum veſtibulis excubat.

Claud. 2. Stil. *Trudis auaritiam, cuius fœdißima nutrix*
Ambitio, quæ veſtibulis, foribuſq; potentum
Excubat, & pretijs commercia poſcit honorum
Pulſa ſimul. –

Virtute ambire hominis eſt, non autem fautoribus: nam ſat fautorum habet, qui bene operatur.

Plaut. Amph. *Virtute ambire oportet, non fautoribus.*

Sat

Sat habet fautorum ſemper, qui rectè facit.
Emitur ſola virtute poteſtas. Claud. 3. Hon.

Ambitio ad aulam, non Regis amor multos conuocat.

Pauci Reges, non regna colunt. Seneca Hercule Oet.
Plures fulgor conuocat aulæ.
Cupit hic Regi proximus ipſi,
Clarusq; latas ire per vrbes.
Vrit miſerum gloria pectus.

Ambitioſorum admonitio lepidiſsima, vt à regnandi cupiditate abſtineant.

Nec tibi regnandi veniat tam dura Cupido. Virg. 1. Georg.

AMBIGVITAS.

Ambiguitatis imitatio.

Heu quid agat? quo nũc Reginam ambire furẽtem Virgil. 4 Aeneid.
Audeat affatu, & quæ prima exordia ſumat?
Atq; animum nũc huc celerem, nunc diuidit illuc, Idem. 8. Aeneid.
In parteſq; rapit varias, perq; omnia verſat.
Aut pugnã, aut aliquid iã dudũ inuadere magnũ Idem. 9. Aeneid.
Mens agitat mihi, nec placida contenta quiete eſt.
Et libet, & timeo, nec adhuc exacta voluntas Ouid. Epiſt. 16
Eſt ſatis: in dubio pectora noſtra labant.
Quo pede nunc vtar, dubia eſt ſententia nobis. 3. Põt. 4.
Nec quid agã inuenio, nec quid nolimue, velimue 4. Pon. 12
Nec ſatis vtilitas eſt mea nota mihi.
Crede mihi, miſeros prudentia prima relinquit,
Et ſenſus cum re, conſiliumque fugit.
Incertum eſt quid agam, quia præter ſpem, atq; in- Terent. Phorm.

 cre di-

credibile hoc mihi obtigit.

Ita ſum iritatus, animum vt nequeam ad cogitandum inſtituere.

AMICITIA.

Amicitia maius nil dedit natura, nec ratiùs.

Manilius 2. *Iccirco nihil ex ſemet natura creauit.*
Pectore amicitiæ maiùs, nec rariùs vnquam.
Vnus erat Pylades, vnus qui mallet Oreſtes
Ipſe mori. lis vna fuit, per ſaccula mortis: pericula
Alter quòd raperet fatum, non cederet alter.
Et duo, qui potuere ſequi vix noxia pœnis.
Optauitq́ reum ſponſor non poſſe reuerti:
Sponſoremq́ reus timuit, ne ſolueret ipſum.

Amicitia inter pares contrahenda eſt.

Ouid. 3. Triſt. 4. *Viue ſine inuidia molleſq́ inglorius annos*
Exige. amicitias & tibi iunge pares.

Amicitiæ veræ ambiendæ exemplum.

Lucanus ad Piſonem. *-Dignare tuos aperire penates.*
Hoc ſolum petimus: nec enim me diuitis auri
Imperioſa fames, & habendi ſæua libido
Impulerit, ſed laudis amor. iuuat optime tecum
Degere.

Amicitiæ commendatio.

Ouid. 3. Pont. 2. *Fabula narrata eſt poſtquàm vulgaris ab illo,*
Laudarunt omnes facta, piamq́ fidem.
Scilicet hîc etiam, qua nulla ferocior ora eſt,
Nomen amicitiæ Barbara corda mouet.

Amicitiæ maximæ exemplum.

Ire

re iubet Pylades carum periturus Oreſtem: Ouid.3. Pont. 2.
Hic negat, inq́; vicem pugnat vterq; mori.
Extitit hoc vnum quod non conuenerat illis:
Cetera pars concors, & ſine lite fuit.
**Nunquid Achilleos inter ſera prœlia fidi* 5.Triſt.7
Deſeruit leuitas Automedontis equos?

Amicitia potentum inexperto dulcis apparet: quæ tamen mæroris plena eſt. ideo vitanda.

Vſibus edocto ſi quidquam credis amico, 3.Triſt.4
Viue tibi: & longè nomina magna fuge.
**Non foret Eumedes orbus, ſi filius eius* Ibidem.
Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cœpiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
**Dulcis in expertis cultura potentis amici:* Hor.1.
Expertus metuet. tu dum tua nauis in alto eſt, Epiſt.18.
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.

Amicitia in ſenſu ſita eſt.

Sed lateri nullus comitem circundare quærit, Lucanus
Quem dat purus amor, ſed quē tulit impia merces, ad Piſonem.
Nec quiſquam vero pretium largitur amico,
Quem regat ex æquo, vicibusq́; regatur ab illo.

Amicitiæ fictæ intimatio, ſeu reprehenſio acerrima.

Illud amicitiæ ſanctum, & venerabile nomen Ouid.1.
Nunc tibi pro vili, ſub pedibusq́; iacet. Triſt.7.
**Alphene immemor, atq; vnanimis falſe ſodalib⁹,* Catullus.30.
Iam te nil miſeret dure tui dulcis amiculi?

Iam

Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfidè.
Nec facta impia fallaciũ hominũ Cælicolis placẽt.
Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Eheu quid faciant, Dij, homines, cuiũe habeãt fidẽ?
Certè tute iubebas animam tradere, inique me
Inducens in amorem, quaſi tuta omnia mî forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaq;
Ventos irrita ferre, ac nebulas aëreas ſinis.
Si tu oblitus es, at dij meminerunt, meminit Fides,
Quæ, te vt pœniteat poſtmodo facti, faciet, tui.

Amicitię nunquam moriturę exemplum.

Paulinus Auſon. *Hoc noſtra è ceruice iugum non ſæua reſoluit*
Fabula, non terris abſentia longa diremit,
Nec perimet, toto licet abſtrahar orbe, vel æuo.
Non animo diuiſus agam: priùs ipſa recedet
Corpore vita meo, quàm veſter pectore vultus.
Ergo te per omne, quod datum mortalibus
Et deſtinatum ſæculum eſt,
Claudente donec continebor corpore,
Diſcernor orbe quolibet,
Nec corde longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris inſitum.
Videbo corde, mente complectar pia,
Vbique præſentem mihi.
Et cùm ſolutus corporali carcere,
Terraq; prouolauero,
Quo me locarit axe communis Pater,
Illic quoq; te animo geram.

Ad

Ad perſeuerentiam in amicitia exhortatio digniſsima.

ac modò permaneas lapſo Græcine fidelis, Ouid. 2. Pont.6.
Duret & in longas impetus iſte moras.
Quæ potes, excuſa, nec amici deſere cauſſam: 1.Triſt.8
Quo pede cœpiſti, ſic bene ſemper eas.
-Tu ſemper amoris Valer.
is memor, & cari comitis ne abſcedat imago. Flacc⁹. 4
Sis memor oro mei, contra memor ipſa manebo, Idem. 7.
rede, tui.

micitiæ veræ bono qui gaudet, vt in eo aſsiduè gaudeat, exhortatio perpulcra.

ene igitur ratio accepti, atq; expenſi inter nos conuenit. Plaut. Moſt.
u me amas, ego te amo, meritò id fieri vterque exiſtimat.
æc qui gaudẽt, gaudeãt perpetuo ſuo ſemper bono.

Amicus fidelis amico operam dare nunquam occupatus eſt.

uanquam negotium eſt, ſi quid vis, Demipho Plaut. Merc.
on ſum occupatus vnquam amico operam dare.

micus fidelis eſt, qui ancipiti in re, & vbi opus eſt auxiliatur.

amicus eſt, qui in re dubia te iuuat Plaut. Epid.
bi re eſt opus.
ihil homini amico'ſt opportuno amicius.

Amici cum fortuna mutantur.

um fortuna manet, vultum ſeruatis amici: Pet.Arb.
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Amico

quando m'hai fatto per l'amico non rincresca

Amico bene ſi quis fecerit, ne pigeat, ſed ſi è contra.

Plaut. Trin. *Bene ſi amico feceris, ne pigeat feciſſe,*
Vt potius pudeat, ſi non feceris.

Graphica deſcriptio ingenij, comitatiſque hominis inferioris erga amicum genere & fortuna ſuperiorem.

Ennius 7. Anna. *Hocce locutus vocat, qui cùm bene ſæpe libenter*
Menſam, ſermonesq; ſuos, rerumq; ſuarum
Comiter impertit, magna cùm lapſa diei
Parte fuiſſet, de paruis, ſummisq; gerendis
Conſilio induforo, lato, ſanctoq; Senatu,
Cui res audacter magnas, paruasq;, iocumq;
Eloqueret, quæ tincta malis, & quæ bona dictu
Euòmeret, ſi quid vellet, tutoq; locaret:
Quo cum multa volup', ac gaudia clamq;, palamq;:
Ingenium cui, nulla malum ſententia ſuadet,
Vt facinus faceret: lenis, tamen haud malus, idem
Doctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoq;
Contentus, ſcitus, atq; beatus, ſecunda loquens in
Tempore, commodus, & verborum vir paucorum,
Multa tenens antiqua, ſepulta & ſæpe vetuſtas
Quæ facit, & mores, veteresq;, nouosq; tenentem,
Multorum veterum leges, Diuumq;, hominumq;
Prudentem, qui multa loqui'ue, tacere'ue poſſet:
Hunc inter pugnas compellat Seruilius ſic.

Amicum in aduerſitate poſitum deſerere, turpe eſt.

Ouid. 2. Pont. 6. *Turpe erit in miſeris veteri tibi rebus amico*
Auxi-

Auxilium nulla parte tuliſſe tuum.
urpe referre pedem, nec paſſu ſtare tenaci:
Turpe laborantem deſeruiſſe ratem:
urpe ſequi caſum, & fortunæ cedere: amicum
Et, niſi ſit fælix, eſſe negare ſuum.
lon ita vixerũt Strophio atq; Agamemnone nati:
Non hæc Ægidæ, Pirithoiq; fides:
uos prior eſt mirata, ſequens mirabitur ætas,
In quorum plauſus tota theatra ſonant.

Amicum deſerere, probum virum pudet, nec decet.

eſerere illum: & deiuuare in rebus aduerſis pudet. Plaut. Trin.

Aduerſis non deeſſe decet, ſed læta ſecutos. Lucanus 8.
ulla fides vnquam miſeros elegit amicos.

Amici peccantes reprehendendi ſunt.

orporis, vt debes ſtulti peccata ſodalis, Ouid. 2. Pont. 6.
Et mala me meritis ferre minora doles.
era facis, ſed ſera meæ conuicia culpæ.
Aſpera confeſſo verba remitte reo.

micum & propinquum peccantem non reprehendere, facinus eſt immane.

Væ amicum caſtigare ob meritam malam noxiam Plant. Trin.
nmane eſt facinus: verùm in ætate vtile, & conducibile.
Vam ego amicum hodie meum concaſtigabo pro commerita noxia
nuitus, ni me id inuitet, vt faciam, fides.
Clàm coarguas propinquũ: propalam laudaueris. Solō per Auſ.

Ami-

Amicum qui non defendit alio culpante,
ille fugiendus eſt.

-Abſentem qui rodit amicum,

Hor.1. Serm. 4. *Qui non defendit alio culpante,&c.*

Hic niger eſt: hunc tu Romane caueto.

Amici bona quæque largiuntur,ac ingenio cedere qui velint, rari ſunt.

Martialis.8. *Aurum,& opes,& rura frequens donabit amicus,*

Qui velit ingenio cedere,rarus erit.

Amici fideles,certi,atque ſtabiles,rari ſunt.

Plaut. Bacchid. *Multi more iſto, atq; exẽplo viuũt, quos cũ cenſeas*

Eſſe amicos, reperiuntur falſi falſimoniis,

Lingua factioſi,inertes opera ſubleſta fide.

Idem. Pſeud. **Pauci ex multis ſunt amici homini, qui certi ſiẽt.*

Amicorum abſentia, amanti dura.

Terent. Heaut. *Nam dum abs te abſum,omnes mihi labores fuere,*

quos cepi, leues,

Præterquàm tui carendum quod erat.

Amicorum beneficia, in eorum aduerſitate maximè rememoranda, atque reddenda ſunt.

Plaut. Capt. *Philocrates vt adhuc locorum feci, faciam ſedulò,*

Vt potiſſimum in rem quod rectè conducat tuam,

Id petã,id perſequarq́, corde,et animo,atq; viribus.

Ibidem. **Si ego itẽ memorẽ,quæ mederga multa feciſti bene,*

Nox diem adimat.-

Ibidem. *- Nunc adeſt occaſio,*

Benefacta cumulare,vt erga hunc rẽ geras fideliter

Silius 11. *-Quæ tanta obliuio recti,*

Magnam

agnam, atq; in magnis rebus, populisq́; virisq́;
duerſam oſtentare fidem. nunc tempus inire
ælia pro Rutulis, nunc ſigna, aciemq́; mouere,
um trepidæ res, & medicinam vulnera poſcunt.
locus officio, cùm ceſſant proſpera, cumq;
ura ad opem fortuna vocat. nam læta fouere
aud quaquam magni eſt animi decus. –

Amicorum communia ſunt omnia.

-Nam vetus verbum hoc quidem eſt: Terent.
mmunia eſſe amicorum inter ſe omnia: Adelph.

micorum confortatio, eſt dolorum alleuiatio, atque diminutio.

eddita confuſæ nuper ſolatia menti Ouid. 1.
Auxilium noſtris ſpemq́; tulere malis: Pont. 4.
q́; Machaonijs Pæantius artibus heros
Lenito medicam vulnere ſenſit opem:
c ego mente tacens, & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo.
t iam deficiens ſic ad tua verba reuixi,
Vt ſolet infuſo vena redire mero.

micorum incommoda æquo animo toleranda ſunt: hoc enim eſt amicitiæ inſolubile vinculum.

t pater vt gnati, ſic nos debemus amici, Hor. 1.
i quod ſit vitium non faſtidire, &c. Serm. 3.
æc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.

Amicorum viſio, amanti non paruum gaudium adfert.

-O feſtus dies hominis, amice Teren.

 Salue: Eun.

*Salue:nemo eſt,quem ego magis nunc cuperem vi-
dere,quàm te.*

Amicos conſulere debemus in re ambigua.

Plaut. Menech. *Ibo, & conſulam hanc rem amicos, quid faciendũ
cenſeant.*

AMOR.

Amor Deus eſt,ſeu puer alatus,vt à
multis fingitur.

Sen. Hipp. *Deum eſſe amorem, turpiter vitio fauens
Finxit libido,quoque liberior foret,
Titulum furori Numinis falſi addidit:
Natum per omnes ſcilicet terras vagum
Erycina mittit. ille per cælum volans
Proterua tenera tela molitur manu,
Regnumq́ tantum minimus in Superos habet.
Vana iſta demens animus adſciuit ſibi.
Veneris numen finxit, atque arcus Dei.*

Idẽ Oct. **Volucrem eſſe amorem fingit immitem Deum
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusq́ue ſacros inſtruit ſæua face:
Genitumq́ue credit Venere, Volcano ſatum.*

Amor mentis vis eſt maxima, atque
blandus animi calor.

Sen.Oct. *Vis magna mentis, blandus atque animi calor
Amor eſt,iuuentæ gignitur luxu,otio
Nutritur inter læta fortunæ bona.*

Propert. 2.12. **Quicunq, ille fuit,puerum qui pinxit Amorem,
Nõne putas miras hunc habuiſſe manus?*

His

ic primum vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
em non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
ilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.
: meritò hamatis manus eſt armata ſagittis,
Et pharetra ex humero Cnoſsia vtroque iacet.
nte ferit quoniam, tuti quàm cernimus hoſtem,
Nec quiſquam ex illo vulnere ſanus abit.

nor cæcus dicitur, eò quòd cæcos amantes reddit.

—Quid deceat, non videt vllus amans. Ouid. Epiſt.1.
—Quæ memoras ſcio Sen. Hipp.
ra eſſe nutrix: ſed furor cogit ſequi
iora. vadit animus in præceps ſciens,
meatq; fruſtra ſana conſilia appetens.
cùm grauatam nauita aduerſa ratem
ppellit vnda, cedit in vanum labor,
victa prono puppis aufertur vado.
od ratio poſcit, vincit: ac regnat furor,
tenſq; tota mente dominatur Deus.
ecus eſt ignis ſtimulatus ira, IdẽMed.
c regi curat, patitur'ue frenos.
ud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obuius enſes.
io te ſponte non tuapte erraſſe, ſed amorem tibi Plaut.
ctus obſcuraſſe. Trin.
nte pedes cæcis lucebat ſemita nobis. Propert. 2.14.

Scilicet inſano nemo in amore videt.

Idē 2. 22. **Quæris Demophoon, cur ſim tam mollis in omnes.*
Quod quæris, quare non habet vllus amor?

Amor ſtabilis ſede in aliqua non eſt, ſed
nulla vbique errat.

Ouid. 3. Art. *Errat, & in* [redacted] *ſede moratur Amor.*

Amans immoderatè famam propriam parui-
facit, ideo talis amor ſurdus dicitur.

Propert. 2. 16. *Ah pudeat certè, pudeat: niſi fortè, quod aiunt,*
Turpis amor ſurdis auribus eſſe ſolet.

Amor carnalis diuitiis alitur.

Ouid. 2. Remed. *Diuitijs alitur luxurioſus amor.*
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt, quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Amor carnalis otio nutritur, ac luxu
iuuentæ gignitur.

Ouid. 1. Remed. *Ergo vbi viſus eris noſtra medicabilis arte,*
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, vt ames, faciunt: hæc, vt fecere, tuentur:
Hæc ſunt iucundi cauſſa, cibusq; mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæq; iacent, & ſine luce faces.

Idem. 1. Amor. 1. **Et in vacuo pectore regnat amor.*

Sen. Oct. **Vis magna mentis, blandus atque animi calor,*
Amor eſt: iuuenta gignitur, luxu, otio
Nutritur inter læta fortunæ bona.
Quem ſi fouere, aut alere deſiſtas: cadit,
Breuiq; vires perdit exſtinctus ſuas.

Amoris

moris artes quæ ſint, & qualem hominem potiſsimùm poſtulet.

moris artes eloquar, quemadmodum expediant. Plaut. Trin.
nunquam
mor quenquam niſi cupidum hominem poſtulat ſe in plagas
onijcere:eos cupit,eos conſectatur,ſubdole blanditur,ab re
onſulit blandiloquentulus,harpago,mendax,cuppes, auarus,
legans,diſpoliator,latebricolarum hominum corruptor,
landus, inops, cælati indagator. nam qui ab eo quod amat,
Quàm extēplo ſauijs ſagittis percuſsus eſt, illico res foras
abitur,liquitur. da mihi hoc, mel meum,ſi me amas,ſodes.
bi ille cuculus:ocelle mî,fiat & iſtuc:& ſi ampliùs vis dari,
Dabitur:ibi illa pēdentem ferit, iam ampliùs orat, non ſat
d eſt mali,nî ampliùs etiam quod bibit, quod comeſt,
Quod facit ſumti, nox datur, ducitur familia tota,
Veſtiſpicæ vnctor, auri cuſtos, flabelliferæ, ſandaligerulæ.
Cantrices, ciſtellatrices, nuntij, renuntij, raptores panis & peni.

Fit ipſe, dum illis comis eſt, inops amator.–

Amator credulus ſiue ſuſpicioſus eſt.

Ouid. Epiſt. 6. *Credula res amor eſt: vtinam temeraria dicat,*
Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Amatoris manum celerem eſſe oportet.

Plaut. Bacch. *Celerem oportet eſſe amatoris manum.*

Amaſiæ viſio amanti ebibit ſanguinem.

Plaut. Curc. *Subſilite obſecro, & mittite iſtanc foras,*
Quæ mihi miſero amanti ebibit ſanguinem.

Amans carnaliter amaſiam fugiat.

Ouid. 1. Remed. *Tu tamen, & quamuis firmis retinebere vinclis,*
I procul, & longas carpere perge vias. &c.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi quære ſuperſint
Millia: nec maneas: nec prope finge moras.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem 2. Remed. **Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,*
Turbaq; in hoc omnes ingenioſa ſumus, &c.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe tectis. &c.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa:
Et multum ſaliens incitat vnda ſitim.

Amor carnalis fugiendo vincitur, contrà verò augetur.

Ouid. 10. Met. *Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,*
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Ouid. 2. Remed. **Vt pænem exſtinctum cinerem ſi ſulfure tangas,*
Viuet, & ex minimo maximus ignis erit;

Sic,

c,niſi vitaris quidquid reuocabit amorem,
Flamma redardeſcet, quæ modo nulla fuit.

Amor carnalis viſione cauſſatur.

t vidi,vt perij,vt me malus abſtulit error. Virg. Ecl.8.
Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire,quis eſſes: Ouid.
Illa fuit mentis prima ruina meæ. Epiſt.12.
Et vidi,& perij. nec notis ignibus arſi,
Ardet vt ad magnos pinea teda Deos.
Ego illic adſpicio forma eximia mulierem, Plaut.
Quam ego poſtquam adſpexi, non ita amo,vt ſani Merc.
ſolent
Homines, ſed eodem pacto,vt inſani ſolent.

Amor carnalis euaneſcit citiſsimè, tempore, abſentiaque.

–Lenteſcunt tempore curæ: Ouid.2.
Vaneſcitq́; abſens, & nouus intrat amor. Art.
–Spatio debilitatur amor. Claud. ad Olybrium.

Amor carnalis labore ſedatur.

Finem qui quæris amoris, Ouid.1.
Cedit amor rebus, res age,tutus eris. Remed.
Quæritur, Ægyſtus quare ſit factus adulter:
In promtu cauſſa eſt, deſidioſus erat.

Amor carnalis timoris res eſt plena.

Quandó ego non timui grauiora pericula veris? Ouid.
Res eſt ſolliciti plena timoris amor. Epiſt.1.

Amor carnalis mala innumera ſecum adfert, nec non miſerum amantem reddit.

Nam amorem hæc cuncta vitia ſectari ſolent: Plaut.
Cura,ægritudo,nimiaq́; elegantia. Merc.

Hæc non illum modo, qui amat, ſed quenq; attigit,
Magno, atque ſolido multat infortunio.
Nec pol profecto quiſquam ſine grandi malo,
Præ quàm res patitur, ſtuduit elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam hæc, quæ diximus;
Inſomnia, ærumna, error, terror, & fuga,
Ineptia, ſtultitiaq; adeò, & temeritas,
Incogitantia, excors immodeſtia,
Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.
Inhæret etiam auiditas, deſidia, iniuria,
Inopia, contumelia, & diſpendium.
Idem. Trin. *–Nam qui in amore*
Præcipitauit, peius perit, quàm ſi ſaxo ſaliat.–
Terent. Eun. **Here, quæ res in ſe neque conſilium, neq; modum*
Habet vllum, eam conſilio regere non potes.
In amore hæc omnia inſunt vitia: iniuriæ,
Suſpiciones, inimicitiæ, indutiæ,
Bellum, pax rurſum. incerta hæc ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quàm ſi des operam, vt cum ratione inſanias.
Tibul. eleg. vlt. lib. 2. **Acer Amor fractas vtinam tua tela ſagittas,*
Si licet exſtinctas adſpiciamq; faces.
Tu miſerum torques: tu me mihi dira precari
Cogis, & inſana mente nefanda loqui.
Virg. Ecl. 8. **Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem*
Commaculare manus.

Amor carnalis ab animo illico reſecandus eſt, & ad hoc exhortatio vtilis.

Ouid. 1. Remed. *Vtile propoſitum eſt ſæuas exſtinguere flammas,*

Nec

Nec ſeruum vitijs pectus habere ſuum. &c.
Me duce damnoſas homines compeſcite curas:
Rectaq; cum ſocijs me duce nauis eat.
**Dum licet, & modici tangunt præcordia motus,* Ibidem.
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi,
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat vires, &c.
**Quale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente.* Ibidem.
Et tua læſuro ſubtrahe colla iugo.
**Verba dat omnis amans, reperitq; alimēta morādo:* Ibidem.
Optima vindictæ proxima quæq; dies.
**Sed quia delectat Veneris decerpere flores,* Ibidem.
Dicimus aſſiduè, cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ,
Et mala radices altiùs arbor agit.
**Dum nouus eſt, cœpto potius pugnemus amori:* Idem Epiſt. 16.
Flamma recens parua ſparſa reſedit aqua.
**Compeſce amoris impij flammas precor.* Se. Hip.
-Mille modis amor ignorandū'ſt Plaut. Trin.
Procul adhibendus eſt, atque abſtinendus. nam qui in amore
Præcipitauit, peius perit, quàm ſi ſaxo ſaliat. -
**Ah quantò ſatius eſt, te id dare operam, quî iſtum amorem ex animo dimoueas tuo,* Terent. And.
Quàm id loqui, quô magis libido fruſtra incendatur tua?
**Dum licet, iniuſto ſubtrahe colla iugo.* Propert. 2.5.
Amor amantem maximè cruciat.

Virgil. *Me tamē vrit amor. quis enim modus adſit amori?*
Ecl.2.
Idem. **At regina graui iam dudum ſaucia cura*
4. Aen. *Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.*
Ibidem. *– Eſt mollis flamma medullas*
Interea, & tacitum viuit ſub pectore vulnus.
Vritur infelix Dido, totaq; vagatur
Vrbe furens: qualis coniecta cerua ſagitta,
Quàm procul incautam nemora inter Creſsia fixit
Paſtor agens telis, liquitq; volatile ferrum
Neſcius: illa fuga ſiluas, ſaltuſq; peragrat
Dictæos: hæret lateri lethalis arundo.
Ouid. 1. **Vtq; leues ſtipulæ demtis adolentur ariſtis,*
Met. *Vt facibus ſepes ardent, quas forte viator*
Vel nimis admouit, vel iam ſub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abijt, ſic pectore toto
Vritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Idem 3. **Sed tamen hæret amor, creſcitq; dolore repulſæ,*
Met. *Et tenuant vigiles corpus miſerabile curæ,*
Adducitq; cutem macies. –
Idem 10. **Noctis erat medium, curaſq; & corpora ſomnus*
Met. *Soluerat: at virgo Cinyrëia peruigil igne*
Carpitur indomito, furioſaque vota retractat:
Et modò deſperat, modò vult tentare, pudetque,
Et cupit, & quid agat non inuenit, vtque ſecuri
Saucia trabs ingens, vbi plaga nouiſsima reſtat,
Quò cadat in dubio eſt, omniq; à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc leuis, atque illuc, momentaq; ſumit vtroque.
Idem 2. Reme. **Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,*

Vt

Vt lapis æquoreis vndique pulſus aquis.
**Fugerat ore color, macieſque adduxerat artus,* Idem Epiſt. 11.
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
**Siue latet Phœbus, ſeu terris altior exſtat,* Idem Epiſt. 13.
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
**Quod iuuat exiguũ eſt. plus eſt quod lædit amãtes:* Idem. 2. Art.
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcũtur in Hybla,
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,
Litore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.
**Torretur æſtu tacito, & incluſus quoque,* Sc. Hip.
Quamuis tegatur, proditur vultu furor:
Erumpit oculis ignis, & laſſæ genæ
Lucem recuſant, nil idem dubiæ placet,
Artuſque variè iactat incertus dolor.
Nunc vt ſoluto labitur moriens gradu,
Et vix labante ſuſtinet collo caput,
Nec ſe quieti reddit, & ſomni immemor
Noctem querelis ducit: attolli iubet,
Iterumque poni corpus, & ſolui comas,
Rurſuſque fingi: ſemper impatiens ſui
Mutatur habitus: nulla iam Cereris ſubit
Cura, aut ſalutis: vadit incerto pede,
Iam viribus defeta: non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor.
Populatur artus cura, iam greſſus tremunt,

Tenerq́, nitidi corporis cecidit decor.
Et, qui tenebant ſigna Phœbeæ facis
Oculi, nil gentile, nec patrium micant.
Lacrymæ cadunt per ora, & aſsiduo genæ
Rore irrigantur: qualiter Tauri iugis
Tepido madeſcunt imbre profuſæ niues.

Idem eadem. *-Pectus inſanum vapor,*
Amorq́, torret, intimas ſæuus vorat
Penitus medullas, atq; per venas meat
Viſceribus ignis merſus, & venis latens,
Vt agilis altas flamma percurrit trabes.

Plautus Merc. **Sum ne ego homo miſer, qui nuſquam bene queo quieſcere?*
Si domi ſum, foris eſt animus: ſin foris ſum, animus domi eſt:
Ita mihi in pectore, atque in corde facit amor incendium.

Prop. 2. 13. **Non tot Achæmenijs armatur Suſa ſagittis,*
Spicula quot noſtro pectore fixit amor.

Ouid. 7. Met. **Concipit interea validos Aeetias ignes,*
Et luctata diu, poſt quàm ratione furorem
Vincere non poterat: fruſtra Medea repugnas,
Neſcio quis Deus obſtat, ait, mirumq́, quid hoc eſt,
Aut aliquid certè ſimile huic, quod amare vocatur.

Amanti ob amati abſentiam candida nigra, dulcia amara, &c. videntur.

Calpur. Ecl. 3. *Te ſine, væ miſero, mihi lilia nigra videntur,*
Nec ſapiunt fontes, & aceſcunt vina bibenti.
At ſi tu venias, & candida lilia fient,

Et

Et ſapient fontes,& dulcia vina bibentur.
*Heu heu nulla meæ tangit te cura ſalutis, Olymp.
Pallidior buxo,violæq; ſimillimus erro. Nemeſ.
Omneis ecce cibos,& noſtri pocula Bacchi Ecl. 2.
Horreo,nec placido memini concedere ſomno.
Te ſine,væ miſero,mihi lilia nigra videntur,
Pallenteſq; roſæ,nec dulce rubens hiacynthus,
Nullos nec myrtus,nec laurus ſpirat odores.
At ſi tu venias,& candida lilia fient,
Purpureæq; roſæ: tum dulce rubens hiacynthus,
Tum mihi cum myrto laurus ſpirabit odores.

Amans, ſi terrena,miſer eſt, atque inſtabilis.

Miſer eſt qui amat. Plaut. Perſ.

*Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus vndæ, Prop.2.5
Nec dubio nubes vertitur atra Noto:
Quàm facile irati verbo mutantur amantes.
*Durius, in terris nihil eſt,quod viuat amante, Ibidẽ 17.
Nec,modo ſi ſapias,quod minus eſſe velis.

Amator & re,& animo perit.

Bis perit amator,ab re, atq; animo ſimul. Plaut. Truc.

Amor & melle, & felle fecundiſsimus eſt.

-Amor & melle,& felle eſt fecundiſsimus: Plaut.
Guſtu qui dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque Ciſtell.
oggerit.

Amor vulnus immedicabile.

Certa quidem noſtra eſt,noſtra tamen vna ſagitta Ouid. 1.
Certior,in vacuo quæ vulnera pectore fecit. Met.
Inuentum medicina meum eſt,opiferq; per orbem
Dicor,& herbarum ſubiecta potentia nobis.

Hei

Hei mihi, quod nullis amor eſt ſanabilis herbis,
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus, artes.
Idem Epiſt. 5. **Me miſeram, quod amor nõ eſt medicabilis herbis,*
Deſtituor prudens artis, ab arte mea.
Prop. 2. 1 **Omnes humanos ſanat medicina dolores:*
Solus amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon,
Phœnicis Chiron lumina Phillyrides.
Et Deus exſtinctum Creßis Epidaurius herbis
Reſtituit patrijs Androgeona focis.
Myſus & Aemonia iuuenis, qua cuſpide vulnus
Senſerat, hac ipſa cuſpide ſenſit opem.
Hoc ſi quis vitium potuit mihi demere, ſolus
Tantaleæ poterit tradere poma manu.
Dolia virgineis idem ille repleuerit vrnis,
Nec tenera aßidua colla grauentur aqua.
Idem Caucaſea ſoluet de rupe Promethei
Brachia, & à medio pectore pellet auem.

Amor immoderata res eſt.

Virgil. Ecl. 2. *Me tamẽ vrit amor. quis enim modus adſit amori?*
Ouid. 4. Pont. 15. **Verum quid faciam? res immoderata cupido eſt:*
Da veniam vitio mitis amice meo.
Prop. 2. **Errat qui finem veſani quærit amoris.*
Verus amor nullum nouit habere modum.

Amor laborem non ſentit.

Sc. Hip. *Non me per altas ire, ſi iubeas, niues*
Pigeat, gelatis ingredi Pindi iugis.
Non, ſi per ignes ire, & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

*Neq;

**Neque vlla mihi obſtabit amnis, neque mons, neq; adeò mare.* Plautus Merc.
Nec calorem, nec frigus metuo: neque ventum, neq; grandinem.
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, Solem, ſitim.
Non concedam, neque conquieſcam vſquam noctu, neque diu,
Prius profectò, quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Amor militiæ ſpecies eſt.

Militiæ ſpecies amor eſt, diſcedite ſegnes. Ouid. 2.Art.
Nec ſunt hæc timidis ſigna tuenda viris.
Nox & hiems, longæque viæ, ſæuique labores
Mollibus his caſtris, & dolor omnis ineſt.
Sæpe feres imbrem cæleſti nube ſolutum:
Frigidus in vda ſæpe iacebis humo.
**Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.* 1.Amo.9
Attice, crede mihi, militat omnis amans. &c.
Quis niſi vel miles, vel amans & frigora noctis,
Et denſo miſtas perferet imbre niues?

Amor audacem fortémue amantem reddit.

Callida per tenebras verſato cardine Thyſbe 4.Met.
Egreditur, fallitq; ſuos, adopertaq; vultum
Peruenit ad tumulum, dictaq; ſub arbore ſedit.
Audacem faciebat amor. –
**Et nihil eſt, quod non effreno captus amore* 6.Met.
Auſit. –
**Fortius ille poteſt multò, qui pugnat amore.* Idem. Epiſt. 13.

Amor inertes odit.

–Amor

2.Art. *–Amor odit inertes.*

Amor metu caret.

Sen. Me. *Amor timere neminem verus poteſt.*

Stat.3. *Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)*

Sil.5. *Penelope gauiſa domos, ſi paſſus Vlyſſes.*

Amor adeò mutat amantes, vt vix cognoſcantur.

Ter. Eu. *Dij boni quid hoc morbi eſt? adeon' homines immutari*

Ouid. 4. Met. *Ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe?*

Amor cælari non poteſt.

Ex æquo captis ardebant mentibus ambo:
Conſcius omnis abeſt, nutu, ſigniſq; loquuntur:
Quoq; magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis.

Idem Epiſt.12. **Perfide ſenſiſti. quis enim bene cælat amorem?*
Eminet indicio prodita flamma ſuo.

Idem Epiſt.15. **Sed malè diſsimulo. quis enim cælauerit ignem?*
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo.

Ibidem. **Qua licet & poſſum, luctor cælare furorem:*
Sed tamen apparet diſsimulatus amor.

Stat.1. Achill. **Nec latet hauſtus amor: ſed fax vibrata medullis*
In vultus atq; ora redit, lucemq; genarum
Tingit, & impulſam tenui ſudore pererrat.

Amor mulierum immoderatus bellorum ſæpe cauſſa exſtitit.

Virg. Opuſc. *Bellum ſæpe petit ferus exitiale Cupido.*

Ouid. 2. Amo. 12. *–Niſi rapta fuiſſet*
Tyndaris, Europæ pax, Aſiæq; foret.
Femina ſilueſtres Lapithas, populumq; biformem

Turpiter

Turpiter appoſito vertit in mero.
Femina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iuſte Latine tuo.
Femina Romanis iterum nunc vrbe recenti
Immiſit ſoceros, armaq́; ſæua dedit.

Amor obſtinatis frena impoſuit ſæpe, atque odium in intimum amorem vertit.

Nihil immune eſt, odiumq́; perit, Se. Hip.
Cùm iuſſit amor: veteres cedunt
Ignibus iræ. –
**Sæpe obſtinatis induit frenos Amor,* Idē Hip.
Et odia mutat. –

Amor nouercas etiam vincit.

– *Quid plura canam?* Idē Hip.
Vincit ſæuas cura nouercas.

Amor vincit omnia, nulliq́ue parcit. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori. Eclo.10.
**Omnia vincit amor. quid enim non vinceret ille?* Vir. Cei.
**Filius huic Veneris, figat tuus omnia Phœbe,* Ouid. 1.
Te meus arcus, ait: quantoq́; animalia cedunt Met.
Cuncta Deo, tanto minor eſt tua gloria noſtra.
**Quidquid amor iuſſit, non eſt contemnere tutum:* Ouid.
Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos. Epiſt.3.
**Quem non mille feræ, quem nō Stheneleîus hoſtis,* Idem
Non potuit Iuno vincere, vincit Amor. Epiſt.9.
**Iſte laſciuus puer aëre nitens,* Se. Hip.
Tela quam certo iaculatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtiuo populante venas.

Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax iſti puero, per orbem
Spargit effuſas agilis ſagittas.

Prop. 1.5 **Nec tibi nobilitas poterit ſuccurrere amanti,*
Neſcit Amor priſcis cedere imaginibus.

Idē. 2. 30 **Quò fugis ah demens? nulla eſt fuga: tu licet vſque*
Ad Tanaim fugias, vſque ſequetur Amor.
Non, ſi Pegaſeo vecteris in aëre dorſo,
Nec, tibi ſi Perſeî mouerit ala pedes,
Vel, ſi te ſectæ rapiant talaribus auræ,
Nil tibi Mercurî proderit alta via.
Inſtat ſemper Amor ſupra caput, inſtat amanti,
Et grauis ipſe ſuper libera colla ſedet.
Excubat ille acer cuſtos, & tollere nunquam
Te patietur humo lumina capta ſemel.

Amoris finis mors tantum.

Ouid. 10. Met. *Nec modus & requies, niſi mors, reperitur amoris.*

Amorem inueteratum deponere facile nō eſt.

Se. Hip. *Qui blandiendo dulce nutriuit malum,*
Sero recuſat ferre quod ſubijt iugum.

Amās vitioſè, ſi ab illo liberari cupit, ſæpe propria recogitet mala, mulierumq́; ſcelera.

Ouid. 1. Remed. *Tu modo, qui quod amas ægrè dediſcis amare,*
Non potes, & velles poſſe, docendus eris.
Sæpe refer tecum ſceleratæ facta puellæ:
Et pone ante oculos omnia damna tuos.

Ter. Eu. **Id verò eſt, quod mihi puto palmarium,*
Me repperiſſe, quo modo adoleſcentulus

Mere-

Meretricum ingenia, & mores poſſet noſcere,
Maturè vt cùm cognorit, perpetuò oderit.
Quæ dum foris ſunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitũ quidquam, nec magis elegãs:
Quæ, cum amatore ſuo cùm cenant, ligurriunt.
Harum videre illuuiem, ſordes, inopiam,
Quàm inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atque auidæ cibi,
Quo pacto ex iure heſterno panem atrum vorent.
Noſſe omnia hæc ſalus eſt adoleſcentulis.

Amantium imagines proijciendæ ſunt.

Si potes & ceras remoue, quid imagine muta Ouid. 2.
Carperis? hoc perijt Laodameîa modo. Remed.

Amantium ſcripta igni tradenda ſunt.

Scripta caue relegas, blandæ ſeruata puellæ: Ibidem.
Conſtantes animos ſcripta relecta mouent.
Omnia pone feros, quamuis inuitus, in ignes:
Et dic, ardoris ſit rogus iſte mei.

Amor grauitaſque morum haud bene conueniunt.

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur Ouid. 3.
Maieſtas & amor. Met.

Amantibus lex dari non poteſt.

Quis legem det amantibus? Boët. 3. 12
Maior lex amor eſt ſibi.

Amoris immenſi expreſsio lepidiſsima.

Ante leues ergo paſcentur in æthere cerui, Virgil.
Et freta deſtituent nudos in litore piſces, Eclo. 1.
Ante pererratis amborum finibus exſul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim

Quàm noſtro illius labatur pectore vultus.

Idem in Mæcenatis obitũ **Et decet,& certè viuam tibi ſemper amicus,*
Nec tibi,qui moritur,deſinit eſſe tuus,
Ipſe ego quicquid ero, cineres interq́ fauillas,
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Idem Diris. **Dulcia amara prius fient,& mollia dura:*
Candida nigra oculi cernent,& dextera læua:
Migrabunt caſus aliena in corpora rerum:
Quàm tua de noſtris emigret cura medullis.

Olymp. Nemeſ. Ecl. 2. **Nam dum pallas amat turgẽteis ſanguine baccas,*
Dum Bacchus vites Deus,& ſata prima Priapus,
Paſcua læta Pales:Idas te diliget vnam.

Ouid. Epiſt.17. **Rupe ſedens aliqua ſpecto tua litora triſtis,*
Et quò non poſſum corpore,mente feror.

Idem,2. Pont. 4. **Ante meos oculos præſtò eſt tua ſemper imago,*
Et videor vultus mente videre tuos.&c.
Deniq, tantus amor nobis cariſsime ſemper,
Quantus in Aeaciden,Actoridenq́ fuit.
Non ego,ſi biberes ſecuræ pocula Lethes,
Excidere hæc credam pectore poſſe tuo.
Longa dies citior brumali tempore,noxq́,
Tardior hiberna ſolſtitialis erit.
Nec Babylon æſtus,nec frigora Pontus habebit,
Calthaq́ Peſtanas vincet odore roſas,
Quàm tibi noſtrarum veniant obliuia rerum.

Idem 2. Pont. 11. **Vt quanquam longè toto ſumus orbe remoti,*
Scire tamen poſsis nos meminiſſe tui.
Nominis antè mei venient obliuia nobis,
Pectore quàm pietas ſit tua pulſa meo.

Et

Et priùs hanc animam vacuas reddemus in auras,
Quàm fiat meriti gratia vana tui.
**Da mihi, ſi quid ea eſt, hebetantem pectora Lethē,* Idem 4. Pont. 1.
Oblitus potero non tamen eſſe tui.
**Excidimuſne tibi? lucem iam condet Hydaſpes,* Clau. ad Olybriū
Et Tarteſſiaco Sol oriâre vado.
Candeſcat Gethicis Meroë conuerſa pruinis,
Claraq́ſe vetito proluat Vrſa mari.
**Omnibus amicis, quod mihi eſt, cupio eſſe idem.* Plaut. Trin.
**Verùm te hoc moneo vnum: qualis ſim amicus,* Ter. He.
Aut quid poſſim, potiùs quàm inimicus, periculum facias.
**Sed tua me virtus tamen, & ſpectata voluntas* Lucre. 1.
Suauis amicitiæ, quemuis perferre laborem
Suadet, & inducit noctes vigilare ſerenas.

Amor votus aduerſis rebus creſcit.

Nam cùm præſtiteris verum mihi ſemper amorem, Ouid. 4. Pont. 6.
Hic tamen aduerſo tempore creuit amor.

Amor ſuauia, iucundáue omnia reddit: vbi verò abeſt, è contra.

Namq́ue vbi amor condimētum inerit, cuiuis placiturum credo: Plaut. Caſ.
Neque ſalſum, neque ſuaue eſſe poteſt quidquam, vbi amor non admiſcetur.
Fel, quod eſt amarum, id mel faciet: hominem ex triſti lepidum, & lenem.

Amor coniugij ſacramentum caſtè nectit.

Hic & coniugij ſacrum Boët. 2.8
Caſtis nectit amoribus.

Verus coniugalis amor in quo conſiſtat.

Ouid.5. *Eſſe bonā facile eſt, vbi quod vetet eſſe, remotū eſt,*
Triſt.15. *Et nihil officijs nupta, quod obſtet, habet.*
Cùm Deus intonuit, non ſe ſubducere nimbo,
Id demum eſt pietas, id ſocialis amor.

Amoris coniugalis vis.

Martia.1 *Coniugis audiſſet fatum cum Portia Bruti,*
Et ſubtracta ſibi quæreret arma dolor:
Nondum ſcitis, ait, mortem non poſſe negari,
Credideram ſatis hoc vos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,
I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

Stat.3. **Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)*
Sil.5. *Penelope gauiſa domos, ſi paſſus Vlyſſes.*

Stat.5. **Laudentur proauis, ſeu pulcræ munere formæ,*
Sil.1. *Quæ morum caruere bonis, falſoq́; potentes*
Laudis egent veræ, tibi quanquā & origo niteret,
Et felîx ſpecies, multumq́; optanda maritis,
Ex te maior honos, vnum nouiſſe cubile,
Vnum ſecretis agitare ſub oſſibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiaſſet raptor amorem,
Dulichijue proci: nec qui fraternus adulter
Caſta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ ſi pondera gazæ,
Indorumq́; dares, Serumq́;, Arabumq́; potentes
Diuitias: mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamq́; impendere famæ.
Nec frons triſte rigens, nimiuſq́; in moribus horror:
Sed ſimplex hilariſq́; fides, & mixta pudori

Gratia

Gratia. quòd ſi anceps metus ad maiora vocaſſet,
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineoſq; ignes, mediiq; pericula ponti
Exciperet: melius quod non aduerſa probarunt.

Amans licita .ſ. perſeuerare debet, moraliter.

Si quis amat, quod amare iuuat, feliciter ardet: Ouid. 1.
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo. Remed.

Amantes carnaliter aduertunt ea, quæ non creduntur.

Noui ego amantium animum, aduertunt grauiter Terent.
ea, quæ non cenſeas. Heaut.

Amantes carnaliter ætate, ſatietate'ue ſuas deſerunt amaſias.

– Stulta es tu planè, Plaut.
Quæ illum tibi æternum putas fore amicum, & be- Moſt.
neuolentem.
Moneo ego, te deſeret ille ætate, & ſatietate.
– Si dictis nequis perduci, vt vera hæc credas Paullò
Mea dicta, ex factis noſce rem. vides quæ ſim, & pòſt.
quæ fui antè?
Nihilò ego minus, quàm nunc tu amata ſum, atque
vni modò geſſi morem.
Qui pol me, vbi ætate hoc caput colorem commuta-
uit,
Reliquit, deſeruitque me: tibi idem futurum cre-
do.
**Illam amabam olim, nunc iam alia cura impendet* Idem
pectori. Epid.

Amantium iræ amoris redintegratio eſt.

Plaut. Amph. *Nam in hominum ætate multa eueniũt huiuſmodi.*
Capiunt voluptates, mox rurſum miſerias.
Iræ interueniunt, redeunt rurſum in gratiam.
Verum iræ, ſi quæ fortè eueniunt huiuſmodi
Inter eos, rurſum ſi reuentum in gratiam eſt,
Bis tanto amici ſunt inter ſe quàm prius.

Ter. An. * *Amantium iræ amoris redintegratio eſt.*

Ouid. 2. Art. * *Quæ modò pugnarunt iungũt ſua roſtra columbæ,*
Quarum blanditias, verbaq́, murmur habet.

Hora. 2. Serm. 3. *–In amore hæc ſunt mala: bellum,*
Pax rurſum.

Amor creaturis naturaliter omnibus ineſt ad finem boni, nec aliter durare poſſunt.

Boët. 4. 6 *Hic eſt cunctis communis amor,*
Repetuntq́, boni fine teneri:
Quia non aliter durare queant,
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſſæ, quæ dedit eſſe.

Amor cælicolarum. i. ſanctorum immenſus eſt.

Plaut. Perſ. *SAGAR. Es ne tu huic amicus? DORD. Tanquã*
Dij omnes, qui cælum colunt.

Amor auro non virtute conciliatur. ſ. ſæpiſsimè.

Ouid. 2. Art. *Aurea nunc verè ſunt ſæcula: plurimus auro*
Venit honos, auro conciliatur amor.
Ipſe licet venias Muſis comitatus, Homere:
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Amor

Amor in hoſpitib. certus, ſtabiliſque non eſt.

Certus in hoſpitibus non eſt amor: errat, vt ipſi: Ouid. Epiſt. 16.
Cumq; nihil ſperes firmius eſſe, fugit.
Hypſiphyle teſtis, teſtis Minoia virgo,
In non exhibitis vtraq; iuncta toris, &c.
Omnia Medeæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſonia non minùs illa domo.

Amans properat quæque agit, & malè.

Ita me dij amẽt, tardo amico nihil eſt quidquam ini quius. Plaut. Pœn.
Præſertim homini amanti, qui, quidquid agit, properat omnia.

**Quiſquis amat pueros, ferro præcordia duret:* Olymp. Nemeſ. Ecl. 4.
Nil properet, diſcatq; diu patienter amare:
Prudentesq; animos teneris non ſpernat in annis.
Perferat & faſtus, ſic olim gaudia ſumet,
Si modò ſollicitos aliquis Deus audit amantes.

Amanti longa videntur omnia.

Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt. Ouid. Epiſt. 18
Da veniam faſſæ, non patienter amo.
**Vt non longa, quibus mentitur amica, dieſque* Hor. 1. Epiſt. 1.
Longa videtur opus debentibus: vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Amare oportet omnes qui, quod dent, habent, vulgáre dictum.

Amare oportet omnes, qui, quod dent, habent. Plaut. Truc.
Nam mihi hæc meretrix, quæ hic habet, Phroneſiũ
Suum nomen omne ex pectore exmouit meo,
Phroneſium. nam φρόνησις eſt ſapientia.

Amare recuſat vnuſquiſque, quæ habere minimè ſperat.

Ouid. Epiſt.16. *Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare recuſo*
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.

Amari cupidus, alios amet.

Idem 2.Art. *Sit procul omne nefas: vt ameris, amabilis eſto.*
Manilius 6. **Vt præſtem Pyladẽ, aliquis mihi præſtet Oreſtem.*
Hoc non fit verbis, Marce: vt ameris, ama.

Amari potius, quàm timeri eligere debet quilibet.

Plaut. Aſin. *Nolo ego metui, amari mauolo.*

Amat ſeipſum vnuſquiſque ſuper omnia.

Ter. And. *Verum illud verbum eſt, vulgò quod dici ſolet,*
Omnes ſibi meliùs eſſe malle, quàm alteri.
Idem Adelph. **Quemquam ne hominem in animo inſtituere, aut*
Parare quod ſit carius, quàm ipſe eſt ſibi?
Ouid. 3.Art. **Non auis aucupibus monſtrat qua parte petatur.*
Non docet infeſtos currere cerua canes.

Amor bonus leges ſeruat.

Stat. 2.Sil.2. *Diſcite ſecuri, quorum de pectore mixtæ*
In longum coiere faces, ſanctusq́, pudicæ
Seruat amicitiæ leges amor.

Amor patriæ dulcis, immenſuſque eſt.

Ouid. 1. Pont. 4. *Rurſus amor patriæ ratione valentior omni,*
Quod tua fecerunt ſcripta, retexit opus.
Ibidem **Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos*
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa Barbarus vrbe fugit.

Cùm

Cùm bene ſint clauſæ cauea Pandione natæ,
Nititur in ſiluas quæque redire ſuas.

ANIMA.

Anima deſuper datur. ſ. à Deo.

Senſum à cæleſti demiſſum traximus arce, Iuuenalis 15.
Cuius egent prona, & terram ſpectantia mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantũ animas, nobis animũ quoq;, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet:
Diſperſos trahere in populum, migrare vetuſto
De nemore & proauis habitatas linquere ſiluas:
Aedificare domos, Laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem,
Communi dare ſigna tuba. defendier iiſdem
Turribus, atque vna portarum claue teneri.
**Hic clauſit membris animos* Boëth. 3. 6.
Celſa ſede petitos.
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
**Tu cauſis animas paribus, vitaſq́ minores* Boëth. 3. 9.
Prouehis, & leuibus ſublimes curribus aptans
In cælum, terramq́ ſeris, quas lege benigna
Ad te conuerſas reduci facis igne reuerti.
**Poſtquam conticuit, finiſq́ eſt addita dictis,* Silius 15.
Tunc virtus, quáſnam iuuenem florẽtibus, inquit,
Pellicis in fraudes annis, vitæq́ tenebras?

Cui

Cui ratio & magnæ cœleſtia ſemina mentis
Munere ſunt conceſſa Deûm, mortalibus alti
Quantum Cœlicolæ, tantundem animalibus iſti
Præcellunt cunctis. tribuit nanq; ipſa minores
Hos terris natura Deos.

Val. Flaccus 3 *Dicam, ait, ac penitus cauſſas, labemq́; docebo*
Mopſus, ad aſtra tuens. nam ſi mortalia membra
Sortitusque breues, & parti tempora fati
Perpetimur, ſocius ſuperi quondam ignis Olympi:
Fas ideo miſcere neces, ferroque morantes
Exigere hinc animas, redituraque ſemina cælo.

Manilius 4. *Iam nuſquam natura latet: peruidimus omnem.*
Et capto potimur mundo, noſtrumque parentem
Pars ſua conſpicimus, genitique accedimus aſtris.
An dubium eſt habitare Deum ſub pectore noſtro?
In cælumque redire animas, cæloque venire?
Vtque ſit ex omni conſtructus corpore mundus
Aetheris, atque ignis ſummi, terræque, marisque.
Spiritum, & in toto rapidum qui iuſſa gubernat:
Sic eſſe in nobis terrenæ corpora ſortis,
Sanguineasq; animas. animi qui cuncta gubernat,
Diſpenſatque hominẽ, quid mirũ noſcere mundum
Si poſſunt homines, quibus eſt & mundus in ipſis.
Exemplumque Dei quisq; eſt in imagine parua?
An quoſquam genitos, niſi cælo, credere fas eſt
Eſſe homines?

Virg. 6. Aen. *Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo.*

Paulinus Auſonio Epiſt. 14 *Mens quippe, lapſis quæ ſuperſtes artubus*
De ſtirpe durat cæliti,

Sen-

Senſus neceſſe ſimul, & affectus ſuos
Teneat æquè vt vitam ſuam.

Anima creatur denuo iuxta corporis exigentiam, & ambo ſimul creſcunt, atque deficiunt, vt Epicurei tenent.

Preterea gigni pariter cum corpore, & vnà Lucret 3.
Creſcere ſentimus, pariterq́, ſeneſcere mentem.
Nam velut infirmo pueri, teneroq́, vagantur
Corpore: ſic animi ſequitur ſententia tenuis.
Inde, vbi robuſtis adoleuit viribus ætas,
Conſilium quoq́, maius, & auctior eſt animi vis.
Poſt vbi iam validis, quaſſatum eſt viribus æui
Corpus, & obtuſis ceciderunt viribus artus,
Claudicat ingenium, delirat linguaq́, mensq́ue:
Omnia deficiunt, atque vno tempore deſunt.
Quapropter fateare neceſſé ſt quæ fuit ante, Ibidem
Interijſſe, & quæ nunc eſt, nunc eſſe creatam. infrà.

Horum opinio in hoc vera eſt, cum dicunt, quod rationalis anima creatur. Suprà: Anima deſuper datur. Sed quod cum tempore creſcat, deficiatq́ue, hoc falſum eſt, vt infrà ſequet: Anima immortalis.

Anima immortalis eſt: non autem brutorum, vt quidam ponunt, ſed rationalis tantum.

Sunt aliquid Manes, letum non omnia finit, Propert. 4. 7.
Luridaq́ue euictos effugit vmbra rogos.
Diſce orbis, quod quiſq́, ſibi cùm conderet artus Claud. 4. Hon.
Noſtros æthereis miſcens terrena Prometheus,
Sinceram patri mentem furatus Olympo
Continuit clauſtris, indignantemq́ue reuinxit.

Et cùm non aliter poſſent mortalia fingi,
Adiunxit geminas: illæ cum corpore lapſæ
Intereunt, hæc ſola manet, buſtoq́ ſuperſtes
Euolat: hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, proſpecturamq́ labori.
Illas inferius collo, præceptaq́ ſummæ
Paſſuras dominæ, digna ſtatione locauit.

Anima mortalis eſt, ſecundum Epicureorum inſulſam opinionem.

Sen. Troade. *Hæc omnes petimus fata, nec amplius*
Iuratos ſuperis qui tetigit lacus,
Vſquam eſt. vt calidis furnus ab ignibus
Vaneſcit ſpatium per breue ſordidus:
Vt nubes grauidas, quas modo vidimus
Arctoi Boreæ diſſipat impetus:
Sic hic, quo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt, ipſaq́ mors nihil.
Velocis ſpatij meta nouiſſima.
Spem ponant auidi, ſolliciti metum.
Quæris quo iaceas poſt obitum loco?
Quo non nata iacent:
Tempus nos auidum deuorat, & Chaos:
Mors indiuidua eſt noxia corpori,
Nec parcens animæ.

Lucret 1. **Ennius æternis exponit verſibus, edens,*
Quod neque permaneāt animæ, neq́ corpora noſtra.

Anima agilis eſt, & inuiſibilis.

Virg. Ecl. 1. *O Melibæe Deus nobis hæc otia fecit.*

Idem 6. Aen. *–Da iungere dextras.*

*Da

**Da genitor, teq́ amplexu ne ſubtrahe noſtro.*
Sic memorans largo fletu ſimul ora rigebat,
Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter fruſtra comprenſa manus effugit imago,
Par leuibus ventis, volucriq́ ſimillima ſomno.
**Inq́ leues abijt paullatim ſpiritus auras.* Ouid.8. Met.
**His alacer colla amplexu materna petebat,* Silius 13.
Vmbraq́ ter fruſtra per inane petita fefellit.

Anima Dei in contemplatione ſita toruos intuetur tyrannos à vera patria exſules. Boëth.4. 1.

Quòd ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere,
Quos miſeri toruos populi timent,
Cernes tyrannos exſules.

Anima à terrenis ſubleuata obſcuras ruinas vitat, deumq́ue finem, ac principium ſuum eſſe cognoſcit.

Hoc quicquid placet, excitatq́ mentes, Boëth.3. 01.
Infimis tellus aluit cauernis.
Splendor, quo regitur, vigetq́ cælum
Vitat obſcuras animæ ruinas.
Huc ſi te reducem referat via, Boëth.4. 1.
Quam nunc requiris immemor,
Hæc dices, memini, patria eſt mihi,
Hinc ortus, hic ſiſtam gradum.

Animæ corporib. vnitæ in obſcuro carcere, nec non multis paſsionib. deditę dicūtur eſſe.

Seminibus quantum non noxia corpora tardant, Virg.6. Aen.
Terreniq́ hebetant artus, moribundaq́ membra.

Hinc

Hinc metuūt, cupiūtque, dolēt, gaudentq́; nec auras
Reſpiciunt clauſæ tenebris, & carcere cæco.

Animæ bonæ, ſeu purgatæ, ad loca ducuntur amœniſsima, id eſt ad cælum, moraliter.

Virg. 6. Aen. *Hic locus eſt, partes vbi ſe via findit in ambas.*
Dextera, quæ Ditis magni ſub mœnia tendit:
Hac iter Elyſium nobis. at læua malorum
Exercet pœnas, & ad impia Tartara mittit.

Ibidem *–Exinde per amplum*
Mittimur Elyſium, & pauci læta arua tenemus.

Lucanus 3. **Sedibus Elyſiis, campoque expulſa piorum,*
Ad Stigias, inquit, tenebras, Maneſque nocentes
Poſt bellum ciuile trahor.–

Lucret. 2 *–Et quod miſſum eſt ex ætheris oris,*
Id rurſum cæli ſtellantia templa receptant.

Martialis 12. **Accipient olim cùm te loca læta piorum,*
Non erit in Stygia notior vmbra domo.

Silius 2. ** At vos ſidereæ, quas nulla æquauerit ætas,*
Ire decus terrarum animæ, venerabile vulgus
Elyſium, & caſtas ſedes decorate piorum.

Idem 10. **Hæc Libys atq; repens crepitantibus vndiq; flāmis*
Aethereas anima exſultans euaſit in auras.

Idem 13. **Tum ſeducta loco, & laxata lucida nocte*
Clauſtra nitent, quæ ſecreti per limitis vmbram
Elyſios ducunt campos, hic turba piorum
Nec Stygio in regno, cæli nec poſta ſub axe,
Verùm vltra Oceanum.–

Ibidē 15. *–At queis ſeruatus ſeminis ortus*
Cæli porta patet. –

–Dant

-Dant clara meanti Stat. 10. Theb.
Aſtra locum.-
**Parce precor lacrymis, ſæuo nec concute planctu* Idem 5. Sil.
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram:
Sic ego nec Furias, nec deteriora videbo
Tartara, & Elyſias fœlix admittar ad oras.
**Noſtra loquar, nulli vatum debebimus orſa,* Manilius 4.
Nec furtum, ſed opus veniet, ſoloq; volamus
In cælum curru, propria rate pellimus vndas.

Animæ hominum poſt mortem in brutorum corpora ingrediuntur ſecundum Pythagoricorum opinionem, quæ falſa eſt.

Morte carent animæ, ſemperq; priore relicta Ouid. 15. Met.
ſede, nouis domibus viuunt, habitantque receptæ.
Ipſe ego, nam memini, Troiani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram.-
-Inq; ferinas Ibidem.
Poſſumus ire domos, pecudum in corpora condi,
Corpora quæ poſſunt animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè.
Quin etiam, mea cum tumulus contexerit oſſa, Tibullus 4.
Seu matura dies fato properat mihi mortem,
Longa manet ſeu vita, tamen mutata figuram,
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, ſeu tardi pecoris ſim gloria taurus,
Siue ego per liquidum volucris vehar aëra pennis:
Siquemcunq; hominem me longa receperit ætas,
Inceptis de te ſubtexam carmina chartis.

E **Quos*

Claud.1. raptu Proſerp. *Quos vbi per varios annos, per mille figuras,
Egit lethæo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ reuocat primordia vitæ.

ANIMVS.

Animi cupiditates qui ſubegit rationi, is latiùs regnat, quàm ſi totum mundum ſuo ſubijceret imperio.

Hor.2. Carm.2. *Latius regnes auidum domando*
Spiritum, quàm ſi Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterque Pœnus
Seruiat vni.

Animum vincens in iuuentute, innumera reportabit bona, ſi verò ſuperatus fuerit, tunc è contra erit.

Plaut. Trin. *Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat ſuo,*
Vtrum id itáne eſſe mauelit, vt eum animus æquũ cenſeat:
An ita potius, vt parentes eum eſſe, & cognati velint.
Si animus hominem perpulit, actum eſt, animo ſeruiuit, non ſibi.
Si ipſe animum perpulit, dum viuit, victor victorum cluet.
Tu ſi animum viciſti, potius quàm animus te, eſt quod gaudeas.

Animus æger, ſeu malo deprauatus appetitu, falſa pro veris videt.

An

An æger animus falſa pro veris videt? Sen. Oed.
**Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaq́. Minerua:* Hor. 2.
Diſcite non inter lances, menſasq́. nitentes, Serm. 2.
Cùm ſtupet inſanis acies fulgoribus, & cùm
Acclinis falſis animus meliora recuſat,
Verùm hic impranſi mecum diſquirite. –

Animi corporisq́ue ægritudinis intimatio perpulcra.

Viuimus, vt nunquam ſenſu careamus amaro, Ouid. 1.
Et grauior longa ſit mea pœna mora. Pont. 2.
Sic inconſumtum Tityi, ſemperq́. renaſcens
Non perit, vt poſsit ſæpe perire, iecur, &c.
Siue dies igitur caput hoc miſerabile cernit,
Siue pruinoſæ noctis aguntur equi:
Sic mea perpetuis liquefiunt pectora curis,
Ignibus admotis vt noua cera ſolet.
**Nec tamen exhibuit tanta facundia vires,* Idem 1.
Vt mea ſint dictis pectora ſana tuis. Pont. 4.
Vt multum demas noſtro de pectore curæ,
Non minus exhauſto, quod ſuperabit, erit.
**Nec cælum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ:* Idem 3.
Hei mihi perpetuus corpora languor habet. Triſt. 8.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,
Siue mei cauſſa eſt in regione mali.
Vt tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixq́.
Oſſa tegit macies, nec iuuat ora cibus.
Quiq́. per autumnum percuſsis frigore primo
Eſt color in folijs, quæ noua læſit hiems,
Is mea membra tenet, nec viribus alleuor vllis,

Et nunquam queruli cauſſa doloris abeſt.
Nec melius valeo, quàm corpore, mēte: ſed ægra eſt
Vtraq; pars æquè, binaq; damna fero.

Idem 4. Triſt. 5. **Nam neq; ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat:*
Vix habeo tēnuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Côrpore ſed mens eſt ægro magis ægra, maliq;
In circunſpectu ſtat ſine fine ſui.

Animus corpus'ue cæli temperie iuuatur.

Idem 2. Pont. 7. *Temperie cæli corpusq;, animusque iuuatur.*

Animus corporales roborat vires, & omnia vincit.

Ibidem. **Omnia deficiunt: ànimus tamen omnia vincit:*
Ille ètiam vires corpus habere facit.

Plaut. Rud. Animus æquus ęrumnę condimentum eſt.
Animus æquus optimum eſt ærumnæ condimentũ

Idem capt. **In re mala animo ſi bono vtare, adiuuat.*

Idem Pſeud. **Bonus animus in re mala, dimidium eſt mali:*

Animus impatiens verba monentis reſpuit, necnon odio habet.

Ouid. 1. Remed. *Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,*
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.

Animus ambiguus ad vtranque partem facilimè vertitur.

Terent. And. *Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc illuc impellitur.*

Animus metu, cupiditatéue preſſus bonum ſibi oblatum corrumpit, ſuiſque haud frui valet bonis.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus & res,*

Vt

Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.

Animi anxietas homini haud parum nocet.

Iam mihi deterior canis aſpergitur ætas: Ouid. 1. Pont. 5.
Iamq́ue meos vultus ruga ſenilis arat.
Iam vigor & quaſſo languent in corpore vires:
Nec iuueni luſus, qui placuere, iuuant.
Nec me, ſi ſubitò videas, cognoſcere poßis,
Ætatis facta eſt tanta ruina meæ.
Confiteor facere hoc annos, ſed et altera cauſſa eſt:
Anxietas animi, continuúsq́ue labor.
Vnda locusq́ue nocent, & cauſſa valentior iſtis 1. Pont. 11.
Anxietas animi, quæ mihi ſemper adeſt.

Animi cruciatus vulnus inſanabile eſſe dicitur, quia difficillimè ſanatur.

Cura quoque interdum nulla eſt medicabilis arte: 1. Pont. 4
Aut ſi ſit, longa eſt attenuanda mora.

Animi anxietas mora, necnon labore quandoque ſanatur, vt iam ex Ouid. oſtendimus, & Seneca in Agamemnone docet his verbis.

Proinde quicquid eſt, da ſpatium & tempus tibi:
Quod ratio nequit ſæpe ſanauit mora.

Animo imperare qui non poteſt, in ſeruitute eſſe debet.

Reges & dominos habere debet, Martialis 2.
Qui ſe non habet, atque concupiſcit
Quod Reges dominiq́ue concupiſcunt.

Animo obtemperaſſe exilis eſt voluptas, necnon pigebit quandoque.

Plaut. Bacch. *-Pauliſper Lyde eſt libido,*
Homini ſuo animo obſequi. Iam aderit tempus cùm ſe etiam.
Ipſe oderit.-

Animo homines obſequi decet, dummodo ſit in bonum.

Plaut. Amph. *Amat, ſapit, rectè facit, animo quando obſequitur ſuo,*
Quod omnes homines facere oportet, dum id modò fiat bono.

Animo culpa detento nil miſerius.

Plaut. Moſtel. *Nil eſt miſerius, quàm animus hominis conſcius.*

ANIMALIA.

Animalia naturæ inſtinctu quoquo modo futura præcognoſcunt.

Iuuenalis 2. *Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.*
Cleob. per Auſonium. **Ignoſcas alijs multum, nihil tibi.*

Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit.

Plaut. *Feliciter ſapit is, qui alieno periculo ſapit.*
Terent. Heaut. **Ex alijs periculum facito, tibi quod ex vſu ſiet.*
Tibullus 3.7. **Vos ego nunc moneo, felix quicunque dolore*
Alterius diſces poſſe carere tuo.
Manilius 2. **Deniq. ſic pecudes, & muta animalia, terris*
Cùm maneant ignara ſui, legiſq. per æuum:
Natura tamen ad mundum reuocante parentem,
Attollunt animos, cælumq. ad ſidera ſeruant.

Corpo-

Corporaq́. ad Lunæ naſcentis cornua luſtrant,
Venturasq́. vident hiemes reditura ſerena.
**Paruula,nam exemplo eſt,magni formica laboris,* Hor.1. Serm.1.
Ore trahit quodcunq. poteſt,atq. addit aceruo,
Quem ſtruit,haud ignara, ac non incauta futuri.
Quæ,ſimul inuerſum contriſtat Aquarius annum,
Non vſquam prorepit, & illis vtitur antè
Quæſitis patiens.–
**Præterea Regem, non ſic Aegyptus,& ingens* Virg.4. Georg.
Lydia,nec populi Parthorum,aut Medus Hydaſpes
Obſeruant.Rege incolumi, mens omnibus vna eſt:
Amiſſo,rupere fidem,conſtructaq́. mella
Diripuere ipſæ, & crates ſoluëre fauorum.
Ille operum cuſtos:illum admirantur, & omnes
Circumſtant fremitu denſo , ſtipantq́.frequentes,
Et ſæpe attollunt humeris, & corpora bello
Obiectant,pulcramq́.petunt per vulnera mortem.
His quidam ſignis, atquè hæc exempla ſecuti,
Eſſe apibus partem diuinæ mentis,& hauſtus
Aethereos dixere.–
**Carmina iam moriens canit exſequalia cycnus.* Ouid. 14 Met.
**Sic,vbi fata vocant,vdis abiectus in herbis,* Idem
Ad vada Meandri concinit albus Olor. Epiſt. 7.
**Dulcia defecta modulatur carmina lingua,* Martialis in
Cantator cycnus funeris ipſe ſui. Xeniis.
–Imitatus caſtora, qui ſe Iuuenalis 12.
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum : adeò medicatum intelligit inguen. Claud.
**Paruos non aquilis fas eſt, educere fetus,* Præf.3. Honorij

Ante fidem Solis, iudiciumq́ue poli:
Nam pater excuſſo ſaliјt cum germine proles,
Ouaq́, maternus rupit hiulca tepor:
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Conſulit ardentes radios, & luce magiſtra
Natorum vires, ingeniumq́ue probat.
Degeneres refugo torſit qui lumine viſus,
Vnguibus hunc ſæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Suſtinuitq́ue acie nobiliore diem,
Nutritur volucrumq́, potens, & fulminis hæres,
Geſturus ſummo tela triſulca Ioui.

Animalia paucioribus indigent quàm homines.

Lucret. 5 *At variæ creſcunt pecudes, armenta, feræq́ue:*
Nec crepitacula eis opus eſt, nec cuiq́, adhibenda'ſt
Almæ nutricis blanda, & infracta loquela:
Nec varias quærunt veſtes pro tempore cæli:
Deniq́, non armis opus eſt, non mœnibus altis,
Quîs ſua tuentur, quando omnibus omnia largè
Tellus ipſa parit, naturaq́, Dedala rerum.

Animalia quæque in hoſtes ſuos inſurgunt.

Propert. 2.5. *Non ſolùm taurus ferit vncis cornibus hoſtem,*
Verùm etiam inſtanti læſa repugnat ouis.
Hor. Epod. 7. **Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus*
Vnquam, niſi in diſpar, feris.
Iuuenalis 15. **Sed iam ſerpentum maior concordia: parcit*
Cognatis maculis ſimilis fera. quando leoni

Fortior

Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Exſpirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rapida cum tigride pacem
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit vrſis.

Animalia laudum munera cuncta ſuo depromunt domino.

Cuncta ſuo domino depromunt munera laudum. Ouid. Philom.
Seu ſemper ſileant, ſiue ſonare queant.

Animalia lunæ ad motum alterantur.

Ad Lunæ motum variant animalia corpus. Manilius 2.

Animalia naturaliter deuitant ea, quæ ſemel læſerunt.

Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo, Ouid. 2. Pont. 7.
Omnibus vnca cibis æra ſubeſſe putat.
Sæpe canem viſum longè fugit agna, lupumq́,
Credit, & ipſa ſuam neſcia vitat opem.
**Terretur minimo pennæ ſtridore columba,* Idem 1. Triſt. 1.
Vnguibus accipiter ſaucia facta tuis.
Non procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi qua
Excuſſa eſt auidi dentibus agna lupi.
**Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq́,* Hor. 1. Epiſt. 16.
Suſpectos laqueos, & opertum miluius hamum.

ARS.

Artium ingenuarum vis.

-Non illa loco, neque origine gentis Ouid. 6. Met.
Clara, ſed arte fuit.-
-Lydias tamen illa per vrbes Ibidem.
Quæſierat ſtudio nomen memorabile, quamuis

Ouid.1. *Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.*

Pont. 7. **Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt,*
Pectora molleſcunt, aſperitaſq́. fugit.

1.Põt.7. **Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis.*

Non ſolum iuris, ſed bonarum etiam artium ſtudijs vacandum.

Ouid.1. Art. *Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus,*
Non tantùm trepidos, vt tueare reos.

Idem.2. Art. **Nec leuis ingenuas pectus coluiſſe per artes*
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.

Ars naturæ defectum in multis ſupplet.

Ouid.1. Art. *Arte citæ, veloq́. rates, remoq́. reguntur.*
Arte leuis currus, arte regendus amor. &c.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,
Frenaq́. magnanimi dente teruntur equi.

Ouid. Philom. **Pſittacus humanas depromit voce querelas,*
Atque ſuo domino χαῖρε, ſonatq́. vale.
Pica loquax varias modulatur gutture voces,
Scurriliter ſtrepitu quicquid & audit, ait.

Perſius Procem. **Quis expediuit Pſittaco ſuum χαῖρε*
Picaſq́. docuit noſtra verba conari?
Magiſter, artis ingeniq́. largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.

Stat.2. Sil.4. **Pſittace dux volucrum, domini facunda voluptas.*
Humanæ ſollers imitator pſittace linguæ.

Artes vbique locorum homines comitantur.

Ouid.4. Triſt.1. *Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.*
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,

Nec

Nec mare, nec ventos, Barbariemque timet.

ASPERITAS.

Aſperitas odium, bellaque cauſat, atque in omni re nociua eſt.

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes: Ouid. 2. Art.
Aſperitas odium, ſæuaq. bella mouet.
Odimus accipitrem, quia viuit ſemper in armis,
Et pauidum ſolitos in pecus ire lupos.

ASTVTIA.

Aſtuti qui maximè videntur, quandoque decipiuntur.

Qui cauet ne decipiatur, vix cauet cùm etiã cauet. Plaut. Cap.
Etiam cùm cauiſſe ratus eſt, ſæpe is cautor captus eſt.
**Fallacia alia aliam trudit.* Terent. And.
Aſtutum fallere difficile eſt.
**Simulata remoue, non facile eſt tibi* Sen. Troad.
Decipere Vlyſſem: id eſt vafrum, aſtutum, verſipellem.

ASSVETVDO.

Ab aſſuetis non fit paſsio.

Hoc quoque Naſo feres: etenim maiora tuliſti: Ouid. 3. Pont. 7.
Iam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Ductus ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
Nos, quibus aſſueuit fatum crudeliter vti.

Ad mala iam pridem non ſumus vlla rudes.

3.Triſt.2 *Quiq; fugax rerum, ſecuraq; in otia natus,*
Mollis, & impatiens ante laboris eram:
Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum
Perdere, diuerſæ nec potuere viæ.
Suffecitq; malis animus. Nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

5.Triſt.2 **Pone metum, valeo, corpusq;, quod antè laborum*
Impatiens nobis inualidumq; fuit,
Sufficit, atque ipſo vexatum induruit vſu.
An magis infirmo non vacat eſſe mihi?

Idem 2. *–Nihil aſſuetudine maius.*

Art. **Quod malè fers, aſſueſce, feres bene: multa vetuſtas*
Ibidem. *Lenit.*

Sen. **Iam tempus illi fecit ærumnas leues.*

Thyeſt. **Parcite lacrymis, vrbis feſto*
Idē Oct. *Lætoque die.*
Non hoc primum
Pectora vulnus mea ſenſerunt:
Grauiora tuli.

Val. Flaccus 5. **Alcidem Sthenelo ipſe ſatus, tamē aſpera Regum*
Perpetimur iuga, nec melior parere recuſo.

Propert. 2.3. **Ac veluti primò taurus detrectat aratra,*
Poſt venit aſſueto mollis ad arua iugo.

Claud.2. Ruf. *-Iam nulli flebile damnum,*
Sed curſus ſollennis erat, campusq; furori
Expoſitus, ſenſumq; mali detraxerat vſus.

Aſſueta difficulter relinquuntur.

Hor. 2. Serm. 5. *Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*

De ſene guſtarit, tecum partita lucellum:
Vt canis, à corio nunquam abſterrebitur vncto.

ATTENTIO.

Attenti auditores vt ſint, exhortatio accommodata.

Accipite hæc animis, lætasq́; aduertite mentes: Virg. 5.
Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit. Aen.
**Accipite ergo animis, atque hæc mea figite dicta.* Idem 10.
**Nunc adeo quæ ſit dubiæ ſententia menti,* Aen.
Expediam, & paucis, animos adhibete, docebo. Idem 11. Aen.
**Tu modo ſubtiles animo duce percipe curas,* Idem
Occultamq́; fidem manifeſtis adſtrue rebus, &c. Aetna.
Mille ſub exiguo ponam tibi tempore veras
Res: oculiq́ue docent: res ipſæ credere cogunt.
**Diſce metu poſito vates operoſe dierum,* Ouid.
Quod petis, & voces percipe mente meas. 1. Faſt.
**Nunc hoc animaduertite, vt ea, quæ ſentio, pariter ſciatis.* Plaut. Capt.
**Date operam, & cum ſilentio animaduertite.* Terent. Eun.
**Mente fauete pari, atque aures aduertite veſtras.* Silius 16.
**Hùc ades ò quicunq; meis aduertere cœptis* Manilius 3.
Aurem oculosq́; potes, veras & percipe voces.
Non adiuratos Reges, Troiamq́ue cadentem
Impendas animum, nec dulcia carmina quæras:
Ornari res ipſa negat, contenta doceri.
**Salutem primum, iam à principio propitiam* Plaut. Menach.
Mihi atque vobis ſpectatores nuntio.

Appor-

Apporto vobis Plautum lingua, non manu:
Quæſo vt benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentũ accipite, atque animũ aduortite.
Quam potero in verba conferam pauciſſima.

Attentionis maximæ intimatio perpulcra.

Propert. 3.4. *Nunc mihi, ſi qua tenes, ab origine dicere prima*
Incipe. ſuſpenſis auribus iſta bibam.

AVARITIA.

Auaritia ſcelerum omnium mater eſt.

Claud. 2. Stil. *At primùm ſcelerum matrem, quæ ſemper habendo*
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis auaritiam.

Pet. Arbi ter. **Orbem iam totum victor Romanus habebat,*
Qua mare, qua terræ, qua ſidus currit vtrunque,
Nec ſatiatus erat. grauidis freta pulſa carinis
Iam peragrabantur, ſi quis ſinus abditus vltrà.
Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum:
Hoſtis erat. fatiſq. in triſtia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia, non vſu plebeia trita voluptas.

Ibidem. **Nec minor in campo furor eſt, emtiq. Quirites*
*Sonitũ. *Ad prædam, *ſtrepitumq. lucri ſuffragia* vertunt.*
*Vendũt *Venalis populus, venalis Curia patrum.*
Eſt fauor in pretio, ſenibus quoq. libera virtus
Exciderat, ſparſiſq. opibus conuerſa poteſtas,
Ipſaque maieſtas auro corrupta iacebat.

Lucanus. 3. **Vſq. adeò ſolus ferrum, mortemq. timere*
Auri neſcit amor, pereunt diſcrimine nullo

Amiſſæ

Amiſsæ leges:ſed pars vilißima rerum
Certamen mouiſtis opes.–
Impulit amentes, auriq. cupidine cæcos Idem 7.
Ire ſuper gladios,ſuperq. cadauera patrum,
Et cæcos calcare duces. –
Ergo ſollicitæ tu cauſsa pecunia vitæ es, Propert. 3.7.
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitijs hominum crudelia pabula præbes,
Semina curarum de capite orta tuo.
At nunc deſertis ceſſant ſacraria lucis, Idē 3.13.
Aurum omnes victa iam pietate colunt.
Auro pulſa fides, auro venalia iura,
Aurum lex ſequitur,mox ſine lege pudor.
Quis fuit horrendos primus qui protulit enſes? Tibullus 1.10.
Quàm ferus, ac verè ferreus ille fuit.
Tunc cædes hominum generi,tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit,nos ad mala noſtra
Vertimus in ſæuas,quod dedit ille feras.
Diuitis hoc vitium eſt auri:nec bella fuerunt,
Faginus adſtabat cùm ſcyphus ante dapes.
Non arces,non vallus erat,ſomnumq. petebat
Securus varias dux gregis inter oues.

Auaritia homines ad omnia ferè pericula,atque incommoda impellit.

Cùm te neque feruidus æſtus Hor. 1. Serm. 1.
Dimoueat lucro,neq. hiems,ignis,mare,ferrum,
Nil obſtet tibi,dum ne ſit te ditior alter.
Impiger extremos currit mercator ad Indos Idem 1. Epiſt. 1.

Per mare, pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Manilius 4. **Vt veniant gemmæ, totus tranſibitur orbis.*
Nec lapidum pretio pelagus cœpiſſe pigebit.
Annua ſollicití conſumunt vota coloni,
Et quantæ mercedis erunt fallatia rura,
Quæremus lucrum nauis, mortemque ſequemur
In prædas. pudeat tanto bona velle caduca.

Idem 5. *–Nil eſt audere relictum.*
Quæſtus naufragio petitur, corpusque profundo
Immiſſum pariter quàm præda exquiritur ipſa.
Nam ſemper tanti merces eſt parua laboris.
Cenſibus æquantur conchæ, rapidumque notari
Vix quiſquã eſt locuples: oneratur terra profundo.
Tali ſorte ſuas arteis per litora tractat.
Aut emit externos pretio, mutatq; labores
Inſtitor æquoreæ varia ſub imagine mercis.

Propert. 3.5. **Ergo ſollicitæ tu cauſſa pecunia vitæ es,*
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitijs hominum crudelia pabula præbes,
Semina curarum de capite orta tuo.

Auarus aſsiduè eget.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Semper auarus eget, certum voto pete finem,*
3. Carm. 16. *–Multa petentibus*
Deſunt multa.

Bias per Auſon. **Quis diues? qui nil cupit. quis pauper? auarus.*
Claud. 1. Ruf. **Semper inops quicunque cupit.–*

Auarus hydropico aſsimilatur.

Hor. 2. Carm. 2. *Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,*
Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi

Fugerit

Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.

Auarus inſaniſsimus eſt, ſed non cognoſcitur, quia maior hominum pars eodem vitio iactatur.

Si quis emat citharas, emtas comportet in vnum. Hor. 2. Serm. 3
Nec ſtudio, citharæ nec Muſæ deditus vlli:
Si ſcalpra, & formas non ſutor: nautica vela
Aduerſus mercaturis: delirus, & amens
Vndique dicatur meritò. quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos, aurumq. recondit, neſcius vti
Compoſitis, metuensq. velut contingere ſacrū? &c.
Nimirum inſanus paucis videatur eò, quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.

Auarus periurus exigua fiet re.

Falſus erit teſtis, vendet periuria ſumma Iuuenalis 14.
Exigua, Cereris tangens aramque, pedemque.

Auarus ſeruus eſt.

Quî melior ſeruo, quî liberior ſit auarus, Hor. 1. Epiſt. 16
In triuijs fixum cùm ſe demittit ob aſſem,
Non video: nam qui cupiet, metuet quoq.: porrò,
Qui metuens viuet, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat, & obruitur re.

Auari diuitias dummodo poſsideant, Deum, pœnam'ue omnem paruifaciunt. Iuuenalis 13.

Eſt alius metuens, ne crimen pœna ſequatur:
Hic putat eſſe Deos, & peierat, atque ita ſecum:
Decernat quodcunque volet de corpore noſtro

Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nũmos.

Auari inſanabiles ſunt.

Hor. 3. Carm. 24. *- -Scilicet improbæ*
Creſcunt diuitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

1. Serm. 1. *At bona pars hominum decepta Cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit.-

Ibidem. *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congeſtis vndiq. ſaccis
Indormis inhians: & tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quò valeat nummus, quem præbeat vſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde
Queis humana ſibi doleat natura negatis.

Lucanus 5. *Inuenere quidem ſpoliato plurima mundo,
Bellorum in ſumtus congeſtæ pondera maſſæ,
Sed non impleuit, cupientes omnia, mentes:
Quidquid fodit Iber, quidquid Tagus extulit auri,
Quodq́. legit diues ſummis Arimaſpus arenis
Vt rapiant.-

Sen. Herc. Oet. *Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Iſtri, nec tota ſitim
Lydia vincit: nec quæ Zephyro
Subdita tellus, ſtupet aurato
Flumine clarum radiare Tagum:
Nec ſi totus ſeruiat Hebrus,

Rura-

Ruraq́. diues cingat Hydaſpes,
Intraq́. ſuos currere fines
Spectet toto flumine Gangem.
Auidis, auidis natura parum eſt.
**Si quantas rapidis flatibus incitus* Boëth. 2. 2.
Pontus verſat arenas,
Aut quot ſtelliferis edita noctibus
Cælo ſidera fulgent:
Tantas fundat opes, nec retrahat manum
Pleno copia cornu,
Humanum miſeras haud ideo genus
Ceſſat flere querelas.
Quamuis vota libens excipiat Deus
Multi prodigus auri,
Et claris auidos ornet honoribus,
Nil iam parta videntur:
Sed quæſita vorans ſæua rapacitas
Alios pandit hiatus.
Quæ iam præcipitem frena cupidinem
Certo fine retentent.
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis ardeſcit habendi?
Nunquam diues agit, qui trepidus gemens
Seſe credit egentem.
**Quamuis fluente diues auri gurgite* Boëth. 3. 3.
Non expleturas cogat auarus opes,
Oneretq́. baccis colla rubri litoris,
Ruraq́. centeno ſcindat opima boue:
Nec cura mordax deſerit ſuperſtitem,

 Defun-

Defunctumq. leues non comitantur opes.

Claud. 1. Ruf. *Plenus ſæuitiæ, lucriq. cupidine feruens,
*Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis
Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis
Aurea Pactoli: totumq. exhauſerit Hermum,
Ardebit maiore ſiti.–*

Ibidem. *Illecebris capitur, nimiumq. elatus auaro
Paſcitur intuitu.–

Et iterũ. *Creſcebat ſcelerata ſitis, prædæq. recentis
*Inceſtus flagrabat amor, nullusq. petendi
Cogendiue pudor: crebris periuria nectit
Blanditijs, ſociat perituro fœdere dextras,
Si ſemel è tantis poſcenti quiſque negaſſet,
Effera prætumido quatiebat corda furore.*

Auari odioſi ſunt omnibus, etiam propinquis.

Hor. 1. Serm. 1. *Non vxor ſaluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?*

Plaut. Trin. *PHILTO. *De magnis diuitijs ſi quid
Demas, plus ſit, an minus?* LY. *Min' pater. ſed ciui
Immunifico ſcis quid cantari ſolet: quod habes, ne habeas:
Et illud, quod nunc nõ habes, habeas malum, quandoquidem
Nec tibi bene eſſe potes pati, nec alteri.*

Iuuenalis 12. *Viuat Pacuuius, quæſo, vel Neſtora totum:
*Poßideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet,*

Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

Auari timent aſsiduè.

An vigilare metu exanimem, noctesq́. diesq́. Hor. 1. Serm. 1
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compilent, fugientes: hoc iuuat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.

Auaro diuitiæ nihil proſunt, cùm eis vti neſciat.

Quid mihi fortunæ tantum? quid regna ſine vſu? Ouid. 3. Amor. 6.
Quid niſi poſsedi diues auarus opes?
Sic aret medijs taciti vulgator in vndis,
Pomaq́ue, quæ nullo tempore tangat, habet.

Auarorum excuſatio, ſeu ſub ſpecie boni deceptio, formicæ exemplo.

Ille grauem duro terram qui vertit aratro, Hor. 1. Serm. 1.
Perfidus hic caupo, miles, nautæq́ue, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes vt in otia tuta recedant
Aiunt, cùm ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Paruula, nam exemplo eſt, magni formica laboris,
Ore trahit, quodcunque poteſt, atque addit aceruo,
Quem ſtruit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Quæ, ſimul inuerſum contriſtat Aquarius annum,
Non vſquam prorepit, & illis vtitur antè
Quæſitis patiens.–

Auarorum opes luxu hæredes profundunt.

–Quodcunque profunda Claud. bello Gild.
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.

Auarorum intimatio, reprehenſioq. acerrima.

Ho:.3. Carm. 24. *Intactis opulentior*
Theſauris Arabum, & diuitis Indiæ,
Cæmentis licèt occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.

1. Serm. 1 **Quid iuuat immenſum te argenti pondus, & auri*
Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quòd ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus aceruus?
Millia frumenti tua triuerit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus-

Iuuenalis 12. **Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet*
Argento præferre caput, rebusq. ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt.

Idem 14. **Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas,*
Cùm furor haud dubius, cū ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?

Perſius 6. **Vende animam lucro, mercare, atq. excute ſollers*
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.
Rem duplica. feci: iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam. depinge, vbi ſiſtam,
Inuentus, Chryſippe, tui finitor acerui.

Rape,

*Rape,congere,aufer,poßide,relinquendum eſt. Martialis 8.

Auaris diuitiæ nil ſunt; niſi temperato ſplendeat vſu.

Nullus argento color eſt, auaris Hor. 2. Carm. 2.
Abdito terris, inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.

AVDACIA.

Audaciam reprimendam eſſe exhortatio digniſsima.

Ille monet, ne frena animo permitte calenti: Stat. 10. Theb.
Da ſpatium, tenuemq́. morã: mala cuncta miniſtrat
Impetus: hoc oro munus concede parenti.
–Adde m[illegible] ſceleri, & metire quod audes. Idem 10. Theb.
–In audaces n[illegible]ſt audacia tuta. Ouid. 10 Met.

Audentes [illegible]eus iuuat, ſeu fortuna, vt [illegible]lgò aiunt. Virg. 6. Aen.

Tu ne cede malis [illegible]d contra audentior ito. Tibullus
**Audendum eſt. fo[illegible]es adiuuat ~~ipſa Venus~~.* ipse Deus 1. 2.
**Audentes fortuna [illegible]uuat.–* Virg. 10. Aen.
**Fors iuuat audentes, priſci ſententia vatis.* Claud. ad Probinum.
–Audentes Deus ipſe iuuat.
–Audebimus vltima, dixit. Ouid. 10 Met.
Viderit, audentes Forsq́. Venusq́. iuuat.
**Fortes fortuna adiuuat.* Ouid. 2. Faſt.
–Stetimus tamen, & Deus adfuit auſis, Terent. Phorm.
Qui idem iterum aderit credo Deus. Val. Flaccus 4.

AVDITVS.

Auditui viſus ſemper eſt præferendus.

Hor. Arte. *Segnius irritant animos demiſſa per aurem,*
Quam quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator.–
Idem 1. Epiſt. 18. **Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.*

Auditum viſui præferens laudandus non eſt.

Plaut. Trin. *Non laudandus eſt, qui plus credit quæ audit, quã*
Quæ videt. non placet cùm illi plus laudant quæ audiunt,
Quam quæ vident. pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

AVLA.

Aula in ſublimi fraudes, & ſcelera maximè regnant.

Sen. Hipp. *Fraus ſublimi regnat in aula.*
Idem Thyeſte. **Vt nemo doceat fraudis, & ſceleris viam,*
Regnum docebit.

Aula exeat pius eſſe volens.

–Exeat aula
Lucanus 8. *Qui volet eſſe pius. virtus & ſumma poteſtas*
Non coëunt.

AVTVMNVS.

Autumnus eſt morboſus.

Sæpe ſub autumno, cùm formoſiſſimus annus, Ouid. 2.
Plenaq́. purpureo ſubrubet vua mero, Art.
Cũ modò frigorib⁹ premimur, modò ſoluimur æſtu,
Aëre non certo corpora languor habet.

AVXILIVM.

Auxilium inferendum eſt mora ſecluſa.

–Ad opem breuis hora ferenda eſt. Ouid. 4.
**Brachia da laſſo potius prendenda natanti,* Met.
Nec pigeat mento ſuppoſuiſſe manum. 2. Põt. 6

Auxilij diuini imploratio diſertiſsima.

Iupiter omnipotens, precibus ſi flecteris vllis, Virg. 2.
Adſpice nos, hoc tantum: & ſi pietate meremur. Aen.
Da deinde auxilium pater, atq. hæc omnia firma.

Auxilij imploratio diſertiſsima.

Ad te confugio, & ſupplex tua numina poſco. Virg. 1.
**Quod te per ſuperos, & conſcia numina veri,* Aen.
Per, ſi qua eſt quæ reſtat adhuc mortalibus vſquã Virg. 2.
Intemerata fides, oro, miſerere laborum Aen.
Tantorum, miſerere animi non digna ferentis.
**Victa precor, genibusq́. tuis regalia tendo* Ouid.
Brachia.– Epiſt. 1.
**Quò magis, ô pauci, rebus ſuccurrite læſis,*
Et date naufragio litora tuta meo. 1. Triſt. 4

B

BEATITVDO.

Beatitudo hac in vita non eſt, nec eſſe poteſt ante obitum.

Ouid. 3. Met. *–Scilicet vltima ſemper*
Exſpectanda dies homini eſt, diciq. beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq. funera debet.
Solō per Auſon. **Dico tunc vitam beatam, cùm peracta fata ſunt.*

Ad veram beatitudinem omnes vocantur, vbi conſummata requies eſt.

Boëth. 3. 10. *Huc omnes pariter venite capti,*
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes.
Hîc erit vobis requies laborum:
Hîc portus placida manens quiete:
Hoc patens vnum miſeris aſylum.

Beatus bonus, ſapiens've tantum eſſe poteſt.

Hor. 1. Epiſt. 16. *Tu rectè viuis, ſi curas eſſe, quod audis.*
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi, credas,
Néue putes alium ſapiente, bonoq. beatum.

Beatus

Beatus dicitur qui aduerſa æquanimiter ſuffert.

Beatus es, ni vnum deſit, animus, qui modeſtè iſtæc ferat. Terent. Phorm.

Beatus poſsidens multa, non eſt, nec rectè dicitur, ſed potius virtute præditus.

Non, poſſidentem multa, vocaueris Hor. 4. Carm. 9.
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter vti,
Duramq. callet pauperiem pati,
Peiuſq. letho flagitium timet:
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

Beati diuina viſione illuſtrati, cæleſtia, nec non terrena cernunt, vt de Pompeio Magno dicitur.

Non illuc auro poſiti, nec thure ſepulti Luca. 9.
Perueniunt. illic poſtquam ſe lumine vero
Impleuit: ſtellaſq. vagas miratur, & aſtra
Fixa polis: vidit quanta ſub nocte iaceret
Noſtra dies, riſitq. ſui ludibria trunci.

Supra de eodem titulo: Anima Dei in contemplatione ſita. &c.

Beatorum gaudia immenſa atque ſincera ſunt, necnon eorum loca amœniſsima eſſe dicuntur, moraliter.

Eſt aliam (ſcilicet portam) tentare nefas, & tendere contra. Val. Flaccus 1.

Rara,

Rara,& ſponte patet,ſi quando pectore ductor
Vulnera nota gerens,galeis præfixa, rotisq́.
Cui domus aut ſtudium mortales pellere curas,
Culta fides,longeq́. metus,atq. ignota cupido.
Seu venit in vittis,caſtaq́. in veſte ſacerdos.
Quos omnes lenis plantis, & lampada quaſſans
Progenies Atlantis agit. lucet via latè
Igne Dei,donec ſiluas, & amœna piorum
Deueniant,camposq́ue,vbi Sol totumq́.per annum
Durat aprica dies,thyaſiq́ue ,choriq́.virorum,
Carminaq́.,& quorum pupillis iam nulla cupido.
Tibullus 1.3. * *Hîc choreæ, cantusq́. vigent, paſſimq́. vagantes*
Dulce ſonant tenui gutture carmen aues.
Fert caſiam non culta ſeges, totosq́. per agros
Floret odoratis terra benigna roſis.
Claud. 2 de Raptu Proſerp. * *Amiſſum ne crede diem,ſunt altera nobis*
Sidera,ſunt orbes alij: lumenq́. videbis
Purius:Elyſiosq́. magis mirabere campos,
Cultoresq́. pios. illic pretioſior ætas,
Aurea progenies habitat,ſemperq́. tenemus
Quod Superi meruere ſemel : nec mollia deſunt
Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores,quos nec tua protulit Ætna.
Eſt etiam lucis arbor prædiues opacis,
Fulgentes viridi ramos curuata metallo.
Hæc tibi ſacra datur,fortunatumq́ue tenebis
Autumnum,& fuluis ſemper ditabere pennis.

BELLVM.

Bellum ex cupiditate ortum habet.

Hinc vſura vorax, audumq. in fenore tempus: Lucanus 1.
Et concuſſa fides, & multis vtile bellum.
**Quis fuit, horrendos primus qui protulit enſes?* Tibullus 1.10.
Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit.
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit. nos ad mala noſtra
Vertimus, in ſæuas quod dedit ille feras.
Diuitis hoc vitium eſt auri: nec bella fuerunt
Faginus adſtabat dum ſcyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, ſomnumq. petebat
Securus varias d[illegible]gregis inter oues.

Belli [illegible]or creuit maximè.

Quippe vbi fas verſum, atque nefas: tot bella per orbem, Virg. 1. Georg.
Tam mul[illegible]erum facies: non vllus aratro
Dignus hon[illegible]: ſqualent abductis arua colonis:
Et curuæ rigidum falces conflantur in enſem.
Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum:
Vicinæ ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt: ſæuit toto Mars impius orbe:
Vt cùm carceribus ſeſe effudere quadrigæ,
Addant ſe in ſpatia, & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neq. audit currus habenas.

Belli ciuilis cauſſæ quæ ſunt.

Fert animus cauſſas tantarum expromere rerum. Lucanus 1.
Immen-

Immenſumq́. aperitur opus, quid in arma furentem
Impulerit populum, quid pacem excuſſerit orbi.
Inuida fatorum ſeries, ſummiſq́. negatum
Stare diu, nimioq́. graues ſub pondere lapſus.

Ibidem. *– Tu cauſſa malorum*
Facta tribus dominis cõmunis Roma, nec vnquam
In turbam miſſi feralia fœdera regni.

Belli ciuilis, necnon generalis reprehenſio aſperrima.

Hor. Epod. 7. *Quo, quo ſceleſti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enſes conditi?
Parum'ne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis? &c.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, niſi in diſpar, feris.
Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent, & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent.

Lucanus 1. **Quis furor ô ciues? quæ tanta licentia ferri,*
Gentibus inuiſis Latium præbere cruorem?
Cumq́. ſuperba foret Babylon ſpolianda tropæis
Auſonijs, vmbraq́. erraret Craſſus inulta:
Bella geri placuit nullos habitura triumphos.
Heu quantum terræ potuit, pelagiq́. parari
Hoc, quem ciuiles hauſerunt ſanguine dextræ.

Idem 2. **Nobilitas cum plebe perit, lateq́. vagatur*
Enſis, & à nullo reuocatum eſt pectore ferrum.
Stat cruor in templis, multaq́. rubentia cæde

Lu-

Lubrica ſaxa madent, nulli ſua profuit ætas,
Non ſenis extremum piguit feruentibus annis
Præcipitaſſe diem, nec primo in limite vitæ limine.
Infantis miſeri naſcentia rumpere fata.
Crimine quo parui cædem potuere mereri?
Sed ſatis eſt iam poſſe mori. –
**Quis furor eſt atram bellis accerſere mortem?* Tibullus 1.10.
Immĭnet, & tacito clàm venit illa pede. &c.
Quàm potius laudandus hic eſt, quem prole parata
** Occupat in parua pigra ſenecta caſa.*
Ipſe ſuas ſectatur oues: at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat vxor aquam.

Belli euentus varius.

Hîc magnus ſedet Aeneas, ſecumq́. volutat Virg. 10. Aen.
Euentus belli varios. –
**Sexta reſurgebant orientis cornua lunæ:* Ouid. 7. Met.
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuq́.
Inter vtrunque volat dubijs Victoria pennis.
**Mars dubius, nec certa Venus, victiq́. reſurgunt,* Ouid. 1. Amor. 9.
Quoſq́. neges vnquam poſſe iacere, cadunt.
– Nunc belli mala Sen. Theb.
Propone, dubias Martis incerti vices.
Licet omne tecum Græciæ robur trahas,
Licet arma longè miles, ac latè explicet,
Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt.
– Et incerti fallax fiducia Martis. Silius. 6.

Bello ſalus nulla eſt, igitur pax ab omnibus poſcenda eſt.

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Virg. 11. Aen.

Belli tempore portas claudere prodeſt.

Ouid. 1. *Vrbibus obſeſsis clauſæ munimina portæ

Amor. 4. Proſunt: in media pace quid arma times?

Ouid. 4. -Hic, vbi Barbarus hoſtis,

Pont. 9. Vt fera plus valeant legibus arma, facit.

BENEFICENTIA.

Beneficium in bonos collatum haud parum poteſt.

Plaut. Capt. *Quod bonis bene fit beneficium, gratia ea grauida eſt bonis.*

Idem. Perſ. **Si quid bonis boni fit, eſſe idem & graue, & gratum ſolet.*

Idē Rud. **Bonis quod bene fit, haud perit.*

Beneficium accipere qui ſcit, ſed reddere neſcit, improbus eſt.

Plaut. Perſ. *-Improbus eſt homo.*
Qui beneficium ſcit ſumere, & reddere neſcit.

Beneficij accepti recordatio perpetua eſſe debet, & ad hoc exhortatio digniſsima.

Plaut. Capt. *At ſcire tum memento, quando hic quod voles habebis.*
Nam ferè maxima pars morem hunc homines habent, quod ſibi volunt.
Dum id impetrant, boni ſunt: ſed id vbi iam penes ſeſe habent,
Ex bonis peſsimi, & fraudulentiſsimi ſunt.

Beneficia alteri impenſa rememoranda non ſunt.

Si tibi quid feci, aut facio, quod placet Simo: Terent. And.
Et id gratum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam.
Sed hoc mihi moleſtum. nam iſtæc commemoratio,
Quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij.

**Quæ mihi præſtiteris, memini, ſemperq. tenebo.* Martialis 5.
Cur igitur taceo, Poſtume, tu loqueris?
Incipio quoties alicui tua dona referre:
Protinus exclamat, dixerat ipſe mihi.
Non bellè quædam faciunt duo: ſufficit vnus
Huic operi. ſi vis vt loquar, ipſe tace.
Crede mihi, quamuis ingentia, Poſtume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate ſui.

**Tu bene ſic facias, non meminiſſe fas eſt.* Chilon per Auſon.

Beneficium cùm opus eſt, à quouis etiam homine accipiendum eſt.*

Abs quiuis homine, cùm opus eſt, beneficium accipere gaudeas. Ter. Adelph.
Verum enimuero id demum iuuat, ſi quem æquum eſt benefacere, is facit.

BLANDITIAE.

Blanditiæ vt deponantur, admonitio notabilis.

Deſine blanditias, & verba potentia quondam Ouid. 3. Amor. 10
Da [redacted]: non ego ſum ſtultus, vt antè fui.

BONITAS.

Bonus eſt, qui leges & patrum ſtatuta ad vnguē ſeruat, quiq. ab inimicis etiā extollitur.

Hor. 1. Epiſt. 16. *–Vir bonus eſt quis?*

Qui conſulta patrum, qui leges, iuraq. ſeruat.

Terent. Hec. *Namq. eo pacto maximè apud te meo erit ingenio fides.*

Cùm illa, quæ nunc in me iniqua eſt, æqua de me dixerit.

Bonus ætatis ſuæ ſpatium ampliat.

Martialis 10. *Ampliat ætatis ſpatium ſibi vir bonus, hoc eſt*

Viuere bis, vita poſſe priore frui.

Bonus eſt, qui ſtudet eſſe, quod ab aliis audit.

Hor. 1. Epiſt. 16. *Tu rectè viuis, ſi curas eſſe, quod audis.*

Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum.

Bonus eſt, qui in Deo tantum ſpem collocat, nec pro ipſo tormenta mortemv'e horret.

Hor. ibidem. *Vir bonus & ſapiens audebit dicere, Pentheu*

Rector Thebarum, quid me perferre, patiq.

Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,

Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, &

Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.

Ipſe Deus, ſimulatq. volam, me ſoluet. opinor,

Hoc ſentit, moriar. mors vltima linea rerum eſt.

Bonus eſt maximis in diuitiis poſitus qui non peccat: quia hoc facile non eſt.

Martialis 11. *Tanta tibi eſt recti reuerentia, Cæſar, & æqui,*

Quanta Numæ fuerat: ſed Numa pauper erat.

Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores.

Et cùm tot Crœſos viceris, eſſe Numam.

Bonus

Bonus eſt, qui virtutis amore non peccat.

Oderunt peccare boni virtutis amore. Hor.1. Epiſt.16.

Bonus vt malos non timeat, admonitio illuſtris.

–Sulcius acer Hor.1. Serm.4.
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumq́. libellis,
Magnus vterq. timor latronibus: at, bene ſi quis,
Et viuat puris manibus, contemnat vtrumq.

Bonis bene erit, malis verò econtra.

Bene merenti, bene profuerit: male merẽti, par erit. Plaut. Capt.

A bonis quæ expetantur potiſsimum.

Boni ſibi hæc expetunt, rem, fidem, honorem, Plaut.
Gloriam & gratiam: hoc probis pretium'ſt. Trin.

Boni rari ſunt. Vergilius de uiro bono

Vir bonus & ſapiens, qualem vix repperit vllum Auſon.
Millibus è multis hominum, conſultus Apollo. Eidyll.12
**Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot* Iuuenalis 13.
Thebarum portæ vel diuitis oſtia Nili.

Boni malis parent, idq́ue ſæpiſsimè.

– Sontibus parent boni: Sen.
Ius eſt in armis: opprimit leges timor. Herc. fur.

Veteres boni laudantur, ſed eorum mores & & ritus non obſeruantur.

Laudamus veteres: ſed noſtris vtimur annis. Ouid.1. Faſt.

Bono conſummatóue viro, quæ conueniant. Vergilius de uiro bono

Iudex ipſe ſui, totum ſe explorat ad vnguem. Auſon.
Quid proceres, vaniq. ferat quid opinio vulgi Eidyll.12
Securus: mundi inſtar habens, teres atq. rotundus,

Externæ ne quid labis per læuia ſidat.
Ille, dies quàm longus erit ſub ſidere Cancri,
Quantaq́. nox tropico ſe porrigit in Capricorno,
Cogitat, & iuſto trutinæ ſe examine penſat,
Ne quid hiet, ne quid protuberet, angulus æquis
Partibus vt coëat, nil vt deliret amuſsis.
Sit ſolidum quodcunque ſubeſt: nec inania ſubtus
Indicet admotus digitis pellentibus ictus.
Non priùs in dulcem declinat lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quò prætergreſſus: quid geſtum in tempore, quid non:
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi:
Quid mihi præteritum: cur hæc ſententia ſedit,
Quam meliùs mutare fuit: miſeratus egentem
Cur aliquem fracta perſenſi mente dolorem:
Quid volui, quod nolle bonum foret: vtile honeſto
Cur malus ante tuli: num dicto, aut deniq. vultu
Perſtrictus quiſquam: cur me natura magis, quàm
Diſciplina trahit. ſic dicta, & facta per omnia
Ingrediens, ortoq́. à veſpere cuncta reuoluens,
Offenſus prauis, dat palmam, & præmia rectis.

BONVM.

Verbi boniq. fons eſt Deus.

Paulinus Auſonio Epiſt. 11.
Quid enim tenere vel bonum, aut verum queant,
Qui non tenent ſummum caput,
Veri, boniq. fomitem, & fontem Deum?

Summa boni quæ ſit.

Quæ-

Quænam ſumma boni? mens, quæ ſibi conſcia recti. Bias per Auſon.

Bona noſtra tum cognoſcimus, cum à nobis ſublata ſunt.

Tum denique homines noſtra intelligimus bona, Plaut. Capt.
Cùm, quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus,

Bona citiùs, ac priùs quàm mala è medio tolluntur.

Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris, Ouid. 2. Amor. 6.
Implentur numeris deteriora ſuis.

Meliora potiùs facienda, quàm precanda ſunt.

Dij meliora velint: quanquam non iſta precanda, Ouid. 7. Met.
Sed facienda mihi.–

Bona procraſtinanda non ſunt. Nam ea differre ſapientis non eſt.

At ſi tardus eris, errabis, tranſiet ætas, Tibullus 1. 4.
Quàm citò, non ſegnis ſtat, remeatq́. dies:
Quàm citò purpureos deperdit terra colores:
Quàm citò, formoſas populus alta comas: &c.
Vidi iam iuuenem premeret cùm ſerior ætas,
Mærentem ſtultos præteriiſſe dies.
**Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari,* Martialis 1.
Et ſolùm hoc ducas, quod fuit, eſſe tuum.
Exſpectant curæq́., catenatiq́. labores.
Gaudia non remanent, ſed fugitiua volant.
Hæc vtraq. manu, complexuq́. aſſere toto:
Sæpe fluunt imo ſic quoq. lapſa ſinu.
Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, viuam:
Sera nimis vita eſt craſtina: viue hodie.

AVDITVS.

Auditui viſus ſemper eſt præfe-
rendus.

Hor. Arte. *Segnius irritant animos demiſſa per aurem,*
Quam quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator.–
Idem 1. Epiſt. 18. **Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.*

Auditum viſui præferens laudandus
non eſt.

Plaut. Trin. *Non laudandus eſt, qui plus credit quæ audit, quã*
Quæ videt. non placet cùm illi plus laudant quæ audiunt,
Quam quæ vident. pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

AVLA.

Aula in ſublimi fraudes, & ſcelera maximè
regnant.

Sen. Hipp. *Fraus ſublimi regnat in aula.*
Idem Thyeſte. **Vt nemo doceat fraudis, & ſceleris viam,*
Regnum docebit.

Aula exeat pius eſſe volens.

–Exeat aula
Lucanus 8. *Qui volet eſſe pius. virtus & ſumma poteſtas*
Non coëunt.

A V

AVTVMNVS.

Autumnus eſt morboſus.

Sæpe ſub autumno, cùm formoſiſſimus annus, Ouid. 2.
Plenaq́. purpureo ſubrubet vua mero, Art.
Cũ modò frigorib⁹ premimur, modò ſoluimur æſtu,
Aëre non certo corpora languor habet.

AVXILIVM.

Auxilium inferendum eſt mora ſecluſa.

–Ad opem breuis hora ferenda eſt.
**Brachia da laſſo potius prendenda natanti,* Ouid. 4. Met.
Nec pigeat mento ſuppoſuiſſe manum. 2. Põt. 6

Auxilij diuini imploratio diſertiſsima.

Iupiter omnipotens, precibus ſi flecteris vllis, Virg. 2.
Adſpice nos, hoc tantum: & ſi pietate meremur. Aen.
Da deinde auxilium pater, atq. hæc omnia firma.

Auxilij imploratio diſertiſsima.

Ad te confugio, & ſupplex tua numina poſco. Virg. 1.
**Quod te per ſuperos, & conſcia numina veri,* Aen.
Per, ſi qua eſt quæ reſtat adhuc mortalibus vſquã Virg. 2.
Intemerata fides, oro, miſerere laborum Aen.
Tantorum, miſerere animi non digna ferentis.
**Victa precor, genibusq́. tuis regalia tendo* Ouid.
Brachia.– Epiſt. 1.
**Quò magis, ô pauci, rebus ſuccurrite læſis,*
Et date naufragio litora tuta meo. 1. Triſt. 4

B

BEATITVDO.

Beatitudo hac in vita non eſt, nec eſſe poteſt ante obitum.

Ouid.3. Met. *–Scilicet vltima ſemper*
Exſpectanda dies homini eſt, diciq́. beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́. funera debet.
Solō per Auſon. **Dico tunc vitam beatam, cùm peracta fata ſunt.*

Ad veram beatitudinem omnes vocantur, vbi conſummata requies eſt.

Boëth.3. 10. *Huc omnes pariter venite capti,*
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes.
Hîc erit vobis requies laborum:
Hîc portus placida manens quiete:
Hoc patens vnum miſeris aſylum.

Beatus bonus, ſapiens've tantum eſſe poteſt.

Hor. 1. Epiſt.16. *Tu rectè viuis, ſi curas eſſe, quod audis.*
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi, credas,
Néue putes alium ſapiente, bonoq́. beatum.

Beatus

Beatus dicitur qui aduerſa æquanimiter ſuffert.

Beatus es,nî vnum deſit, animus, qui modeſtè iſtæc ferat. Terent. Phorm.

Beatus poſsidens multa,non eſt,nec rectè dicitur,ſed potius virtute præditus.

Non,poßidentem multa, vocaueris Hor.4.
Rectè beatum: rectius occupat Carm.9.
Nomen beati,qui Deorum
Muneribus ſapienter vti,
Duramq́. callet pauperiem pati,
Peiuſq́. letho flagitium timet:
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

Beati diuina viſione illuſtrati, cæleſtia,nec non terrena cernunt, vt de Pompeio Magno dicitur.

Non illuc auro poſiti,nec thure ſepulti Luca.9.
Perueniunt.illic poſtquam ſe lumine vero
Impleuit:ſtellaſq́.vagas miratur,& aſtra
Fixa polis:vidit quanta ſub nocte iaceret
Noſtra dies,riſitq́.ſui ludibria trunci.

Supra de eodem titulo: Anima Dei in contemplatione ſita.&c.

Beatorum gaudia immenſa atque ſincera ſunt, necnon eorum loca amœniſsima eſſe dicuntur,moraliter.

Aſt aliam(ſcilicet portam)tentare nefas, & tendere contra. Val. Flaccus 1.

Rara,

Rara,& ſponte patet,ſi quando pectore ductor
Vulnera nota gerens,galeis præfixa, rotisq.
Cui domus aut ſtudium mortales pellere curas,
Culta fides,longeq. metus,atq. ignota cupido.
Seu venit in vittis,caſtaq. in veſte ſacerdos.
Quos omnes lenis plantis, & lampada quaſſans
Progenies Atlantis agit. lucet via latè
Igne Dei,donec ſiluas, & amœna piorum
Deueniant,camposque,vbi Sol totumq.per annum
Durat aprica dies,thyaſique,choriq.virorum,
Carminaq.,& quorum pupillis iam nulla cupido.
Tibullus 1.3. * *Hîc choreæ, cantusq. vigent, paſsimq. vagantes*
Dulce ſonant tenui gutture carmen aues.
Fert caſiam non culta ſeges, totosq. per agros
Floret odoratis terra benigna roſis.
Claud. 2 deRaptu Proſerp. * *Amiſſum ne crede diem,ſunt altera nobis*
Sidera,ſunt orbes alij: lumenq. videbis
Purius:Elyſiosq. magis mirabere campos,
Cultoresq. pios. illic pretioſior ætas,
Aurea progenies habitat,ſemperq. tenemus
Quod Superi meruere ſemel: nec mollia deſunt
Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores,quos nec tua protulit Ætna.
Eſt etiam lucis arbor prædiues opacis,
Fulgentes viridi ramos curuata metallo.
Hæc tibi ſacra datur,fortunatumque tenebis
Autumnum,& fuluis ſemper ditabere pennis.

BEL-

BELLVM.

Bellum ex cupiditate ortum habet.

Hinc vſura vorax, auidumq́. in fenore tempus: Lucanus 1.
Et concuſſa fides, & multis vtile bellum.
**Quis fuit, horrendos primus qui protulit enſes?* Tibullus 1.10.
Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit.
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit: nos ad mala noſtra
Vertimus, in ſæuas quod dedit ille feras.
Diuitis hoc vitium eſt auri: nec bella fuerunt
Faginus adſtabat dum ſcyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, ſomnumq́. petebat
Securus varias dux gregis inter oues.

Belli furor creuit maximè.

Quippe vbi fas verſum, atque nefas: tot bella per orbem, Virg. 1. Georg.
Tam multæ ſcelerum facies: non vllus aratro
Dignus honos: ſqualent abductis arua colonis:
Et curuæ rigidum falces conflantur in enſem.
Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum:
Vicinæ ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt: ſæuit toto Mars impius orbe:
Vt cùm carceribus ſeſe effudere quadrigæ,
Addunt ſe in ſpatia, & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neq. audit currus habenas.

Belli ciuilis cauſſæ quæ ſunt.

Fert animus cauſſas tantarum expromere rerum. Lucanus 1.

Immen-

Immenſumq́. aperitur opus, quid in arma furẽtem
Impulerit populum, quid pacem excuſſerit orbi.
• *Inuida fatorum ſeries, ſummiſq́. negatum*
Stare diu, nimioq́. graues ſub pondere lapſus.
Ibidem. – *Tu cauſſa malorum*
Facta tribus dominis cõmunis Roma, nec vnquam
In turbam miſſi feralia fœdera regni.

Belli ciuilis, necnon generalis reprehenſio aſperrima.

Hor. Epod.7. *Quo, quo ſceleſti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enſes conditi?
Parum'ne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis? &c.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, niſi in diſpar, feris.
Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent, & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent.
Lucanus 1. **Quis furor ô ciues? quæ tanta licentia ferri,*
Gentibus inuiſis Latium præbere cruorem?
Cumq́. ſuperba foret Babylon ſpolianda tropæis
Auſonijs, vmbraq́. erraret Craſſus inulta:
Bella geri placuit nullos habitura triumphos.
Heu quantum terræ potuit, pelagiq́. parari
Hoc, quem ciuiles hauſerunt ſanguine dextræ.
Idem 2. **Nobilitas cum plebe perit, lateq́. vagatur*
Enſis, & à nullo reuocatum eſt pectore ferrum.
Stat cruor in templis, multaq́. rubentia cæde
Lu-

Lubrica ſaxa madent, nulli ſua profuit ætas,
Non ſenis extremum piguit feruentibus annis
Præcipitaſſe diem, nec primo in limite vitæ // limine.
Infantis miſeri naſcentia rumpere fata.
Crimine quo parui cædem potuere mereri?
Sed ſatis eſt iam poſſe mori. –
**Quis furor eſt atram bellis accerſere mortem?* Tibullus 1.10.
Immmet, & tacito clàm venit illa pede. &c.
Quàm potius laudandus hic eſt, quem prole parata
Occupat in parua pigra ſenecta caſa.
Ipſe ſuas ſectatur oues: at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat uxor aquam.

Belli euentus varius.

Hîc magnus ſedet Aeneas, ſecumq. volutat Virg. 10. Aen.
Euentus belli varios. –
**Sexta reſurgebant orientis cornua lunæ:* Ouid. 7. Met.
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuq.
Inter vtrunque volat dubijs Victoria pennis.
**Mars dubius, nec certa Venus, victiq. reſurgunt,* Ouid. 1. Amor. 9.
Quoſq. neges vnquam poſſe iacere, cadunt.
– *Nunc belli mala* Sen. Theb.
Propone, dubias Martis incerti vices.
Licet omne tecum Græciæ robur trahas,
Licet arma longè miles, ac latè explicet,
Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt.
– *Et incerti fallax fiducia Martis.* Silius. 6.

Bello ſalus nulla eſt, igitur pax ab omnibus poſcenda eſt.

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Virg. 11. Aen.

Belli tempore portas claudere prodeſt.

Ouid.1. **Vrbibus obſeßis clauſæ munimina portæ*

Ampe.4. *Proſunt: in mediā pace quid arma times?*

Ouid.4. *-Hic, vbi Barbarus hoſtis,*

Pont. 9. *Vt fera plus valeant legibus arma, facit.*

BENEFICENTIA.

Beneficium in bonos collatum haud parum poteſt.

Plaut. Capt. *Quod bonis bene fit beneficium, gratia ea grauida eſt bonis.*

Idem. Perſ. **Si quid bonis boni fit, eſſe idem & graue, & gratum ſolet.*

IdēRud. **Bonis quod bene fit, haud perit.*

Beneficium accipere qui ſcit, ſed reddere neſcit, improbus eſt.

Plaut. Perſ. *-Improbus eſt homo.*

Qui beneficium ſcit ſumere, & reddere neſcit.

Beneficij accepti recordatio perpetua eſſe debet, & ad hoc exhortatio digniſsima.

Plaut. Capt. *At ſcire tum memento, quando hic quod voles habebis.*

Nam ferè maxima pars morem hunc homines habent, quod ſibi volunt.

Dum id impetrant, boni ſunt: ſed id vbi iam penes ſeſe habent,

Ex bonis peßimi, & fraudulentißimi ſunt.

Beneficia alteri impenſa rememoranda non ſunt.

Si

Si tibi quid feci, aut facio, quod placet Simo: Terent. And.
Et id gratum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam.
Sed hoc mihi moleſtum. nam iſtæc commemoratio,
Quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij.

**Quæ mihi præſtiteris, memini, ſemperq́. tenebo.* Martialis 5.
Cur igitur taceo, Poſtume, tu loqueris?
Incipio quoties alicui tua dona referre:
Protinus exclamat, dixerat ipſe mihi.
Non bellè quædam faciunt duo: ſufficit vnus
Huic operi. ſi vis vt loquar, ipſe tace.
Crede mihi, quamuis ingentia, Poſtume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate ſui.

**Tu bene ſic facias, non meminiſſe fas eſt.* Chilon per Auſon.

Beneficium cùm opus eſt, à quouis etiam homine accipiendum eſt.

Abs quiuis homine, cùm opus eſt, beneficium accipere gaudeas. Ter. Adelph.
Verum enimuero id demum iuuat, ſi quem æquum eſt benefacere, is facit.

BLANDITIAE.

Blanditiæ vt deponantur, admonitio notabilis.

Deſine blanditias, & verba potentia quondam Ouid. 3. Amor. 10
[redacted]e: non ego ſum ſtultus, vt antè fui.

BONITAS.

Bonus eſt, qui leges & patrum ſtatuta ad vnguē ſeruat, quiq. ab inimicis etiā extollitur.

Hor.1. Epiſt.16. *—Vir bonus eſt quis?*
Qui conſulta patrum, qui leges, iuraq́. ſeruat.
Terent. Hec. **Namq. eo pacto maximè apud te meo erit ingenio fides.*
Cùm illa, quæ nunc in me iniqua eſt, æqua de me dixerit.

Bonus ætatis ſuæ ſpatium ampliat.

Martialis 10. *Ampliat ætatis ſpatium ſibi vir bonus, hoc eſt*
Viuere bis, vita poſſe priore frui.

Bonus eſt, qui ſtudet eſſe, quod ab aliis audit.

Hor.1. Epiſt.16. *Tu rectè viuis, ſi curas eſſe, quod audis.*
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum.

Bonus eſt, qui in Deo tantum ſpem collocat, nec pro ipſo tormenta mortemve horret.

Hor. ibidem. *Vir bonus & ſapiens audebit dicerè, Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre, patiq́.
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, &
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimulatq́. volam, me ſoluet. opinor,
Hoc ſentit, moriar. mors vltima linea rerum eſt.

Bonus eſt maximis in diuitiis poſitus qui non peccat: quia hoc facile non eſt.

Martialis 11. *Tanta tibi eſt recti reuerentia, Cæſar, & æqui,*
Quanta Numæ fuerat: ſed Numa pauper erat.
Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores.
Et cùm tot Crœſos viceris, eſſe Numam.

Bonus

Bonus eſt, qui virtutis amore non peccat.

Oderunt peccare boni virtutis amore. Hor. 1. Epiſt. 16.

Bonus vt malos non timeat, admonitio illuſtris.

-Sulcius acer Hor. 1. Serm. 4.
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumq. libellis,
Magnus vterq. timor latronibus: at, bene ſi quis,
Et viuat puris manibus, contemnat vtrumq.

Bonis bene erit, malis verò econtra.

Bene merenti, bene profuerit: male merẽti, par erit. Plaut. Capt.

A bonis quæ expetantur potiſsimum.

Boni ſibi hæc expetunt, rem, fidem, honorem, Plaut. Trin.
Gloriam & gratiam: hoc probis pretium'ſt.

Boni rari ſunt. Vergilius de uiro bono

Vir bonus & ſapiens, qualem vix repperit vllum Auſon. Eidyll. 12
Millibus è multis hominum, conſultus Apollo.
**Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot* Iuuenalis 13.
Thebarum portæ vel diuitis oſtia Nili.

Boni malis parent, idque ſæpiſsimè.

– Sontibus parent boni: Sen. Herc. fur.
Ius eſt in armis: opprimit leges timor.

Veteres boni laudantur, ſed eorum mores & & ritus non obſeruantur.

Laudamus veteres: ſed noſtris vtimur annis. Ouid. 1. Faſt.

Bono conſummatóue viro, quæ conueniant. Vergilius d uiro bono

Iudex ipſe ſui, totum ſe explorat ad vnguem. Auſon. Eidyll. 12
Quid proceres, vaniq. ferat quid opinio vulgi
Securus: mundi inſtar habens, teres atq. rotundus,

Quænam ſumma boni? mens, quæ ſibi conſcia recti. Bias per Auſon.

Bona noſtra tum cognoſcimus, cum à nobis ſublata ſunt.

Tum denique homines noſtra intelligimus bona, Plaut.
Cùm, quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus, Capt.

Bona citiùs, ac priùs quàm mala è medio tolluntur.

Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris, Ouid. 2.
Implentur numeris deteriora ſuis. Amor. 6.

Meliora potiùs facienda, quàm precanda ſunt.

Dij meliora velint: quanquam non iſta precanda, Ouid.
Sed facienda mihi.– 7. Met.

Bona procraſtinanda non ſunt. Nam ea differre ſapientis non eſt.

At ſi tardus eris, errabis, tranſiet ætas, Tibullus
Quàm citò, non ſegnis ſtat, remeatq́. dies: 1. 4.
Quàm citò purpureos deperdit terra colores:
Quàm citò, formoſas populus alta comas: &c.
Vidi iam iuuenem premeret cùm ſerior ætas,
Mærentem ſtultos præterijſſe dies.
**Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari,* Martialis 1.
Et ſolùm hoc ducas, quod fuit, eſſe tuum.
Exſpectant curæq́., catenatiq́. labores.
Gaudia non remanent, ſed fugitiua volant.
Hæc vtraq. manu, complexuq́. aſſere toto:
Sæpe fluunt imo ſic quoq. lapſa ſinu.
Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, viuam.
Sera nimis vita eſt craſtina: viue hodie.

Bona vera quæ ſint,pauci cognoſcere valent.

Iuuenalis 10. *Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus vſq.*
Auroram & Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona,atque illis multum diuerſa,remota
Erroris nebula.quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis,vt te
Conatus non pœniteat, votiq. peracti?

Ad peragendum bonum exhortatio lepidiſsima.

Hor. 1 Epiſt. 11. *Tu quamcunq. Deus tibi fortunauerit horam*
Grata ſume manu:nec dulcia differ in annum:
Vt,quocunq. loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas.–

Sen. Hipp. **Aetate fruere, mobili curſu fugit.*
Optimos vitæ dies
Effluere prohibe.

Ibidem. *–Dum licet,vtere.*
Tempus ſed tacitum ſubruit, horaq.
Semper præterita deterior ſubit.

Martialis 4. **Si ſapis, vtaris totis Coline diebus,*
Extremumq. tibi ſemper adeſſe putes.

Bonum,bene'ue non vult,niſi qui bene operatur.

Plaut. Trin. *Nequicquam illud verbum'ſt: bene vult, niſi qui benefacit.*

Nihil ſuauius,quàm bene rem gerere.

Plaut. Capt. *Quid eſt ſuauius, quàm bene rem gerere bono publico?*

Bonum.

Bonum,quod quiſq. operatur, ſibi facit.
Quid exprobras bene quod feciſti? tibi feciſti, non mihi. Plaut. Trin.
Bonum ſummum ſpeculari qui vult,omnium terrenarum rerum cupiditates à ſe reſecare debet:quia ſi non, quicquid perſpicuum eſt, perdet.
Vos hæc fabula reſpicit, Boëth.3.12.
Quicunq. in ſuperum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui Tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit,
Quidquid præcipuum trahit,
Perdit, dum videt inferos.

BREVITAS.

Breuitas in docendo habenda eſt.
Quidquid præcipies,eſto breuis, vt citò dicta Hor. Art.
Percipiant animi dociles,teneantq. fideles.
**Quin tu vno verbo dic,quid eſt quod me velis.* Ter. And.
**Eſt etenim comis breuitas: ſic fama renatum*
Pythagoram docuiſſe refert,cùm multa loquaces
Ambiguis ſererent verbis, contra omnia ſolùm Auſon. Paulino. Epiſt.12.
Eſt,reſpondebat,vel non.ò certa loquendi
Regula:nam breuius nihil eſt,nec plenius iſtis,
Quæ firmata probant,aut infirmata relidunt.
Nemo ſilens placuit,multi breuitate loquendi.
Nimia breuitas obſcuram reddit orationem.

Hor. Art. *Decipimur ſpecie recti: breuis eſſe laboro,*
Obſcurus fio. ſectantem læuia, nerui
Deficiunt, animiq.: profeſſus grandia, turget.

Satis breue eſt, cui nihil demi poteſt.

Martialis 2. *Non ſunt lõga, quibus nihil eſt quod demere poſſis*

C

CANTVS.

Ouid. 4. Triſt. 1. Cantus laborem mollit atq. fallit.

Hoc eſt cur cantet vinctus quoq. compede foſſor,
Indocili numero cùm graue mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ
Aduerſo tardam qui vehit amne ratem:
Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulſa brachia verſat aqua.
Feſſus vt incubuit baculo, ſaxoq. reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oues.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ, decipiturq. labor.
Fertur & abducta Lyrneſside triſtis Achilles
Æmonia curas attenuaſſe lyra.
Cùm traheret ſiluas Orpheus, & dura canendo
Saxa, bis amiſſa coniuge mæſtus erat.

Idem 1. Art. Bona voce præditus cantare debet.

Si vox eſt, canta, ſi mollia brachia, ſalta,

Et

Et quæcunque potes dote placere, place.

Cantorum vitium quale ſit.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos Hor. 1. Serm. 3.
Vt nunquam inducant animum cantare rogati:
Iniußi nunquam deſiſtant.

CASTITAS.

Caſtitas vxoris dos magna apud Getas.

Dos eſt magna, parentium Hor. 3. Carm. 24.
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas.

Caſtitatis ſeu virginitatis ſeruandæ confortatio.

Sæpe pater dixit: generum mihi filia debes.
Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes. Ouid. 1. Met.
Illa velut crimen tedas exoſa iugales,
Pulcra verecundo ſuffundens ora rubore,
Inq́. patris blandis hærens ceruice lacertis:
Da mihi perpetua, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui, dedit hoc pater antè Dianæ.
**Ante, ait, emoriar, quàm ſit tibi copia noſtri.* Idem. Met.
**Pro ſomno lacrymis oculi funguntur obortis,*
Quaq́. licet fugio, ſicut ab hoſte, viro. Idem Epiſt. 8.
*MEG. *Grauent catenæ corpus, & longa fame* Sen.
Mors protrahatur lenta, non vincet fidem Herc.
Vis vlla noſtram: moriar Alcide tua. fur.
*PERSA. *Tua iſtæc poteſtas eſt, pater, veruntamen* Plaut. Perſ.
Quanquam res noſtræ ſunt, pater, pauperculæ,
Modicæ, & modeſtæ, meliu' ſt tamen ita viuere.

Nam vbi ad paupertatem acceſsit infamia,
Grauior paupertas fit, fides ſubleſtior.

Idem Sticho. *PINAC. *Nõ quo dediſti nuptum abire nolumus.*

Caſtitas Deo grata eſt.

Tibullus 2.1. *Vos quoque abeſſe procul iubeo. diſcedite ab aris,*
Queîs tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent Superis. –

Virg. 3. Aen. **Hac caſti maneant in relligione nepotes.*

Romani vſque adeo Caſtitati ſtudebant, vt virgines Veſtales etiam viuas tumularent, ob virginitatis violentiam.

Ouid. 6. Faſt. *Nullaq́. dicetur vittas temeraſſe ſacerdos*
Hoc duce, nec viua defodietur humo.
Sic inceſta perit: quia quam violauit, in illa
Conditur: & tellus, Veſtaq́. numen idem eſt.

Iuuenalis 4. **Inceſtus, cum quo nuper vittata iacebat*
Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.

CARMINA.

Vtilitas carminum quæ ſit.

Hor. 2. Epiſt. *Scribimus indocti, doctiq́. poëmata paſsim.*
Hic error tamen, & leuis, hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige: &c.
Torquet ab obſcenis iam tunc ſermonibus aurem,
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & inuidiæ corrector, & iræ.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti

Diſceret

Diſceret vnde preces, vates nî Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, & præſentia Numina ſentit.
Cæleſtes implorat aquas docta prece blandus
Auertit morbos: metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, et locupletem frugibus annum,
Carmine Dij ſuperi placantur, carmine Manes.
**Tum verò ardentes flammati pectoris æſtus* Olymp.
Carminibus, dulciq. parant releuare querela. Nemeſianus Ecl.1
**Cantet amat quod quiſque, leuant & carmina curas.* Idem Ecl.4.

Carmina homines beant, ac mori vetant.

Dignum laude virum Muſa vetat mori. Hor.4. Carm.6.
Cælo Muſa beat.
**Vixere fortes ante Agamemnona* Idem 4. Carm.9.
Multi, ſed omnes illacrymabiles
Vrgentur, ignotiq́ue longa
Nocte, carent quia vate ſacro.
**Carmine fit viuax virtus, expersq́. ſepulcri.* Ouid. 4.
Notitiam ſeræ poſteritatis habet. Pont.8.
**Scindantur veſtes, gemmæ frangantur, & aurum:* Idem 1.
Carmina quam tribuent, fama perennis erit. Amor.10
**Quem referent Muſæ, viuet, dum robora tellus,*
Dum cælum ſtellas, dum vehat amnis aquas. Tibullus 1.4.

Carminum vis.

Quod mare non nouit, quæ neſcit Ariona tellus? Ouid.2.
Carmine currentes ille tenebat aquas. Faſt.
Nomen Arionium Siculas impleuerat vrbes,
Captaq́. erat lyricis Auſonis ora ſonis.
**Protinus in medias ornatus deſilit vndas:* Ibidem.

Spar-

Spargitur impulſa cærula puppis aqua.
Inde, fide maius, tergo Delphina recuruo
Se memorant oneri ſuppoſuiſſe nouo.
Ille ſedens, citharamq́. tenens, pretiumq́. vehendi
Cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.

Silius.11. **Altera turbatum plectro moderata profundum*
Et tenuit Phocas, & in omni Protea forma
Traxit, & æquoreo portauit Ariona dorſo.

Ibidem legis & Amphiona lyræ ſonitu Thebanam ciuitatem conſtruxiſſe.

Propert. 3. 1. *Saxa Cytheronis Thebas agitata per artem,*
Spontè ſua in muri membra coiſſe ferunt.

Sic & Orpheus carminibus & cithara traxiſſe feras, ſiluas &c. à poëtis fabulatur, eò quod effrenatos hominum animos ſua leniuit doctrina atque eloquentia: nécnon in vnum eos redegit, qui per deuia ibant, ferarumq́ue more viuebant.

Virg. Opuſc. *Threicius quondam vates fide creditur canora*
Mouiſſe ſenſus acrium ferarum,
*Atque amnes tenuiſſe vagos,**
Et ſurda cantu concitaſſe ſaxa.
Suaui ſonosq́. modos teſtudinis arbores ſecutæ
Vmbram feruntur præbuiſſe vati.
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,
Doctaq́. vitam voce temperauit:
Iuſtitiam docuit, cœtu quoq́. congregauit vno,
Moresq́. agreſtes expoliuit Orpheus.

Hor. Art. **Siluestres homines ſacer, interpresq́. Deorum*
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosq́. leones.

Dictus

Dictus & Amphion Thebanæ conditor vrbis
Saxa mouere ſono teſtudinis,& prece blanda
Ducere quo vellet.fuit hæc ſapientia quondam:
Publica priuatis ſecernere,ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago:dare iura maritis:
Oppida moliri:leges incidere ligno.
Sic honor & nomen diuinis vatibus,atque
Carminibus venit.poſt hos inſignis Homerus.&c.

Carminibus Ouidius ab ineunte ætate deditus fuit.

At mihi iam puero cæleſtia ſacra placebant, Ouid. 4. Triſt.10.
Inq́. ſuum furtim Muſa trahebat opus.&c.
Sponte ſua carmen numeros veniebat ad aptos.
Et quod tentabam ſcribere verſus erat.

Carmina mentis tranquillitatem,necnon ſcribentis otium exigunt.

Nec mihi,diſpoſitis iungam quæ carmina neruis, Ouid.
Proueniunt:vacuæ carmina mentis opus. Epiſt.21.
**Carmina proueniunt animo deducta ſereno:*
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis. Idem
Carmina ſeceſſum ſcribentis,& otia quærunt: 1.Triſt.1.
Me mare,me venti,me fera iactat hiems.
**Scriptorum chorus omnis amat nemus , & fugit vrbem.* Hor.2. Epiſt.2.

Carmina honorem debitum non habẽt, id eſt, virtutes in pretio non ſunt, ſed diuitiæ.

Quid tibi præcipiam teneros quoq. mittere verſus? Ouid.2.
Hei mihi non multum carmen honoris habet. Art.
Carmina laudantur:ſed munera magna petuntur.

Dummodo

Dummodo ſit diues Barbarus, ille placet.

Ibidem. **Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,*
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Calpurnius Ecl.4. *– Leuibus quem ſæpe cicutis*
Ludere conantem vetuiſti fronte paterna,
Dicentem Corydon non te ſemel iſta notaui:
Frange puer calamos, & inaneis deſere Muſas,
Et potius glandes, rubicundaq́. collige corna,
Duc ad mulctra greges, & lac venale per vrbem
Non tacitus porta. quid enim tibi fiſtula reddet
Quo tutère famam? certe mea carmina nemo,
Præter ab his ſcopulis ventoſa remurmurat Echo.

Vide infra tit. de Virtute.
Virtutis præmium, &c.

CAVSSAE.

Cauſſa propagationis rerum omnium eſt caliditas cum humiditate temperata.

Ouid.1. Met. *Quippe vbi temperiem ſumpſere humorq́. calorq́.,*
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq́. ſit ignis aquæ pugnax, vapor humidus oẽs
Res creat, & diſcors concordia fetibus apta eſt.

Cauſſas omnium quærere vanum eſt.

Virg. Aetna. *Sed fruſtra certis diſponere ſingula cauſſis*
Tentamus. –

Boëth. 5.2. **Puro clarum lumine Phœbum*
Melliflui canit oris Homerus:
Qui tamen intima viſcera terræ
Non valet, aut pelagi radiorum

Infir-

Infirma perrumpere luce.

Cauſſas rerum qui potuit cogno-
ſcere, is fœlix.

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſſas. Virg. 2. Georg.

Cauſſas omnium rerum prȩſertim diuinarum inueſtigare velle, inſcitia eſt, atque fas non eſt.

Nam quæ mortali ſpes eſt, quæ amentia maior Virg. Aetna.
In Iouis errantem regno perquirere velle?

**Emiſſi laqueis quid agant, quæ carmina dicant,* Ouid. 3. Faſt.
Quaq. trahant ſuperis ſedibus arte Iouem,
Scire nefas homini eſt, nobis conceſſa canentur.

Cauſſas terrenarum rerum inquirere
hominis eſt.

Sed prior hæc hominum cura eſt cognoſcere terram, Virg. Aetna.
Et quæ nunc miranda tulit natura notare:
Hæc nobis magna affinis cæleſtibus aſtris.

**Tantũ opus ante pedes tranſire & perdere ſegnes* Ibidem.
Torquemur miſeri in paruis.

**Leues cruciant animos & corpora cauſſæ,* Ibidem.

—Nobis conceſſa canentur Ouid. 3. Faſt.
Quæque pio dici vatis ab ore licet.

Cauſſæ eiuſdem diuerſi quandoque ſunt effectus, & hoc ob materiæ variam diſpoſitionem.

Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare: Ouid. 1. Remed.
Vna manus vobis vulnus, opemq. feret.
Terra ſalutiferas herbas, eademq. nocentes
Nutrit: & vrticæ proxima ſæpe roſa eſt.

Vulnus

Vulnus Achilleo, quæ quondam fecerat hoſti
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.

Idem 4. Pont. 4. **Nulla dies adeò eſt auſtralibus humida nimbis,*
Non intermiſsis, vt fluat imber aquis:
Nec ſterilis locus vllus ita eſt, vt non ſit in illo
Miſta fere duris vtilis herba rubis.

Cauſſa iuſta virtutem militis promouet, iniuſta deprimit.

Propert. 4. 6. *Frangit, & attollit vires in milite cauſſa:*
Quæ niſi iuxta ſubeſt, excutit arma pudor.

CAECITAS.

Cæcitatis humanæ deteſtatio.

Lucret. 2 *O miſeras hominum mentes, & pectora cæca.*
Qualibus in tenebris vitæ, quantisq́. periclis
Degitur hoc æui quodcunque eſt!

Ouid. 6. Met. **Prò ſuperi, quantum mortalia pectora cæcæ*
Noctis habent. –

CAELVM.

Cælum peregrinas non patitur paſsiones.

Ouid. 1. Met. *Hæc ſuper impoſuit liquidum, & grauitate carentẽ*
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.

Cæleſtia ſigna quę.

Virg. Opuſc. *Primus adeſt Aries, Taurus inſignibus auro*
Cornibus, & Fratres, & Cancer aquatile ſignum,
Tum Leo terribilis Nemees, atq. innuba Virgo.
Libra ſubit, caudaq́. Animal quod dirigit ictum,
Armatusq́. arcu Chiron, & corniger Hircus,

Fuſor

Fuſor aquæ ſimul, & fulgenti lumine Piſces.
**Aurato princeps Aries in vellere fulgens* Manilius 1.
Reſpicit admirans aduerſum ſurgere Taurum,
Submiſſo vultu Geminos & fronte vocantem:
Quos ſequitur Cancer, Cancrum Leo, Virgo leonem.
Aequato tum libra die cum tempore noctis,
Attrahit ardenti fulgentem Scorpion aſtro.
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus æquo, volucrem miſſurus iamq. ſagittam.
Tum venit anguſto Capricornus ſidere flexus.
Poſt hunc inflexam diffundit Aquarius vrnam.
Piſcibus aſſuetas auidè ſubeuntibus vndas.
Quos Aries tangit claudentibus vltima ſigna.

Cælum beatorum eſt locus.

Neu regio foret vlla ſuis animalibus orba: Ouid. 1. Met.
Aſtra tenent cæleſte ſolum, formæq. Deorum.
**Eſt via ſublimis cælo manifeſta ſereno,* Ibidem.
Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo.
Hac iter eſt Superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemq. domum: dextra, læuaq. Deorum
Atria nobilium valuis celebrantur apertis.
Plebs habitat diuerſa locis, à fronte potentes
Cælicolæ, clariq. ſuos poſuere Penates.
Hic locus eſt, quem, ſi verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe palatia cæli.

Cælum ardua acquiritur via.

Ipſe quoq. æthereas meritis inuectus es arces: Ouid. 5. Triſt. 4.
Quò non exiguo facta labore via eſt.
**Non eſt ad aſtra mollis è terris via.* Sen. Herc. fur.

Val.Flaccus.1. *Tendite in aſtra viri, mea primum regia mundo
Iapeti poſt bella truces Phlegræq́. labores,
Impoſuit durum vobis iter, & graue cæli
Inſtituit, ſic ecce meus, ſic orbe peracto
Liber, & expertus terras remeauit Apollo.

Cælum virtutibus homines adipiſcuntur, non pecunia.

Hor. 3. Carm. 2. *Virtus recludens immeritis mori*
Cælum, negata tentat iter via:
Cœtusq́ue vulgares, & vdam
Spernit humum fugiente penna,

Sen. Oct. *Pulcrum eminere eſt inter illuſtres viros,
Conſulere patriæ, parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo:
Hæc ſumma virtus, petitur hac cælum via.
Sic illæ patriæ primus auguſtus parens
Complexus aſtra eſt, colitur & templis Deus.

Idem. Herc. Oët. *Sed locum virtus habet inter aſtra.
–Nulla cælum reparabile gaza.

Val.Flaccus.6. *Audendo bella expedias, pigra extulit aſtris
Silius.13. *Haud vnquam ſeſe virtus.–*

Cæleſtia cognoſcentes terrena quęque parui faciunt, atque contemnunt.

Manilius 2. *Illa fuit, quæ diuitias, quæ deſpicit aurum,*
Imperia, & faſces, mollemq́. per otia luxum,
Et blandis aduerſa ſonis, dulcemq́. per aures
Affectum, & modico noſcenda ad fata labore.

Ci-

CIBVS.

Cibus vires debilitatis roborat.

Hæc vbi dicta dedit, Cereris tum munere feſſas Val. Flaccus. 2.
Reſtituunt vires, & parco corpora Baccho.

Ciborum varietas tàm animo, quàm corpori nocet.

–Nam, variæ res Hor. 2. Serm. 2.
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſsis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq́. tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoq. prægrauat vnà,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Ciborum parcus ad omne opus promptus eſt.

Alter, vbi dicto citiùs curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit. Ibidem.

CHRISTVS.

Chriſti Dei aduentus, verè, & moraliter ſeu piè intelligendo.

Proles vera Dei, cunctisq́. antiquior annis, Claud. de laude Chriſti.
Nunc genitus, qui ſemper eras, lucisq́. repertor,
Antè tuæ matrisq́. parens: quem miſit ab aſtris
Aequæuus genitor, verbiq́. in ſemina fuſum
Virgineos habitare ſinus, & corporis arcti

Iuſſit inire vias, paruaq. in ſede morari:
Quem ſedes non vlla capit, qui lumine primo
Vidiſti, quicquid mundo naſcente crearas.
Ipſe opifex, opus ipſe ſui, dignatus iniquas
Aetatis ſentire vices, & corporis huius
Diſſimiles perferre modos, hominemq. ſubire,
Vt poſſis monſtrare Deum, ne lubricus error,
Et decepta diu varij ſollertia mundi,
Pectora tam multis ſinerent mortalia ſæclis
Auctorem neſcire ſuum. –
Virg. Ecl. 4. **Vltima Cumæi iam venit carminis ætas.*
Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo.
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna.
Iam noua progenies cælo demittitur alto.
Calpurnius Ecl. 1. **Vos ô præcipuè nemorum gaudete coloni,*
Vos populi gaudete mei. licet omne vagetur
Securo cuſtode pecus, nocturnaq. paſtor
Claudere fraxinea nolit præſepia crate:
Non tamen inſidias prædator ouilibus vllas
Adferet, aut laxis abiget iumenta capiſtris.
Aurea ſecura cùm pace renaſcitur ætas,
Et redit ad terras tandem ſqualore, ſituq.
Alma Themis poſito, iuuenemq. beata ſequuntur
Sæcula, maternis cauſſam qui luſit in vlnis.
Dum populos Deus ipſe reget, dabit impia vinctas
Poſt tergum Bellona manus, ſpoliataq. telis
In ſua veſanos torquebit viſcera morſus,
Et, modò quæ toto ciuilia diſtulit orbe,
Secum bella geret. nullos iam Roma Philippos
Deflebit,

Deflebit, nullos ducet captiua triumphos,
Omnia Tartareo ſubigentur carcere bella,
Immergentq́. caput tenebris, lucemq́. timebunt.
Candida pax aderit, nec ſolùm candida vultu,
Qualis ſæpe fuit, quæ libera Marte profuſo,
Quæ domito procul hoſte, tamen graſſantibus armis
Publica diffudit tacito diſcordia ferro.
Omne procul vitium ſimulatæ cedere pacis
Iuſsit, & inſanos dementia condidit enſeis.
Nulla catenati feralis pompa Senatus
Carnificum laſſabit opus: nec carcere pleno
Infelix raros numerabit Curia patres.
Plena quies aderit: quæ ſtricti neſcia ferri,
Altera Saturni reuocet Latialia regna,
Altera regna Numæ: qui primus ouantia cæde
Agmina, Romuleis & adhuc ardentia caſtris
Pacis opus dòcuit, iuſsitq́. ſilentibus armis
Inter ſacra tubas, non inter bella ſonare.
Iam nec adumbrati faciem mercatus honoris,
Nec vacuos tacitus faſces, & inane tribunal
Accipiet Conſul: ſed legibus omne reductis
Ius aderit, moremq́. fori, vultumq́. priorem
Reddet, & afflictum melior Deus auferet æuum.
Exſultet, quæcunq. Notum gens ima iacentem,
Erectumq́. colit Boream: quæcunq. vel ortu,
Vel patet occaſu, medio'ue ſub æthere feruit.
**Illius vt primum ſenſerunt numina terræ,* Idem
Cœpit & vberior ſuccis fallentibus olim Ecl. 4.
Luxuriare ſeges, tandem legumina plenis

Vix reſonant ſiliquis: nec præfocata malignum
Meßis habet lolium, nec inertibus albet auenis.
Iam neq. damnatos metuit iactare ligones
Foßor, & inuento, ſi ſors dedit, vtitur auro:
Nec timet, vt nuper, dum iugera verſat arator,
Ne ſonet offenſo contraria vomere maßa,
Iamq. palam preßo magis, ac magis inſtat aratro.

Quæ Chriſtus humano generi præſtiterit bona, moraliter & verè.

Lucret.6 *Veridicis igitur purgauit pectora dictis,*
Et finem ſtatuit cupidinis, atque timoris,
Expoſuitq. bonum ſummum, quò tẽdimus omnes.
Quid foret, atq. viam monſtrauit tramite paruo,
Qua poßemus ad id recto contendere curſu
Quid'ue mali foret in rebus mortalibus, atque
Quod flueret naturali iure, atque veniret
Seu caſu, ſeu vi, quod ſic natura paraſſet:
Et quibus è portis occurri cuiq. deceret,
Et genus humanum fruſtra plerunq. probauit
Voluere curarum triſtes in pectore fluctus.

Claud. de Chriſto Seruatore. **Chriſte potens rerum redeuntis conditor æui,*
Vox ſummi, ſenſusq. Dei, quem fudit ab alta
Mente pater, tantiq. dedit conſortia regni:
Impia tu noſtræ domuiſti crimina vitæ,
Paſſus corporea mundum veſtire figura,
Affariq. palàm populos, hominemque fateri.

Ibidem. **Quin & ſupplicij nomen, nexusq. ſubiſti,*
Vt nos ſubriperes letho, mortemque fugares,
Morte tua. –

Mira-

Miracula Chriſti.

Angelus alloquitur Mariam, quo præſcia verbo Claud. de miraculis Chriſti.
Concipiat, ſalua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, rex aurum, ſuſcipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Chriſtus,
Quo primum facto ſe probat eſſe Deum.
Quinq. explent panes, piſces duo, millia quinque,
Et Deus ex paruo plus ſupereſſe iubet.
Editus ex vtero cæcus noua lumina ſenſit,
Et ſtupet ignotum ſe meruiſſe diem.
Lazarus ê tumulo, Chriſto inclamante reſurgit,
Et duræ mortis lex reſoluta perit.
Nutantem quatit vnda Petrũ, cui Chriſtus in alto
Et dextra greſſus firmat, & ore fidem.
Exſanguis Chriſti contingit femina veſtem:
Stat cruor in venis: fit medicina fides.
Iuſſus poſt multos graditur paralyticus annos,
Mirandum, lecti portitor ipſe ſui.

Chriſti vox contra damnatos in iudicij vniuerſalis die pronuntianda (moraliter dico) quæ erit. Ea voce prolata atque audita, dæmonum turba in eos ruent.

Præcipitem famuli rapite hunc, cruciataq́. duris Ouid. 3. Met.
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
– Ruit omnis in vnum Ibidem.
Turba furens, cunctæ coëunt, trepidumq́. ſequũtur,
Iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,

Iam ſe damnantem, iam ſe peccaſſe fatentem.

CLEMENTIA.

Clementiæ vis, & laus ſumma.

Claud.2. Stil. *Principio magni cuſtos clementia mundi,*
Quæ Iouis incoluit Zonam, quæ temperat æthram
Frigoris, & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cælicolum. nam prima Chaos clementia ſoluit,
Congeriem miſerata rudem, vultuq. ſereno
Diſcuſſis tenebris in lucem ſæcula fudit.

Clementia pro aris & templis hominum pectoribus fruitur.

Ibidem. *Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris*
Te fruitur, poſuitq. ſuas hoc pectore ſedes.

Clementiæ doctrina, præceptaque.

Ibidem. *Hæc docet, vt pœnis hominum, vel ſanguine paſci*
Turpe, ferumq. putes, vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, vt non infenſus alendis
Materiam præſtes odijs, vt ſontibus vltro
Ignouiſſe velis, deponas ocyus iram,
Quàm moueas. precibus nunquam implacabilis ob-ſtes,
Obuia proſternas, proſtrataq. more leonum
Deſpicias. alacres ardent cùm ſternere tauros,
Tranſiliunt prædas humiles. hac ipſe magiſtra
Dat veniam victis: hac exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia, contentus ſolo terrore coërcet,
Aetherei patris exemplo, qui cuncta ſonoro

Concu-

Concutiens tonitru Cyclopum ſpicula defert
In ſcopulos,& monſtra maris,noſtriq́. cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina ſiluis.

Clementiæ germana eſt fides.

Huic diuæ germana fides, eademq́. ſororis Ibidem.
Corde tuo delubra tenens ſeſe omnibus actis
Inſerit.hæc nullo docuit liueſcere fuco,
Nunquam falſa loqui, nunquam promiſſa morari:
Inuiſos odiſſe palàm,non virus in alto
Condere, non lætam ſpeciem prætendere fraudi,
Sed certum,mentiq́. parem componere vultum.
Occulto ſæuire vetat, prodeſſe remittit.

Clementiæ bona, commodáue.

Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat, Ibidem.
Manſuroq́. adamante ligat,nec mobile mutat
Ingenium paruo ſtrepitu, nec vincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur veniente nouo,benefacta tenere,
Reſpuere offenſas facilis, pariterq́. minoris
Officij,magniq́. memor, ſuperare laborat.
Vtq́. hoſtes armis, meritis ſic vincit amicos.
Hæc fouet abſentes: hæc longè ſola remotis
Conſulit,hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, vt ignauum nunquam læſura clientem
Inſidioſa tuos alienent murmura ſenſus.
Non viuis annexus amor, meminiſſe ſepultos
Deſinit:in prolem tranſcurrit gratia patrum.

Clementia res ſuccedunt melius quàm feritate.

Claud. *Se iactent alij, ſtudeant feritate timeri,*
Manl. *Addictoq́. hominum cumulent æraria cenſu.*
Th. *Lene fluit Nilus, ſed cunctis amnibus exſtat*
Vtilior, nullas confeſſus murmure vires.
Acrior ac rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia ſæui
Gurgitis immenſum deducit in oſtia Gangem.
Torrentes immane fremant, lapſisq́. minentur
Pontibus: inuoluant ſpumoſo vertice ſiluas.
Pax maiora decet, peragit tranquilla poteſtas,
Quod violenta nequit, mandataq́. fortius vrget
Imperioſa quies.–

Clementia nihil in homine melius.

–Re ipſa reperi
Ter. *Facilitate nihil eſſe homini melius, neq. clementia.*
Adelph.

. Clementia timoris maximum remedium eſt.

Sen. Oct. *Magnum timoris remedium clementia.*

Clementia ſola æquat nobis deos.

Claud. *Sis pius in primis. nam cùm vincamur in omni*
4. Hon. *Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.*

COGNITIO SVI.

Cognoſcunt ſeſe Pauci.

Perſius 4. *Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:*
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Hor. 1. *Mænius abſentem Nouiū cùm carperet: heus tu,*
Serm. 3. *Quidam ait, ignoras te? an, vt ignotum, dare nobis*
Verba putas? egomet mî ignoſco Mænius inquit.

Stultus

Stultus & improbus hic amor eſt, dignusq́. notari.

**Dij veſtram fidem. ſan' comparatam eſſe hominum naturam omnium,* Ter. Heaut.
Aliena melius vt videant & iudicent, quàm ſua?
An eo fit, quia in re noſtra, aut gaudio ſumus præpediti nimio, aut ægritudine?

Cognoſcere ſeipſum debet vnuſquiſque in actione propria, & ad hoc admonitio lepidiſsima.

–Deniq. teipſum
Concute: num tibi quid vitiorum inſeuerit olim Hor.1. Serm.3.
Natura, aut etiam conſuetudo mala. nanq.
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

–Nec te quæſiueris extra. Perſius 1

**Diſciteq́. ô miſeri, & cauſſas cognoſcite rerum:* Idem 3.
Quid ſumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ, quàm mollis flexus, & vnde.
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Vtile nummus habet, patriæ, cariſq́. propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re:
Diſce.–

**Reſpue, quod non es, tollat ſua munera cerdo.* Idem 4.
Tecum habita, et noris, quàm ſit tibi curta ſupellex.

Seipſum ignorare & aliena ſcire vituperabile.

–Illum ego iure Iuuenalis 11.
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libya ſit montibus: hic tamen idem
Igno-

Ignoret, quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. è cælo deſcendit γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum, & memori tractandum pectore, ſiue
Coniugium quæras, vel ſacri in parte Senatus
Eſſe velis. nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem. ſeu tu magno diſcrimine cauſſam
Protegere affectus: te conſule, dic tibi quis ſis,
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandaq́. rebus
In ſummis, minimisq́. : etiam cùm piſcis emetur.

COMMVNIO RERVM.

Communia naturaliter ſunt omnia. De quo vide etiam titulum de elementis.

Hor. 2. Serm. 2.
Nam propriæ telluris herum natura neq. illum,
Nec me, nec quenquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia iuris,
Poſtremùm expellet certè viuacior heres.

Communia erant omnia antiquitus.

Sen. Hip.
—Hoc equidem reor
Vixiſſe ritu, prima quos miſtos dies
Profudit: nulla his auri fuit
Cæca Cupido, nullos in campo ſacer
Diuiſit agros arbiter populis lapis.
Nondum ſecabant credulæ pontum rates.

Virg. 2. Georg.
**Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni:*
Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebam, &c.

CON-

CONCORDIA.

Concordia paruo diues eſt.

Velle ac nolle ambobus idem, ſociataq́. læto Silius 9.
Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus.

Ad concordiam ſeruandam exhortatio.

Eſte pares, & ob hoc concordes viuite. nam vos Calpur.
Et decor, & cantus, & amor ſociauit, & ætas. Ecl. 2.
**Viuite concordes & noſtrum diſcite munus.* Claud. Epith. Palladij. ac Serenę

Concordiæ maritalis deſcriptio.

Sed pia Baucis anus, paríliq́. ætate Philemon
Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa Ouid. 8.
Conſenuère caſa, paupertatemq́. ferendo Met.
Effecere leuem: nec iniqua mente ferendam.
Nec refert dominos illic, famulos'ue requiras.
Tota domus duo ſunt, iidemq́. parentq́. iubentque.

CONFESSIO.

Confeſsio peccati errati'ue veniam impetrat.

Mite Deum numen Bacchus, peccaſſe fatentem
Reſtituit, factiq́. fide data munera ſoluit. Ouid. 11. Met.
**Numen confeſſis aliquod patet.* Idem 10.

Quæ ſint confeſsionis impedimenta.

Nunc illud eſt, quod ſi omnes omnia ſua conſilia conferant, Ter. Adelph.
Atque huic malo ſalutem quærant, auxilij nihil adferant,
Tot res repentè circumuallant, vnde emergi non poteſt:

Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.
Hoccine ſæculum? ô ſcelera, ô genera ſacrilega.

Confeſſo peccata remittenda ſunt.

Hor. 1. Serm. 3. *Qui, ne tuberibus proprijs offendat amicum,*
Poſtulat: ignoſcet verrucis illius. æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.

Claud. Epig. ſatisfactionis. *En adſum, & veniam confeſſus crimina poſco.*
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Oreſtes.
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces:
Pellæum iuuenem Regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluiſſe peremtum
Fertur, & ingenti ſolatus fata ſepulcro,
Tradita captiuo ſpatioſior India Poro.
Conditor hic patriæ, ſic hoſtibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna ſequi.—

CONSCIENTIA.

Conſcientia bona æneus eſt homini murus.

Hor. 1. Epiſt. 1. *—At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,*
Si rectè facies. hic murus aëneus eſto:
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Ouid. 4. Faſt. *Conſcia mens recti famæ mendacia ridet.*
Sed nos in vitium credula turba ſumus.

Plaut. Amph. *—Qui non deliquit, decet*
Audacem eſſe, & confidenter pro ſe, & proteruè loqui.

Con-

Conſcientię ſtimulus nocentem aſsiduè rodit.

Eſtur vt occulta vitiata teredine nauis, Ouid. 1. Pont. 1.
Aequoreos ſcopulos vt cauat vnda ſalis,
Roditur vt ſcabra poſitum rubigine ferrum,
Conditus vt tineæ carpitur ore liber:
Sic mea perpetuos curarum pectora morſus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mẽtem ſtimuli, quàm vita relinquẽt.
Quiq́. dolet, citius, quàm dolor ipſe, cadet.
**Conſcia mens vt cuiq. ſua eſt, ita concipit intra* Idem. 1. Faſt.
Pectora, pro facto ſpemq́., metumq́. ſuo.
**Exemplo quodcunq. malo committitur, ipſi* Iuuenalis 13.
Diſplicet auctori. prima hæc eſt vltio, quòd ſe
Iudice nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid ſentire putas omnes, Caluine, recenti
De ſcelere, & fidei violatæ crimine?–
**Nullàne periuri capitis, fraudisq́. nefandæ.* Ibidem.
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio.–
–Cur tamen hos tu Ibidem.
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſæuior illis,
Quas et Seditius grauis inuenit, aut Rhadamãthus,
Nocte, dieq́. ſuum geſtare in pectore teſtem.

–Om-

Lucanus 7. *—Omnes in Cæſare Manes*
Hunc omnes gladij, quos aut Pharſalia vidit,
Aut vltrix viſura dies ſtringente Senatu,
Illa nocte premunt: hunc infera monſtra flagellant.
Heu quantum miſero pœnæ mens conſcia donat.

Sen. Hipp. **Quid pœna præſens, conſciæ mentis pauor,*
Animusq́. culpa plenus, & ſemet timens?
Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit.

Plaut. Mil. **At hoc me facinus miſerum macerat,*
Meumq́. cor, corpusq́. cruciat.

Ter. And. **Vix ſum apud me, ita animus cõmotus eſt metu.*

Stat. 3. Theb. *-Inuigilant animo, ſcelerisq́. parati*
Supplicium exercent curæ: tunc plurima verſat
Peßimus in dubijs timor.—

Plaut. Moſtell. **Nihil eſt miſerius, quàm animus hominis cõſcius.*

CONFORTATIO.

Lepidiſsima ſui ipſius confortatio.

Ouid. 5. Triſt. 2. *Quid dubitas, & tuta times? accede, rogaq́.:*
Cæſare nil ingens mitius orbis habet.

Sen. Hipp. **Aude anime, tenta, perage mandatum tuum.*
Intrepida conſtent verba. qui timide rogat,
Docet negare.—

De confortatione afflictorum lege tit. de Afflictione.

CONSILIVM.

Conſilium bonum, vel ſaluberrimum alteri impendere, & ſibi non poſſe conſulere, flagitium eſt.

—Tene

–Tene iſtuc loqui? Ter. Heaut.
Nonne flagitium eſt, te alijs conſilium dare,
Foris ſapere, tibi non poſſe te auxiliarier?
**Quid faciam? men' rogas? tu quidem* Plaut. Epid.
Antehac alijs ſolebas dare conſilia mutua.

Salubre conſilium ægrotis ſani facilè dant,
at vbi ipſi decumbunt, conſilio egent.

Facilè omnes cùm valemus, recta conſilia ægrotis damus, Ter. And.
Tu ſi hic ſis, aliter ſentias.

Malum conſilium conſultori peſsimum.

Quàm bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui Claud. 1. Eutrop.
Fructus conſilij, primis auctoribus inſtet.
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hoſpite qui cæſo monuit placare Tonantem.
Inuentas primum Buſiridis imbuit aras.
Et cecinit ſæui, quo dixerat, hoſtia ſacri.
Sic opifex tauri, tormentorumq́. repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq́. ſuum mugire iuuencum.

Conſilium poſt facta inutile.

Cùm poteram recto tranſire Ceraunia velo, Ouid. 2. Pont. 6.
Vt fera vitarem ſaxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodeſt dicere facto,
Qua mea debuerit currere cymba via?

Conſilio prius, quàm armis
ſapientem experiri
decet.

Peſtis, & in medio lucentes vulnere flammæ
Ceſſauere, ferum viſu dictuq́., per artem
Sæuitiæ extenti, quantum tormenta iubebant,
Creuerunt artus, atq. omni ſanguine rupto
Oſsa liquefactis fumarunt feruida membris:
Mens intacta manet, ſuperat, ridetq́. dolores,
Spectanti ſimilis, feſſoq́. labore miniſtros
Increpitat, dominiq́. crucem clamore repoſcit.

Stat. 2. Sil. 1. **Aſt hic, quem geminus, felix, homineſq́. Deoſq́.,*
Et dubios caſus, & cæcæ lubrica vitæ
Effugit, immunis fati non ille rogauit,
Non timuit, metuit ve mori.–

Idem 5. Sil. 1. **Nec tamen hic mutata quies, probitas've ſecundis*
Intumuit: tenor idem animo, moreſq́. modeſti
Fortuna creſcente manent.–

De Fabij Maximi conſtantia, pete titulum de Aduerſitate.

Silius 3. Hannibalis oratio. *An Romana iuga, & famulas Carthaginis arces*
Perpetiar? ſtimulant Manes, noctisq́. per vmbras
Increpitans genitor. ſtant aræ, atq. horrida ſacra
Ante oculos, breuitasq́. vetat mutabilis horæ
Prolatare diem. ſedeam'ne, vt nouerit vna.
Me tantùm Carthago? & qui ſim neſciat omnis
Gens hominũ, lethiq́. metu decora alta relinquam?
Quantum etenim diſtant à morte ſilentia vitæ?

Hor. 3. Carm. 5. Reguli conſtantia. **Fertur pudicæ coniugis oſculum,*
Paruoſq́. natos, vt capitis minor,
A ſe remouiſſe, & virilem

Toruus

Toruus humi poſuiſſe vultum,
Donec labanteis conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interq. mæſtenteis amicos
Egregius properaret exſul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi Barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtantes amicos,
Et populum reditus morantem,
Quàm ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

**Tum palmas ſimul attollens, ac lumina cælo:* Silius 6. Reguli oratio.
Iuſtitiæ, rectiq. dator, qui cuncta gubernas,
Nec leuior mihi diua fides, Serranaq. Iuno,
Quos reditus teſtes iurata mente vocaui,
Sit mihi fas me digna loqui, Latiosq. tueri
Voce focos ibo ad Tyrios non ſegnior, inquit,
Stante fide reditus, & ſaluo fœdere pœnæ.
Sic nobis rerum exitio deſiſtite honorem
Tendere: tot bellis, totq. annis fregimus æuum.
Nunc etiam vinclis, & longo carcere torpent
Captiuo in ſenio vires. fuit ille, nec vnquam
Dum fuit à duro ceſſauit munere Martis
Regulus: exſangui ſpectatis corpore nomen.
At non Carthago fraudum domus, inſcia quantum
E nobis reſtet. iuuenes parat aſpera ferro
Pectora captiuos noſtra penſare ſenecta.

Vix reſonant ſiliquis: nec præfocata malignum
Meſsis habet lolium, nec inertibus albet auenis.
Iam neq. damnatos metuit iactare ligones
Foſſor, & inuento, ſi ſors dedit, vtitur auro:
Nec timet, vt nuper, dum iugera verſat arator,
Ne ſonet offenſo contraria vomere maſſa,
Iamq. palàm preſſo magis, ac magis inſtat aratro.

Quæ Chriſtus humano generi præſtiterit bona, moraliter & verè.

Lucret. 6 *Veridicis igitur purgauit pectora dictis,*
Et finem ſtatuit cupidinis, atque timoris,
Expoſuitq. bonum ſummum, quò tẽdimus omnes.
Quid foret, atq. viam monſtrauit tramite paruo,
Qua poſſemus ad id recto contendere curſu
Quid'ue mali foret in rebus mortalibus, atque
Quod flueret naturali iure, atque veniret
Seu caſu, ſeu vi, quod ſic natura paraſſet:
Et quibus è portis occurri cuiq. deceret,
Et genus humanum fruſtra plerunq. probauit
Voluere curarum triſtes in pectore fluctus.

Claud. de Chriſto Seruatore. **Chriſte potens rerum redeuntis conditor æui,*
Vox ſummi, ſenſusq. Dei, quem fudit ab alta
Mente pater, tantiq. dedit conſortia regni:
Impia tu noſtræ domuiſti crimina vitæ,
Paſſus corporea mundum veſtire figura,
Affariq. palàm populos, hominemque fateri.

Ibidem. **Quin & ſupplicij nomen, nexusq. ſubiſti,*
Vt nos ſubriperes letho, mortemque fugares,
Morte tua. –

Mira-

Miracula Chriſti.

Angelus alloquitur Mariam, quo præſcia verbo Claud. de miraculis Chriſti.
Concipiat, ſalua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, rex aurum, ſuſcipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Chriſtus,
Quo primum facto ſe probat eſſe Deum.
Quinq. explent panes, piſces duo, millia quinque,
Et Deus ex paruo plus ſupereſſe iubet.
Editus ex vtero cæcus noua lumina ſenſit,
Et ſtupet ignotum ſe meruiſſe diem.
Lazarus è tumulo, Chriſto inclamante reſurgit,
Et duræ mortis lex reſoluta perit.
Nutantem quatit vnda Petrũ, cui Chriſtus in alto
Et dextra greſſus firmat, & ore fidem.
Exſanguis Chriſti contingit femina veſtem:
Stat cruor in venis: fit medicina fides.
Iuſsus poſt multos graditur paralyticus annos,
Mirandum, lecti portitor ipſe ſui.

Chriſti vox contra damnatos in iudicij vniuerſalis die pronuntianda (moraliter dico) quæ erit. Ea voce prolata atque audita, dæmonum turba in eos ruent.

Præcipitem famuli rapite hunc, cruciataq. duris Ouid. 3. Met.
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
– Ruit omnis in vnum Ibidem.
Turba furens, cunctæ coëunt, trepidumq. ſequũtur,
Iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,

 Iam

Iam ſe damnantem, iam ſe peccaſſe fatentem.

CLEMENTIA.

Clementiæ vis, & laus ſumma.

Claud. 2. Stil. *Principio magni cuſtos clementia mundi,*
Quæ Iouis incoluit Zonam, quæ temperat æthram
Frigoris, & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cælicolum. nam prima Chaos clementia ſoluit,
Congeriem miſerata rudem, vultuq. ſereno
Diſcuſsis tenebris in lucem ſæcula fudit.

Clementia pro aris & templis hominum pectoribus fruitur.

Ibidem. *Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris*
Te fruitur, poſuitq. ſuas hoc pectore ſedes.

Clementiæ doctrina, præceptaque.

Ibidem. *Hæc docet, vt pœnis hominum, vel ſanguine paſci*
Turpe, ferumq. putes, vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, vt non infenſus alendis
Materiam præſtes odijs, vt ſontibus vltro
Ignouiſſe velis, deponas ocyus iram,
Quàm moueas. precibus nunquam implacabilis obſtes,
Obuia proſternas, proſtrataq. more leonum
Deſpicias. alacres ardent cùm ſternere tauros,
Tranſiliunt prædas humiles. hac ipſe magiſtra
Dat veniam victis: hac exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia, contentus ſolo terrore coërcet,
Aetherei patris exemplo, qui cuncta ſonoro

Concu-

Concutiens tonitru Cyclopum ſpicula defert
In ſcopulos, & monſtra maris, noſtriq. cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina ſiluis.

Clementiæ germana eſt fides.

Huic diuæ germana fides, eademq. ſororis Ibidem.
Corde tuo delubra tenens ſeſe omnibus actis
Inſerit. hæc nullo docuit liueſcere fuco,
Nunquam falſa loqui, nunquam promiſſa morari:
Inuiſos odiſſe palàm, non virus in alto
Condere, non lætam ſpeciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentiq. parem componere vultum.
Occulto ſæuire vetat, prodeſſe remittit.

Clementiæ bona, commodáue.

Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat, Ibidem.
Manſuroq. adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium paruo ſtrepitu, nec vincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur veniente nouo, benefacta tenere,
Reſpuere offenſas facilis, pariterq. minoris
Officij, magniq. memor, ſuperare laborat.
Vtq. hoſtes armis, meritis ſic vincit amicos.
Hæc fouet abſentes: hæc longè ſola remotis
Conſulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, vt ignauum nunquam læſura clientem
Inſidioſa tuos alienent murmura ſenſus.
Non viuis annexus amor, meminiſſe ſepultos
Deſinit: in prolem tranſcurrit gratia patrum.

Clementia res ſuccedunt melius quàm feritate.

Claud. *Se iactent alij, ſtudeant feritate timeri,*
Manl. *Addictoq́. hominum cumulent æraria cenſu.*
Th. *Lene fluit Nilus, ſed cunctis amnibus exſtat*
Vtilior, nullas confeſſus murmure vires.
Acrior ac rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia ſæui
Gurgitis immenſum deducit in oſtia Gangem.
Torrentes immane fremant, lapſiſq́. minentur
Pontibus: inuoluant ſpumoſo vertice ſiluas.
Pax maiora decet, peragit tranquilla poteſtas,
Quod violenta nequit, mandataq́. fortius vrget
Imperioſa quies.–

Clementia nihil in homine melius.

–Re ipſa reperi
Ter. Adelph. *Facilitate nihil eſſe homini melius, neq. clementia.*

Clementia timoris maximum remedium eſt.

Sen. Oct. *Magnum timoris remedium clementia.*

Clementia ſola æquat nobis deos.

Claud. 4. Hon. *Sis pius in primis. nam cùm vincamur in omni*
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

COGNITIO SVI.

Cognoſcunt ſeſe Pauci.

Perſius 4 *Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:*
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Hor. 1. Serm. 3. *Mænius abſentem Nouium cùm carperet: heus tu,*
Quidam ait, ignoras te? an, vt ignotum, dare nobis
Verba putas? egomet mî ignoſco Mænius inquit.
Stultus

Stultus & improbus hic amor eſt, dignuſq. notari.
Dij veſtram fidem. tan' comparatam eſſe hominum naturam omnium, Ter. Heaut.
Aliena melius vt videant & iudicent, quàm ſua?
An eo fit, quia in re noſtra, aut gaudio ſumus præpediti nimio, aut ægritudine?

Cognoſcere ſeipſum debet vnuſquiſque in actione propria, & ad hoc admonitio lepidiſsima.

–Deniq. teipſum
Concute: num tibi quid vitiorum inſeuerit olim Hor.1. Serm.3.
Natura, aut etiam conſuetudo mala. nanq.
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.
–Nec te quæſiueris extra. Perſius 1
**Diſciteq. ô miſeri, & cauſſas cognoſcite rerum:* Idem 3.
Quid ſumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ, quàm mollis flexus, & vnde.
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Vtile nummus habet, patriæ, cariſq. propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re:
Diſce.–
**Reſpue, quod non es, tollat ſua munera cerdo.* Idem 4.
Tecum habita, et noris, quàm ſit tibi curta ſupellex.

Seipſum ignorare & aliena ſcire vituperabile.

–Illum ego iure
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas Iuuenalis 11.
Omnibus in Libya ſit montibus: hic tamen idem

Ignoret, quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. è cælo deſcendit γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum, & memori tractandum pectore, ſiue
Coniugium quæras, vel ſacri in parte Senatus
Eſſe velis. nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem. ſeu tu magno diſcrimine cauſſam
Protegere affectus: te conſule, dic tibi quis ſis,
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandaq. rebus
In ſummis, minimisq. : etiam cùm piſcis emetur.

COMMVNIO RERVM.

Communia naturaliter ſunt omnia. De quo vide etiam titulum de elementis.

Hor. 2. Serm. 2. *Nam propriæ telluris herum natura neq. illum,*
Nec me, nec quenquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia iuris,
Poſtremùm expellet certè viuacior heres.

Communia erant omnia antiquitus.

Sen. Hip. *–Hoc equidem reor*
Vixiſſe ritu, prima quos miſtos dies
Profudit: nulla his auri fuit
Cæca Cupido, nullos in campo ſacer
Diuiſit agros arbiter populis lapis.
Nondum ſecabant credulæ pontum rates.

Virg. 2. Georg. **Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni:*
Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebant, &c.

CON-

CONCORDIA.

Concordia paruo diues eſt.

Velle ac nolle ambobus idem, ſociataq́. læto Silius 9.
Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus.

Ad concordiam ſeruandam exhortatio.

Eſte pares, & ob hoc concordes viuite. nam vos Calpur.
Et decor, & cantus, & amor ſociauit, & ætas. Ecl. 2.
**Viuite concordes & noſtrum diſcite munus.* Claud. Epith. Palladij. ac Serenę

Concordiæ maritalis deſcriptio.

Sed pia Baucis anus, parilíq. ætate Philemon
Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa Ouid. 8. Met.
Conſenuère caſa, paupertatemq́. ferendo
Effecere leuem: nec iniqua mente ferendam.
Nec refert dominos illic, famulos'ue requiras.
Tota domus duo ſunt, ijdemq́. parentq́. iubentque.

CONFESSIO.

Confeſsio peccati errati'ue veniam impetrat.

Mite Deum numen Bacchus, peccaſſe fatentem
Reſtituit, factiq́. fide data munera ſoluit. Ouid. 11. Met.
**Numen confeſsis aliquod patet.* Idem 10.

Quæ ſint confeſsionis impedimenta.

Nunc illud eſt, quod ſi omnes omnia ſua conſilia Ter.
conferant, Adelph.
Atque huic malo ſalutem quærant, auxilij nihil
adferant,
Tot res repentè circumuallant, vnde emergi non
poteſt:

Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.
Hoccine ſæculum? ô ſcelera, ô genera ſacrilega.

Confeſſo peccata remittenda ſunt.

Hor. 1. Serm. 3. *Qui, ne tuberibus proprijs offendat amicum,*
Poſtulat: ignoſcet verrucis illius. æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.

Claud. Epig. ſatisfactionis. **En adſum, & veniam confeſſus crimina poſco.*
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Oreſtes.
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces:
Pellæum iuuenem Regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluiſſe peremtum
Fertur, & ingenti ſolatus fata ſepulcro,
Tradita captiuo ſpatioſior India Poro.
Conditor hic patriæ, ſic hoſtibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna ſequi.–

CONSCIENTIA.

Conſcientia bona æneus eſt homini murus.

Hor. 1. Epiſt. 1. *–At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,*
Si rectè facies. hic murus aëneus eſto:
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Ouid. 4. Faſt. **Conſcia mens recti famæ mendacia ridet.*
Sed nos in vitium credula turba ſumus.

Plaut. Amph. *–Qui non deliquit, decet*
Audacem eſſe, & confidenter pro ſe, & proteruè loqui.

Con-

Conſcientię ſtimulus nocentem aſsiduè rodit.

Eſtur vt occulta vitiata teredine nauis, Ouid. 1. Pont. 1.
Aequoreos ſcopulos vt cauat vnda ſalis,
Roditur vt ſcabra poſitum rubigine ferrum,
Conditus vt tineæ carpitur ore liber:
Sic mea perpetuos curarum pectora morſus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mētem ſtimuli, quàm vita relinquēt.
Quiq́. dolet, citius, quàm dolor ipſe, cadet.
**Conſcia mens vt cuiq. ſua eſt, ita concipit intra* Idem. 1. Faſt.
Pectora, pro facto ſpemq́., metumq́. ſuo.
**Exemplo quodcunq. malo committitur, ipſi*
Diſplicet auctori. prima hæc eſt vltio, quòd ſe Iuuenalis 13.
Iudice nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid ſentire putas omnes, Caluine, recenti
De ſcelere, & fidei violatæ crimine? –
**Nullane periuri capitis, fraudiſq́. nefandæ.* Ibidem.
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. –
–Cur tamen hos tu Ibidem.
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſæuior illis,
Quas et Seditius grauis inuenit, aut Rhadamāthus,
Nocte, dieq́. ſuum geſtare in pectore teſtem.

–Om-

Lucanus 7. —*Omnes in Cæſare Manes*
Hunc omnes gladij, quos aut Pharſalia vidit,
Aut vltrix viſura dies ſtringente Senatu,
Illa nocte premunt: hunc infera monſtra flagellant.
Heu quantum miſero pœnæ mens conſcia donat.
Sen. Hipp. **Quid pœna præſens, conſciæ mentis pauor,*
Animusq́. culpa plenus, & ſemet timens?
Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit.
Plaut. Mil. **At hoc me facinus miſerum macerat,*
Meumq́. cor, corpusq́. cruciat.
Ter. And. **Vix ſum apud me, ita animus cõmotus eſt metu.*
Stat. 3. Theb. -*Inuigilant animo, ſcelerisq́. parati*
Supplicium exercent curæ: tunc plurima verſat
Peßimus in dubijs timor.—
Plaut. Moſtell. **Nihil eſt miſerius, quàm animus hominis cõſcius.*

CONFORTATIO.

Lepidiſsima ſui ipſius confortatio.

Ouid. 5. Triſt. 2. *Quid dubitas, & tuta times? accede, rogaq́.:*
Cæſare nil ingens mitius orbis habet.
Sen. Hipp. **Aude anime, tenta, perage mandatum tuum.*
Intrepida conſtent verba. qui timide rogat,
Docet negare.—

De confortatione afflictorum lege tit. de Afflictione.

CONSILIVM.

Conſilium bonum, vel ſaluberrimum alteri impendere, & ſibi non poſſe conſulere, flagitium eſt.

—*Tene*

–Tene iſtuc loqui? Ter. Heaut.

Nonne flagitium eſt, te alijs conſilium dare,
Foris ſapere, tibi non poſſe te auxiliarier?

**Quid faciam? men' rogas? tu quidem* Plaut. Epid.
Antehac alijs ſolebas dare conſilia mutua.

Salubre conſilium ægrotis ſani facilè dant, at vbi ipſi decumbunt, conſilio egent.

Facilè omnes cùm valemus, recta conſilia ægrotis damus, Ter. And.
Tu ſi hic ſis, aliter ſentias.

Malum conſilium conſultori peſsimum.

Quàm bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui Claud. 1. Eutrop.
Fructus conſilij, primis auctoribus inſtet.
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hoſpite qui cæſo monuit placare Tonantem.
Inuentas primum Buſiridis imbuit aras.
Et cecinit ſæui, quo dixerat, hoſtia ſacri.
Sic opifex tauri, tormentorumq́. repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq́. ſuum mugire iuuencum.

Conſilium poſt facta inutile.

Cùm poteram recto tranſire Ceraunia velo, Ouid. 2. Pont. 6.
Vt fera vitarem ſaxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodeſt dicere facto,
Qua mea debuerit currere cymba via?

Conſilio prius, quàm armis ſapientem experiri decet.

Ter. Eunuch. *Omnia prius experiri conſilio, quàm armis ſapientem decet.*

Conſilium ex re capiendum eſt.

Ouid. 1. Amor. 4. *Conſilium nobis resq. locusq. dabunt.*

CONSOLATIO.

Conſolandi ſunt homines congruo tempore.

Ouid. 4. Pont. 11. *Temporis officium ſolatia dicere certi eſt,*
Dum dolor in curſu eſt, dum petit æger opem.
At cùm longa dies ſedauit vulnera mentis,
Intempeſtiuè qui mouet illa, nouat.

Conſolari amicum ſcelus non eſt.

Ouid. 3. Pont. 6. *Nec ſcelus admittas, ſi conſoleris amicum,*
Mollibus & verbis aſpera fata leues.

CONTANTIA.

Conſtantia quibus inſtruat hominem.

Claud. 2. Stil. *-Conſtantia, futile ne quid,*
Infirmumq́. geras.

Conſtantiæ maximæ intimatio, exemplaq́. celeberrima.

Virg. 4. Aen. *Mens immota manet, lacrymæ voluuntur inanes.*

Ouid. 8. Met. *-Flamma Meleagrus ab illa*
Vritur, & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus, ac magnos ſuperat virtute dolores.

Idem 9. Met. *-Nec tædia cœpti*
Vlla mei capiam, dum ſpiritus iſte manebit.

*Fo-

**Fortis, & infelix, & plus quàm femina, virgo* Idem 13. Met.
Ducitur ad tumulum, diroq́. fit hoſtia buſto.
Vtere iam dudum generoſo ſanguine dixit,
Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet.
**Nec piget: aut vnquam ſtultè elegiſſe videbor:* Idem. Epiſt. 15.
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
**Fert tamen, vt debet, caſus patienter amaros.* Idem 5. Triſt. 5.
More nec indomiti frena recuſat equi.
Nec fore perpetuam ſperat ſibi Numinis iram.
Conſcius in culpa non ſcelus eſſe ſua.
–Eſt animus tibi Hor. 4. Carm. 9
Rerumq́. prudens, & ſecundis
Temporibus, dubijsq́. rectus.
**Intrepidus quæcunq. datis mihi Numina mortem* Lucanus 5.
Accipiam.–
**Ille Deo plenus, tacita quem mente gerebat,* Idem 9.
Effudit dignas adytis è pectore voces.
Quid quæri Labiene iubes? an liber in armis
Occubuiſſe velim potiùs, quàm regna videre?
An ſit vita nihil, ſed longa? an differat ætas?
An noceat vis vlla bono? Fortunaq́. perdat
Oppoſita virtute minas? laudandaq́. velle
Sit ſatis, & nunquam ſucceſſu creſcat honeſtum?
Scimus, & hoc nobis non altius inſeret Hammon.
**At Pœni, ſuccenſa ira, turbataq́. luctu,* Silius 1.
Et ſæuis gens læta, ruunt, tormentaq́. portant.
Non ignes, candensq́. chalybs, non verbera paßim
Ictibus innumeris lacerum ſcindentia corpus,
Carnifices've manus, penitus've infuſa medullis

Peſtis, & in medio lucentes vulnere flammæ
Ceſſauere, ferum viſu dictuq́., per artem
Sæuitiæ extenti, quantum tormenta iubebant,
Creuerunt artus, atq. omni ſanguine rupto
Oſſa liquefactis fumarunt feruida membris:
Mens intacta manet, ſuperat, ridetq́. dolores,
Spectanti ſimilis, feſſoq́. labore miniſtros
Increpitat, dominiq́. crucem clamore repoſcit.

Stat.2. Sil.1. **Aſt hic, quem gemimus, felix, hominesq́. Deosq́.,*
Et dubios caſus, & cæcæ lubrica vitæ
Effugit, immunis fati non ille rogauit,
Non timuit, metuit ve mori.–

Idem 5. Sil.1. **Nec tamen hic mutata quies, probitas've ſecundis*
Intumuit: tenor idem animo, moresq́. modeſti
Fortuna creſcente manent.–

De Fabij Maximi conſtantia, pete titulum de Aduerſitate.

Silius 3. Hannibalis oratio. *An Romana iuga, & famulas Carthaginis arces*
Perpetiar? ſtimulant Manes, noctisq́. per vmbras
Increpitans genitor. ſtant aræ, atq. horrida ſacra
Ante oculos, breuitasq́. vetat mutabilis horæ
Prolatare diem. ſedeam'ne, vt nouerit vna.
Me tantùm Carthago? & qui ſim neſciat omnis
Gens hominũ, lethiq́. metu decora alta relinquam?
Quantum etenim diſtant à morte ſilentia vitæ?

Hor.3. Carm.5. Reguli conſtantia. **Fertur pudicæ coniugis oſculum,*
Paruosq́. natos, vt capitis minor,
A ſe remouiſſe, & virilem

Toruus

Toruus humi poſuiſſe vultum,
Donec labanteis conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interq. mæſenteis amicos
Egregius properaret exſul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi Barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtantes amicos,
Et populum reditus morantem,
Quàm ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmoninm Tarentum.
**Tum palmas ſimul attollens, ac lumina cælo:* Silius 6. Reguli oratio.
Iuſtitiæ, rectiq. dator, qui cuncta gubernas,
Nec leuior mihi diua fides, Serranaq. Iuno,
Quos reditus teſtes iurata mente vocaui,
Sit mihi fas me digna loqui, Latiosq. tueri
Voce focos ibo ad Tyrios non ſegnior, inquit,
Stante fide reditus, & ſaluo fœdere pœnæ.
Sic nobis rerum exitio deſiſtite honorem
Tendere: tot bellis, totq. annis fregimus æuum.
Nunc etiam vinclis, & longo carcere torpent
Captiuo in ſenio vires. fuit ille, nec vnquam
Dum fuit à duro ceſſauit munere Martis
Regulus: exſangui ſpectatis corpore nomen.
At non Carthago fraudum domus, inſcia quantum
E nobis reſtet. iuuenes parat aſpera ferro
Pectora captiuos noſtra penſare ſenecta.

Ite dolos contra:genſq. actu fallere læta
Diſcat me capto,quantum tibi Roma ſuperſit.
Nec verò placeat,niſi quæ de morte parentum
Pax erit,expoſcunt Libyci,nobiſq. dedere
Hæc referenda,pari libeat ſi pendere bellum
Fœdere,& ex æquo geminas conſcribere leges.
Sed mihi ſit Stygios ante intrauiſſe Penates,
Talia quàm videam ferientes pacta Latinos.
Hæc fatus Tyriæ ſeſe iam reddidit iræ.

Martialis 1. **Dum peteret regem decepta ſatellite dextra,*
Iniecit ſacris ſe peritura focis.
Sed iam ſæua pius miracula non tulit hoſtis,
Et raptum flammis iuſſit abire virum.
Vrere quam potuit contemto Mucius igne,
Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
Maior deceptæ fama eſt & gloria dextræ,
Si non errasſet, fecerat illa minus.

Silius 13. Scipionis cōſtantia **Tum iuuenis,quæcunq. datur ſors durior æui,*
Obnitemur,ait,culpa modò pectora ceſſent.

Silius 7. Camilli conſtantia. *–Quantus,qualiſq. fuiſti*
Cùm pulſus Lare & extorris Capitolia curru
Intrares exſul, tibi corpora cæſa Camille
Damnata quot ſunt dextra? pacata fuiſſent
Ni conſulta viro,menſq. impenetrabilis iræ,
Mutaſſentq. ſolum ſceptris Aeneia regna.
Nullaq. tunc ſtares terrarum vertice Roma.

Silius 13. Coclitis conſtantia,& fortitudo. *–Tulit ille ruentem*
Thybridis in ripas regem, ſoluſq. reuulſo
Ponè ferox ponte excluſit redeuntia regna.

Conſtans

Conſtans eſt, qui aduerſa æquè, ac proſpera æquanimiter ſuffert.

Sperat infeſtis, metuit ſecundis Hor.2. Carm. 10.
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus.–

Conſtantem virum blanda non mouent verba, moraliter.

Non vmbræ altorum nemorum, non mollia poſſunt Virg.3. Georg.
Prata mouere animum.–

CONTAGIO.

Contagia ſunt vitanda, nam multa mala inferre ſolent.

Si quis amas, nec vis, facias contagia vites: Ouid.2. Remed.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant læſos oculi læduntur & ipſi:
Multaq. corporibus tranſitione nocent.
In loca non nunquam ſiccis arentia glebis
De propè currenti flumine manat aqua.
-Dedit hanc contagio labem, Iuuenalis 2.
Et dabit in plures. ſicut grex totus in agro.
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq. conſpecta liuorem ducit ab vua.
**Nec mala vicini pecoris contagia lædent.* Virg. Ecl.1.
**Quis non è timidis ægri contagia vitat,* Ouid.3. Pont.2.
Vicinum metuens ne trahat inde malum?

Contagia malorum hominum nihil nocent purè ac benè viuenti.

Paulinus Auſonio Epiſt. 15.

Non recipit mens pura malum, neq. leuibus hærēt
Inſperſæ fibris maculæ: ſic Vaſcone ſaltu
Quiſquis agit purus ſceleris vitam inter iniquos,
Nulla ab inhumano morum contagia ducit
Hoſpite.-

CONVICIVM.

Conuicium indignis ſi dicitur, maledictum, ſi verò dignis, benedictum eſſe dicitur.

Plaut. Curc.

Indignis ſi male dicitur, maledictum id eſſe dico:
Verùm ſi dignis dicitur, benedictum'ſt meo quidem animo.

CORRECTIO.

Corrigere opus aliquod, quàm ſcribere laborioſius.

Ouid. 1. Pont. 6.

Cùm relego, ſcripſiſſe pudet: quia plurima cerno,
Me quoq., qui feci, iudice digna lini.
Nec tamen emendo: labor hic, quàm ſcribere maior
Menſq. pati durum ſuſtinet ægra nihil.

Idem 3. Pont. 9.

**Scribentem iuuat, ipſe fauor, minuitq. laborem,*
Cumq. ſuo creſcens pectore feruet opus.
Corrigere at res tantò magis ardua, quantò
Magnus Ariſtarcho maior Homerus erat.

CREDVLITAS.

Credendum citò non eſt.

Ouid. 3. Art.

Nec cito credideris, quantum cito credere lædat:

Exem-

Exemplum vobis non leue Procris erit.

Nulla res tam facilis eſt, quin initio difficilis ſit creditu.

Sed neq. tam facilis res vlla'ſt, quin ea primum Lucretius. 2.
Difficilis magis ad credendum conſtet. itemq́.
Nil adeo magnum, neq. tam mirabile quicquam,
Quod non paullatim minuant mirarier omnes.

Propriæ potiùs conſcientiæ credendum, quàm alterius encomio.

Tu rectè viuis, ſi curas eſſe, quod audis. Hor. 1. Epiſt. 6.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi, credas,
Ne've putes alium ſapiente, bonoq́. beatum.

Credibilia, ſcilicet, credenti nihil nocent.

–At vos, quod quiſque loquatur, Ouid. 2. Amor. 11
Credite: credenti nulla procella nocet.
**Vix equidem credar, ſed cùm ſint præmia falſi* Idem 3. Triſt. 10.
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.

CRVDELITAS.

Crudelitatis maximæ intimatio.

Te lapis & montes, innataq́. rupibus altis Ouid. Epiſt. 7.
Robora, te ſæuæ progenuere feræ.
**Sæuior es triſti Buſiride, ſæuior illo,* Idem 3. & Triſt. 11.
Qui falſum lento torruit igne bouem,
Quiq́. bouem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.
–Quid ſanguine Manes Lucanus 2.
Placatos Catuli referam? cùm victima triſtis

Inferias Marius,forſan nolentibus vmbris,
Pendit inexpleto non fanda piacula buſto:
Cùm laceros artus,æquataq́. vulnera membris
Vidimus,& toto quamuis in corpore cæſo.
Nil animæ lethale datum,moremq́. nefandæ
Dirum ſæuitiæ pereuntis parcere morti.
Auulſæ cecidere manus,exſectaq́. lingua
Palpitat,& muto vacuum ferit aëra motu.
Hic aures, alius ſpiramina naris aduncæ
Amputat:ille cauis euoluit ſedibus orbes,
Vltimaq́. effodit ſpectatis lumina membris.
Vix erat vlla fides,tam ſæui criminis vnum
Tot pœnas cœpiſſe caput.ſic mole ruinæ
Fracta ſub ingenti miſcentur pondere membra:
Nec magis informes veniunt ad litora trunci
Qui medio periere freto. –
Claud.1. Ruf. *–Quis prodere tanta relatu*
Funera? quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale immanes vnquam geſſiſſe feruntur,
Vel Scinis Iſthmiaca pinu, vel rupe profunda
Scyron,vel Phalaris tauro,vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi,Buſiridis aræ
Clementes.iam Cinna pius:iam Spartace lenis
Rufino collatus erit. –
Ouid.6. Faſt. Tulliæ Seruij Tullij crudelitas. **Filia carpento patrios initura Penates,*
Ibat per medias alta feroxq́. vias.
Corpus vt adſpexit,lacrymis auriga profuſis
Reſtitit, hunc tali corripit illa ſono.
Vadis,an exſpectas pretium pietatis amarum?
Duc

Duc inquam inuitas ipſa per ora rotas.
Certa fides facti eſt, dictus Sceleratus ab illa
Vicus,& æterna res ea preſſa nota eſt.

Ob hoc tam immane facinus Tullia nõ ſolùm hîc ꝗ punita eſt: ſed & apud inferos acerrimas pœnas ſuſtinet.

–Dedit infandi Sen. Oct.
Sceleris pœnas cum Tarquinio
Tullia coniux, quæ per cæſi
Membra parentis egit ſæuos
Impia currus, laceroque ſeni
Violenta rogos nata negauit.

**Cùm ſubito adſpectu turbatus Scipio, poſcit* Silius, 13.
Quæ pœnæ cauſa,& qui ſint in crimine Manes.
Tum virgo, patrios fregit quæ curribus artus,
Et ſtetit adductis ſuper ora trementia frenis
Tullia, non vllos ſatis exhauſtura labores,
Ardenti Phlegethonte natat, fornacibus atris
Fons rapidus furit, atq. vſtas ſub gurgite cautes
Egerit,& ſcopulis pulſat flagrantibus ora.

**Ex quibus exierat, traiecit viſcera ferro* Ouid. 1. Amor. 10
Filius,& pœnæ cauſſa monile fuit.

**Præfixo paribus ligno mucronibus omnes* Silius 6. Pœnorũ in Regulum crudelitas.
Armantur laterum crates, denſusq́. per artem
Texitur erecti, ſtantisq́. ex ordine ferri
Infelix ſtimulus, ſomnisq́. hac fraude negatis
Quoſcunque inflexus producto tempore tortor
Inclinauit iners, fodiunt ad viſcera corpus.

**Sylla quoq. immenſis acceſſit cladibus vltor:* Lucanus 2.
Ille quod exiguum reſtabat ſanguinis vrbi

Hauſit

Hauſit,dumq́. nimis iam putrida membra recidit,
Exceſſit medicina modum,nimiumq́. ſecuta eſt,
Qua morbi duxere manus, periere nocentes.
Sed cùm iam ſoli poſſent ſupereſſe nocentes,
Tunc data libertas odijs,reſolutaq́. legum
Frenis ira ruit.non vni cuncta dabantur:
Sed fecit ſibi quiſq. nefas,ſemel omnia victor
Iuſſerat.infandum domini per viſcera ferrum
Exegit famulus:nati maduere paterno
Sanguine:certatum eſt,cui ceruix cæſa parentis
Cederet:in fratrum ceciderunt præmia fratres.
Buſta repleta fuga,permiſtaq́. viua ſepultis
Corpora:nec populum latebræ cepere ferarum.
Hic laqueo fauces,eliſaq́. guttura fregit:
Hic ſe præcipiti iaculatus pondere,dura
Deſiluit percuſſus humo,morteſq́. cruento
Victori rapuere ſuas:hic robora buſti
Exſtruit ipſe ſui,nec dum omni ſanguine fuſo
Deſilit in flammas,&,dum licet,occupat ignes.
Colla ducum pilo trepidam geſtata per vrbem,
Et medio congeſta foro.cognoſcitur illic
* iacet *Quidquid vbique* latet ſcelerũ.nõ Thracia tantum*
Vidit Biſtonij ſtabulis pendere tyranni:
Poſtibus Antæi Libye :nec Græcia mærens
Tot laceros artus Piſæa fleuit in aula.

Crudelitatis reprehenſio perpulcra.

Ouid. 5. Triſt. 9. *Quæ tibi res animos in me facit improbe? curu'e*
Caſibus inſultas,quos potes ipſe pati?
Nec mala te reddunt mitem, placidumv'e iacenti

Noſtra

Noſtra quibus poſſunt illacrymare feræ: &c.
Exiget at dignas vltrix Rhamnuſia pœnas,
Impoſito calcas quòd mea facta, pede.
**Dij te ſummoueant ô noſtri infamia ſecli* Idem 7.
Orbe ſuo, tellusq́. tibi, pontusq́. negetur. Met.

Ad credulitatem deponendam exhortatio.

Deponas animos truces monemus. Martialis 9.

Crudelis exiſtens multos caueat.

Multis terribilis, caueto multos. Periand. per Auſon.

CVLPA.

Culpæ conſcius dum reprehenditur, pallet, ſtupet, ac tacet.

Heu quàm difficile eſt crimen non prodere vultu. Ouid. 2. Met.
**Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?* Hor. 7. Epod.
An culpa? reſponſum date.
Tacent, & ora pallor albus inficit,
Mentesq́ue perculſæ ſtupent.
**Enſe velut ſtricto, quoties Lucidius ardens* Iuuenalis 1.
Infremuit, rubet auditor cui frigida mens eſt.
Criminibus tacita ſudant præcordia culpa
Inde iræ, & lacrymæ. –
**Effare. dubitas? cur genas mutat color?* Sen. Oedipo.
Quid verba quæris? veritas odit moras.

Culpa cui obiecta eſt, omne, quod dubium putat, odit.

–*Quiſquis in culpa fuit,* Sen. Oedipo.
Demiſſus, omne odit quod dubium putat.

Culpa nemo carere dicitur.

Mulier

Ter. Hec. *Mulier fecit. mirandum ne id eſt? cenſen' te poſſe*
Vllam reperire mulierem, quæ careat culpa?
An quia non delinquunt viri? –

Culpa vacans confidenter pro ſe loqui debet.

Plaut. Amph. *Mulier es, audacter iuras.* ALC. *quæ non deliqui, decet*
Audacem eſſe: confidenter pro ſe, & proteruè loqui.
Plaut. Capt. **Decet innocentem ſeruum, atque innoxium*
Confidentem eſſe, ſuum apud herum potiſſimùm.

Culpa ſi non reciditur ſupplicio, nihil pro ſunt triſtes querimoniæ.

Hor. 3. Carm. 24. *Quid triſtes querimoniæ*
Si non ſupplicio culpa reciditur?

CVPIDITAS.

Cupiditatis ſedes iecur.

Claud. 4. Hon. *At ſibi cuncta petens, nil collatura cupido*
In iecur, & tractus imos compulſa receſſit.
Quæ velut immanes reſerat dum bellua victus
Expleri, paſciq́. nequit, nunc verbere curas
Torquet auaritiæ, ſtimulis nunc flagrat amorum:
Nunc gaudet, nunc mæſta dolet, ſatiataq́. rurſus
Exoritur, cæſaq́. redit pollentius hydra.

Cupiditas diuitiarum, malorum ferè omnium cauſſa eſt.

Virg. 3. Aen. *– Quid non mortalia pectora cogis*
Auri ſacra fames? –
Ouid. 13. Met. **Conſilium ſapiens, ſceleris niſi præmia, magnas*
Adie-

Adieciſſet opes, animi irritamen auari.
–Concidit auguris Hor. 3. Carm. 16.
Argiui domus, ob lucrum
Demerſa exſcidio. diffidit vrbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
**Inde ferè ſcelerum cauſſæ, nec plura venena* Iuuenalis 14.
Miſcuit, aut ferro graſſatur. ſæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri. ſed quæ reuerentia legum,
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
**Rupere fœdus impius lucri furor,* Sen. Hipp.
Et ira præceps. –
**Odi ego aurũ, multa multis ſæpe ſuaſit perperam.* Plaut. Capt.
**Deniq. auaricies, & honorum cæca cupido,* Lucret. 3.
Quæ miſeros homines cogunt tranſcendere fines
Iuris, & interdum ſocios, ſcelerumq́. miniſtros
Noctes atque dies niti præſtante labore
Ad ſummas emergere opes. –
** Nunc aurum & purpura curis* Idem. 5.
Exercent hominum vitam, belloq́. fatigant.
**Prodigere in bellum facilis præmiſſa feroces* Silius 13.
Augebant animos argenti pondera, & auri.

Cupiditas habendi maximè creuit.

–Subter Virg. Aetna.
Scrutamur rimas, euertimus omne profundum.

Quæ-

Quæritur argenti ſemen nunc aurea vena.

Boëth. 2.5. *Sed ſæuior ignibus Aetnæ*
Feruens amor ardet habendi.

Cupiditas hominum finem non habet.

Ouid.1. Faſt. *Vix ego Saturno quenquam regnante videbam,*
Cuius non animo dulcia lucra forent.
Tempore creuit amor, qui nunc eſt ſummus, habēdi:
Vix vltra quò iam progrediatur habet.
Pluris opes nunc ſunt, quàm priſci temporis annis,
Dum populus pauper, dum noua Roma fuit.
At poſtquam fortuna loci caput extulit huius,
Et tetigit ſummos vertice Roma Deos:
Creuerunt & opes, & opum furioſa libido,
Et cùm poſſideant plurima, plura petunt.
Quærere vt abſumant, abſumta requirere certant,
Atque ipſæ vitijs ſunt alimenta vices.
Sic quibus intumuit ſuffuſa venter ab vnda,
Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.

Idem 2. Amor.9. **Venator ſequitur fugientia, capta relinquit,*
Semper & inuentis vlteriora petit.

Iuuenalis.14. **Intereà pleno cùm turget ſacculus ore,*
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit,
Et minùs hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cùm rus non ſufficit vnum,
Et proferre libet fines, maiórq. videtur,
Et melior vicina ſeges. mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canit oliua.

Martialis 12. **Habet Africanus millies, & tamen captat.*
Fortuna multis nimis dat, ſatis nulli.

Ho-

Homines cupiditate habendi cæcati, vtilia nociua'ue non cernunt.

Huic Deus optanti gratum, ſed inutile fecit Ouid. 11. Met.
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille male vſurus donis, ait. effice quidquid Midæ
Corpore contigero fuluum vertatur in aurum. votum.
Annuit optatis, nocituraq́. munera ſoluit
Liber, & indoluit quòd non meliora petiſſet.
Lætus abit, gaudetq́. malo Berecyntius heros,
Pollicitiq́. fidem tangendo ſingula tentat.
Tum verò ſiue illa ſua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Siue dapes auido conuellere dente parabat:
Lamina fulua dapes admoto dente rigebant.
Miſcuerat puris auctorem muneris vndis,
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus nouitate mali, diuesq́., miſerq́.
Effugere optat opes, & quæ modò vouerat, odit.
Copia nulla famen releuat, ſitis arida guttur
Vrit, & inuiſo meritus torquetur ab auro.
**Nam faciunt homines plerunq. cupidine cæci* Lucret. 4
Et tribuunt ea, quæ non ſunt ſibi commoda verè.

Cupiditas regnandi malum exitum habet.

—Quantos humana negotia motus
Alternasq́. vices miſcent? quo turbine fertur Maphæus
Vita hominum? ô fragilis dãnoſa ſuperbia ſceptri. Vegius
O furor, ô nimium dominandi innata cupido, Supp.
Mortales quò cæca vehis? quò gloria tantis
Inflatos transfers animos quæſita periclis?

Quot tecum inſidias,quot mortes, quanta malorum
Magnorum tormenta geris? quot tela,quot enſes
Ante oculos,ſi cernis,habes? heu dulce venenum
Et mundi lethalis honos.heu triſtia regni
Munera,quæ haud paruo conſtent: & grandia rerũ
Pondera,quæ nunquã placidam promittere pacem,
Nec requiem conferre queant.heu ſortis acerbæ
Et miſeræ regale decus:magnoq́. timori
Suppoſitos regum decus,paciq́ue negatos.

Iuuenalis. 10. **Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis,*
Aeſtuat infelix anguſto limite mundi,
Vt Gyaræ clauſus ſcopulis,paruaq́. Seripho,
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit.–

Cupidus timidusq́ue catenam nectit qua trahi valeat.

Boëth. 1.4. *At quiſquis trepidus pauet,vel optat,*
Quòd non ſit ſtabilis,ſuiq́ue iuris,
Abiecit clypeum,locoq́ue motus
Nectit,qua valeat trahi,catenam.

Cupidorum caſtigatio accommodata.

Iuuenalis 3. *–Tanti tibi non ſit opaci*
Omnis arena Tagi,quodq́. in mare voluitur aurũ,
Vt ſummo careas,ponendaq́. præmia ſumas
Triſtis,& à magno ſemper timearis amico.

CVRAE.

Inanis hominum curæ taxatio.

Perſius 1. *O curas hominum, ô quantum eſt in rebus inane?*

Cura

Cura interdum nulla arte, niſi mora eſt medicabilis.
Cura quoq. interdum nulla medicabilis arte: Ouid. 1.
Aut ſi ſit, longa eſt attenuanda mora. Pont. 4.
Curæ animo incluſæ, affligunt magis quàm propalatæ.
–Inuigilant animo, ſcelerisq́ue parati Stat. 3.
Supplicium exercent curæ.– Theb.
**Nulla vis flammæ, tumidiq́ue venti* Sen.
Tanta, nec teli metuenda torti, Med.
Quanta cùm coniux viduata telis
Ardet, & odit.
Curæ hominum opibus haud leuantur, ſed creſcunt magis.
Non enim gazæ, neque conſularis Hor. 2.
Submouet lictor miſeros tumultus Carm. 15
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
–Timor & minæ Idem 3. 1.
Scandunt eodem quo Dominus: neque
Decedit ærata triremi: &
Poſt equitem ſedet atra cura,
**Creſcentem ſequitur cura pecuniam,* Idem 3.
Maiorumq́ue fames.– Carm. 16
**Nam graue quid prodeſt pōdus mihi diuitis auri,* Tibullus
Aruaq. ſi findant pinguia mille boues? 3. 3.
Quid'ue domus prodeſt Phrygiis innixa columnis,
Tænare ſiue tuis, ſiue Caryſte tuis?
Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos,

 Au-

Aurataq́. trabes, marmoreumq́. ſolum?
Quid'ue in Erithræo legitur quæ litore concha,
Tinctaq́. Sidonio murice lana iuuat?
Et quæ præterea populus miratur in illis,
Inuida quæ falſo plurima vulgus amat.
Non opibus mentes homini, curæq́. leuantur,
Nam fortuna ſua tempora lege regit.

Claud. 2. Ruf. *At procul exſanguis Ruffinum perculit horror:*
Infectæ pallore genæ, ſtetit ore gelato
Incertus peteret'ne fugam, veniam'ne ſubactus
Poſceret, an tantos ſeſe transferret in hoſtes.
Quid nunc diuitiæ? quid fului vaſta metalli
Congeries? quid purpureis effulta columnis
Atria, prolatæ'ue iuuant ad ſidera moles?
Addit iter, numeratq́. dies, ſpatioq́. viarum
Metitur vitam, torquetur peſte futura:
Nec recipit ſomnos, & ſæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamq́ue luit formidine pœnæ.

CVRIOSITAS.

Curioſus alienas res procurat.

Plaut. Stich. *Sed curioſi ſunt hic quàm plures mali,*
Alienas res qui curant ſtudio maximo,
Quibus ipſis nulla eſt res, quam procurent, ſua.

Ter. And. *More hominum euenit, vt quid ſim nactus mali*
Prius reſcires tu, quàm ego illud, quod tibi euenit boni.

Curioſus nullus eſt, qui maleuolus non ſit.

Plaut. Stich. *Nam curioſus nemo eſt, qui non ſit maleuolus.*

DA-

D

DAMNATI.

Damnati multi, electi verò pauci.

-Pauci quos æquus amauit Virg. 6. Aen.
Iupiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.

Damnati quietem optant, ſed Dei lex iuſtitiaque vetant.

Optat quietem Pelopis infidi pater Hor. 17. Epod.
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Syſiphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Iouis.

Damnatorum pœnæ diuerſæ, innumerabiles atque perpetuæ ſunt.

Noxia mille modis lacerabitur vmbra, tuaſque Ouid. Ibi.
Aeacus in pœnas ingenioſus erit.
Nec mortis pœnas mors altera finiet huius,
Horaq. erit tantis vltima nulla malis.
Nec mala voce poterunt tua cuncta referri,
Ora licet tribuas multiplicata mihi.

DECEPTIO.

Deceptus ſemel, veretur etiam non verenda.

Plaut. Capt. *Nunc certum eſt nulli poſt hæc quicquam credere.*
Satis ſum deceptus ſemel.–
Ouid. 2. Pont. 7. **Proxima ſubſequitur, quid agas, audire volūtas:*
Et modo, ſi quid agas, ſit tibi cura mei.
Nec dubito quin ſit, ſed me timor ipſe malorum
Sæpe ſuperuacuos cogit habere metus.
Da veniam quæſo, nimioq. ignoſce timori:
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Ibidem. **Membra reformidāt mollem quoq. ſaucia tactum,*
Vanaq. ſollicitis incitat vmbra metum.
Sic ego Fortunæ telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil niſi triſte meo.

Decipi te potius ſinas, quàm tu alios fallas.

Sen. Theb. *Quoties neceſſe eſt fallere, aut falli à ſuis,*
Patiare potius ipſe, quàm facias ſcelus.

DELICIAE.

Delicijs ad aſtra non itur.

Sen. Herc. fur. *Non eſt ad aſtra mollis è terris via.*
Ouid. 5. Triſt. 3. **Ipſe quoq. æthereas meritis inuectus es arces,*
Quò non exiguo facta labore via eſt.

Delicioſorum intimatio perpulcra, ſeu potius reprehenſio notabilis.

Iuuenalis 13. *Te nunc delicias extra communia cenſes*
Ponendum: quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli nati infelicibus ouis.

DESIDIA.

Deſidia Aegiſtho cauſſa adulterij fuit.

Quæ-

Quæritur, Aegiſtus quare ſit factus adulter: Ouid.1. Remed.
In promtu cauſſa eſt, deſidioſus erat.
Pugnabant alij tardis apud Ilion armis,
Quo tulerat vires Græcia tota ſuas.
Siue operam bellis vellet dare, nulla gerebat,
Siue foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit fecit: ne nil ageretur, amauit.
Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.

Deſidiam vitare qui cupit, amet.

Qui non vult fieri deſidioſus, amet. Ouid. 1. Amor. 9.

Nam inertes amor odit, vt ſupra tit. De amore, oſtenſum eſt prolixius.

DESPERATIO.

Non eſt deſperandum in aduerſis.

Confugit interdum templi violator ad aram, Ouid. Pont. 2.
Nec petere offenſi Numinis horret opem.
**Qui nil poteſt ſperare, deſperet nihil.* Sen. Med.

Deſperatio audaces homines reddit. Ouid. 2. Pont. 2

Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
Porrigit ad ſpinas, duraq́. ſaxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales,
Audet in humanos feſſa venire ſinus.
Nec ſe vicino dubitat committere tecto,
Quæ fugit infeſtos territa cerua canes.

Deſperare ſalutem nonnunquam ſolatio eſt.

Proximus huic gradus eſt, bene deſperare ſalutem, Ouid 3. Pont. 7.
Seq́ue ſemel vera ſciſſe periſſe fide.

DETRACTORES.

Detractores bonum quenque corrumpere ſtudent,poſſuntque.

Ter. And. Prologo *Id iſti vituperant factum,atque in eo diſputant,*
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt næ intelligendo,vt nihil intelligant.
Dehinc vt quieſcant,porrò moneo:& deſinant
Maledicere,malefacta ne noſcant ſua.

Ter. Phorm. *–Nihil eſt Antipho,*
Quin male narrando poßit deprauarier.
Tu id quod boni eſt excerpis, dicis quod mali eſt.

Detractores fugiendi ſunt ſummopere.

Hor. 1. Serm. 4. *–Abſentem qui rodit amicum:*
Qui non defendit alio culpante:ſolutos
Qui captat riſus hominum,famamq́. dicacis:
Fingere qui non viſa poteſt:commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger eſt,hunc tu Romane caueto.

Hor. 1. Epiſt. 18. **Vt penitus notum,ſi tentent crimina,ſerues,*
Tuteriſq́. tuo fidentem præſidio:qui
Dente Theonino cùm circumroditur ecquid
Ad te pòſt paulò ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur,paries cùm proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.

Detractores muribus ſimiles ſunt, eò quòd alienum cibum, id eſt, famam,aſsiduè rodũt, id eſt,deturpant.

Plaut. Capt. *Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum,*
Vbi res prolatæ ſunt:cùm rus homines eunt,

Simul

Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus.

Detractorum admonitio lepidiſsima, vt à ſua deſiſtant detractione.

Caue, caue: nanq. in malos aſperrimus Hor. 6. Epod.
Parata collo cornua.
Qualis Lycambe ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An ſi quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt, flebo, puer?

Vide item tit. de Alienis de Mænio, qui Nouium teſte Horat. lib. 1. Satyra. 3. carpſerat.

Audes præterea, quos nullus nouerit, in me Martialis 6.
Scribere verſiculos, miſeras & perdere chartas.
At ſi quid noſtræ tibi bilis inuſſerit ardor,
Viuet, & hærebit, totoq. legetur in orbe.
Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.
Sed miſerere tui, rabido nec perditus ore
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi.
Sit placidus licet, & lambat digitosq. manusq.,
Si dolor & bilis, ſi iuſta coëgerit ira,
Vrſus erit, vacua dentes in pelle fatiges,
Et tacitus quæras, quam poßis rodere carnem.
**Nullum eſt iam dictum, quod nō dictum ſit prius.* Ter. Eun.
Quare æquum eſt vos cognoſcere atq. ignoſcere.

DEVS.

Deus creator gubernatorq. omnium rerum eſt.

Boëth. l.5. *O ſtelliferi conditor orbis,*
Qui perpetuo nixus ſolio
Rapido cælum turbine verſas,
Legemq́. pati ſidera cogis: &c.
Tu frondifluæ frigore brumæ
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cùm feruida venerit æſtas,
Agiles noctis diuidis horas,
Tua vis varium temperat annum,
Vt quas Boreæ ſpiritus aufert,
Reuehat mitis Zephyrus, frondes:
Quæq́. Arcturus ſemina vidit,
Sirius altas vrat ſegetes.
Nihil antiqua lege ſolutum
Linquis propriæ ſtationis opus.
Omnia certo ſine gubernat.

Deum feciſſe omnia ex quodam Chao quidã aſſerunt, ſed falsò: cùm veritas doceat omnia ex nihilo eſſe producta.

Ouid. 1. Met. *Ante mare & terras, & quod tegit omnia cælum,*
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos, rudis indigeſtaq́. moles,
Nec quicquam, niſi pondus iners congeſtaq́. eodem
Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum, &c.
Hanc Deus, & melior litem natura diremit.
Nam cælo terras, & terris abſcidit vndas,
Et liquidum ſpiſſo ſecreuit ab aëre cælum.
Quæ poſtquam euoluit, cæcoq́. exemit aceruo,
Diſſociata locis concordi pace ligauit.

Reli-

Reliqua ſuis locis patebunt.

Me Chaos antiqui (nam ſum res priſca) vocabant: Idem 1. Faſt.
Adſpice quam longi temporis acta canam.
Lucidus hic aër, & quæ tria corpora reſtant,
Ignis, aqua, & tellus, vnus aceruus erant.
Vt ſimul hæc rerum ſeceſſit lite ſuarum,
Inq. nouas abijt maſſa ſoluta domos, &c.

Vide item Claudianum de laude Stiliconis 2. lib. tit. de Clementia.

Deum autem gubernare omnia, paſſim autores tradunt.

–Qui res hominum, ac Deorum, Hor. 1. Carm. 12
Qui mare, & terras, varijsq. mundum
Temperat horis.
**Nec curare Deum credis mortalia quenquam?* Virg. Ecl. 8.
**Qui terram inertem, qui mare temperat* Hor. 3.
Ventoſum, & vrbes, regnaq. triſtia, Carm. 4
Diuosq., mortalesq. turbas
Imperio regit vnus æquo.
–Deus ipſe canatur, Calpur. Ecl. 4.
Qui populos, vrbesq. regit, pacemq. togatam.
**O magna parens natura Deum,* Sen. Hipp.
Tuq. igniferi rector Olympi,
Qui ſparſa cito ſidera mundo,
Curſusq. vagos rapis aſtrorum,
Celeriq. polos cardine verſas,
Cur tibi tanta eſt cura perennes
Agitare vias ætheris alti?
Vt nunc canæ frigora brumæ,

Nudent

Nudent ſiluas,
Nunc arbuſtis redeant vmbræ:
Nunc æſtiui colla Leonis
Cererem magno feruore coquant.
Vires ſuas temperet annus.
Boëth. 4. 6. **Sedet interea conditor altus,*
Rerumq́. regens flectit habenas,
Rex & dominus, fons & origo,
Lex & ſapiens arbiter æqui.
Et quæ motu concitat ire,
Siſtit retrahens, ac vaga firmat.
Nam niſi rectos reuocans itus,
Flexos iterum cogat in orbes,
Quæ nunc ſtabilis continet ordo:
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Silius 6. **Iuſtitiæ, rectiq́. dator, qui cuncta gubernas.*
Stat 5. Theb. *–Cuncta hæc, Superum demiſſa ſuprema*
Mente fluunt.–
Manilius 1. **Ac mihi tam præſens ratio non vlla videtur,*
Quà pateat mundum diuino numine verti,
Atq. ipſum eſſe Deum: nec ſorte coiſſe magiſtra,
Vt voluit credi, qui primus mœnia mundi
Seminibus ſtruxit minimis, inq́. illa reſoluit
Aequis & maria, & terras, & ſidera cæli:
Aetheraq́. immenſos fabricantem finibus orbes,
Soluentemq́. alios, conflare & cuncta reuerti
In ſua principia, & rerum mutare figuras.
Quis credat tantas operum ſine Numine moles
Ex minimis, cæcoq́. creatum fœdere mundum?

Si

Si ſors iſta dedit nobis, ſors ipſa gubernet.
At cur diſpoſitis vicibus conſurgere ſigna,
Et velut imperio præſcriptos reddere curſus
Cernimus, ac nullis properantibus vlla relinqui?
Cur eadem æſtiuas exornant ſidera noctes
Semper, & hibernas eadem, certamq. figuram,
Quiſque dies reddit mundo, certamq. relinquit?
**Sæpe mihi dubiam traxit ſententia mentem,* Claud.
Curarent Superi terras, an nullus ineſſet 1.Ruf.
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu:
Nam cùm diſpoſiti quæſiſſem fœdera mundi,
Præſcripsosq. maris fines, anniq. meatus,
Et lucis noctisq. vices, tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerſo tempore naſci,
Qui variam Phœben alieno iuſſerit igne
Compleri, Solemq. ſuo, porrexerit vndis
Litora, tellurem medio librauerit axe.

Deus immobilis cuncta mouet, ſeu moueri facit.

Res Deus noſtras celeri citatas Sen.
Turbine verſat. Thyeſt.
**O qui perpetua mundum ratione gubernas*
Terrarum cæliq. ſator qui tempus ab æuo Boëth.3.
Ire iubes, ſtabilisq. manens das cuncta moueri. 9.
Quem non externæ pepulerunt fingere cauſſæ
Materiæ fluitantis opus, verùm inſita ſummi
Forma boni, liuore carens.–
**Qui gentes omnes, mariaq. & terras mouet,* Plaut.
Rud.

Eius

Eius ſum ciuis ciuitate Cælitum,&c.

Manilius 1. *–Deus eſt, qui non mutatur in æuo.*
Nunquam tranſuerſas Solem decurrere ad Arctos,
Nec mutare vias, & in ortum vertere curſus,
Auroramq. nouis naſcentem oſtendere terris:
Nec Lunam certos excedere luminis orbes:
Sed ſeruare modum, quo creſcat, quóve recedat:
Nec cadere in terram pendentia ſidera cælo.

Deum mundi animam eſſe quidam aſſerunt, ſed falsò: quia tunc paſsibilis eſſet. niſi intelligant quod Deus ſit omnia, id eſt, omnium cauſſa.

Virg. Ecl. 4. *Ab Ioue principium Muſæ: Iouis omnia plena.*
Ille colit terras, illi mea carmina curæ.

Idem 4. Georg. *–Deum nanq. ire per omnes*
Terrasq., tractusq. maris, cælumq. profundum.
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum
Quemq. ſibi tenues naſcentem arceſcere vitas.

Idem. 6. Aen. **Principio cælum, ac terras, camposq. liquentes,*
Lucentemq. globum Lunæ, Titaniaq. aſtra
Spiritus intus alit, totamq. infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet:
Inde hominum pecudumq. genus, vitæq. volantū,
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus.
Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo.

Lucanus 9. **Eſtq. Dei ſedes niſi terra, & pontus, & aër.*
Eſt cælū, et virtus. Superos quid quærimus vltra?
Iupiter eſt quodcunq. vides, quocunq. moueris.

Manilius 1. **Hoc opus immenſi conſtructum corpore mundi*

Mem-

Membraq́. naturæ diuerſa condita forma
Aëris atq. ignis, terræ, pelagiq́. iacentis
Vis animæ diuina regit ſacroq́. meatu
Conſpirat Deus, & tacita ratione gubernat.
Et multa in cunctas diſpenſat fœdera partes,
Altera vt alterius vires faciatq́., feratq́.,
Summaq́. per varias maneant cognata figuras.
**Namq. canam tacita naturæ mente potentem,* Idem 1.
Infuſumq́. Deum cælo, terriſq́., fretoq́.,
Ingentem æquali moderantem fœdere molem,
Totumq́. alterno conſenſu viuere mundum,
Et rationis agi motu, cùm ſpiritus vnus
Per cunctas habitet parteis, atq. irriget orbem:
Omnia peruolitans, corpuſq́. animale figuret.
Quòd niſi cognatis membris contexta maneret
Machina, & impoſito pareret tota magiſtro,
Ac tantum mundi regeret prudentia ſenſum:
Non eſſet ſtatio terris, non ambitus aſtris,
Hæreretq́. vagus mundus, ſtandoq́. rigeret:
Nec ſua diſpoſitos ſeruarent ſidera curſus,
Noxq́. alterna diem fugeret, rurſumq́. fugaret.
Non imbres alerent terras, non æthera venti,
Non pontus grauidas nubes, nec flumina pontum,
Nec pelagus fontes, nec ſtaret ſumma per omneis
Pars ſemper partes æquo digeſta parente,
Vt neq. deficerent vndæ, nec ſidera nobis,
Nec cælum iuſto maiuſ've, minuſ've volaret.
Motus alit, non mutat opus: ſic omnia toto
Diſpenſata manent mundo, dominumq́. ſequũtur.

Hic

Hic igitur Deus & ratio,quæ cuncta gubernat,
Ducit ab æthereis terrena animalia ſignis.
Quæ quanquam longo cogit ſubmota receſſu,
Sentiri tamen vt vitamq́.,ac fata miniſtrent
Gentibus, ac proprios per ſingula corpora mores
Nec minus eſt quærenda fides:ſic temperat arua
Cælum:ſic varias fruges redditq́.,rapitq́.:
Sic pontum mouet, & terris immittit, & aufert.

Deus amore gubernat omnia.

Boëth. 2.8. *Quòd mundus ſtabili fide*
Concordes variat vices,
Quòd pugnantia ſemina
Fœdus perpetuum tenent,
Quòd Phœbus roſeum diem
Curru prouehit aureo,
Vt quas duxerit Heſperus
Phœbe noctibus imperet,
Vt fluctus auidum mare
Certo fine coërceat,
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos.
Hanc rerum ſeriem ligat,
Terras,ac pelagus regens,
Et cælo imperitans amor.
Idē 4. 6. **Hic eſt cunctis communis amor,*
Repetuntq́. boni fine teneri:
Quia non aliter durare queant,
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſſæ, quæ dedit eſſe.

Non'ne

**Non'ne vides, operum quî ſe pulcerrimus ipſe* Claud.
Mundus amore ligat, nec vi connexa per æuum 4. Hon.
Conſpirant elementa ſibi? quî limite Phœbus
Contentus medio, contentus litore pontus:
Et, qui perpetuo terras ambitq́., vehitq́,
Nec premat incumbens oneri, nec ceſſerit, aër.

Deus animantibus omnibus gignitiuam virtutem tradidit, ob ſpeciei conſeruationem.

Prouidit ille maximus mundi parens Sen.
Cùm tam rapaces cerneret fati minas, Hipp.
Vt damna ſemper ſobole repararet noua.
**Cerua marem ſequitur, taurum formoſa iuuenca,* Nemeſianus
Et venerem ſenſere lupæ, ſenſere leænæ,
Et genus aëreum volucres, & ſquamea turba, Ecl. 4.
Et montes, ſiluæq́.. ſuos habet arbor amores.

Deus audit omnia quæ homines fantur, videtq́., moraliter.

Et tamen hæc tangent aliquando Cæſaris aures: Ouid. 4.
Nil illum, toto quod fit in orbe, latet. Pont. 9.
Tu certè ſcis hæc Superis aſcite, videsq́.
Cæſar, & eſt oculis ſubdita terra tuis.
**Eſt profectò Deus, qui, quæ nos gerimus, auditq́., & videt.* Plaut. Capt.

Deus ſolus nouit omnia, præſentia, præterita, & futura. Ergo Iupiter, Diana, Cæſar &c. non ſunt Dij, quia non nouerunt omnia.

Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt, Ouid. 1.
A culpa facinus ſcitis abeſſe mea. Triſt. 2.

Iuuenalis 10. *—At illis*
Notum, qui pueri, qualisq́. futura ſit vxor.

Lucanus 6. *—Nequeunt animam ſibi reddere fata*
Conſumto iam iure ſemel.—

Ouid. 1. Pont. 3. **Neſcit enim Cæſar, quamuis Deus omnia norit,*
Vltimus hic qua ſit conditione locus.

Deus videt cuncta.

Ouid. 13. Met. *Adſpiciunt oculis Superi mortalia iuſtis.*

Boëth. 5. 2. **Haud ſic magni conditor orbis.*
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terræ mole reſiſtunt:
Non nox atris nubibus obſtat:
Quæ ſint, quæ fuerint, veniantq́.
Vno mentis cernis in ictu.
Quem, quia reſpicit omnia ſolus,
Verum poſſis dicere Solem.

Stat. 5. Sil. 1. *—Vidit, qui cuncta ſuorum*
Nouit, & inſpectis ambit latus omne miniſtris.
Nec mirũ: videt ille ortus, obitusque, quid Arctos,
Quid Boreas hibernus agat, ferrique, togæq́.
Conſilia, atq. ipſam mentem probat.—

Deus cauſſas omnium cognoſcit tantum.

Virg. Aetna. *Solis ſcire modũ, et quanto minor orbita Lunæ eſt,*
Cur illi breuior, cur iſti peruolet orbis.
Scire vices etiam ſignorum, & tradita iura,
Nubila cur cælo terræ denuntiet imbres,
Quo rubeat Phœbe, quo frater palleat igni,
Tempora cur variant anni, primaq́. iuuenta,
Ver præit æſtatem, cur æſtas ipſa ſeneſcit,

Autum-

Autumnoq. obrepit hiems, & in orbe cucurrit,
Axem ſcire Helices, & triſtem noſſe Cometem,
Lucifer vnde micet, quaq. Heſperus, vnde Bootes,
Saturni cur ſtella tenax, cur Martia pugnax,
Quo rapiant nautæ, quo ſidera lintea tendant:
Scire vias maris, & cæli prædicere curſus,
Quò volet Orion, quò Syrius incubet index,
Et quæcunq. iacent toto miracula mundo,
Non digeſta pati, nec aceruo condita rerum,
Sed manifeſta notis certa diſponere ſede
Singula, diuini eſt animi, ac iucunda voluptas.

Deus volita peragit omnia.

–Immenſa eſt, finemq́. potentia cæli Ouid. 8.
Non habet: & quidquid ſuperi voluêre peractũ eſt. Met.

Deus vitam viuentium dat aufertq́.

Sed ſatis eſt orare Iouem, qui donat, & aufert: Hor. 1.
Det vitam, det opes: æquum mî animũ ipſe parabo. Epiſt. 18.

Deus poteſt omnia.

–Pars omnia veros Ouid. 4.
Poſſe Deos memorant.– Met.
–Immenſa eſt, finemq́. potentia cæli Idem 8.
Non habet.– Met.
–Facile eſt omnia poſſe Deo. Ouid. 1.

Deus pater eſt omnium. Art.

Omne hominum genus in terris Boëth. 3.
Simili ſurgit ab ortu: 6.
Vnus enim rerum pater eſt,
Vnus qui cuncta miniſtrat.
Ille dedit Phœbo radios,

Dedit & cornua Lunæ.
Ille homines etiam in terris
Dedit, & ſiderà cœlo.

Lucretius 2. **Deniq. cœleſti ſumus omnes ſemine oriundi*
Omnibus ille idem pater eſt.

Deus perfectiſsimus eſt, perfecteq. cunctas mundi partes abſoluit.

Boëth.3.9. *Perfectasq. iubens perfectum abſoluere partes.*

Deus pulcerrimus eſt.

Ibidem. *–Tu cuncta ſuperno*
Ducis ab exemplo, pulcrum pulcerrimus ipſe
Mundum mente gerens, ſimiliq. imagine formans.

Deus prudentiſsimus eſt, nam terras ab aquis prudenter ſeiunxit.

Hor.1. Carm.3. *Nequidquam Deus abſcidit*
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.

Deus tempora quæq. propriis officiis aptat.

Boëth.1.6. *Signat tempora proprijs*
Aptans officijs Deus,
Nec, quas ipſe coërcuit,
Miſceri patitur vices.

Deus principio caret, moraliter.

Lucanus 8. *–Si Numina naſci*
Credimus? haud quenquam fas eſt cœpiſſe Deorum.

Deo nihil maius eſt.

Hor.1. Carm.12 *Vnde nil maius generatur ipſo:*

Nec

Nec viget quicquam ſimile, aut ſecundum.

Deo ſubijciuntur omnia.

Nil ita ſublime eſt, ſupraq́. pericula tendit, Ouid. 4. Triſt. 8.
Non ſit vt inferius, ſuppoſitumq́; Deo.

Dei voluntate omnia fiunt, qua ſemota, nihil fieri, ſeu eſſe poteſt.

Hæremus cuncti, Superis, temploq́. tacente Lucanus 9.
Nil agimus niſi ſponte Dei.–

**Ita quoq. comparatum eſt in ætate hominum,* Plaut. Amph.
Ita dijs placitum, voluptati vt mæror comes conſequatur.

Dei voluntas, ſeu diſpoſitio, immutabilis eſt.

Ne pete Dardaniam fruſtra Theti mergere claſſem Stat. 1. Achill.
Fata vetant, ratus ordo Deûm, miſcere cruentas
Europæq́., Aſiæq́. manus, conſultaq́. bella
Iupiter, & triſtes edixit cædibus annos.

Deo reſiſtere fas poſsibileque homini non eſt.

Signa quidem ô ſocie diuos attollere contra
Nec fas eſt, nec poſſe reor.–

Deus manum ſi ſubtraheret ſuam, id eſt, amorem, à rerum gubernatione, omnia in nihilum cederent.

Hic ſi frena remiſerit, Boëth. 2. 8.
Quidquid nunc amat inuicem,
Bellum continuo geret:
Et quam nunc ſocia fide
Pulcris motibus incitant,

Certent ſoluere machinam.

Deus inuiſibilis eſt, ſcilicet corporali viſione.

Lucretius 5. *Tenuis enim natura deûm, longeq. remota*
Senſibus à noſtris, animi vix mente videtur.

Deus cognoſcibilis eſt per effectus tantum.

Lucanus 3. *Ignarum mortale genus per fulmina tantum*
Sciret adhuc cælo ſolum regnare tonantem.

Deus requies, vector, dux, via, principium, finis've vltimatus eſt omnium.

Boëth. 3. 9. *Tu requies tranquilla pijs: te cernere, finis,*
Principium, vector, dux, ſemita, terminus idem.

Deus diligit nos magis, quàm ipſi nos.

Iuuenalis 10. *Nam pro iucundis aptiſſima quæq. dabunt dij.*
Charior eſt illis homo quàm ſibi.–

Deus honorandus eſt, ſuper omnia, & animo & lingua.

Virg. 1. Georg. *In primis venerare Deos, atq. annua magnæ*
Sacra refer Cereri. –

Ouid. 15. Met. *–Cognouit Numina caſtus*
Euinctus vitta crines albente ſacerdos.
En Deus eſt, Deus eſt, animis linguisq́ fauete
Quiſquis adeſt, dixit.–

Idem. 1. Art. **Expedit eſſe Deos, &, vt expedit, eſſe putemus,*
Dentur in antiquos thura, merumq́. focos.

Deo parent omnia & ab illius nutu dependent, moraliter.

Petronius. *Quidquid in orbe vides, paret mihi: florida tellus,*
Cùm

Cùm volo ſpiſſatis areſcit languida ſuccis:
Cùm volo, fundit aquas ſcopulus, atq. horrida ſaxa
Niliades iaculantur aquas. mihi pontus inertes
Submittit fluctus, Zephyriq. tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hyrcanæq. tigres, iuſſi & ſeruire dracones.

Cui Deus beneuult, illi ne bina quidem venena nocere poſſunt.

Toxica zelotypo dedit vxor mœcha marito: Auſon.
Nec ſatis ad mortem credidit eſſe datum. Epig. 11.
Miſcuit argenti lethalia pondera viui,
Cogeret vt celerem vis geminata necem, &c.
Quàm pia cura Deûm. prodeſt crudelior vxor,
Et cùm fata volunt, bina venena iuuant.

Deus mentes & pectora hominum gaudet inhabitare, non metallo, &c.

Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo Stat. 12.
Forma Dei: mentes habitare, & pectora gaudet. Theb.

Deus ſcit quæ nobis potiſsimum conueniant. ideoque Dei voluntas vbique petenda eſt.

Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium vis. Iuuenalis 10.
Permittes ipſis expendere Numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq. ſit vtile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſsima quæq. dabunt Dij.
Carior eſt illis homo, quàm ſibi. nos animorum
Impulſu, & cæca, magnaq. cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq. vxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualisq. futura ſit vxor.

Deus maiora dona, quàm exigimus ſæpe præſtat, moraliter.

Ouid. 2. Triſt. *Non precor, vt redeam, quamuis maiora petitis*
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe Deos.

Deus bonorum omnium remunerator eſt.

Ouid. 2. Faſt. *Dij pia facta vident. aſtris Delphina recepit*
Iupiter, & ſtellas iuſsit habere nouem.

Plaut. Capt. **Eſt profectò Deus, qui, quæ nos gerimus auditq. & videt:*
Bene merẽti bene profuerit, male merenti par erit.

Deus miſericors eſt ſummopere, moraliter.

Ouid. 3. Pont. 6. *Crede mihi, miſeris cæleſtia Numina parcunt,*
Nec ſemper læſos, & ſine fine premunt.

Idem 2. Triſt. **Si quoties peccant homines ſua fulmina mittat.*
Iupiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc vbi detonuit, ſtrepituq. exterruit orbem,
Purum diſcuſsis aëra reddit aquis.
Iure igitur rectorq. Deûm, genitorq. vocatur:
Iure capax mundus nil Ioue maius habet.

Deus orantes exaudit.

Ouid. 1. Art. *Flectitur iratus voce rogante Deus.*

Idem 2. Triſt. **Sed ſolet interdum fieri placabile Numen:*
Nube ſolet pulſa candidus ire dies.

Martialis 8. **Et Dominum mundi flectere vota ſolent.*

Deus orantes in eorum detrimentum, exaudit ſæpiſsimè, vt moraliter de Midæ regis hiſtoria explicari poteſt.

Ouid. 11. Met. *Huic Deus optanti gratum, ſed inutile fecit*

Mune-

Muneris arbitrium gaudens altore recepto:
Ille malè vſurus donis, ait: effice quidquid
Corpore contigero fuluum vertatur in aurum.
Annuit optanti, nociturâq. munera ſoluit
Liber, & indoluit quòd non meliora petiſſet, &c.

Reliqua pete ex tit. de Cupiditate.

Deus nunc haud ſyncerè colitur.

–Niger omnibus aris Stat. 5.
Ignis, & in nullis ſpirat Deus integer extis. Theb.

Deus cor hominum mutare poteſt.

–Ponuntq. ferocia Pœni Virg.
Corda, volente Deo.– 1. Aen.

Deus ſuperbis reſiſtit, atq. eos humiliat.

–Valet ima ſummis Hor. 1.
Mutare, & inſignem attenuat Deus, Carm.
Obſcura promens.– 24.
**Dominarē tumidus, ſpiritus altos gere.* Sen.
Sequitur ſuperbos victor à tergo Deus. Herc.
fur.

Deum offendens. ſ. peccando, impunis non erit.

–Quis enim læſos impunè putaret Lucanus
Eſſe Deos? ſeruat multos Fortuna nocentes, 3.
Et tantum miſeris iraſci Numina poßunt.
**Nec ſecura quies illos, ſimilisq. ſopori* Ouid. 1.
Detinet, innocui viuite, Numen adeſt. Art.
Reddite depoſitum, pietas ſua fœdera ſeruet,
Fraus abſit, vacuas cædis habete manus.

Deus tyrannos alacriter punit.

Magne pater Diuûm ſæuos punire tyrannos Perſius 3

Haud alia ratione velis, cùm dira libido
Mouerit ingenium feruenti tincta veneno,
Virtutem videant, intabeſcantq́. relicta.
An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci?
Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureus ſubter ceruices terruit? –

Deus malorum acerrimus punitor eſt.

Ouid. 1. Met. *Occidit vna domus: ſed non domus vna perire*
Digna fuit. qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus iuraſſe putes: dent ocyus omnes
Quas meruere pati, ſic ſtat ſententia, pœnas.

Hor. 3. Carm. 4. *– Scimus vt impios*
Titanas, immanemq́. turbam
Fulmine ſuſtulerit caduco.

Dei ira malum omne ſecum trahit, moraliter, nec ei quidquam reſiſtere poteſt.

Ouid. 3. Triſt. 11. *Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum.*
Idem 4. Triſt. 8. **Nil adeo validum eſt, adamas licet alliget illud,*
Vt maneat rapido firmius igne Iouis.

Dei ira quos premit, miſeros facit.

Sen. Oet. *Cæleſtis ira, quos premit, miſeros facit:*
Humana nullos. –

Deus timendus eſt, & ad hoc exhortatio vtilis.

Virg. 1. Aen. *Si genus humanum, & mortalia temnitis arma:*
At ſperate Deos memores fandi, atque nefandi.
Plaut. Pſeud. **Deos maximè æquum eſt metuere.*

Deus iudex iuſtiſsimus rerum omnium eſt.

Quo-

Quotidie ille ſcit, quis hic querat malum, Plaut. Rud.
Qui hic litem adipiſci poſtulat periurio.
Mali res falſas qui impetrant apud iudicem,
Iterum ille eam rem iudicatam iudicat.
Maiore mulcta mulctat, qui litem adferunt.
Bonos in alijs tabulis exſcriptos habet.

Deus peccantibus quandoque obſtat.

–Deus ecce furentibus obſtat. Stat. 3. Theb.

Deo opera hominum, bona mala'ue ſint, nihil conferunt.

–Si Cælicolis furor arma dediſſet, Lucanus 3.
Aut ſi terrigenæ tentarent aſtra Gigantes,
Non tamen auderet pietas humana vel armis,
Vel votis prodeſſe Ioui: fortisq́. Deorum
Ignarum mortale genus. –

Dei gloria augeri non poteſt, moraliter.

Non tua carminibus maior ſit gloria, nec quo Ouid. 2. Triſt.
Vt maior fiat, creſcere poſſit, habet.

Dei ignorare bona, ſcelerum omnium cauſſa eſt.

Heu primæ ſcelerum cauſſæ mortalibus ægris Silius 4.
Naturam neſcire Deûm. –

Dei dona ſunt quæ homines poſsident.

Omnia cùm tibi ſint dono conceſſa Deorum, Martialis 11.
Si quod habes, non vis, ergo quid accipies?

Deo gratiæ ob bona innumera nobis conceſſa, aſsiduè referendæ ſunt, aliorum exemplo.

O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit. Virg. Ecl. 1.

Nanque

Nanq. erit ille mihi ſemper Deus, illius aram
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus.
Ille meas errare boues, vt cernis, & ipſum
Ludere, quæ vellem, calamo permiſit agreſti.

Ter. Phorm. **Dijs magnas merito gratias habeo, atq. ago,*
Quando euenere hæc frater nobis proſperè.

Deus terrena paruifacientibus, amore ſui ſ. innumera largitur bona.

Hor. 3. Carm. 16 *Quanto quiſq. ſibi plura negauerit,*
A Dijs plura feret.–

Deo vacans ſegnis vocandus non eſt.

Paulinus Auſonio Epiſt. 11. *Huic vacantem, vel ſtudentem, & deditum,*
In hoc reponentem omnia,
Ne quæſo ſegnem, ne'ue peruerſum putes,
Ne crimineris impium.

Dei ſpiritus in Poëtis eſſe dicitur. Quia quidquid boni dicunt à Deo eſt.

Ouid. 6. Faſt. *Eſt Deus in nobis, agitante caleſcimus illo.*
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.

Idem 3. Art. **Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cæli:*
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.

Dei charitatem ſeu lucem quiſquis notare poterit, ſolis radios lucidos eſſe negabit.

Boëth. 3. 10. *Hanc quiſquis poterit notare lucem,*
Candidos Phœbi radios negabit.

Deum videns fœlix eſt.

Ouid. 2. Pont. 8. *Felices illi, qui non ſimulacra, ſed ipſos,*
Quiq. Deûm corâm corpora vera vident.

Dei viſio eſt vltimatus hominum finis.

Tu

Tu requies tranquilla pijs: te cernere finis, Boëth. 3.
Principium, vector, dux, ſemita, terminus idem. 9.
**Felix, qui potuit boni* Idē 3. 12.
Fontem viſere lucidum.

Dij gentium nihil numinis habent, quia victi dicuntur.

Gens inimica mihi Tyrrhenum nauigat æquor, Virg. 1.
Ilium in Italiam portans, victosq́. Penates. Aen.
**Qui fingit ſacros auro, vel marmore vultus,* Martialis 8.
Non facit ille Deos, qui rogat ille facit.

Dijs æquandus eſt, qui cum fortuna, id eſt, aduerſitate moritur.

Par ille eſt Superis, cui pariter dies Sen.
Et fortuna fuit. Oet.

Deos nocere ac inuidere mortalibus non decet.

–Nec enim liueſcere fas eſt, Claud. 3.
Vel nocuiſſe Deos.– Rapt.

DIES.

Nullus eſt dies mœrore vacans in hac vita.

–Nulla dies Sen.
Mærore caret: ſed noua fletus Troade.
Cauſſa miniſtrat.–

Hoc adeo verum eſſe Dionyſius Tyrannus exemplo notabili comprobauit, cùm cuidam, qui illum felicem adſerebat, enſem alligatum ſetæ equinæ capiti ſuperimponeret.

Diſtrictus enſis cui ſuper impia Hor. 3.
Ceruice pendet, non Siculæ dapes Carm. 1.

Dul-

Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non aurum,citharæque cantus
Somnum reducent. –

Dies lętitiæ poſt ærumnas quandoque aduenit.

Tibullus 3.6. *Venit poſt multos vna ſerena dies.*
Ouid.2. Triſt. **Sed ſolet interdum fieri placabile Numen:*
Nube ſolet pulſa candidus ire dies.

Dies ſereni plures quàm nebuloſi.

Ouid.5. Triſt.9. *Si numeres anno Soles,& nubila toto,*
Inuenies nitidum ſæpius iſſe diem.

Dies perfido nocendi aditum prę̨ſtat.

Sen. Oed. *Aditum nocendi perfido præſtat dies.*

Dei indagatio lepidiſsima.

Virg.11. Aen. *Aurora interea miſeris mortalibus almam*
Extulerat lucem,referens opera,atque labores.

DISCIPVLI.

Diſcipulorum officium.

Auſon. Eidyll.5. *Diſce libens,tetrici nec præceptoris habenas*
Deteſtere nepos:nunquam horrida forma magiſtri.
Ille licet triſtis ſenio,nec voce ſerenus
Aſpera contractæ minitetur iurgia frontis:
Nunquã immanis erit,placita aſsuetudine vultus,
Qui ſemel imbuerit.rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem pappos,auiasq́. trementes
Anteferunt patribus ſeri noua cura nepotes,
Sic neq. Peliden terrebat Achillea Chiron
Theſſalico permixtus equo,nec pinifer Atlas

Amphi-

Amphitryoniaden puerum,ſed blandus vterque
Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos.
Tu quoq. ne metuas,quamuis ſchola verbere multo
Increpet,& truculenta ſenex gerat ora magiſter.
Degeneres animos timor arguit: at tibi conſta
Intrepidus,nec te clamor,plagæq́.ſonantes,
Nec matutinis agitet formido ſub horis,
Quòd ſceptrum vibrat ferulæ,quòd multa ſupellex
Virgea,quòd mollis ſcuticam prætexit aluta,
Quòd feruent trepido ſubſellia veſtra tumultu.
Pompa loci,& vani fugiatur ſcena timoris.
**Phillyrides puerum cytharæ præfecit Achillem,* Ouid. 1. Art.
Atque animos molli contudit arte feros.
Qui toties ſocios,toties exterruit hoſtes,
Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas Hector ſenſurus erat,poſcente magiſtro,
Verberibus iuſſas præbuit ille manus.

DISCORDIA.

Diſcordiæ deſcriptio.

Intremuere tubæ,ac ſciſſo Diſcordia crine Petronius.
Extulit ad ſuperos Stygium caput: huius in ore
Concretus ſanguis:contuſaq́. lumina flebant.
Stabant irati ſcabra rubigine dentes,
Tabo lingua fluens,obſeſſa draconibus ora,
Atque inter toto laceratam pectore veſtem
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.

Diſcordia,res maximæ dilabuntur.

Impius hæc tam culta noualia miles habebit? Virg. Ecl. 1.
Barbarus

Barbarus has ſegetes? en, quò diſcordia ciues
Perduxit miſeros: en, queis conſeuimus agros.

Diſcordia cœlos intrauit, & ſuperos ad bella coëgit.

Silius 9. *-Diſcordia demens*
Intrauit cælos, Superosq. ad bella coëgit.

Diſcordia demens dicitur, eò quod dementet homines.

Diſcordia gaudet ima ſummis permiſcere.

Silius 13. *-Et diſcordia gaudens*
Permiſcere fretum cælo.-

DISSIMVLATIO.

Diſsimulatoris intimatio reprehenſione digniſsima.

Martialis 4. *Decipies alios verbis, vultuq. benigno:*
Nam mihi iam notus diſsimulator eris.

Diſsimulata verba ſæpe profectu carent.

Ouid. 3. Pont. *Cùm toties eadem dicam, vix audior vlli,*
Verbaq. profectu diſsimulata carent.

Diſsimulare affectio non eſt facile.

Tibullus 3.6. *Hei mihi difficile eſt imitari gaudia falſa,*
Difficile eſt triſti fingere mente iocum.
Nec bene mendaci riſus componitur ore,
Nec bene ſollicitis ebria verba ſonant.

Corn. Gallus. **Certè difficile eſt abſcondere pectoris æſtus:*
Panditur & clauſo ſæpius ore furor.

Diſsimulaſſe vtile multis fuit.

Ouid. 2. Faſt. *Brutus erat ſtulti ſapiens imitator, vt eſſet*

Tutus

Tutus ab inſidijs dire Superbe tuis,
**Vtile quæ multis diſsimulaſſe fuit.* Idem 2. Art.

DIVITIAE.

Diuitiarum vis ac poteſtas.

Quiſquis habet nummos ſecura nauiget aura, Petroni⁹
Fortunamq́. ſuo temperet arbitrio.
Vxorem ducat Danaën, ipſumq́ue licebit
Acriſium iubeat credere, quod Danaën.
Carmina componat, declamet, concrepet, omneis
Et peragat cauſſas, ſitq́. Catone prior,
Iuriſconſultus, paret, non paret, habeto,
Atque eſto, quidquid Seruius, & Labeo.
Multa loquor: quiduis nummis præſentibus opta,
Et veniet: clauſum poſsidet arca Iouem.

Diuitiæ, animi corporis've ægritudines non leuant.

Non domus, & fundus, non æris aceruus, et auri Hor. 1. Epiſt. 2.
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitet vti.

Diuitiæ non ſunt appetendæ affectu, ſcilicet, maximo: quia congeſtæ aſsiduè hominem cruciant.

Sed plures nimia congeſta pecunia cura Iuuenalis. 10.
Strangulat, et cũcta exſuperans patrimonia cenſus.

Diuitiæ mentis aciem haud illuſtrant, Sed potius in veri boni ignorantia cęcos inuoluũt poſsidentium animos.

Boeth. 1.2. *Heu, quàm præcipiti merſa profundo*
Mens hebet, & propria luce relicta,
Tendit in externas ire tenebras,
Terrenis quoties flatibus acta
Creſcit in immenſum noxia cura.
Hic quondam cælo liber aperto,
Suetus in æthereos ire meatus,
Cernebat roſei lumina Solis,
Viſebat gelidæ ſidera Lunæ,
Et quæcunque vagos ſtella recurſus
Exercet, varios flexa per orbes,
Compreſſam numeris victor habebat.
Idem 3. 10. **Non quidquid Tagus aureis arenis*
Donat, aut Hermus rutilante ripa,
Aut Indus calido propinquus orbi,
Candidis miſcens virides lapillos,
Illuſtrant aciem, magiſque cæcos
In ſuas condunt animos tenebras.

Diuitiæ ignobilem nobilitare haud valent.

Hor. 4. Epod. **Licet ſuperbus ambules pecunia,*
Fortuna non mutat genus.

Diuitiæ à morte reuocare vel liberare neminem poſſunt.

Val. Flaccus 6. *Nulla cælum reparabile gaza.*
Hor. 2. Carm. 3. **Cedes coëmtis ſaltibus, & domo*
Villaque, flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: & exſtructis in altum
Diuitijs potietur heres.
Diues'ne priſco natus ab Inacho,

Nil

Nil intereſt, an pauper, & infima
*De gente ſub * diuo morêris,* * dio.
Victima nil miſerantis Orci.
**Eſt, vt viro vir latius ordinet* Idem. 3. Carm. 1.
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic, meliorq́ue fama
Contendat: illi turba clientum
Sit maior. æqua lege neceſſitas
Sortitur inſignes, & imos.
Omne capax mouet vrna nomen.
**Quid vici proſunt, aut horrea? quid'ue Calabris* Hor. 1. Epiſt. 2.
Saltibus adiecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
**Licet exſtruat marmoribus, atq. auro tegat* Sen. Oct.
Superbus aulam, limen armatæ ducis
Seruent cohortis, mittat immenſas opes
Exhauſtus orbis, ſupplices dextram petant
Parthi cruentam, regna diuitias ferant:
Veniet dies, tempuſq́ue, quo reddat ſuis
Animam nocentem ſceleribus, iugulum hoſtibus,
Deſertus, & deſtructus, & cunctis egens.
**Diuitior Criſpo, Traſea conſtantior, ipſo* Martialis 5.
Lautior & nitido ſis Meliore licet:
Nil adicit penſo Lacheſis, fuſoſq́. ſororum
Explicat, & ſemper de tribus vna negat.
**Quid pbitas, aut caſta fides? quid numina proſunt* Stat. 5. Sil. 1.
Culta Deûm? furuæ miſeram circum vndiq. lethi
Vallauere plagæ, tenuantur dura ſororum

Licia, & exacti ſupereſt pars vltima fili.
Nil famuli cœtus, nil ars operoſa medentûm
Auxiliata malis. –

Auſon. Epig. 55. *Effigiem Rex Crœſe tuam ditiſsime Regum*
Vidit apud Manes, Diogenes Cynicus.
Conſtitit, vtq. procul ſolito maiore cachinno
Concuſſus, dixit. quid tibi diuitiæ
Nunc proſunt Regum Rex ô ditiſsime, cùm ſis
Sicut ego ſolus, me quoque pauperior?
Nam quæcunq. habui, mecum fero, cùm nihil ipſe
Ex tantis tecum Crœſe feras opibus.

Diuitiæ vt in morte homines haud ſequuntur, ita nec auro ſepultos in cœlum perducunt.

Ouid. 5. Triſt. 15. *Non ego diuitias dando tibi plura dediſſem,*
Diuitis ad Manes nil feret vmbra ſuos.

Hor. 2. Carm. 14 **Languida tellus, & domus, & placens*
Vxor: neque harum, quas colis, arborum
Te præter inuiſas cupreſſos
Vlla breuem dominum ſequetur.

Idem. 2. Epiſt. 2. **Sed vocat vſque ſuum, qua populus aſsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia: tanquam
Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nũc vi, nunc ſorte ſuprema
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vſus, & heres
Heredem alterius, velut vnda ſuperuenit vndam:
Quid vici proſunt, aut horrea? –

Silius. 5. – *Ditiſsimus agri*

Occum-

Occumbis generoſe Volunx, nec clauſa repoſtis
Pondera theſauris, patrio nec regia quondam
Præfulgens ebore, & poſſeſſa mapalia ſoli
Profuerint. quid rapta iuuant? quid gentibus auri
Nunquam exſtincta ſitis? modò quē fortuna fouēdo
Congeſtis opibus, donisq́. referſit opimis,
Nudum Tartarea portabit nauita cymba.
**Nunc maris in tantum ventis iactamur, et hoſtem* Propert.
Quærimus, atq. armis nectimus arma noua. 3.3.
Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas:
Nudus ab inferna ſtulte vehere rate:
Victor cum victis pariter miſcebitur vmbris,
Conſule cum Mario capte Iugurtha ſedes.
Lydus Dulichio non diſtat Crœſus ab Iro,
Optima mors, parca quæ venit apta die.
**Non illuc auro poſiti, nec thure ſepulti* Lucanus
Perueniunt. – 9.

Diuitiæ malè acquiſitæ diuturnæ eſſe non poſſunt, & vt ita ſint, precatio notatu digna.

O, ſi neglecti quiſquam eſt Deus vltor amantis, Ouid 3.
Tam malè quæſitas puluere mutet opes. Amor. 7.

Diuitiæ malorum innumerorum ſæpe cauſſa ſunt.

Sæpe ſolent auro multa ſubeſſe mala. Tibullus 1.9.

Diuitiæ maximæ ſunt, æquo animo parcè viuere.

Quod ſi quis vera vitam ratione gubernat, Lucret. 5
Diuitiæ grandes homini ſunt, viuere parcè
Aequo animo: neq. enim eſt vnquā penuria parui.

Diuitię homini nihil proſunt niſi eis vtatur.

Corn. Gallus. *Quid mihi diuitiæ, quarum ſi demſeris vſum,*
Quamuis largus opum, ſemper egenus ero.
Immo etiam pœna eſt, partis incumbere rebus,
Quas cùm poſsideas, eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Diuitiarum acumulatores ſeipſos fraudant, ſuo malo, quas alij cum gaudio profundunt.

Plaut. Aulul. *• Heu me miſerum, miſerum, perij malè perditus,*
peſsimè ornatus eo.
Tantum gemiti & malæ moleſtiæ, hic dies mihi obtulit famem & pauperiem.
Perditiſsimus ego ſum omnium in terra.
Nam quid mihi opus vita'ſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui, ſedulo? egomet me fraudaui,
Animumq. meum, Geniumque meum. nunc eo alij
Lætificantur meo malo & damno: pati nequeo.

Diuitiarum cuſtodia maxima eſt, quæ miſera eſſe dicitur, quia miſerum ſæpiſsimè hominem reddit.

Iuuenalis. 14. *Tantis parta malis, cura maiore, metuque*
Seruantur. miſera eſt magni cuſtodia cenſus.

Diuitijs parent omnia.

Hor. 2. Serm. 3. *– Omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina, humanaque pulcris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille

Clarus

Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens, etiam Rex,
Et quidquid volet. hoc veluti virtute paratum
Sperauit magnæ laudi fore. –
**Poſterius res inuentá ſt, aurumq́ue repertum:* Lucretius 5.
Quod facile et validis, et pulcris demſit honorem.
Diuitioris enim ſectam plærunq́ue ſequuntur
Quamlibet & fortes, & pulcro corpore creti.
**Iupiter admonitus nihil eſſe potentius auro,* Ouid 3. Amor. 7.
Corruptæ pretium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat, durus pater, ipſa ſeuera,
Aerati poſtes, ferrea turris erat:
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter,
Præbuit ipſa ſinus, & dare iuſſa, dedit.

Vt diuitiæ elargiantur pauperibus, exhortatio obſeruatione digna.

– Ego vectigalia magna, Hor. 2. Serm. 2.
Diuitiasq́. habeo tribus amplas Regibus. ergo,
Quod ſuperat, non eſt, melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? cur, improbe caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum rectæ tibi ſemper erunt res?
**Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,* Et infrà.
Nec me, nec quenquam ſtatuit. –

Quatenus vtendum diuitijs.

Re fruere, vt natus mortalis: dilige ſed rem, Auſon. Epig. 142
Tanquam immortalis. ſors eſt in vtroque verenda.

Duitiæ, bona quęque temporalia rectè vtenti, bona ſunt, & econtrà.

Ter. Heaut. *Quid reliqui eſt, quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona?*
Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, diuitias:
Atq. hæc perinde ſunt, vt illius animus eſt, qui ea poßidet:
Qui vti ſcit, ei bona: illi, qui non vtitur rectè, mala.

Diuitiæ imperant, ſi eis vti homines ignorant, ſin verò econtrà, ſeruiunt.

Hor. 1. Epiſt. 10. *Imperat, aut ſeruit collecta pecunia cuiq.*
Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere funem.

Diuitiæ immenſæ animo non ſufficiunt.

Iuuenalis 14. *Nec Crœſi fortuna vnquam, nec Perſica regna*
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcißi,
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia.—

Diuitiæ in communi vt ponantur, vel vt contemnantur, exhortatio perpulcra.

Hor. 3. Carm. 24 *Vel nos in Capitolium,*
Quò clamor vocat, & turba fauentium:
Vel in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile
Summam materiam mali,
Mittamus.

Ter. Adelph. **Pecunium in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum.*

Di-

Ditior eſſe nequit quæ victui ſuppetunt habens, vna cum corporali valetudine.

-Tolle querelas. Hor. 1. Epiſt. 12.
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit vſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibusq́. tuis: nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

Ditior eſt qui nil cupit, quàm qui totum poſsidet orbem.

Senſit Alexander, teſta cùm vidit in illa Iuuenalis 14.
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
** Quis diues? qui nil cupiat.* Bias per Auſon.

Diues amicos habet, pauper econtrà. Plaut. Stich.

Nam hoc tu facito cogites: vt cuiq́. homini res parata eſt,
Firmi amici ſunt: ſi res laſſæ labant, itidem amici collabaſcunt.
Res amicos inuenit.-

Diues eſſe, fieriq́. citò qui vult, quid fas ſit atq́. nefas haud curat, cernitq́.

-Nam diues qui fieri vult, Iuuenalis 14.
Et citò vult fieri. ſed quæ reuerentia legum,
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?

Diuites ſi beneficium ab aliquo receperint, ipſorum gratia leuis eſt, ſin verò iniuriam, iras plumbeas gerunt.

Plaut. Pſeud. *-Verùm ita ſunt iſti noſtri diuites,*
Si quid benefacias, leuior pluma eſt gratia: ſi quid peccatum'ſt,
Plumbeas iras gerunt.

Diuites elati atque ſuperbi ſunt.

Ter. Hecyr. *Quia paululum vobis acceßit, ſublati ſunt animi.*

Diuites pauperes faſtidire non debent, & ad hoc notabilis exhortatio.

Martialis 3. *Sunt tibi confiteor, diffuſi iugera campi,*
Vrbaniq. tenent prædia multa Lares,
Et ſeruit dominæ numeroſus debitor arcæ,
Suſtentatq. tuas aurea menſa dapes,
Faſtidire tamen noli Rufine minores,
Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

DOCTRINA.

Doctrina in tenera ætate acquiſita, indelebilis eſſe dicitur.

Sen. Troade. *Dediſcit animus ſero, quod didicit diu.*
Ouid. 6. Faſt. **Cætera iam pridem didici puerilibus annis,*
Non tamen iccirco prætereunda mihi.

Qui bona didicit, haud æquum facit ſi ea dediſcit.

Plaut. Amph. *Haud æquum facit, quod qui didicit, id dediſcit,*

Addiſcere qui dedignatur, non leui caſtigatione dignus eſt.

Hor. Art. *Cur neſcire pudens prauè, quàm diſcere malo?*
Idem 1. Epiſt. 1. **Ne cures ea, quæ ſtultè miraris, & optas:*
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis?

Doceri

Doceri ab hoſte fas eſt.ſ.quandoq.

–Fas eſt & ab hoſte doceri Ouid. 4.

Docere quilibet audet ea, quæ bene didicit, at non econtrà. Met.

Nauem agere ignarus maris timet, abrotanũ ægro Hor. 2.
Nõ audet, niſi qui didicit, dare. quod medicorũ eſt. Epiſt. 1.
Promittunt medici. tractant fabrilia fabri.
**Nauita de ventis, de tauris narrat arator,* Propert.
Enumerat miles vulnera, paſtor oues. 2. 1.

Docere ignota atq. non ſcita nullus poteſt.

Inter cuncta leges, & percunctabere doctos: Hor. 1.
Qua ratione queas traducere leniter æuum. Epiſt. 18.

Docens vtilia, deſiſtere non decet, Horatij exemplo.

Dixerit inſanum qui me, totidem audiet, atq. Hor. 2.
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo. Serm. 3.

Dolor.

Quis verè atq. ex animo doleat.

Non luget quiſquis laudari Gellia quærit, Martia-
Ille dolet verè, qui ſine teſte dolet. lis 1.

Doloris maximi intimatio.

Et lacrymæ deerant oculis, & verba palato, Ouid.
Adſtrictum gelide frigore pectus erat. Epiſt. 21.
Poſtquam ſe dolor imminuit, mea pectora planxi,
Nec puduit ruptis exululare comis.
Non aliter quàm ſi nati pia mater ademti
Portet ad exſtructos corpus inane rogos.
**Iam dolor in morem venit meus; vtq. caducis* Idem 2.
Percuſ- Pont. 7.

Percuſſu crebro ſaxa cauantur aquis,
Sic ego continuo fortunæ vulneror ictu,
Vixq́. habet in nobis iam noua plaga locum.
Nec magis aſsiduo vomer tenuatur ab vſu,
Nec magis eſt curuis Appia trita rotis,
Pectora quàm mea ſunt ſerie calcata malorum.
Idem 3. Pont. 4. *Vtq́. reformidant inſuetum lumina Solem,
Sic ad lætitiam mens mea ſegnis erat.
Idem 1. Triſt. 3. *Quocunq. adſpiceres, gemitus, luctusq́. ſonabant,
Formaq́. non taciti funeris intus erat, &c.
Si licet exemplis in paruis grandibus vti,
Hæc facies Troiæ, cùm caperetur, erat.
Idem 3. Triſt. 2. *Nil niſi flere libet, nec noſtro parcior imber
Lumine, quàm verna de niue manat aqua.
Idem 3. Triſt. 7. *Viuere me dices, ſed ſic, vt viuere nolim,
Nec mala tam longa noſtra leuata mora.
Idem 5. Triſt. 2. *Mens tamẽ ægra iacet, nec tempore robora ſumſit,
Affectusq́. animi, qui fuit antè, manet.
Quæq́. mora, ſpatioq́. ſuo coitura putaui
Vulnera, non aliter, quàm modò facta, dolent.
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Plaut. Mil. *Cor miſerum meum quidem guttatim contabeſcit,
Quaſi in aquam indideris ſalem.

Dolorem comitatur gaudium.

Claud. bello Getico. *-Semperq. viciſsim*
Gaudia præmiſsi cumulant inopina dolores.

Dolore vinci malum eſt, nec virum decet.

*Sed

**Sed flecte mentem, pectus antiquum aduoca,* Sen.
Victaſq. magno pectore ærumnas doma, Theb.
Reſiſte: tantis in malis vinci malum eſt.
**Pauca ô parens magnanime miſeranda precor,* Ibidem.
Vt verba natæ mente placata audias:
Non te vt reducam veteris ad ſpecimen domus,
Habitumq. regni flore pollente inclyti,
Peto, aut vt iras tempore, aut ipſa mora
Fractas remiſſo pectore, ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non eſſe ſub dolore, nec victum malis
Dare terga. non eſt vt putas virtus pater
Timere vitam, ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.

Dolor conſtantes etiam frangit.

Bis zephyri iam vela vocant, fiduciæ mæſtis Val. Flac
Nulla vris, ægro aſſiduè mens carpitur æſtu. cus 3.
Ipſe etiam Æſonides, quanquam triſtiſsima rerum
Caſtiganda ducit, vultuq. premenda ſereno,
Dulcibus indulget lacrymis, aperitq. dolorem.
**Non ego firmus in hoc: non hæc patientia noſtro* Tibullus
Ingenio. frangit fortia corda dolor. 3.2.

Dolor incluſus homines magis cruciat.

Strangulat incluſus dolor, atq. cor æſtuat intus, Ouid. 5.
Cogitur & vires multiplicare ſuas. Triſt. 1.
**Magis exurunt, quos ſecretæ lacerant curæ.* Sen.

Dolor animum ſummopere rodit, ingenio Agam.
item artibusq. aduerſatur.

Exedere animum dolor, iraq. demens. Stat. 2.
**Nunc* Theb.

Ouid. Epiſt.21. *Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obſtat,
Ingeniumq. meis ſubſtitit omne malis.
Non mihi reſpondent veteres in carmine vires,
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra eſt.

Dolor lacrymis egeritur, vindictaq. minuitur.

Ouid. 4. Triſt.3. *Fleq. meos caſus: eſt quædam flere voluptas.*
Expletur lacrymis, egeriturq. dolor.

Sen. Troad. *-Arbitrio tuo*
Implere lacrymis fletus, ærumnas leuat.

Ouid.1. Amor.7. *At tu, ne dubita, minuet vindicta dolorem.*

Leuis eſt dolor, qui conſilium capere poteſt.

Sen. Troad. *Leuis eſt dolor qui conſilium capere poteſt.*

Maior dolor cauſſatur vt plurimum ex terrenarum rerum, quàm de amicorum & propinquorum amiſsione.

Iuuenalis 13. *Quandoquidem accepto claudenda eſt ianua dãno,*
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funeramento dolores
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.

Dolor vt abſit ab aliquo, deprecatio lepidiſsima.

Ouid.5. Triſt.5. *Dij facerent vtinam talis ſtatus eſſet in illo,*
Vt non triſtitiæ cauſſa dolenda foret.

Doloris immenſi ex alicuius amici morte cauſſati expreſsio.

Virg.4. Georg. *Septem illum totos perhibent ex ordine menſes*

Rupe

Rupe ſub aërea deſerti ad Strymonis vndam.
Fleuiſſe, & Helidis hæc euoluiſſe ſub antris:
Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus:
Qualis populea mærens philomena ſub vmbra.
Amiſſos quæritur fetus, quos durus arator
Obſeruans, nido implumes detraxit. at illa
Flet noctem, ramoq́. ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mæſtis latè loca queſtibus implet.
**Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,* Ouid. 8. Met.
Ingeniumq́. capax, totumq́. Helicona dediſſet,
Triſtia proſequerer miſerarum dicta ſororum.
**Aſpicit eiectum Polydori in litore corpus,* Idem 13. Met.
Factaq́. Threiciȷs ingentia vulnera telis.
Troades exclamant, obmutuit illa dolore,
Et pariter vocem, lacrymasq́. introrſus obortas
Deuorat ipſe dolor, duroq́. ſimillima ſaxo
Torpet, & aduerſa figit modo lumina terra,
Interdum toruos extollit ad æthera vultus,
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera nati,
Vulnera præcipuè, ſeq́. armat, & inſtruit ira.
Quæ ſimul exarſit, tanquam Regina maneret,
Vlciſci ſtatuit, pœnæq́. in imagine tota eſt.
Vtq́. furit catulo lactente orbata leæna,
Signaq́ue nacta pedum ſequitur, quem non videt, hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymneſtora cædis.
Colloquiumq́. petit: nam ſe monſtrare relictum

Velle, latens illi, quod nato redderet aurum.
Credidit Odryſius, prædaq. aſſuetus amore.
In ſecreta venit. –

Idem Philomela. *Omnis adeſt ætas, mærent iuueneſq., ſeneſq.,*
Auſoniæ matres, Auſoniæq. nurus.

Hor.2. Carm.9. *Tu ſemper vrges flebilibus modis*
Miſten ademtum: nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

Stat.5. Sil.1. *Sera quidem tanto ſtruitur medicina dolori,*
Altera cùm volucris Phœbi rota torqueat annum.
Sed cùm plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Nigra domus queſtu, miſeramq. acceſſus ad aurem
Coniugis orbati, tunc flere, & ſcindere veſtes,
Et famulos laſſare greges, & vincere planctus,
Fataque, & iniuſtos rabidis pulſare querelis
Cælicolas, ſolamen erat. licet ipſe leuandos
Ad gemitus ſiluis comitatus, & amnibus Orpheus
Afforet, atq. omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret, Bacchiq. ſacerdos.
Nil cantus, nil fila, Deis pallentis Auerni,
Eumenidumq. audita comis mulcere valerent,
Tantus in attonito regnabat pectore luctus.

DOLVS.

Dolus an virtus in hoſte quis quærit?
q.d. nullus vel rarus.

Virg. 2Aen. *Mutemus clypeos, Danaumq. inſignia nobis*
Aptemus. dolus an virtus quis in hoſte requirat?

Doloſi

Doloſi vt vulpes fugiendi.

Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes. Hor. Art.

DORMITATIO.

Dormiens multum, infelix dicitur.

Infelix tota quicunq. quieſcere nocte Ouid. 2.
Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat. Amor. 9.

Dormientes libenter, cum paruo damno haud quieſcunt.

–Vigilare decet hominem, Plaut.
Qui vult ſua tempori conficere officia. Rud.
Nam qui dormiunt libenter, ſine lucro, & cum malo quieſcunt.

DOS.

Dos puellarum veræ diuitiæ non ſunt, ſed pudicitia, pudor, cupiditatumq. refrenatio.

Dos eſt magna parentium Hor. 3.
Virtus, & metuens alterius viri Carm.
Certo fœdere caſtitas: 24.
Et peccare nefas, aut precium mori.
**Non ego illã mihi dotẽ duco eſſe, quæ dos dicitur,* Plaut.
Sed pudicitiam & pudorem, & ſedatum cupidinẽ, Amph.
Deûm metum, parentum amorem, & cognatûm concordiam.
Tibi morigera, atq. vt munifica ſim bonis, proſim probis.
**Dummodo morata rectè veniat, dotata eſt ſatis.* Idem Aulul.
**Quæ dos matronis pulcerrima? vita pudica.* Bias per Auſon.

Dos magis, quàm fama puellarum diligitur.

Plaut. Perſ. *Tace ſtulta, non tu nunc hominum mores vides.*
Quoinſmodi? hîc cùm mala fama facile nubitur,
Dum dos ſit, nullum vitium vitio vortitur.

Dotem accipiens imperium vendit.

Plaut. Aſin. *Argentum accepi, dote imperium vendidi.*

Vide de his plura in titulo De mulieribus. Mulieres dotatæ, &c.

DVCES.

Dux alios virtute atque in omni re præcedere debet, præcipuè Catonis exẽplo, & ad hoc exhortatio notabilis.

Lucanus 9. *O quibus vna ſalus placuit mea ſigna ſecutis*
Indomita ceruice mori, componite mentes
Ad magnum virtutis opus, ſummosq́. labores. &c.
—Primus arenas
Ingrediar, primusq́. gradus in puluere ponam,
Me calor æthereus feriat, mihi plena veneno
Occurrat ſerpens, fatoq́. pericula veſtra
Prætentate meo: ſitiat, quicunq. bibentem
Viderit: aut vmbras nemorum quicunq. petentem,
Aeſtuet: aut equitem peditum præcedere turmas,
Deficiat: ſi quo fuerit diſcrimine notum
Dux, an miles eam.—

Et infrà. **Ipſe manu ſua pila gerens, præcedit anheli*
Militis ora pedes, monſtrat tolerare labores,
Non iubet, & nulla vehitur ceruice ſupinus,

Car-

Carpentoq́. ſedens ſomni parciſſimus ipſe eſt.
Vltimus hauſtor aquæ: cùm tandem fonte reperto
Indiga cogatur latices potare iuuentus,
Stat, dum lixa bibat.-
-Cogit tantos tolerare labores Et infrà.
Summa ducis virtus, qui nuda fuſus arenà
Excubat, atq. omni fortunam prouocat hora.
**Primus inire manum, poſtremus ponere Martem.* Silius 1.
-Nec deſine tales Claud. 4 Hon.
Nate ſequi: ſi bella tonant, prius agmina duris
Exerce ſtudijs, & ſæuo præſtrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula ſegnes
Eneruent torpore manus.-
-Si longa moretur Et ſequitur.
Obſidio, tum vota caue ſecura remittas,
Incluſumq́. putes: multis damnoſa fuere
Gaudia, diſperſi pereunt ſomnoq́. ſoluti.
Sæpius incautæ nocuit victoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria longa redundent
Delicijs, non imbelles ad ſigna miniſtros
Luxuries armata trahat: neu flantibus Auſtris,
Neu pluuijs cedas, neu defenſura calorem
Aurea ſubmoueant rapidos vmbracula Soles.
Inuentis vtêre cibis, ſolabere partes
Aequali ſudore tuas. ſi collis iniquus,
Primus ini. ſiluam ſi cædere prouocat vſus,
Ne pudeat ſumta quercum ſtrauiſſe bipenni.
Calcatur ſi pigra palus, tuus ante profundum
Prætentet ſonipes, primus tu protere curru.

Hærentes glacie liquido tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere turmas,
Nunc pedes aſsiſtas pediti, tum promtius ibunt
Te ſocio: tum conſpicuus, gratusq́. geretur
Sub te teſte labor. –

Ducis eſt ſubiectis parcere, ſuperbos vero debellare.

Virg. 6. Aen. *Hæ tibi erunt artes, paciq́. imponere morem,*
Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.

Claud. bello Getico. –*Ignoſcere pulcrum*
Iam miſero, pœnæq́. genus vidiſſe precantem.

Ducis præſentia non parum prodeſt, abſentia verò econtrà.

Virg. 9. Aen. *Tum verò incumbunt, vrgetq́. præſentia Turni.*

Plaut. Amph. **Vbi ſummus imperator non adeſt ad exercitum,*
Citius quod non facto eſt vſus fit, quàm facto eſt opus.

Ducis virtus maxima eſt hoſtem interimere, ex Neronis ſententia.

Sen. Oct. *Exſtinguere hoſtem maxima eſt virtus ducis.*

Nulla ducis virtus excellentior eſſe dicitur amore & liberalitate.

Martialis 5. *Quatenus hi non ſunt, eſto tu Cæſar amicus.*
Nulla ducis virtus dulcior eſſe poteſt.

Duci turpis eſt ſomnolentia.

Silius 3. *Turpe duci totam ſomno conſumere noctem,*
O rector Libyæ: vigili ſtant bella magiſtro.

Dux optimus quis ſit.

Claud. bello Getico. –*Ductorq́. placebat,*

Non

Non qui præcipiti traheret ſimul omnia caſu,
Sed qui maturo vel læta, vel aſpera rerum
Conſilio momenta regens, nec triſtibus impar,
Nec pro ſucceſſu tumidus, ſpatiumq́. morandi,
Vincendiq́. modum mutatis noſſet habenis.

Duce percuſſo milites diffugiunt.

Diffugiunt Tyrij, quo quenq. agit error: vt olim Ouid. 3.
Amiſſo dubiæ rege vagantur apes. Faſt.
**Bebricas extemplo ſpargit fuga, nullus ademti* Val. Flac
Regis amôr, montem celeres ſiluamq́. capeſſunt. cus 4.

Ciues ſeruare virtus eſt maxima ducis, ex Senecæ ſententia.

Seruare ciues, maior eſt virtus patriæ patri. Sen. Oct.

E

EBRIETAS.

Ebrietas quæ ſit ferenda.

Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, vt tibi curas Ouid. 2.
Eripiat, ſi qua eſt inter vtrumq́. nocet. Remed.

Ebrietatem ſubſequitur arcanorum proditio, philautia & ſuperbia.

Arcanum demens detegit ebrietas. Virg. Opuſc.
–Subſequitur cæcus amor ſui, Hor. 1.
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem, Carm. 18.

Arcaniq. fides prodiga perlucidior vitro.

Idem 1. Epiſt. **Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,*
Spes iubet eſſe ratas, in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet arteis.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Ebrietas vt vera nocet, ſic ficta prodeſt ſępe.

Ouid. Art. *Ebrietas vt vera nocet, ſic ficta iuuabit.*

Ebrietas voluptatis comes eſt.

Silius 15. *Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris*
Circa te ſemper volitans infamia pennis.

Vinum immoderatè ſumptum non parum obeſt.

Ouid. 2. Remed. *Quid tibi præcipiam de Bacchi munere quæris?*
Vina parant animos Veneri.-

Idem 1. Art. **Vina parant animos, faciuntq. caloribus aptos,*
Cura fugit multo, diluiturq. mero,
Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit,
Tunc dolor, & curæ, rugaq. frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo rariſſima noſtro
Simplicitas, artes excutiente Deo.

Tibullus 1.7. **Ille liquor docuit voces inflectere cantu,*
Mouit & ad certos neſcia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora triſtitiæ diſſoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert,
Crura licet dura compede pulſa ſonent.

Hor. 1. Carm. 18 **At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cùm Lapithis rixa ſuper mero

Debellata: monet Sithonijs non leuis Euius:
Cùm fas, atq. nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt auidi,-
**Vino forma perit, vino corrumpitur ætas.* Propert. 2.33.

ELECTI.

Electi ſunt pauci.

-Pauci quos æquus amauit Virg. 6. Aen.
Iupiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.
-Pauci læta arua tenemus. Ibidem.
**Vir bonus & ſapiens, qualem vix repperit vnum* Auſon. Eidyll. 12.
Millibus è multis hominum conſultus Apollo.
**Plures eſſe Bias prauos, quàm clara Pyrene.* Idem de ſeptẽ ſapient.

ELEMENTA.

Elementa quatuor ſunt, ex quibus duo leuia exiſtunt. ſ. ignis & aër. quę ſurſum naturaliter tendunt. Aqua vero & terra grauia ſunt, & deorſum naturaliter tendunt.

Quatuor æternus genitalia corpora mundus Ouid. 15. Met.
Continet: ex illis duò ſunt onera ſa, ſuoq.
Pondere in inferius, tellus atq. vnda feruntur.
Et totidem grauitate carent, nulloq. premente
Alta petunt, aër atq. aëre purior ignis.
**Altum flamma petit, proprior locus aëra cepit:* Idem. Faſt.
Sederunt medio terra fretumq. loco.
**Ignis in æthereas volucer ſe ſuſtulit auras,* Manilius 1.
Summaq. complexus ſtellantis culmina cæli
Flammarum vallo naturæ mœnia fecit.

Proximus in tenueis deſcendit ſpiritus auras,
Aëraq. extendit medium per inania mundi.
Ignem flatus alit vicinis ſubditus aſtris.
Tertia ſors vndas ſtrauit, flatusq. natanteis.
Æquora perſudit toto naſcentia ponto,
Vt liquor exhalet tenueis, atque euomat auras,
Aëraq. ex ipſo ducentem ſemina paſcat,
Vltima ſubſedit glomerato pondere tellus.

Ouid. 1. Met. **Ignea conuexi vis & ſine pondere cæli*
Emicuit, ſummaq. locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi leuitate, locoq.
Denſior his tellus elementaq. grandia traxit,
Et preſſa eſt grauitate ſui: circunfluus humor
Vltima poſſedit, ſolidumq. coërcuit orbem.

Idem **Neu regio foret vlla ſuis animalibus orba,*
Aſtra tenent cæleſte ſolum, formæq. Deorum.
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus vndæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Elementa generabilia corruptibilia'ue inuicem ſunt.

Idem 15. Met. *Quæ quanquam ſpatio diſtant, tamen omnia fiunt*
Ex ipſis, & in ipſa cadunt, reſolutaq. tellus
In liquidas rareſcit aquas: tenuatur in auras,
* habet. *Aëraq. humor* abit: demto quoq. pondere rurſus*
In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idemq retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit,
Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur vnda.

Ele-

Elementa omnia & cœleſtia quæque communia ſunt.

Acceßit,poſitoq́. genu Titania terram Ouid. 6. Met.
Preßit,vt hauriret gelidos potura liquores.
*Ruſtica turba vetat.*Dea *ſic affata vetantes.*
Quid prohibetis aquas? vſus communis aquarũ eſt.
Nec ſolem proprium natura,nec aëra fecit,
Nec tenues vndas:ad publica munera veni.
Quæ tamen,vt detis,ſupplex peto. –

ELOQVENTIA.

Eloquentiæ vis quanta.

Sic ait,& dicto citius tumida æquora placat Virg. 1. Aen.
Collectasq́. fugat nubes,Solemq́ue reducit.
Ac veluti magno in populo cùm ſæpe coorta eſt
Seditio,ſæuitq́ue animis ignobile vulgus,
Iamq́. faces,& ſaxa volant,furor arma miniſtrat:
Tum pietate grauem,ac meritis ſi forte virũ quem
Conſpexêre,ſilent,arrectisq́ue auribus adſtant.
Ille regit dictis animos,& pectora mulcet.
Sic cunctus pelagi cecidit fragor, æquora poſtquam
Proſpiciens genitor,&c.
**Iudicis affectum,poßeſſaq́ue pectora ducis* Lucanus ad Piſonem.
Victor,ſponte ſua ſequitur quocunque vocaſti,
Flet,ſi flere iubes:gaudet gaudere coactus:
Et te dante capit iudex,quam non habet, iram.
Sic auriga ſolet feruentia Theſſalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo,
Qui modò non ſolùm rapido permittit habenas

Quadrupedi,ſed calce citat,modò torquet in auras
Flexibiles rictus,& nunc ceruice rotata
Incipit effuſos in gyrum carpere curſus.
Quis non attonitus iudex tua reſpicit ora?
Quis regit ipſe ſuam,niſi per tua pondera, mentem?
Nam tu,ſiue libet pariter cum grandine nimbos,
Denſaq́. vibrata iaculari fulmina lingua,
Seu iuuat adſtrictas in nodum cogere voces,
Et dare ſubtili viuacia verba catenæ,
Vim Laërtiadæ, breuitatem vincis Atridæ.
Dulcia ſeu mauis liquidoq́. fluentia curſu
Verba,nec incluſo, ſed aperto pingere flore:
Inclyta Neſtorij cedit tibi gratia mellis.

Eloquens forti viro dignior eſt,eiq́ue præponitur.

Ouid.13. Met. *Quippe manu fortes,nec ſunt tibi marte ſecundi:*
Conſilijs ceſſere meis. tibi dextera bello
Vtilis,ingenium eſt, quod eget moderamine noſtro.
Tu vires ſine mente geris,mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes,pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides.tu tantum corpore prodes,
Nos animo.quantoq́. ratem qui temperat,anteit
Remigis officium,quantò dux milite maior:
Tantum ego te ſupero:nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu: vigor omnis in illis.

Ibidem. **Mota manus procerũ eſt,&, quid facundia poſſet,*
Tunc patuit,fortisq́. viri tulit arma diſertus.

Val.Flaccus.4. **Sed te non animis,nec ſolis viribus æquum*
Credere:ſæpe acri potior prudentia dextra.

Elo-

Eloquentię fructus maximus eſt.

Diſcitur, innocuas vt agat facundia cauſas. Ouid.2. Triſt.
Protegit hæc ſontes, immeritoſque premit.
-Romani maximus auctor Lucanus 7.
Tullius eloquij, cuius ſub iure, togaque
Pacificas ſæuus tremuit Catilina ſecures.
Addidit inualidæ robur facundia cauſſæ.
**Quin agè maiorum iuuenis facunde tuorum,* Lucanus ad Piſonem.
Scande ſuper titulos, & auitæ laudis honores,
Armorumq. decus præcede forenſibus actis.
Sic etiam magno iam tunc Cicerone vigente
Laurea facundis ceſſerunt arma togatis.

Eloquentia affectu maximo appetenda non eſt, cum noceat quandoq.

Eloquium, ac famam Demoſthenis, aut Ciceronis Iuuenalis 10.
Incipit optare. &c.
Eloquio ſed vterque perit orator: vtrunque
Largus, & exundans letho dedit ingenij fons.
Ingenio manus eſt, & ceruix cæſa, nec vnquam
Sanguine cauſſidici maduerunt roſtra puſilli.

EXEMPLA.

Exempla aliorum quam vim habeant.

-Inſueuit pater optimus hoc me, Hor.1. Serm.4.
Vt fugerem, exemplis vitiorum quæq. notando,
Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo, quod mî ipſe paraſſet:
Non'ne vides, Albi vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops: magnum documētum, ne patriam rem
Perdere

Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
Cùm deterreret: Sectani diſsimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſsa cùm Venere vti
Poſſem: deprehenſi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat, &c.
—ſic me.
Formabat puerum dictis: &, ſiue iubebat,
Vt facerem quid, habes auctorem, quo facias hoc.
Vnum ex iudicibus ſelectis obijciebat:
* Factũ. *Siue vetabat: an hoc inhoneſtũ, & inutile factu, **
Nécne ſit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic atque ille? auidos vicinum funus vt ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitijs.—
Iuuenalis 14. **Sic natura iubet, velocius & citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cùm ſubeant animos auctoribus, &c.
Ibidem. *—Quoniam dociles imitandis*
Turpibus, ac prauis omnes ſumus.—

Experientia.

Experientia ad ſcientiam acquirendam maximè confert.

Ter. Adelph. *Nunquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit,*
Quin res, ætas, vſus ſemper aliquid apportet noui,
Aliquid moneat, vt illa quæ te ſcire credas, neſcias:
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies.
Ouid. 6. Met.

Expe-

– Seris venit vſus ab annis.

Experientia facit artem.

Poſtquam omnis cæli ſpecies redeuntibus aſtris Manilius 1.
Percepta in proprias ſedes, & reddita certis
Fatorum ordinibus ſua cuique potentia formæ,
Per varios vſus, artem experientia fecit
Exemplo monſtrante viam. –

**Scit bene venator ceruis vbi retia tendat,* Ouid. 1. Art.
Scit bene qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui ſuſtinet hamos,
Nouit quæ multo piſce natentur aquæ.

Experientia eſt prouidentiæ magiſtra.

Venturam melius præſagit nauita mortem: Propert. 3. 11.
Vulneribus didicit miles habere metum.

**Da veniam, quæſo, nimioq́. ignoſce timori,* Ouid. 2. Pont. 7.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus vnca cibis æra ſubeſſe putat.
Sæpe canem viſum longè fugit agna, lupumq́ue
Credit, & ipſa ſuam neſcia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoq. ſaucia tactum,
Vanaq́ue ſollicitis incitat vmbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil niſi triſte meo.

FA-

F

FACILITAS.

Facilia quæque in principio difficilia videntur.

Lucret. 2 *Sed neque tam facilis res vlla'ſt, quin ea primum*
Difficilis magis ad credendum conſtet.-

Facilia aggredi difficile non eſt.

Ouid. 3. Triſt. 11. *In cauſſa facili, cuiuis licet eſſe diſerto,*
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia virtus:
Quilibet ignaui præcipitata premunt.

Manilius 3. *-Facile eſt ventis dare vela ſecundis,*
Fecundumq. ſolum varias agitare per arteis,
Auroque, atq. ebori decus addere, cùm rudis ipſa
Materies niteat. -

Facilitate atque clementia nil homini melius.

Ter. Adelph. *-Re ipſa repperi.*
Facilitate nihil eſſe homini melius, neque clemẽtia.

FACTVM.

Quæ quis vult facere ea publicare non debet.

Thales per Auſon. *Quod facturus eris, dicere *ſuſtuleris.*

* diſtuleris.

Factum æternum haud eſſe poteſt, quia nil ſit æternum.

Sen. Herc. Oet. *Verum eſt quod cecinit ſacer*
Tangens Threiciam chelyn

Or-

Orpheus Calliope genus:
Aeternum fieri nihil.

Facti fama etiam poſt mortem manet.

Fama manet facti,poſito velamine currunt. Ouid. 2. Faſt.
Et memorem famam,qui bene geſsit,habet.

Factum ſemel,infectum fieri non poteſt,ob contradictionis repugnantiam.

–Cras vel atra Hor. 3. Carm. 29.
Nube polum,pater,occupato.
Vel Sole puro,non tamen irritum
Quodcunque retro eſt efficiet,neque
Diffinget,infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.

**Factum eſt illud,fieri infectum non poteſt.* Plaut. Aulul.
**Quod malè feci crucior, modò ſi infectũ fieri poſsit.* Idem Capt.

Facinus maximum abſque periculo non committitur.

**Non fit ſine periculo facinus magnum, & memorabile.* Ter. Heaut.

FALLACIA.

Fallacia alia aliam ſępę expellit.

Fallacia alia aliam trudit. Ter. And.

Fallere aliquem ſub amici nomine,tuta frequensque eſt via,at criminoſa tamen.

Tuta,frequensq́. via eſt per amici fallere nomen. Ouid. 1. Art.
Tuta frequensq́. licet ſit via,crimen habet.

Fallentes fallere licet.

Fallite fallentes:ex magna parte profanum Ibidem.

Sunt

Sunt genus: in laqueos quos poſuere cadant.

FAMA.

Fama velox eſt, atque eundo creſcit, meritò igitur fallax loquaxque dicitur.

Virg. 4. Aen. **Extemplo Libyæ magnas it fama per vrbes,*
Fama, malum, quo non aliud velocius vllum:
Mobilitate viget, vireſq. adquirit eundo,
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq. ſolo, et caput inter nubila condit.
Illam Terra parens ira iritata Deorum,
Extremam, vt perhibent, Cœo, Enceladoq. ſororem
Progenuit, pedibus celerem, & pernicibus alis,
Monſtrum horrendum, ingens: cui quot ſunt corpore plumæ,
Tot vigiles oculi ſubter, (mirabile dictu,)
Tot linguæ, totidem ora ſonant, tot ſurrigit aures.
Nocte volat cæli medio, terræq. per vmbram,
Stridens, nec dulci declinat lumina ſomno.
Luce ſedet cuſtos, aut ſummi culmine tecti,
Turribus aut altis, & magnas territat vrbes,
Tam ficti, prauiq. tenax, quàm nuntia veri.

Ouid. 9. Met. *– Fama loquax peruenit ad aures*
Deianira tuas, quæ veris addere falſa
Gaudet, & è minimo ſua per mendacia creſcit.

Idem 12. Met. **Orbe locus medio eſt inter terraſq., fretumque,*
Cæleſteſq. plagas, triplicis confinia mundi:
Vnde quod eſt vſquam, quamuis regionibus abſit,
Inſpicitur, penetratq. cauas vox omnis ad aures.

Fama

Fama tenet,ſummaq. domum ſibi legit in arce,
Innumeroſq. aditus,ac mille foramina tectis
Addidit,& nullis incluſit limina portis.
Nocte,dieq. patet:tota eſt ex ære ſonanti,
Tota fremit,voceſq. refert,iteratq. quod audit.
Nulla quies intus,nullaq. ſilentia parte:
Nec tamē eſt clamor,ſed paruæ murmura vocis,etc.
Atria turba tenet,veniunt leue vulgus, euntque,
Mixtaq. cum viris paßim commenta vagantur
Millia rumorum,confuſaq. verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures,
Hi narrata ferunt aliò,menſuraque ficti
Creſcit,& auditis aliquid nouus adijcit auctor, etc.
Ipſa quid in cælo rerum,pelagoq. geratur,
Et tellure videt,totumq. inquirit in orbem.
**En ego lætarum venio tibi nuntia rerum* Idem.4.
Fama per immenſas aëre lapſa vias. Pont.4.
**Certus abeſt auctor,ſed vox hoc nuntiat omnis.* Martia-
Credo tibi, verum dicere fama ſoles. lis.7.
**Inimici famam non ita,vt nata eſt,ferunt.* Plaut. Perſ.
Famam bonam amittere peius eſt,quàm
nobiliſsima quæque.
– Vnde Hor. 1.
Fama malum grauius, quam res, trahit. an tibi a- Serm.2.
bunde
Perſonam ſatis eſt,non illud,quidquid vbique
Officit,euitare? bonam deperdere famam. &c.
Famam incontaminatam ſeruans diues ſat eſt.
Ego ſi bonam famam mihi ſeruaſſo,ſat ero diues. Plaut. Moſtell.

Fama hominum licet longa ſit, tamen à morte ſecunda tandem delebilis eſt.

Boëth. 2. 7. *Quid ô ſuperbi colla mortali iugo*
Fruſtra leuare geſtiunt?
Licet remotos fama per populos means
Diffuſa linguas explicet,
Et magna titulis fulgeat claris domus,
Mors ſpernit aliam gloriam,
Inuoluit humile pariter, & celſum caput,
Aequatq́ue ſummis infima,
Vbi nunc fidelis oßa Fabricij manent?
Quid Brutus, aut rigidus Cato?
Signat ſuperſtes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus vocabula?
Num ſcire conſumtos datur?
Iacetis ergo prorſus ignorabiles,
Nec fama notos efficit.
Quòd ſi putatis longius vitam trahi
Mortalis aura nominis,
Cùm ſera vobis rapiet hoc etiam dies,
Iam vos ſecunda mors manet.

Auſon. Epig. 35. **Miremur perijſſe homines? monumenta fatiſcunt.*
Mors etiam ſaxis, nominibusq́ue venit.

Fama, ſeu virtutis nomen ſupereſt tantum, cætera verò mortis ſunt.

Ouid. 2. Faſt. *Fama manet facti, poſito velamine currunt.*
Et memorem famam, qui bene geßit, habet.

Idem Epiſt. 21. **At mihi Pegaſides blandißima carmina dictant:*

Iam

Iam canitur toto nomen in orbe meum.
**Corpora debentur mæſtis exſanguia buſtis.* Idem.3. Pont.2.
Effugiunt ſtructos nomen, honosq́. rogos.
Occidit & Theſeus, & qui comitauit Oreſtem,
Sed tamen in laudes viuit vterq. ſuas.
**Famaq́. poſt cineres maior venit. –* Idem 4. Pont.16.
**Scindentur veſtes, gemmæ frangentur, & aurum:* Idem.1.
Carmina quâm tribuent, fama perennis erit. Amor.10
**Singula quid referam? nil non mortale tenemus,* Idem.5.
Pectoris exceptis, ingenijq́. bonis. Triſt.7.
En ego cùm patria caream, vobisq́ue, domoq́,
Raptaq́. ſint, adimi quæ potuere mihi:
Ingenio tamen ipſe meo comitorq́ue, fruorq́ue:
Cæſar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen exſtincto fama ſuperſtes erit.
**At non ingenio quæſitum nomen ab æuo* Propert.
Excidet: ingenio ſtat ſine morte decus. 3.1.
**Vita perit, mortis gloria non moritur.* Thales per Auſon.

FAMES.

Famis deſcriptio.

Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris Ouid. 8. Met.
Triſte ſolum, ſterilis, ſine fruge, ſine arbore tellus,
Frigus iners: illic habitant Pallorq́. Tremorq́ue
Et ieiuna Fames. –
**Quæſitamq́. famem lapidoſo vidit in antro,* Et infrà.
Vnguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, caua lumina, pallor in ore,

Labra incana ſitu, ſcabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam ſpectari viſcera poſſent.
Oſſa ſub incuruis exſtabant arida lumbis.
Ventris erat pro ventre locus, pendere putares
Pectus, & à ſpinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumq́. tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.

Latrante ſtomacho omnis mora bilem mouet.

Plaut. Amph. *Fames, & mora bilem in naſum conciunt.*

Eſurienti dulcia guſtabilia'ue ſunt quæque.

Ouid. 6. Met. *Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamq́. fatebor*
Accepiſſe ſimul vitam dederitis in vndis.

Hor.2. Carm.2. **Ieiunus ſtomachus rarò vulgaria temnit.*

FATVM.

Fatum (ſeu cauſſarum ordo) immutabile eſt, ex quo humanum genus regi neceſſariò quidam opinantur, ſed falſò: niſi intelligant per fatum Dei voluntatem, & hæc immutabilis eſt, vt ſuprà oſtenſum titulo de Deo.

Virg.6. Aen. *Deſine fata Deûm flecti ſperare precando.*

Iuuenalis 9. **Fata regunt homines.* –

Sen. Oed. **Fatis agimur, cedite fatis.*
Non ſollicitæ poſſunt curæ
Mutare rati ſtamina fuſi:
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex alto,

Seruat-

Seruatque ſuæ decreta colus
Lacheſis: dura reuoluta manu
Omnia certo tramite vadunt,
Primusque dies dedit extremum.
Non illa Deo vertiſſe licet,
Quæ nexa ſuis currunt cauſſis.
Id cuique ratus, prece non vlla
Mobilis, ordo: multis ipſum
Timuiſſe nocet: multi ad fatum
Venere ſuum, dum fata timent.
**Regitur ſatis mortale genus:* Idem Oct.
Nec ſibi quiſquam ſpondere ptoteſt
Firmum, & ſtabile: perque caſus
Voluitur varios ſemper nobis
Metuenda dies.
**Mitto, quod certum eſt, & ineuitabile fatum.* Manilius 2.
**Soluite mortales animos, curasq. leuate,* Idem 4.
Totq. ſuperuacuis vitam deflete querelis.
Fata regunt orbem, certa ſtant omnia lege,
Longaq. per certos ſignantur tempora curſus.
Naſcentes morimur, finisq. ab origine pendet.
Tunc & opes, & regna fluunt, & ſæpius orta
Paupertas, artesq. datæ, moresq. creati,
Et vitia & clades, damna & compendia vitæ.
Nemo caret damno, poterit nec habere negatum,
Fortunam'ue ſuis inuitam perdere votis,
Aufugere inſtantem. ſors eſt ſua cuiq. ferenda.
At niſi fata darent leges vitæque, necisq.
Fugiſſent ignes Aeneam: Troia ſub vno

Non euerſa viro fatis viciſſet in ipſis.
Aut lupa proiectos nutriſſet Martia fratres,
Romaq. ſic enata foret, pecudumq. magiſtri
In Capitolinos auxiſſent culmina monteis,
Includi've ſua potuiſſet Iupiter arce
Captus, vel caput hic orbis foret: igne ſepulto,
Vulneribus victor repetiſſet Mucius vrbem,
Solus & oppoſitis clauſiſſet Horatius armis
Pontem, vrbemq. ſimul: rupiſſet fœdera virgo,
Tresq. ſub vnius fratres virtute iacerent.
Nulla acies tunc euicit: pendebat ab vno
Roma viro, regnumq. orbis ſortita iacebat.

Fatum diuinæ ſubiicitur poteſtati.

Stat. 5. Sil. 1. *-Heu durus fati tenor, eſtne quod illi*
Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
Acceſſiſſe moræ? ſi tu pater omne teneres
Arbitrium: cæco gemeret mors cluſa Barathro,
Longius & vacuæ poſuiſſent ſtamina Parcæ.

Fata, id eſt, aduerſa qui proculcauit, ac vitæ, bona, id eſt, proſpera proiecit, nullo ei opus eſt, vt mortem cupiat, petatq. Vtrumque enim velle, timidi eſt.

Sen. Oed. *Qui fata proculcauit, ac vitæ bona*
Proiecit, atq. abſcidit, & caſus ſuos
Onerauit: ipſi, ceu video, nullo eſt opus,
Quare ipſe mortem cupiat, aut quare petat.
Vtrunq. timidi eſt velle: contemſit mori
Qui non concupiſcit,-

FAVOR.

Fauor hominum nulla arte quæritur melius,
quàm ſeruare hominem.

Coueniens hominum eſt, hominē ſeruare voluptas, Ouid. 2. Pont. 9.
Et meliùs nulla quæritur arte fauor.
Quis nō Antiphatē Læſtrygona deuouet? aut quis
Munifici mores improbat Alcinoi?

Fauor ad opus adiuuat, laboremq́, minuit.

Scribentem iuuat ipſe fauor, minuitq́. laborem: Ouid. 3. Pont. 9.
- Cumq́. ſuo creſcens pectore feruet opus.

FELICITAS.

Felix boni fontem.i. Deum videre qui
potuit.

Felix, qui potuit boni Boëth. 3. 12.
Fontem viſere lucidum:
Felix, qui potuit grauis
Terræ ſoluere vincula.

Felix non erat, qui potuit cadere.

Quid me felicem toties iactaſtis amici? Boëth. 1. 1.
Qui cecidit, ſtabili non erat ille gradu.

Felix dicitur, quem aliena pericula
cautum reddunt.

Vos ego nunc moneo. felix, quicunq. dolore Tibullus 3. 6.
Alterius diſces poſſe carere tuo.
Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. Plaut.
Ex alijs periculum facito, tibi quod ex vſu fiet. Terent.

Felix dicitur, mortis metum qui ſuis ſubiecit pedibus.

Virg. 2. Georg. *Felix, qui potuit rerum cognoſcere cauſſas,*
Atque metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus, ſtrepitumq́. Acheruntis auari.

Felix dicitur, qui ſuis contentus viuit, neque ſe alijs negotijs immiſcet,

Claud. de ſene Veroneſi *Felix, qui proprijs æuum tranſegit in aruis.*
Ipſa domus puerum quem videt ipſa ſenem,
Qui baculo nitens, in qua reptauit arena,
Vnius numerat ſæcula longa caſæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator timuit, non claſſica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinæ neſcius vrbis,
Adſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non Conſule computat annum,
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager Soles, idemq́ue reducit,
Metiturq́. ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui gramine quercum,
Aequæuumq́. videt conſenuiſſe nemus.

Ibidem. **Erret & extremos alter ſcrutetur Iberes,*
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

Felix eſſe dicitur qui terrenas cupiditates ſuperauit.

Iuuenalis 13. *— Plurima felix.*
Paulatim vicia, atque errores exuit omnes.

**Felix*

**Felix, qui potuit grauis* Boëth. 3. 12.
Terræ ſoluere vincula.

Felices dicuntur, æquanimiter ſuſtinentes incommoda præſentis vitæ.

–Dicimus autem Iuuenalis 13.
Hos quoq. felices, qui ferre incommoda vitæ.
Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Felices vocantur illi, quorum amor.ſ. Dei, & proximi vſq. ad mortem perſeuerat.

Felices ter, & amplius, Hor. 1. Carm. 13
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimonijs,
Suprema citiùs ſoluet amor die.

FIDES.

Fidei commendatio maximà, eo quod ſine ipſa pax nuſquam reperitur.

Ante Iouem generata decus Diuûmq., hominumq. Silius 2.
Qua ſine non tellus, pacem non æquora norunt,
Iuſtitiæ conſors, tacitumq. in pectore numen.
Exitiumne tuæ dirum ſpectare Sagunti,
Et tot pendentem pro te Dea cernere pœnas
Vrbem lenta potes? moritur tibi vulgus, & vna
Te matres vincente fame, te mæſta virorum
Ora vocant, primaq. ſonant te voce minores:
Fer cælo auxilium, & feſſis da ſurgere rebus.
Hæc fatus Alcmena.–

Fidei ad Herculem reſponſio lepidiſsima, quæ ait, ſe regiones omnibus malis pollutas habitare non poſſe.

Ibidem. *–Contrà cui talia virgo.*

Ceruo equidem, nec pro nihilo eſt mihi fœdera rũpi,
Statq́. dies auſis olim tam triſtibus vltor.
Sed me pollutas properantem linquere terras,
Sedibus his, tectisq́. Iouis ſuccedere adegit,
Fœcũdum in fraudes hominum genus, impia liqui,
Et quantum terrent, tantum metuentia regna,
Et furias auri, nec vilia præmia fraudum,
Et ſuper hæc ritu horrificos, ac more ferarum
Viuenteis rapto populos, luxuq́. ſolutum
Omne decus, multaq́. oppreſſum nocte pudorem.
Vis colitur, turrisq́. locum ſibi vindicat enſis,
Et probris ceſsit virtus. en adſpice gentes:
Nemo inſons: pacem ſeruant commercia culpæ.

Fides clementiæ germana.

Claud. 2. Stil. *Huic Diuæ germana Fides, eademq́. ſororis*
Corde tuo delubra tenens.

Fides amorem amicitiasq́. maximè ſeruat.

Ibidem. *Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat,*
Manſuroq́. adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium, paruæ ſtrepitu nec vincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur veniente nouo. benefacta tenere,
Reſpuere offenſas facilis, pariterq́. minoris
Officij, magniq́. memor ſuperare laborat:
Vtq́. hoſtes armis, meritis ſic vincit amicos.

*Mul-

***Multum in amore fides, multũ conſtantia prodeſt.* Propert. 2.26.

Fides Deo placet magis, quàm ſacrificium.

Non boue mactato cœleſtia Numina gaudent,
Sed quæ præſtanda eſt, & ſine teſte, fide. Ouid. Epiſt.18.

Fides tarda ſolet eſſe in rebus magnis.

–Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides. Ouid. Epiſt.16.

Fides aduerſis rebus abeſt.

Clauſa fides miſeris. Lucanus 9.
**Non rata fides, vbi iam melior*
Fortuna ruit.– Sen. Herc. Oet.
–Stat nulla diu mortalibus vſquam
Fortuna titubante fides.– Silius 11.

Fides emta haud perdurat.

Perdurat non emta fides, nec pectora merces
Alligat.– Claud.4 Hon.

Fides opere, non verbo præſtanda eſt.

Surgit, cui dederat clarum Collatia nomen:
Non opus eſt verbis, credite rebus, ait. Ouid 4. Faſt.

Fides regnis poſtponenda non eſt.

**Quis verò non æqua dedit victoria nomen?* Silius 2.
Audite ô gentes, non rumpite fœdera pacis,
Nec regnis poſt ferte fidem.–

Fides prohibet arcana loqui.

Patre, ne te cogat ad verum dolor. Sen.
Senex. Prohibet fides.– Oed.

Fides in ſenibus maior eſt, quàm in iuuenibus, ipſa quippe robuſtos annos exigit.

Ardua

Lucanus 8. *Ardua quippe fides robuſtos exigit annos.*
Ibidem. **Pellæusq́. puer gladio tibi colla recidit*
Magne tuo.–
Sen. Oct. **Teneris in annis haud ſatis clara eſt fides.*
Claud. 4 Hon. *–Præmiſſa futuris*
Dant exempla fidem.–

Fides atq. taciturnitas ſeruis neceſſaria eſt.

Ter. And. *Nihil iſtac opus eſt arte ad hanc rem, quam paro,*
Sed his, quas ſemper in te intellexi ſitas,
Fide & taciturnitate.–

Fides nuſquam tuta eſt.

Virg. 4. Aen. *Nuſquam tuta fides.–*
Manilius 2. **Perq́. tot ætates hominum, tot tempora & annos*
Tot bella, & varios etiam ſub pace labores,
Cùm fortuna fidem quærat vix inuenit vſquam,
At quanta eſt ſcelerum moles per ſæcula cuncta,
Quamq́. onus inuidiæ non excuſabile terris?
Venales ad fata patres, matrumq́. ſepulcra.
Impoſuit Phœbus noctem, terrasq́. reliquit.
Quid loquar euerſas vrbeis, & prodita templa,
Et varias pacis clades, & mixta venena,
Inſidiasq́. fori, cædes in mœnibus ipſis,
Et ſub amicitiæ graſſantem nomine turbam?
In populo ſcelus eſt, & abundant cuncta furore,
Et fas atq. nefas mixtum, legesq́. per ipſas
Sæuit nequities: pœnas iam noxia vincit.
Corpora naſcuntur, pars & ſublata per orbem,
Et fidei rarum fœdus, pacisq́. tributum:
Vtq́. ſibi cælum, ſic tellus diſsidet ipſa,

Atq.

Atq. hominum gentes inimica ſorte feruntur.

Fidei violator amariſsimas luet pœnas.

–Dubio qui frangere rerum Silius 13.
Gaudebit pacta, ac tenues ſpes linquet amici:
Non illi domus, aut coniux, aut vita manebit
Vnquam expers luctus, lacrymæque, aget æquore ſemper,
Ac tellure premens, aget ægrum nocte dieq́.
Deſpecta, ac violata fides.–

Quantum nummorum habent homines, tantum habent & fidei.

Quantum quiſq. ſua nummorum ſeruat in arca, Iuuenalis 3.
Tantum habet & fidei.–

FIDELITAS.

Fidelis in pecuniis, etiam in arcano tegendo fidelis exiſtimandus eſt.

Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris, Ter.
Verere ei verba credere?– Phorm.

Fidem in mala, iniuſta'ue cauſſa ſeruare ſcelus eſt.

Præſtare fateor poſſe me tacitam fidem, Sen.
Si ſcelere careat, interim ſcelus eſt fides. Herc. Oet.

Fidelitatis ſeruandæ precatio, ſeu admonitio digniſsima.

Vt valeant aliæ, ferrum patiuntur, & ignes: Ouid.
Fert alijs triſtem ſuccus amarus opem. Epiſt. 19.
Nil opus eſt iſtis, tantùm periuria vita,
Teq́. ſimul ſerua, meq́. datamq́. fidem.

*Sed

Sen. Herc. Oet. *Sed te per omne cælitum numen precor,
Per hunc timorem, quicquid arcani apparo
Penitus recondas, & fide tacita premas.

Plaut. Capt. **Fac fidelis ſis fideli: caue fluxam fidem geras.*

Silius 13. **Vox (ſcilicet fidei) occulta ſubit, paſſim diffuſa per aures:*
Fœdera mortales ne ſæuo rumpite ferro,
Sed caſtam ſeruate fidem: fulgentibus oſtro
Hæc potior regnis.-

Fidelitatis ſeruandæ promiſsio promptiſsima.

Ter. Phorm. *Iſtæc mihi res ſollicitudini eſt,*
Neq. defetiſcar vnquam adeo experierir,
Donec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

Ibidem. **Quanta hæc mea paupertas eſt tamen*
Adhuc curaui vnum hoc quidẽ, vt mihi eſſet fides.

Fideliſsimi viri intimatio perpulchra, maximè in promiſſorum ſynceriſ. obſeruatione.

Plaut. Aſin. *Eidem homini ſi quid rectè curatum velis*
Mandes: moriri ſeſe miſerè mauolet,
Quàm non perfectum reddat, quod promiſerit.

Fideles, ſeu fœdera obſeruantes nunc egent: fœdifragi verò ditantur.

Claud. 2 Eutrop. *-At nunc qui fœdera rumpit,*
Ditatur: qui ſeruat, eget.-

FILII.

Filij domandi ſunt, atque ad laborem paulatim aſſuefaciendi, moraliter.

Tu,

Tu,quos ad ſtudium,atq. vſum formabis agreſtem, Virg. 3. Georg.
Iam vitulos hortare, viamq́. inſiſte domandi,
Dum faciles animi iuuenum,dum mobilis ætas:
Ac primum laxos tenui de vimine circlos
Ceruici ſubnecte: dehinc, vbi libera colla
Seruitio aſſuerint,ipſis è torquibus aptos
Iunge pares, & coge gradum conferre iuuencos.
**Mox vbi firmaſti recto veſtigia greſſu,* Claud. 3. Hon.
Non tibi deſidias molles,nec marcida luxu
Otia,nec ſomnos genitor permiſit inertes:
Sed noua per duros inſtruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole vires.
Frigora ſæua pati,grauibus non cedere nimbis,
Aeſtiuum tolerare iubar,tranſnare ſonoras
Torrentum furias,adſcenſu vincere montes,
Planitiem curſu, valles & concaua ſaltu,
Nec non in clypeo vigiles perducere noctes,
In galea portare niues, nunc ſpicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari ſpargere funda:
Quoq́.magis nimium pugnæ inflammaret amorem,
Facta tui numerabat aui.&c.
Hos tibi virtutum ſtimulos,hæc ſemina laudum,
Hæc exempla dabat, non ocyus hauſit Achilles
Semiferi præcepta ſenis, ſeu cuſpidis artes,
Siue lyræ cantus,medicas ſeu diſceret herbas.

Filius à parentum moribus degenerans.

Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos Hor. 3. Carm. 6.
Progeniem vitioſiorem.

Filij

Filij tales eſſe dicuntur, vt eos parentes eſſe ſinunt.

Ter. Adelph. *Sic fiet modo, vt nunc eſt, quæſo,*
Vt quiſq. filium ſuum vult eſſe, ita eſt.

Filij parentum acta moreſque vt plurimum imitantur, De quo infrà tit. de parentib. plura.

Hor. 4. Carm. 4 *Fortes creantur fortibus, & bonis*
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Sen. Hipp. *–Redit ad auctores genus,*
Stirpemq́. primum degener ſanguis refert.

Filij obedientes hilariter quod decet parentibus peragunt.

Ter. And. *P Neq. iſtic, neque alibi tibi vſquam erit in me mora, &c.*
–S. Facis quod de te decet,
Cùm iſtuc, quod poſtulo, impetro cum gratia.

Filij parentum mortem appetunt ſæpiſsimè.

Ter. Adelph. *–Porrò autem, dum ſtudeo illis vt quàm plurimum.*
Facerem, contriui in quærendo vitam, atq. ætatem meam:
Nũc exacta ætate hoc fructi pro labore ab his fero, odium, &c.
–Meam autem mortem exſpectant–

Filias nuptui inuitas tradere, inſcitia eſt.

Stulti-

Stultitia eſt pater, venatum ducere inuitos canes. Plaut. Stich.
Hoſtis eſt vxor, inuita quæ ad virum nuptũ datur.

Filiarum pudicitiam parentes ſeruare non nimis poſſunt.

-Doctè, & ſapienter Plaut. Epid.
Dicis, non nimis poteſt pudicitiam quiſquam ſuæ ſeruare filiæ.

·FINES.

Finis acta probat.

Exitus acta probat: careat ſucceſſibus opto Ouid. Epiſt. 2.
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Miſerabilis ſummorum imperatorum ac regum finis.

Craſſus ad Euphraten aquilas, natumq́. ſuosq́. Ouid. 6. Faſt.
Perdidit, & letho eſt vltimus ipſe datus.
-Miſerando funere Craſſus Lucanus 1.
Aſſyrias Latio maculauit ſanguine Carras.
**Diuitis audita eſt cui non opulentia Crœſi?* Ouid. 4. Pont. 3.
Nempe tamen vitam captus ab hoſte tulit.
Ille Syracuſia modò formidatus in vrbe
Vix humili duram repulit arte famem.
**Vilia qui quondam miſeris alimenta negarat,* Idem 5. Triſt. 9.
Nunc mendicato paſcitur ille cibo.
-Qui dabat olim Iuuenalis 10.
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atq. duas tantum res anxius optat.
**Expende Hannibalem: quot libras in duce ſummo* Ibidem.
Inuenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro

Perfuſa Oceano, Niloq́. admota tepenti.
Rurſus ad Aethiopum populos, altosq́. elephantes
Additur imperijs Hiſpania: Pyrenæum
Tranſilit: oppoſuit natura Alpemque, niuemq́.
Diduxit ſcopulos, & montem rupit aceto,
Iam tenet Italiam, tamen vltro pergere tendit,
Actum, inquit, nihil eſt, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Subura.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Gætula ducem portaret bellua luſcum.
Exitus ergo quis eſt? ô gloria: vincitur idem
* fugit, *Nempe, & in exſiliū præceps* abit, atq. ibi magnus*
Miranduſq́. cliens ſedet ad prætoria Regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim
Non gladij, non ſaxa dabunt, non tela: ſed ille
Cannarum vindex & tanti ſanguinis vltor
Annulus. i demens, & ſæuas curre per Alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Silius 2. *-Vagus exſul in orbe.*
Errabit toto, patrijs proiectus ab oris,
Tergaq́. vertentem trepidans Carthago videbit.
Sæpe Saguntinis ſomno hic exterritus vmbris,
Optabit cecidiſſe manu, ferroq́. negato
Inuictus quondam Stygias bellator ad vndas
Deformata feret liuenti membra veneno.
Manilius 4. **Quid referam Cannas, admotaq́. mœnibus arma,*
Varronemq́. pigrum, magnum quod viuere poſſet?
Poſtq́. tuos Traſimene lacus, Fabiumq́. morantem
Acce-

Accepiſſe iugum victas Carthaginis arces?
Spectatum Hannibalem noſtris cecidiſſe catenis,
Exſiliumq́. rogi furtiua morte luiſſe.
**Ille Iugurthino clarus, Cimbroq́. triumpho,* Ouid. 4. Pont. 3.
Quo victrix toties Conſule Roma fuit,
In cœno Marius iacuit, cannaq́. paluſtri,
Pertulit & tanto multa pudenda viro.
**Exſilium & carcer Minturnarumq́. paludes,* Iuuenalis 10.
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc cauſſas habuere, quid illo ciue tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa animam exhalaſſet opimam,
Cùm de Teutonico vellet deſcendere curru?
**Cùm poſt Teutonicos victor, Libycosq́. triumphos* Lucanus 2.
Exſul limoſa Marius caput abdidit vlua.
Stagna auidi texere ſoli, laxæq́. paludes
Depoſitum fortuna tuum: mox vincula ferri
Exedere ſenem, longusq́. in carcere pædor.
—Idem pelago delatus iniquo Ibidem.
Hoſtilem in terram, vacuisq́. mapalibus actus
Nuda triumphali iacuit per regna Iugurthæ,
Et Pœnos preſſit cineres. ſolatia fati
Carthago, Mariusq́. tulit.—
Septimus exequitur repetitis faſcibus annus:* *Et mox.
Ille fuit vitæ Mario modus, omnia paſſo * hæc ſequitur.
Quæ peior fortuna poteſt, atq. omnibus vſo
Quæ melior, menſoq. homini quid fata pararent.
**Et Cimbrũ in Mario, Mariumq́. in carcere victũ:* Manilius 4.

Quod Conſul toties, exſulq́. ex exſule Conſul.
Et iacuit Libycis compar iactura ruinis,
Atq. crepidinibus cepit Carthaginis orbem.
Hoc niſi fata darent, vnquam fortuna tuliſſet?

Ouid. 4. Pont. 3. **Quid fuerat Magno maius? tamen ille rogauit*
Summiſſa fugiens voce clientis opem.
Cuiq́. viro totus terrarum paruit orbis,
Indigus effectus omnibus ipſe magis.

Iuuenalis 10. **Prouida Pompeio dederat Campania febres*
Optandas, ſed multæ vrbes, & publica vota,
Vicerunt. Igitur fortuna ipſius & vrbis
Seruatum victo caput abſtulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq́. Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.

Manilius 4. **Quis te Niliaco periturum litore Magne*
Poſt victas Mithridatis opes, pelagusq́. receptum,
Et tres emenſo meritos ex orbe triumphos?
Cumq́. etiam poſſes alium cognoſcere Magnum,
Crederet, vt corpus ſepeliret naufragus ignis,
Et collecta rogum facerent fragmenta carinæ?
Quis tantum mutare poteſt ſine numine fati?

Manilius 4. **Ille etiam cælo genitus, cæloq́. receptus,*
Cùm bene compoſitis victor ciuilibus armis
Iura togæ regeret, toties prædicta cauere
Vulnera non potuit, toto ſpectante Senatu
Indicium dextra retinens, nomenq́. cruore
Deleuit proprio, poſſent vt vincere fata.

Iuuenalis 10. **Incolumi Troia Priamus veniſſet ad vmbras*
Aſſaraci magnis ſollennibus, Hectore, funus

Portante,

Portante, at reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lacrymas, vt primos ædere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaq. Polyxena palla:
Si foret exſtinctus diuerſo tempore, quò iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euerſa, & flammis Aſiam, ferroq. cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.
Exitus ille vtcunq. hominis.–
–Ille tot Regum parens Sen. Troad.
Caret ſepulcro Priamus, & flamma indiget
Ardente Troia.–
**Quid numerem euerſas vrbes, Regumq. ruinas?* Manilius 4.
Inq. rogo Crœſum, Priamumq. in litore truncum,
Cui nunc Troia rogus?–
**Vnus per medios audendi pronior enſe* Claud. 2 Ruf.
Proſilit exerto, dictiſq. & vulnere toruus
Appetit. hac Stilico, quem iactas pellere dextra
Te ferit, hoc abſens inuadit viſcera ferro.
Sic fatus, meritoq. latus tranſuerberat ictu.
Felix illa manus, talem quæ prima cruorem
Hauſerit, & feſſi pœnam liberauerit orbis.
Mox omnes fodiunt haſtis, artuſq. trementes
Dilaniant, vno tot corpore pila tepeſcunt.
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc ſpirantia vellunt

Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes: humerum quatit ille, ſolutis
Nexibus. hic fracti reſerat curuamina dorſi,
Hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anheli
Pulmonis latebras: ſpatium non inuenit ira,
Nec locus eſt odijs conſumto funere, vix tum
Deſeritur, ſparſumq́. cadit per tela cadauer. &c.
Nec minus aſsiduis certant elidere ſaxis
Prodigiale caput, quod iam de cuſpide ſumma
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo conceſſa vagatur,
Aëra petens, pœnasq́. animi perſoluit auari
Terribili lucro, viuosq́. imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.
Iuuenalis 10. *—Creditur olim*
Velificatus Athos, & quidquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria: conſtratum claſsibus ijſdem,
Suppoſitumq́. rotis ſolidum mare. credimus altos
Defeciſſe amneis, epotaq́. flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen, qualis redijt Salamine relicta
In Corum, atq. Eurum ſolitus ſæuire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus qui vicerat Ennoſigæum?
Mitius id ſanè, quod non & ſtigmate dignum
Credidit. huic quiſquam vellet ſeruire Deorum?
Sed qualis redijt? nempe vna naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.

Finis

Finis attẽdendus eſt in re omni, nam metrum & menſura omnium agentium eſt.

Feſtino ad noſtros, & Regem tranſeo Ponti, Iuuenalis 10.
Et Crœſum, quem vox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ iuſsit ſpatia vltima vitæ.

**Exſpectare Solon finem docet, ortus Athenis.* Auſon. de ſeptẽ ſapient.

Finis vitæ incertus eſt.

Vita data eſt vtenda, data eſt ſine fenore nobis Ouid. Philom.
Mutua, nec certa perſoluenda die.

**Quod quiſq; vitet, nunquam homini ſatis* Hor. 2. Carm. 13
Cautum eſt in horas.
Sed improuiſa lethi
Vis rapuit, rapietq́. gentes.

**Fugit iuuentas, & verecundus color,* Hor. 17. Epod.
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus:
Nullum à labore me reclinat otium.
Vrget diem nox, & dies noctem: neq. eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.

**Nemo tam Diuos habuit fauentes,* Sen. Thyeſt.
Craſtinum vt poſſet ſibi polliceri.

–Nos anxia plebes, Stat. 2. Sil. 1.
Nos miſeri. quibus vnde dies ſuprema, quis æui
Exitus, incertum: quibus inſtet fulmen ab aſtris,
Quæ nubes fatale ſonent, nil flecteris iſtis,
Sed flectere libens.–

**Nil homini certum eſt. fieri quis poſſe putaret* Ouid. 5. Triſt. 6.
Vt facerem in medijs hæc ego ſacra Getis?

Ad proprium finem omnia tendunt naturaliter,nec vnquam quieſcunt, quouſque ei vnita fuerint.

Boëth. 3. 2. *Repetunt proprios quæq. recurſus,*
Redituq́. ſuo ſingula gaudent.
Nec manet vlli traditus ordo,
Niſi quod fini iunxerit ortum,
Stabilemq́. ſui fecerit orbem.

FORMA.

Forma colorq. naturalis nemini vitio datur, ſed adſcititius.

Propert. 2.18. *Vt natura dedit,ſic omnis recta figura:*
Turpis Romano Belgicus ore color.

Forma bonum fragile eſt.

Ouid. 2. Art. *Forma bonũ fragile eſt,quantũq. accedit ad annos*
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec ſemper violæ,nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Et tibi iam venient cani formoſe capilli,
Iam venient rugæ,quæ tibi corpus arent.

Idem de medicamine faciei. *-Formam populabitur ætas*
Et placidus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit,quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Petroni⁹ *Quod ſolum formæ decus eſt,cecidere capilli,*
Vernanteſq́. comas triſtis abegit hiems.
Nunc vmbra nudata ſua iam tempora mærent,
Areaq́. attritis ridet aduſta pilis.

O fal-

O fallax natura Deûm: quæ prima dediſti
Aetatis noſtræ gaudia, prima rapis.
**Anceps forma bonum mortalibus,* Sen. Hipp.
Exigui donum breue temporis,
Vt velox celeri pede laberis,
Non ſic prata vere nouo decentia
Aeſtatis calidæ diſpoliat vapor,
Sæuit ſolſtitio cûm medius dies,
Et noctem breuibus præcipitat rotis:
Langueſcunt folio lilia pallido,
Et gratæ capiti deficiunt roſæ.
Vt fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur, nullaq́. non dies
Formoſi ſpolium corporis abſtulit.
Res eſt forma fugax. –
**Vt alta ſiluas forma vernantes alit,*
Quas nemore nudo primus inueſtit tepor: Idem Herc. Oet.
At cûm ſolutos extulit Boreas Notos,
Et ſæua totas bruma decuſſit comas,
Deforme folijs adſpicis truncis nemus:
Sic noſtra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid ſemper, & fulget minus,
Malisq́. minus eſt: quidquid in nobis fuit
Olim petitum cecidit, & partu labat,
Materq́. multum rapuit ex illo mihi,
Aetas citato ſenior eripuit gradu.
**Non hoc ſemper eris, perdunt & gramina floreis,* Neme-ſianus; Ecl.4.
Perdit ſpina roſas, nec ſemper lilia candent,
Nec longum tenet vua comas, nec populus vmbras.

Donum forma breue eſt, nec ſe tibi cõmodat omnis.

Properit. 2.28. **Nec forma æternũ, aut cuiquã eſt fortuna perẽnis.*

Forma pudicitiæ contraria eſt, atque nociua.

Ouid. 1. Met. *– Sed te decor iſte quod optas*

Eſſe vetat, votoq́. tuo tua forma repugnat.

Idem Epiſt. 15. **Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.*

Iuuenalis 10. **Formam optat modico pueris, maiore puellis*

Murmure, cũ Veneris fanũ videt anxia mater, etc.

Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem

Ipſa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum

Accipere, atq. ſuam Rutilæ dare. filius autem

Corporis egregij miſeros trepidosq́. parentes

Semper habet. rara eſt adeò concordia formæ,

Atque pudicitiæ. –

Ter. And. *– Huius formam, atque ætatem vides:*

Nec clam te eſt, quàm illi nunc vtræq́. res inutiles

Et ad pudicitiam, & ad rem tutandam ſient.

Sen. Hipp. **Raro forma viris, ſæcula proſpice,*

Impunita fuit. –

Cuique ſua forma grata eſt.

Ouid. de medic. fac. *Eſt etiam placuiſſe ſibi quæcunque voluptas,*

Virginibus cordi, grataq́. forma ſua eſt.

Laudatas homini volucris Iunonia pennas

Explicat, & forma multa ſuperbit auis.

Forma donec mulieribus adeſt, diliguntur ab adoleſcentibus.

Ter. Heaut. *Quippe forma impulſi noſtra nos amatores colunt:*

Hæc vbi immutata eſt, illi ſuum animum aliò conferunt.

Forma

Forma tam mala, quàm bona latere nō poteſt.

Tam mala Therſiten prohibebat forma latere, Ouid. 4.
Quàm pulcra Nereus conſpiciendus erat. Pont. 13.

Formam ſuperbia comitatur.

Faſtus ineſt pulcris, ſequiturq́. ſuperbia formam. Ouid. 1. Faſt.

Forma vino perit.

Vino forma perit: vino corrumpitur ætas: Propert.
Vino ſæpe ſuum neſcit amica virum. 2.33.

FORNICATIO.

Fornicationis deteſtatio caſtigatioq́. vehemēs.

– Quid inter Hor. 1.
Eſt, in matrona, ancilla, pecceſ ne togata? Serm. 2.
– Quare, ne pœniteat te, Ibidem.
Deſine matronas ſectarier: vnde laboris
Plus haurire mali eſt, quā ex re decerpere fructus.

FORTITVDO.

Fortis eſt qui æquanimiter vtranque fortunam ſuſtinet.

Sperat infeſtis, metuit ſecundis Hor. 2.
Alteram ſortem bene præparatum Carm. 10
Pectus. –
**Rebus anguſtis animoſus, atque* Ibidem.
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimiùm ſecundo,
Turgida vela.

Fortiſsimus eſt, qui pati metuenda promptus eſt, ſi inſtent, & differre poteſt.

– For-

Lucanus 7. *– Fortiſſimus ille eſt,*
Qui promtus metuenda pati, ſi cominus inſtent,
Et differre poteſt.–

Forti viro omne ſolum patria eſt.

Ouid. 1. Faſt. *Omne ſolum forti patria eſt, vt piſcibus æquor,*
Vt volucri vacuo quidquid in orbe patet.

Stat. 8. Theb. **Omne homini natale ſolum. –*

Fortis miſer non dicitur.

Sen. Herc. fur. *Quemcunq. fortem videris, miſerum neges.*

Fortitudo affectu maximo appetenda non eſt, quia per ſe nociua eſt.

Iuuenalis 10. *– Viribus ille*
Confiſus perijt, admirandisq́. lacertis.

Fortitudo bonum fragile eſt.

Ouid. 15. Met. *– Fletq́. Milo ſenior, cùm ſpectat inanes*
Illos, qui fuerant ſolidarum more ferarum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.

Fortitudinem bonum fragile eſſe, & floris in morem citò euaneſcere, moraliter. Fabula illa de Aiace innuit, qui cùm ſeipſum interemiſſet, cruor ille in florem dicitur commutatus.

Ouid. 13. Met. *Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemq́ue, Iouemq́.*
Suſtinuit toties, vnam non ſuſtinet iram:
Inuictumq́. virum vicit dolor, arripit enſem:
Et meus hic certè eſt. an & hunc ſibi poſcit Vlyſſes?
Hoc, ait, vtendum eſt in me mihi, quiq́ue cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit,
Ne quiſquam Aiacem poſſit ſuperare, niſi Aiax.

Dixit

Dixit, & in pectus tum demum vulnera paſſum,
Qua patuit ferro, lethalem condidit enſem.
Nec valuere manus infixum educere telum:
Expulit ipſe cruor, rubefactaq. ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem.

Fortis à debili opprimitur quandoque.

Parua necat morſu ſpatioſum vipera taurum. Ouid. 2.
A cane non magno ſæpe tenetur aper. Remed.

FORTVNA.

Fortuna inſtabilis verſat hominum opera, ſecundum quoſdam.

- Sors omnia verſat. Virg.
**O fortuna potens, quàm variabilis:* Ecl. 9.
Tantum iuris atrox quæ tibi vindicas, Idem
*Euertiſq. bonos, *erigis improbos,* Opuſc. religiſ.
Nec ſeruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus.
Fortuna innocuos cladibus afficit,
Iuſtos illa viros pauperie grauat:
Indignos eadem diuitijs beat.
Hæc aufert iuuenes, & retinet ſenes,
Iniuſto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit, tranſit ad impios.
Nec diſcrimen habet, rectaq. iudicat:
Inconſtans, fragilis, perfida, lubrica.
Nec quos clarificat, perpetuò fouet:
Nec quos deſeruit, perpetuò premit.
**Res humanas ordine nullo* Sen. Hipp.

Fortuna regit, ſpargitque manu
Munera cæca, peiora fouens.

Manilius 3. **Fortunæ ſors prima data eſt. hoc illa per artem*
Cenſetur titulo: quia proxima continet in ſe
Fundamenta domus, domuiq́. hærentia cuncta.
Qui modus in ſeruis, qui ſit conſenſus in aruis.

Ouid. ad Liuiam. **Nempe per hos etiam fortuna iniuria mores*
Regnat, & incerta eſt hîc quoq. nixa rota.
Hîc quoq. ſentitur, ne quid non improba carpat,
Sæuit, & iniuſtum ius ſibi vbique facit.
Scilicet immunis ſi luctus vna fuiſſet
Liuia, fortunæ regna minora forent.

Lucanus 2. **Siue nihil poſitum eſt, ſed fors incerta vagatur,*
Fertq́ue, refertq́. vices, & habent mortalia caſum.
Sit ſubitum quodcunque paras. –

Plaut. Capt. **Fortuna humana fingit, arctatq́. vt lubet.*

Manilius. 2. **Quod fortuna ratum faciat, quis dicere falſum*
Audeat? & tantæ ſuffragia vincere ſortis?

Auſon. Epig. 140. **Fortuna nunquam ſiſtit in eodem ſtatu,*
Semper mouetur, variat, & mutat vices,
Et ſumma in imum vertit, ac verſa erigit.

Iſtorum omnium opinio eſt falſa, vt infrà titulo de Sapientia liquebit, & hic ex Ouidij Epiſtola 1.

– Careat ſucceßibus opto.
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Fortuna ſeu caſus diuinæ ſubijcitur poteſtati.

Ouid. 4. Pont. *Ludit in humanis diuina potentia rebus,*

Et certam præſens vix habet hora fidem.
**Rupis Achemeniæ ſcopulis, vbi verſa ſequentum* Boëth.
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax, 5.1.
Tigris & Euphrates vno ſe fronte reſoluunt,
Et mox adiunctis diſſociantur aquis.
Si coëant, curſumq. iterum reuocentur in vnum,
Confluat alterni quod trahit unda vadi.
Conueniant puppes, & vulſi flumine trunci,
Miſtaq. fortuitos implicet vnda modos.
Quos tamen ipſa vagos terræ decliuia caſus,
Gurgitis & lapſi defluus ordo regit.
Sic quæ permiſſis fluitare videtur habenis,
Fors patitur frenos, ipſaque lege meat.

Fortunam deam facere inſcitia eſt.

Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed te* Iuuenalis 10.
Nos facimus, Fortuna, Deam, cæloq. locamus. *habes.

Fortuna fortes timere dicitur, ignauos verò premere.

Fortuna fortes metuit, ignauos premit. Sen. Med.

Fortuna opes auferre poſſe dicitur, animum verò minimè.

Fortuna opes auferre, non animum poteſt. Sen. Med.

Fortunam proſperam retinens hic ſapiens habetur, aduerſam verò ſtultus.

Centum doctûm hominum conſilia, hæc vna deuicit Dea Plaut. Pſeud.
Fortuna: atque hoc verum eſt, perinde, & quiſque ea vtitur,
Ita præcellet, atq. exinde ſapere eũ omnes dicimus.

Bene

Bene vbi quid dicimus conſilium accidiſſe, hominem cautum eum
Eſſe declaramus:ſtultum autem illum, qui vortit malè.

Fortunæ,id eſt,præſentis vitæ bona fragilia inſtabiliaque ſunt.

Ouid. 4. Pont.3. *Quid facis ah demens? cur,ſi fortuna recedat,*
Naufragio lacrymas eripis ipſe tuo?
Hæc Dea non ſtabili quàm ſit leuis orbe fatetur,
Quæ ſummum dubio ſub pede ſemper habet.

Idem.3. Triſt.7. **Nempe dat,& quodcunq. libet fortuna,rapitque:*
Irus & eſt ſubitò,qui modò Crœſus erat.

Idem. 5. Triſt.9. **Paſſibus ambiguis fortuna volubilis errat,*
Et manet in nullo certa,tenaxq́. loco.
Sed modò læta manet, vultus modò ſumit acerbos,
Et tantum conſtans in leuitate ſua eſt.
Nos quoque floruimus: ſed flos fuit ille caducus,
Flammaq́. de ſtipula noſtra,breuisq́. fuit.

Hor.1. Carm. 34. *- Hinc apicem rapax*
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit:heic poſuiſſe gaudet.

Hor.3. Carm.29 **Fortuna ſæuo læta negotio,&*
Ludum inſolentem ludere pertinax.
Tranſmutat incertos honores.
Nunc mihi,nunc alij benigna.

Iuuenalis 7. **Si fortuna volet,fies de rhetore Conſul:*
Si volet hæc eadem,fies de Conſule rhetor.

Sen. Herc. fur. **Iniqua raro maximis virtutibus*
Fortuna parcit,nemo ſe tuto diu

Peri-

Periculis offerre tam crebris poteſt.
Quem ſæpe tranſit caſus, aliquando inuenit.
– Nec vlli præſtat velox
Fortuna fidem. – Idem
–– Rapida fortuna, ac leuis, Hipp.
Præcepsq́. regno eripuit, exſilio dedit. Idem. Med.
Confide regnis, cùm leuis magnas opes
Huc ferat, & illuc, caſus. –
**Quid me potens fortuna fallaci mihi* Idem
Blandita vultu, ſorte contentum mea Oct.
Alte extuliſti? grauius vt ruerem, edita
Receptus arce, totq́. proſpicerem metus?
*NERO. *Foruna noſtra cuncta permittit mihi.* Ibidem.
SEN. *Crede obſequenti parcius, leuis eſt Dea.*
**Dum leuibus male fida bonis fortuna faueret,* Boëth.
Pæne caput triſtis miſerat hora meum. l. 1.
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum,
Protrahit ingratas impia vita moras.
**Cum Polo Phœbus roſeis quadrigis* Idem. 2. 3
Lucem ſpargere cœperit,
Pallet albentes hebetata vultus
Flammis ſtella prementibus.
Cùm nemus flatu Zephyri tepentis
Vernis irrubuit roſis,
Spirat inſanum nebuloſus Auſter,
Iam ſpinis abeat decus.
Sæpe tranquillo radiat ſereno
Immotis mare fluctibus.
Sæpe feruentes Aquilo procellas

Verſo concitat æquore.
Rara ſi conſtat ſua forma mundo,
Si tantas variat vices,
Crede fortunis hominum caducis,
Bonis crede fugacibus.

Ter. Hec. **O fortuna, vt nunquam perpetuò es bona.*

Manilius 4. **Iccirco tanta eſt rerum diſcordia in æuo,*
Et ſubtexta malis bona ſunt, lacrymæq. ſequuntur
Vota, nec in cunctis ſeruat fortuna tenorem.
Vſqueadeo permixta fluit, nec permanet vſquam,
Amiſitq. fidem variando cuncta per omnes.
Non annis anni, non menſes menſibus vſque
Conueniunt, ſeq. ipſe dies, aliumq. relinquit.
Horaq. non vlli ſimilis producitur horæ.

Idem. 4. **Quid numerem euerſas vrbes, Regumq. ruinas,*
Inq. rogo Crœſum, Priamumq. in litore truncum,
Cui nec Troia rogus? quid Xerxem, maius et ipſo
Naufragium pelago? quid captos agmine Reges?

FRATRES.

Fratrum beneuolentia tenuis eſt.

Virg. 1. Aen. *- Regna Tyri germanus habebat*
Pygmalion, ſcelere ante alios immanior omnes.
Quos inter medius venit furor. ille Sichæum
Impius ante aras, atq. auri cæcus amore,
Clam ferro incautum ſuperat, ſecurus amorum
Germanæ: factumq. diu cælauit, & ægram
Multa malus ſimulans, vana ſpe ludit amantem.

Ouid. 1. Met. **Viuitur ex rapto; non hoſpes ab hoſpite tutus,*

Non

Non ſocer à genero: fratrum quoque gratia rara eſt.

– Impia circo Silius 16.

Innumero fratres cauea damnante furorem

Pro ſceptro armatis inierunt prælia dextris.

Is genti mos durus erat, patriumq́. petebant

Orbati ſoliū̃ lucis diſcrimine fratres.

– Nondum ille peractis Stat. 11. Theb.

Manibus, vltrices animam ſeruabat in iras.

Vtq́. ſuperſtantem, pronamq́. in pectore ſenſit:

Erigit occultè ferrum, vitæq́. labantis

Relliquias tenues odio ſuppleuit, & enſem,

Iam lætus fratri frater ſub corde reliquit.

**Ecce patrem nati perimunt, natosq́. parentes,* Manilius 4.

Mutuaq́. armati coëunt in vulnera fratres.

Romulus fratrem ſuum Remum regnandi cupiditate tractus interimi mandauit, quod foſſam tranſilierat.

**Hoc Celer vrget opus, quē Romulus ipſe vocarat:* Ouid. 4. Faſt.

Sintq́. Celer curæ, dixerat, iſta tuæ.

Ne'ue quis aut muros, aut factam vomere foſſam

Tranſeat: audentem talia dede neci.

Quod Remus ignorans humiles contemnere muros

Cœpit, & his populus dicere tutus erit?

Nec mora, tranſilijt: retrò Celer occupat auſum,

Ille premit duram ſanguinolentus humum.

**Acerba fata Romanos agunt,* Hor. 7. Epod.

Scelusq́ue fraternæ necis:

Vt immerentis fluxit in terram Remi

Sacer nepotibus cruor.

Lucanus 1. *Nulla fides regni ſocijs, omniſq́. poteſtas
Impatiens conſortis erit, nec gentibus vllis
Credite: nec longe fatorum exempla petantur,
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

FRAVDVLENTIA.

Fraudulenti virtute præditos ſæpiſsimè perdunt.

Ouid. 2. Faſt. Sic iterum, ſic ſæpe cadunt vbi vincere apertè
Non datur: inſidias, armaq́. tecta parant.
Fraude perit virtus. –

Fraudem fraude pellere licet.

Ouid. 3. Art. Iudice me, fraus eſt conceſſa repellere fraudem,
Armaq́. in armatos ſumere iura ſinunt.

FRVGALITAS.

Frugalitatis commendatio digniſsima.

Hor. 3. Carm. 16 – Bene eſt, cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

Idem 1. Epiſt. 2. *Quod ſatis eſt, cui contingit, nil amplius optet.

Idem 1. Serm. 1. *At, qui tantuli eget, quanto eſt opus, is neq. limo
Turbatā haurit aquā, neq. vitam amittit in vndis.

Ibidem. *Neſcis quò valeat nummus, quem præbeat vſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.

Suprà de his plura tit. de Natura, inuenies. Natura paucis &c.

Sen. Thyeſt. – O quantum bonum eſt
Obſtare nulli, carpere ſecuras dapes.

Humi iacentem ſcelera non intrant caſam,
Tutusq́. menſa carpitur anguſta cibus.

Exhortatio ad frugalitatem.

Viuite contenti caſulis,& collibus iſtis, Iuuenalis 14.
O pueri,Marſus dicebat,& Hernicus olim,
Veſtinusq́. ſenex.panem quæramus aratro
Qui ſatis eſt menſis. -
- Rure paterno Perſius 3.
Eſt tibi far modicum,purum,& ſine labe ſalinum,
Quid metuas? cultrixq́. foci ſecura patella.
Hoc ſatis. -
**Quidquid eſt domi,id ſat eſt habendum.* Plaut. Rud.

De frugalitate quorundam Principum ac Regum,nec non Philoſophorum.

- Contentus honeſto Claud.1. Ruf.
Fabricius paruo ſpernebat munera Regum,
Sudabatq́. graui Conſul Serranus aratro,
Et caſa pugnaces Curios anguſta tenebat.
Hæc mihi paupertas anguſtior,hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis:tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos,mihi donat inemtas
Terra dapes.rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes.
Hic radiant flores,& prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo.fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: hic mollis panditur herba
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes:
Hic auium cantus,labentis murmura riui.

Viuitur exiguo melius,&c.

Reliqua tit. de Natura ſcripta ſunt.

Iuuenalis 14. **Senſit Alexander,teſta cùm vidit in illa*
Magnum habitatorem,quantò felicior hic,qui
Nil cuperet,quàm qui totum ſibi poſceret orbem.

Ibidem. *- Menſura tamen quæ*
Sufficiat cenſus,ſi quis me conſulat,edam,
In quantum ſitis,atq. fames, & frigora poſcunt,
Quantum, Epicure,tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socrati ceperunt ante Penates.

Idem 15. **Pythagoras;cunctis animalibus abſtinuit,qui*
Tanquam homine,& ventri indulſit non omne legumen?
- Quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret,ſi nunc hæc monſtra videret.

Tibullus 1.1. **Me mea paupertas vitæ traducat inerti,*
Dum meus aßiduo luceat igne focus.

Ibidem. **Fictilia antiquus primum ſibi fecit agreſtis*
Pocula,de facili compoſuitq́. luto.

Martial. Apophor. **Aretina nimis ne ſperne vaſa,monemus:*
Lautus erat Tuſcis Porſena fictilibus.

Auſon. Epig. 9. **Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea Regem,*
Atque abacum Samio ſæpe oneraſſe luto.
Fercula gemmatis cùm poneret horrida vaſis,
Et miſceret opes,pauperiemq́. ſimul.
Quærenti cauſſam,reſpondit. Rex ego qui ſum
Sicaniæ,figulo ſum genitore ſatus.
Fortunam reuerenter habe,quicunq. repentè
Diues ab exilì progrediere loco.

-Sed

- Sed nulla aconita bibuntur Iuuen.
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula ſumes 10.
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
**Venenum in auro bibitur, expertus loquor.* Sen. Thyeſt.
- Regios luxus procul Idem
Eſt impetus fugiſſe. ſollicito bibant Hipp.
Auro ſuperbi. quàm iuuat nuda manu
Captaſſe fontem, ſi celer ſomnus premit,
Secura duro membra verſantem toro.
**Pectora pauper ſecura gerit.* Idem
Tenet è patula pocula fago, Herc.
Sed non trepida tenet ipſa manu: Oet.
Carpit faciles, vileſq. cibos,
Sed non strictos reſpicit enſes:
Aurea miſcet pocula ſanguis.

FVROR.

Furor amoris comes eſt.

Blanditiæ comites tibi erunt, terrorque, furorque, Ouid. 1.
Aſſiduè partes tuba ſecuta tuas. Amor. 2.

Furenti furioſoque cedendum eſt.

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori: Idem 1.
Difficiles aditus impetus omnis habet, Remed.
Stultus, ab obliquo qui cùm diſcedere poſſit:
Pugnat in aduerſas ire natator aquas.

Furentibus Deus obſtat.

- Deus ecce furentibus obſtat. Stat. 3. Theb.

Nimius furor euentu caret.

Sed caret euentu nimis furor, improba nunquam Claud. bello Get.

Q 4 *Spes*

Spes lætata diu.–

Furor maximus inſontem hominem reddit. (Id eſt,primus animi motus) quia in hominum poteſtate non eſt.

Sen. Herc. fur. *Solus te iam præſtare poteſt*
Furor inſontem.proxima puris
Sors eſt manibus,neſcire nefas.

FVTVRA.

Futura celari homines Deus voluit,vt timenti ſperare liceat.

Hor.3. Carm. 29. *Prudens futuri temporis exitum*
Caliginoſa nocte premit Deus:
Ridetq́ue ſi mortalis vltra
Fas trepidat.–

Lucanus 2. **Sit ſubitum quodcunque paras,ſit cæca futuri*
Mens hominum fati,liceat ſperare timenti.

Futura ſcire homini fas non eſt.

Stat. 3. Theb. *– Quid craſtina volueret ætas*
Scire nefas homini.–

Admonitio vt à futurorum inueſtigatione deſiſtant.

Hor.1. Carm.9. *Quid ſit futurnm cras,fuge quærere: &*
Quem Fors dierum cunque dabit,lucro
Appone.–

Idem 1. Carm.11. **Tu ne quæſieris ſcire,nefas,quem mihi, quem tibi*
Finem Dij dederint,Leuconoë:nec Babylonios
Tentaris numeros,vt melius, quidquid erit, pati:
Seu plures hiemes,ſeu tribuit Iupiter vltimam.

Futu-

Futura incerta ſunt.

Exitus in dubio eſt.– Ouid 2. Faſt.

–Noſtros fortuna labores

Verſat adhuc, caſusq́. iubet neſcire futuros. Silius 10.

G

GAVDIVM.

Extremum gaudij luctus occupat.

Gaudia principium noſtri ſunt ſæpe doloris. Ouid. 7. Met.

Poſt triſtitiam gaudium ſequitur.

Flebile principium melior fortuna ſecuta eſt. Ouid. 7. Met.

**Nulla dies adeò eſt auſtralibus humida nimbis,* Idem 4. Pont. 4.

Non intermiſsis vt fluat imber aquis.

**Nil adeò fortuna grauis miſerabile fecit,* Ibidem.

Vt minuat nulla gaudia parte malum.

**Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis.* Idem 6. Faſt.

GLORIA.

Gloria temporalis arte quæritur, necnon virtute.

Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis. Ouid. 2. Pont. 7.

**Facta ducis viuent, operoſaq́. gloria rerum* Idem ad Liuiam.

Hæc manet, hæc auidos effugit vna rogos.

Gloriæ cupido contra patriam quoſdam induxit.

Iuuenalis 10. *–Patriam tamen obruit olim*
Gloria paucorum,& laudis,tituliq. cupido.

Gloriæ ſeculi cupidus, cœli gloriam intueri debet,& tunc talis gloriæ pudebit, & ad hoc exhortatio pulcra.

Boëth.2.7. *Quicunq. ſolam mente præcipiti petit,*
Summumq. credit gloriam,
Latè patentes ætheris cernat plagas,
Arctumq. terrarum ſitum,
Breuem replere non valentis ambitum
Pudebit aucti nominis.

Gloriam temporalem ferè cuncti appetũt.

Val. Flaccus 1 *Si qua operis tanti domino conſurgere ponto*
Fama queat,tu ſola animos, mentemq. peruris
Gloria.te viridem videt, immunemq. ſenectæ,
Phaſidis in ripa ſtantem, iuuenesq. vocantem.

Gloriæ temporalis amor ad ardua homines impellit,nec non vires illis præbet.

Ouid 5. Triſt.13. *Deniq. non paruas animo dat gloria vires,*
Et facunda facit pectora laudis amor.
Idem 4. Triſt.3. **Ardua per præceps gloria vadit iter.*
Idem 4. Pont. 2. **Excitat auditor ſtudium,laudataq. virtus*
Creſcit,& immenſum gloria calcar habet.
Silius 6. **Arripuit, traxitq. virum fax mentis honeſtæ*
Gloria. –
Propert. 4.11. **Magnum iter adſcendo,ſed dat mihi gloria vires:*
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Vanè

Vanè glorioſorum caſtigatio digna.

Non ſat, tuum officium te feciſſe, ſi non id fama approbat? Ter. Phorm.

GRATIA.

Gratia tarda ingrata eſſe ſolet.

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratia nanq. Auſ.
Cùm fieri properat, grata magis. – Epig. 84

**Si bene quid facias, facias citò: nam citò factum* Idem
Gratum erit: ingratum gratia tarda facit. Epig. 85.

**Gratiaq́. officio, quod mora tardat, abeſt.* Ouid. 3. Pont. 4.

Gratia pro rebus gratis datis, debetur.

Gratia pro rebus meritò debetur inemtis. Ouid. 1. Amor. 10

Gratia pluma leuior eſt.

Si quid benefacias, leuior pluma eſt gratia: Plaut.
Si quid peccatum ſit, plumbeas iras gerunt. Pœn.

GRATITVDO.

Gratitudinis maximè demõſtratio digniſsima

Dij, ſi qua eſt cælo pietas, quæ talia curet, Virg. 2.
Perſoluant grates dignas, & præmia reddant Aen.
Debita. –

**Dij melius, quorum longè mihi maximus ille,* Ouid. in
Qui noſtras inopes noluit eſſe vias. Ibin.
Huic igitur meritas grates, vbicunq. licebit
Pro tam manſueto pectore ſemper agam.

**Ore ferant grates, quoniam non poſſumus ipſi,* Idem 2.
Dij tibi, qui referent, ſi pia facta vident. Pont. 11.

**Immemor illorum, veſtri non immemor vnquã,* Idem 4. Pont. 6.

Qui

Qui mala ſollicitè noſtra leuatis, ero.

Idem 4. Pont.15. **Semper inoblita repetam tua munera mente,*

Et mea me tellus audiet eſſe tuum.

Idem 1. Triſt. **Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis,*

Perpetuusq́. animæ debitor huius ero.

Spiritus hîc vacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo:

Quàm ſubeant animo meritorum obliuia noſtro,

Et longa pietas excidat iſta die.

Dij tibi ſint faciles, & opis nullius egentem

Fortunam præſtent, diſsimilemq́. meæ.

Idem 4. Pont. 5. **Pro quibus vt meritis referatur gratia, iurat*

Se fore mancipium tempus in omne tuum.

Nam priùs vmbroſa carituros arbore montes,

Et freta veliuolas non habitura rates,

Fluminaq́. in fontes curſu reditura ſupino,

Gratia quàm meriti poſsit abire tui.

Idem 5. Triſt.10. *–Dum, quod ô breue ſit, lumen ſolare videbo,*

Seruiet officio ſpiritus iſte tuo.

Plaut. Moſtell. **Nunquam ego illi poſsum gratiam referre, vt meritus eſt de me.*

Ter. Adelph. 2.3. **Quid ego nunc te laudem? ſatis certo ſcio:*

Nunquàm ita magnificè quidquam dicam, id virtus quin ſuperet tua.

Idem Adelph. 2.4. **Ah vereor coram in os te laudare amplius,*

Ne id aſſentandi magis, quàm quod habeam gratū, facere exiſtumes.

Stat.7. Theb. **Nec laudare ſatis, dignasq́. rependere grates*

Sufficiam: referent Superi.–

*Qua

Qua celebrem mea vota lyra? quas ſoluere grates Idem 4. Sil.2.
Sufficiam? non ſi pariter mihi vertice læto
Nectat odoratas & Smyrna, & Mantua lauros,
Digna loquar.–
-Grates perſoluere dignas Virg. 1. Aen.
Non opis eſt noſtræ, Dido, &c.
Dij tibi, ſi qua pios reſpectant numina, ſi quid
Vſquam iuſtitiæ eſt, & mens ſibi conſcia recti,
Præmia digna ferant.–

GVLA.

Guloſus & liber nullus eſſe poteſt.

Quæ virtus, & quanta, boni, ſit viuere paruo: &c. Hor.2. Serm.2.
Diſcite non inter lances, menſaſq. nitentes,
Cùm ſtupet inſanis acies fulgoribus, & cùm
Acclinis falſis animus, meliora recuſat.
Verùm hîc impranſi mecum diſquirite. cur hoc?
Dicam, ſi potero. malè verùm examinat omnis
Corruptus iudex.–

Guloſorum effectus, caſtigatioque acerrima.

Multos porrò vides, quos ſæpe eluſus ad ipſum Iuuenalis 11.
Creditor introitum ſolet exſpectare macelli,
Et quibus in ſolo viuendi cauſſa palato eſt, &c.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obſtantibus.–
–O prodiga rerum Lucanus 4.
Luxuries, nunquam paruo contenta paratu,
Et quæſitorum terra, pelagoq. ciborum

Ambi-

Ambitioſa fames, & lautæ gloria menſæ!
Stat. 4. Sil. 6. **Ah miſeri, quos noſſe iuuat, quid Phaſidis ales,*
Diſtet ab hiberna Rhodopes grue: quis magis anſer
Exſta ferat. cur Tuſcus aper generoſior Vmbro:
Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.

Guloſis delectabiliora eſſe dicuntur, quæ pluris emuntur.

Iuuenalis 11. *—Interius ſi*
Attendas, magis illa iuuant, quæ pluris emuntur.
Petronius. **Ingenioſa gula eſt; Siculo ſcarus æquore merſus*
Ad menſam viuus perducitur, atq. Lucrinis
Eruta litoribus vendunt conchylia cenas,
Vt renouent per damna famem, iam Phaſidis vnda
Orbata eſt auibus, mutoq́. in litore tantùm
Solæ deſertis adſpirant frontibus auræ.

H

HYPOCRISIS.

Hypocritarum caſtigatio digniſsima.

Iuuena. 2. *Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem*
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt, &c.
Loripidem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Graccos de ſeditione querentes?

Quis cœlum terris non miſceat, & mare celo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres: &c.
**Pelliculam veterem retinens, & fronte politus* Perſ. 5.
Aſtutam vapido geris ſub pectore vulpem.
**Vbi vultus ille, & ficta maieſtas viri,* Sen. Hipp.
Atq. habitus horrens, priſca, & antiqua appetens,
Morumq́. ſenium triſte, & adſpectu graue?
O vita fallax, abditos ſenſus geris,
Animisq́. plucram turbidis faciem induis.
Pudor impudentem cœlat, audacem quies,
Pietas nefandum, vera fallaces probant,
Simulantq́. molles dura. –

Hypocritę regnant, quia nigrum in candidum hoc eſt, malũ in bonum vertunt, & econtrà

**Naſcitur Autolicus furtum ingenioſus ad omne,* Ouid. 11. Met.
Qui facere aſſuerat, patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.
**Cedamus patria, viuat Arturius iſtic,* Iuuenalis 3.
Et Catulus: maneăt qui nigrũ in candida vertunt.

HOMO.

Homo ex anima & corpore compoſitus eſt.

Nos quoq. pars mundi, quoniam nõ corpora ſolũ, Ouid. 15 Met.
Verum etiam volucres animæ ſumus. –

Homo mundi pars nobiliſsima.

Sanctius his animal, mentisq́. capacius altæ Ouid. 1. Met.
Deerat adhuc: & quod dominari in cætera poſſet.

Natus

Natus homo eſt, ſiue hunc diuino ſemine fecit
Ille opifex rerum mundi melioris origo.

Homini tantum ſtatus rectus eſt datus, vt cæleſtia intueatur contempleturq́.

Ouid. 1. Met. *Pronaq́. cùm ſpectent animalia cetera terram,*
Os homini ſublime dedit, cælumq́. tueri
Boëth. 5. 5. *Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.*
Quàm varijs terras animalia permeant figuris!
Nanq. alia extẽto ſunt corpore, pulueremq́. verrũt,
Continuumq́. trahunt vi pectoris incitata ſulcum.
Sunt quibus alarũ leuitas vaga, verberetq́. ventos,
Et liquida longi ſpatia ætheris enatet volatu.
Hæc præſſiſſe ſolo veſtigia, greſſibusq́. gaudent
Vel virides campos tranſmittere, vel ſubire ſiluas.
Quæ varijs videas licet omnia diſcrepare formis.
Prona tamen facies hebetes valet ingrauare ſenſus
Vnica gens hominum celſum leuat altiùs cacumen,
Atq. leuis recto ſtat corpore, deſpicitq́. terras.
Hæc, niſi terrenus malè deſipis, admonet figura.
Qui recto cælum vultu petis, exeriſq́. frontem,
In ſublime feras animum quoq. ne grauata peſſum
Inferior ſidat mens corpore celſiùs leuato.
Silius 13. *Nonne vides hominũ, vt celſos ad ſidera vultus*
Suſtulerit Deus, ac ſublimia finxerit ora,
Cùm pecudes, volucrumq́. genus, formasq́. ferarũ,
Segnem, atq. obſcenam paſſim ſtrauiſſet in aluum.
Manilius 4. *—Proiecta iacent animalia cuncta,*
In terra, vel merſa vadis, vel in aëre pendent.
Omnibus vna quies, venter, ſenſusq́. per artus.

Et

Et quia conſilium non eſt, & lingua remiſſa,
Vnus & inſpectus rerum, vireſq. loquendi,
Ingeniumq. capax varias educit in arteis.
Hic partus, qui cuncta regit, ſeceſſit in orbem,
Et domuit terram ad fruges, animalia cepit,
Impoſuitq. viam Ponto, ſtetit vnus in arce
Erectus capitis, victorq. ad ſidera mittit
Sidereos oculos, propiusq. adſpectat Olympum,
Inquiritq. Iouem: nec ſola fronte Deorum
Contentus manet, & cælum ſcrutatur in aluo,
Cognatumq. ſequens corpus ſic quærit in aſtris.
**Quid menten traxiſſe polo, quid profuit altum* Claud.
Erexiſſe caput, pecudum ſi more pererrant rapt.
Auia? - Proſ.3.

Homines diuinorum tantum capaces ſunt, & hæc cognitio à mutorum grege eos ſeiũgit.

-Quis enim bonus, & face dignus Iuuenalis 15.
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credet mala? ſeparat hæc nos
A' grege mutorum, atq. ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumq. capaces,
Atq. exercendis, capiendiſq. artibus apti. &c.

Principium operationum ſuarum, ac exitum homines in Deo collocare debent.

Dijs, te minorem quod geris, imperas. Hor.3.
Hinc omne principium, huc refer exitum. Carm.6.

Hominum genus felix dicitur, ſi Dei amor, quo cælum regitur, ſuos animos regat.

O felix hominum genus, Boëth.2. 8.

Si veſtros animos amor,
Quo cælum regitur, regat.

Hominem miſericordem, & ad omnia promptum eſſe oportet.

Plaut. Moſtell. *Miſericordias tandem habere hominem oportet.*
**At quidem illuc ætatis qui ſit, nõ inuenies alterum*
Idem. Mol. *Lepidiorem ad omnes res, nec qui amicus amico ſit magis.*

Homines in malum proniores ſunt, quàm in bonum.

Ouid. 4. Faſt. *Sed nos in vitium credula turba ſumus.*
**Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:*
Hor. 1. Epiſt. 2. *Vt teipſum ſerues, non expergiſceris?–*
Iuuenalis 6. **Paucæ adcò Cereris vittas contingere dignæ.*
**Mobilis, & varia eſt ferme natura malorum.*
Idem 13. *Cùm ſcelus admittunt, ſupereſt cõſtantia: quid fas,*
Atq. nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus: tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris vno
Flagitio?–
Ter. Adelph. *–Nam tu quid agas,*
Vbi ſi quid bene præcipies nemo obtemperet?
Claud. 2 Eutrop. *–Paruæ poterunt impellere cauſſæ*
In ſcelus: ad mores facilis natura reuerti.

Homo ex lapidibus factus eſt poſt diluuium: quibus

quibus innuitur humanæ cõditionis miſeria.

Magna parens terra eſt, lapideſq. in corpore terræ Ouid. 1. Met.
Oſſa reor dici: iacere hos poſt terga iubemur.
Coniugis augurio quanquam Titania mota eſt,
Spes tamen in dubio eſt: adeò cœleſtibus ambo
Diffidunt monitis. ſed quid tentare nocebit?
Diſcedunt, velantq. caput, tunicasq. recingunt,
Et iuſſos lapides ſua poſt veſtigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, niſi ſit pro teſte vetuſtas?)
Ponere duriciem cœpere, ſuumq. rigorem,
Molliriq. mora, mollitaq. ducere formam.
Mox vbi creuerunt, naturaq. mitior illis
Contigit, vt quædam, ſic non manifeſta videri
Forma poteſt hominis, ſed vti de marmore cœpta,
Non exacta ſatis, rudibusq. ſimillima ſignis:
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit, verſa eſt in corporis vſum:
Quod ſolidum eſt, flectiq. nequit, mutatur in oſſa:
Quæ modò vena fuit, ſub eodem nomine manſit,
Inq. breui ſpatio ſuperorum numine ſaxa
Miſſa viri manibus faciem traxere virorum,
Et de femineo reparata eſt femina iactu.
Inde genus durum ſumus, experiensq. laborum,
Et documenta damus, qua ſimus origine nati.

Hominum pernicies maxima eſt homo, ſcilicet malus.

Lupus eſt homo homini, non homo, cùm qualis ſit non nouit. Plaut. Aſin.
Pernicies hominũ quæ maxima? ſolus homo alter. Bias per Auſ.

Homo alteri quod fecerit, hoc idem ab alio recipere debet.

Ouid.13. Met. *En eget auxilio, qui non tulit. vtq. reliquit,*
Sic linquendus erat. legem ſibi dixerat ipſe.

Hominum incommoda ſcire volenti, vnum, vel vnam domum intueri ſat eſt: quia ferè omnes æquè vitioſi ſunt.

Virg. 2. Aen. *Accipe nunc Danaum inſidias, & crimine ab vno*
Iuuená. 13. *Diſce omnes.–*
**Humani generis mores tibi noſſe volenti*
Sufficit vna domus. paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquàm illinc veneris, aude.

Homines corporalem ob valetudinem acquirendam & conſeruandam innumera ferè incommoda ſuſtinent, pro anima verò nec vnum vix ſuſtinere cæci volunt.

Ouid. 1. Remed. *Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur*
Eſſe, ſed vt valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamuis inuitus, amaros
Aeger, & oranti menſa negata mihi eſt.
Vt corpus redimas ferrum patieris, & ignes,
Arida nec ſitiens ora leuabis aqua.
Vt valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Hor. 1. Epiſt. 2. *–Nam cur*
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?

Homines amandi ſunt, non eorum munera.

Aut

Aut ego perpetuò famam ſine labe tenebo, Ouid.
Aut ego te potius, quàm tua dona ſequar. Epiſt.16.
Atque ea non ſperno.-

Homines elati atq. humiles ſunt, ſicut ſe res dant.

-Profectò hoc ſic eſt, vt puto Ter.
Omnibus nobis, vt res dant ſeſe, ita magni atq. hu Hec.
miles ſumus.

Hominis ornamentum barba eſt.

Nec mea quod rigidis horrent denſiſſima ſetis Ouid.3.
Corpora turpe puta: turpis ſine frondibus arbor, Met.
Turpis equus, niſi colla iubæ fluitantia velent.
Pluma tegit volucres, ouibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtæq. decent in corpore ſetæ.

Homo mortuus idem non eſt qui prius erat.

Hector erat tunc cùm bello certabat, & idem Ouid.3.
Tractus ab Aemonio non Hector equo. Triſt.11.

Humanæ miſeriæ deſcriptio ſeu expreſsio notabilis.

Optima quæq.' dies miſeris mortalibus æui Virg.3.
Prima fugit. ſubeunt morbi, triſtisq. ſenectus, Georg.
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.
**Puluis & vmbra ſumus.* Hor. 4. Carm.7.
-Nos vilis turba caducis. Stat.2.
Deſeruire bonis, ſemperq. optare parati, Sil.2.
Spargimur in caſus. celſa tu mentis ab arce
Deſpicis errantes, humanaq. gaudia rides.
**Editus in lucem iacuit ſine viribus infans.* Ouid.15. Met.

Mox quadrupes, rituq́. tulit ſua membra ferarum,
Paulatimq́. tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutisq́. aliquo conamine neruis.
Inde valens, veloxq́. fuit, ſpatiumq́. iuuentæ
Tranſit, & emeritis medij quoq. temporis annis
Labitur occiduæ per iter decliue ſenectæ:
Subruit hæc æui, demoliturq́. prioris
Robora.-

Corn. Gallus. **O quàm dura premit miſeros conditio vitæ,*
Nec mors humano ſubiacet arbitrio.
Dulce mori miſeris: ſed mors optata recedit:
At cùm triſtis erit, præcipitata venit.

HONOR.

Honores veri non ſunt fortuiti muneris.

Solon per Auſon. *Non erunt honores vnquam fortuiti muneris.*

Honorantur hodie non niſi diuites, quibus honores venum exponuntur.

Ouid. 1. Faſt. *In pretio pretium nunc eſt: dat cenſus honores,*
Cenſus amicitias: pauper vbique iacet.

Idem 3. Amor. 7. **Curia pauperibus clauſa eſt, dat cenſus honores:*
Inde grauis iudex, inde ſeuerus eques.

Honores ac opes vt ſtolidæ mentes ampliter accumulent imprecatio, quò poſtea illis liceat vera dona cognoſcere.

Boëth. 3. 8. *Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer?*
Opes, honores ambiant,
Et cùm falſa graui mole parauerint,
Tum vera cognoſcant bona.

Honoris non intermorituri intimatio.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit, Virg.
Dum thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ: Ecl. 5.
Semper honos, nomenq. tuum, laudesq. manebunt.
**In freta dum fluuij current, dum montibus vmbræ* Idem 1.
Luſtrabunt conuexa, polus dum ſidera paſcet: Aen.
Semper honos, nomenq. tuum, laudesq. manebunt.

Honorabilis viri, qui ab omnibus poëtis carmine celebretur digni, intimatio.

Nanq. fuit dignus ſenior, quem carmine Phœbus Nemeſianus.
Pan calamis, fidibusq. Linus modulantibus Orpheus Ecl. 1.
Concinerent, atq. acta viri, laudesq. ſonarent.

HOSPITALITAS.

Hoſpitibus. ſ. bonis quod confertur, conferenti quæſtus eſt.

In bono hoſpite, atque amico quæſtus eſt, quod ſumitur. Plaut. Mil.

Hoſpes eiicitur turpius quàm non admittitur.

Turpius eijcitur, quàm non admittitur hoſpes, Ouid. 5. Triſt. 7.

In hoſpitibus certum amorem non eſſe, ſuprà tit. de amore oſtenſum eſt.

Amor in hoſpitibus certus, &c.

Hoſpes ab hoſpite non eſt hodie tutus.

Viuitur ex rapto: non hoſpes ab hoſpite tutus. Ouid. 1. Met.

HVMILITAS.

Humiles Deus extollit, ſuperbos verò deprimit, humiliatq́.

Hor.1. Carm. 34. *-Valet ima ſummis*
Mutare: & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens.-

Idem 3. Carm. 4 *-Vim temperatam Dij quoq. prouehunt*
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Teſtis mearum centimanus Gigas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ.
Virginea domitus ſagitta.
Iniecta monſtris terra dolet ſuis:
Mæretq́. partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum.-

Claud. **Magna repente ruunt, ſumma cadunt ſubitò.*

Sen. Humili viro laus vera ſæpe contigit.

Thyeſt. *Laus vera humili ſæpe contigit viro.* lauera lode stain un homo dabene

IGNA-

I

IGNAVIA.

Ignauia admodum nocet.

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus, Ouid. 1. Pont. 6.
Vt capiant vitium, ni moueantur, aquæ?
Et mihi, ſi quis erat dicendi carminis vſus,
Deficit, eſtq́. minor factus inerte ſitu.

Ignauos premit fortuna.

Fortuna fortes metuit, ignauos premit, Sen. Med.

Ignauorum ac inertium reprehenſio, & ad virtutem amplexandam exhortatio illuſtris.

Ad poſſeſſa venis, præreptaq́. gaudia ſerus, Ouid. Epiſt. 16.
Spes tua lenta fuit, quod petis alter habet.
**Ite nunc fortes, vbi celſa magni* Boëth. 4.7.
Duxit exempli via. cur inertes
Terga nudatis? ſuperata tellus
Sidera donat.

Ignaui rectè cauent ne ſibi inuideatur.

Sibi ne inuideatur, ipſi ignaui rectè cauent. Plaut. Bacch.

IGNORANTIA.

Ignorantia quandoque excuſat.

Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ. Ouid. Epiſt. 19.

Ignorantiæ hominum reprehēſio grauis, quod in terrenis rebus ſapientiores ſunt, quàm in inquiſitione ſummi boni.

Eheu, quàm miſeros tramite deuio Boëth. 3. 8.
Abducit ignorantia.

Non aurum in viridi quæritis arbore,
Nec vite gemmas carpitis,
Non altis laqueos montibus abditis,
Vt piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi,
Tyrrhena captatis vada.
Ipſos quinetiam fluctibus abditos
Norunt receſſus æquoris,
Quæ gemmis niueis nuda feracior,
Vel quæ rubentis purpuræ,
Nec non quæ tenero piſce, vel aſperis
Præſtent echinis litora.
Sed quonam lateat, quod cupiunt bonum,
Neſcire cæci ſuſtinent:
Et, quod ſtelliferum trans abijt polum,
Tellure demerſi petunt.

Ignorare ea, quæ vnicuique in ſtatu ſuo ſcire conuenit, malum eſt non mediocre, nec non inertis.

Hor. 2. Serm. 6. *– Sed, quod magis ad nos*
Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus vtrum ne
Diuitijs homines, an ſint virtute beati:
Quid'ue ad amicitias, vſus, rectumu'e trahat nos:
Et quæ ſit natura boni, ſummumq. quid eius.

Sen. Oct. **Inertis eſt neſcire quid liceat ſibi.*

Ignorans & indoctus non eſt poëta vocandus.

Hor. Art. *Deſcriptas ſeruare vices, operumq. colores,*
Cur ego, ſi nequeo, ignoroque, poëta ſalutor?

Cur neſcire pudens praué, quàm diſcere malo?

Ignorantia malorum iners remedium eſt.

Iners malorum remedium ignorantia eſt. Sen. Oedip.

IGNOTA.

Ignota quæque difficilia videntur, cognita verò facilia.

– Hæc, dum incipias, grauia ſunt, Ter.

Dumq. ignores: vbi cognoueris, facilia. – Heaut.

Ignoti nulla cupido. 5.5.

Quod latet ignotum eſt, ignoti nulla cupido. Ouid. 3.

Fructus abeſt, facies cùm bona teſte raret. Art.

Ignotæ rei nullus reſpectus.

Tu licet & Thamyram ſuperes, atq. Orphea cantu, Ouid. 3.

Non eris ignotæ gratia magna lyræ. Art.

Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles,

Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.

IMPERITIA.

Imperito homine cur nihil ſit iniuſtius.

Homine imperito nunquam quidquam iniuſtius, Ter.

Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat. Adelph. 1.2.

IMPERIVM.

Imperium in bonos difficile non eſt.

Facile eſt imperium in bonis, Plaut.

Imperium amicitia adiunctum ſtabilius Mil.

eſt, quàm quod vi fit.

Nimium ipſius durus eſt, præter æquũq́ue, et bonũ: Ter. Adelph. 1.1

Et

Et errat longè mea quidem ſententia,
Qui imperium credat grauius eſſe, aut ſtabilius,
Vt quod fit, quàm illud, quod amicitia adiungitur.
Mea eſt ſic ratio, & ſic in animum induco meum.
Malo coactus qui ſuum officium facit,
Dum id reſcitum iri credit, tantiſper cauet:
Si ſperat fore clam, rurſum ad ingenium redit.
Quem beneficio adiungas, ille ex animo facit,
Studet par referre: præſens, abſensq́. idem erit.

IMPOSSIBILE.

Impoſsibilia fieri exigentis, intimatio perpulcra.

Plaut. Moſt. *Vna opera ebur atramento candefacere poſtulas.*

Impoſsibilitatis expreſsiones.

Virg. Ecl. 1. *Ante leues ergo paſcentur in æthere cerui,*
Et freta deſtituent nudos in litore piſces:
Ante, pererratis amborum finibus, exſul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,
Quàm noſtro illius labatur pectore vultus.

Ouid. in Ibin. **Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,*
Iunctaq́. cum Luna lumina Solis erunt:
Parsq́. eadem cæli Zephyros emittet, & Euros,
Et tepidus gelido ſtabit ab axe Notus.

Ibidem. **Et ver autumno, brumæ miſcebitur æſtas,*
Atque eadem regio, veſper & ortus erit:
Quàm mihi ſit tecum, poſitis, quæ ſumſimus, armis
Gratia, commiſsis improbe rupta tuis:
Quàm dolor hic vnquam ſpatio euaneſcere poſsit,
Leniat

Leniat aut odium tempus,& hora meum.
Pax erit hæc nobis,donec mihi vita manebit,
Cum pecore infirmo quæ ſolet eſſe lupis.
**Amat Thyeſten frater? æthereas priùs* Sen. Thyeſt. Act.3.
Perfundet Arctos pontus,& Siculi rapax
Conſiſtat æſtus vnda,& Ionio ſeges
Matura pelago ſurget,& lucem dabit
Nox atrox terris: antè cùm flammis aquæ,
Cum morte vita,cum mari ventus fidem,
Fœdusque iungent. –
**Longa dies citior brumali tempore, noxq́.* Ouid. 2. Pont.4.
Tardior hiberna ſolſtitialis erit.
Nec Babylon æſtus,nec frigora pontus habebit,
Calthaq́. Peſtanas vincet odore roſas,
Quàm tibi noſtrarum veniant obliuia rerum.
**Nam priùs incipient turres vitare columbæ,* Ouid.1. Pont.7.
Antra feræ,pecudes gramina,mergus aquas,
Quàm malè ſe præſtet veteri Græcinus amico.
**Cinyphiæ ſegetis citiùs numerabis ariſtas,* Ouid.2. Pont.7.
Altaq. quàm multis floreat Hybla thymis,
Et quot aues motis nitantur in aëra pennis,
Quotq́.natent piſces æquore, certus eris,
Quàm tibi noſtrorum ſtatuatur ſumma laborum,
Quos ego ſum terra,quos ego paſſus aqua.
**Nominis ante mei venient obliuia nobis,* 2.Pont. 11.
Pectore quàm pietas ſit tua pulſa meo.
Et priùs hanc animam vacuas reddemus in auras,
Quàm fiat meriti gratia vana tui.
**Sambucam citius caloni aptaueris alto.* Perſius.5

Nam-

Olymp. Nemeſ. Ecl.1. *Namq. prius ſiccis phocæ naſcentur in aruis,
Hirſutusq́. freto viuet leo, dulcia mella
Sudabunt taxi, confuſis legibus anni,
Antè dabit flores autumnus, ver dabit vuas,
Meſſem triſtis hiems, æſtas tractabit oliuas,
Quàm taceat Melibœe tuas mea fiſtula laudes.

Claud. Paneg. in Probum. *Antè dabunt hiemes Nilum, per flumina damæ
Errabant, glacieq́. niger damnabitur Indus,
Ante Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Interciſa dies refugos vertetur in ortus,
Quàm Probus à noſtro poſsit diſcedere ſenſu.

Idem.1. Eutropi. *Iam teſtudo volat, profert iam cornua vultur,
Prona petunt retro fluuij vada, Gadibus ortum
Armenij texere diem, iam frugibus aptum
Aequor, & aſſuetum ſiluis delphina videbo,
Iam cochleis homines iunctos: & quidquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India velis.

INCONTINENTIA.

Mulieres incontinentes ſunt magis, quàm viri.

Propert. 3.17. Obijcitur toties à te mihi noſtra libido,
Crede mihi, vobis imperat illa magis.
Vos vbi contemti rupiſtis frena pudoris,
Neſcitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incenſas citiùs ſedetur ariſtas,
Fluminaq́. ad fontis ſint reditura caput,
Et placidum Syrtes portum, & bona litora nautis
Præbeat hoſpitio ſæua Malea ſuo,

Quàm

Quàm poſsit veſtros quiſquam reprehẽdere curſus,
Et rapidæ ſtimulos frangere nequitiæ.
Teſtis, Cretæi faſtus quæ paſſa iuuenci
Induit abiegnæ cornua falſa bouis:
Teſtis Theſſalico flagrans Salmonis Enipeo,
Quæ voluit liquido tota ſubire Deo.
Crimen & illa fuit patria ſuccenſa ſenecta,
Arboris in frondes condita Myrrha nouæ.
Nam quid, Medeæ, referam, quo tempore matris
Iram natorum cæde piauit amor?
Quidu'e Clytemneſtræ, propter quam tota Mycenis
Infamis ſtupro ſtat Pelopea domus?
Tuq́. ô Minoa venundata Scylla figura,
Tondens purpurea regna paterna coma.
Hanc igitur dotem virgo deſponderat hoſti:
Niſe tuas portas fraude recluſit amor.

INFAMIA.

Infamia eſt immortalis, igitur ſummopere vitanda eſt.

Pater, hominum immortalis eſt infamia, Plaut. Perſ.
Etiam tum viuit, cùm eſſe credas mortuam.

Paupertas fit grauior ſi ad illam accedat infamia.

Quanquam res noſtræ ſunt pater pauperculæ: Plaut. Perſ.
Modicè, & modeſtè melius eſt vitam viuere.
Nam ſi ad paupertatem admigrant infamiæ,
Grauior paupertas fit, fides ſubleſtior.

Infamia aliena teneros animos ſæpe à vitijs abſterret,vt funus vicinũ ægros ab inferenda morte.

Hor. 1. Serm. 4. *–Auidos vicinum funus vt ægros*
Exanimat,mortisq́. metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitijs. –

INFANTIA.

Infantis miſeria quæ ſit.

Ouid.15. Met. *Editus in lucem iacuit ſine viribus infans.*
Lucret.5 **Tum porrò puer,vt ſæuis proiectus ab vndis*
Nauita,nudus humi iacet,infans,indigus omni
Vitai auxilio, cùm primum in luminis oras
Nixibus ex aluo matris natura profudit:
Vagituq́. locum lugubri complet,vt æquum'ſt,
Cui tantum in vita reſtet tranſire malorum.

Infantia pueritia'ue veri adſimulatur.

Ouid.15. Met. *Nam tener & lactens,pueriq́.ſimillimus æuo*
* Nitens *Vere nouo eſt:tunc herba *recens,& roboris expers*
Turget,& inſolida eſt,& ſpe delectat,agreſtes, &c.

INFERNVS.

Infernales Furiæ tres ſunt, quæ nocentes aſsiduè,acriterque cruciare dicuntur.

Ouid. in Ibin. *Sic tibi de Furijs ſcindat latus vnà flagello,*
Vt ſceleris numeros confiteare tui.
Altera Tartareis ſectos dabit anguibus artus,
Tertia fumantes incoquet igne genas.

Inferni

Inferni cruciatus innumeri petunt.
*Mille capax aditus, & apertas vndiq. portas Ouid. 4.
Vrbs habet: vtq. fretum de tota flumina terra, Met.
Sic omnes animas locus accipit ille, nec vlli
Exiguus populo eſt, turbamu'e accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore, & oſsibus vmbræ.
*In loca ab Eliſijs diuerſa fugabere campis, Idem in
Quaq́. tenet ſedes noxia turba, coles. &c. Ibin.
Quæq́. gerunt humeris perituras Belides vndas,
Exſulis Aegypti turba cruenta nurus.
*Quid iuuat durum properare fatum? Sen.
Omnis hæc magnis vaga turba terris Herc.
Ibit ad Manes, facietq́ue inerti fur.
Vela Cocyto.
*Longus ad Manes properatur ordo Idem
Agminis mæſti. - Oed.
*Tum demum ad Manes perfecto munere Erinnys Silius 2.
Iunoni laudata redit, magnamq́. ſuperba
Exſultat rapiens ſecum ſub Tartara turbam.
*Sunt apud infernos tot millia formoſarum: Propert.
Pulcra ſit in ſuperis ſcilicet vna locis. 2.28.
Vobiſcum eſt Iope, vobiſcum candida Tyro,
Vobiſcum Europe, nec proba Paciphaë,
Et quod Troia tulit, vetus & quot Achaia formas,
Et Phœbi, & Priami diruta regna ſenis,
Et, quæcunq. erat in numero Romana puella,
Occidit: has omneis ignis auarus habet.
*Conueniunt animæ, quantas violentior Auſter Claud. 1
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres Rapt.

Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas
Cunctaq. præcipiti ſtipantur ſæcula curſu
Inſignem viſura nurum. –

Silius 13. **Regna, ait, hîc tenebras agitant, volitantque per*
vmbras,
Innumeri quondam populi: domus omnibus vna:
In medio vaſtum latè ſe tendit inane.
Huc quidquid terræ, qdquid freta, & igneus æther
Nutriuit primo mundi genitalis ab æuo,
Mors communis agit, deſcendant cuncta, capitque
Campus iners quantum interijt, reſtatq. futurum.

Inferni initium ſeu via.

Virg. 6. Aen. *– At læua malorum*
Exercet pœnas, & ad impia Tartara mittit.

Ouid. 4. Met. **Eſt via decliuis funeſta nubila taxo,*
Ducit ad infernas per multa ſilentia ſedes,
Styx nebulas exhalat iners, Vmbræq. recentes
Deſcendunt illac, ſimulacraq. functa ſepulcris.
Pallor hiemsq. tenet latè loca ſenta, nouiq.
Qua ſit iter Manes Stygiam quod ducat ad vrbem
Ignorant, vbi ſit nigri fera regia Ditis.

Sen. Herc. fur. **Spartana tellus nobile attollit iugum,*
Denſis vbi æquor Tænarus ſiluis premit:
Hîc ora ſoluit Ditis inuiſi domus,
Hiatq. rupes alta, & immenſo ſpecu
Ingens vorago faucibus vaſtis patet,
Latumq. pandit omnibus populis iter.
Hinc ampla vacuis ſpatia laxantur locis:
In quæ omne merſum pereat humanum genus,

Nec

Nec ire labor, ipſa deducit via:
Vt ſæpe puppes æſtus inuitas rapit,
Sic pronus aër vrget. –
**Hîc vicina palus fama eſt: Acherontis ad vndas* Silius 12.
Pandere iter, cæcas ſtagnante voragine fauces,
Laxat & horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumq́. nouo perturbat lumine Manes.
**Hoc, vt fama, loco pallentes deuius Vmbras* Stat. 2. Theb.
Trames agit, nigroq́. Iouis vacua atria ditat
Mortibus, Arcadij perhibent ſi vera coloni.
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroq́. tumultu
Feruet ager: ſæpe Eumenidum vocesq́ue manusq́.
In medium ſonuere diem, lethiq́. triformis
Ianitor agricolas campis auditus abegit.
**Ingenti iacet ore Chaos, quod pondere feſſam* Val. Flaccus 1.
Materiem, lapſumq́. queat conſumere mundum.
Hîc geminæ æternum portæ, quarum altera dura
Semper lege patens, populusq́. Regesq́. receptat.
**Eſt locus extremum pandit qua Gallia litus* Claud. 1. Ruf.
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlyſſes
Sanguine libato populum mouiſſe ſilentûm.
Illic Vmbrarum tenui ſtridore volantûm,
Flebilis auditur queſtus, ſimulacra coloni
Pallida, defunctasq́. vident migrare figuras.
**Eſt locus infauſtis, quo conciliantur in vnum* Idem 2. Ruf.
Cocytus, Phlegethonq́. vadis, inamœnus vterq.
Alueus: hîc voluit lacrymas, hîc igne redundat.
Turris per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur, ſolidoq́. rigens adamante, ſiniſtrum

Proluit igne latus, dextra Cocytia fundit
Aequora, triſte gemens & fletu concita plangit.
Huc poſt emeritam mortalia ſæcula vitam
Deueniunt, vbi nulla manent diſcrimina fati,
Nullus honor, vanoq́. exutum nomine Regem
Perturbat plebeius egens. –

An ſit inferni pœna aliqua, & quod non ſit, ſecundum quorundam inſulſam opinionem.

Sen. Herc. fur. *– Vera ne eſt fama, inferis*
Tam fera reddi iura, & oblitos ſui
Sceleris nocentes debitas pœnas dare?
Quis iſte veri rector, atque æqui arbiter?

Idem Troad. *– Tænara, & aſpero*
Regnum ſub domino, limen & obſidens
Cuſtos, non facili Cerberus oſtio
Rumores vacui, verbaq́. inania,
Et par ſollicito fabula ſomnio.

Lucret. 3 *– Poſt mortem denique noſtram*
Num quid ibi horribile apparet? nũ triſte videtur
Quidquam? non'ne omni ſomno ſecurius exſtat?
Atq. ea nimirum quæcunq. Acheronte profundo
Prodita ſunt eſſe, in vita ſunt omnia nobis:
Nec miſer impendens magnum timet aëre ſaxum
Tantalus, vt fama'ſt, caſſa formidine torpens:
Sed magis in vita Diuûm metus vrget inanis
Mortales, caſumq́. timent, quem cuiq. ferat ſors.
Nec Tityon volucres ineunt Acheronte iacentem.
Sed Tityus nobis hîc eſt in amore iacentem,
Quem volucres lacerant, atq. exeſt anxius angor,

Aut

Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ,&c.

Inferni pœna diuerſa eſt ſecundum hominum merita.

Nec non & Tityon, terræ omniparentis alumnum, Virg. 6. Aen.
Cernere erat:per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur,roſtroq́. immanis vultur adunco
Immortale iecur tundens,fecundaq́. pœnis
Viſcera,rimaturq́. epulis,habitatq́. ſub alto
Pectore:nec fibris requies datur vlla renatis.
Quid memorem Lapithas,Ixiona,Pirithoumque?
Quos ſuper alta ſilex iam iam lapſura,cadentique
Immmet adſimilis.lucent genialibus altis
Aurea fulcra toris,epulæq́. ante ora paratæ
Regifico luxu. Furiarum maxima iuxta
Accubat, & manibus prohibet contingere menſas,
Exſurgitq́. facem attollens,atq. intonat ore.
Hic,quibus inuiſi fratres,dum vita manebat,
Pulſatus'ue parens,& fraus innexa clienti:
Aut qui diuitijs ſoli incubuêre repertis,
Nec partem poſuêre ſuis:quæ maxima turba eſt:
Quiq́. ob adulterium cæſi,quiq. arma ſecuti
Impia, nec veriti dominorum fallere dextras
Incluſi pœnam exſpectant.—
**Saxum ingens voluunt alij,radijsq́. rotarum* Ibidem.
Diſtricti pendent.ſedet,æternumq́. ſedebit
Infelix Theſeus,Phlegyasq́. miſerrimus omnes
Admonet,& magna teſtatur voce per vmbras.
Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.
Vendidit hic auro patriam, dominumq́. potentem

Impoſuit:fixit leges pretio, atq. refixit.
Hic thalamum inuaſit natæ, vetitosq́. Hymenæos.
Auſi omnes immane nefas, auſoq́. potiti.
Non, mihi ſi linguæ centum ſint, oraq́. centum,
Ferrea vox, omnes ſcelerum comprendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſem,
Ibidem. **Quin, & ſupremo cùm lumine vita reliquit,*
Non tamen omne malũ miſeris, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt peſtes: penitusq́. neceſſe eſt
Multa diu concreta modis inoleſcere miris.
Ergo exercentur pœnis, veterumq́. malorum
Supplicia expendunt. aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos. alijs ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.
Quiſque ſuos patimur Manes. –
Ouid. 4. Met. **Parsq́. forum celebrant, pars imi tecta Tyranni,*
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
Exercent: aliam partem ſua pœna coërcet. &c.
Viſcera præbebat Tityus lanianda, nouemq́.
Iugeribus diſtractus erat. tibi Tantale nullæ
Deprenduntur aquæ, quæq́. imminet, effugit arbor.
Aut petis, aut vrges ruiturum Siſyphe ſaxum.
Voluitur Ixion, & ſe ſequiturq́ue, fugitq́ue.
Moliriq́. ſuis lethum patruelibus auſæ
Aſsiduæ repetunt, quas perdant, Belides vndas.
Hor. 2. Carm. 13 **Quàm pæne furuæ regna Proſerpinæ,*
Et iudicantem vidimus Aeacum,
Sedesq́. diſcretas piorum, &
Aeolijs fidibus querentem

Sapphô

Sapphô puellis de popularibus,
Et te ſonantem plenius aureo
Alceæ plectro dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli!
**Viſendus ater flumine languido* Hor.2. Carm.14
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatusq́. longi
Siſyphus Aeolides laboris.
**Quod quiſq. fecit patitur, auctorem ſcelus* Sen. Herc. fur.
Repetit, ſuoq́. premitur exemplo nocens.
**Has inter formas coniux Iunonis Auernæ* Silius 13.
Suggeſtu reſidens cognoſcit crimina Regum.
Stant victi, ſeroq́. piget ſub iudice culpæ.
Circumerrant Furiæ, pœnarumq́. omnis imago.
Quàm vellent nunquam ſceptris fulſiſſe ſuperbis.
Inſultant duro imperio, non digna, non æqua. &c.
Non licitum viuis, tandem permiſſa quæruntur.
Tunc alius ſæuis religatur rupe catenis,
Aſt alius ſubigit ſaxum, perq́. ardua montis
Vipereo domat hunc æterna Megæra flagello.
Talia lethiferis reſtant patienda Tyrannis.
**Forte ſedens media regni infelicis in arce* Stat. 1. Theb.
Dux Erebi, populos poſcebat crimina vitæ
Nil hominum miſerans, iratusq́. omnibus Vmbris.
Stant Furiæ circum, variæq́. ex ordine Mortes,
Sæuaq́. multiſonas exercet Pœna catenas.
Fata ferunt animas, & eodem pollice damnant.
**Quippe nec in ventos, nec in vltima ſoluimur oſſa.* Val. Flaccus 3.
Ira manet, duratque dolor. –

Ibidem. **Quiſq.ſuos ſontes, inimicaq. pectora pœnis*
Implicat,& varia meritos formidine pulſat.
At quibus in vita maduerunt ſanguine dextræ,
Si fors ſæua tulit miſeros,vel proxima culpa,
Hos varijs mens ipſa modis agit, & ſua carpunt
Facta vires reſides:etiam nil amplius auſi
In lacrymas,humilesq. metus,ægramq. fatiſcunt
Segnitiem. –

Tibullus 1.3. **At ſcelerata iacet ſedes in nocte profunda*
Abdita,quam circum flumina nigra ſonant.
Tiſiphoneq. impexa feros pro crinibus angues
Sæuit,& huc illuc impia turba fugit.&c.
Illic Iunonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rota,
Porrectusq. nouem Tityus per iugera terræ,
Aſsiduas atro viſcere paſcit aues.
Tantalus eſt illic,& circum,ſtagna:ſed acrem
Iam iam poturi deſerit vnda ſitim.
Et Danai proles,Veneris quòd numina læſit,
In caua lethæas dolia portat aquas.

Ouid. in Ibin. **Poma pater Pelopis præſentia quærit, & idem*
Semper eget, liquidis ſemper abundat aquis.
Iugeribusq. nouem, qui ſummus diſtat ab imo,
Viſceraque aſsiduè debita præbet aui.

Inferni cuſtos Cerberus eſt iuxta Poëtarum figmentum.

Tibullus 1.3. *Tum niger in turba ſerpentum Cerberus ore*
Stridet,& æratas excubat ante fores.

Virg.6. Aeñ. **Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci*
Perſonat

Perſonat, aduerſo recubans immanis in antro.

Quid autem ſibi hoc figmenti velit,
Lucretius interpretatur.

Cerberus & Turiæ iam verò, & lucis egenus Lucret. 3
Tartarus, horriferos eructans faucibus æſtus,
Qui neq. ſunt vſquam, nec poſſunt eſſe profectò,
Sed metus in vita pœnarum pro malefactis
Eſt inſignibus inſignis, ſcelerisq. **numella,* * Iuela
Carcer, & horribilis de ſaxo iactus deorſum,
Verbera, carnifices, robur, pix, lamina, tedæ:
Quæ tamen & ſi abſunt, at mens ſibi conſcia facti
Præmetuens. adhibet ſtimulos, torretq. flagellis:
Nec videt intereà, qui terminus eſſe malorum
Poßit, nec quæ ſit pœnarum deniq. finis,
Atq. eadē metuit magis, hæc ne in morte graueſcāt:
Hinc Acheruſia fit ſtultorum deniq. vita.

Inferni pœna æterna eſt.

Nec mortis pœnas mors altera finiet huius, Ouid. in Ibin.
Horaq. erit tantis vltima nulla malis.
**Eſſe aliquos Manes, & ſubterranea regna,* Iuuenalis 2.
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atq. vna tranſire vadum tot millia cymba.
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, Maneſq. Camilli?
Quid Cremeræ legio, & Cannis cōſumta iuuentus,
Tot bellorum animæ? &c.
**Sedibus Elyſijs, campoq. expulſa piorum* Lucanus 3.
Ad Stygias, inquit, tenebras, Maneſq. nocentes

Poſt bellum ciuile trahor.–

Sen. Herc. fur. *–Certus incluſos tenet*
Locus nocentes, vtq. fert fama, impios
Supplicia vinculis ſæua perpetuis domant.
Rapitur volucri tortus Ixion rota.
Ceruice ſaxum grande Siſyphea ſedet.
In amne medio faucibus ſiccis ſenex
Sectatur vndas, abluit mentum latex,
Fidemq. cùm iam ſæpe decepto dedit,
Perit vnda in ore, poma deſtituunt famem.
Præbet volucri Tityus æternas dapes,
Vrnasq. fruſtra Danaides plenas ferunt.
Errant furentes impiæ Cadmeides,
Ibidem. *Terretq. menſas auida Phineas auis.*
**Qualis eſt nobis animus remota*
Luce, cùm mæſtus ſibi quiſq. ſenſit
Obrutum tota caput eſſe terra.
Stat Chaos denſum, tenebræq. turpes,
Et color noctis malus, & ſilentis
Otium mundi, vacuæq. nubes.
Sera nos illo referat ſenectus.
Ibidem. **Nemo ad id ſerò venit, vnde nunquam,*
Cùm ſemel venit, potuit reuerti.
Silius 15. *–Sed fœdere certo*
Degeneres tenebris animas damnauit Auernis.
Stat. 4. Theb. **Tartareæ ſedes, & formidabile regnum*
Mortis inexpletæ, tuq. ô ſæuiſſime fratrum
Cui ſeruire dati Manes, æternaq. ſontum
Supplicia, atq. ima famulantur regia mundi

Sol-

Soluite pulſanti loca muta.–

**Audiris genitor, vulgusq́. exſangue propinquat,* Ibidem.
Panditur Elyſium Chaos, & telluris opertæ
Deſilit vmbra rapax, ſiluæq́. & nigra pateſcunt
Tartara, liuentes Acheron eiectat arenas,
Fumidus atra vadis Phlegethon incendia voluit.
Et Styx diſcretis interflua Manibus obſtat
Ipſum pallentem ſolio, circumq́. miniſtras
Funeſtorum operum Eumenides, Stygiæq́. ſeueros
Iunonis thalamos, & mæſta cubilia cerno.
In ſpeculis Mors atra ſedet, dominiq́. ſedentes
Adnumerat populos, maior ſupereminet ordo.

**Ite truces animæ, funeſtaq́. Tartara letho* Stat. 11.
Polluite, & cunctas Crebi conſumite pœnas. Theb.

**Ad Manes ignare fugis, nec flectere Parcas,* Idem 3.
Aut placare malæ datur aſpera numina Lethes. Sil. 3.

–Cùm deinde tremendi Val.
At ſolium venêre Iouis, queſtuq́. nefandam Flaccus 3
Edocuere necem.–

–Tu damnatura nocentes, Claud. 2
Tu requiem latura pijs, te iudice ſontes Rapt.
Improba cogentur vitæ commiſſa fateri.

Apud inferos animarum iudices Aeacus, Minos, & Rhadamãthus eſſe dicuntur, eo quòd in hac vita iuſtiſsimi fuerunt.

Aeacus huic pater eſt, qui iura Silentibus illic Ouid. 13.
Reddit vbi Aeoliden ſaxũ graue Siſyphon vrget. Met.

**Noxia mille modis lacerabitur Vmbra, tuaſq́.* Idem in
Aeacus in pœnas ingenioſus erit. Ibin.

**Et*

Hor. 2. Carm. 13 *Et iudicantem vidimus Aecaum.*
Ereptum Stygijs fluctibus Aecaum
Idem. 4. Carm. 8. *Virtus, & fauor, & lingua potentum*
Vatum, diuitibus conſecrat inſulis.
Virg. 6. Aen. * *Cnoſſius hæc Rhadamanthus habet duriſſima regna,*
Caſtigatq́. auditq́. dolos, ſubigitq́. fateri,
Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortem.
Sen. Herc. fur. *Non vnus alta ſede quæſitor ſedens,*
Iudicia trepidis ſera ſortitur reis.
Auditur illo Cnoſſius Minos foro,
Rhadamanthus ille, Thetidis hoc audit ſocer.
Stat. 4. Theb. *Arbiter hos dura verſat Cortinius vrna,*
Vera minis poſcens, agitq́. expromere vitas
Vſq. retro, & tandem pœnarum lucra fateri.
Propert. 3.17. *Non tamen immerito Minos ſedet arbiter Orci:*
Victor erat quamuis, æquus in hoſte fuit.
Claud. 2 Ruf. *–Quæſitor in alto*
Conſpicuus ſolio pertentat crimina Minos,
Et iuſtis dirimit ſontes: quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox tranſmittit verbera fratris:
Nam iuxta Rhadamanthus agit congeſta ſuperni
Curriculi: totos qui dum perſpexerit actus,
Exæquat damnum meritis.–

Inferni regreſſus non eſt.

Sen. Herc. fur. *–Atq. auidum Chaos,*
Gradumq́. retro flectere haud vnquam ſinunt
Vmbræ tenaces.–

*Sed

*Sed nemo, ad id ſerò venit, vnde nunquam
Cùm ſemel venit, potuit reuerti.* Ibidem.
*-Non vnquam ampliùs
Conuexa tetigit ſupra qui merſus ſemel.
Adijt ſilentem nocte perpetua domum.* Idem Hipp.

INFIRMITAS.

Infirmitatis maximæ intimatio.

Nec cælum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ, Ouid. 3. Triſt. 8.
*Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,
Siue mei cauſſa eſt in regione mali.
Vt tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixq́.
Oſſa tegit macies, nec iuuat ora cibus.
Quiq́. per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in folijs, quæ noua læſit hiems:
Is mea membra tenet, nec viribus alleuor vllis,
Et nunquam querulè cauſſa doloris abeſt.
Nam neq. ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat, Idem 4. Triſt. 6.
Vix habeo tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.

Infirmos ſanari pudet vbi turpis eſt medicina.

Vbi turpis eſt medicina, ſanari pudet. Sen. Oed.

Infirmis parua cauſa nocet.

Admonitu recreatur amor, vulnusq́. nouatum Ouid. 2. Remed.
Scinditur: infirmis cauſſa puſilla nocet.

INGENIVM.

Ingenium olim erat in pretio.

Ouid.3. Amor.7. *Ingenium quondam fuerat pretioſius auro:*
At nunc Barbaria eſt grandis, habere nihil.

Ingenium exornat ſæpe corporalem deformitatem, vt de Ouidio liquet.

Ouid. Epiſt.12. *Si mihi difficilis formam natura negauit:*
Ingenio formæ damna rependo meæ.

Calpur. Ecl.2. **Ruſticus eſt, fateor, ſed non eſt Barbarus Idas.*

Ingenio comparatum decus mortem euadit, reliqua vetuſtate deſtruuntur.

Propert. 3.1. *Nam neq. Pyramidum ſumtus ad ſidera ducti,*
Nec Iouis Elei cælum imitata domus:
Nec Mauſolei diues fortuna ſepulcri
Mortis ab extrema conditione vacat.
Aut illis flamma, aut imber ſubducit honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quæſitum nomen ab æuo
Excidet. ingenio ſtat ſine morte decus.

Ingenio, non ætate ſapientia acquiritur.

Plaut. Trin. *Non ætate, verùm ingenio adipiſcitur ſapientia.*

Ingenio alterius, etiam amiciſsimi, qui velit cedere raro inuenitur.

Martialis 8. *Aurum, & opes, & rura frequẽs donauit amicus:*
Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Ingenium dilatione, nec non aduerſitate torpeſcit.

*Adde

**Adde quòd ingenium longa rubigine læſum,* Ouid.5.
Torpet,& eſt multò,quàm fuit antè,minus. Triſt.13.
Fertilis,aſſiduo ſi non renouetur aratro.
Nil niſi cum ſpinis gramen habebit ager.
**Nunc vellem facũda forem, dolor artibus obſtat,* Idem
Ingeniumq. meis ſubſtitit omne malis. Epiſt.21.

Ingenium aduerſa nudare, proſpera verò celare ſolet.

–Ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent, cælare ſecundæ. Hor.2. Serm.

Ingenia ſumma ſæpe in occulto latent.

Sæpe ſumma ingenia in occulto latent. Plaut. Capt.

Ingenium ſubitis ineſt caſibus.

O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium. Matialis 1.

INGRATITVDO.

Ingratitudinis caſtigatio vehemens.

–Conanti mittere Cepheus Ouid.5.
Quid facis exclamat,quæ te germane furentem Met.
Mens agit in facinus? meritiſne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſeruatæ dote rependis?
**Ingrata,atq. irrita eſſe omnia intelligo,* Plaut.
Quæ dedi,& quod benefeci: at poſthac tibi Aſin.
Male quo potero facere,faciam,meritoq. id faciam tuo.
**Sæpe ſalutatus, nunquam prior ipſe ſalutas,*
Sic erit æternum Pontiliane vale. Martialis 5.

Ingratitudinis maximæ expreſsio.

Hoc

Ouid.2. Triſt. *Hoc pretium vitæ, vigilatorumq́. laborum
Cepimus, ingenio eſt pœna reperta meo.

Auſ. *Ingrato homine terra peius nil creat.

Epig.137 Catullus 73. *Deſine de quoquam quidquam bene velle mereri,
Aut aliquem fieri poſſe putare tuum.
Omnia ſunt ingrata. nihil feciſſe, benigne eſt.
Immo etiam tædet, tædet, obeſtq́. magis:
Vt mihi, quem nemo grauiùs, nec acerbiùs vrget,
Quàm, modò qui me vnum, atque vnicum amicum habuit.

Iuuenalis 7. *Scire volunt omnes, mercedem ſoluere nemo.

Sen. Herc. Oet. –Quis memor viuet tui
O nate populus? omne nam ingratum eſt genus.

Iuuenalis 3. *Hic tūc Vmbricus, quādo artibus, inquit, honeſtis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, heri quàm fuit, atq. eadem cras
Deteret exiguis aliquid.–

Ingratum amans nihil amat.

Plaut. Perſa. Etenim nihil amas, cùm ingratum amas.

Ingratum eſſe, eſt miſerum eſſe.

Plaut. Ciſt. *Hercle miſerum eſt ingratum eſſe hominem.

Ingrato meritum exprobrare, voluptas eſt.

Ouid. Epiſt.12. Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas,
Hac fruar, hæc de te gaudia ſola feram.

Ingrati ſodales dimittendi ſunt, & ad hoc exhortatio.

Iuuenalis 11. –Ingratos ante omnia pone ſodales.

INIMI-

INIMICITIAE.

Inimicitiarum nunquam intermoriturarum expreſsio.

Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit, Ouid.in
Cum pecore infirmo quæ ſolet eſſe lupis. Ibin.
**Dum terra cælum media libratum feret,*
Nitidusq́. certas mundus euoluet vices, Sen.
Numerusq́. arenis deerit, & Solem dies, Med.
Noctem ſequentur aſtra: dum ſiccas polus Act 3.
Verſabit Arctos, flumina in pontum cadent:
Nunquam meus ceſſabit in pœnas furor.

Inimicitiæ ac reliqua vitia omnia hoc ſeculo potiſsimum exercentur.

Pellitur è medio ſapientia, vi geritur res. Ennius 8
Spernitur orator bonus, horridu' miles amatur. Annal.
Haud doctis dictis certantes, ſed maledictis,
Miſcent inter ſeſe inimicitias agitantes,
Non ex iure manu conſertum, ſed mage ferro
Rem repetunt, regnumq́. petunt, vadunt ſolida vi.

Inimici minas contemnentis exemplum.

Sed licet arma feras, & vulnera ſæua mineris,
Non tamen efficies, vt timeare mihi. Ouid. 2. Pont.2.

INIVRIA.

Iniuria ignem, id eſt, odium vel furorem extinctum ſuſcitat. l'ingiuria riſueglia l'odio, et il furore

Quælibet exſtinctos iniuria ſuſcitat ignes. Ouid. 3. Art.

Injuriæ nondum illatæ ſatius eſt reſiſtere,
quàm acceptam vlciſci.

Ter. *Sed quod cauere poſsis, ſtultum admittere eſt*

Eun. *Malo ego nos proſpicere, quàm hunc vlciſci accepta iniuria.*

Iniuriam immerenti inferre, iniquum atq. ſtultitia maxima eſt.

Ter. Hec. *Offerre iniuriam me tibi immerenti iniquum eſt.*

Plaut. Curc. *Malè mereri de immerente inſcitia eſt.*

INNOCENTIA.

Innocens vbiq. tutus eſt, nihilq. timet.

Hor. 1. Carm. 22. *Integer vitæ, ſceleriſq. purus*
Non eget Mauris iaculis, nec arcu,
Nec venenatis grauida ſatigitis,
Fuſor, pharetra.
Siue per Syrteis iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes

Innocens & iuſtus Dei iram haud veretur.

Ouid. 5. Triſt. 5. *Nec fore perpetuam ſperat ſibi Numinis iram*
Conſcius in culpa non ſcelus eſſe ſua.

Innocens, ſeu mens recti conſcia, famæ mendacia paruipendit.

Ouid. 4. Faſt. *Conſcia mens recti famæ mendacia ridet:*
Sed nos in vitium credula turba ſumus.

Inno-

Innocenti diuiti calumnia intenditur, vt ex lite quæſtus aliquid abradatur.

Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro Ouid.
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent. Nuce.

INVIDIA, ET LIVOR.

Inuidiæ deſcriptio, ſeu effectus ipſius expreſſio propriiſsima.

Liuor, tabificum malis venenum, Virg.
Intactis vorat oſsibus medullas, Opuſc.
Et totum bibit artubus cruorem.
Quòd quiſq. furit, inuidetq́. forti,
Vt debet, ſibi pœna ſemper ipſe eſt.
Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitq́. dentes:
Sudat frigidus intuens quod odit.
Effundit mala lingua virus atrum:
Pallor terribilis genas colorat:
Infelix macies renudat oſſa.
Non lux, non cibus eſt ſuauis illi:
Nec potus iuuat, aut ſapor Lyæi:
Nec ſi pocula Iupiter propinet,
Aut hæc porrigat, & miniſtret Hebe,
Aut tradat Ganymedes ipſe nectar.
Non ſomnum capit, aut quieſcit vnquam.
Torquet viſcera carnifex cruentus,
Veſanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityiq́. vultur intus,

Qui ſemper lacerat, comeſtq. mentem.
Viuit pectore ſub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit.
Nec Phœbus, ſoboles've cara Phœbi.

Ouid. 2. Met. **Huc vbi peruenit bello metuenda virago,*
Conſtitit ante domum, neq. enim ſuccedere tectis
Fas habet, & poſtes extrema cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores, videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum
Inuidiam. &c.
Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto:
Nuſquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt, niſi quem viſi mouere dolores.
Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabeſcitq. videndo
Succeſſus hominum, carpitque, & carpitur vnà
Suppliciumq. ſuum eſt.–

Et infrà. **Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens,*
Murmura parua dedit, ſucceſſibus atq. Mineruæ
Indoluit, baculumq. capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant, adopertaq. nubibus atris,
Quacunq. ingreditur, florentia proterit arua,
Exuritq. herbas, & ſumma papauera carpit.
Afflatuq. ſuo populos, vrbesq. domosq.
Polluit, & tandem Tritonida conſpicit arcem
Ingenijs, opibusq., & feſta pace virentem.
Vixq. tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit,
Cunctaq. magna facit, quibus iritata dolore (&c.

Cecro-

Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit, lentaq́. miſerrima tabe
Liquitur, vt glacies incerto ſaucia Sole.
–Nec liuida tabes,
Inuidiæ, quanquam functis, & lumine caßis Stat.2. Theb.
Defuit vnus ibi ante alios, cui læua voluntas
Semper, & ad ſuperos hinc & grauis exitus æui
Inſultare malis, rebusq́. ægreſcere lætis.

Inuidiæ domus & illius conditiones.

Protinus inuidiæ nigro ſqualentia tabo.
Tecta petit. domus eſt imis in vallibus antri Ouid. 2. Met.
Abdita, Sole carens, non vlli peruia vento,
Triſtis, & ignaui pleniſsima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet,
**Liuor, iners vitium, mores non exit in altos,* Ouid.3. Pont.3.
Vtq́. latens ima vipera ſerpit humo.

Inuidia mortalibus dirum exitium eſt, quæ res laudesque hominum creſcere non permittit.

Dum malus obtrectat facta immortalia liuor, Silius 11.
Nec ſinit adiutas ductoris creſcere laudes.
–O dirum exitium, ô nihil vnquam Idem 17.
Creſcere, nec magnas patiens exurgere laudes
Inuidia.–

Inuidia ſumma petit.

Summa petit liuor, perflant altißima venti. Ouid. 1. Remed.
**Quiſnam impacata conſanguinitate ligauit* Stat.5.
Fortunam, Inuidiamq́. Deus? quis iußit iniquas Sil.1.
Aeternùm bellare Deas? nullámne notauit

Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat,
Protinus, & ſæua perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares, inconcuſſiq. Penates,
Nil mœſtum, quid enim, quamuis infida, leuiſque,
Cæſare tam dextro poſſet fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia fata, piumq.
Intrauit vis ſæua Larem. ſic plena maligno
Afflantur vineta Noto: ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio: rapidæ ſic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura ſecundis.

Inuidia maius tormentum à Siculis tyrannis non eſt inuentum.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Inuidia Siculi non inuenere tyranni*
Maius tormentum.–

Inuidia, vitium vniuerſale eſſe dicitur.

Plaut. Bacch. *–Nullus eſt, qui non inuideat.*
Rem ſecundam obtingere.

Inuidia, virtus magnanima caret.

Silius 13. *Magnanima inuidia virtus caret.–*

Claud. 3 Stil. *–Nulli pars æmula defuit vnquam,*
Quæ grauis obſtreperet laudis, ſtimulisq. malignis
Facta ſequebatur, quamuis ingentia, liuor.
Solus hic inuidiæ fines virtute reliquit,
Humanumq. modum. quis enim liueſcere poſſit
Quod nunquam pereant ſtellæ? quod Iupiter olim
Poſſideat cælum? quod nouerit omnia Phœbus?
Eſt aliquod meriti ſpatium, quod nulla furentis
Inuidiæ menſura capit.–

Inuidiam habens, diu haud eſſe ſolet.

Inui-

Inuidiam quod habet, non ſolet eſſe diu. Propert. 2.15.

Inuidere alieno bono non decet.

–Neq: inuideas quod multa fidelia putet Perſius 3
In locuplete penu, defenſis pinguibus Vmbris,
Et piper, & pernæ Marſi monumenta clientis,
Mænaq. quod prima nondum defecerit orca.

Superbis felicibus inuidens, eſt demens.

Demens ſuperbis inuidet felicibus. Pittacus per Auſ.

Inuidus aliena ſuis meliora eſſe aſsiduè iudicat

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris, Ouid. 1. Art.
Vicinumq. pecus grandius vber habet.

Inuidus aliena bona ſemper vituperat.

Ingenium magni liuor detrectat Homeri, Ouid. 2. Remed.
Quiſquis es, ex illo Zoile nomen habes.

Inuidus cupit bona quæq. peruertere.

At nos virtutes ipſas inuertimus, atq. Hor. 1. Serm. 3.
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum viuit, multum demiſſus homo: illi
*Tardo cognomen *pingui damus. hic fugit omneis* *pinguis
Inſidias, nulliq. malo latus obdit apertum:
Cùm genus hoc inter vitæ verſetur, vbi acris
Inuidia, atq. vigent vbi crimina: pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum, aſtutumq. vocamus.
Simplicior ſi quis, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas, vt forte legentem,
*Aut tacitum * impellat, quouis ſermone moleſtus:* *appellet,
Communi ſenſu planè caret, inquimus.–

Inuidus parem habere non patitur.

–Stimulos dedit æmula virtus, Lucretius 1.

Nec quenquam iam ferre poteſt Cæſar've priorem,
Pompeius've parem.–

Lucretius 3. **Macerat inuidia ante oculos illum eſſe potentem,*
Illum adſpectari claro qui incedit honore:
Ipſi ſe in tenebris volui, cœnoq. queruntur.

Inuidi antiqua nouis ſemper præferunt.

Martialis 3. *Eſſe quid hoc dicam, viuis quod fama negatur,*
Et ſua quod rarus tempora lector amat.
Hi ſunt inuidiæ nimirum Regule mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Inuidi ex aliorum bonis aſsiduè cruciantur, & malis lætantur.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Inuidus alterius macreſcit rebus opimis.*

Ter. Adelph. **Hoccine eſt credibile, aut memorabile*
Tanta væcordia innata cuiquam vt ſiet,
Vt malis gaudeat, atque ex incommodis
Alterius ſua vt comparet commoda?

Inuidi doctos ac virtute prędi tos dum viuunt odio habent, poſtquàm vero è medio ſublati ſunt, eos optant ac deſyderant.

Ouid. 3. Pont. 4. *Scripta placent à morte ferè: quia lædere viuos*
Liuor, & inuiſo carpere dente ſolet.

Idem 4. Pont. 16 **Non ſolet ingenijs ſumma nocere dies.*

Idem 1. Amor. 15 **Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.*
Tunc ſuus ex merito quenq. tuetur honos.

Hor. 3. Carm. 24. **Clarus poſt genitis, quatinus, heu nefas,*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.

Idem 2. Epiſt. 1. **Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat artes*

Infra

Infra ſe poſitas: exſtinctus amabitur idem.
**O dirum exitium mortalibus,ô nihil vnquam* Silius 1.
Creſcere,nec magnas patiens exſurgere laudes
Inuidia. –

Inuidorum caſtigatio vehemens.

Qui ducis vultus,& non legis iſta libenter: Martialis 1.
Omnibus inuidias liuide,nemo tibi.

IRA.

Ita in primis refrenanda eſt: & ad hæc admonitio.

Vince animos,iramq. tuam qui cetera vincis. Ouid. Epiſt.3.
**Ira furor breuis eſt,animum rege:qui niſi paret,* Hor. 1.
Imperat: hunc frenis,hunc tu compeſce catena. Epiſt.
– Pone veſanos,precor, Sen.
Animi tumores,teq́ue pietati refer. Theb.
**Tandem reprime iracundiam,atque ad te redi.* Ter.
**Ille monet:ne frena animo permitte calenti,* Adelph.
Da ſpatium,tenuemq. moram: malè cuncta miniſtrat Stat.8. Theb.
Impetus,hoc oro munus concede parenti.
**Periander trepidam moderare Corinthius iram.* Auſ. de ſeptem Sap.

Ira non ſit diuturna.

Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram: Ouid. 1.
Sæpe ſimultates ira morata facit. Amor. 8.

Iræ ſedes vbi.

Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis Claud.4
Protegit imbutam flammis,auidamq. nocendi, Hon.
Præcipitemq. ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,

Contrahitur ſtupefacta metu, cumq́. omnia ſecum
Duceret,& requiem membris veſana negaret:
Inuenit pulmonis opem, madidumq́. fluenti
Præbuit, vt tumidæ ruerent in mollia fibræ.

Ira animum hominis,id eſt,ratio-
nem aufert.

Ter. Heaut. *– Præ iracundia*
Menedeme non ſum apud me.

Idem Adelph. **Ah me miſerum, vix ſum compos animi,ita ardeo*
iracundia.

Ira quidquid ſuggerit irato, atque adeo etiam
quidquid gerit,teli vice eſt.

Claud. de Iracundo. *In iaculum quodcunq. gerit dementia mutat,*
Omnibus armatur rabies pro cuſpide ferri.
Cuncta volant,dum dextra ferox in vulnere ſæuit:
Pro telo geritur quidquid ſuggeſſerit ira.

Ouid. Epiſt.6. **Quælibet iratis ipſe dat arma dolor.*

Ira Dei,etſi lenta ſit,tamen magna
eſſe dicitur.

Stat.5. Theb. *Dijs viſum turbare domos,nec pectora culpa*
Noſtra vacant,nullos Veneri ſacrauimus ignes,
Nulla Deæ ſedes,mouet & cæleſtia quondam
Corda dolor:lentoq́. irrepunt agmine pœnæ.

Iuenalis 13. **Vt ſit magna tamen certè,lenta ira Deorum eſt.*

Ira deturpat iratum.

Ouid.3. Art. *Ora tument ira:nigreſcunt ſanguine venæ:*
Lumina Gorgoneo ſæuius angue micant.

Ira reddit iratum fortem.

Virg. 5. Aen. *At non tardatus caſu,neque territus heros,*

Acrior ad pugnam redit, & vim ſuſcitat ira.
**Quaſlibet infirmas adiuuat ira manus.* Ouid. 1. Amor. 7.

Ira incluſa magis nocet quàm reſerata.

Ira, quæ tegitur nocet: Sen. Med.
Profeſſa perdunt odia vindictæ locum.

Ira mora euaneſcit vt glacies.

Vt fragilis glacies, interit ira, mora. Ouid. 1. Art.

Ira & vinum arcana non retinent.

**Arcanum neq. tu ſcrutaberis vllius vnquam,* Hor. 1. Epiſt. 17.
Commiſſum'ue teges, & vino tortus, & ira.

Iracundi facta infecta volunt eſſe, quæ dolor & ita ſuaſerunt.

– Qui non moderabitur iræ, Hor. 1. Epiſt. 2.
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.

Ira minas ingentes parturit.

– Sed quid prædicere pœnam Ouid. Epiſt. 12.
Attinet: ingentes parturit ira minas.

Iratus haud facilè flectitur.

Difficilè quàm ſit animum ab ira flectere Sen. Med.
Iam concitatum, quamq. regale hoc putet,
Sceptris ſuperbas quiſquis admouit manus,
Qua cœpit ire, regia didici mea.

Irati hominis deſcriptio.

Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & ira Perſius 3.
Scintillant oculi: dicisque, facisque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

IVDI-

IVDICIVM.

Iudicium quid ſit.

Petronius. *Ergo iudicium nihil eſt, niſi publica merces,*
Atq. eques, in cauſſa qui ſedet, emta probat.

Iudicium rectum, verumque non cernit iudex, amore, ſeu odio vel pecunia corruptus.

Hor. 2. Serm. 2. *Dicam ſi potero, male verum examinat omnis*
Corruptus iudex. –

Iudicij vniuerſalis dies ob immenſa hominum facinora indubiè adueniet, in quo igne quæque terrena cremabuntur.

Ouid. 1. Met. *Eſſe quoq. in fatis reminiſcitur adfore tempus,*
Quo mare, quo tellus, correptaq́. regia cæli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

Lucanus 7. **Nil agis hac ira, tabèſne cadauera ſoluat,*
An rogus haud referet: placido natura receptat
Cuncta ſinu, finemq́. ſui ſibi corpora debent.
Hos Cæſar populos ſi nunc non vſſerit, ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite Ponti.
Communis mundo ſupereſt rogus, oſſibus aſtra
Mixturus. –

Sen. Herc. Oet. **Iam iam legibus obrutis*
Mundo cùm veniet dies,
Auſtralis polus obruet
Quidquid per Libyam iacet,
Et ſparſus Garamas tenet:
Arctous polus obruet.
Quidquid ſubiacet axibus,

Et

Et ſiccus Boreas ferit
Amiſſum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cæli regia concidet,
Certos atque obitus trahet,
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua,& Chaos.
Et mors fata nouiſſima
In ſe conſtituet ſibi.
**Principio maria,& terras,cælumq́. tuere,* Lucretius 5.
Quorum naturam triplicem,tria corpora Memmi,
Tres ſpecies tam diſſimiles,tria talia texta
Vna dies dabit exitio,multosq́. per annos
Suſtentata ruet moles,& machina mundi.
**Rerumq́. mæſtus finis,& mundi vltima* Sen. Herc. fur.
Immotus aër hæret,& pigro ſedet.
Nox atra mundo,cuncta mærore horrida,
Ipſaq́. morte peior eſt mortis locus.
– Nunc adeſt mundo dies Idem Oct.
Supremus ille,qui premat genus impium
Cæli ruina,rurſus vt ſtirpem nouam
Generet renaſcens melior,vt quondam tulit
Iuuenis. –

In iudicij vltimi die non miſericordiæ,ſed tantum vindictæ in malis locus erit,in quo occulta quæque hominum nuda,apertaq́. omnibus erunt.

Quæſitor ſcelerum veniet,vindexq́. reorum: Manilius 4.
Qui commiſſa ſuis rimabitur argumentis,

In lu-

In lucemq. trahet, tacitaq́ licentia fraude.
Hinc etiam immitis tortor, pœnæq. miniſter,
Et quiſquis vero fauit, culpam ue perodit,
Proditur, atq. alto qui iurgia pectore tollat.

Huc poterunt Tyndari verba moraliter trahi, vbi ait.

Plaut. Capt. *Nunc ſpes, opes, auxiliaq́ue à me ſegregant, ſpernuntq́ue me.*
Hîc ille'ſt dies, cùm nulla vitæ ſalus ſperabilis eſt mecum,
Neque exſilium exitio'ſt, neque adeo ſpes, quæ mihi hunc aſpellat.
Nec mendacijs ſubdolis mihi vſquam mantellum eſt meis:
Nec ſycophantijs, nec fucis vllũ mantellũ obuia'ſt.
Neq. precatio perfidijs meis, nec malefactis fuga'ſt,
Nec confidentiæ vſquam hoſpitium'ſt, nec diuorticulum dolis.
Operta quæ fuere, aperta ſunt. patent præſtigiæ,
Omnis res palam eſt, neque vllum Pol de hac re negotium eſt,
Quin malè occidam, oppetamq́ue peſtem.

Sic & illud eiuſdem.

Plaut. Truc. *Væ miſero mihi, mea nunc facinora*
Aperiuntur, clam quæ ſperaui fore.

Iudicium ſeu ſententia hominum fallax eſt.

Ouid. 5. Faſt. *Ipſa doce, quæ ſis, hominum ſententia fallax,*
Optima tu proprij nominis auctor eris.

Nullus iudex accuſati cauſſam, ſeu rationem, ipſo non reſpondente, noſcere valebit.

**An quiſquam iudex eſt, qui poſsit noſcere* Ter.
Tua iuſta, vbi tute verbum non reſpondeas? Phorm.

Iudex in omne re irreprehenſibilis erit. 1.5.

Tu es iudex, ne quid accuſandus ſis vide. Ter.

Iudex ſententiam haud proferre debet, niſi vtraque parte diligenter audita, quod niſi fecerit, licet æquum ſtatuerit, haud tamen iuſtus erit. Heaut.

Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera, Sen.
Aequum licet ſtatuerit, haud æquus eſt. Med.

Iudicis eſt æquum honeſtumque vtilitati præponere.

Vindex auaræ fraudis, & abſtinens Hor. 4.
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ, Carm. 9.
Conſulque non vnius anni,
Sed, quoties bonus, atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.

Iudicis officium eſt non tantum res, ſed & tempora perſcrutari, quo peracto tutus erit.

Iudicis officium eſt, vt res, ita tempora rerum Ouid. 1.
Quærere: quæſito tempore tutus eris. Triſt. 1.

Iudicis corrupti caſtigatio ſeuera.

Non bene ſelecti iudicis arca patet. Ouid. 1.
Amor. 10

IVS

IVS.

Iura cur inuenta ſint.

Hor.1. Serm.3. *Iura inuenta metu iniuſti.* –

Ius ſummum ſumma malitia eſt quandoque.

Ter. *– Verum illud Chreme*

Heaut. *Dicunt, ius ſummum ſumma ſæpe malitia eſt.*

Iura inuenta ſunt pro communi bono, atque vtilitate inter homines conſeruanda.

Hor.1. *Iura inuenta metu iniuſti fateare neceſſe eſt:*

Serm. 3. *Tempora ſi, faſtoſq. velis euoluere mundi.*

Nec natura poteſt iuſto ſecernere iniquum,

Diuidit vt bona diuerſis, fugienda petendis.

Iura permittunt arma in armatos ſumere.

Ouid.3. *Iudice me, fraus eſt conceſſa repellere fraudem,*

Art. *Armaq. in armatos ſumere iura ſinunt.*

Ius hodie in armis eſt.

Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum:

Ouid. 5. Triſt.8. *Victaq. pugnaci iura ſub enſe iacent.*

Sen. ** Ius eſt in armis: opprimit leges pudor,*

Herc. Ius perit omnino.

fur. *Periere mores, ius, decus, fides.*

Sen. Agam. Ius ſæpe vi opprimitur.

Lucanus *Imminet armorum rabies, ferriq. poteſtas*

1. *Confundet ius omne manu, ſcelerią. nefando*

Nomen erit virtus, multosq. exibit in annos.

IVSTI-

IVSTITIA.

Iuſtitiæ vis.

– Tu prima hominem ſilueſtribus antris Claud.
Elicis, & fœdo detergis ſæcula victu. Manl.
Te propter colimus leges, animosq́. ferarum Th.
Exuimus. nitidis quiſquis te ſenſibus hauſit:
Irruet intrepidus flammis, hiberna ſecabit
Aequora, confertos hoſtes ſuperabit inermis.
Ille vel Aethiopum pluuijs ſolabitur æſtus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aër.

Iuſtitia deperdita eſt, quæ ad cælos euolaſſe fertur, ob ſummam hominum malitiam.

Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes Ouid. 1.
Vltima cæleſtûm terras Aſtræa reliquit. Met.
**Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receſsit.* Iuuenalis 6.
Hac comite, atq. duæ pariter fugere ſorores.
**Neglecta terras fugit, & mores feros,* Sen.
Hominum cruenta cæde pollutas manus Oct.
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.
Cupido belli creuit, atq. auri fames,
Totum per orbem maximum exortum eſt malum,
Luxuria, peſtis blanda: cui vires dedit,
Roburq́. longum tempus, atq. error grauis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant, ſæculo premimur graui,
Quo ſcelera regnant, ſæuit impietas furens,
Turpi libido Venere dominatur potens.
Luxuria victrix orbis immenſas opes

Qui ſemper lacerat, comeſtq́. mentem.
Viuit pectore ſub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit.
Nec Phœbus, ſobcles've cara Phœbi.

Ouid. 2. Met. **Huc vbi peruenit bello metuenda virago,*
Conſtitit ante domum, neq. enim ſuccedere tectis
Fas habet, & poſtes extrema cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores, videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum
Inuidiam. &c.
Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto:
Nuſquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt, niſi quem viſi mouere dolores.
Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabeſcitq́. videndo
Succeſſus hominum, carpitq́ue, & carpitur vnà
Suppliciumq́. ſuum eſt.–

Et infrà. **Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens,*
Murmura parua dedit, ſucceſſibus atq. Mineruæ
Indoluit, baculumq́. capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant, adopertaq́. nubibus atris,
Quacunq. ingreditur, florentia proterit arua,
Exuritq́. herbas, & ſumma papauera carpit.
Afflatuq́. ſuo populos, vrbesq́. domosq́.
Polluit, & tandem Tritonida conſpicit arcem
Ingenijs, opibusq́., & feſta pace virentem.
Vixq́. tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit,
Cunctaq́. magna facit, quibus iritata dolore (&c.

Cecro-

Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit, lentaq́. miſerrima tabe
Liquitur, vt glacies incerto ſaucia Sole.
–Nec liuida tabes,
Inuidiæ, quanquam functis, & lumine caſsis Stat. 2. Theb.
Defuit vnus ibi ante alios, cui læua voluntas
Semper, & ad ſuperos hinc & grauis exitus æui
Inſultare malis, rebusq́. ægreſcere lætis.

Inuidiæ domus & illius conditiones.

Protinus inuidiæ nigro ſqualentia tabo.
Tecta petit. domus eſt imis in vallibus antri Ouid. 2. Met.
Abdita, Sole carens, non vlli peruia vento,
Triſtis, & ignaui pleniſsima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet,
**Liuor, iners vitium, mores non exit in altos,* Ouid. 3. Pont. 3.
Vtq́. latens ima vipera ſerpit humo.

Inuidia mortalibus dirum exitium eſt, quæ res laudesque hominum creſcere non permittit.

Dum malus obtrectat facta immortalia liuor, Silius 11.
Nec ſinit adiutas ductoris creſcere laudes.
–O dirum exitium, ô nihil vnquam
Creſcere, nec magnas patiens exurgere laudes Idem 17.
Inuidia.–

Inuidia ſumma petit.

Summa petit liuor, perflant altiſsima venti. Ouid. 1. Remed.
**Quiſnam impacata conſanguinitate ligauit* Stat. 5.
Fortunam, Inuidiamq́. Deus? quis iuſsit iniquas Sil. 1.
Aeternùm bellare Deas? nullámne notauit

Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat,
Protinus, & ſæua perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares, inconcuſsiq. Penates,
Nil mœſtum, quid enim, quamuis infida, leuisque,
Cæſare tam dextro poſſet fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia fata, piumq.
Intrauit vis ſæua Larem. ſic plena maligno
Afflantur vineta Noto: ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio: rapidæ ſic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura ſecundis.

Inuidia maius tormentum à Siculis tyrannis non eſt inuentum.

Hor.1. Epiſt.2. *Inuidia Siculi non inuenere tyranni*
Maius tormentum.–

Inuidia, vitium vniuerſale eſſe dicitur.

Plaut. Bacch. *–Nullus eſt, qui non inuideat.*
Rem ſecundam obtingere.

Inuidia, virtus magnanima caret.

Silius 13. *Magnanima inuidia virtus caret.–*

Claud. 3 Stil. *–Nulli pars æmula defuit vnquam,*
Quæ grauis obſtreperet laudis, ſtimulisq. malignis
Facta ſequebatur, quamuis ingentia, liuor.
Solus hic inuidiæ fines virtute reliquit,
Humanumq. modum. quis enim liueſcere poſſit
Quod nunquam pereant ſtellæ? quod Iupiter olim
Poſſideat cælum? quod nouerit omnia Phœbus?
Eſt aliquod meriti ſpatium, quod nulla furentis
Inuidiæ menſura capit.–

Inuidiam habens, diu haud eſſe ſolet.

Inui-

Inuidiam quod habet, non ſolet eſſe diu. Propert. 2.15.

Inuidere alieno bono non decet.

–Neq. inuideas quod multa fidelia putet Perſius 3
In locuplete penu, defenſis pinguibus Vmbris,
Et piper, & pernæ Marſi monumenta clientis,
Mænaq. quod prima nondum defecerit orca.

Superbis felicibus inuidens, eſt demens.

Demens ſuperbis inuidet felicibus. Pittacus per Auſ.

Inuidus aliena ſuis meliora eſſe aſsiduè iudicat

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris, Ouid. 1. Art.
Vicinumq. pecus grandius vber habet.

Inuidus aliena bona ſemper vituperat.

Ingenium magni liuor detrectat Homeri, Ouid. 2. Remed.
Quiſquis es, ex illo Zoile nomen habes.

Inuidus cupit bona quæq. peruertere.

At nos virtutes ipſas inuertimus, atq. Hor. 1. Serm. 3.
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum viuit, multum demiſſus homo: illi
*Tardo cognomen *pingui damus. hic fugit omneis* *pinguis
Inſidias, nulliq. malo latus obdit apertum:
Cùm genus hoc inter vitæ verſetur, vbi acris
Inuidia, atq. vigent vbi crimina: pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum, aſtutumq. vocamus.
Simplicior ſi quis, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas, vt forte legentem,
*Aut tacitum * impellat, quouis ſermone moleſtus:* *appeller,
Communi ſenſu planè caret, inquimus.–

Inuidus parem habere non patitur.

–Stimulos dedit æmula virtus, Lucretius 1.

Nec quenquam iam ferre poteſt Cæſar've priorem,
Pompeius've parem.–

Lucretius 3. **Macerat inuidia ante oculos illum eſſe potentem,*
Illum adſpectari claro qui incedit honore:
Ipſi ſe in tenebris volui, cœnoq́. queruntur.

Inuidi antiqua nouis ſemper præferunt.

Martialis 3. *Eſſe quid hoc dicam, viuis quod fama negatur,*
Et ſua quod rarus tempora lector amat.
Hi ſunt inuidiæ nimirum Regule mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Inuidi ex aliorum bonis aſsiduè cruciantur, & malis lætantur.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Inuidus alterius macreſcit rebus opimis.*

Ter. Adelph. **Hoccine eſt credibile, aut memorabile*
Tanta væcordia innata cuiquam vt ſiet,
Vt malis gaudeat, atque ex incommodis
Alterius ſua vt comparet commoda?

Inuidi doctos ac virtute prędítos dum viuunt odio habent, poſtquàm vero è medio ſublati ſunt, eos optant ac deſyderant.

Ouid. 3. Pont. 4. *Scripta placent à morte ferè: quia lædere viuos*
Liuor, & inuiſo carpere dente ſolet.

Idem 4. Pont. 16 **Non ſolet ingenijs ſumma nocere dies.*
**Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.*
Idem 1. Amor. 15 *Tunc ſuus ex merito quenq. tuetur honos.*

Hor. 3. Carm. 24. **Clarus poſt genitis, quatinus, heu nefas,*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.

Idem 2. Epiſt. 1. **Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat artes*

Infra

Infra ſe poſitas: exſtinctus amabitur idem.
**O dirum exitium mortalibus, ô nihil vnquam* Silius 1.
Creſcere, nec magnas patiens exſurgere laudes
Inuidia. –

Inuidorum caſtigatio vehemens.

Qui ducis vultus, & non legis iſta libenter: Martialis 1.
Omnibus inuidias liuide, nemo tibi.

IRA.

Ita in primis refrenanda eſt: & ad hæc admonitio.

Vince animos, iramq. tuam qui cetera vincis. Ouid. Epiſt. 3.
**Ira furor breuis eſt, animum rege: qui niſi paret,* Hor. 1. Epiſt.
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.
– Pone veſanos, precor, Sen. Theb.
Animi tumores, teque pietati refer.
**Tandem reprime iracundiam, atque ad te redi.* Ter. Adelph.
**Ille monet: ne frena animo permitte calenti,* Stat. 8. Theb.
Da ſpatium, tenuemq. moram: malè cuncta miniſtrat
Impetus, hoc oro munus concede parenti.
**Periander trepidam moderare Corinthius iram.* Auſ. de ſeptem Sap.

Ira non ſit diuturna.

Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram: Ouid. 1. Amor. 8.
Sæpe ſimultates ira morata facit.

Iræ ſedes vbi.

Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis Claud. 4 Hon.
Protegit imbutam flammis, auidamq. nocendi,
Præcipitemq. ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,

Contrahitur ſtupefacta metu, cumq́. omnia ſecum
Duceret, & requiem membris veſana negaret:
Inuenit pulmonis opem, madidumq́. fluenti
Præbuit, vt tumidæ ruerent in mollia fibræ.

Ira animum hominis, id eſt, rationem aufert.

Ter. Heaut. *– Præ iracundia*
Menedeme non ſum apud me.
Idem Adelph. **Ah me miſerum, vix ſum compos animi, ita ardeo iracundia.*

Ira quidquid ſuggeſſerit irato, atque adeo etiam quidquid gerit, teli vice eſt.

Claud. de Iracundo. *In iaculum quodcunq. gerit dementia mutat,*
Omnibus armatur rabies pro cuſpide ferri.
Cuncta volant, dum dextra ferox in vulnere ſæuit:
Pro telo geritur quidquid ſuggeſſerit ira.
Ouid. Epiſt. 6. **Quælibet iratis ipſe dat arma dolor.*

Ira Dei, etſi lenta ſit, tamen magna eſſe dicitur.

Stat. 5. Theb. *Dijs viſum turbare domos, nec pectora culpa*
Noſtra vacant, nullos Veneri ſacrauimus ignes,
Nulla Deæ ſedes, mouet & cæleſtia quondam
Corda dolor: lentoq́. irrepunt agmine pœnæ.
Iuuenalis 13. **Vt ſit magna tamen certè, lenta ira Deorum eſt.*

Ira deturpat iratum.

Ouid. 3. Art. *Ora tument ira: nigreſcunt ſanguine venæ:*
Lumina Gorgoneo ſæuius angue micant.

Ira reddit iratum fortem.

Virg. 5. Aen. *At non tardatus caſu, neque territus heros,*

Acrio

Acrior ad pugnam redit, & vim ſuſcitat ira.
**Quaſlibet infirmas adiuuat ira manus.* Ouid. 1.
Ira incluſa magis nocet quàm reſerata. Amor.7.
Ira, quæ tegitur nocet: Sen.
Profeſſa perdunt odia vindictæ locum. Med.

Ira mora euaneſcit vt glacies.
Vt fragilis glacies, interit ira, mora. Ouid.1.

Ira & vinum arcana non retinent. Art.
**Arcanum neq. tu ſcrutaberis vllius vnquam,* Hor.1.
Commiſſum'ue teges, & vino tortus, & ira. Epiſt.17.

Iracundi facta infecta volunt eſſe, quæ dolor & ita ſuaſerunt.
– Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens, Hor.1.
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto. Epiſt.2.

Ira minas ingentes parturit.
– Sed quid prædicere pœnam Ouid.
Attinet: ingentes parturit ira minas. Epiſt. 12.

Iratus haud facilè flectitur.
Difficilè quàm ſit animum ab ira flectere Sen.
Iam concitatum, quamq. regale hoc putet, Med.
Sceptris ſuperbas quiſquis admouit manus,
Qua cœpit ire, regia didici mea.

Irati hominis deſcriptio.
Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & ira Perſius 3.
Scintillant oculi: dicisque, facisque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

IVDICIVM.

Iudicium quid ſit.

Petronius. *Ergo iudicium nihil eſt, niſi publica merces,*
Atq. eques, in cauſſa qui ſedet, emta probat.

Iudicium rectum, verumque non cernit iudex, amore, ſeu odio vel pecunia corruptus.

Hor. 2. Serm. 2. *Dicam ſi potero, male verum examinat omnis*
Corruptus iudex. –

Iudicij vniuerſalis dies ob immenſa hominum facinora indubiè adueniet, in quo igne quæque terrena cremabuntur.

Ouid. 1. Met. *Eſſe quoq. in fatis reminiſcitur adfore tempus,*
Quo mare, quo tellus, correptaq́. regia cæli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

Lucanus 7. **Nil agis hac ira, tabeſne cadauera ſoluat,*
An rogus haud referet: placido natura receptat
Cuncta ſinu, finemq́. ſui ſibi corpora debent.
Hos Cæſar populos ſi nunc non vſſerit, ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite Ponti.
Communis mundo ſupereſt rogus, oſſibus aſtra
Mixturus. –

Sen. Herc. Oet. **Iam iam legibus obrutis*
Mundo cùm veniet dies,
Auſtralis polus obruet
Quidquid per Libyam iacet,
Et ſparſus Garamas tenet:
Arctous polus obruet.
Quidquid ſubiacet axibus,

Et

Et ſiccus Boreas ferit
Amiſſum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cæli regia concidet,
Certos atque obitus trahet,
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua,& Chaos.
Et mors fata nouiſsima
In ſe conſtituet ſibi.
**Principio maria,& terras,cælumq. tuere,* Lucretius 5.
Quorum naturam triplicem,tria corpora Memmi,
Tres ſpecies tam diſsimiles,tria talia texta
Vna dies dabit exitio,multosq. per annos
Suſtentata ruet moles,& machina mundi.
**Rerumq. mæſtus finis,& mundi vltima* Sen. Herc. fur.
Immotus aër hæret,& pigro ſedet.
Nox atra mundo,cuncta mærore horrida,
Ipſaq. morte peior eſt mortis locus.
– Nunc adeſt mundo dies Idem Oct.
Supremus ille,qui premat genus impium
Cæli ruina,rurſus vt ſtirpem nouam
Generet renaſcens melior,vt quondam tulit
Iuuenis. –

In iudicij vltimi die non miſericordiæ,ſed tantum vindictæ in malis locus erit,in quo occulta quæque hominum nuda,apertaq. omnibus erunt.

Quæſitor ſcelerum veniet,vindexq. reorum: Manilius 4.
Qui commiſſa ſuis rimabitur argumentis,

In lu-

In lucemq. trahet, tacitaq́ licentia fraude.
Hinc etiam immitis tortor,pœnæq́. miniſter,
Et quiſquis vero fauit,culpam ue perodit,
Proditur,atq. alto qui iurgia pectore tollat.

Huc poterunt Tyndari verba moraliter trahi,vbi ait.

Plaut. Capt. *Nunc ſpes, opes, auxiliaque à me ſegregant, ſpernuntq́ue me.*
Hîc ille'ſt dies, cùm nulla vitæ ſalus ſperabilis eſt mecum,
Neque exſilium exitio'ſt,neque adeo ſpes,quæ mihi hunc aſpellat.
Nec mendacijs ſubdolis mihi vſquam mantellum eſt meis:
Nec ſycophantijs,nec fucis vllũ mantellũ obuia'ſt.
Neq. precatio perfidijs meis, nec malefactis fuga'ſt,
Nec confidentiæ vſquam hoſpitium'ſt, nec diuorticulum dolis.
Operta quæ fuere,aperta ſunt. patent præſtigiæ,
Omnis res palam eſt,neque vllum Pol de hac re negotium eſt,
Quin malè occidam,oppetamq́ue peſtem.

Sic & illud eiuſdem.

Plaut. Truc. *Væ miſero mihi,mea nunc facinora*
Aperiuntur,clam quæ ſperaui fore.

Iudicium ſeu ſententia hominum fallax eſt.

Ouid. 5. Faſt. *Ipſa doce,quæ ſis,hominum ſententia fallax,*
Optima tu proprij nominis auctor eris.

Nullus

Nullus iudex accuſati cauſſam, ſeu rationem, ipſo non reſpondente, noſcere valebit.

**An quiſquam iudex eſt, qui poßit noſcere* Ter.
Tua iuſta, vbi tute verbum non reſpondeas? Phorm.

Iudex in omne re irreprehenſibilis erit. 1.5.

Tu es iudex, ne quid accuſandus ſis vide. Ter.

Iudex ſententiam haud proferre debet, niſi vtraque parte diligenter audita, quod niſi fecerit, licet æquum ſtatuerit, haud tamen iuſtus erit. Heaut.

Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera, Sen.
Aequum licet ſtatuerit, haud æquus eſt. Med.

Iudicis eſt æquum honeſtumque vtilitati præponere.

Vindex auaræ fraudis, & abſtinens Hor. 4.
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ, Carm. 9.
Conſulque non vnius anni,
Sed, quoties bonus, atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.

Iudicis officium eſt non tantum res, ſed & tempora perſcrutari, quo peracto tutus erit.

Iudicis officium eſt, vt res, ita tempora rerum Ouid. 1.
Quærere: quæſito tempore tutus eris. Triſt. 1.

Iudicis corrupti caſtigatio ſeuera.

Non bene ſelecti iudicis arca patet. Ouid. 1. Amor. 10

IVSTITIA.

Iuſtitiæ vis.

– Tu prima hominem ſilueſtribus antris Claud.
Elicis, & fœdo detergis ſæcula victu. Manl.
Te propter colimus leges, animosq. ferarum Th.
Exuimus. nitidis quiſquis te ſenſibus hauſit:
Irruet intrepidus flammis, hiberna ſecabit
Aequora, confertos hoſtes ſuperabit inermis.
Ille vel Aethiopum pluuijs ſolabitur æſtus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aër.

Iuſtitia deperdita eſt, quæ ad cælos euolaſſe fertur, ob ſummam hominum malitiam.

Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes Ouid. 1. Met.
Vltima cæleſtûm terras Aſtræa reliquit.
**Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receſſit.* Iuuenalis 6.
Hac comite, atq. duæ pariter fugere ſorores.
**Neglecta terras fugit, & mores feros,* Sen. Oct.
Hominum cruenta cæde pollutas manus
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.
Cupido belli creuit, atq. auri fames,
Totum per orbem maximum exortum eſt malum,
Luxuria, peſtis blanda: cui vires dedit,
Roburq. longum tempus, atq. error grauis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant, ſæculo premimur graui,
Quo ſcelera regnant, ſæuit impietas furens,
Turpi libido Venere dominatur potens.
Luxuria victrix orbis immenſas opes

Iampridem auaris manibus, vt perdat, rapit.

Iuſtitia adminiſtranda eſt ſecundum hominum merita, non autem iuxta ſanguinis affinitatem, nobilitatemq́ue, idq́ue priſcorum Romanorum exemplo.

Ouid. 13. Met. *Propoſita arma peto: meritis expendite cauſſam, etc.*
– Nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpolijs quæratur in iſtis.

Sen. Oct. **Vera priorum virtus quondam*
Romana fuit, verumq́ue genus
Martis in illis, ſanguisq́ue viris,
Illi reges hac expulerant
Vrbe Superbos, vltiq́ue tuos
Sunt bene Manes virgo, dextera
Cæſa parentis, ne ſeruitium
Paterere graue, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quoque bellum triſte ſecutum eſt,
Mactata tua miſeranda manu
Nata Lucreti, ſtuprum ſæui
Paſſa tyranni. –

Iuſtitia armis valentior eſt.

Ouid. 3. Faſt. *Exuitur feritas, armisq́. potentius æquum eſt.*
Et cum ciue pudet conſeruiſſe manus.

Iuſtitia rectum vtili præponere ſuadet.

Claud. Stil. *Iuſtitia vtilibus rectum præponere ſuadet.*
Communesq́. ſequi leges, iniuſtaq́. nunquam
Largiri ſocijs.

Iuſtitiæ maximæ exemplum in necis autores.

Di-

Dicitur Aegyptus caruiſſe iuuantibus arua Ouid.1. Art.
Imbribus, atque annos ſicca fuiſſe nouem,
Tum Thraſius Buſirin adit, monſtratque piari
Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Iouem.
Illi Buſiris: fies Iouis hoſtia primus,
Inquit, & Aegypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix imbuit auctor opus.
Iuſtus vterq. fuit: neq. enim lex iuſtior vlla eſt,
Quàm necis artifices arte perire ſua.

Iuſti viri deſcriptio elegans.

Heu Melibœe iaces lethali frigore ſegnis Olymp. Nemeſ. Ecl.1.
Lege hominum, cælo dignus canente ſenecta,
Concilioq. Deûm, plenum tibi ponderis æqui
Pectus erat: tu ruricolûm diſcernere lites
Aſſueras, varias patiens mulcendo querelas.
Sub te ruris amor, ſub te reuerentia iuſti
Floruit: ambiguos ſignauit terminus agros.
Blanda tibi vultu grauitas, & mite ſerena
Fronte ſupercilium: ſed pectus mitius ore.

Iuſtum à rectitudine neq. tyrannorum, neque populi minæ mouere queunt.

Iuſtum, & tenacem propoſiti virum Hor.3. Carm.ſ3.
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida: neque Auſter
Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis

Impauidum ferient ruinæ.

Iniuſta à iuſtis impetrare non decet, iuſta autem ab iniuſtis exigere inſcitia eſt.

Plaut. Amph. *Iuſtam rem, & facilem eſſe oratum à vobis volo.*
Nam iuſtè ab iuſtis iuſtus ſum orator datus.
Nam iniuſta ab iuſtis impetrari non decet.
Iuſta autem ab iniuſtis petere inſipientia'ſt.
Quippe illi iniqui ius ignorant, neque tenent.

Iuſta exigentem, ea impetrare oportet.

Plaut. Stich. *– Bonum ius dicis:*
Impetrare oportet: quia æquum poſtulas.

IVVENTVS.

Iuuentus ſenectæ ſimilis grauior eſt.

Chil. per Auſ. *Illa iuuentus grauior, quæ ſimilis ſenectæ.*

Lucanus ad Piſonem. **Eſt mihi, crede, meis animus conſtantior annis,*
Quamuis nunc iuuenile decus mihi pingere malas
Cœperit. –

Iuuenilis ætas non eſt inutiliter terenda.

Tibullus 1.4. *At ſi tardus eris, errabis, tranſiet ætas,*
Quàm citò non ſegnis ſtat, remeatq. dies:
Quàm citò purpureos deperdit terra colores:
Quàm citò formoſas Populus alta comas:
Quàm iacet, infirmæ venere vbi fata ſenectæ,
Qui prior Elaeo eſt carcere miſſus, equus.
Vidi iam iuuenem, premeret cùm ſerior ætas,
Merentem ſtultos præteriſſe dies.

Iuuenilis ætas valentior atque vberior eſt alijs.

Fitq.

Fitq. valens iuuenis: neq. enim robuſtior ætas Ouid. 15.
Vlla, nec vberior, nec quæ magis ardeat vlla. Met.

Iuuenes caſtigandi ſunt: & ad hoc exhortatio.

Cura, & caſtiga hominem probè, Plaut.
Qui dedecorat te, me, amicos, atque alios flagitijs ſuis. Bacch.

Iuuenes in officio retinendi ſunt. quanto un giovane si

Regenda magis eſt feruida adoleſcentia. regge Sen. magis Oct.

Iuuenes comti fugiendi ſunt.

Sint procul à nobis iuuenes, vt femina comti: Ouid.
Fine coli modico forma virilis amat. Epiſt. 4.

Iuuenes in malum maximè procliues ſunt.

Peiora iuuenes facile præcepta audiunt. Sen.

Iuuenes lætitia decet, ſenes verò ſeueritas. Thyeſt.

– Propria deſcribit Deus Sen.
Officia, & æuum per ſuos ducit gradus. Hipp.
Lætia iuuenem, frons decet triſtis ſenem.

Iuuenes ſanctos, id eſt, virtute claros, atq. pios fata ſordida haud attingunt.

Nec ſanctos iuuenes attingunt ſordida fata: Virg.
Sed verè ceſſere domus & iura piorum. Aetna.

Iuuenile vitium eſt impetum animi regere non poſſe. (è cosa da putto non poter raffrenare la sua ira)

Iuuenile vitium eſt, regere non poſſe impetum. Sen. Troad.

Iuuenum mores, ſeu proprietates quę ſint.

Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto, Hor. Art.

Gaudet equis canibusq́ue,& aprici gramine campi,
Cæreus in vitium flecti,monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor,prodigus eris,
Sublimis,cupidusq́ue,& amata relinquere pernix.

Ter. And. *–Ita eſt*
Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium iungant: aut equos
Alere,aut canes ad venandum,aut ad philoſophos.

Iuuenibus aſſentatio parentum,aut propinquorum non parum nocet.

Plaut. Bacch. *Hei mihi,hei mihi,iſtæc illum perdidit aſſentatio.*
Nam abſque te eſſet, ego illam haberem rectum ad ingenium bonum,
Nunc propter te,tuamq́. prauos factu'ſt fiduciam.

Iuuenilis ardor primo impetu furit,ac citiſsimè euaneſcit.

Sen. Oct. *Iuuenilis ardor impetu primo furit.*
Langueſcit idem facile: nec durat diu
In Venere turpi:ceu leuis flammæ vapor.

L

LABOR.

Laboribus vacandum eſt,dum anni tempus,vireſq́ue ſinunt.

Dum

Dum vires anniq. ſinunt tolerate labores, Ouid. 2. Art.
Iam veniet tacito curua ſenecta pede.
Aut mare nauigijs, aut vomere ſcindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus.
**Venturæ memores iam nunc eſtote ſenectæ,* Idem 3. Art.
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Diſcite: eunt anni more fluentis aquæ.
– Iam certè potes inſudare labori. Calpurnius Ecl. 5.
Iam pro me gnauam potes exercere iuuentam.
**At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,* Tibullus 1.8.
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Laboris impatiens ad virtutis culmen non aſcendet, fructusq. eius haud capiet, moraliter.

Non quiſquam fruitur veris odoribus, Claud. in nuptijs Honor.
Hyblæos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat, ſi timeat rubos.
Armat ſpina roſas, mella tegunt apes.

Labores, quibus Hercules cœlum meruiſſe dicitur.

Herculem duri celebrant labores: Boëth. 4.7.
Ille Centauros domuit ſuperbos,
Abſtulit ſæuo ſpolium leoni,
Fixit & certis volucres ſagittis:
Poma cernenti rapuit draconi,
Aureo læua grauior metallo,
Cerberum extraxit triplici catenæ:
Victor immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſæuis dominum quadrigis:

Hydra combuſto perijt veneno,
Fronte turbatus Achelous amnis,
Ora demerſit pudibunda ripis,
Strauit Antæum Libycis arenis,
Cacus Euandri ſatiauit iras,
Quosque preſſurus foret altus orbis,
Setiges ſpumis humeros notauit.
Vltimus cælum labor irreflexo
Suſtulit collo, pretiumque rurſus
Vltimi cælum meruit laboris.
Ite nunc fortes, vbi celſa magni
Ducit exempli via. –

Laboris continui intimatio perpulcra.

Hor. 17. Epod. *Nullum à labore me reclinat otium.*
Vrget diem nox, & dies noctem: neq. eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.

Labor continnus res fortiſsimas debilitat, atq. corrumpit, ſenectamque prematuram inducit.

Ouid. 1. Pont. 5. *Confiteor facere hoc annos, ſed & altera cauſa eſt,*
Anxietas animi, continuusq. labor. &c.
Cernis, vt in duris (& quid boue firmius?) aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam vacuo ſolita eſt ceſſare nouali,
Fructibus aſsiduis laſſa ſeneſcit humus.
Occidet, ad circi ſi quis certamina ſemper,
Non intermiſsis curſibus, ibit equus.
Firma ſit illa licet, ſoluetur in æquore nauis,
Quæ nunquam liquidis ſicca carebit aquis.

Me

Me quoq. debilitat ſeries immenſa laborum,
Ante meum tempus cogor & eſſe ſenem.
Otia corpus alunt, animus quoq. paſcitur illis:
Immodicus contrà carpit vtrunq. labor.
A labore quandoq. ceſſandum, moraliter.
Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt. Virg.
**Poſt multa virtus opera laxari ſolet.* Ecl.3. Sen.
Labor aſsiduus vincit omnia, atq. inueſtigat. Herc.
–Labor omnia vincit fur.
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas. Virg.1.
**Nihil tam difficile eſt, quin inquirendo inueſti-* Georg. Ter.
gari poſsit. niuna cosa è tanto difficile che col cercare non si trovi Heaut.

LACRYMAE.

Lacrymis dolor egeritur, atq. leuatur.
Fleq. meos caſus: eſt quædam flere voluptas. Ouid.4.
Expletur lacrymis, egeriturq́. dolor. Triſt.3.
–Arbitrio tuo Sen.
Implere lacrymis, fletus erumnas leuat. Troad.
Lacrymæ interdum pondus verborum habent.
Nec tua ſi fletu ſcindentur verba nocebit. Ouid.3.
Interdum lacrymæ pondera vocis habent. Pont.1.
Amici mortui deflendi non ſunt: quia lacrymis ad vitam reuocari non poſſunt.
Supprime iam lacrymas, non eſt reuocabilis iſtis Ouid.ad
Quem ſemel vmbrifera nauita lintre tulit. &c. Liuiam.
Sed rigidum ius eſt, & ineuitabile mortis.
**Deſine Paule meum lacrymis vrgere ſepulcrum.* Propert.

Panditur ad nullas ianua nigra preces.
Cùm ſemel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato ſtant adamante viæ.
Te licet orantem fuſcæ Deus audiat aulæ:
Nempe tuas lacrymas litora ſurda bibent.

Lacrymæ ex maxima ſæpe lætitia proſiliunt.

Plaut. Stich. *–Vt ego te nunc conſpicio libens!*
Vt præ lætitia lacrymæ præſiliunt mihi!
Ter. Adelph. **Homini illico lacrymæ cadunt, quaſi puero, præ gaudio.*

Lacrymæ miſericordiam ſæpiſsimè impetrant.

Ouid.1. Art. *Et lacrymæ proſunt: lacrymis adamanta mouebis.*
**Quidq. faci? lacrymis opus eſt, nō ſanguine, dixit.*
Idem 1. Pont.7. *Sæpe per has flecti principis ira ſolet.*

Lacrymas puellarum arma eſſe.

Ouid.4. Met. *Lumina, quod potuit, lacrymis impleuit obortis.*

LAVS.

Laus vera bonis ac doctis poſt obitum obtingit.

Propert. 3.1. *Omnia poſt obitum fingit maiora vetuſtas.*
Maius ab exſequijs nomen in ora venit.

Laudandi præſentes cur non ſint.

Ter. Adelph. 2.4. *Ah vereor coram in os te laudare ampliùs,*
Ne id aſſentari magis, quàm quod habeam gratū, facere exiſtumes.

Lau-

Laudibus alienis nō accedendum eſt,ſed quiſque de ſeipſo examen ſuſcipiat, verum ſit, nécne quod ab aliis audit.

–Non ſi quid turbida Roma.
Eleuet,accedas, examenq́. improbum in illa Perſius 1.
Caſtiges trutina:nec te quæſiueris extra.
**Reſpue,quod non es.tollat ſua munera cerdo.* Idem 4.
Tecũ habita, & noris,quàm ſit tibi curta ſupellex.

Laudari magis animo,quàm voce vult ille,qui veri fauoris gloriam quærit.

At qui fauoris gloriam veri petit, Sen. Thyeſt.
Animo laudari magis, quam voce volet.

Laus vera etiam humili viro contingit.

Laus vera humili ſæpe contingit viro. Sen. Thyeſt.

Laudari appetunt omnes, quod reprehenſibile non eſt,niſi finem recti in laudibus col locet.

Laudatas oſtendit auis Iunonia pennas: Ouid.1. Art.
Si tacitus ſpectes,illa recondit opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curſus
Depexæq́. iubæ,plauſaq́. colla iuuant.
**Laudatas homini volucris Iunonia pennas* Idem de medic. faciei.
Explicat, & forma multa ſuperbit auis.
**Bellorum exuuiæ,truncis affixa tropeis* Iuuenalis 10.
Lorica,& fracta de caßide buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæq́. triremis
Apluſtre,& ſummo triſtis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur:ad hæc ſe
Romanus, Graiusq́.& Barbarus Induperator

Erexit; cauſſas diſcriminis, atque laboris
Inde habuit: tanto maior famæ ſitis eſt, quàm
Virtutis.-

Perſius 1. *-Vſq. adeóne*
Scire tuum, nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulcrum eſt, digito monſtrari, & dicier, hic eſt.

Ibidem. *-Rides, ait, & nimis vncis*
Naribus indulges, an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe, & cedro digna locutus
Linquere?-

Ibidem. **Non ego, cùm ſcribo, ſi forte quid aptius exit,*
Quando hæc rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neq. enim mihi cornua fibra eſt:
Sed recti finemque, extremumq. eſſe recuſo.
Euge tuum, & belle-

Parcè laudabimus aliquem, ne poſtea illius peccata nobis pudorem incutiant.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Qualem commendes, etiam, atque etiam adſpice: ne mox*
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri.

Laudare ſeipſum poteſt quis, duplici de cauſa, & primo ad audientium ædificationem, ſecundo ad ſuipſius defenſionem purgationemq. vt Vlyſſes.

Ouid. 13. Met. *Ergo operum quoniam nudum certamen habetur,*
Plura quidem feci, quàm quæ comprendere dictis
In promtu mihi ſit, &c.

Lauda-

Laudare ſua, & aliena vituperare nemo debet.

Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes. Hor. 1. Epiſt. 18.

Sua vnuſquiſq. laudat.

Quiſq. ſuam (ſcilicet vxorem) *laudat, ſtudijs certamina creſcunt.* Ouid. 2. Faſt.

**Ipſe ego librorum video delicta meorum,*
Cùm ſua plus iuſto carmina quiſq. probet. Idem 3. Pont. 9.

Auctor opus laudat, ſic forſitan Accius olim.
Therſiten facie dixerit eſſe bona.

**Auctor, & eſt rerum cunctis tutela ſuarum.* Val. Flaccus 5

Laudum cupidus de ſe credit omnia.

-Nihil eſt quod credere de ſe
Non poßit, cùm laudatur Dijs æqua poteſtas. Iuuenalis 4.

Laus propria ſordet.

Nam ſtrenuiori deterior ſi prædicat ſuas pugnas, de illius ore fiunt ſordidæ. Plaut. Epid.

Laus ad clementiam inducens lepidiſsimam.

-Neq. eſt de tigride natus, Ouid. 9. Met.
Nec rigidos ſilices, ſolidum've in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur: repetendus erit: nec tædia cœpti
Vlla mei capiam, dum ſpiritus iſte manebit.

Laus Homeri illuſtris.

-Meruit Deus eſſe videri, Silius 13.
Et fuit in tanto non paruum pectore numen.
Carmine complexus, terram, mare, ſidera, Manes:
Et cantu Muſas, & Phœbum æquauit honore.

Maximus

Manlius 2. *Maximus Iliacæ gentis certamina vates,&c.*
Ore ſacro cecinit,patriam, & ſua iura petentem*
*qui & iura petenti. *Dum dabat,eripuit, cuiuſq. ex ore profuſo*
Omnis poſteritas latices in carmina duxit,
Amnemq́. in tenues auſa eſt deducere riuos,
Vnius fecunda bonis.–

Salluſtij laus ſumma.

Martialis Apoph. *Hic erit, vt perhibent doctorum corda virorum,*
Primus Romana Criſpus in hiſtoria:

Philomenæ laus.

Ouid. Philom. *Dulcis amica veni noctis ſolatia præſtans:*
Inter aues etenim nulla tibi ſimilis.
Tu philomena potes vocum diſcrimina mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.
Nam,quamuis aliæ volucres modulamina tentent,
Nulla poteſt modulis æquiualere tuis.
Inſuper eſt auium ſpatijs garrire diurnis:
Tu cantare ſimul nocte,dieq́. potes.

Ibidem. **Scribere me voces auium philomena coëgit,*
Quæ cantu cunctas exſuperat volucres.

LECTIO.

Lectionis vtilitas.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Inter cuncta leges,& percunctabere doctos:*
Qua ratione queas traducere leniter æuum:
Ne te ſemper inops agitet, vexetq́. Cupido:
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium ſpes.
Virtutem doctrina paret,naturáne donet:
Quid minuat curas:quid te tibi reddat amicum:

Quid

Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
**Intereà Muſis animus dum mollior inſtet,* Claud. 4 Hon.
Et quæ mox imitere legas: nec deſinat vnquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas.
Antiquos euolue duces, aſſueſce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæſita placet: mirabere Brutum.
Perfidia x: damnas: Metij ſatiabere pœnis.
Triſte rigor nimius: Torquati deſpue mores.
Mors impenſa bonum: Decios venerare ruentes.
Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mucij te flamma docebit.
Quid mora perfringat, Fabius, quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendet Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc nullos meritis obſiſtere caſus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: ſucceſſus ſuperant aduerſa Catonis.
Diſcitur hinc quantum paupertas ſobria poßit.
Pauper erat Curius, Reges cùm vinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi cùm ſperneret aurum.
Sordida Serranus flexit dictatur aratra:
Luſtratæ lictore caſæ, facesq. ſalignis
Poſtibus affixit, collectæ Conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.

Quid, & quo modo legendum.

Perlege quodcunq. eſt memorabile: prima monebo. Auſon. Eidyll. 5.
Conditor Iliados, & amabilis orſa Menandri
Euoluenda tibi: tu flexu, & acumine vocis

Innume-

Innumeros, numeros doctis accentibus effer,
Affectuſq. impone legens: diſtinctio ſenſum
Auget, & ignauis dant interualla vigorem.
Et quando iſta meæ contingent dona ſenectæ?
Quando oblita mihi tot carmina, totq. per æuum
Connexa hiſtoriæ ſoccos, aulæaq. Regum,
Et melicos, lyricoſq. modos præfando nouabis,
Obductoſq. ſeni facies pueraſcere ſenſus?
Te præeunte nepos modulata poëmata Flacci,
Altiſonumq. iterum fas eſt didiciſſe Maronem.
Tu quoque, qui Latiam lecto ſermone Terentî
Comis, & adſtricto percurris pulpita ſocco,
Ad noua vix memorem diuerbia coge ſenectam.

Non eſſe legendas fabulas.

Martialis 10. *Qui legis Oedipoden, caligantemq. Thyeſten,*
Colchidas, & Scyllas, quid niſi monſtra legis?
Quid te vana iuuant miſeræ ludibria chartæ?
Hoc lege, quod poſſis dicere iure, meum eſt.

LEGES.

Legem ſtatuens legi ſe ſubiicere debet.

Pitt. *Pareto legi, quiſque legem ſanxeris.*

Auſ. Leges latæ ſunt, ne fortes debiliores opprimerent.

Ouid. 3. Faſt. *Inde datæ leges, ne fortior omnia poſſet:*
Cœptaq. ſunt purè tradita ſacra coli.

Leges ſine moribus vanæ ſunt, & nihil proficiunt.

Quid

Quid leges ſine moribus Hor.3. Carm. 24.
Vanæ proficiunt: ſi neq. feruidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæq. ſolo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora nauitæ.

Legum & iuris peritus ad iudicium præſtandum idoneus erit.

PE. *Quem hominem inuenimus ad eam rem vtilem?* AP. *Hic erit optimus.* Plaut. Epid.
Hic poterit cauere rectè, iura qui & leges tenet.

Legibus quod eſt ſancitum reſcindi non debet, nec non incœpiſſe turpe fuit.

Mihi non videtur, quod ſit factum legibus, Ter. Phorm. 2.3.
Reſcindi poſſe, & turpe inceptu eſt.–

Ibi leges nihil poſſunt, vbi pecunia regnat.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat? Petronius.
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?

Leges à malis moribus in poteſtatem redactæ ſunt, parietibusq. affixæ, vbi illos affigi æquius fuerat.

Mores leges perduxerunt iam in poteſtatem ſuam. Plaut. Trin.
Eæ miſeræ etiam ad parietem ſunt fixæ clauis ferreis, Ibidem.
Vbi malos mores affigi nimio fuerat æquius.

Leges nullo diſcrimine pereunt.

Lucanus 3. *–Pereunt diſcrimine nullo*
Amiſſæ leges: ſed pars viliſsima rerum
Certamen mouiſtis opes.–

LAETITIA.

Lætitiæ maximæ intimatio.

Stat. 2. Sil. 7. *Securæ procul hinc abite mortes,*
Hæc vitæ genialis eſt origo.
Cedat luctus atrox, genisq́. manent
Iam dulces lacrymæ, dolorq́. feſſus
Quidquid fleuerat antè, nunc adoret.

Idem 5. Sil. 1. **Qualem te Superi Priſcilla, hominesq́. benigno*
Adſpexere die, cùm primùm ingentibus actis
Admotus coniux viciſti gaudia cœnæ.

Læti vt viuant homines admonitio lepidiſsima.

Sen. Herc. fur. *–Dum fata ſinunt,*
Viuite læti: properat curſu
Vita citato, volucriq́. die.
Rota præcipitis vertitur anni.
Duræ peragunt penſa ſorores.
Nec ſua retro fila reuoluunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obuia fatis, incerta ſui,
Stygias vltro quærimus vndas.

Ouid. 1. Art. **Si vox eſt canta, ſi mollia brachia ſalta,*
Et quacunq. potes dote placere, place.

Idem 2. Art. **Qui ſermone placet, taciturna ſilentia vitet.*

Qui

Qui canit, arte canat: qui bibit, arte bibat.

Lætis (id eſt proſperis) rebus, modus ponendus eſt.

Pone modum lætis, ſatis oſtro diues, & auro Stat. 2.
Conſpicuus, tenuem germani pauperis annum Theb.
Riſiſti, moneo regnorum gaudia temet
Dedoceas, patiensq́. fugæ mereare reuerti.

LIBERALITAS.

Liberalitas immortalem hominem reddit, quia eius fructus, ſcilicet fama remanet tantum.

Viuet extento Proculeius æuo, Hor. 2.
Notus in fratres animi paterni: Carm. 2.
Illum aget penna metuente ſolui
Fama ſuperſtes.

**Cuncta manus auidas fugient hæredis, amico* Idem 4.
Quæ dederis animo. Carm. 7.

**Extra fortunam eſt quidquid donatur amicis:*
Quas dederis, ſolas ſemper habebis opes. Martialis 5.

**Qui donas, facis ipſe Bleſianum.* Idem 8.
Hoc longum tibi vita dum manebit,
Hoc & poſt cineres erit tributum.

Liberalitatis maximę intimatio.

Ante oculos, interq́. manus ſunt omnia veſtras. Virg. 11. Aen.

**Quid moror, & varijs onero tua pectora cauſsis?* Ouid. 3.
Eminet ante oculos, quod petis, ecce tuos. Faſt.

**Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,* Claud.
Nec tenebris damnauit opes, ſed largior imbre Paneg. Probi.

Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas,
Quippe velut denſo currentia munera nimbo,
Cernere ſemper erat populis vndare Penates,
Aſſiduos intrare inopes,remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios ſuperabat Iberos
Aurea dona vomens.–
Idem 1. Eutrop. **Nil negat, & ſeſe vel non poſcentibus offert.*

LIBERTAS.

Libertas nulla gratior eſt, quàm ſub rege pio.

Claud. 3 Stil. *Fallitur egregio quiſquis ſub principe credit*
Seruitium: nunquam libertas gratior exſtat,
Quàm ſub rege pio.–

Libertas operandi quiduis, plurimorum malorum cauſſa eſt, præcipuè adoleſcentibus.

Stat. 5. Sil. 2. *Quem non corrumpit pubes effrena, nouæq.*
Libertas properata togæ? ceu neſcia falcis
Silua comas tollit, fructumq. exſpirat in vmbras.

Liberi naturaliter ſunt homines, libentius quàm ſerui.

Plaut. Capt. *Omnes profectò liberi libentiùs*
Sumus, quàm ſeruimus.

Liber captiuus, aui penè ſimilis eſt.

Plaut. Capt. *Liber captiuus aui ferè ſimilis eſt.*
Semel fugiendi ſi data eſt occaſio,
Satis eſt: nunquam poſt illum poſſis prendere:

Liber quis verè ſit.

Hor. 2. Serm. 7. *Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibiq. imperioſus:*
Quem

Quĕne q̃. pauperies, neq. mors, neq. vincula terrĕt:
Reſponſare Cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atq. rotundus,
Externi ne quid valeat per læue morari:
In quem manca ruit ſemper fortuna.–

LIBIDO.

Libido, ſcilicet dominandi, vel carnis, ſanctos, id eſt virtute præditos ſæpe vicit.

Vincit ſanctos dira libido. Sen. Hip.

Libido in vetita irruit.

Sed quia cæcus ineſt vitijs amor, omne futurum Claud.
Deſpicitur, ſuadentq̃. breuem præſentia fructum, Eutrop.
Et ruit in vetitum damni ſecura libido.

Libidini homo naturaliter deditus eſt.

–Ingenium eſt omnium Ter.
Hominum ab labore procliue ab libidinem. And.

LICENTIA.

Licentiam refrenare debet, qui ciuium rabiem ſedare, & pater patriæ inſcribi cupit.

O quiſquis volet impias Hor. 3.
Cædes, aut rabiem tollere ciuicam: Carm.
Si quæret pater vrbium 24.
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam.

Licentia omnes deteriores reddit, præcipuè tamen adoleſcentes.

Nam deteriores omnes ſumus licentia. Ter. Heaut.

Quodcunq. inciderit in mentem, volet: neq. id
Putabit, prauum, an rectum, ſiet quod petet.
Tu, rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegaris, ibit ad illud illico,
Quò maximè apud te valere ſentiet,
Abiturum ſe abs te eſſe illico minabitur.
—Verùm nimia illa licentia
Idem Adelph. *Profectò euadet in aliquod magnum malum.*
Iuuenalis 14. **Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum*
Permittas, adeò indulgent ſibi latius ipſi.
—Procliuior vſus
Claud. 4 Hon. *In peiora datur ſuadetq́. licentia luxum,*
Illecebriſq́. effrena fauet: tunc viuere caſtè
Aſperius, cùm prompta Venus: tum durius iræ
Conſulimus, cùm pœna patet.—

LICITA.

Licita ingrata ſunt atq. contemnuntur: illicita, verò & vetita econtra appetuntur.

Ouid. 2. Amor 19 *Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius vrit.*
Ouid. 3. Amor. 4. **Cui peccare licet peccat minus, ipſa poteſtas*
Semina nequitiæ languidiora facit. &c.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq́. negata:
Sic interdictis imminet æger aquis.

Non omnia quæ licent perpetranda ſunt. ſed quę decent. Nam quę decent facere laus eſt, non autem quę licent.

Sen. Oct. *Id facere laus eſt, quod decet, non quod licet.*
Claud. 4 Hon. *—Sed comprime motus:*

Nec

Nec tibi quid liceat,ſed quid feciſſe decebit,
Occurrat,mentemq́. domet reſpectus honeſti.

Plura de his quæras infrà in titu. de vetitis.

LINGVA.

Lingua interpres eſt animi.

Poſt adfert animi motus interprete lingua. Hor. Art.

Lingua non ſemper profert, ea quæ ſunt in mente,hoc eſt,lingua non ſemper animi interpres eſt.

Crede mihi diſtant mores à carmine noſtro: Ouid.2. Triſt.
Vita verecunda eſt,Muſa iocoſa mea eſt. &c.
Nec liber indicium eſt animi,ſed honeſta voluntas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius eſſe atrox,conuiua Terentius eſſet,
Eſſent pugnaces,qui fera bella canunt.&c.
Omne genus ſcripti grauitate tragœdia vincit,
Hæc quoq. materiam ſemper amoris habet.
**Innocuos cenſura poteſt permittere luxus.* Martialis 1.
Laſciua eſt nobis pagina,vita proba eſt.

Linguam habere venalem, præſertim in iudicio,turpe eſt.

Turpe reos emta miſeros defendere lingua: Ouid.1. Amor.10
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.

Lingua eſt peſsima pars in malo homine.

Viuendum eſt rectè cùm propter plurima,tum his Iuuenalis 9.
Præcipuè cauſsis,vt linguas mancipiorum
Contemnas:nam lingua mali pars peſsima ſerui.

LOCVS.

In loco deſipere dulce eſt.

Hor. 4. Carm. 12 *Miſce ſtultitiam conſilijs breuem.*
Dulce eſt deſipere in loco.

Lucanus ad Piſonem. **Temporibus ſeruire decet: qui tempora certis*
Ponderibus penſauit, eum ſi bella vocabunt.
Miles erit: ſi pax, poſitis toga geſtiet armis.
Hunc fora pacatum, bellantem caſtra decebunt.

Ouid. 1. Art. **Si vox eſt, canta, ſi mollia brachia, ſalta,*
Et quacunq. potes dote placere, place.

Locus & res ſæpe conſilium in rebus dubiis dare ſolent.

Ouid. 1. Triſt. 1. *Difficile eſt tamen hic remis vtaris, an aura,*
Dicere, conſilium resque, locusq. dabunt.

Loco ſuo aptè collocanda ſunt ea, de quibus nobis erit dicendum.

Hor. Art. *Singula quæque locum teneant ſortita decenter.*

LOQVACITAS.

Omnes mulieres loquaces habentur.

Plaut. Aul. *Nam multum loquaces meritò omnes habemur.*
Nec mutam profectò repertam vllam eſſe
Hodie dicunt mulierem vllo in ſæculo.

Loqui tacenda laudabile non eſt.

Ouid. 2. Art. *Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus:*
At contrà grauis eſt culpa, tacenda loqui.

Loquacitas nocet plurimum.

Sed

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus: haberet Hor. 1.
Plus dapis, & rixæ multò minus, inuidiæque. Epiſt. 17.
**Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat* Ouid. 2.
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit. Amor. 2.
- Vt diuerſa ſibi, vicinaq. culpa eſt, Auſ.
Multa loquens, & cuncta ſilens. - Epiſt. 12.

Loquax & garrulus eſt omnis, qui multa percontatur.

Percontatorem fugito: nam garrulus idem eſt. Hor. 1. Epiſt. 18.

LVCRVM.

Lucri amorem vt deponant cupidi, ſaltem ex iugi mortis memoria, exhortatio pia.

Verùm pone moras, & ſtudium lucri: Hor. 4.
Nigrorumq. memor dum licet ignium. Carm. 12

Lucrandi cauſſa ad quæque pericula ſe homines exponunt.

Lucra petens habili tauros adiungit aratro, Tibullus
Et durum terræ ruſticus vrget opus. 1. 9.
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt inſtabiles ſidera certa rates.

Lucrandi cauſſa rem diuinam cupidi deſerunt.

Si lucri quid detur, potius rem diuinam deſeram. Plaut. Pſeud.

Lucrum maximum eſt interdum, pecuniam in loco negligere.

Pecuniam in loco negligere maximum interdum eſt lucrum. Ter. Adelph.

**Munera, quæ dederas, habeat ſine lite iubeto:* Ouid. 2. Remed.

Eſſe ſolent magno damna minora bono.

Lucrum omne vtile homini non eſt.

Plaut. Capt. *Non ego omnino lucrum omne eſſe vtile homini exiſtimo.*

*lutulentos. *Scio ego multos iam lucrum* luculētos homines reddidit.*

Eſt etiam vbi profectò damnum præſtat facere, quàm lucrum.

Odi ego aurum, multa multis ſæpe ſuaſit perperam.

Lucri odor cupido bonus eſt etiam ex qualibet re.

Iuuenalis 14. *Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter*
Vnguenta, & corium. lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet. –

LVDVS.

Ludus multorum malorum cauſa eſt.

Hor. 1. Epiſt. 19. *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

Ouid. 1. Art. **Sic ne perdiderit non ceſſat perdere luſor*
Et reuocat cupidas alea ſæpe manus.

In ludo pectora noſtra patent.

Ouid. 3. Art. *Tunc ſumus incauti. ſtudioq́. aperimur ab ipſo,*
Nudaq́. per luſus pectora noſtra patent.
Ira ſubit deforme malum, lucriq́. cupido,
Iurgiaque, & rixæ, ſollicitusq́. dolor,
Crimina dicuntur, reſonat clamoribus æther,
Inuocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur,

Et

Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.

Ludus eſt malus illis, qui crudo ſunt ſtomacho.

Luſum it Mœcenas, dormitum ego, Virgiliusque. Hor. 1.
Nanq. pila lippis inimicum, & ludere crudis. Serm. 5.

LVXVRIA.

Luxuria orbis victrix rapit opes, vt iterum turpiter pendat.

Turpi libido Venere dominatur potens. Sen.
Luxuria victrix orbis immenſas opes Oct.
Iam pridem auaris manibus, vt perdat, rapit. act. 2.

Luxuria malum prædulce, ac peſtis blanda dicitur, eo quod homines caligine non parua hebetat atque effeminat.

– Nec te iucunda fronte fefellit Claud. 2.
Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper Stil.
Corporis arbitrijs, hebetat caligine ſenſus,
Membraq. Circæis effeminat acrius herbis.
Blanda quidem vultu, ſed qua non tetrior vlla
Interius fucata genas, & amicta doloſis
Illecebris, toruos auro circumligat hydros.
Illa voluptatum multos innexuit hamis.
**Totum per orbem maximum exortum eſt malum,* Sen.
Luxuria, peſtis blanda: cui dedit vires, Oct.
Roburq. longum tempus, atque error grauis. act. 2.

Luxuria oritur maximè ex nimia rerum copia, otio, ſeu proſperitate quæ innumerorũ malorum cauſſa eſt, licet per accidens.

Altera

Hor.16. Epod. *Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas,*
Suis & ipſa Roma viribus ruit:
Quam neq. finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Nouisq́ue rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibusq́ue abominatus Hannibal:
Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas,
Feriſq. rurſus occupabitur ſolum.

Iuuenalis 6. **Nil non permittit mulier ſibi, turpe puta nil*
Cùm virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extenſis magnos committit elenchos.

Lucanus 1. **Namq́. vt opes nimias mundo fortuna ſubacto*
Intulit, & rebus mores ceſſere ſecundis,
Prædaq́ue, & hoſtiles luxum ſuaſere rapinæ:
Non auro, tectis'ue modus, menſaſq́. priores
Adſpernata fames. cultus geſtare decoros
Vix nuribus, rapuere mares: ſecunda virorum
Paupertas fugitur, totoq́ue arceſſitur orbe,
Quo gens quæque perit. –

Sen. Hipp. act. 1. **Quiſquis ſecundis rebus exſultat nimis,*
Fluitq́. luxu, ſemper inſolita appetens,
Hunc illa magnæ dura fortunæ comes
Subit libido: non placent ſuetæ dapes,
Non tecta ſani moris, aut vilis cibus:
Cur in Penates rarius tenues ſubit
Hæc delicatas eligens peſtis domos?
Cur ſancta paruis habitat in tectis Venus,

Me-

Mediumque ſanos vulgus affectus tenet,
Et ſe coërcent modica? contrà diuites,
Regnoq. fulti, plura quàm fas eſt, petunt?
Quod non poteſt, vult poſſe, qui nimium poteſt.
**Rupere fœdus impius lucri furor,* Idem Hipp. act.2.
Et ira præceps, quæque ſuccenſas agit
Libido mentes: venit imperij ſitis
Cruenta, factus præda maiori minor.
Pro iure vires eſſe. –
– Inde adſpice latè Silius 15.
Florentes quondam luxus quas verterit vrbes.
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtes,
Quantum ſola noces animis illapſa voluptas.
**Proloquar, atq. vtinam patriæ ſim verus aruſpex.* Propert. 3.11.
Frangitur ipſa ſuis Roma ſuperba bonis.
– Nam cetera regna Claud. 3 Stil.
Luxuries vitijs odijsq. ſuperbia vertit.
Sic male ſublimes fregit Spartanus Athenas,
Atq. idem Thebis cecidit. ſic Medus ademit
Aſſyrio, Medoq. tulit moderamina Perſes.
Subiecit Perſen Macedo, ceſſurus & ipſe
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ.
– Sed quòd diſſuaſor honeſti Idem 3. de rapt. Proſerpinæ.
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Prouocet vt ſegnes animos. –
Luxuria à toris mæſtis abeſſe ſolet.
Nec vires adimit Veneris damnoſa voluptas, Ouid. 1. Pont. 11.
Non ſolet in mæſtos illa venire toros.

Luxuriæ deditus in iuuentute qui fuit, in ſenectute, ægritudine'ue poſitus vitam odit.

Perſius 5 *Hîc campo indulget, hunc alea decoquit: ille*
In Venerem putris, ſed cùm lapidoſa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi:
Tunc craſſos tranſiſſe dies, lucemq́. paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri vitam ingemuere relictam.

Luxuria, cùm omni ætati eſt turpis, tum ſenectuti fœdiſsima eſt.

Ouid. 1. Amor. 9. *Quæ bello eſt habilis, Veneri quoq. conuenit, ætas:*
Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Luxuriȩ deteſtatio notabilis, quȩ in homine maior, quàm in brutis eſſe dicitur.

– O tetrum genus
Sen. Hipp. *Non vlla vinctum lege melioris ſoli.*
Feræ quoque ipſæ Veneris euitant nefas,
Generisq́. leges inſcius ſeruat pudor.

Ouid. 9. Met. **Nec vaccā vaccæ, nec equas vrit amor equarum.*
Vrit oues aries, ſequitur ſua femina taurum.
Sic & aues coëunt, interq́. animalia cuncta
Femina femineo correpta cupidine nulla eſt.

MALI-

M

MALITIA.

Malitia atque impietas hominum maximè creuit.

Siue locum ſpecto, locus eſt inamabilis, & quo Ouid. 5.
Eſſe nihil toto triſtius orbe poteſt. Triſt. 8.
Siue homines, vix ſunt homines hoc nomine digni,
Quamq. lupi ſaeuae plus feritatis habent.
Non metuunt leges: ſed cedit viribus aequum,
Victaq. pugnaci iura ſub enſe iacent.
**Nil erit vlterius, quod noſtris moribus addat* Iuuenalis 1.
Poſteritas: eadem capient, facientq. minores.
Omne in praecipiti vitium ſtetit.-
**Inuenit artes bellicus Mauors nouas,* Sen. Hip. act. 2.
Et mille formas mortis. Hinc terras cruor
Infecit omnes fuſus, & rubuit mare.
Tunc ſcelera demto fine per cunctas domos
Iere: nullum caruit exemplo nefas.
A fratre frater, dextera nati parens
Cecidit, maritus coniugis ferro iacet,
Perimuntq. fetus impiae matres ſuos.
Taceo nouercas: mitius nil eſt feris.
**Sed in parentis viſcera intrauit ſuae* Idem Oct. act. 2.
Deterior aetas, eruit ferrum graue
Aurumque, ſaeuas mox & armauit manus.
Partita fines, regna conſtituit, nouas
Exſtruxit vrbes, tecta defendit ſuis
Aliena telis, aut petit, praede imminens.

-*Aedepol*

Plaut. Bacch.

– Aedepol
Næ tu illorum mores, perquam meditatè tenes, ſed etiam
Vnum hoc, ex ingenio malo malum inueniunt ſuo:
Nulli amici ſunt, inimicos ipſi in ſe omnes habent,
Atq. ſe cùm fruſtrantur, fruſtrari alios ſtolidi exiſtimant.

Plaut. Trin.

**Noui ego hoc ſeculum moribus quibus ſit. malus bonum, malum*
Eſſe volt, vt ſit ſui ſimilis: turbant, miſcent mores mali, rapax,
Auarus, inuidus, ſacrum, profanum, publicum, priuatum habent,
Hiulca gens. hæc ego doleo, hæc ſunt, quæ excruciant.
Hæc dies noctesq. tibi canto, vt caueas. quod manu non queunt
Tangere, tantum fas habent, quo manus abſtineant.

Catullus de nuptijs Pelei & Thetidos.

**Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando,*
Iuſtitiamq. omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno ſanguine fratres,
Deſtitit exſtinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primæui funera nati,
Liber vt innuptæ poteretur flore nouercæ,
Ignaro mater ſubſternens ſe impia nato,
Impia non verita eſt Diuos ſcelerare Penates.
Omnia fanda, nefanda malo permiſta furore
Iuſtificam nobis mentem auertêre Deorum.

Quare

Quare nec tales dignantur viſere cœtus,
Nec ſe contingi patiuntur lumine claro.

Malus felix eſſe nequit, etiam ſi ditiſſimus ſit.

Quid refert igitur quantis iumenta fatiget Iuenalis 4.
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix. –

Nemo vſqueadeo malus eſt, quin bonus effici poſsit, ſi reprehenſioni aures accommodet.

Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator? Hor. 1. Epiſt. 1.
Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Nemo repentè fuit peſsimus.

Nemo repentè fuit turpiſsimus. accipient te Iuuenalis 2.
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo.
– *Nullus ſemel ore receptus* Lucanus 1.
Pollutas patitur ſanguis manſueſcere fauces.

Omnis malus ſeruus eſt, etiam ſi rex ſit.

Quos vides cedere celſo Boëth. 4.2.
Solij culmine Reges,
Purpura claros nitente,
Septos triſtibus armis,
Ore toruo comminantes,
Rabie cordis anhelos,
Detrahat ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus,
Iam videbit intus arctas

Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis:
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens,
Mæror aut captos fatigat,
Aut ſpes lubrica torquet.
Ego, cùm caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos,
Non facit, quod optat, ipſe
Dominis preſſus iniquis.

Claud. 4 Hon. *Tu licet extremos latè dominere per Indos,*
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi praua cupis. ſi duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges. tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris rex eſſe tui. –

Mali à ſtatuis nihil differunt, niſi quod illorum imago viuit.

Iuuenalis 8. *– At tu*
Nil niſi Cecropides, truncoq́. ſimillimus Herme.
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput eſt, tua viuit imago.

Mali ad nocendum aſsiduè proni ſunt, & eis nullum tempus ad nocendum anguſtũ eſt.

Sen. Med. *Nullum ad nocendum tempus anguſtum eſt malis.*

Mali conſcius diligitur tantum.

Iuuenalis 3. *Quis nunc diligitur, niſi conſcius, &, cui feruens*
Aeſtuat occultis animus, ſemperq́. tacendis?

Nil

Nil tibi ſe debere putat, nil conferet vnquam
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. –

Quod malis omnia ex ſententia vt plurimum ſuccedunt, bonis verò contra. hinc quidam de Dei prouidentia dubitant, aſſerentes hominum gen⁹ à fortuna regi (vt titulo de fortuna oſtenſum eſt) ſed falsò. Tolluntur autẽ in altum, vt lapſu maiore ac grauiore ruant.

Sed cur idem, qui tanta regis, Sen. Hipp.
Sub quo vaſti pondera mundi
Librata ſuos ducunt orbes,
Hominum nimium ſecurus ades,
Non ſollicitus prodeſſe bonis,
Nocuiſſe malis?
**Omnia certo fine gubernans,* Boëth. l. 5.
Hominum ſolos reſpuis actus,
Merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices? premit inſontes
Debita ſceleri noxia pœna:
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio, ſanctaque calcant
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris, iuſtusque tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria, nil nocet ipſis

Fraus, mendacij comta colore.
Sed cùm libuit viribus vti,
Quos innumeri metuunt populi,
Summos gaudet ſubdere Reges.
O iam miſeras reſpice terras,
Quiſquis rerum fœdera nectis.
Operis tanti pars non vilis
Homines, quatimur fortunæ ſalo.
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo cælum regis immenſum
Firma ſtabiles fœdere terras.
Claud. 1. Ruf. **Sed cùm res hominum tanta caligine volui*
Adſpicerem, lætosq́. diu florere nocentes,
Vexariq́. pios, rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſſæq́. viam non ſponte ſequebar
Alterius, vacuo quæ ſemina currere motu
Affirmat, magnumq́. nouas per inane figuras
Fortuna, non arte regi, quæ numina ſenſu
Ambiguo, vel nulla putat, vel neſcia noſtri.
Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum
Abſoluitq́. Deos: iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum,
Vt lapſu maiore ruant. –

Mali ſunt, bonis qui maledicunt.

Plaut. Bacch. *Mali ſunt homines, qui bonis dicunt malè.*

Mali non quieſcunt, niſi prius aliquod malum perpetrauerint.

Iuuenalis 3. *Ebrius, ac petulans, qui nullum fortè cecîdit,*
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum

Pelidæ

Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus:
Ergo non aliter poterit dormire. quibuſdam
Somnum rixa facit. –

Malo benefacere tantum periculum eſt, quantum bono malefacere.

– Malo benefacere tantundem Plaut.
Eſt periculum, quantum bono malefacere. Pen.

Malos homines terra nunc educat.

Terra malos homines nunc educat. – Iuuenalis 15.

MALA.

Mala æquanimiter ſuſtinens demum haud parua reportabit bona.

Fortiter malum qui patitur, idem pòſt potitur bonum. Plaut. Aſin.

Mala incerta dubiaq́. magis angunt hominem.

Exprome: clades ſcire qui refugit ſuas, Sen.
Grauat timorem: dubia plus torquent mala. Agam. act. 3.

Illata mala æquanimiter tolerat, qui maiora veretur.

H. *Quiſquam ne ſegnis tanta tolerauit mala?* Sen. Herc.
A. *Maiora quiſquis timuit.* fur. act. 5.

Mala alterius priùs reſcimus, quàm bona.

More hominum euenit, vt quid ſim nactus mali
Prius reſcires tu, quàm ego illud, quod tibi euenit boni. Ter. And.

Maxima mala non diu latitant.

Magna cum latitant mala. Sen. Med.

MATRIMONIVM.

Matrimonium inter æquales bene contrahitur, & ſic contrahendum eſt.

Ouid. Epiſt. 9. *Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci,*
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentes.
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Ad contrahendum matrimonium mora vtilis eſſe dicitur.

Ouid. 3. Faſt. *Nubere ſi qua voles, quamuis properabitis ambo,*
Differ; habent paruæ commoda magna moræ.

Matrimonium & regnum duos vnà non capit.

Ouid. 3. Art. *Non bene cum ſocijs regna, Venusq́. manent.*
Sen. Agam. **Nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt.*

Matrimonij encomium.

Hor. 1. Carm. 13 *Felices ter, & amplius,*
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimonijs,
Suprema citiùs ſoluet amor die.
Propert. 2. 15. **Exemplo iunctæ tibi ſint in amore columbæ,*
Maſculus & tutum femina coniugium.

MEDICINA.

Varia medicina danda eſt iuxta ægritudinum exigentiam.

Ouid. 2. Remed. *Nam quoniam variant animi, variabimus artes.*
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.

Medi-

Medicina congruo tempore data, prodeſt.

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt, Ouid.1.
Et data non apto tempore vina nocent. Remed.

Medicina omnes morbos ſanare poteſt.

Omnes humanos ſanat medicina dolores. Propert.
Solus amor morbi non amat artificem. 2. 1.

Medicis bene habentibus non eſt opus, ſed male habentibus.

Firma valet per ſe, nullumq́. Machaona quærunt, Ouid.3.
Ad medicam dubius confugit æger opem. Pont. 4.

Medicus non poteſt omnes ægritudines ſanare.

Non eſt in medico ſemper, releuetur vt æger: Ouid.1.
Interdum docta plus valet arte malum.&c. Pont. 4.
Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodoſam neſcit Medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq. interdum nulla medicabilis arte,
Aut ſi ſit, longa eſt extenuanda mora.

MEDIOCRITAS.

Mediocritas in omni re tenenda eſt, & ad hoc exhortatio lepidiſsima.

Altiùs egreſſus cæleſtia tecta cremabis: Ouid.2.
Inferiùs, terras: medio tutiſsimus ibis. Met.
– Poſtquam manus vltima cœpto Idem 8.
Impoſita eſt, geminas opifex librauit in alas. Met.

 Ipſe

Ipſe ſuum corpus,motaq́. pependit in aura,
Inſtruit & natum,medioq́.vt limite curras
Icare,ait,moneo,ne ſi demißior ibis,
Vnda grauet pennas,ſi celſior,ignis adurat.
Inter vtrunque vola. –

Hor.2. Carm.10 **Rectiùs viues Licini, neque altum*
Semper vergendo,neque, dum procellas
Cautus horreſcis,nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit,tutus caret obſoleti
Sordibus tecti,caret inuidenda
Sobrius aula.

Sen. Oed. act.4. **Fata ſi liceat mihi*
Fingere arbitrio meo,
Temperem Zephyro leui
Vela,ne preßæ graui
Spiritu antennæ tremant,
Lene ſed modicum fluens
Aura,nec vergens latus,
Ducat intrepidam ratem:
Tuta me media vehat
Vita,decurrente via.
Cnoßium regem timens,
Alta dum demens petit,
Artibus fidens nouis,
Certat & veras aues
Vincere,& falſis nimis
Imperat pennis puer.

Nomen

Nomen eripuit freto.
Callidus medium ſenex
Dædalus librans iter,
Nube ſub media ſtetit
Alitem exſpectans ſuam.&c.
Quidquid exceßit modum
Pendet inſtabili loco.
**Felix mediæ quiſquis turbæ* Idem. Agam.
Partem quietus aura ſtringit
Litora tuta, timidusque mari
Credere cymbam remo terras.
Propiore legit.–
**Quiſquis volet perennem* Boëth.2. 4.
Cautus ponere ſedem,
Stabilisque, nec ſonori
Sterni flatibus Euri,
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere pontum,
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Illud proteruus Auſter.
Totis viribus vrget,
Hæ pendulum ſolutæ
Pondus ferre recuſant.
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amœnæ,
Humili domum momento
Certus figere ſaxo.
Quamuis tonet ruinis

Miſcens æquora ventus,
Tu conditus quieti
Felix robore valli,
Duces ſerenus æuum,
Ridens ætheris iras.
-Nam id arbitror
Ter. And. *Apprimè in vita eſſe vtile, ne quid nimis.*
Martialis 1. **Illud quod medium eſt, atq. inter vtrunque, probatur.*

Mediocritatem deſerens malos exitus habet, vt exemplis liquet.

Ouid. 8. Met. *Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu,*
Deſeruitq́. ducem, cæliq. cupidine tactus
Altiùs egit iter. rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos,
Remigioq́. carens non vllas percipit auras,
Oraq́. cærulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua, quæ nomen traxit ab illo.
Idem 1. Triſt. 1. **Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis*
Icarus, Icarijs nomina fecit aquis.
Ibidem. **Vitaret cælum Phaëthon, ſi viueret, & quos*
Optauit ſtultè tangere, nollet equos.
Sen. Oet. Act. 2. **Quiſquis medium defugit iter,*
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit vnum præbere diem,
Patriosq́. puer concitat axes,
Nec per ſolitum percurrit iter,
Sed Phœbeis ignota ſecat

Sidera flammis errante rota,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cæli cùm peragrat iter,* *dum ſulcat.
Tenuit Latias Dædalus oras,
Nulliq́. dedit nomina pontò.
Sed dum volucres vincere veras
Icarus audet, patriasq́. puer
Deſpicit alas, Phœboq́. volat
Proximus ipſi, dedit ignoto
Nomina Ponto.
**Qui cadit in plano, vix hoc tamen euenit ipſum,* Ouid. 3. Triſt. 4.
Sic cadit, vt tacta ſurgere poßit humo:
At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto
Occurrit Regi flebilis vmbra ſuo.
Quid fuit, vt tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nempe quod hic altè, demißius ille volabat:
Nam pennas ambo non habuere ſuas.
**In ſe magna ruunt. lætis hunc Numina rebus* Lucanus 1.
Creſcendi poſuere modum.–

Medium virtutem in ſe habere dicitur.

Virtus eſt medium vitiorum vtrunq. redactum. Hor. 1. Epiſt. 18.

MEDITATIO.

Meditatio id eſt, quod rectè geris.

μελέτη τὸ πᾶν qui dixi, qui dictum probo, Periander per Auſon.
Meditationem id eſſe totum quod geras

Meditans omnia negotia ad rem gerendam ſolus eſt efficax, & is ſapiens habetur.

Is

Ibidem. *Is quippe ſolus rei gerendæ eſt efficax,*
Meditatur omne qui priùs negotium.

Ter. Adelph. **O Demea, iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt*
Videre: ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere.–

Præmeditanda ſunt omnia negotia.

Aduerſa rerum, vel ſecunda prædicat
Periander per Auſon. *Meditanda cunctis comicus Terentius,*
Locare ſedes, bellum gerere, aut ponere:
Magnas, modicasq. res etiam, paruas quoq.
Agere volentem ſemper meditari decet.
Nam ſegniores omnes in ceptis nouis,
Meditatio ſi rei gerendæ defuit.
**Nihil eſt quod ampliorem curam poſtulet,*
Ibidem. *Quàm cogitare, quid gerendum ſit. dehinc*
Incogitantes Fors, non conſilium regit.

MENDACIVM.

Mendacium dicere ſcelus eſt, præſertim parentibus.

Plaut. Merc. *Mihi ſcelus videtur, me parẽti proloqui mendaciũ.*

Mendacium vt fugiatur, & verum dicatur, admonitio notabilis.

Ter. Heaut. Act 4. ſc. 2. *Quid dicam? quam cauſſam afferam? S. Quin nolo mentiare:*
Apertè, ita vt res ſeſe habet, narrato.–
Plaut. Perſ. **Mendacium ædepol dicis, atq. haud te decet.*

Menda-

Mendacium conſtanter negare ſolet, qui vera dicere didicit.

ALC. *Cur negas?* AMPH. *quia vera didici dicere* Plaut. Amph.

Mentiri qui nequit, Romæ inutilis eſt.

Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum Iuuenalis 3.
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi. ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij.

MENS.

Mens temporalibus dedita rebus maximè hebetatur.

Vos hæc fabula reſpicit, Boëth. 3. 12.
Quicunq. in ſuperum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui Tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit,
Quidquid præcipuum trahit,
Perdit, dum videt inferos.

Plura de his inuenies in titulo de affectibus.

Mens boni conſcia ſperat, mali verò econtrà.

Conſcia mens, vt cuiq. ſua eſt, ita concipit intra Ouid. 1. Faſt.
Pectora, pro facto ſpemq́ue, metumq́. ſuo.

Mentes peruerſæ omnia, in malum ſcilicet, interpretando, corrumpere poſſunt, quæ tamen ſolida permanent.

Omnia

Ouid.2. Triſt. *Omnia peruerſas poterunt corrumpere mentes:*
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.

MERETRICES.

Meretrices ſummopere fugiendæ ſunt, eò quòd bona quæque, & præcipuè ſapientiã ab homine auferunt.

Plaut. Truc. *Meretrix meum herum miſerum ſua blanditia intulit in*
Pauperiem, priuauit bonis, luce, honore, atq. amicis.

Plaut. Truc. **Nam mihi hæc meretrix, quæ hic habet, Phroneſium*
Suum nomen omne ex pectore exmouit meo, Phroneſium.

Meretrices eò quòd inſatiabiles ſunt mari aſsimilantur.

Plaut. Truc. *Meretricem ego item eſſe reor mare, vt eſt, quod des deuorat, nec vnquam*
Abundat, &c.-
Quantumuis, nuſquam apparet, neq. datori, neque acceptrici.

Meritrices Deum non verentur.

Ter. Herc. *Nec pol iſtæ metuunt Deos, nec hos reſpicere Deos opinor.*

Meretrices munera captant ſuo corpore.

Ouid.1. Amor.10 *Stat meretrix certo cuiuis mercabilis ære,*
Et miſeras iuſſo corpore quærit opes.

Ibidem. **Sola viro mulier ſpolijs exſultat ademtis,*
Sola locat noctes, ſola locanda venit.

Mere-

Meretricum reprehenſio accommodata.

Quò fugit Venus heu? quo'ue color decens? Hor.4. Carm.13
Quò motus? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies? ſed Cynaræ breues
Annos fata dederunt,
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent vt iuuenes viſere feruidi
Multo non ſine riſu
Dilapſam in cineres facem.

METVS.

Metum auget, ſcelus qui obruit ſcelere.

Quod metuit auget, qui ſcelere ſcelus obruit. Sen. Agam.

Metus eſt malus rerum interpres.

**Sed malus interpres rerum metus, omne trahebat* Claud. de bello Getico.
Augurium peiore via.–

Metus laudàre quos cogit, eoſdem & inimicos reddit.

–Quos cogit metus Sen. Thyeſt.
Laudare, eoſdem reddit inimicos metus.
-Quem metuit, quiſq. periſſe cupit. Ouid. 2. Amor.2.

MILITIA.

Militiæ togatæ elegans deſcriptio. Lucanus ad Piſonem.

-Tamen & ſi bella quierunt,

Non

Non perijt virtus: licet exercere togatæ
Munera militiæ: licet & ſine ſanguinis hauſtu
Mitia legitimo ſub iudice bella mouere.
Hinc quoq. ſeruati contingit gloria ciuis,
Altaq. victrices intexunt limina palmæ. &c.
Olim turba vias impleuerat agmine denſo,
Ardua nunc eadem ſtipat fora, cùm tua mæſtos
Defenſura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad iura decem citat haſta virorum,
Et firmare iubet centeno iudice cauſſas:
Seu capitale nefas operoſa diluis arte,
Laudibus ipſa tuis reſonant fora.–

Milites omnes impij, perfidi, & ad omnia vitia perpetranda parati, ſi lucrum detur.

Lucanus 10. *Nulla fides, pietasq. viris, qui caſtra ſequuntur,*
Venalesq. manus: ibi fas, vbi maxima merces.

Milites duce percuſſo diffugiunt.

Ouid. 3. Faſt. *Diffugiunt Tyrij quo quenq. agit error: vt olim*
Amiſſo dubiæ rege vagantur apes.

Val. Flaccus. 4. **Bebricas extemplo ſpargit fuga: nullus ademti*
Regis amor: montem celeres, ſiluamq. capeſſunt.

MISERIA.

Miſeriæ maximæ intimatio.

Ouid. 5. Triſt. 7. *Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes.*
Non habes in nobis vllius ira locum.
Elige noſtrorum minimum, minimumq. malorum,
Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quam multa madidæ cælantur arundine foſſæ,

Flori-

Florida quàm multas Hybla tuetur apes,
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent:
Tam me circumſtat denſorum turba malorum:
Crede mihi, verò eſt noſtra querela minor.
His qui contentus non eſt, in litus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtiuos igitur compeſce furores,
Vela neq. in medio deſere noſtra mari.
**Tempora nam miſeræ complectar vt omnia vitæ,* Idem 4.
A meritis eius pars mihi nulla vacat: Pont.15.
Quæ numero tot ſunt, quot in horto fertilis arui
Punica ſub lento cortice grana rubent:
Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos,

Miſeria caret inuidia.

Mauelim mihi inimicos inuidere, quàm me inimicis meis. Plaut. Truc.
Nam inuidere alij bene, tibi male eſſe, miſerum eſt.
Qui inuidēt, egent: illi, quibus inuidetur, rem habēt.
**Fortunæ inuidia eſt immeritus miſer.* Cleob. per Auſ.

Miſeriam fide carere miſerrimum eſt.

Qui veniunt iſtinc, vix vos ea credere dicunt: Ouid. 4.
Quàm miſer eſt, qui fert aſperiora fide! Pont.10.

Miſerias ferre leue eſt, perferre autem graue.

Erras, malorum cenſus accreſcit die. Sen.
Leue eſt miſerias ferre, perferre eſt graue. Thyeſt.

Miſer eſt qui grauiter amat, qui verò leuiter, felix.

Tibullus 2.1. *Ah miſeri, quos hic grauiter Deus vrget: at ille*
Felix, cui placidus leniter afflat amor.

Quis miſer, quis miſerior, quis verò miſerrimus ſit.

Plaut. Capt. *Miſer homo eſt, qui ipſe ſibi, quod edit, quærit, & id ægrè inuenit.*
Sed ille eſt miſerior, qui & ægrè quærit, & nihil inuenit.
Ille miſerrimus eſt, qui cùm eſſe cupit, quod edit non habet.

Miſer non eſt cui mori facile eſt, ſed cui econtrà euenit.

Sen. Herc. Oet. *Nunquàm eſt ille miſer, cui facile eſt mori.*
**O quàm miſerum eſt, neſcire mori.*

Idem Agam. Miſer timet aſsiduè, ne deterius ei contingat.

Ouid. 14 Met. *—At Agmon*
Feruidus ingenio, tum verò & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod iam patientia noſtra recuſet.
Ferre viri dixit? quid habet Cytherea quod vltrà,
Velle puta, faciat? nam dum peiora timentur
Eſt locus in voto.—

Miſerum ſe credit nullus, niſi ad fœliciores comparatus.

Sen. Troad. act. 4. *Nemo ſe credit miſerum, licet ſit.*
Tolle felices, remoueto multo
Diuites auro, remoueto centum
Rura qui ſcindat opulenta bobus,
Pauperi ſurgent animi iacentes.

Eſt

Eſt miſer nemo, niſi comparatus.

Qui miſer eſt, vt Hercules fuit, hic Deus non eſt.

Quencunq. miſerum videris, hominem ſcias. Sen.

Miſeri Deum colere maximè debent. Herc.

Miſeris colendos maximè ſuperos reor. fur.

Miſeri increduli dicuntur. Sen.

–Miſera mens incredula eſt. Agam. Sen.

Miſeri, maleuolentes atque inuidi de aliorum bonis ſunt, cupiuntque illis omnes eſſe ſimiles. Herc. Oet.

Quia tute ipſe eges in patria, nec tibi quid viuas domi'ſt, Plaut. Capt.

Omnes inuenire ſimiles tibi vis. non mirum facis.

Eſt miſerorum vt maleuolentes ſint, atq. inuideãt bonis.

Pudore vacant miſeri.

–Nullus eſt miſeris pudor. Sen.

–Nec habent extrema pudorem. Oed. act. 1.

Miſeri quod nimis volunt hoc facile credunt, imo quod nimis metuunt. Stat. 8. Theb.

–Quod nimis miſeri volunt Sen.

Hoc facile credunt.– Herc. fur.

MEG. *Immo quod metuunt nimis,*

Nunquam amoueri poſſe, nec tolli putant.

Miſeri ſuſpicioſi ſunt, ſeque negligi ſemper credunt. Ter.

Omnes, quibus res ſunt minus ſecundæ, magis ſunt neſcio quo modo Adelph. act. 4. ſc. 3.

Suſpitioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter ſuam impotentiam, ſe ſemper credunt negligi.

Miſerorum eſt nunquam lætis rebus credere atque gaudere.

Sen. Thyeſt. *Proprium hoc miſeros ſequitur vitium,*
Nunquam rebus credere lætis.
Rideat felix fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.

Miſeris vnicum ſolatium eſt, ſocium in pœnis habere.

Sen. Troad. act.4. *Dulce mærenti populus dolentûm,*
Dulce lamentis reſonare gentes.
Leniùs luctus lacrymæq. mordent, &c.
Turba quas fletu ſimili frequentat.
Ferre, quam ſortem patiuntur omnes,
Nemo recuſat.

Ibidem. **Aequior caſum tulit, & procellas,*
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit.–

Miſerrimus nil veretur.

Ouid.14 Met. *–Sors autem vbi peſſima rerum eſt,*
Sub pedibus timor eſt, ſecuraq. ſumma malorum.

Sen. Oed. **Solent extrema ſecuros facere mala.*

Miſerrimus, mortem optat, quia miſeriæ finis eſt.

Ouid.3. Met. *O vtinam à noſtro ſecedere corpore poſſem.*
Nec mihi mors grauis eſt poſituro morte dolores.

Ouid. Epiſt.10. **Occurrunt animo pereundi mille figuræ,*

Morſ-

Morsq. minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.

**Si vis Vlyſſe cogere Andromachen metu,*
Vitam minare, iam mori votum eſt mihi. Sen. Troad.

**Nec lethum timeo, genus eſt miſerabile lethi:*
Demite naufragium, mors mihi munus erit. Ouid. 1. Triſt. 2.

MISERICORDIA.

Miſericordiæ ac veniæ nullus eſt poſt mortem locus.

Aut Manes ignare fugis, nec flectere Parcas, Stat. 3.
Aut placare male datur aſpera numina Lethes. Sil. 3.

**Supprime iam lacrymas, non eſt reuocabilis iſtis.* Ouid. ad Liuiam.
Quem ſemel vmbrifera nauita lintre tulit.

**Deſine Paule meum lacrymis vrgere ſepulcrum.* Propert. 4. 12.
Panditur ad nullas ianua nigra preces.

Reliqua pete ex titu. de Lacrymis. Item titulo, de Inferno.

Miſericordiæ imploratio piiſsima.

–Tantum miſerere, precesq. Ouid. 13. Met.
Supplicis exaudi: tibi enim ſuccumbimus vni.

–Pedibus admoueo tuis Sen. Troad.
Miſerere matris, & preces placidus pias,
Patiensq. recipe, quoq. te celſum altiùs
Superi leuarunt, mitiùs lapſos preme.

**Me precor, heu me redde mihi, grauibusq. medere* Claud. epig. Satisfactionis apud Hadrianum.
Vulneribus, vitamq. iube famamq. reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna reſurgat.
Sanus Achilleis remeauit Thelephus herbis,
Cuius pertulerat vires, & ſenſit in vno

Lethalẽ, placidamq́. manum: medicina per hoſtem
Contigit, & pepulit, quos fecerat ipſe, dolores.

Plaut. Capt. *–Nunc obſecro te vnum hoc,*
Quoniam nobis Dij immortales animum oſtenderunt ſuum,
Vt qui herum me tibi fuiſſe, atque eſſe nunc conſeruum velint.
Quod antehac pro iure imperitabam meo, nunc te oro per precem,
Per fortunam incertam, & per mei te erga bonitatem patris,
Perq́. conſeruitium commune, quod hoſtica euenit manu:
Ne me ſecus honore honeſtes, quàm ego te cùm ſeruiebas mihi.
Atq. qui fueris, & qui nunc ſis, meminiſſe vt memineris.

Claud. 2 Eutrop. *In te iam ſpes vna mihi, pro fronde Mineruæ.*
Has tibi protendo lacrymas, ſuccurre ruenti.
Eripe me tandem, ſeruilibus eripe regnis,
Ne've adeò cunctos paucorum crimine damnes,
Nec noua tot meritis offenſa prioribus obſtet.
Iam iam flecte animum: ſuprema pericula ſemper
Dant veniam culpæ.–

Miſericors magis eſt, qui aliqua mala perpeſſus eſt, quàm qui nulla.

Virg. 1. Aen. *Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco.*

Miſericors pro vita mortem ſæpe miſero dedit.

AG.

AG. *Cur dextra regi ſpiritum eripuit tua?* Sen.
PYR. *Mortem miſericors ſæpe pro vita dabit.* Troad.

MODVS.

Modus in omnibus rebus ſeruandus eſt, eo quod omne nimium ſit vituperabile.

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq. fines, Hor. 1.
Quos vltra, citraq́. nequit conſiſtere rectum. Serm. 1.
**Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,* Idem 1.
Vltra, quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam. Epiſt. 6.
**Modus omnibus in rebus ſoror eſt optimũ habitu.* Plaut.
Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex ſe. Pœn.
**Ex Mitylenæis nimium nil Pittacus oris.* Auſ. de
Menſuram optimum ait Cleobulus Lindius in re. ſeptem ſapient.

Modum excedens inſtabile eſt: moderata verò durant.

Moderata durant. Sen.
—Nec vnquam Troad.
Sanguine cauſsidici maduerunt roſtra puſilli. Iuuenalis 10.

MONITIO.

Monitio vtilis eſt, etiam ſi illud, ad quod hortaris aliquem, agat.

Ergo quod fuerat ſtimulis factura ſine vllis, Ouid. 2.
Plenius auctorem te quoq. nacta facit. Pont. 11.
Acer, & ad palmæ per ſe curſurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus. Idem 5.
**Nec te credideris, quia non facis iſta, moneri.* Triſt. 15

Vela damus, quamuis remige puppis eat.
Qui monet, vt facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.

Idem 2. Remed. **Nunc opus eſt celeri ſubdere calcar equo.*

Monentis verba impatiens animus odit.

Ouid. 1. Remed. *Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte*
Reſpuit, atq. odio verba monentis habet.

Monitio loco, temporeq. congruo fieri debet.

Ouid. 1. Remed. *Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati*
Flere vetat? non hoc vlla monenda loco eſt.

Idem. 1. Pont. 4. **Vtq. Machaonijs Pæantius artibus heros*
Lenito medicam vulnere ſenſit opem:
Sic ego mente iacens, & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo.
Et iam deficiens ſic ad tua verba reuixi,
Vt ſolet infuſo vena redire mero.

MORA.

Mora omnis reſecanda eſt, eo quod damnoſa eſt ferè in omni re.

Ouid. 11. Met. *Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit:*

Lucanus 2. *Dum ſupereſt aliquid, cuncti coëamus ad arma.*
**Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.*

Sen. Thyeſt. **Serum eſt cauendi tempus in medijs malis.*

Silius 4. **Pelle moras, breuis eſt magni fortuna fauoris.*

Manilius 4. *–Mora ſæpe malorum*
Dat cauſſas. –

Ouid. 1. Remed. **Vidi ego quod fuerat primò ſanabile vulnus*
Dilatum

Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.

Mora omnis amanti longa videtur.

Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt: Ouid. Epiſt. 18.
Da veniam faſſæ, non patienter amo.

Mora in amore vires haud paruas amanti præbet.

**Nã mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,* Ouid. 1. Remed.
Et validas ſegetes, quod fuit herba facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primum tempore virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
**Verba dat omnis amans, reperitque alimenta morando.* Ibidem.
** Aſſumſit vires, auctaq. flamma mora eſt.* Idem Epiſt. 19.
Quiq. fuit nunquam paruus vel tempore longo
Ex ſpe, quam dederas tu mihi, creſcit amor.
**Quod ratio nequit, ſæpe ſanauit mora.* Sen. Agam.

Mora omnis properanti longa eſt.

Omniſq. nimium longa properanti mora eſt. Sen. Agam.

Mora ad præſtandum auxilium breuis eſſe debet.

– Ad opem breuis hora ferenda eſt. Ouid. 4. Met.

Mora ſæpe ſanat, quod ratio nequit ſanare.

Proinde quidquid eſt, da ſpatium & tempus tibi: Sen. Agam.
Quod ratio nequit, ſæpe ſanauit mora.
**Differ, habent paruæ commoda magna moræ.* Ouid. 3. Faſt.

Morbi.

Non omnis morbus eſt ſanabilis.

Ouid. 1. Pont. 4. *Non eſt in medico, ſemper, releuetur vt æger.*
Interdum docta plus valet arte malum.
Cernis vt è molli ſanguis pulmone remiſſus
Ad Stygias certo limite ducat aquas?
Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodoſam neſcit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Idem 3. Pont. 7. **Curando fieri quædam maiora videmus*
Vulnera, quæ melius non tetigiſſe fuit.

Aliud eſt ſentire, aliud tollere morbum.

Ouid. 3. Pont. 9. *Non eadem ratio eſt ſentire, & tollere morbos:*
Senſus ineſt cunctis, tollitur arte malum.

Morbis quamprimum, antequam inualuerint occurrendum.

Ouid. 1. Remed. *Opprime dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi,*
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.

Ibidem. **Principijs obſta, ſerò medicina paratur,*
Cùm mala per longas inualuere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas.

Ibidem. **Vidi ego quod fuerat primò ſanabile vulnus*
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.

Perſius 3. **Elleborum fruſtrà, cùm iam cutis ægra tumebit*
Poſcentes videas: venienti occurrite morbo.

Morbi diuerſi, diuerſis medicamentis ſunt ſanandi.

Nam

Nam quoniam variant animi, variabimus artes: Ouid. 1.
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt. Remed.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:
Auxilium multis ſuccus, & herba fuit.

MORES.

Ad bonos mores nunquam ſera eſt via.
Nam ſera nunquam eſt ad bonos mores via. Sen.
Quem pœnitet peccaſſe pæne eſt innocens. Agam.

Mores bene componere maximum eſt opus hominum.
Maius opus mores compoſuiſſe ſuos. Ouid. 3. Art.

Vnuſquiſque ſeſe moribus eorum conformare debet, quibuſcum conuerſatur.
Sedulo moneo quæ poſſum pro mea ſapientia. Ter.
Verum quid facias? vt homo es, ita morem geras. Adelph.

Mores mali vt herba irrigua ſuccreuere.
Mores mali, quaſi herba irrigua ſuccreuerunt vberrimè: Plaut. Trin.
Neque quidquam hîc vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum licet iam meſſem metere maximam.

Mores, leges in poteſtatem ſuam perduxerunt: quia non quod licet hodie fit, ſed quod libet. Igitur reſecandi ſunt.
–Nunc mores nihil faciunt, quod licet, niſi quod lubet. Plaut. Trin.
Ambitio iam more ſancta'ſt, libera'ſt à legibus.
**Mores leges perduxerunt iam in poteſtatẽ ſuã. etc.* Ibidem.
Eæ miſeræ etiam ad parietẽ ſunt fixæ clauis ferreis.

Vbi

Vbi malos mores affigi nimio fuerat æquiùs.

Ter. Heaut. **Quam multa iniuſta, ac praua fiunt moribus, ſcilicet prauis.*

Morigeratę erunt tam mulieres, quàm virgines: & vt tales ſint admonitio bona.

Ouid. de med. faciei. *Prima ſit in vobis morum tutela: puellæ*
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum, formam populabitur ætas.

Hor. 3. Carm. 7. **Prima nocte domum claude: neque in vias*
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

De morum munditia, elegantia, & ciuilitate.

Ouid. 1. Art. *Munditiæ placeant, fuſcentur corpora campo,*
Sit bene conueniens, & ſine labe toga.
Linguaq́. nec rigeat, careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Quid ſi præcipiam ne fuſcet inertia dentes,
Oraq́. ſuſcepta mane lauentur aqua?
Nec male deformet rigidos tonſura capillos:
Sit coma, ſic docta barba reſecta manu
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus vngues,
Inq́. caua nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec male odorati ſit triſtis anhelitus oris,
Nec lædat nares virq́ue, paterq́ue gregis.

Idem 3. Artę. **Sint modici rictus, paruæq́. vtrinq. lacunæ:*
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſua perpetuo contendant ilia riſu:
Sed leue neſcio quid, femineumq́. ſonent.

*Eſt

Eſt & inceſſu pars non temnenda decoris, Ibidem.
Allicit ignotos, illa fugatq. viros.
Carpe cibos digitis: eſt quidam geſtus edendi, Ibidem.
Ora nec immunda tota perunge manu,
Ne'ue diu præſume dapes: ſed deſine citra
Quàm cupias, paulò quàm potes eſſe minus.
Nec corâm mixtas ceruæ ſumſiſſe medullas, Idem 3. Art.
Nec corâm dentes perfricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem, ſed erunt deformia viſu:
Multaq. dum fiunt turpia, facta placent.
Certa tibi à nobis dabitur menſura bibendi: Ouid. 2. Art.
Officium præſtent mensque, pedesq. ſuum.
Iurgia præcipuè vino ſtimulata caueto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurycion ſtulte data vina bibendo:
Aptior eſt dulci menſa, merumq. ioco.
Parua monere pudet: telorum dicere iactus, Ouid. 3. Art.
Vt ſciat, & vires teſſera miſſa tuas.
Sed minimus labor eſt ſapienter iactibus vti: Ibidem.
Maius opus mores compoſuiſſe ſuos.
Tunc ſumus incauti, ſtudioq. aperimur ab ipſo,
Nudaq. per luſus pectora noſtra patent.
Pertinet ad faciem rapidos compeſcere mores: Ibidem.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument ira: nigreſcunt ſanguine venæ:
Lumina Gorgoneo ſæuiùs angue micant.
Odimus immodicos, experto credite, faſtus:
Sæpe tacens odij ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride.

Innuet:

Innuet:acceptas tu quoq. redde notas.

Paullò ante. **Rara tamen menda facies caret:occule mendas,*
Quodq́. potes vitium corporis abde tui.

Plaut. Pœn. **Liberos homines per vrbem modico magis, quàm par eſt gradu*
Ire:ſeruile eſſe duco,feſtinantem currere.

Mors.

Mortis memoria iugis eſſe debet, idq́ue etiam Dei præcepto, cui ſoli Epicurei repugnant, ſed falsò.

Hor. 1. Epiſt. *Inter ſpem,curamq́ue,timores inter,& iras*
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperueniet,quæ non ſperabitur, hora.

Perſius 5. **Viue memor lethi:fugit hora:hoc,quod loquor,inde eſt.*

Chilo per Auſ. **Viue memor mortis,vti memor ſis & ſalutis.*

Martialis 1. **Exſpectant curæq́ue,catenatiq́. labores:*
Gaudia non remanent,ſed fugitiua volant.
Hæc vtraq. manu,complexuq́. aſſere toto:
Sæpe fluunt,imo ſic quoque lapſa ſinu.
Non eſt crede mihi,ſapientis dicere,viuam.
Sera nimis vita eſt,craſtina:viue hodie.

Idem 2. **Pange toros,pete vina,roſas cape,tingere nardo:*
Ipſe iubet mortis te meminiſſe Deus.

Lucretius 3. **Et metus ille foras præceps Acherontis agendus*
Funditus,humanam qui vitam turbat,& imo
Omnia ſuffundens mortis nigrore,nec vllam
Eſſe voluptatem liquidam,puramq́ue reliquit.

Mors

Mors communis eſt omnibus, nulliq́ue parcit.

Heu mortem inuiſam: quæ ſola vltricibus armis Maphæ. Vegius in appẽdice Virg.
Elatos frenas animos, communia toti
Genti ſceptra tenens, æternaq. fœdera ſeruans.
Quæ magnos paruosq́. teris: quæ fortibus æquas
Imbelles, populiſq́. Duces, ſeniumq́. iuuentæ.
**Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,* Virg. in Mecœnatis obitũ
Non oblita rapit, ſed tamen illa ſenes.
**Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat,* Ouid. 3. Amor. 8.
Omnibus obſcuras inijcit illa manus.
**Fata manent omneis, omneis exſpectat auarus* Idem ad Liuiam.
Portitor, & turbæ vix ſatis vna ratis.
Tendimus hûc omnes, metã properamus ad vnam.
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
**Fortunæ arbitrijs tempus diſpenſat vbique:* Ibidem.
Illa rapit iuuenes, ſuſtulit illa ſenes.
Quaq. ruit, furibunda ruit, totumq́. per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
**Pallida mors æquo pulſat pede pauperũ tabernas,* Hor. 1. Carm. 4.
Regumq́ue turres. –
– Omnes vna manet nox, Idem 1. Carm. 28
Et calcanda ſemel via lethi. &c.
Miſta ſenum, ac iuuenum denſentur funera. nullum
Sæua caput Proſerpina fugit.
– Scilicet omnibus, Idem. 2. Carm. 14
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue Reges,
Siue inopes erimus coloni.

*Mors

Idem 3. Carm. 2. *Mors & fugacem perſequitur virum,
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Idem 2. Serm. 6. – Neque vlla eſt
Aut magno, aut paruo lethi fuga. –

Iuuenalis 10. – Mors ſola fatetur,
Quantula ſunt hominum corpuſcula. –

Lucanus 9. *Sortilegis egeant dubij, ſemperq́. futuris
Caſibus ancipites: me non oracula certum,
Sed mors certa facit, pauido, fortiq́. cadendum eſt.

Sen. Herc. fur. – Tibi creſcit omne
Et quod occaſus videt, & quod ortus.
Parce venturis, tibi mors paramur:
Sis licet ſegnis properamus ipſi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpſit.

Martialis 4. *Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit in medio Tibure Sardinia eſt.

Propert. 2.28. *Longiùs, aut propius mors ſua quenque manet.

Idem.3.3 *Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas:
Nudus ab inferna ſtulte vehere rate.
Victor cum victis pariter miſcebitur vmbris,
Conſule cum Mario capte Iugurtha ſedes.
Lydus Dulichio non diſtat Crœſus ab Iro.
Optima mors, parca quæ venit apta die.

Ouid. 10 Met. *Omnia debentur vobis, paulumq́. morati. –
Serius, aut citius ſedem properamus ad vnam,
Tendimus huc omnes. –

Propert. 3.16. *Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
Mater, & amplexum Cæſaris eſſe focos?

Aut modò tam pleno fluitantia vela theatro,
Et per maternas omnia geſta manus?
Occidit,& miſero ſteterat vigeſimus annus.
Tot bona tam paruo clauſit in orbe dies.
I nunc,tolle animos,& tecum finge triumphos,
Stantiaq́. in plauſum tota theatra iuuent:
Attalicas ſupera veſtes,atq. omnia magnis
Gemmea ſint ludis,ignibus iſta dabis.
Sed tamen huc omnes, huc primus,et vltimus ordo.
Eſt mala,ſed cunctis iſta terenda via eſt.
Exoranda canis tria ſunt latrantia colla:
Scandenda eſt torui publica cymba ſenis.
Ille licet ferro cautus ſe condat,& ære,
Mors tamen incluſum protrahit inde caput.
Nirea non facies,non vis exemit Achillem,
Crœſum aut Pactoli quas parit humor opes.
**Sub tua purpurei venient veſtigia reges* Claud.2.
Depoſito luxu,turba cum paupere mixti: rapt.Pro
Omnia mors æquat. ſerpinæ.

Mortis terminus à Deo vnicuique fixus eſt,
vltra quem tranſgredi nemo poteſt.

Sed rigidum ius eſt,& ineuitabile mortis. Ouid. ad Liuiam.
**Certo veniunt ordine Parcæ.* Sen.
Nulli iuſſo ceſſare licet, Herc.
Nulli ſcriptum proferre diem. fur.
Recipit populos vrna citatos. act.1.
**Tunc ſolamina cantibus* Idem
Quærens flebilibus modis, Herc.
Hoc Orpheus cecinit Getis Oet. act.3.

Leges in ſuperos datas,
Et qui tempora digerens
Quatuor præcipitis Deus
Anni diſpoſuit vices,
Nulli non auidas polo
Parcas flamina nectere.

Lucretius 3. **Certa quidem finis vitæ mortalibus adſtat,*
Nec deuitari lethum pote quin obeamus.

Martialis 5.57. **Lanificas nulli tres exorare puellas*
Contigit: obſeruant, quem ſtatuere diem.
Diuitior Criſpo, Traſea conſtantior ipſo,
Lautior & nitido ſis Meliore lices.
Nil adicit penſo Lacheſis, fuſosq. ſororum
Explicat, & ſemper de tribus vna necat.

Silius 3. **Et pace, & bello cunctis ſtat terminus æui.*
Extremumq. diem primus tulit.–

Tibullus 1.7. **Hunc cecinere diem Parcæ fatalia nentes*
Stamina, non vlli diſſoluenda Deo.

Mortis genera multa ac diuerſa ſunt.

Corn. Gallus vel potius Maximian9. *Omnibus eſt eadem lethi via: non tamen vnus*
Eſt vitæ cunctis, exitijq. modus.
Hac pueri, atq. ſenes, pariter iuuenesq. ferentur.
Hac par diuitibus pauper egenus erit.

Stat. 9. Theb. **Mille modis lethi miſeros mors vna fatigat.*

Idem 2. **Nam populos mortale genus, plebisq. caducæ*

Sil. 1. *Quid fleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt:*
His amor exitio, furor his, & ſæua cupido:
Vt ſileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis Sirius igni:

Hos

Hos manet imbrifero pallens autumnus hiatu,
Quidquid habet ortus, finem timet, ibimus omnes,
Ibimus: immenſis vrnam quatit Aecus vmbris.
**Eripere vitam nemo non homini poteſt,* Sen.
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent. Theb.

Mors timenda non eſt: quia huius miſerię terminus eſt.

– Mors vltima pœna eſt Lucanus
Nec metuenda viris. – 8.

Mortem qui non timet, Dijs aſsimilatur,

Qui vultus Acherontis atri, Sen.
Qui Styga triſtem non triſtis videt, Agam.
Audetq. vitæ ponere finem,
Par ille Regi, par ſuperis erit.

Mors miſeris ſolatium & munus eſſe dicitur: quia ærumnarum præſentis vitæ finis eſt.

Nec lethum timeo, genus eſt miſerabile lethi: Ouid. 1.
Demite naufragium, mors mihi munus erit. Triſt. 2.
**Vna tamen ſpes eſt, quæ me ſolatur in iſtis,* Idem 4.
Hæc fore morte mea non diuturna mala. Triſt. 6.
*HERC. *Felix Priamus,* Sen.
Dicite cunctæ, liber Manes Troad.
Vadit ad imos, nec feret vnquam act. 1.
Vincta Graium ceruice iugum. &c.
CHOR. *Felix Priamus, dicimus omnes,* Hos verſus Georg. Fabricius aliter diſtinguit.
Secum excedens ſua regna tulit:
Nunc Elyſij nemoris tutus
Errat in vmbris, interq. pias

Felix animas Hectora quærit.

Cita mors præſtat.

Ouid. 3. Pont. 7. *Mitius ille perit, ſubita qui mergitur vnda,*
Quàm ſua qui liquidis brachia laſſat aquis.

Mors felix dicitur, quando hominem in proſperitate poſitum non interimit, & vocata quoque venit: ſurda autē, & crudelis, quando afflictos interimere negat.

Boëth. 1. 1 *Mors hominum felix, quæ ſe nec dulcibus annis*
Inſerit, & mæſtis ſæpe vocata venit.
E heu, quàm ſurda miſeros auertitur aure,
Et flenteis oculos claudere ſæua negat.

Mortem optare timidi eſt, atque adeo malum, peius autem illam timere.

Ouid. 4. Met. *Timidi eſt optare necem.* –

Sen. Oed. **Vtrunq.* (ſcilicet mortem cupere, & mortem petere) *timidi eſt velle.*

Periand. per Auſ. **Mortem optare, malum: timere, peius.*

In malis rebus mortē nihil eſt melius.

Plaut. Rud. – *Neque eſt*
Melius morte in malis rebus.

Mori contemnit qui non concupiſcit.

Sen. Oed. – *Contemſit mori*
Qui non concupiſcit.

Mors vltima linea rerum eſſe dicitur.

Hor. 1. Epiſt. 16. – *Mors vltima linea rerum eſt.*

Mori innocenter ſatius eſt, quàm peccare, qui autem ob virtutem perit, non interit.

Ouid. 5. Triſt. 12. *Maxima pœna mihi eſt ipſum offendiſſe, priuſque*
Veniſſet

Veniſſet mallem funeris hora mihi.
**Dum ne ob malefacta peream, parui id æſtumo,* Plaut. Capt.
Si ego hic peribo, &c.
At erit mihi hoc factum mortuo memorabile: &c.
Qui per virtutem peritat, non interit.
**Non'ne mori ſatius, vitæ qàm ferre pudorem?* Claud. de bello Gild.
Mortui deflendi non ſunt, vt ſupra tit. de lacrymis oſtenſum eſt, ſed potius viuentes.
Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet. Ouid. 15. Met.
Mater obeſt, minuitq. necis mihi gaudia, quamuis
Non mea mors illi, verùm ſua vita gemenda eſt.
Mortui honorandi ſunt tumulo ſacrificioque.
Eſt honor & tumulis animas placare paternas, Ouid. 2. Faſt.
Paruaq. in exſtructas munera ferre pyras.
Parua petunt Manes, pietas pro diuite grata eſt
Munere: non auidos Styx habet ima Deos.
- Quoties huic talis ad illos Iuuenalis 3.
Vmbra venit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum tedis, & ſi foret humida laurus.

Morientis, mortui'ue periphraſis.

Soluitur omne decus letho, niueosq. per artus Silius 12.
It Stygius color, & formæ populantur honores.
Ambroſiæ cecidere comæ, violataq. ceruix
Marmoreum in iugulum collo labente recumbit:
Haud ſecus Oceano rediens Cythereius ignis
Cùm ſe venari iactat ſplendore refecto,
Si ſubita inuadat nubes, hebetatur in atris
Decreſcens tenebris languentia lumina condit.
**Felix ô ſi longa dies, ſi cernere vultus* Stat. 3. Sil. 3.

Natorum, viridеis genas tibi iuſta dediſſent
Stamina: ſed media cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florenteſq́. manu ſcidit Atropos annos.
Qualia pellentes declinant lilia culmos,
Pubenteſq́. roſæ primos moriuntur ad Auſtros.
Aut vbi verna nouis exſpirat purpura pratis.

MOTVS.

Motu continuo quæque mouentur.

Ouid. 15. Met. *Omnia mutantur, nihil interit, errat, & illinc*
Huc venit, hinc illud. –
– Cùm ſint huc forſitan illa
Ibidem. *Hæc tranſlata illuc, ſumma tamen omnia conſtant.*
Nil equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim, ſic ad ferrum veniſtis ab auro
Sæcula, ſic toties verſa eſt fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam floridiſſima tellus,
Eſſe fretum: vidi factas ex æquore terras.
Hor. 3. Carm. 29. *– Cetera fluminis –*
Ritu feruntur, nunc medio in alueo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſq́. raptas, & pecus, & domos
Voluentis vnà, non ſine montium
Clamore, vicinæq́. ſiluæ:
Cùm vera diluuies quietos
Lucretius 1. *Irritat amnes. –*
**Semper in aſſiduo motu res quæq. geruntur.*
Boëth. 3. 9. *– Qui tempus ab æuo*
Ire

Ire iubes, ſtabilisq. manens das cuncta moueri.
**Eſt æquale nihil, terrenos adſpice tractus,* Manilius 4.
Et maris, & notis fugientia flumina ripis.
Crimen vbiq. frequens. & laudi noxia iuncta eſt,
Sic ſterilis terris lætis interuenit annus,
Ac ſubitos rumpit paruo diſcrimine fetus.
Et modò portus erat pelagi, iam facta Charybdis,
Laudatiq. cadit poſt paulum gratia ponti,
Et nunc per ſcopulos, nunc campos labitur amnis,
Aut faciens iter, aut quærens venit'ue, redit'ue.

MVLIERES.

Mulier ad fructum & prolem naſcitur.

Naſcitur ad fructum mulier, prolemq. futuram. Claud. 1. Eutrop.

Illa mulier ſapientiſsima eſt, quæ ſecundis in rebus ſeipſam nouit, & aduerſa æquanimiter ſuſtinet.

AN. *Quæ tibi mulier videtur multò ſapientiſsima?* Plaut. Stich.
PA. *Quæ tum, cum res ſecundæ ſunt, ſe poterit noſcere:*
Et quæ æquo animo patietur ſibi eſſe peius, quàm fuit.

Mulieris officium eſt educare liberos, & colo vitam tolerare, &c.

– Ceu femina primum, Virg. 8. Aen.
Cui tolerare colo vitam, tenuiq. Minerua
Impoſitum cinerem, & ſopitos ſuſcitat ignes,
Noctem addens operi, famulasq. ad lumina longo
Exercet penſo, caſtum vt ſeruare cubile

Coniugis, & poſſit paruos educere natos.

Mulier caſta eſſe dicitur, de qua vulgi fama mentiri veretur.

Bias per Auſon. *Quæ caſta eſt? de qua mentiri fama veretur.*

Mulier caſta eſt ea, quæ ſeipſam cuſtodit, non quam vir: quia tunc & ſi corpus ſit caſtum, tamen mens adultera eſt.

Ouid.3. Amor.4. **Dure vir impoſito teneræ cuſtode puellæ,*
Nil agis: ingenio quæq. tuenda ſuo eſt.
Si qua metu demto caſta eſt, ea deniq. caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Vt iam ſeruaris bene corpus, adultera mens eſt:
Nec cuſtodiri, ni velit, vlla poteſt.
Nec mentem ſeruare potes, licet omnia claudas:
Omnibus excluſis intus adulter erit.

Ibidem. **Centum fronte oculos, centum ceruice gerebat*
Argus, & hos vnus ſæpe fefellit amor.
In thalamo Danaë ſaxo, ferroq. perenni
Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.

Propert. 2.6. **Quos igitur tibi cuſtodes, quæ limina ponam,*
Quæ nunquam ſuprà pes inimicus eat?
Nam nihil inuitæ triſtis cuſtodia prodeſt:
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta ſat eſt.

Mulier illa bona eſt, quæ malefacere poteſt, & non facit.

Plaut. Stich. ANT. *Dic viciſſim nunc iam tu.* PIN. *quid vis tibi dicam pater?*
ANT. *Vbi facillimè ſpectatur mulier, quæ ingenio eſt bono?*

PIN. *Cui malefaciundi eſt poteſtas, quæ ne faciat, id temperat,*

ANT. *Haud malè iſtuc,–*

Mulier corrupta ſemel, poſtea raro abſtinebit, non ſecus, ac canis à guſtato vncto corio,

Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel vno Hor. 2. Serm. 5.
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum:
Vt canis, à corio nunquam abſterrebitur vncto.

Mulier ſi benefacere inceperit, eius cito odium percipit: contra verò, ſi malè quidpiam inceperit facere.

Malè quod mulier facere incepit, niſi id efficere perpetrat Plaut. Truc.
Id illi morbo, id illi ſenio eſt, ea illi miſeræ miſeria eſt.
Si benefacere incepit, eius eam citò odium percipit:
Nimis quàm paucæ ſunt defeſſæ, male quæ facere occeperunt:
Nimis quàm paucæ efficiunt, ſi quid occeperint benefacere.
Mulieri nimiò malefacere melius eſt onus, quàm bene.

Mulier, mala quæ fieri videt reticens, bona non eſt.

Virgo atq. mulier nulla erit, quin ſit mala, Plaut. Perſ.
Quæ reticet, ſi quid fieri peruorſe videt.

Mulier mala voluntatem pro ratione habet.

Pone crucem ſeruo. meruit quo crimine ſeruus Iuuenalis 6.
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,

Nulla vnquam de morte hominis cũctatio lõga eſt.
O demens: ita ſeruus homo eſt? nil fecerit, eſto:
Hoc volo, ſic iubeo: ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro.

Mulier malorum dux, necnon ſcelerum artifex eſſe dicitur.

Sen. Hipp. act. 2.
Sed dux malorum femina & ſcelerum artifex
Obſedit animos: cuius inceſtæ ſtupris
Fumant tot vrbes, bella tot gentes gerunt,
Et verſa ab imo regna tot populos premunt.

Mulier ſæuiſsima tunc eſſe dicitur, cùm ſtimulos odio admouet pudor, necnon ſi repudiata fuerit.

Iuuenalis 10.
–Mulier ſæuiſſima tunc eſt,
Cùm ſtimulos odio pudor admouet.–

Ouid. 2. Art.
**Sed neq. fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,*
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Nec lea, cùm catulis lactentibus vbera præbet,
Nec breuis ignaro vipera læſa pede,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum, flammasq. ruit, poſitoq. decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta Dei:
Coniugis admiſſum, violataq. iura mariti
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.
Altera dira parens hæc eſt, quam cernis, hirundo,
Adſpice, ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, & firmos rumpit amores:
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.

**O quàm*

*O quàm cruentus fœminas ſtimulauit dolor, Sen. Herc. Oet. act. 2.
Cum patuit vna pellici, & nuptæ domus.
Scylla, & Charybdis Sicula contorquens freta
Minus eſt timenda: nulla non melior fera eſt.

Muliere nihil peius, neq. audacius.

Quid peius muliere atq. audacius? q. d. nihil. Plaut. Mil.

Iuuenibus nil illecebroſius muliere, vino & nocte.

Nox, & amor, vinumq. nihil moderabile ſuadent: Ouid. 1. Amor. 6.
Illa pudore vacat, Liber, amorq. metu.
Illecebroſius fieri nihil poteſt nox, mulier, vinum Plaut. Bacch.
Homini adoleſcentulo. –

Muliere nihil miſerius, cuius blanditia eſt viſcus merus, illaqueans ſcilicet animam.

Miſerius nihil eſt, quàm mulier. Plaut. Bacch.
Viſcus merus veſtra eſt blanditia.

Muliere ſuperba atque diuite nihil intolerabilius.

Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater. Iuuenalis 6.
Graccorum, ſi cùm magnis virtutibus adfers
Grande ſupercilium, & numeras in dote triũphos.
Intolerabilius nihil eſt, quàm femina diues. Ibidem.

Mulieres ad ludos & choreas non aliter ruunt, quàm apes ad flores, & formicæ ad cibum. vt ſpectentur ſimul & inſpiciant.

Vt redit, itq. frequens longum formica per agmen, Ouid. 1. Art.
Granifero ſolitum dum vehit ore cibum:
Aut vt apes ſaltusq. ſuos, & olentia nactæ
Paſcua, per flores, & thyma ſumma volant:

Sic

Sic ruit in celebres cultiſſima femina ludos.
Copia iudicium ſæpe morata meum eſt.
Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur vt ipſæ.
Ille locus caſti damna pudoris habet.

Mulieres ad lacrymas procliues ſunt.

Ouid. 1. Remed. *Ne ve puellarum lacrymis moueare caueto.*
Vt flerent oculos erudiere ſuos.
Ouid. 3. Art. **Quò non ars penetrat, diſcunt lacrymare decenter,*
Quoq́. volunt plorant tempore, quoq. modo.
Lucanus 6. **Tunc grauis illa viro, tunc orba Tigride peior,*
Tunc ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lacrymis, ſemperq́. paratis
In ſtatione ſua.–

Mulieres dolis & audacia plenæ ſunt, nam ſi in culpa aliqua deprehenduntur, illico ad fraudes & conuitia prorumpunt.

Propert. 2.9. *Sed vobis facile eſt verba, & componere fraudes.*
Hoc vnum didicit femina ſemper opus.
Tibullus 3.4. **Ah crudele genus, nec fidum femina nomen:*
Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum.
Iuuenalis 6. *–Nil eſt audacius illis*
Deprenſis. iram, atq. animos à crimine ſumunt.
Sen. Hipp. act. 2. **Deprehenſa culpa eſt: anime quid ſegnis ſtupes?*
Regeramus ipſæ crimen, atq. vltro impiam
Venerem arguamus: ſcelere velandum eſt ſcelus,
Tutiſſimum eſt inferre, cùm timeas, gradum.
Ibidem. **Quid ſinat inauſum feminæ præceps furor?*
Nefanda inueni crimina inſonti parat.

In

In ſcelere quærit crine lacerato fidem,
Decus omne turbat, capitis humectat genas.
Inſtruitur omnis fraude feminea dolus.

Mulieres bonorum agendorum immemores ſunt, malorum verò nequaquam, quia ad malitiam proniores ſunt.

Si quid faciẽdum eſt mulieri malæ, atq. malitioſæ, Plaut. Mil.
Ea ſibi immortalis memoria eſt meminiſſe & ſempiterna:
Sin bene quid aut fideliter faciendum eſt, eò deueniunt,
Obliuioſæ extemplò vti fiant, meminiſſe nequeũt.

**Pro Deûm atq. hominum fidem, quod hoc genus eſt, & quæ hæc coniuratio,* Ter. Hec. 2.1.
Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeant, nolintq. omnia?
Neq. declinatam quidquam ab aliarum ingenio vllam reperias:
Itaq. adeò vno animo omnes ſocrus oderunt nurus, viris
Eſſe aduerſas, æque ſtudium eſt, ſimilis eſt pertinacia.
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ ad malitiam.

Mulieres dotatæ viros opprimunt, vt & ſuprà eodem tit. dictum eſt: indotatæ verò ſub viri poteſtate ſunt.

Hæ ſunt atq. aliæ multæ in magnis dotibus Plaut. Aſin.
Incommoditates, ſumtusq. intolerabiles.

Nam

Nam quæ indotata eſt,ea eſt in poteſtate viri,
Dotatæ mactant.& malo damno viros.
Mulieres gubernare continuus & maximus labor eſt:quia immoderatæ ſunt,cùm in omnibus,tum verò maximè in cultu.

Plaut. Pœn.

Negotij ſibi,qui volet vim parare,
Nauem,& mulierem,hæc duo ſibi comparato.
Nam nullæ magis res duæ plus negotij
Habent,fortè ſi occeperis exornare.
Neque vnquam ſatis hæ duæ res ornantur,
Neq. eis vlla ſatis ornandi ſacietas eſt.
Atq. hæc ita loquor,nunc modo docta dico.
Nam nos vſq. ab aurora ad hoc quod diei eſt,
Poſtquàm aurora illuxit, nunquam ceſſauimus
Ex induſtria ambæ nunquam conceſſauimus
Lauari,aut fricari,aut tergeri, aut ornari,
Poliri,expoliri,pingi, fingi:& vnà,
Binæ ſingulis quæ datæ nobis ancillæ,
Eæ nos,lauando, eluendo operam dederunt,
Aggerundaq́. aqua ſunt viri duo defeſſi.
Apageſis negotij quantum in muliere vna eſt.
Si verò duæ,ſat ſcio,maximo vni
Populo,cui lubet,plus ſatis dare potis ſunt,
Quæ noctes, diesq́. in omni ætate ſemper
Ornantur,lauantur, tergentur,poliuntur,
Poſtremo modus muliebris nullus eſt,
Neq. vnquam lauando, & fricando ſcimus
*Facere*nam quæ elauta eſt niſi,*
Perculta eſt meo quidem animo,quaſi illauta eſt.

Noſti

—Noſti mores mulierum, Ter.
Dum moliuntur, dum commutur, annus eſt.— Heaut. 2.1.

Mulieres prodigæ ſunt, non cogitantes vnde cenſus vel minuatur vel augeatur.

—Tamen vtile quid ſit
Proſpiciunt aliquando viri: frigusq́ue famemq́ue Iuuenalis 6.
Formica tandem quidam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum:
At, velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
Non vnquam reputāt, quanti ſua gaudia conſtent.

Mulierum ornatus maximè creuit, ita vt quod addant, ferè non habeant.

Sed neq. ramoſa numerabis in ilice frondes, Ouid. 3. Art.
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ,
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt,
Adijcit ornatus proxima quæq. dies. &c.
Femina canitiem germanis inficit herbis,
Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit denſiſſima crinibus emtis,
Proq́. ſuis alios efficit ære ſuos. &c
Quid de veſte loquar? non iam ſegmenta requiro,
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.
Hîc vltra vires habitus nitor: hîc aliquid plus, Iuuenalis 3.
Quàm ſatis eſt: interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt: hîc viuimus ambitioſa
Paupertate omnes.—

Mulieres infideles ſunt.

Nulli

Catullus 70. *Nulli ſe ducit mulier mea nubere malle,*
Quàm mihi:non ſi ſe Iupiter ipſe petat.
Dicit:ſed,mulier cupido quod dicit amanti,
In vento,& rapida ſcribere oportet aqua.

Calpurnius. Ecl. 3. **Mobilior ventis ó femina,ſic tua Phyllis,*
Quæ ſibi,nam memini, ſi quando ſolus abeſſes,
Mella etiam ſine te,iurabat amara videri.

Ibidem. **Credere paſtores leuibus nolite puellis.*

Mulieres inuicibilem vincere dicuntur, vt de Hercule liquet.

Ouid. Epiſt. 9. *Fama Pelaſgiadas ſubitò peruenit ad vrbes*
Decolor, & factis infitianda tuis:
Quem nunquam Iuno, ſerieſq. immenſa laborum
Fregerit, huic Iolen impoſuiſſe iugum.&c.
Plus tibi,quàm Iunò,nocuit Venus: illa premendo
Suſtulit, hæc humili ſub pede colla tenet. &c.
Te ne ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis iam Ioue dignus eras?
Cœpiſti medius,quàm deſinis: vltima primis
Cedunt: diſſimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ,quem non Stheneleius hoſtis,
Non potuit Iuno vincere,vicit amor.

Sen. Herc. fur. **Fortem vocemus, cuius ex humeris leo*
Donum puellæ factus, & claua excidit,
Fulſitq. pictum veſte Sidonia latus?
Fortem vocemus, cuius horrentes comæ
Maduere nardo? laude qui notas manus
Ad non virilem tympani mouit ſonum,
Mitra ferocem Barbara frontem premens?

*Natus

*Natus Alcmena poſuit pharetram,
Et minax vaſti ſpolium leonis,
Paſſus aptari digitis ſmaragdos,
Et dari legem rudibus capillis.
Crura diſtincto religauit auro,
Luteo plantas cohibente ſocco.
Et manu, clauam modò qua gerebat,
Fila deduxit properante fuſo. Idem Hipp. act.1.

*Quid mirare, meam ſi verſat femina vitam?
Et trahit addictum ſub ſua iura virum? &c. Propert. 3.9.
Omphale in tantum formæ proceſſit honorem
Lydia Gygæo tincta puella lacu.
Vt, qui pacato ſtatuiſſet in orbe columnas,
Tam dura traheret mollia penſa manu.

Mulieres inconſtantes ſunt.

Eia rumpe moras. varium, & mutabile ſemper
Femina.– Virg.4. Aen.
*Mobilior ventis ó femina.– Calpurnius. Ecl.3.
*Non ſic incerto mutantur flamine Syrtes,
Nec folia Hiberno tam tremefacta Noto,
Quàm citò feminea non conſtat fœdus in ira,
Siue ea cauſſa grauis, ſiue ea cauſſa leuis. Propert. 2.9.
–Nulla diu femina pondus habet. Propert. 2.25.
*Sed flecti poterit. mens eſt mutabilis illis.
Tu modo cum multa brachia tende fide. Tibullus 3.4.

Mulieres litigioſæ ſunt in omnibus.

Nulla ferè cauſſa eſt, in qua non femina litem
Mouerit. accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſæ pro ſe, formantq́. libellos. Iuuenalis 6.

Propert. 2.9. *Sed vobis facile eſt verba, & componere fraudes.
Hoc vnum didicit femina ſemper opus.

Mulieres nuptæ viro fideles eſſe, eumq. timere debent, vt lex & ius iubent.

Ouid. 3. Art. *Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ:*
Hoc decet, hoc leges, ius que, pudorq. iubent.

Mulierum eſt ingenium, vt cùm viri volunt, nolint, cùm verò nolint, vltrò cupiant.

Ter. Eun. *Immò certè noui ingenium mulierum.*
Nolunt vbi velis, vbi nolis, cupiunt vltrò.

Mulieres rectè olent, vbi nihil olent.

Plaut. Moſt. *Mulier rectè olet, vbi nihil olet.*

Mulieres naturaliter timidæ ſunt. Nam hanc paſsionem Deus, qui naturæ creator eſt, eis dedit, vt expugnari poſſent. malitia autem illas audaces reddit, vt ſuprà eodem titu. oſtenſum eſt. Mulieres audaciſsimæ, &c.

Sen. Oct. act. 4. *Mulier, dedit natura cui pronum malo*
Animum, ad nocendum pectus inſtruxit dolis.
Sed vim negauit, vt ne inexpugnabilis
Eſſet, ſed ægras frangeret vires timor.

Mulierum ira immitigabilis eſt.

Iuuenalis 6. *Credamus tragicis quidquid de Colchide torua*
Dicitur, & Procne. nil contrà conor, & illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed
Non propter nummos. minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites: vt ſaxa iugis abrupta, quibus mons

Sub-

Subtrahitur, cliuoq́. latus pendente recedit.

**At tu non meritam parcas vexare Lycinnam.* Propert. 3.13.
Neſcit veſtra ruens ira referre pedem.

Vitandæ ſunt mulieres, quoad eius fieri poteſt.

—AN. *Age tu altera vtra ſit conditio penſior,* Plaut. Stich.
Virginem, an viduam habere? PI. *quanta mea ſapientia eſt,*
E malis multis, malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.
Qui poteſt mulieres vitare, vitet: vt quotidie
Pridie caueat, ne faciat, quod pigeat poſtridie.

Mulierum partus frequentes deformant, iuuentamq́. minuunt.

Adde, quòd & partus faciunt breuiora iuuentæ Ouid. 3. Art.
Tempora: continua meſſe ſeneſcit ager.

Mulierum viſio hominibus haud parum nocet.

Carpit enim vires paulatim, vritq́. videndo Virg. 3. Georg.
Femina.—

**Qui videt, is peccat. qui non te viderit, ergo* Propert. 2.32.
Non cupiet. fati crimina lumen habet.

MVNDVS.

Mundus æternus eſt, vt quidem Philoſophi & Poëtæ aſſerunt, principio ac fine carens: quorum opinionē falſam eſſe, ſuprà tit. de Deo, dictum eſt, Deus creator omnium, &c.

Hæc æterna manet, Diuiſq́. ſimillima forma. Manilius 1.
Cui neq. principium eſt vſquam, nec finis in ipſo:

Sed ſimilis toto remanet, perq. omnia par eſt.

Ibidem. **At manet incolumis mundus, ſuaq. omnia verſat,*
Quæ nec longa dies auget, minuitq. ſenectus,
Nec motus puncto currit, curſuq. fatigat.
Idem ſemper erit, quoniam ſemper fuit idem.
Non alium videre patres, alium'ue nepotes
Adſpicient.–

Mundus ordinatè ſitus eſt.

Manilius 1. *Sed facies quæcunq. tamen ſub origine rerum*
Conuenit, & certo digeſtum eſt ordine corpus.

Ibidem. **Quidquid ſubduxit flammis natura, pepercit*
Succubitura oneri, formas diſiungere tantum
Contenta, vt ſtellis oſtendere ſidera certis.
Linea deſignat ſpecies, atq. ignibus ignes
Reſpondent, media extremis, atq. vltima ſummis.

Mundus ſphæricus cum partibus ſuis, ſcilicet, principalibus, quæ ſunt cælum, ſeu orbes, planetæ, atque elementa quatuor.

Manilius 1. *Eſt igitur tellus mediam ſortita cauernam*
Aëris, & toto pariter ſublata profundo.
Nec patulas diſtenta plagas. ſed condita in orbem
Vndiq. ſurgentem pariter, pariterq. cadentem.
Hæc eſt naturæ facies. ſic mundus & ipſe
In conuexa volans teretes facit eſſe figuras
Stellarum, Soliſq. orbem, Lunæq. rotundum.

Mundi annihilatio veniet, vel mundus in chaos reſoluetur, ſecundum quoſdam.

Lucanus 1. *–Sic cùm compage ſoluta*
Sæcula tot mundi ſuprema coëgerit hora,

Antiquum repetens iterum Chaos, omnia mixtis
Sidera ſideribus concurrent, ignea pontum
Aſtra petent, tellusq́. extendere litora nolet,
Excutietq́. fretum: fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi, totaq́. diſcors
Machina diuulſi turbabit fœdera mundi.
Qui ſeſe neſcit tantus in cæcum Chaos Sen.
Caſurus iterum.– Oct.
Mundus autem ſecundum veritatem, nō quo ad eſſentiam annihilabitur, ſed quo ad orbiũ motus, operationes've omnium inferiorũ. act. 2.
Vide titul. Iudicij dies, &c.

MVNERA.

Munera hodie magis diliguntur quàm ſcientiæ.

Carmina laudantur, ſed munera magna petuntur, Ouid. 2.
Dummodo ſit diues Barbarus, ille placet. Art.
Qui dabit, ille tibi magno ſit maior Homero: Idem 1.
Crede mihi, res eſt ingenioſa dare. Amor. 8.
Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere, Idem 3.
Si nihil attuleris, ibis Homere foras. Art.

Munera non homines tantum, ſed & deos placare dicuntur.

Munera, crede mihi, placant homineſq́., Deoſque, Ouid. 3.
Placatur donis Iupiter ipſe datis. Art.
Quid faciet ſapiens? ſtultus quoq. munere gaudet:
Ipſe quoq. accepto munere mitis erit.

Munera magnates etiam, ac potentes illaqueant.

Hor.3. Carm.16 *-Diffidit vrbium*
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera nauium
Sæuos illaqueant Duces.

Munera diuitibus etiam à pauperibus elargiũtur, quibus tamen æquius erat elargiri.

Ter. Phorm. *Quàm iniquè comparatum eſt, qui minus habent*
Vt ſemper aliquid addant diuitioribus.

Martialis 5. **Semper eris pauper, ſi pauper es Aemiliane.*
Dantur opes nullis nunc, niſi diuitibus.

Munera à diuitibus extorquenda ſunt.

Ouid.1. Amor.10 *Nec tamen indignum eſt à diuite præmia poſci:*
Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus vuas,
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.

Munera pretioſiora & acceptiora habentur, ſi à ſplendido viro elargiantur.

Ouid. 4. Pont.9. *Multiplicat tamen hunc grauitas auctoris honorẽ,*
Et maieſtatem res data dantis habet.

Idem Epiſt.16 *-Acceptiſſima ſemper*
Munera ſunt, auctor quæ pretioſa facit.

Munera danti prodeſſe dicuntur.

Ouid.3. Pont.8. *Dignus es argento, fuluo quoq. dignior auro:*
Sed te, cùm donas, iſta iuuare ſolent.

MVTVVM.

Mutuo dans aliquid,aut amicum,aut rem perdere neceſſe erit,ob ſummam hominum malitiam huius ſeculi.

Si quis mutuum quid dederit,ſit pro proprio perditum, Plaut. Trin.
Cum repetas, inimicum amicum beneficio inuenis tuo.
Si magè exigere cupias, duarum rerum exoritur optio.
Vel illud quod credideris perdas, vel illum amicum amiſeris. &c.
–Nam ego talentum mutuum
Quod dederam,talento inimicum mihi emi,amicum vendidi.

Mutuum ſi quis,vt decet, reddit, ei magna habenda eſt gratia.

Præſertim vt nunc ſunt mores: adeò res redit: Ter. Phorm. 1.2.
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.

Prodigioſa eſt fides ſi etiam depoſitum reddatur.

Nunc,ſi depoſitum non infitietur amicus, Iuuenalis 13.
Si reddat veterem cum tota erugine follem,
Prodigioſa fides,& Tuſcis digna libellis,* *tabellis
Quæq. coronata luſtrari debeat agna.

N

NATVRA.

Natura renouatrix rerum digniſsima eſt.

Ouid.15. Met. *Nec ſpecies ſua cuiq. manet, rerumq́. nouatrix*
Ex alijs alias reparat natura figuras.

Natura potentior eſt arte ſimpliciter, à qua tamen aliquoties adiuuatur, vt antè à nobis dictum eſt. Ars naturæ, &c.

Ouid. 9. Met. *Huc licet è toto ſollertia confluat orbe,*
Ipſe licet reuolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Dijq́. mihi faciles quidquid voluere dederunt.
Quodq́. ego, vult genitor, vult ipſa ſocerq́. futurus:
At non vult natura, potentior omnibus iſtis.

Natura ad diuerſa homines inclinat, & vnuſquiſq. ſemina ſuæ ſequitur naturæ.

Hor. Art. *Format enim natura priùs nos intus ad omnem*
Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad iram:
Aut ad humum mærore graui deducit, & angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.

Propert. 3.7. *Sunt quibus Elea concurrit palma quadrigæ:*

Sunt,

Sunt,quibus in celeres gloria nata pedes.
Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus vtilis armis.
Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ.
**Mille hominum ſpecies,& rerum diſcolor vſus.* Perſius 3.
Velle ſuum cuiq. eſt,nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat ſub Sole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini:
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget, hunc alea decoquit:ille
In Venerem eſt putris. –

Natura(id eſt,Deus, qui naturæ autor eſt)beatis omnibus eſſe dedit, ſi quis eius donis vti cognouerit.

Viuitur exiguo melius,Natura beatis Claud.1.
Omnibus eſſe dedit,ſi quis cognouerit vti. Ruf.
Hæc ſi nota forent,frueremur ſimplice cultu:
Claßica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes, non machina muros.

Natura paucis,minimiſq. contenta eſt.

– *Menſura tamen quæ* Iuuenalis 14.
Sufficiat cenſus,ſi quis me conſulat,edam.
In quantum ſitis,atq. fames,& frigora poſcunt,
Quantum,Epicure,tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt antè Penates.
Nunquam aliud natura,aliud ſapientia dicit.* * dicet.
**Diſcite quàm paruo liceat producere vitam,* Lucanus
Et quantum natura petat.non erigit ægros 4.
Nobilis ignoto diffuſus conſule Bacchus.
Non auro,myrrhaq. bibunt,ſed gurgite puro

Vita redit: ſatis eſt populis fluuiusque Ceresque.

Et quæ natura nobis inſeuit non facile relinquuntur.

Iuuenalis 13. *–Tamen ad mores natura recurrit*
Damnatos, fixa & mutari neſcia.–

Hor. 1. Epiſt. 10. **Naturam expelles furca: tamen vſq. recurret:*
Et malè perrumpet furtim faſtidia victrix.

Idem 2. Serm. 7. *– Tolle periclum,*
Iam vaga proſiliet frenis natura remotis.

Idem 1. Epiſt. 2. **Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem*
Teſta diu.–

Claud. 2. Eutrop. *– Ad mores facilis natura reuerti.*

NAVIGATIO.

Nauigantes ad mortem accedere dicuntur.

Ouid. 2. Amor. 11. *Nauita ſollicitus iam ventos horret iniquos.*
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperat vndas:
Quàm tibi nunc toto eſt nullus in ore color.
Tum generoſa voces fecundæ ſidera Ledæ,
Et felix dicas, quem ſua terra tenet.

Hor. 1. Carm. 3. **Illi robur, & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus: nec timuit præcipitem Africum
Decertantem aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti.

Ibidem. *– Audax omnia perpeti*

Gens

Gens humana ruit per vetitum nefas,
**I nunc, & ventis animam committe, dolato* Iuuenalis 12.
Confiſus ligno, digitis à morte remotus.
Quatuor, aut ſeptem ſi ſit latiſsima teda.
**Audax nimium, qui freta primus* Sen. Med. act. 2.
Rate iam fragili perfida rupit,
Terrasq́. ſuas poſt terga videns
Animam leuibus credidit auris.
Dubioq́. ſecans æquora curſu
Potuit teneri fidere ligno,
Inter vitæ, mortisq́. vias
Nimiùm gracili limite ducto.
*S. *Non Hercle verbis Parmeno dici poteſt* Ter. Hec. 3. 4.
Tantum, quàm re ipſa nauigare incommodum eſt.
P. *Itáne eſt?* S. *o fortunate, neſcis quid mali*
Præterieris, qui nunquam es ingreſſus mare.
Nam alias vt omittam miſerias, vnam hanc vide:
Dies triginta, aut plus eo, in naui fui,
Cùm intereà ſemper mortem exſpectabam miſer:
Ita vſque aduorſa tempeſtate vſi ſumus.

Ad nauigandum lucri cupiditas homines impellit.

Lucra petituras freta per parentia ventis Tibullus 1. 9.
Ducunt inſtabiles ſidera certa rates.
**Ite rates curuæ, & lethi contexite cauſſas.* Propert. 3. 5.
Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat: terris adiecimus vndas:
Fortunæ miſeras auximus arte vias.
Ancora te teneat, quem non tenuere Penates?

Quid meritum dicas, cui ſua terra parum eſt?
Ventorum eſt quodcunque paras. haud vlla carina
Conſenuit. fallit portus & ipſe fidem.

Nauigare qui primò cœpit, is negatas à natura vias, arte præbuit.

Claud. in præfatione 1. de raptu Proſerp.

Inuenta ſecuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis ſollicitauit aquas:
Qui dubijs auſus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte vias.
Tranquillis primum trepidus ſe credidit vndis,
Litora ſecuro tramite ſumma legens.
Mox longos tentare ſinus, & linquere terras
Et leni cœpit pandere vela Noto.
Aſt vbi paulatim præceps audacia creuit,
Cordaq. languentem dedidicêre metum:
Iam vagus irrupit pelago, cœlumq. ſecutus
Aegeas hiemes, Ioniumq. domat.

Nauigantes naufragium ne patiantur, optimas pretioſasq. res abijciunt.

Iuuenalis 12.

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo.
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam,
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem: decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum: adeò medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt dicebat cuncta Catullus,

Præ-

Præcipitare volens etiam pulcerrima, veſtem
Purpuream, teneris quoq. Mæcenatibus aptam.

NECESSITAS.

Quod mutari non poteſt, ac fieri neceſſe eſt, id æquo animo ferendum eſt.

Placet tibi factum Mitio? MI. *non ſi queam* Ter.
Mutare: nunc, cùm nequeo, æquo animo fero. Adelph.
**Faxis vt libeat, quod eſt neceſſe.* 4.7. Periand.

Neceſsitas moras recuſat. per Auſ.

– Moras extrema recuſant. Silius 7.

Neceſsitas omnia rapit.

– Aequa lege neceſsitas Hor. 3.
Sortitur inſignes, & imos. Carm. 1.
Omne capax mouet vrna nomen.

Neceſsitas nedum homines, ſed & animalia ingenioſa facit.

Sed cùm longa dies acuit mortalia corda, Manilius
Et labor ingenium miſeris dedit, & ſua quenque 1.
Aduigilari ſibi iuſsit fortuna premendo:
Seducta in varias certarunt pectora curas,
Et quodcunq. ſagax tentando repperit vſus.
**Quis expediuit pſittaco ſuum* χαῖρε Perſ.
Coruos quis olim concauum ſalutare, Prolog.
Picasq. docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis, ingeniq. largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.

DE

Nobilitas.

Nobilitas generis improbo ac deſidioſo non prodeſt.

Ouid. Epiſt. 11. *Quid iuuat admota per auorum nomina cælo*
Inter cognatos poſſe referre Iouem?

Lucanus ad Piſonem. **Nam quid imaginibus, quid auitis fulta triũphis*
Atria, quid pleni numeroſo Conſule faſti
Profuerint, cui vita labat? perit omnis in illo
Nobilitas, cuius laus eſt in origine ſola.

Iuuenalis 8. **Stemmata quid faciunt, quid prodeſt, Pontice, lõgo*
Sanguine cenſere, pictoſq. oſtendere vultus
Maiorum, & ſtantes in curribus Aemilianos, &c.
Quis fructus generis tabula iactare capaci

*Fumoſos. **Famoſos Equitum cum Dictatore magiſtros,*
Si coram Lepidis malè viuitur? –

Ibidem. *– Quis enim generoſum dixerit hunc, qui*
Indignus genere, & præclaro nomine tantûm
Inſignis? nanum cuiuſdam, Atlanta vocamus:
Aethiopem, cycnum: paruam, extortamq. puellam,
Europen. canibus pigris, ſcabieq. vetuſta
Læuibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt,
Quod fremit in terris violentiùs. ergo cauebis,
Et metues, ne tu ſis Creticus, aut Camerinus.

Nobilem fieri pulchrius eſt, quàm naſci.

Iuuenalis 6. *Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater*
Graccorum, ſi cum magnis virtutibus adfers
Grande ſupercilium, & numeras in dote triũphos.

Pulcrius

Pulcrius multò parari, quàm creari nobilem. Solon. per Auſ.

Genus laudans ſuum, aliena, non ſua laudat atque extollit.

Nam genus, & proauos, & quæ non fecimus ipſi, Ouid. 13. Met.
Vix ea noſtra voco.

– Qui genus iactat ſuum, Sen. Herc. fur.
Aliena laudat. –

Nobili genere nati, ſi malè viuunt, ſeipſos ſuumq. genus deturpant.

Doctrina ſed vim promouet inſitam, Horat. 4 Carm. 4.
Rectiq. cultus pectora roborant:
Vtcunque defecere mores,
Dedecorant benè nata culpæ.

**Si tibi ſancta cohors comitum, ſi nemo tribunal* Iuuenalis 8.
Vendit acerſecomes, ſi nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno:
Tunc licet à Pico numeres genus, altaq. ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores ipſumq. Promethea ponas.
De quocunq. voles proauum tibi ſumito libro.
Quòd ſi præcipitem rapit ambitus atq. libido,
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecureis:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramq. facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tantò conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.

**Qui bono ſunt genere, nati ingenio malo,* Plaut. Mil.

Suapte

Suapte culpa de genere capiunt genus:
Ingenium improbant. -

Nobiles naturaliter æquè ſunt omnes, neque vllus degener eſt, niſi vitijs qui deditus eſt.

Boëth. 3.6. *Quid genus, & proauos ſtrepitis?*
Si primordia veſtra,
Auctoremq́. Deum ſpectes,
Nullus degener exſtat,
Ni vitijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum.

Nobilem ſuperbum eſſe non decet.

Perſius 3. *- An deceat pulmonem rumpere ventis,*
Stemmate quòd Tuſco ramum milleſime ducis,
*ue *Cenſorem*que tuum vel quod trabeate ſalutas?*
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute noui.

Nobilis ad miſericordiam pronior eſt quàm ruſticus.

Ouid. 3. Triſt. 5. *Quò quiſq. eſt maior, magis eſt placabilis iræ:*
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni,
Pugna ſuum finem, cùm iacet hoſtis, habet.
At lupus, & turpes inſtant morientibus vrſi,
Et quæcunq. minor nobilitate fera eſt.
Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanij lacrymas non tulit ille ſenis.

Claud. Epig. ſatisfactionis apud Hadrianum. *Quæ ducis Emathij fuerit clementia, Pharos,*
Præclariq́. docent funeris exſequiæ.
**Prætereunt ſubiecta feræ, toruiq́ leones,*
Quæ ſtrauiſſe valent, ea mox proſtrata relinquunt,

Nec

Nec niſi bellantis gaudent ceruice iuuenci.

NOX.

Noctis deſcriptio lepidiſsima, quæ laborum quies, necnon curarum mater eſſe dicitur.

Nox hominum genus, & duros miſerata labores Val. Flaccus 5.
Retulerat feſsis optata ſilentia rebus.

Nocte latent mendæ.

Indicio formæ noxque, merumq. nocet. Ouid. 1. Art.
**Nocte latent mendæ, vitioq. ignoſcitur omni,* Ibidem.
Horaq. formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana,
Conſule de facie, corporibusq. diem.
**Iam color vnus ineſt rebus, tenebriſq. teguntur* Idem 4. Faſt.
Omnia: iam vigiles conticuere canes.

Nox carnaliter amantibus nil moderabile ſuadet.

Nox, & amor, vinumq. nihil moderabile ſuadent: Ouid. 1. Amor. 6.
Illa pudore vacat, Liber, Amorq. metu.
**Illecebroſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, vinum,* Plaut. Bacch.
Homini adoleſcentulo,
**Semper enim vacuos nox ſobria torquet amantes:* Propert. 3. 15.
Speſque, timorq. animo verſat vtroq. modo.

NOVITAS.

Nouitas gratiſsima eſt in re omni ferè.

Eſt quoq. cunctarum nouitas gratiſsima rerum. Ouid. 3. Pont. 4.
**Vilia ſunt nobis quæcunq. prioribus annis* Calpurnius Ecl. 7.
Vidimus, & ſordet quidquid ſpectauimus olim.

Noua ſunt veteribus ac detritis meliora.

Ouid. 4. Triſt. 6. *Fortior in fulua nouus eſt luctator arena,*
Quàm cui ſunt tarda brachia feſſa mora.
Integer eſt melior nitidis gladiator arenis,
Quàm cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites nauis modò facta procellas:
Quamlibet exiguo ſoluitur imbre vetus.

Res noua varios euentus habet.

Corn. Gallus. *Euentus varios res noua ſemper habet.*

Noua inquirentes ſummopere fugiendi ſunt: nam plerunq. ſunt garruli, nec commiſſa fideliter retinent.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Percunctatorem fugito: nam garrulus idem eſt:*
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.

O

OBEDIENTIA.

Obedientiæ filiorum erga parentes intimatio notabilis.

Plaut. Trin. *– Pater, adſum,*
Impera quid vis: neq. tibi ero in mora, neque lateброsè me abs tuo
Conſpectu occultabo. –

Ter. Andr. 2, 5 **Neq. iſtic, neq. alibi tibi vſquam erit in me mora.*

Obedire

Obedire filij,hilariterque quod decet, parentibus peragere debent.

– Feceris par tuis ceteris factis,patrem Plaut.
Tuum ſi percoles.per pietatem nolo ego cum improbis te viris, Trin.
Gnate mi,neq. in via,neque in foro vllum ſermonem exſequi.
– Facis,vt te decet, Ter.
Cùm iſtuc, quod poſtulo,impetro cum gratia. And.2.5.

Obediendum eſt parentibus tantum in bonis, necnon bene præcipientibus, at non econtrà.

AN. *Certum'ne eſt neutram veſtrarum perſequi imperium patris?* Plaut. Stich.
PIN. *Perſequimur.nam quò dediſti nuptum,abire nolumus.*
AN. *Curate igitur familiarem rem,vt poteſtis optumè.*
PAN. *Nunc placet,cùm rectè monſtras: nunc tibi auſcultabimus.*

**Et parere decet iuſſis,& grata iubentur.* Nemeſianus Ecl.1

Magiſtris & præceptoribus obediendum eſſe exemplo notabili decet.

Læſerat ingrato leo perfidus ore magiſtrum, Martialis 1.
Auſus tam notas contaminare manus:
Sed dignas tanto perſoluit crimine pœnas,
Et qui non tulerat verbera,tela tulit.

**Phyllirides puerum cithara perfecit Achillem,* Ouid. 1. Faſt.
Atque animos molli contudit arte feros,

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes,
Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas Hector ſenſurus erat, poſcente magiſtro
Verberibus iuſſas præbuit ille manus.

OBLIVIO.

Lethes fluuius infernalis ab animalibus guſtatus obliuionem inducere dicitur.

Virg. 6. Aen. *Has omnes vbi mille rotam voluere per annos*
Lethæum ad fluuium Deus euocat agmine magno:
Scilicet immemores ſuprà vt conuexa reuiſant
Rurſus. -

Silius 13. *- Sacro certamina fonti*
Lethæos potat latices obliuia mentis
Extrema. hinc auro fulgens iam lucis honorem
Sentit, & admoto ſplendet ceu ſidere Lunæ.
Hac animæ cælum repetunt, ac mille peractis
Oblitæ ditem redeunt in corpora luſtris.

Non facile obliuioni traduntur, quæ quis diu didicit.

Sen. Troad. *Dediſcit animus ſerò, quod didicit diu.*

Obliuiſci, neque nouiſſe hominibus mos eſt, cuius nihili ſit faciunda gratia.

Plaut. Capt. *-Mos eſt obliuiſci hominibus,*
Neq. nouiſſe, cuius nihil ſit faciunda gratia.

Obliuiſci amici alicuius non valentis expreſsio.

Ouid. 2. Pont. 4. *Non ego, ſi biberes ſecuræ pocula Lethes,*
Excidere hæc credam pectore poſſe tuo.

Nec

Nec Babylon æſtus, nec frigora Pontus habebit, Ibidem.
Calthaq́. Pæſthanas vincet odore roſas,
Quàm tibi noſtrarum veniat obliuio rerum,
Non ita pars fati candida nulla mei eſt.
Reliqua exempla è titu. de Impoſsibili pete.

OBSEQVIVM.

Obſequium àmicos parat.
– Nanque hoc tempore Ter. And. l. 1.
Obſequium amicos, veritas odium parit.

Obſequio vincuntur & domantur omnia.

Flectitur obſequio curuatus ab arbore ramus: Ouid. 2. Art.
Franges, ſi vires experiere tuas.
Obſequio tranantur aquæ, nec vincere poſsis
Flumina, ſi contra, quàm rapit vnda, nates.
Obſequium tigreſq́. domat, tumidoſq́. leones:
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.

OCCASIO.

Occaſionis deſcriptio elegans.
Cuius opus? Phidiæ, qui ſignum Pallados, eius Auſ. Epig. 13.
Quiq́. Iouem fecit, tertia palma ego ſum,
Sum Dea, quæ rara, & paucis occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum: Mercurius quæ
Fortunare ſolet, tardo ego, cùm volui.
*Crine tegis * faciem? cognoſci nolo. ſed heus tu* *calua.
Occipiti caluo es. ne tenear fugiens.

Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ ſis.
Sum Dea cui nomen nec Cicero ipſe dedit.
Sum Dea, quæ facti, non factiq. exigo pœnas:
Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa vocor.
Tu modò dic, quid agat tecum? ſi quando volaui,
Hæc manet: hanc retinent, quos ego præterij.
Tu quoque, dum rogitas, dum percunctãdo moraris,
Plaut. *Elapſam dices me tibi de manibus.*
Perſ. **Virtus eſt, vbi occaſio admonet diſpicere.*

OTIVM.

Otium ſummopere fugiendum eſt, quia multorum malorum cauſſa eſt.

Catullus 51. *Otium Catulle tibi moleſtum eſt:*
Otio exſultas, nimiumq. geſtis:
Otium & Reges priùs, & beatas
Perdidit vrbes.

Vide de hac re tit. De Amore. Amor carnalis, otio, &c.

Otio, mentis ac corporis virtus corrumpitur, necnon minuitur.

Ouid. 1. Pont. 6. *Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus?*
Vt capiant vitium ni moueantur aquæ?
Et mihi ſi quis erat dicendi carminis vſus,
Deficit, eſtq. minor factus inerte ſitu.

Otia mentem variam aſsiduè præbent.

Lucanus. 1. *–Variam ſemper dant otia mentem.*

Ex otio plus negotij. quàm ex negotio habemus.

Ennius Iphigenia apud *Otio qui neſcit vti, plus negotij habet,*

Quàm

Quàm cùm eſt negotium in negotio. Agelliū lib. xix. cap. x.
Nam cui, quod agat, inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit. ſtudet ibi: mentem, atq. animum delectat, ſuum.
Otioſo initio animus neſcit, quid velit.
Hoc idem eſt, neque domi nunc nos, neque militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.
*Incertè errat animus, *præter propter vitam viuitur.* *id eſt, præter quá propter, hoc eſt, propter aliam cauſſam.

Otium moderatum corpori & animo prodeſt, immoderatum verò nocet.

Otia corpus alunt, animus quoq. paſcitur illis. Ouid. 1. Pont. 5.
Immodicus contrà carpit vtrunq. labor.

OFFICIVM.

Officium bene exequi atque perficere ſapientis eſt, econtrà verò ſtulti.

Si malè rem gerere inſani eſt: contrà, bene ſani, Hor. 2. Serm. 3.

Officium tempore congruo conficere qui vult, vigilare illum oportet.

Vigilare decet hominem. Plaut. Rud.
Qui volt ſua tempori conficere officia,
Nam qui dormiunt libenter, ſine lucro, & cum malo quieſcunt.

Parentes decet conſuefacere filios, vt amore potius quàm timore rectè faciant.

Hoc patrium eſt, potius conſuefacere filium, Ter. Adelph. 1. 1

Sua ſponte rectè facere, quàm alieno metu.
Hoc pater, ac dominus intereſt. hoc qui nequit,
Fateatur neſcire imperare liberis.

Officium coniugis eſt ipſa ſedulitate amicos omnes vincere.

Ouid. 3. Pont. 1. *Pectore te toto, cunctisq. incumbere neruis,*
Et niti pro me nocte, dieq. decet.
Vtq. iuuent alij, tu debes vincere amicos
Vxor, & ad partes prima venire tuas.

Officium nuntij eſt, vt veridicus ſit atque fidelis.

Propert. 3. 4. *Omnis enim debet ſine vano nuntius eſſe,*
Maioremq. timens ſeruus habere fidem.

Iudicis officium eſt, non tantum res, ſed & tempora perſcrutari. Suprà de Iudicio.

ONVS.

Ouid. 1. Amor. 2. Onus fit leue ferendo benè

Cedimus, an ſubitum luctãdo accendimus ignem?
Cedamus: leue fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego iactatas mota face creſcere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quã quos iuuat vſus aratri,
Detrectant preſſi dum iuga prima boues.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis,
Frena minus ſentit, quiſquis ad arma facit.

Onus cui impar ſis ne ſubiueris.

Propert. 3. 7. *Turpe eſt, quod nequeas capiti committere pondus,*
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Omnia

Omnia non pariter rerum ſunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur vlla iugo.

Onus vt ſuſtineas nitendum recto vertice.

Suſtineas vt onus, nitendum eſt vertice recto: Ouid. 2.
At flecti neruos ſi patiare, cades. Pont. 7.

OPERA.

Opera noſtra à Deo dependent, quia illo nolente nihil agere poſſumus.

Hæremus cuncti Superis, temploq́. tacente Lucanus 9.
Nihil agimus niſi ſponte Dei.– Ouid. 1.
**Ingenium vultu ſtatq́. caditq́. tuo.* Faſt.

Non parum intereſt naturæ inſtinctu operari, & de induſtria.

Paululum intereſſe cenſes, ex animo omnia, Ter.
Vt fert natura, facias, an de induſtria? And. 4.5

Nullum opus eſt tam facile, quin difficile fiat, ſi inuitus id facias.

Nulla eſt tam facilis res, quin difficilis ſiet, Ter.
Quam inuitus facias.– Heaut. 4.5.

Opera bona animum operanti addunt.

–Stabilem quando optima facta Val.
Dant animam: maiorq́. pijs audacia cœptis. Flaccus 2

Ad operandum bona exhortatio.

Deniq. quid verbis opus eſt, ſpectemur agendo. Ouid. 13. Met.
**Reddite depoſitum, pietas ſua fœdera ſeruet,* Idem 1.
Fraus abſit, vacuas cædis habete manus. Art.
**Cùm mora non tuta eſt, totis incumbere remis* Idem 2. Art.

Vtile, & admiſſo ſubdere calcar equo.

In operis alicuius initio Dei auxilium implorandum eſt potiſsimum, idque aliorum exemplo.

Ouid. 1. Met. *In noua fert animus mutatas dicere formas*
Corpora, Dij cœptis (nam vos mutaſtis & illas)
Adſpirate meis, primaq́. ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Ibidem. *—Placuit cæleſte placari*
Numen, & auxilium per ſacras quærere ſortes. &c.
Atq. ita, ſi precibus, dixerunt, numina iuſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum,
Dic Themi, qua generis damnum reparabili noſtri
Arte ſit, & merſis fer opem mitiſſima rebus.

Idem 1. Faſt. **Annue conanti per laudes ire tuorum,*
Deq́. meo pauidos excute corde metus.
Da mihi te placidum, dederis in carmina vires.
Ingenium vultu ſtatque, caditq́. tuo.

ORATIO.

Oratio illa eſt irrita quæ non fit Deo.

Paulinus Auſonio Epiſt. 15. *Quæ non miſſa Deo vacuis in nubibus hærent,*
Nec penetrant ſuperi ſtellantem Regis in aulam.

Quid potiſsimum ſit orandum.

Iuuenalis 10. *Vt tamen & poſcas aliquid, voueasq́. ſacellis*
Exſta, & candiduli diuina tomacula porci:
Orandum eſt, vt ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem:
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat,

Naturæ

Naturæ, qui ferre queat quoſcunq. labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores,
Herculis ærumnas credat, ſæuosq́. labores
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poßis dare. ſemita certè
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.

Orandus eſt Deus, vt ea, quæ homines medio criter poſsident, conſeruet, non vt vitam & opes conferat, quæ carnalium hominum pri ma vota ſunt.

–Quid credis, amice, precari? Hor. 1. Epiſt. 8.
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus: vt mihi viuam,
Quod supereſt æui, ſi quid ſupereſſe volũt Dij. &c.
Sed ſatis eſt orare Iouem, qui donat, & aufert:
Det vitam, det opes: æquum mî animum ipſe parabo.

**Prima fere vota, & cunctis notißima templis:* Iuuenalis 10.
Diuitiæ vt creſcant, vt opes, vt maxima toto
Noſtra ſit arca foro.–
**Da ſpatium vitæ, multos da Iupiter annos:* Ibidem.
Hoc recto vultu, ſolum hoc & pallidus optas.

Oratio Deum ad miſericordiam ſæpe inducit.

–Auditq́. vocatus Apollo. Virg. 4. Georg.
**Hectora donauit Priamo prece motus Achilles.* Ouid. 1. Art.
Flectitur iratus voce rogante Deus.
**Et Dominum mundi flectere vota valent.* Martialis 8.

Ora-

Orationes bonorum ac iuſtorum hominum, exaudibiles ſunt: impiorum verò minimè.

Plaut. Rud. *Supplicij facilius pius à Dijs ſupplicans,*
Quàm qui ſceleſtus eſt, inueniet veniam ſibi.

Precatio ad Deum, vt cultores ſuos honoret.

Ouid. 8. Met. *Cura Deûm Dij ſunt, & qui coluere colantur.*

Oratio ad Deum ob ſapientiæ acquiſitionem.

Boëth. 3. 9. *Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem,*
Da fontem luſtrare boni, da luce reperta
In te conſpicuos animi defigere viſus.
Diſijce terrenæ nebulas, & pondera molis,
Atq. tuo ſplendore mica: tu nanq. ſerenum,
Tu requies tranquilla pijs. –

Oratio ad Deum, ad miſericordiæ, auxiliique implorationem accommodata.

Iupiter omnipotens, precibus ſi flecteris vllis,
Virg. 2. Aen. *Adſpice nos: hoc tantum: &, ſi pietate meremur,*
Da deinde auxilium pater. –
Sen. Herc. fur. act. 2. **O magne Olympi rector, & mundi arbiter*
Iam ſtatue tandem grauibus ærumnis modum,
Finemq. cladi. nulla lux vnquam mihi
Secura fulſit: finis alterius mali
Gradus eſt futuri. –
Et iterũ act. 3. **Votum ſecundet, qui poteſt, noſtrum Deus,*
Rebusq. laſſis adſit. –

Oratione blanda homines etiam præfracti vincuntur.

Tibullus 3. 4. *Ergo ne dubita blandas adhibere querelas.*
Vincuntur molli pectora dura prece.

Ora-

Orationis importunæ caſtigatio.

Vide, quam iniquus ſis præ ſtudio. dum efficias id, quod cupis, Ter. And. 5. 1.
Neque modum benignitatis, neque quid me ores, cogitas:
Nam ſi cogites, remittas iam me onerare iniurijs.

ORNATVS.

Nihil magis exornat mulierem, quàm boni mores.

Mulier rectè olet, vbi nihil olet. &c. Plaut. Moſt.
Poſtea, ne quidquam exornata eſt benè, ſi morata eſt malè.
**Bono ingenio me eſſe ornatam, quàm auro multo mauolo.* Idem. Pœn.
Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium bonum.
Bonam ego, quàm beatam me eſſe nimio dici mauolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet, quàm purpuram.
Magisque meretricem pudorem, quàm aurum gerere condecet.
Pulcrum ornatum turpes mores peius cæno collinunt,
Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.

Mulierum ornatus ac cultus deteſtatio.

Quid iuuat ornato procedere, vita, capillo, Propert. 1. 2.

Et

Et tenues Coa veſte mouere ſinus?
Aut quid Orontea crines perfundere myrrha,
Teq́. peregrinis vendere muneribus?
Naturæq́. decus mercato perdere vultu,
Nec ſinere in proprijs membra nitere bonis?
Crede mihi, non vlla tuæ medicina figuræ eſt.
Nudus amor formæ non amat artificem.

Ouid, de med. faciei. *At veſtræ teneras matres perperere puellas,
Vultis inaurata corpora veſte tegi.
Vultis adornatos poſitu variare capillos,
Conſpicuas gemmis vultis habere manus.
Induitis collo lapides Oriente petitos,
Et quantos onus eſt aure tuliſſe duos.

Ter. Heaut. 2. 1. —*Noſti mores mulierum:*
Dum moliuntur, dum comuntur annus eſt.
Mulierum ornatus homines decipit.

Ouid. 1. Remed. *Auferimur cultu: gemmis, auroq́. teguntur*
Omnia: pars minima eſt ipſa puella ſui.
Sæpe, vbi ſit, quod ames inter tam multa requiras,
Decipit hac oculos ægide diues amor.

De mulierum necnon virorum ornatu, vide loco de Mulieribus, & loco de Viris.

PAX.

PAX.

Pacis encomium & commoda.

Intereà pax arua colat. pax candida primum Tibullus 1,10.
Duxit araturos ſub iuga curua boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens, vomerq́. vigent, at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus è lucoq́. vehit malè ſobrius ipſo
Vxorem plauſtro, progeniemq́. domum.
Sub iuga bos veniat, ſub terras ſemen aratas: Ouid. 2. Faſt.
Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres.

Pace in hac vita nihil melius vtilius've eſt.

-Pax optima rerum, Silius 11.
Quas homini nouiſſe datum eſt: pax vna triumphis
Innumeris potior: pax cuſtodire ſalutem:
Et ciues æquare potens.-

Pacis inuocatio ac commendatio lepidiſsima.

Frondibus Actiacis comtos redimita capillos Ouid. 1. Faſt.
Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoq. cauſſa [illegible]phis:
Tu ducibus bello gloria ma[illegible].

Pax homines decet, [illegible] verò feras.

Candida pax homines, trux decet ira feras. Ouid. 3. Art.

Pacificus quietusq́ue in hac vita eſſe poteſt is, qui velocis ęui memor eſt, atq. tempora nũquam reditura tenet, id eſt, cogitat.

-Nouit

Sen. Herc. fur. act.1.

-Nouit paucos
Secura quies, qui velocis
Memores æui tempora nunquam
Reditura tenent.

PARENTES.

Parentes amore potius ad bonum aſſuefacere debent filios, quàm timore, nam amor filiorum eſt, timor verò ſeruorum.

Ter. Adelph. 1.1.

Hoc Patrium eſt, potiùs conſuefacere filium,
Sua ſponte rectè facere, quàm alieno metu.
Hoc pater, ac dominus intereſt. hoc qui nequit,
Fateatur neſcire imperare liberis.

Parentes in filiorum præſentia à multis abſtinebunt, ne ipſi eorum exemplo edocti in vitium, ad quod procliues ſunt, ruant. Sed contrarium ſæpe fit, & tunc non parua caſtigatione digni ſunt.

Iuuenalis 14.

Plurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et, quod maiorum, vitio, ſequiturq. minores,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris, traduntq. parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea: ludit & heres
Bullatus, paruoq. eadem mouet arma fritillo. &c.
Sic natura iubet: velociùs, & citiùs nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cùm ſubeant animos auctoribus. vnus, & alter
Forſitan hæc ſpernãt iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan:

Sed

Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt,
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur damnis huiuſce: etenim vel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes ſumus: & Catilinam
Quocunq. in populo videas, quocunq. ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vſquam.
Nil dictu fœdum, viſuq. hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt: procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos:
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
**Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum.* Ibidem.
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela,
Hic lauet argentum, vaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis, virgamq. tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, & tamen vno
Semodio ſcobis hæc emendet ſeruulus vnus:
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Adſpiciat ſine labe domum, vitioq. carentem?

Parentes mali nullam libertatem, ac frontem obiurgandi liberos habent.

Nam ſi quid dignum cenſoris feceris ira,
Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantũ, Iuuenalis 14.

D d Nec

Nec vultu dederit, morum quoq. filius, & cùm
Omnia deteriùs tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemq́. parentis,
Cùm facias peiora ſenex, vacuumq́. cerebro
Iam pridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Parentes cupidi filios auaritiam velint nolint ſectari docent.

Iuuenalis 14. *Sponte tamen iuuenes imitantur cetera: ſolam*
Inuiti quoq. auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbra,
Cùm ſit triſte habitu, vultuque, & veſte ſeuerum.
Nec dubiè tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſeruet eaſdem
Heſperidum ſerpens, aut Ponticus.–

Parentes mali peiores habent filios, ſi ad auaritiam ac reliqua vitia enutriti ſint, & illi tãdem in ipſos inſurgunt. idque iuſto Dei iudicio.

Iuuenalis 14. *Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,*
Et læuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo: quem ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metisq́. relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeò indulgent ſibi latius ipſi. &c.

Ergo

Ergo ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem latè, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidumq. magiſtrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.

Parentes boni, ſi filios caſtigare velint, tum matres vt plurimum, illis auxilio ſunt.

–Matres omnes filijs Ter.
In peccato adiutrices, & auxilio in paterna iniuria Heaut.
Solent eſſe.– 5.

Parentibus aliquid ſurripere, æquitas, pietasq. prohibet.

Egon' patri ſurripere poßim quidquã, tã cauto ſeni? Plaut.
Atq. adeo ſi facere poßem, pietas prohibet.– Pſeud.

Parentes qui factis aut dictis fallere aſſueuit, is & alios tandem fallet, igitur liberi in bonum aſſuefaciendi ſunt.

–Quæ fert adoleſcentia, Ter.
Ea ne me celet, conſueſeci filium: Adelph.
Nam qui mentiri, aut fallere inſuerit patrem, aut 1.1.
Audebit, tanto magis audebit ceteros.

Parentes probos eſſe oportet, liberos probiores habere cupientes.

Probum patrem eſſe oportet, qui gnatum ſuum Plaut.
Probiorem, quà ipſus fuerit, poſtulet. Pſeud.

Parentibus obediendum eſt in bonis, nam tunc illis aduerſari abſque ſcelere filij non poſſunt.

Gratiam à patre ſi petimus, ſpero ab eo impetraſſere: Plaut. Stich.

Aduerſari ſine dedecore,& ſcelere ſummo haud poſ ſumus.

Neq. ego factura ſum,neque tu vt facias conſilium dabo.

Verùm vt exoremus,noui ego noſtros, exorabil'iſt.

Parentes in periculis & neceſsitatibus conſtituti minimè deſerendi ſunt,idq́. Æneæ exemplo.

Virg.2. Aen. *Eia agè care pater ceruici imponere noſtræ:*
Ipſe ſubibo humeris,nec me labor iſte grauabit:
Quos res cumq. cadent,vnum,& commune periclũ,
Vna ſalus ambobus erit.–

Parentes de liberorum abſentia vſq. adeo non debent triſtari,vt illi id ſentiant,aliàs vtriq. parti malè cedet.

Ter. Heaut.3. *Aut ego profectò ingenio egregiè ad miſeriam*
Natus ſum,aut illud falſum eſt , quod vulgo audio
Dici,diem adimere ægritudinem hominibus,
Nam mihi quidem quotidie augeſcit magis
De filio ægritudo,& quanto diutius
Abeſt,magis cupio tanto,& magis deſidero,&c.
–CH.*Peſsimè iſtuc in te, atq. in illum conſulis,*
Si tam leni,& victo eſſe animo oſtenderis, &c.
Nam ſi ſemel tuum animum is intellexerit,
Priùs perditurum te tuam vitam, & priùs
Pecuniam omnem,quàm abs te mittas filium: hui
Quantam feneſtram ad nequitiam pateſeceris!
Tibi autem porrò vt non ſit ſuaue viuere.
Nam deteriores omnes ſumus licentia.

Quod-

Quodcunq. inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit, prauum, an rectum, quod petet, fiet.
Tu, rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegaris: ibit ad illum illico,
Quo maxume apud te valere ſentiet,
Abiturum ſe abs te eſſe illico minabitur.

Parentes velint nolint, liberos à natura tracti diligunt.

–O nimium potens, Sen.
Quanto parentes ſanguinis vinculo tenes Hipp.
Natura, quàm te colimus inuiti quoq. act. 4.
Occidere volui noxium, amiſſum fleo.

Parentum eſt iugiter monere liberos, vt ſe colant, & ſe à malorum conſortio hominum ſegregent.

–Feceris par tuis cæteris factis, patrem Plaut.
Tuum ſi percoles, per pietatem. nolo ego cum impro bis te viris, Trin.
Gnate mi, neq. in via, neq. in foro vllum ſermonē, exſequi.

PARSIMONIA, SIVE CONſeruatio rerum.

Parta tueri non minor eſt virtus, immo maior, quàm noua acquirere.

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri. Ouid. 2.
Caſus ineſt illic, hic erit artis opus. Art.
**O faciles dare ſumma Deos, eademq. tueri* Lucanus
Difficiles.– 1.

Ouid.2. Remed. *Contrahe: de multis grandis aceruus erit.

Claud. 2 Stil. -Plus eſt ſeruaſſe repertum,

Quàm quæſiſſe decus.-

Non poteſt à Deo maior homini copia dari, quàm vt rectè ac parcè frui poſsit ijs, quæ poſsidet.

Hor.1. Epiſt.12. *Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,*
Si rectè frueris: non eſt, vt copia maior
Ab Ioue donari poſsit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit vſus.

Lucret.5 **Diuitiæ grandes homini ſunt, viuere parcè,*
Aequo animo: neq. enim eſt vnquã penuria parui.

PARVM, ET MODICVM.

Paruo ex modico bene, immo meliùs viuitur ab illo, præſertim qui ſuo contentus eſt, & nihil ampliùs optat.

Hor.2. Carm. 16. *Viuitur paruo bene, cui paternum*
Splendet in menſa tenui ſalinum,
Nec leues ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.

Idem 3. Carm. 24. **Campeſtres melius Scythæ,*
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Viuunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctumq. laboribus
Aequali recreat ſorte vicarius.

*Ieiu-

*Ieiunus rarò ſtomachus vulgaria temnit. — Idem 2. Serm. 2.
-O vitæ tuta facultas — Lucanus 5.
Pauperis, anguſtiq. Lares. ô munera nondum
Intellecta Deûm, quibus hæc contingere templis,
Aut muris potuit, nullo trepidante tumultu
Cæſarea pulſante manu.-
*Viuitur exiguo melius: natura beatis — Claud. 1. Ruf.
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit vti.
Hæc ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu,
Claßica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes, non machina muros.
*Alium multis gloria terris — Sen. Herc. fur. act. 1.
Tradat, & omneis fama per vrbes
Garrula laudet, cæloq. parem
Tollat, & aſtris. alius curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare ſecreto, tutoque tegat.
Venit ad pigros cana ſenectus,
Humiliq. loco, ſed certa, ſedet
Sordida paruæ fortuna domus.
Altè virtus animoſa cadit.
*Diuitias alius fuluo ſibi congerat auro, — Tibullus l. 1.
Et teneat culti iugera magna ſoli,
Quem labor aßiduus vicino terreat hoſte,
Martia cui ſomnos claßica pulſa fugent.
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus aßiduo luceat igne focus.

Paruo vti qui neſcit, in æternum, id eſt dum viuit, ſeruus eſt.

Hor.1. Epiſt. 10 *Ceruus equum pugna melior communibus herbis*
Pellebat: donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, frenumq́. recepit.
Sed poſtquam victor violens diſceſsit ab hoſte:
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret: dominum vehet improbus, atq.
Seruiet æternum: quia paruo neſciet vti.
Cui non conueniet ſua res: vt calceus olim,
Si pede maior erit, ſubuertet: ſi minor, vret.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti.

Non ſunt contemnenda quaſi parua, ſine quibus magna conſtare non poſſunt.

Ouid.1. Remed. *Flumina magna vides paruis de fontibus orta:*
Plurima collectis multiplicantur aquis.

Idem 2. Remed. **Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoque) parua vocabit:*
Sed quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.

Ibidem. **Tu tantùm numero pugna, præceptaq́. in vnum*
Contrahe: de multis grandis aceruus erit.

Ex paruis fiunt magna.

Ouid.2. Art. *Quem taurum metuis vitulum mulcere ſolebas:*
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quaq́. venit, multas accipit amnis aquas.

Ibidem. **Dum nouus in viridi coaleſcit cortice ramus,*
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis ſpatio durata reſiſtit,
Firmaq́. adoptiuas arbor habebit opes.

Paruo

Paruo atque exiguo nihil eſt detrahendum.

At vos exiguo pecori fureſque, lupiq. — Tibullus 1. 1.
Parcite. de magno eſt præda petenda grege.

PASSIO.

Quod durum fuit pati, meminiſſe dulce eſt.

Quod fuit durum pati, — Sen.
Meminiſſe dulce eſt. — Herc. fur.
- Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ. — Iuuenalis 12.
- Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit. — Virg. 1. Aen.

PATIENTIA.

Patientiæ effectus.

- Durum patientia corpus
Inſtruit, vt nulli cupiat ceßiſſe labori. — Claud. 2. Stil.

Patiens is eſt, aduerſa æquanimiter qui ſuſtinet.

Patiens quiſquis nouit famulum, — Sen.
Regemq. pati, vultusq. ſuos — Herc.
Variare poteſt: vires pepulit, — Oet.
Pondusq. mali: caſus animo
Qui tulit æquo.

Patienti quæ facilia ſint.

Poſſe pati facilè eſt, tibi ni patientia deſit. — Ouid. 2.
Protinus ex facili gaudia ferre licet. — Remed.

Patientia duris in rebus gaudet.

Lucanus 9. -*Gaudet patientia duris.*
Lætius eſt, quoties magno ſibi conſtat, honeſtum.

Silius 6. **Abſiſte ô iuuenis lacrymis, patientia cunctos*
Hos ſuperat caſus, longo reuireſcit in æuo
Gloria, dum cæli ſedem, terraſq. tenebit
Caſta fides, dum virtutis venerabile nomen
Viuet, eritq. dies tua quò dux inclyte fata
Audire horrebunt, à te calcata minores.

Patientia leue fit, quidquid corrigere eſt nefas.

Horat. 1. Carm. 24. *Durum, ſed leuius fit patientia*
Quidquid corrigere eſt nefas.

PATRIA.

Patriæ amor immenſus eſt.

Ouid. 1. Pont. 4. *Rurſus amor patriæ ratione valentior omni,*
Quod tua fecerunt ſcripta, retexit opus.

Ibidem **Non dubia eſt Ithaci prudentia: ſed tamen optat*
Fumum de patrijs poſſe videre focis.
Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa Barbarus vrbe fugit.
Cùm bene ſint clauſæ cauea Pandione natæ,
Nititur in ſiluas quæq. redire ſuas.
Aſſuetos tauri ſaltus, aſſueta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.

Idem 2. Pont. 7. **Eſt aliquid patrijs vicinum finibus eſſe.*

Quæuis terra patria eſt.

Omne

Omne homini natale ſolum. – Stat. 8. Theb.

**Omne ſolum forti patria eſt: vt piſcibus æquor,* Ouid. 1. Faſt.
Et volucri, vacuo quidquid in orbe patet.

Ob patriæ liberationem Romani plerique non ſolum ornamenta quæq. in commune proponebant, ſed & vitam expenderunt.

– Sed enim non femina ceſſit Silius 12.
Mente æquore viros, & laudis poſcere partem:
Omnis præ ſeſe portans capitiſque, manuſque
Antiquum decus, ac direpta monilia collo
Certatim matrona ruit, belloq. miniſtrant.
– In medium certamine magno Ibidem.
Priuatæ cumulantur opes, nudare penates,
Ac nihil arcanos vitæ melioris ad vſus
Sepoſuiſſe iuuat, coit & ſine nomine vulgus.
Corpore ſic toto, ac membris Roma omnibus vſa,
Exſangues rurſus tollebat ad æthera vultus.
**Stabat cum primis mediæ certamina pugnæ* Idem 9.
Aſpera ſemper amans, & par cuicunq. periclo
Scæuola, nec tanta vitam iam ſtrage volebat,
Sed dignum proauo lethum, & ſub nomine mortem.
Is poſtquam frangi res, atq. augeſcere vidit
Exitium, breuis hoc vitæ quodcunq. relictum
Extendamus ait. –

Patriæ omnia debemus, vt Fabius ad filium inquit.

Iamq. hoc ne dubites longæui nate parentis, Silius 8.
Accipe, & æterno fixum ſub pectore ſerua,
Succenſere nefas patriæ, nec fœdior vlla

Culpa

Culpa ſub extremas fertur mortalibus vmbras,
Sic docuere ſenes. –

Ob patriæ amorem dulce ac decorum eſt mori.

Horat.3. Carm.2. *Dulce, & decorum eſt pro patria mori.*

Exſulare ſatius eſt, quàm in patriam atque affines irrumpere.

*Sen. Theb. *Melius exſilium eſt tibi,*
Quàm reditus iſte. crimine alieno exſulas,
Tuo redibis? –

Patriæ parens Cicero à Romanis appellatus, ob patriæ liberationem.

Iuuenalis 8. *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit, &c.*
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidæ ſimilis, Volcaniaq. arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.

PAVPERTAS.

Paupertas æquanimiter toleranda eſt: nam ſic facientes, reddunt ipſam leuem.

Ouid. 8. Met. *Sed pia Baucis anus, pariliq. ætate Philemon*
Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa
Conſenuere caſa, paupertatemq. ferendo
Effecere leuem, nec iniqua mente ferendam.

Paupertas ingenioſum hominem atq. virtute præditum ſæpiſsimè facit.

Hor.2. Epiſt.2. *Et Laris & fundi paupertas impulit audax,*
Vt verſus facerem. –

Plaut. Stich. **Nam illa omnes artes perdocet, vbi quem attigit.*

**Sed*

**Sed cùm longa dies acuit mortalia corda,*
Et labor ingenium miſeris dedit,& ſua quenq.
Aduigilare ſibi iuſſit fortuna premendo:
Seducta in varias certarunt pectora curas,
Et quodcunq. ſagax tentando repperit vſus.
In commune bonum commentum læta dedere. Manilius 1.

Paupertas luxurioſum amorem vnde paſcat non habet: attamen hoc tanti non eſt, vt ideo pauper quis eſſe velit.

Non habet vnde ſuum paupertas paſcat amorem.
Non tamen hoc tanti eſt,pauper vt eſſe velis. Ouid. 2. Remed.

Paupertas toleranda eſt magis, quàm amor.

Paupertas me ſæua domat,dirusq. Cupido:
Sed toleranda fames,non tolerandus amor. Claud. Epig. de paupere amante.

**Eſuriens pauper, telis incendor Amoris,*
Inter vtrunq. malum diligo pauperiem. Ibidem de eodẽ.

Paupertas pati multa cogit incommoda.

- O quantum cogit egeſtas. Martialis 11.

Paupertas ridiculos homines reddit.

Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quàm quod ridiculos homines facit. - Iuuenalis 3.

**Iam inde à pauxillo puero ridiculus fui*
Eò,quia paupertas fecit ridiculus forem. Plaut. Stich.

Paupertas ſola beatè approbat viuere: quia in maxima tranquillitate ſita eſt, ſi æquanimiter toleretur:diuitiæ verò econtra.

Stet,quicunq. volet,potens
Aulæ culmine lubrico:
Me dulcis ſaturet quies. Sen. Thyeſt. act.2.

Obſcuro poſitus loco,
Leni perfruar otio.
Nullis nota Quiritibus
Aetas per tacitum fluat.
Sic cùm tranſierint mei
Nullo cum ſtrepitu dies,
Plebeius moriar ſenex:
Idem — *Dum excelſus ſteti.*
Thyeſt. act.3. *Nunquam pauere deſtiti, atq. ipſum mei*
Ferrum timere lateris, ô quantum bonum eſt,
Obſtare nulli, capere ſecuras dapes.
Humi iacentem ſcelera non intrant caſam.
Idem Hipp. act.4. **Quanti caſus humana rotant!*
Minus in paruis fortuna furit,
Leuiusq́. ferit leuiora Deus.
Seruat placidos obſcura quies,
Præbet ſomnos caſa ſecuros.
Admota æthereis culmina ſedibus
Duros excipiunt Notos,
Inſani Boreæ minas,
Imbriferumq́. Corum.
**Raros patitur fulminis ictus*
Humida vallis.
Tremuit telo Iouis altiſoni
Caucaſus ingens, Phrygiumq́. nemus
Matris Cibeles. metuens cælo
Iupiter alto vicina petit.
Non capit vnquam magnos motus
Humilis tecti plebeia domus.

*Hi verſus aliter in editione Geor. Fabricij leguntur

Circa

Circa regna tonat.

– Bene paupertas

Humili tecto contecta latet. Idem Oct.

Quatiunt alta ſæpe procellæ,

Aut euertit fortuna domos.

– Vellit nam ſæpius aurem Calpurnius

Inuida paupertas,& dixit vilia rura. Ecl.4.

**Pax ſecura locis,& deſidis otia vitæ,* Stat.3.

Et nunquam turbata quies,ſomniq. peracti. Sil.5.

Nulla foro rabies,aut ſtrictæ iurgia legis,

Morum iura viris ſolum,& ſine faſcibus æquum.

Paupertatem ſuſtinere impotens ad pericula ſe exponit.

Luctantem Icarijs fluctibus Africum Hor.1.

Mercator metuens,otium,& oppidi Carm.1.

Laudat rura ſui:mox reficit rates

Quaſſas, indocilis pauperiem pati,

Paupertas excuſat.

Quiſquis inops peccat,minor eſt reus. – Petronius.

Pauper felicitatem ſuam haud cognoſcit. niſi felices videat cadere.

Nec ſibi felix pauper habetur, Sen.

Niſi felices cecidiſſe videt. Herc. Oet.

Paupere nihil aſperius intractabiliusque eſt, ſi diuitias & dignitates aſſequatur.

Aſperius nihil eſt humili,cùm ſurgit in altum: Claud.1.

Cuncta ferit,dum cuncta timet,deſæuit in omnes, Eutrop.

Vt ſe poſſe putent:nec bellua tetrior vlla eſt,

Quàm ſerui rabies,in libera colla furentis:

Agnoſcit

Agnoſcit gemitus,& pœnæ parcere neſcit,
Quam ſubijt: dominique memor, quem verberat, odit.

Pauper negligitur atque contemnitur.

Ouid.1. Faſt. *In pretio pretium nunc eſt,dat cenſus honores,*
Cenſus amicitias:pauper vbiq. iacet.

Ter. Phorm. 2.2. **Quia egens relicta eſt miſera,ignoratur parens,*
Negligitur ipſa:vide,auaritia quid facit.

Calpurnius Ecl. 7. **O vtinam nobis non ruſtica veſtis ineſſet,*
Vidiſſem propius mea numina,ſed mihi ſordes,
Nudaq. paupertas,& adunco fibula morſu
Obſuerant. -

Pauper timore vacat etiam inter ſceleſtos ſitus.

Iuuenalis 10. *Pauca licet portes anguſti vaſcula puri,*
Nocte iter ingreſſus gladium,contumq. timebis,
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis vmbras.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Ouid. de nuce. **Sic timet inſidias,qui ſe ſcit ferre viator*
Quod timeat:tutum carpit inanis iter.

Pauper,vilis & plebeius à vulgo reputatur, etiamſi quæq. animi bona poſsideat.

Hor.2. Serm.5. *Et genus,& virtus,niſi cum re,vilior alga eſt.*

Idem 1. Epiſt.1. **Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,*
Eſt animus tibi,ſunt mores,& lingua,fideſque:
Plebs eris. -

Pauperes ad virtutes haud facilè emergunt.

Iuuenalis 3. *Haud facilè emergunt,quorum virtutibus obſtat*
Res anguſta domi. -

Pau-

Pauperes inertes miſerrimè viuunt

Omnibus modis, qui pauperes ſunt homines, miſeri viuunt: Plaut. Rud.
Præſertim quibus nec quæſtus eſt, nec didicêre artem vllam.

Pauperes infames ſunt.

Turpis ſæpe datur fama minoribus.- Cleob. per Auſon.

Pauperes ſuſpicioſi maximè ſunt, atque ſe negligi credunt.

Omnes, quibus res ſunt minus ſecundæ, magis ſunt neſcio quomodo Ter. Adelph. 4.3.
Suſpicioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter ſuam impotẽtiam, ſe ſemper credũt negligi.

PECCATVM.

Ob peccata Deus per aquam diluuij viuentia interemit omnia, demto Deucalione cum Pyrrha coniuge ſua, quod moraliter de Noë intelligi poteſt.

Pœna placet diuerſa: genus mortale ſub vndis Ouid. 1. Met.
Perdere, & ex omni nimbos demittere cælo. &c.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit: at illa
Intremuit, motuq́. vias patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumq́. ſatis, arbuſta ſimul, pecudesq́ue, viroſq́ue,
Tectaque, cumq́. ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitq́. reſiſtere tanto
Indeiecta malo: culmen tamen altior huius
Vnda tegit, præſſæq́. latent ſub gurgite turres.

Iamq. mare, & tellus nullus diſcrimen habebant:
Omnia pontus erat, deerant quoq. litora ponto. etc.
Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus,
Nomine Parnaſſus, ſuperatq́. cacumine nubes.
Hîc vbi Deucalion (nam cetera texerat æquor)
Cùm conſorte tori parua rate vectus adhæſit: &c.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla Deorum.
Iupiter vt liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe virum de tot modò millibus vnum,
Et ſupereſſe videt de tot modò millibus vnam,
Innocuos ambos, cultores Numinis ambos:
Nubila diſiecit, nimbisq. Aquilone remotis,
Et cælo terras oſtendit, & æthera terris.

Peccatum corrigens proprium, quod ſua intereſt facit.

Ter. Adelph. 4. 3. *Ego in hac re nihil reperio, quamobrem lauder tantopere Hegio.*
Meum officium facio: quod peccatum à nobis ortum eſt, corrigo.

Peccatum celatum maius malum eſſe creditur.

Martialis 3. *Quod tegitur, maius creditur eſſe malum.*

Peccatum magnum occultum eſſe non poteſt.

Sen. Hipp. *Tutum eſſe facinus credis, & vacuum metu:*
Erras.–

Peccatum tanto maius eſt, quanto peccans dignior eſt.

Omne

Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe Iuuenalis 8.
Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.

Peccatum non niſi voluntarium fit.

Haud eſt nocens, quicunq. non ſponte eſt nocens. Sen. Herc. Oet.
**Recipe iam ſenſus hera.* Idem
Quid te ipſa lacerans omnium adſpectus fugis? Hipp.
Mens impudicam facere, non caſus, ſolet. act. 2.

Peccatũ ſemel qui vicerit, haud glorietur: quia abſq. peccati non remanſit fomite, ex quo, quantum in ſe eſt, peccabit facillimè.

Nec tu, cùm obſtiteris ſemel, inſtantiq. negaris Perſius 5.
Parere imperio, rumpi iam vincula, dicas.
Nam luctata canis non abripit: aſt tamen illi,
Cùm fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.

Peccatum nouum ſæpiſsimè ſupplicium habet.

Nos quoq. iam pridem ſcripto peccauimus iſto. Ouid. 2.
Supplicium patitur non noua culpa nouum. Triſt.

Peccati cognitio vtilis eſt ſummoperè, nam pœnam minuit.

Aequo animo pœnam, qui meruere ferunt. Ouid. 2. Amor. 7.

Peccati confeſsio miſericordiam impetrat.

Numen confeſsis aliquod patet. Ouid. 1. Met.
**Mite Deûm numen Bacchus peccaſſe fatentem* Idem 11.
Reſtituit, factiq. fide data munera ſoluit. Met.

Peccati dolor veniam impetrat.

Sæpe leuant pœnas, ereptaq. lumina reddunt, Ouid. 1.
Cùm bene peccati pœnituiſſe vident, Pont. 1.

Quem peccaſſe pœnitet, ferè innocens eſt.

Sen. *Quem pœnitet peccaſſe, pæne eſt innocens.*

Agam. Peccati gloria nulla petenda eſt.

Ouid. 2. *Gloria peccati nulla petenda tui eſt.*

Ped. Idem 3. Amor. 13. **Quis furor eſt, quæ nocte latent, in luce fateri?*
Et quæ clam facias, facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti,
Oppoſita populum ſubmouet antè ſera.

Peccati nocumenta, quæ intelliguntur per mutationes ſociorum Vlyſsis.

Boëth. 4. 3. *Vela Naritij Ducis,*
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſulæ
Pulcra qua reſidens Dea
Solis edita ſemine,
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus:
Hunc apri facies tegit:
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit, & vnguibus:
Hic lupis ſuper additus
Flere dum parat, vlulat:
Ille, tigris vt Indica,
Tecta mitis obambulat.
Sed licet varijs malis
Numen Archadis alitis
Obſitum miſerans Ducem

Peſte

Peſte ſoluerat hoſpitis:
Iam tamen mala remiges
Ore procula traxerant:
Iam ſues Cerealia
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum,
Voce corpore perditis.
Sola mens ſtabilis, ſuper
Monſtra, quæ patitur, gemit.
O leuem nimiùm manum,
Nec potentia gramina,
Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent.
Intus eſt hominum vigor
Arce conditus abdita.
Hæc venena potentiùs
Detrahunt hominem ſibi
Dira, quæ penitus meant,
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſæuiunt.* * vlcere.

Peccati veniæ imploratio humillima.

Ad cælumq. manus, & ſplendida brachia tollens, Ouid. 11. Met.
Da veniam Lenæe pater, peccauimus, inquit:
Sed miſerere præcor ſpecioſoq. eripe damno.
**Fateor me peccaſſe, & me culpam commeritum ſcio,* Plaut. Aſin.
Id ideo te oratum aduenio, vt æquo animo ignoſcas mihi.
**En adſum, & veniam, confeſſus crimina, poſco.* Claud. Epig.

Satisfa-ctionis. Peccato obſtare, primum eſt in homine bo-
num: ſecundum, noſce peccati modum.

Sen. Hipp. *Obſtare primum eſt, velle nec labi via:*
Pudor eſt ſecundus, noſſe peccandi modum.

Peccata æqualia non ſunt, vt Stoici
poſuere.

Hor. 1. Serm. 3. *Queis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,*
Cùm ventum ad verum eſt: ſenſus, moresque repu-
gnant,
Atque ipſa vtilitas iuſti prope mater, & æqui.

Ibidem. **Nec vincet ratio hoc, tantundem vt peccet idemque,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Diuûm ſacra legerit. –

Peccata vt diuerſa ſunt, ſic & pœna diuer-
ſa eſſe debet.

Hor. 1. Serm. 3. *Denique, quatinus excidi penitus vitium iræ,*
Cetera item nequeunt ſtultis hærentia: cur non
Ponderibus, modulisq. ſuis ratio vtitur? acres
Vt quæq. eſt, ita ſupplicijs delicta coërcet?
– Adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.

Peccata in principio reſecanda ſunt.

Iuuenalis 8. *– Tecum prius ergo voluta*
Hæc, anime, ante tubas: galeatum ſero duelli
Pœnitet. –

Idem 8. **Defenſor culpæ dices mihi, fecimus & nos*
Hæc iuuenes, eſto: deſiſti nempe, nec vltra
Fouiſti errorem. breue ſit, quod turpiter audes,

Quædam

Quædam cùm prima reſecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. -
Elleborum fruſtra, cùm iam cutis ægra tumebit Perſius 3.
Poſcentes videas: venienti occurrite morbo.
**Capienda rebus in malis præceps via eſt.* Sen. Agam.
**Ocyus ite viri, & naſcẽtem extinguite flammam,* Silius 14
Ne ſeræ redeant poſt aucta pericula curæ.
- Mortalia quiſquis Stat. 5.
Pectora ſero videt, nec primo in limine ſiſtit Sil. 2.
Conatus ſcelerum, atque animos infanda parantes:
Excitat illa die ſæuo.
**Mygdonij cineres, & ſi quid reſtat Eoi,* Claud. Eutrop.
Quod pereat regni, certè non augure falſo
Prodigij patuere minæ, fruſtraq́. peracto
Vulnere monſtriferi præſagia diſcitis anni.
Cautior ante tamen violentum nauita Corum
Proſpicit, & tumidæ ſubducit vela procellæ.
Quid iuuat errores merſa iam puppe fateri?

Peccata perpetranda non ſunt: quia etſi homines latent, tamen Deo, qui cuncta videt, aperta ſunt.

Credamus tamen - Sen. Hipp. act. 1.
Aſtu, doloq́. tegere nos tantum nefas:
Quid ille rebus lumen infundens ſuum
Matris parens? quid ille, qui mundum quatit,
Vibrans coruſcat fulmen Aetnæum manu
Stator Deorum? credis hoc poſſe effici
Inter, videntes omnia, vt læteas auos?
**Turpe quid auſurus, te ſine teſte time.* Thales per Auſ.

Peccata omnia in hac vita purgabantur aqua & exilio, ſecundum quorundam opinionem, quæ ab Ouidio digna taxatur caſtigatione.

Ouid. 2. Faſt.

Omne nefas, omnemq́. mali purgamine cauſſam
Credebant noſtri tollere poſſe ſenes.
Græcia principium moris fuit: illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putat.
Actoriden Peleus, ipſum quoq. Pelea Phoci
Cæde per Aemonias ſoluit Acaſtus aquas.
Vectam frenatis per inane draconibus Aegeus
Credulus immerita Phaſida fouit ope, &c.
Ah nimium faciles, qui triſtia crimina cædis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua.

Peccator felix non poteſt diu.

Cleob. per Auſ. *Felix criminibus non erit diu.*–

Peccator rubore eiecto ſemel de attrita fronte, licet aſsiduè à conſcientia ſtimuletur, non erit tamen vno contentus crimine.

Iuuenalis 13.

–*Nam quis*
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris vno
Flagitio?–

Peccator aſsiduè timet, etiam Dei fulmen.

Ouid. 1. Amor. 4.

Multa miſer timeo, quia feci multa proteruè,
Exempliq́. metu torqueor ipſe mei.

Lucret. 3. –*At mens ſibi conſcia facti*

Præme-

Præmetuens,adhibet ſtimulos,terretq́. flagellis:
Nec videt interea, qui terminus eſſe malorum
Poßit,nec qui ſit pœnarum deniq. finis.
Atque eadem metuit magis, hæc ne in morte graueſcant.
Hinc Acheruſia fit ſtultorum deniq. vita.
–O cæca nocentum Stat. 2. Theb.
Conſilia,ô ſemper timidum ſcelus.–
**Nocte breuem ſi fortè indulſit cura ſoporem,* Iuuenalis 13.
Et toto verſata toro iam membra quieſcunt:
Continuò templum & violati Numinis aras,
Et quod præcipuis mentem ſudoribus vrget,
Te videt in ſomnis.tua ſacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq́. fateri.
Hi ſunt,qui trepidant, & ad omnia fulgura pallẽt.
Cùm tonat: exanimes primo quoq. murmure cæli:
Non quaſi fortuitu,nec ventorum rabie,ſed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit,cura grauiore timetur,
Proxima tempeſtas:velut hoc dilata ſereno.

Peccator veretur nequando etiam poſt multum tempus deprehendatur.

–Pertimui, poſtquam Plaut. Truc.
Vna cura cor meum mouit:modò timeo,ne mea maleſacta antiqua
Nunc ſenex inueniat omnia.–

Peccatores dolorem,aut febrem, aut aliud aliquod malũ dum in ſe eſſe ſentiunt, hoc ob ſua peccata proueniſſe credunt.

Iuuenalis 13. *Præterea, lateris vigili cum febre dolorem*
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à Numine: ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant. pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & Laribus criſtam promittere galli
Non audent. quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? vel quæ non dignior hoſtia vita?

Peccatores obſtinati Deum malorum punitorem negant: quem tamen eſſe fateri neceſſe eſt, dum puniuntur.

Iuuenalis 13. *Si currant igitur cunctos punire nocentes,*
Quando ad me veniet?–

Ibidem. *–Tandemq́. fatebere lætus*
Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

Improbi in hoc ſæculo laudantur, atque extolluntur: probi verò contemnuntur.

Ouid. Epiſt. 14. *Mittit Hypermneſtra de tot modo fratribus vni:*
Cetera nuptarum crimine turba iacet.
Clauſa domo teneor, grauibusq́. coërcita vinclis,
Eſt mihi ſupplicij cauſſa fuiſſe piam.
Quod manus extimuit iugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, ſi ſcelus auſa forem.

Sen. Hipp. **Triſtis vultus peruerſa tulit*
Præmia recti, caſtos ſequitur
Mala paupertas, vitioq́. potens
Regnat adulter.

Ter. Phorm. *–His nunc præmium eſt, qui recta praua faciunt.*
GE. *Veriſſimè.–*

Peccatores extolluntur ſæpiſsimè,vt in poſterum grauiſsimè puniantur.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum, Claud. Ruf.
Abſoluitq́. Deos.iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror:tolluntur in altum
Vt lapſu maiore ruant.–

Peccatores etiam in hac vita puniuntur quandoque.

Rarò antecedentem ſceleſtum Hor.3. Carm.2.
Deſeruit pede pœna claudo.

Peccandi voluntas, quæ pro facto habetur ſæpe punitur.

Spartano cuidam reſpondit Pythia vates. Iuuenalis 13.
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere,& fraudem iure tueri
Iurando:quærebat enim quæ Numinis eſſet
Mens,& an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu,non moribus,& tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramq́. probauit:
Exſtinctus tota pariter cum prole, demoq́ue,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet.–

Peccatores maximi leuiter puniendi non ſunt.

Pectora tantis obſeſſa malis Sen. Herc. fur.
Non ſunt ictu ferienda leui.

Peccatores omnes ſumus.

Ter. Hec. 4. 4 *–Mulier fecit: mirandum ne id eſt?*
Cenſen' te poſſe reperire vllam mulierem,
Quæ careat culpa? an quia non delinquunt viri?

Peccatores defendendi non ſunt.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Fallimur, & quondam non dignum tradimus, ergo*
Quem ſua culpa premit, deceptus omitte tueri.

Peccatorum reprehenſio ſeuera.

Hor. 2. Serm. 3. *–Quiſquis*
Ambitione mala, aut argenti pallet amore:
Quiſquis luxuria, triſti've ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet, huc propius me,
Cum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multò pars maxima auaris.

Nullus eſt quem non pudeat peccaſſe, & qui ſe non purgare nitatur.

Plaut. Aſin. *Qui homo culpam admiſit in ſe, nullus eſt tam parui pretij,*
Quin pudeat, quin purget ſeſe.–

Peccantem qui non vetat, cùm poſsit, iubet peccare.

Sen. Troad. *Qui non vetat peccare, cùm poſsit, iubet.*

POENA.

De pœna inferni ſuperius tit. de inferno ad longum dictum eſt.

Pœna inferenda eſt ſecundum peccati exigentiam.

Hor. 1. Serm. 3. *–Adſit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne ſcu-

Ne ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.

Pœna non debet excedere modum.

Me dolor incautus, me lubrica duxerit ætas, Claud. Epig.
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor, Satisfa-
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis. ctionis.

Pœna iuſta æquanimiter eſt toleranda, nam iniuſta difficillimè toleratur.

Leniter, ex meritò quidquid patiare, ferendum eſt. Ouid.
Quæ venit indignè pœna, dolenda venit. Epiſt. 5.

Pœna qui fruitur ferus eſſe dicitur.

Qui fruitur pœna, ferus eſt, legumq. videtur Claud.
Vindictam præſtare ſibi. cùm viſcera felle Conſ.
Canduerint, ardet ſtimulis, ferturq. nocendi Manlij.
Prodigus, ignarus cauſſæ.–

Pœna maxima nobili viro eſt in ſeruitutem cadere.

Si pœna petitur, quæ pati grauior poteſt? Sen.
Famulare collo nobili ſubeat iugum. Troad.

POENITENTIA.

Pœnitentes verè ſcelerum ac vitiorum alimenta eradicare debent.

–Scelerum ſi bene pœnitet, Hor. 3.
Eradenda Cupidinis Carm.
Praui ſunt alimenta.– 24.

Reliqua de pœnitentia ex titu. de peccato, & tit. de Confeſsione pete.

PERFIDIA.

Perfidiæ ſeu infidelitatis reprehenſio, atq. expreſsio vehemens.

Ouid. 1. Triſt. 7. *Illud amicitiæ ſanctum, & venerabile nomen,*
Nunc tibi pro vili, ſub pedibusq. iacet.

Idem 5. Triſt. 7. **Tu quoq. noſtrarum quondam fiducia rerum,*
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras,
Tu quoq. ſuſcepti curam dimittis amici,
Officijq. pium tam cito ponis onus?
Sarcina ſum fateor, quam ſi tu tempore duro
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.
Fluctibus in medijs nauem Palinure relinquis:
Ne fuge, ne've tua ſit minor arte fides.
**Nunquid Achilleos inter fera prælia fidi*
Deſeruit leuitas Antomedontis equos?

Ter. Adelph. 4.4. **Satis diu verba dediſti: ſatis adhuc tua nos fruſtrata eſt fides.*

Propert. 3.11. **Et ſcelus accepto Thracis Polymneſtoris auro*
Nutrit in hoſpitio non Polydore pio.

Ouid. 1. Triſt. 7. **In caput alta ſuum labentur ab æquore retro*
Flumina, conuerſis Solq. recurret equis.
Terra feret ſtellas, cælum ſcindetur aratro,
Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas.
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt,
Parsq. ſuum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient, fieri quæ poſſe negabam,
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor: quia ſum deceptus ab illo.

Laturum miſero quem mihi rebar opem.

Perfidos & proditores Romani olim ſpreuerunt.

Romani ſcelerum ſemper ſpreuere miniſtros. Claud. bello Gild.
Noxia pollicitum domino miſcere venena
Fabricius Regi nudata fraude remiſit,
Infeſto quem Marte petit, bellumq. negauit
Per famuli patrare nefas, ductosq. Camillus
Trans murum pueros obſeſſæ reddidit vrbi.

PERIVRIA.

Periuria vitanda ſunt, & ad hoc exhortatio vtilis.

Vt valeant aliæ, ferrum patiuntur, & ignes: Ouid. Epiſt.19.
Fert alijs triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis, tantum periuria vita,
Teq. ſimul ſerua, meque, datamq. fidem.

Peiuri hac in vita ſi primò non puniuntur, tamen impuniti diu non ſunt.

Ah miſer, & ſi quis primò periuria cælat, Tibullus 1.9.
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.
**In prolem dilata ruunt periuria patris,* Claud. in Curetium.
Et pœnam meritò filius ore luit, &c.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

Periuria viri nihil curant, modò libidinem explere poſsint.

Nunc iam nulla viro iuranti femina credat:
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles. Catullus

Qui,

de nupt. Pelei, & Thetidos. *Qui, dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,*
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed ſimul ac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuêre, nihil periuria curant.

Iurant intrepidè, qui putant omnia ſub fortunæ imperio eſſe.

Iuuenalis 13. *Sunt qui in fortunæ iam caſibus omnia ponant,*
Et nullo credant mundum rectore moueri,
Natura voluente vices & lucis, & anni,
Atq. ideo intrepidi quæcunq. altaria tangunt.

PERSEVERANTIA.

Perſeuerandi exhortatio notabilis in bonum: quia ſola perſeuerantia brauium accipit.

Plaut. Rud. Prolog. *Iccirco moneo ego vos hæc, qui eſtis boni,*
Quiq. ætatem agitis cum pietate, & cum fide,
Retinete, porrò, poſt factum vt lætemini.

Perſeuerandum eſt in aduerſis atque obdurandum.

Ouid. Amor. 10 *Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim:*
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.

PETITIO.

Petitio iuſta facilisque eſſe debet.

Plaut. Amph. *Iuſtam rem & facilem eſſe oratam à vobis volo:*
Nam iuſtè à iuſtis iuſtus ſum orator datus.

Petitiones noſtræ ſecundum Dei voluntatem ordinandæ ſunt: de quo vide titu. de Deo. Deus diligit, &c.

Petitio

Petitio ſiue imprecatio ne quis malè parta diu retineat: ſed malè conſumat omnia.

Nec malè parta diu teneat, peiusq. relinquat, Ouid. Epiſt. 6.
Exſulet, & toto quærat in orbe fugam. &c.
Cùm mare, cùm terras conſumſerit, aëra tentet,
Erret inops exſpes, cæde cruenta ſua.

Petitiones hominum omnes ferè vanæ ſunt.

Stulti haud ſcimus, fruſtra vt ſimus, cùm quod cupienter dari Plaut. Pſeud.
Petimus nobis, quaſi quid in rem ſit, poßimus noſcere.
Certa amittimus, dum incerta petimus. atque hoc euenit
In labore atq. in dolore, vt mors obrepat interim.

Petitionis inhoneſtæ amica reprehenſio.

Ah nimium eſt, quod amice petis. moderatiùs opta, Ouid. 1. Pont.
Et voti, quæſo, contrahe vela tui.

Petita negare durum eſt: durius autem ante petitionem negare.

Durum eſt, Sexte, negare, cùm rogeris. Martialis 2.
Quanto durius, antequam rogeris?

Timidè petens negare docet.

–Qui timidè rogat, Sen. Hipp.
Docet negare.–

Eiuſdem eſt & petentibus facilem eſſe, & ſontibus difficilem.

Scilicet eiuſdem eſt, quamuis pugnare videtur, Ouid. 4. Pont. 16.
Supplicibus facilem, ſontibus eſſe trucem.

Petitio aßidua rei vnius, tædium cauſſat.

Ouid. 4. Pont. *Et pudet, & metuo, ſemperq́. eademq́. precari,*
Ne ſubeant animo tædia iuſta tuo.
Verum quid faciam? res immoderata cupido eſt.
Da veniam vitio mitis amice meo.

Petenti cito dans, bis dat.

Auſon. Epig. 85. *Si bene quid facias, facias citò: nam citò factum,*
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

PHILAVTIA.

Philautia, ſcilicet amor ſui cæca eſt. eò quod excæcat ipſos φιλαύτους.

Hor. 1. Carm. 18 *–Subſequitur cæcus amor ſui,*
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem.

Hunc amorem improbum & ſtultum Horatius vocat.

–Egomet mi ignoſco, Mænius inquit.
Serm. 3. *Stultus, & improbus hic amor eſt, dignusq́. notari.*

Hanc ob cauſſam malè Scholaſtici Theologi definiunt, ordinatam caritatem à ſeipſo debere incipere.

Philautia ſibiipſi tantùm bene vult, ſuaq́. tantùm prædicat.

Ter. And. 2. 4 *Verum illud verbum eſt, vulgò quod dici ſolet,*
Omnes ſibi malle melius eſſe, quàm alteri,
Idem. Adelph. **Quenquam ne hominem in animo inſtituere, aut*
Parare quod ſit carius, quàm ipſe ſibi?
Idem Adelph. 1. 2 **Homine imperito nunquam quidquam iniuſtius,*
Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.

PHILOSOPHIA.

Philoſophia colentibus ſe prodeſt:negligentibus verò obeſt.Igitur ad illam confugiendum eſt,idq́. Horatij exemplo.

Vt nox longa,quibus mentitur amica, diesq́.
Longa videtur opus debentibus:vt piger annus Hor. 1. Epiſt. 1.
Pupillis,quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt,ingrataq́.tempora,quæ ſpem,
Conſiliumq́. morantur agenti gnauiter id, quod
Aequè pauperibus prodeſt,locupletibus æquè:
Aequè neglectum pueris,ſenibusq́. nocebit.
Reſtat,vt his ego me ipſe regam,ſolerq́. elementis.
Non poßis oculo quantum contendere Lynceùs,
Non tamen iccirco contemnas lippus inungi:
Nec,quia deſperes inuicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

Philoſophiæ incumbens vitam quietã & tranquillam traducere valebit:quia philoſophię ſtudium, cupiditatum vitiorumq́. refrenatio eſt, igitur illi ſedulò incumbendum eſt. Hor. 1. Epiſt. 1.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur vltra.
Feruet auaritia,miſeroq́. Cupidine pectus?
Sunt verba,& voces, quibus hunc lenire dolorem
Poßis,& magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
–Plurima felix
Paulatim vitia,atq. errores exuit omneis. Iuuenalis 13.

Sen. Oct. *Melius latebam, procul ab inuidiæ malis
Remotus inter coruſci rupes maris,
Vbi liber animus, & ſui iuris mihi
Semper vacabat ſtudia recolenti mea.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Inter cuncta leges, & percunctabere doctos:
Qua ratione queas traducere leniter æuum.

Perſius 5 —Petite hinc iuuenesque, ſenesq.
Finem animo certum, miſerisq. viatica canis.

Philoſophiæ ſpeculatio homini non parua conſolatio eſt.

Sen. Oct. O quàm iuuabat, quo nihil maius parens
Natura genuit, operis immenſi artifex,
Cælum intueri, Solis, & currus ſacros,
Mundiq. motus, Solis alternas vices,
Orbemq. Phœbes, aſtra quem cingunt vaga,
Lateq. fulgens ætheris magni decus.

Philoſophi à vitiis ſeiuncti fuere, ideo felices dicuntur.

Ouid. 1. Faſt. Quis vetat & ſtellas, vt quæq. oriturque, caditque,
Dicere? promiſsi pars fuit illa mei.
Felices animæ, quibus hæc cognoſcere primùm,
Inq. domos ſuperas ſcandere cura fuit.
Credibile eſt illos pariter vitijs, iocisq.
Altius humanis exeruiſſe caput.
Non Venus, & vinum ſublimia pectora fregit,
Officiumq. fori, militiæq. labor,
Nec leuis ambitio, perfuſaq. gloria fuco,
Magnarum've fames ſollicitauit opum.
Admouere oculis diſtantia ſidera noſtris,

Aethe-

Aetheraq. ingenio ſuppoſuere ſuo.
Sic petitur cælum, non vt ferat Oſſan Olympus,
Summaq. Peliacus ſidera tangat apex.

PIETAS.

Pietate vera, nulla vis maior eſſe dicitur.
Nulla vis maior pietate vera eſt. Sen. Thyeſt.

Pietas homini tutiſsima virtus eſt.
Et meritò pietas homini tutiſsima virtus. Virg. Aetna.

Pietas abeſſe à Chriſtiano non poteſt.
Pietas abeſſe Chriſtiano qui poteſt?
Nanq. argumentum mutuum eſt Paulinus Auſonio Epiſt. 11.
Pietatis eſſe Chriſtianum, & impij
Non eſſe Chriſto ſubditum.

Tam ſpectatæ pietatis Aeneas fuiſſe perhibetur, vt illæſus per ignem incederet.
Deſcendo, ac ducente Deo flammam inter, & hoſtes Virg. 2. Aen.
Expedior: dant tela locum, flammæq. recedunt.
**Hinc ſatus Aeneas pietas ſpectata per ignes,* Ouid. 4. Faſt.
Sacra, patremq. humeris, altera ſacra tulit.
**An magis hunc morem pietas Aeneia fecit,* Ibidem.
Innocuum victo, cui dedit ignis iter.
**Cum foret Aeneæ ceruix ſubiecta parenti,* Idem 1. Pont. 1.
Dicitur ipſa viro flamma dediſſe viam.
**Non tamen euerſam Troiæ cum mœnibus eſſe* Idem 13. Met.
Spem quoque fata ſinunt, ſacra, & ſacra altera patrem
Fert humeris, venerabile onus, Cythereius heros.
De tantis opibus prædam pius eligit illam,

Claud.3. *Aſcaniumq. ſuum.–*

Honor. Quanta pietas in Honorio fuerit.

Tantaq. ſe pietas rudibus oſtentat in annis.
Sic ætas animo ceßit, quererentur vt omneis
Imperium tibi ſerò datum.–

Pigritia.

Pigri cauent ne eis inuideatur.

Plaut. Bacch. *Sibi ne inuideatur, ipſi ignaui rectè cauent.*

Qui piger eſt, nil eſt.

Plaut. Rud.
–Opera
Haud fui parcus mea, nimis homo nihil'ſt, qui piger eſt,
Nimiſq. id genus odi ego malè.

Pigri indies actiones ſuas elongant, qui haud exigua, vt digni ſunt, caſtigatione reprehenduntur.

Perſius 5
Cras hoc fiet. idem cras fiet. quid, quaſi magnum,
Nempe, diem, donas? ſed cum lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit vltrà.
Nam, quamuis prope te, quamuis temone ſub vno,
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, & in axe ſecundo.

Martialis 5.
**Cras te victurum, cras dicis, Poſtume, ſemper.*
Dic mihi, cras iſtud, Poſtume, quando venit?
Quàm longe cras iſtuc vbi eſt, aut vnde petendum?
Nunquid apud Parthos, Armenioſq. latet?
Iam cras iſtuc habet Priami, vel Neſtoris annos.

Cras

Cras iſtud quanti,dic mihi,poſſet emi?
Cras viues:hodie iam viuere, Poſtume, ſerum eſt.
Ille ſapit,quiſquis,Poſtume,vixit heri.

POESIS, AC POETAE.

Poëſis picturæ ſimilis eſſe dicitur.

Vt pictura,poëſis,erit, quæ ſi propius ſtes Hor. Art.
Te capiet magis:& quædam, ſi longius abſtes.
Hæc amat obſcurum: volet hæc ſub luce videri,
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit ſemel:hæc decies repetita placebit.

Poëſis ad bonos mores facit.

Adde quod inſidiæ ſacris à vatibus abſunt, Ouid. 3. Art.
Et facit ad mores ars quoq. noſtra bonos.
Nec nos ambitio,nec nos amor vrget habendi,
Contemto colitur lectus, & vmbra foro.
**Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,* Ibidem.
Et ſtudio mores conuenienter eunt.

Poëtis pictoribusq. æqua poteſtas ſemper fuit.

-Pictoribus, atq. poëtis Hor. Art.
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Poëta conſummatus quandoque etiam errat.

Sunt delicta tamen,quibus ignouiſſe velimus. Hor. Art.
Nam neq. chorda ſonum reddit,quem vult manus, & mens,
Poſcentiq. grauem perſæpe remittit acutum:
Nec ſemper feriet,quodcunq. minabitur,arcus.

Ibidem. *Indignor, quandoq. bonus dormitat Homerus.*

Poëta delectare aut prodeſſe debet, vel ambo ſimul perficere: nam ſic faciens omnem fauorem obtinebit.

Hor. Art. *Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtæ,*
Aut ſimul & iucunda, & idonea dicere vitæ.

Ibidem. **Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq́. monendo.

Quod Dei ſpiritus in Poëtis ſit, ſuprà titul. de Deo oſtenſum eſt. Dei ſpiritus, &c.

Poëtæ effectus, ſeu intimatio lepidiſsima eorum, circa quæ verſari debet.

Hor. Art. *Ille bonis faueatq́ue, & concilietur amicè,*
Et regat iratos, & amet peccare timenteis.
Ille dapes laudet menſæ breuis: ille ſalubrem
Iuſtitiam, legesq́ue, & apertis otia portis.
Ille tegat commiſſa, Deosq́. precetur, & oret,
Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Poëtarum dicta obſcœna fugienda ſunt.

Ouid. 2. Remed. *Eloquar inuitus, teneros ne tange poëtas:*
Submoueo dotes impius ipſe meas.

Poëtæ ſacra inter ſe communia habere dicuntur, licet diuerſimodè eis vtantur.

Ouid. 2. Pont. 10. *Sunt tamen inter ſe communia ſacra poëtis,*
Diuerſum quamuis quiſq. ſequamur iter.

Poëta conſummatus & artem & naturam ad carmen appoſitam habere debet.

Hor. Art. *Natura fieret laudabile carmen, an arte*
Quæſitum eſt: ego nec ſtudium ſine diuite vena,

Nec

Nec rude quid proſit video ingenium alterius, ſic
Altera poſcit opem, res, & coniurat amicè.

Poëtæ multa mentiuntur.

Exit in immenſum fecunda licentia vatum, Ouid. 3. Amor. 11
Obligat hiſtorica nec ſua verba fide.

Poëtæ ſtudent famæ.

Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama, poëtis? Ouid. 3. Art.
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet,
Cura Ducum fuerant olim. Regumq́. poëtæ,
Præmiaq́. antiqui magna tulere chori.
Sanctaq́. maieſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc ederæ ſine honore iacent: operataq́. doctis
Cura vigil Muſis, nomen inertis habet.
Sed famam vigilare iuuat, quis noſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?

Poëetarum eſt ficta pertractare, quæ tamen veritati conſona eſſe debent.

Ficta voluptatis cauſſa, ſint proxima veris. Hor. Art.

Poëtarum vtilitas magna eſt, eò quod nos innumera docent bona.

Scribimus indocti, doctiq́. poëmata paſſim. Hor. 2. Epiſt. 1.
Hic error tamen, & leuis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige, &c,

Reliqua quære tit. de Carminibus.

POTENTIA.

Quanto potens maior eſt, tanto miſerior eſſe dicitur: quia aſsiduo timore angitur.

Sen. Thyeſt. act. 3. *Anxius ſceptrumt, tenet & mouentes*
Cuncta dynaſtas, metuitq́. caſus
Mobiles rerum, dubiumq́. tempus.

Idem Agam. ** O regnorum magnis fallax*
Fortuna bonis, in præcipiti,
Dubioq́. nimis excelſa locas.
Nunquam placidam ſceptra quietem,
Certum'ue ſui tenuere diem.
Alia ex alijs cura fatigat,
Vexatq́. animos noua tempeſtas.
Non ſic Libycis Syrtibus æquor
Furit alternos voluere fluctus.

Idem Herc. Oet. act. 2. **Tu quicunq. es, qui ſceptra tenes,*
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter limina pulſet,
Cùm tot populis ſtipatus eas,
Cùm tot populis vix vna fides.
Tenet auratum limen Erinnys,
Et cùm magnæ patuere fores
Intrant fraudes, cautiq́. doli.

Ibidem. **Ceſpes Tyrio mollior oſtro*
Solet impauidos ducere ſomnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesq́. trahit purpura noctes.
O ſi pateant pectora ditum,

Quan-

Quantos intus ſublimis agit
Fortuna metus. Brutia Coro
Pulſante fretum mitior vnda eſt.
**Nunc aurum, & purpura curis* Lucret. 5
Exercent hominum vitam, belloq́. fatigant.

Potentia humana breuis eſt.

–Violentaq́. pectora Turni Virg. 10. Aen.
Edocet humanis quæ ſit fiducia rebus.
– Nulla potentia longa eſt. Ouid. 2. Met.
**Magna repentè ruunt, ſumma cadunt ſubitò.* Claud. de ſepulcro Specioſæ.

Quanto potens maior eſt, tanto humilior eſſe debet, & ad hoc admonitio notabilis.

Vos, quibus rector maris, atq. terræ Sen. Thyeſt. act. 3.
Ius dedit magnum necis, atq. vitæ,
Ponite inflatos, tumidosq́. vultus.
Quidquid à vobis minor extimeſcit,
Maior hoc vobis dominus minatur.
Omne ſub regno grauiore regnum eſt.
Quem diem vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.
– Quoque fortuna altius Idem Troad. act. 2.
Euexit, atque leuauit humanas opes,
Hoc ſe magis ſupprimere felicem decet,
Variosq́. caſus tremere, & metuentem Deos
Nimium fauentes, magna momento obrui
Vincendo didici. –
**Minimum decet libere, cui multum licet,* Ibidem.
**Sed Demea, hoc tu facito cum animo cogites,* Ter. Adelph. 3. 5
Quàm vos facillimè agitis, quàm eſtis maximè

Poten-

Potentes, dites, fortunati, nobiles,
Tam maximè vos æquo animo æqua noſcere
Oportet, ſi vos voltis perhiberi probos.

Claud. 2 Ruf. **Deſinat elatis quiſquam confidere rebus,*
Inſtabilesq́. Deos, aut lubrica Numina diſcat.
Illa manus, quæ ſceptra ſibi geſtanda parabat,
Cuius ſe toties ſubmiſit ad oſcula ſupplex
Nobilitas, inhumata diu, miſeroq́. reuulſa
Corpore feralem queſtum poſt fata popoſcit.
Adſpiciat, ne quis nimium ſublata ſecundis
Colla gerat, triuijs calcandus ſpargitur ecce
Qui ſibi Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura ſuos exſtruxit culmina Manes,
Et qui Sidonio velari credidit oſtro,
Nudus paſcit aues, iacet en qui poßidet orbem,
Exiguæ telluris inops, & puluere raro
Per partes tegitur, nuſquam, totieſq́. ſepultus.
Senſerunt conuexa necem, tellusq́. nefandum
Emolitur onus. –

Idem Epig. Satiſfactionis **Iam iam ſupplicijs feſſos, humilesq́. ſerenus*
Deſpice. quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus nunquam ſeſe probat Aeolus vndis,
Nec capit anguſtus Boreæ certamina collis:
Alpes ille quatit, Rhodopeiaq́. culmina quaſſat,
Incubuit nunquam cæleſtis flamma ſalictis.
Nec parui frutices iram meruere Toaantis:
Ingentes quercus, annoſas fulminat ornos.

Cleob. per Auſ. **Quantò plus liceat, tam libeat minus.*

Verè

Verè potẽs eſt,qui cupiditatem ſubijcit rationi,vt virum decet:nam econtrà facere,impotentia eſt.

Qui ſe volet eſſe potentem, Boëth.3.5
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Fœdis ſubmittat habenis.
Etenim licet Indica longè
Tellus tua iura tremiſcat,
Et ſeruiat vltima Thule:
Tamen atras pellere curas,
Miſerasq́.fugare querelas
Non poſſe,potentia non eſt.

Potentia in exaudiendis precibus optimè ſpectatur.

Conſpicitur nunquam meliore potentia cauſſa, Ouid. 2.
Quàm quoties vanas non ſinit eſſe preces. Pont.9.
Hoc nitor iſte tui generis deſiderat,hoc eſt
A ſuperis ortæ nobilitatis opus,&c.
Hoc tecum commune Deis, quòd vtrinq́. rogati
Suplicibus veſtris ferre ſoletis opem.

Potens ſui eſt ille,cui licet in diem dicere, vixi: id eſt,qui abſq. animi perturbatione eſt , vt omnes decet.

– Ille potens ſui, Horat.3.
Lætusq́. deget, cui licet,in diem, Carm.
Dixiſſe,vixi. – 29.

Potentes aggredi nemo tutò poteſt.

Nemo potentes aggredi tutus poteſt. Sen. Med.

Poten-

Potentum aditum multi colunt,auri,ſeu diuitiarum cupiditate ducti:alij gloria,& ambitione tracti,vt ſuprà tit. de Ambitione dictum eſt.

Sen. Herc. fur.

Ille ſuperbos aditus Regum,
Duraſq́. fores expers ſomni
Colit,ac nullo fine beatas
Componit opes,gazis inhians,
Et congeſto pauper in auro.

Potentum conſuetudo ſummopere vitanda eſt.

Ouid.3. Triſt.4.

Vſibus edocto ſi quidquam credis amico,
Viue tibi,& longe nomina magna fuge.
Viue tibi,quantumq́. potes prælustria vita.
Sæuum prælustre fulmen ab arce venit.
Nam quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes,
Non proſunt,potius plurimùm obeſſe ſolent.
Effugit hibernas demiſſa antenna procellas,
Lataq́. plus paruis vela timoris habent.

Ibidem

**Crede mihi,bene qui latuit,bene vixit,& intra*
Fortunam debet quiſq. manere ſuam,
Non foret Eumedes orbus,ſi filius eius
Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet,in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
Tu quoq. formida nimiùm ſublimia ſemper,
Præpoſitiq́. memor contrahe vela tui.&c.
Viue ſine inuidia,molleſq́. inglorius annos
Exige,amicitias & tibi iunge pares.

-Si

– Si quid mirabere, pones Hor. 1. Epiſt. 10.
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, & Regum vita præcurrere amicos.

Potentum opera ſecreta haud eſſe poſſunt

O Corydon, Corydon, ſecretum diuitis vllum Iuuenalis 9.
Eſſe putas? ſerui vt taceant: iumenta loquentur.

Terrena poteſtas verum bonum non eſt, quia à malis habetur.

Hîc tamen ſceptro populos regebat, Boëth. 2. 6.
Quos videt condens radios ſub vndas
Phœbus, extremo veniens ab ortu:
Quos premunt ſeptem gelidi triones:
Quos Notus ſicco violentus æſtu
Torret, ardentes recoquens arenas.
Celſa num tandem valuit poteſtas
Vertere praui rabiem Neronis?
Heu grauem ſortem, quoties iniquus
Additur ſæuo gladius veneno.

Poteſtas omnis eſt impatiens conſortis.

O malè concordes, nimiaq. cupidine cæci Lucanus 1.
Quid miſcere iuuat vires, robemq. tenere
In medio? dum terra fretum, terramq. leuabit
Aër, & longi voluent Titana labores,
Noxq. diem cæli totidem per ſigna ſequetur,
Nulla fides regni ſocijs, omniſq. poteſtas
Impatiens conſortis erit, nec gentibus vllis
Credite, nec longè fatorum exempla petantur,
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

-Miſc-

Ibidem *- Miſerando funere Craſſus*
Aſſyrias Latio maculauit ſanguine Carras.
Ibidem. *- Stimulos dedit æmula virtus,*
Nec quenquam iam ferre poteſt Cæſar'ue priorem,
Pompeius'ue parem. -

Poteſtas ſola virtute emitur.

Claud. 3. Honor. *Luges auarities Stygijs innexa catenis,*
Cumq́. ſuo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes, non corrumpentia ſenſus
Dona valent: emitur ſola virtute poteſtas.

PRAELATIO.

Prælatio appetenda non eſt, nec reijcienda, quia à Deo.

Sen. Thyeſt. act. 3. PH. *Nec abnuendum ſi dat imperium Deus.*
TH. *Nec appetendum.* PH. *Frater, vt regnes, rogat.*

Prælatione vix vnus eſt dignus.

Iuuenalis 15. *- Quis enim bonus, & face dignus*
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? -

Prælatus clementiſsimus eſſe, amariq́. ab omnibus ſummopere ſtudere debet, & ad hoc exhortatio pulcra.

Claud. 4 Honor. *Sis pius in primis, nam cùm vincamur in omni*
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.
Neu dubiè ſuſpectus agas, ne falſus amicis,
Rumorum'ue auidus, qui talia curat, inanes
Horrebit ſtrepitus, nulla non anxius hora.

Non

Non ſic excubiæ, nec circumſtantia pila
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc ſimplex gratia donat.

Prælatus obſeruare debet, quæ alijs iubet: eò, quòd illorum opera & exempla in vulgus manant.

Scilicet in vulgus manant exempla regentum: Claud. I. Stil.
Vtq. Ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.

Prælatus ſpeculum eſt omnibus, in quo occultum vitium haud eſſe poteſt, igitur benè viuere debet, & ad hoc exhortatio vtilis.

Hoc te præterea crebro ſermone monebo, Claud. 4 Honor.
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gentibus eſſe
Facta palàm, nec poſſe dari regalibus vſquam
Secretum vitijs. nam lux altiſſima fati
Occultum nil eſſe ſinit, latebraſq. per omnes
Intrat, & obſtruſos implorat fama receſſus.

Prælatus in ſe omnes virtutes habebit.

Exſpectata diu tandem prouincia cùm te Iuuenalis 8.
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumque,
Pone & auaritiæ: miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides Regum vacuis exhauſta medullis.
Reſpice quid moneant leges, quid Curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iuſto
Et Capito, & Tutor ruerint damnante Senatu,
Piratæ Cilicum. –

Prælatorum caſtigatio perutilis, de eorum auri infructuoſa accumulatione, quæ Deo grata non eſt, ſed mens bona, & vita virtuoſa.

Perſius 2. *—At vos*
Dicite Pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ à virgine pupæ.
Quin damus id Superis, de magna quod dare lance
Non poßit magni Meſſallæ lippa propago:
Compoſitum ius, faſq. animi, ſanctoſq, receßus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto?
Hoc cedò, vt admoueam templis, & farre litabo.

PRINCIPES.

Principis virtus ſumma, qua cælum petitur, quæ ſit.

Sen. Oct. act. 2. *Conſulere patriæ, parcere afflictis, fera*
Cæde abſtinere, tempus atq. iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo pacem ſuo.
Virg. 6. Aen. *Hæc ſumma virus, petitur hac cælum via,*
**Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.*
Ouid. 2. Pont. 9. **Regia, crede mihi, res eſt ſuccurrere lapſis.*
Idem 1. Pont. 3. **Sed piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox:*
Cuiq. dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Principis virtus non parua eſt, ſubditos ſuos noſcere.

Martialis 8. *Principis eſt virtus maxima, noſſe ſuos.*

Principes ſubditos ſuos faſtidire haud debēt.

Claud. 4 Honor. **His tamen effectis nec faſtidire minores.*
Neu pete præſcriptos homini tranſcendere fines.

Prin-

Principes publica potius, quàm priuata curare debent, & non econtra, vt fit.

Tu ciuem, patremq́. geras, tu conſule cunctis. Claud. 4 Honor.
Nec tibi, nec tua te moueant, ſed publica vota.

**Nimioq́. hic pluris pauciorum gratiam* Plaut. Trin.
Faciũt pars hominum, quã id, quod proſit pluribus

Principibus viris placuiſſe, non eſt laus contemnenda.

Principibus placuiſſe viris, non vltima laus eſt. Hor. 1. Epiſt. 17

PRINCIPIVM.

Principium omne difficile videtur eſſe.

Sed tamen eſt artis triſtiſsima ianua noſtræ, Ouid. 1. Remed.
Et labor eſt vnus, tempora prima pati.
Adſpicis vt prenſos vrant iuga prima iuuencos,
Vt noua velocem cingula lædat equum?

**Hæc, dum incipias, grauia ſunt,* Ter. Heaut. 5. 5.
Dumq́. ignores: vbi cognoris, facilia. –

Principium, dimidium totius eſſe dicitur.

**Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude:* Hor. 1. Epiſt. 2.
Incipe. –

**Incipe, dimidium facti eſt cœpiſſe: ſuperſit* Auſon. Epig. 83.
Dimidium, rurſum hoc incipe, & efficies.

**Incipe qdquid agas, pro toto eſt prima operis pars.* Idem Monoſ.

Principium habens bonum & ſequentia bona habere dicitur.

Si quam rem accures ſobrie, aut frugaliter, Plaut. Perſ.
Solet illa rectè ſub manus ſuccedere.
**Atq. Aedepol firme, vt quiſq. rem accurat ſuam,*

Sic ei procedit. poſt principia deniq. ſi malus,
Aut nequam'ſt, malè res vertunt, quas agit:
Sin autem frugi'ſt, eueniunt frugaliter.
Hanc rem exorſus ſum facetè, & callidè,
Igitur prouenturam bene confido mihi.

Principia negata ſi ſint, ſequentium rationem reddere non eſt.

Lucretius 1. *– Cui niſi prima fides fundata valebit,*
Haud erit, occultis de rebus quò referentes
Confirmare animi quidquam ratione queamus.

PROBITAS.

Probitas in omne æuum durat.

Ouid. de med. faciei. *Sifficit, & longum probitas perdurat in æuum,*
Perq́. ſuos annos hinc bene pendet amor.

Probus homo eſt, quem non pœnitet, quàm ſit probus.

Plaut. Trin. *Is probus eſt, quem non penitet, quàm probus ſit, & frugi bonæ.*

Proborum pretium quod ſit, & cur illorum ſocietas eligenda.

Plaut. Trin. *Boni ſibi hæc expetunt, rem, fidem, honorem,*
Gloriam & gratiam, hoc probis pretium'ſt, eò mihi magis lubet
Cum probis potius, quàm cum improbis viuere vanicidis.

Probo viro placuiſſe non vltima laus eſt.

Hor. 1. Serm. 6. *– Magnum hoc ego duco,*
Quod placuit tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,

Non

Non patre præclaro, ſed vita, & pectore puro.

PRODITIO.

Proditor perdit vno tempore, quæ longo parta ſeruataq. extitere, vt de Ruffino dicitur.

Heu heu quàm breuibus pereunt ingentia cauſsis. Claud. 2. Ruf.
Imperium tanto quæſitum ſanguine, tanto
Seruatum, quod mille Ducum perperere labores,
Quod tantis Romana manus contexuit annis,
Proditor vnus iners anguſto tempore vertit.

Ob proditionem Capitolij, acerrimè Tarpeia eſt punita.

- Tatius patresq́. Sabini Ouid. 14. Met.
Bella gerunt, arcisq́. via Tarpeia recluſa
Dignam animam pœna congeſtis exuit armis.
**Non fuit armillas tanti tetigiſſe Sabinas,* Ouid. 1. Amor. 10
Vt premerent ſacræ virginis arma caput.

Ob proditionem Capitolij, Tarpeia in inferno ſepulta amariſsimas pœnas ſentit.

Illa autem, quæ tondetur præcordia roſtro Silius 13.
Alitis, in quantum reſonat plangentibus alis
Armiger ad paſtus rediens Iouis, hoſtibus arcem
Virgo, immane nefas, adamato prodidit auro
Tarpeia, & pactis reſerauit clauſtra Sabinis.

PROMISSIO.

Promiſsionibus diues quilibet eſſe poteſt.

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. Ouid. 1. Art.

Promiſſa ſeruanda ſunt, & ad hoc exhortatio digniſsima.

Ter. And. 5. 1. *Immo enim quàm maxumè abs te oro, atque poſtulo Chreme,*
Vt beneficium, verbis initum dudum, nunc re comprobes.

Promiſſa multa fidem eleuant.

Hor. 1. Epiſt. 2. *Multa fidem promiſſa leuant: vbi plenius æquo*
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

Promiſſa denegare homines non verentur.

Ter. And. 4. 1. *In denegando modò queis pudor paululum adeſt:*
Poſt vbi tempus promiſſa iam perfici,
Tum coacti neceſſariò ſe aperiunt,
Et timent, & tamen res premit denegare.
Ibi cum eorum impudentiſſima oratio eſt:
Quis es tu? quis mihi es? cur mea tibi?
Heus, proxumus ſum ego mei mihi. attamē, vbi fides
Si roges nihil pudet. hic, vbi opus eſt,
Non verentur: illic, vbi nihil opuſt eſt, ibi verētur.

Promiſſa non ſeruans aura verna eſt inconſtantior.

Ouid. Epiſt. 6. *Mobilis Aeſonide, vernaq. incertior aura,*
Cur tua polliciti pondere verba carent?

PROSPERITAS.

Proſperitas amicos cumulat, atque retinet: aduerſitas verò diſperdit.

Ouid. 1. Triſt. 4. *Dum iuuat, & vultu ridet fortuna ſereno,*

Indeli-

Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit, fugiunt, nec noſcitur vlli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
Atq. hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt proprijs cognita vera malis.
Vix duo, tres'ue mihi de tot ſupereſtis amici:
Cetera fortunæ, non mea turba fuit.
**Donec eris felix multos numerabis amicos:* Idem 1.
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris. Triſt. 8.
Adſpicis vt veniant ad candida tecta columbæ?
Accipiat nullas ſordida turris aues?
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam,
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Vtq. comes radios per Solis euntibus vmbra eſt,
Cùm latet hic preſſus nubibus, illa fugit:
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus,
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
**Paucos amicos rebus aduerſis proba.* Pitt. per
Proſperitas nocet magis quàm aduerſitas. Auſ.
Neſcia mens hominum fati, ſortisq. futuræ, Virg. 10.
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis. Aen.
**Mens erit apta capi tunc, cùm lætiſſima rerum,* Ouid. 1.
Vt ſeges in pingui, luxuriabit, humo. Art.
Pectora dum gaudent, nec ſunt adſtricta dolore.
Ipſa patent, blanda tum ſubit arte Venus.
Tunc cùm triſtis erat, defenſa eſt Ilion armis:
Militibus grauidum læta recepit equum.
**Luxuriant animi rebus plerunq. ſecundis,* Idem 2.
Nec facile eſt æqua commoda mente pati. Art.

Sen. Proſperitas elatum hominem reddit.

Oed. *Res ſecundæ non habent vnquam modum.*

Idem Troad. **O tumide rerum dum ſecundarum ſtatus*
Extollit animos. –

Idem Agam. **Proſpera animos efferunt.*

Silius 1. **Heu cæcæ mentes, tumefactaq́. corda ſecundis.*

Idem 7. **Arrectæ ſpes Sidoniæ, feruetq́. ſecundis*
Fortunæ iuuenis. –

Proſperitate, Dei euaneſcit religio.

Silius 7. *Et raræ fumant felicibus aræ.*

Stat. 12. Theb. **Ignotæ tantum felicibus aræ.*

Quod proſperitate extollendum non ſit, neq. aduerſitate deſperandum, exhortatio.

Sen. Thyeſt. *Nemo confidat nimium ſecundis,*
Nemo deſperet meliora lapſis.
Miſcet hæc illis, prohibetq́. Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.

Periand. per Auſ. **Si fortuna iuuat, caueto tolli.*
Si fortuna tonat, caueto mergi.

In proſperitate poſitum meditari oportet, quo pacto aduerſitas ferenda ſit, ſi accidat.

Ter. Phorm. 1.5. *Quamobrem omnes cùm ſecundæ res ſunt, non maxumè, cum maxumè*
Meditari ſecum oportet, quo pacto aduorſam ærumnam ferant:
Pericla, damna, exſilia peregre rediens ſemper cogitet,
Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut morbum filiæ:

Commu-

Communia eſſe hæc: fieri poſſe: vt ne quid animo ſit nouum:
Quidquid præter ſpem eueniat, omne id deputare, eſſe in lucro.
**Tu quoq. fac timeas, & quæ tibi læta videntur,*
Dum loqueris fieri triſtia poſſe puta. Ouid. 4. Pont. 3.

Proſpera quanto magis delectabiliora ſunt, tanto magis angunt, ſi mutentur.

Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ quatient.– Hor. 1. Epiſt. 10

PROVIDENTIA.

Prouidentiam multi negant ex caſibus, & mala morte bonorum, & proſperitate malorum.

Cùm rapiant mala fata bonos, ignoſcite faſſo,
Sollicitor nullos eſſe putare Deos. Ouid. 3. Amor. 8.
Viue pius: moriere pius. cole ſacra: colentem
Mors grauis à templis in caua buſta trahet.
**Nec curare Deum credis mortalia quenquam?* Virg. Eccl. 8.
**Sed cùm res hominum tanta caligine volui* Claud. 1. Ruf.
Adſpicerem, lætoſq́. diu florere nocentes,
Vexariq́. pios: rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſſæq́. viam non ſponte ſequebar
Alterius, vacuo quæ ſemina currere motu
Affirmat, magnumq́. nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi, quæ Numina ſenſu
Ambiguo, vel nulla putat, vel neſcia noſtri.

Quod autem prouidentia ſit, qua Deus inferiora omnia regit & adminiſtrat, quodq́. mali impuniti non manent, etſi diu floreant, illud ſuprà tit. de Deo, Deus gubernat, et hoc titul. de Peccato oſtenſum eſt.

Superior autem error ab ipſo Claudiano ſtatim è medio his verbis tollitur.

1. Ruf. *Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,*
Abſoluitq́. Deos. iam non ad culmina rerum,
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum,
Vt lapſu maiore ruant.–

PRVDENTIA.

Prudentia hominem inſtruit, ne quid agat inconſultò.

Claud. 2. Sil. *–Prudentia, ne quid*
Inconſultus agas.–

Prudentia ſenſus & conſilium miſeros cum re deſtituit.

Ouid. 4. Pont. 12. *Crede mihi, miſeros prudentia prima relinquit,*
Et ſenſus cum re, conſiliumq́. fugit.

Prudentia fortitudine dignior eſt.

Val. Flaccus 4. *Sed te non animus, nec ſolis viribus æquum*
Credere: ſæpe acri potior prudentia dextra.

Prudentiam habens, Numen habere dicitur.

Iuuenalis 10. *Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia.–*

Prudentis eſt nolle nocere cùm poſsit, ſtulti verò econtrà.

Quid

Quid prudentis opus? cùm poſſit nolle nocere. Bias per
Quid ſtulti proprium? non poſſe, & velle nocere. Auſ.

PVDICITIA.

Pudicitiæ commendatio.

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſsis, Propert. 2.6.
Et quæcunq. viri femina limen amat.

Pudicitia non eſt auro vendenda.

Admonui quoties, auro ne pollue formam, Tibullus 1.9.
Sæpe ſolent auro multa ſubeſſe mala.

Penelope pudicitiæ coniugalis exemplum ſingulare.

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto Ouid. Epiſt.1.
Cogit, & immenſas increpat vſq. moras.
Increpet vſq. licet, tua ſim, tua dicar oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſsis ero.
**Penelope manſit, quamuis cuſtode careret,* Idem 3. Amor.4.
Inter tam multos intemerata procos.
**Penelope poterat bis denos ſalua per annos* Propert. 2.9.
Viuere, tam multis femina digna procis.
Coniugium falſa poterat differre Minerua
Nocturno ſoluens texta diurna dolo.
Viſura & quamuis nunquam ſperaret Vlyſsem,
Illum exſpectando facta remanſit anus.

Claudia pudicitiæ ſuſpectæ purgatrix miraculosè.

Supplicis alma tuæ genitrix fecunda Deorum Ouid. 4. Faſt.
Accipe ſub certa conditione preces:
Caſta negor, ſi tu damnas, meruiſſe fatebor.

Morte

Morte luam pœnas iudice victa Dea.
Sed ſi crimen abeſt, tu noſtræ pignora vitæ
Te dabis, & caſtas caſta ſequere manus.
Dixit, & exiguo funem conamine traxit.
Mira, ſed è ſcena teſtificata, loquar.
Mota Dea eſt, ſequiturq́. ducem, laudatq́. ſequẽdo.
Index lætitiæ fertur ad aſtra ſonus.
Claudia procedit læto celeberrima vultu,
Credita vix tandem teſte pudica Dea.

Silius 17. **Hic priſca ducens Clauſorum ab origine nomen*
Claudia, non æqua populi malè credita fama
In puppim verſis palmisq́ue, oculisq́. profatur.
Cælicolûm genitrix numen, quod numina nobis
Cuncta creas, cuius proles terramq́ue, fretumq́ue,
Sideraq́. & Manes regnorum ſorte gubernat,
Si noſtrum nullo violatum eſt crimine corpus
Teſtis Diua veni, & facili me abſolue carina.
Tum ſecura capit funem, fremitusq́. leonum
Audiri viſus ſubitò, & grauiora per auras
Nulla pulſa manu ſonuerunt tympana Diuæ.
Fertur prona ratis. ventos impellere credas,
Contraq́. aduerſas ducentem præuenit vndas.

Matronæ pudicæ raræ ſunt.

Ouid. Epiſt. 16. *At peccant aliæ, matronaq́. rara pudica eſt,*
Quis prohibet raris nomen ineſſe meum?

Iuuenalis 6. *–Tarpeium limen adora*
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam
Si tibi contigerit capitis matrona pudici:
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ.

Pudi-

Pudicitia dos maxima iuenculæ eſt.

Non ego illam mihi dotẽ duco eſſe, quæ dos dicitur: Plaut.
Sed pudicitiam, & pudorem, & ſedatum cupidinẽ. Amph.

Pudicitia ſemel amiſſa, nulla arte eſt reparabilis.

Tu quoq. clamabis, nulla reparabilis arte Ouid.
Læſa pudicitia eſt, deperit illa ſemel. Epiſt. 5.

PVDOR.

Pudor mulieres decet magis quam purpura.

Meretricem pudorem gerere magis decet, quàm pur puram. Plaut. Pœn.
Magis, quidem meretricem pudorem, quàm aurum gerere condecet.

Pudor mentem, vireſque accendit.

Tum pudor incendit vires, & conſcia virtus. Virg. 5. Aen.
**Tum pudor accendit mentem, nec conſcia fallit* Silius 1.
Virtus preſſa loco.–

Pudor arctis, neceſſariis've in rebus abſit.

–Rebus ſemper pudor abſit in arctis. Val. Flaccus 5.

Pudor peccati ſecundum in homine bonum eſt, eò quòd tutum hominem reddit.

Obſtare primum eſt velle, nec labi via: Sen.
Pudor eſt ſecundus, noſſe peccandi modum. Hipp. act. 1.
**Nam nihil inuitæ triſtis cuſtodia prodeſt:* Propert.
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta ſat eſt. 2. 6.

Pudor olim populum regebat.

Proq. metu populum ſine vi pudor ipſe regebat: Ouid. 1.
Nullus erat iuſtis reddere iura labor. Faſt.

Pudor ſemel cum perierit, iterum redire neſcit.

Sen. Agam. *Periere mores, ius, decus, pietas, fides,*
Et qui redire neſcit, cùm perit, pudor.

Val Flaccus 7. *–Et non reuocabilis vnquam*
Ceßit ab ore pudor, propior impleuit Erinnys.

Pudorem qui amiſit, periit.

Plaut. Bacch. *Nam ego illum periße duco, cui quidē periјt pudor.*

PVERITIA.

Pueritiæ proprietas quæ ſit.

Hor. Art. *Aetatis cuiuſq. notandi ſunt tibi mores,*
Mobilibusq́. decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces iam ſcit puer, & pede certo
Signat humum: geſtit paribus colludere, & iram
Colligit, & ponit temerè, & mutatur in horas.

Corn. Gallus. **Diuerſos diuerſa iuuant: non omnibus annis*
Omnia conueniunt: res priùs apta, nocet.
Exſultat leuitate puer, grauitate ſenectus:
Inter vtrunq. manens ſtat iuuenile decus,
Hunc tacitum, triſtemq́. decet: ſit clarior ille
Lætitia, & linguæ garrulitate ſuæ.

Pueri diſcordias ex leuibus cauſsis vt gerunt, ita & mulieres.

Ter. Hec. 3.1. *Pueri inter ſeſe quàm pro leuibus noxijs iras gerūt!*
Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.
Itidem in mulieres ſunt fermè, vt pueri, leui ſententia.

Fortaſ-

Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas irā hanc conſcio erit.

Pueri cælant nihil:igitur nulla ſecreta eis committenda ſunt.

Tacita tam rudibus fides Sen.
Non eſt in annis: detegent forſan dolos. Thyeſt.

Puero tanta debetur reuerētia, vt nihil dictu viſuque fœdum limina ædium,in quibus educatur,tangere debeat.

Nil dictu fœdum, viſuq. hæc limina tangat, Iuuenalis 14.
Intra quæ puer eſt: procul hinc,procul inde puellæ
Lenonum,& cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. ſi quid
Turpe paras,nec tu pueri contemſeris annos.

PVLCRITVDO.

Pulcritudo bonum fragile eſt.

O formoſe puer, nimiùm ne crede colori. Virg.
Alba liguſtra cadunt,vaccinia nigra leguntur. Eccl.2.
**At nunc Turne iaces . vbi nam generoſa iuuentæ* Maphæus.
Gloria,& excellens animus? quò ſplendidus altæ
Frontis honos: quonā illa decens tibi frontis imago?
**Iſta decens facies longis vitiabitur annis,* Appendice Virg.
Rugaq́. in antiqua fronte ſenilis erit, Ouid.3. Triſt. 7.
Inijcietq́. manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.
**Fugit Iuuentas,& verecundus color* Hor.17. Epod.
Reliquit oſſa pellem amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus.

**Florem*

Sen. Oct. *Florem decoris ſinguli carpunt dies.
*Carpitur eximium fato Priſcilla decorem,
Stat. 5. Sil. 1. Qualiter alta comam ſiluarum gloria pinus
Seu Iouis igne malo, ſeu iam radice ſoluta
Deficit, & nulli ſpoliata remurmurat auræ.

Pulcritudo amiſſa dum fuerit, dolorem non mediocrem cauſſat.

Ouid. 3. Triſt. 7. Cumq́. aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querêre tuum.
Hor. 4. Carm. 10 *O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cùm veniet pluma ſuperbiæ,
Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam,
Dices: heu (quoties te ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?
Ouid. 15. Met. *Flet quoque, vt in ſpeculo rugas adſpexit aniles
Tindarus, & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.

Pulcritudo appetenda nõ eſt: quia multis obfuit. de quo, & aliis de pulcritudine locis leges tit. de Forma.

Pulcritudo mentalis durabilis eſt, ideo quærenda.

Ouid. 2. Art. Iam molire animum, qui duret, & adſtrue formam:
Solus ad extremos permanet illa rogos.

RATIO.

R

RATIO.

Rationis ſedes in capite.

-Hanc alta capitis fundauit in arce Claud. 4 Honor.
Mandatricem operum, proſpecturamq́. labori.

Ratio nec decipit, nec decipitur.

Nam neq. decipitur Ratio, nec decipit vnquam. Manilius 2.

Qui nō ira, ſed ratione mouetur: ille Diis proximus eſſe perhibetur.

-Dijs proximus ille eſt, Claud. Manlij. Th.
Quem ratio non ira mouet: qui facta rependens
Conſilio, punire poteſt mucrone cruento.

Quod ratio dictat, ſequendum eſt.

Stat contrà ratio, & ſecretam gannit in aurem, Perſius 5
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

Ratio ſiue cauſſa nulla eſt tam bona, quin pereat, ſi non defendatur in iudicio.

Cur reus infelix abſens agor? & mea, cùm ſit Ouid. Epiſt. 19
Optima, non vllo cauſſa tuente perit?

RAPINA.

Rapina è multis facilior ac tolerabilior.

Certior è multis, nec tam inuidioſa rapina eſt, Ouid. Amor.

Præda venit canis de grege plena lupis.

Idem. Amor. 10 **Carpite de plenis pendentes vitibus vuas.*
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.

Tibullus 1.1. **At vos exiguo pecori furesque, lupique.*
Parcite. de magno præda petenda grege.

RECREATIO.

Recreatio corporis quandoque ſumenda eſt.

Lucanus ad Piſonem. *–Nec enim facundia ſemper*
Adducta cum fronte placet: nec ſemper in armis
Bellica turba manet: nec tota claſſicus horror
Nocte dieq. gemit: nec ſemper Cnoſſius arcu
Deſtinat, exemto ſed laxat cornua neruo.
Et galea miles caput, & latus enſe reſoluit.

Ibidem. **Ignea quin etiam Superûm pater arma recondit,*
Et Ganymedeæ repetens conuiuia menſæ,
Pocula ſumit ea, qua geſſit fulmina, dextra.

Hor. 2. Serm. 6. *–Quo, bone, circà,*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus.

Perſius 5 **Indulge genio. carpamus dulcia: noſtrum eſt,*
Martialis 7. *Quòd viuis: cinis, & Manes, & fabula fies.*

Idem. 10 **Viue velut rapto, fugitiuaq. gaudia carpe:*
Perdiderit nullum vita reuerſa diem.
**Gaudia tu differs: at non & ſtamina differt.*
Atropos, atq. omnis ſcribitur hora tibi.

Tibullus 1.8. **At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,*
Vtere. non tardo labitur illa pede.

Virtutis ſtudioſi ſe aliquando recreare ſolent.

Poſt

Poſt multa virtus opera, laxari ſolet. Sen. Herc. fur.

Virtute præditi ſe debent aliquando recreare, ſed moderatè: quia tũc ad labores agiliores, atq. fortiores redduntur.

-Noſtra fatiſcit, Stat. 4. Sil. 4.
Laxaturq́. chelys. vires inſtigat, alitq́.
Tempeſtiua quies. maior poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeide venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.

Vide de his titu. de Otio.

Regnum.

Regnum inſtabile eſt, vbi pudor, iuriſq. cura, fides, pietas, ſanctitasq. abeſt.

-Vbi non eſt pudor, Sen. Thyeſt. act. 2.
Nec cura iuris, ſanctitas, pietas, fides,
Inſtabile regnum eſt.-

Regna quo maiora ſunt, eò ad grauiorem caſum ſunt proniora.

Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris Iuuenalis 10.
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes: numeroſa parabat
Excelſæ terris tabulata, vnde altior eſſet
Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos, quid Pompeios euertit? & illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempè locus nulla non arte petitus,
Magnaq́. Numinibus vota exaudita malignis.
**Semel profectò premere felices Deus* Sen. Herc. Oet.

act.3. *Cùm cœpit, vrget. hos habent magna exitus.*

Regna violenta, id eſt, per tyrannidem acquiſita, longa, durabiliaq. non ſunt.

Sen. Herc. fur. act.2. *–Rapta, ſed trepida manu*
Sceptra obtinentur: omnis in ferro eſt ſalus.
Quod ciuibus tenere te inuitis ſcias,
Strictus tuetur enſis: alieno in loco
Haud ſtabile regnum eſt.–

Idem. Troad. **Violenta nemo imperia continuit diu.*

Idem. Med. **Iniqua nunquàm regna perpetuò manent.*

Regnare diu nemo poteſt, qui timetur tantùm.

Sen. Theb. act. 4. *Qui vult amari, languida regnet manu.*
Inuiſa nunquam imperia retinentur diu.

Regnum atque odium à Deo ſimul coniuncta ſunt, adeò vt qui odium metuit, ne regnet quidem.

Sen. Theb. act. 4. *Regnare non vult, eſſe qui inuiſus timet.*
Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium, atq. regnum.–

Sen. Oedip. *–Odium qui nimium timet,*
Regnare neſcit. regna cuſtodit metus.

Lucanus 8. **Ius, & fas multos faciunt Ptolemæe nocentes.*
Dat pœnas laudata fides, cùm ſuſtinet, inquit,
Quos fortuna premit. fatis accede, Deiſque,
Et cole felices: miſeros fuge. ſidera terra
Vt diſtant, & flamma mari, ſic vtile recto.
Sceptrorum vis tota perit, ſi pendere iuſta
Incipit, euertitq. arces reſpectus honeſti.

Liber-

Libertas ſcelerum eſt, quæ regna inuiſa tuetur.

Regnare dicitur eſſe pœna.

-Pænas & quidem ſoluet graues. Sen. Theb. act. 4.

Regnabit, hæc eſt pæna.

Regnum fraudes regnantem docet, atque ſceleris viam.

Vt nemo doceat fraudis, & ſceleris vias, Sen. Thyeſt. act. 2.

Regnum docebit.-

Regnum vnà non capit duos.

Nulla fides regni ſocijs, omniſq. poteſtas Lucanus 1.

Impatiens conſortis erit.-

-Non capit regnum duos. Sen. Thyeſt. act. 3.

**Quas non arces ſcelus alternum* Idem. Agam.

Dedit in præceps! impia quas non

Arma fatigant!-

**Protinus attoniti fratrum ſub pectore motus,* Stat. 1. Theb.

Gentileſq. animos ſubijt furor, ægraq. lætis

Inuidia, atq. parens odij metus: inde regendi

Sæuus amor, ruptæq. vices, iuriſq. ſecundi

Ambitus impatiens, & ſummo dulcius vnum

Stare loco, ſocijſq. comes diſcordia regnis.

Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos

Agricola impoſito ſociare affectat aratro:

Illi indignantes, queis nondum vomere multo

Ardua nodoſos ceruix deſcendit in armos.

In diuerſa trahunt, atq. æquis vincula laxant

Viribus, & vario confundunt limite ſulcos.

Haud ſecus indomitos præceps diſcordia fratres

Aſperat. alterni placuit ſub legibus anni

Exſilio mutare Ducem. ſic iure maligno
Fortunam tranſire iubent, vt ſceptra tenentem
Fœdere præcipiti ſemper nouus angeret heres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnæ
Sola, nec in Regem perduratura ſecundum.
Et nondum craſſo laquearia fulta metallo,
Montibus aut late Graijs effulta nitebant
Atria, congeſtos ſatis explicitura clientes.
Non impacatis Regum aduigilantia ſomnis
Pila, nec alterna ferri ſtatione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atq. aurum violare cibis: ſed nuda poteſtas
Armauit fratres. pugna eſt de paupere regno.

Regale bonum inſtabile eſt.

Sen. Troad. act. 1. *Quicunq. regno fidit, & magna potens*
Dominatur aula, nec leues metuit Deos,
Animumq́. rebus credulum lætis dedit:
Me videat, & te Troia: non vnquam tulit
Documenta Fors maiora, quàm fragili loco
Starent ſuperbi: columen euerſum occidit
Pollentis Aſiæ, Cælitum egregius labor.

Manilius 1. **Quot poſt excidium Troiæ ſunt eruta regna?*
Quot capti populi? quoties fortuna per orbem
Seruitium imperiumq́. tulit, varieq́. reuertit?
Troianos cineres quantumq. oblita refouit
Imperium? fatis Aſiæ iam Græcia preſſa eſt.
Sæcula dinumerare piget, quotiesq́. recurrens
Luſtrarit mundum vario Sol igneus orbe.
Omnia mortali mutantur lege creata,

Nec ſe cognoſcunt terræ vertentibus annis,
Exutas variam faciem per ſæcula gentes.

Regum pericula immenſa ſunt.

Quiſquam'ne regno gaudet? ô fallax bonum, Sen. Oed. act. 1.
Quantum malorum, fronte quàm blanda tegis?
Vt alta ventos ſemper excipiunt iuga,
Rupemq́. ſaxis vaſta dirimentem freta,
Quamuis quieti verberant fluctus maris:
Imperita ſic excelſa fortunæ obiacent.

Regnum perdere atq. in ſeruitutem cadere graue eſt.

In ſeruitutem cadere de regno, graue eſt. Sen. Theb. act. 4.

Regna cum ſcelere ſunt omnibus exſilijs grauiora.

-Regna cum ſcelere, omnibus Sen. Theb. act. 4.
Sunt exſilijs grauiora.

Regnans à ſanguine humano vt ſe abſtineat, ſeruato tamen æquitatis iure, exhortatio notabilis.

-Sanguine humano abſtine Sen. Herc. fur. act. 3.
Quicunq. regnas. ſcelera taxantur modo.
Maiore noſtra.-

Regium eſt lapſis ac miſeris ſuccurrere.

Regia, crede mihi, res eſt ſuccurrere lapſis: Ouid. 2. Pont. 9.
Conuenit & tanto, quantus es ipſe, viro.
-Hoc reges habent Sen. Med. act. 2.
Magnificum, & ingens: nulla quod rapiet dies,
Prodeſſe miſeris, ſupplices fido Lare
Protegere.-

Regiæ iuſsioni parere neceſſe eſſe, ſiue æqua, ſiue iniqua ſit, tyrãnicè & iniquè dictum eſt. Nam Regem non niſi iuſta, & honeſta imperare decet.

Sen. Oct. act. 2. N. *Iuſsisq. noſtris pareant.*
S. *iuſta impera.*

Idem. Med. act. 2. C. *Aequum, atq. iniquum Regis imperium feras.*
M. *Iniqua nunquam regna perpetuò manent.*

Quod ſi rex honeſta à ſuis ſubditis exigat, habebit omnes obſequentiſsimos.

Sen. Thyeſt. act. 2. *Rex velit honeſta, nemo non eadem volet.*

Rex eſt qui iuſtè agit, & cuius animus culpa vacat.

Hor. 1. Epiſt. 1. *—At pueri ludentes, Rex erit aiunt,*
Si rectè facies. hic murus aëneus eſto:
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum eſt
Nænia quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curijs, & decantata Camillis?

Auſon. monoſyll. **Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.*

Sui rex eſſe qui poteſt, omnia iura in ſe retinet.

Claud. 4 Honor. *—Tunc omnia iura tenebis*
Cùm poteris rex eſſe tui.—

Rex animum ſuum qui poteſt domare, maior eſt, quàm ſi totum poſsideret orbem.

Hor. 2. Carm. 2. *Latiùs regnes auidum domando*
Spiritum, quàm ſi Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterq. Pœnus

Seruiat

Seruiat vni.

Regem opes non faciunt,ſed animi tantũ tranquillitas,& ille Rex nihil metuit.

Quis vos exagitat furor Sen. Thyeſt. act.2.
Alternis dare ſanguinem,
Et ſceptrum ſcelere aggredi?
Neſcitis cupidi arcium,
Regnum quo iaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non veſtis Tyriæ color,
Non frontis nota regiæ.
Non auro nitidæ trabes.
Rex eſt,qui poſuit metus,
Et diri mala pectoris:
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam ſtabilis fauor
Vulgi præcipitis mouet:&c.
Qui tuto poſitus loco
Infrà ſe videt omnia,
Occurritq́. ſuo libens
Fato,nec queritur mori.&c.
Mens regnum bona poßidet.&c.
Rex eſt,qui metuit nihil.
Hoc regnum ſibi quiſq. dat.

Regis proprium eſt,aduerſa æquanimiter tolerare.

–Quid iuuat,coniux,mala Sen. Oedip. act.1.
Grauare queſtu?regium hoc ipſum reor,
Aduerſa capere:quoq. dubius magis

Status,& cadentis imperij moles labet,
Hoc ſtare certo preſsius fortem gradu.
Haud eſt virile,terga fortunæ dare.

Regis eſt inuidiam pati poſſe.

Sen. Herc. fur. *Ars prima regni eſt,poſſe inuidiam pati.*

Reges magnanimi eſt,alteri regi vitam donare.

Sen. Troad. act. 2. *Eſt Regis alti,ſpiritum Regi dare.*

Rex amari qui cupit,remiſſa regnet manu.

Sen. Theb. act. 4. *Qui vult amari languida regnet manu.*

Regem amari magis decet quàm timeri.

Sen. Oct. act. 2. N. *Decet timeri Cæſarem.* S. *at plus diligi.*

Regnare cupienti via certiſsima eſt, modica vt laudet.

Sen. Oedip. act. 3. *Certiſsima eſt regnare cupienti via,*
Laudare modica. -

Ad Regis exemplum ſubditi viuunt: ideo illi ſpeculum virtutum,morum,ac patientiæ eſſe debent.

Claud. 4 Honor. – *Componitur orbis*
Regis ad exemplum,nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta valent,quàm vita regentis.
Mobile mutatur ſemper cum Principe vulgus.

Ouid. ad Liuiam. **Impoſuit te alto fortuna,locumq. tueri*
Iuſsit honoratum,Liuia perfer onus.
Ad te oculos,aureſq. trahis,tua fata notamus,
Nec vox miſſa poteſt Principis ore tegi.

Alta mane, ſupraq́. tuos exſurge dolores,
Infragilemq́. animum, quo potes vſq. tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm ſi Romanæ Principis edis opus?

Regem decet patriam liberis ſuis præferre.

Præferre patriam liberis Regem decet. Sen. Troad. act.2.

Regem fides magis tuetur, quàm ferrum.

N. *Ferrum tuetur principem.* S. *melius fides.* Sen. Oct. act.2.

Regem inuiſum magis opprimit vulgus, quàm iacentem, id eſt, humilem calcat.

N. *Calcat iacentem vulgus.* S. *inuiſum opprimit.* Sen. Oct. act.2.

Regem impium interimere, ſacrificium Deo gratiſsimum eſſe dicitur.

– Victima haud vlla amplior
Poteſt, magiſq́. opima mactari Ioui,
Quàm Rex iniquus. – Sen. Herc. fur. act. 4.

Rex vt Regi, ſic Reges omnes Deo ſubijciuntur.

Regum timendorum in proprios greges, Hor. 3. Carm. 1.
Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
**Omne ſub regno grauiore regnum eſt.* Sen. Thyeſt. act.3.
– Quid enim terriſque, poloq́.
Parendi ſine lege manet? vice cuncta geruntur, Stat.3. Sil.3.

Alter-

Alternisq́. premunt. proprijs ſub Regibus omnis
Terra premit felix Regum diademata Roma:
Hanc ducibus frenare datum, mox creſcit in illos
Imperium Superis. -

Reliqua quære in tit. de Deo. Deo ſubijciuntur, &c. & tit. de Potentia.

Vi extortus à Rege metus, grauis eſt.

Sen. Oct. act. 2. N. *Metuant neceſſe eſt.* S. *quidquid exprimitur, graue eſt.*

Reges omnia, quæ libet, audent: adeò vt nullum hodie ſcelus reliquum ſit, quod in regno non deprehendatur.

Silius 16. *Quid iam non Regibus auſum?*
Aut quod iam regni reſtat ſcelus?

Sen. Oct. act. 2. *N. *Fortuna noſtra cuncta permittit mihi.*
*N. *Inertis eſt, neſcire quid liceat ſibi.*

Ibidem. Regibus ſeruire qui vult, iuſta atque honeſta omnia deponat neceſſe eſt. Nam aula Regum fraudis eſt plena.

Sen. Hipp. act. 2. *Verum iuſta, qui Reges timet,*
Deponat: omne pellat ex animo decus.
Sen. *Malus eſt miniſter regij imperij pudor.*
Hipp. act. 3. * *Fraus ſublimi regnat in aula.*
Lucanus 8. - *Exeat aula*
Qui volet eſſe pius: virtus, & ſumma poteſtas
Non coëunt: ſemper metuent, quem ſæua pudebunt.
Sen. Agam. act. 1. - *Iura pudorq́ue,*
Et coniugij ſacrata fides
Fugiunt aulas. -

Reges

Reges multi colunt, vt regio vallati fauore, alios opprimere liceat.

Colit hic Reges, calcet vt omnes
Perdatq́. aliquos, nullumq́. leuet.
Tantùm vt noceat, cupit eſſe potens. Sen. Herc. Oet. act. 2.

Reliqua pete ex titu. de Potentia, Potentum aditus &c. & ex tit. de Ambitione.

Reges dubia pro certis timere ſolent.

- Dubia pro certis ſolent
Timere Reges. C. *qui pauet vanos metus,*
Veros fatetur. - Sen. Oed. act. 3.

Regum manus, longæ eſſe dicuntur.

An neſcis longas Regibus eſſe manus? Ouid. 1. Epiſt. 16

Regum ira, grauis eſſe dicitur.

Grauis ira Regum eſt ſemper. - Sen. Med. act. 3.

RELIGIO.

Religione neglecta multa atque innumera mala Italiæ Deus immiſit

Dij multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ. Hor. 3. Carm. 6

Feſtiuis diebus homines diuinis tantùm vacare debent, & ad hoc exhortatio lepidiſsima.

Proſpera lux oritur, linguis, animiſq́. fauete:
Nunc dicenda bono ſunt bona verba die.
Lite vacent aures, inſanaq́. protinus abſint
Iurgia, differ opus liuida turba tuum. Ouid. 1. Faſt.

Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus. Tibullus 2. 1.

Soluite vincla iugis: nunc ad præſepia debent
Plena coronato ſtare boues capite.
Omnia ſint operata Deo: non audeat vlla.
Lanificam penſis impoſuiſſe manum.

Hilaritas Deo grata eſt, præcipuè in feſtis.

Ouid. 2. Ponti. 1. *Dij quoque, vt à cunctis hilari pietate colantur,*
Triſtitiam poni per ſua feſta iubent.

Sen. Oct. act. 3. * *Parcite lacrymis vrbis feſto,*
Lætoq. die.–

Diuinis in rebus id ſumtus, quod inſumitur in lucro eſt.

Plaut. Mil. *Quod in diuinis rebus ſumas ſumtus, ſapienti lucro eſt.*

Mens bona Deo offerenda eſt, non aurum.

Perſius 2 –*At vos.*
Dicite Pontifices in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ à virgine pupæ.
Quin damus id Superis, de magna quod dare lance
Non poßit magni Meſſallæ lippa propago:
Compoſitum ius, faſq. animi, ſanctoſq. receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto?
Hoc cedò, vt admoueam templis, & farre litabo,

Tibullus 2.1. **Caſta placent Superis. pura cum mente venite,*
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Sacra peccatores contingere religio eſt: igitur ab illis abſtinebunt.

Virg. 2. Aen. *Tu genitor cape ſacra manu, patrioſq. Penates.*

Me

Me bello ex tanto digreſſum,& cæde recenti
Attrectare nefas,donec me flumine viuo
Abluero. -

Innocui veniant,procul hinc,procul impius eſto Ouid. 2. Faſt.
Frater,& in partus mater acerba ſuos.
Cui pater eſt viuax,qui matris digerit annos,
Quæ premit inuiſam ſocrus iniqua nurum,
Tantalidæ fratres abſint,& Iaſonis vxor,
Et quæ ruriculis ſemina toſta dedit,
Et ſoror,& Procne,Tereusq́. duabus iniquus,
Et quicunque ſuas per ſcelus auget opes.

Pone Deos,& quæ tangendo ſacra profanas: Idem Epiſt. 7.
Non bene Cæleſtes impia dextra colit.

Tum puppe è media magno clamore ſacerdos. Silius 17.
Parcite pollutis contingere vincula palmis.
Et procul hinc moneo,procul hinc quæcunque profanæ
Ferte gradus,nec vos caſto miſcete labori,
Dum ſatis eſt monuiſſe Deæ:quòd ſi qua pudica
Mente valet,ſi qua illæſi ſibi corporis adſtat
Conſcia,vel ſola ſubeat pia munera dextra.

REI.

Reus abſens peragi non debet,quo ſe purgare poſsit.

Cur reus infelix abſens agor? & mea cùm ſit Ouid. Epiſt.19.
Optima,non vllo cauſſa tuente perit.

Reos defendere ob lucrum turpe eſt.

Turpe reos emta miſeros defendere lingua, Ouid.1. Amor,10
Quod

Quòd faciat magnas turpe tribunal opes,

Reus vanos metus timens, accuſationem veram eſſe oſtendit.

Sen. Oed. *Qui pauet vanos metus, veros fatetur.*

REPREHENSIO:

Reprehenſio mitis potius eſſe debet quàm ſeuera.

Plaut. Bacch. *Eia Lyde, leniter qui ſæuiunt, ſapiunt magis.*
Minus mirandum eſt illic, ætas ſi quid illorum facit
Quâm ſi non facit. feci ego iſtæc itidem in adoleſcentia.

Reprehenſor aliorum abſque vitio eſſe debet.

Plaut. Truc. *- Rationem dicam. quia qui*
Alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet.

Reprehenſor ſiue caſtigator morum, opere adimplere debet, quod ore docet, & tunc populus eius præceptis facillimè obſecũdabit, quòd ſi non fecit illud, tunc à populo ſubſannabitur, & exibilabitur.

Ouid. 6. Faſt. *Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur,*
Cùm iudex alios, quod monet, ipſe facit.

Claud. 4 Honor. **In commune iubes, ſi quid cenſesq́. tenendum,*
Primus iuſſa ſubi, tunc obſeruantior æqui
Fit populus: nec ferre vetat, cùm viderit ipſum
Auctorem parere ſibi. -

Et infrà. *- Nec ſic inflectere ſenſus*
Humanos edicta valent, quâm vita regentis.

Hor. 2. Serm. 1. *- Si quis*

Oppro-

Opprobrijs dignum latrauerit, integer ipſe:
Soluentur riſu tabulæ, tu miſſus abibis.
**Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus,* Iuuenalis 2.
Quis tulerit Graccos de ſeditione querentes?
Quis cælum terris non miſceat, & mare cælo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Sullæ ſi dicant diſcipuli tres?

Reprehendens aliquem verè, ille non debet deſiſtere.

Cùm verò obiurgas, ſic inimice iuuas. Thales per Auſ.

Reprehendens obſtinatum, verba facere mortuo dicitur.

-Verba fiunt mortuo. Ter. Phorm. 5. 9.
**Nihilo pluris refert, quàm ſi ad ſepulcrum mortuo dicat iocum.* Plaut.

RESPVBLICA.

Reſpublica ſiue ciuitas illa bene munita eſt, ſi à decem vitijs immunis ſit, alioqui centuplex murus ad res ſeruandas exiguus erit & nihili.

Quid id, quod vidiſti, vt munitum muro tibi viſu'ſt oppidum? Plaut. Perſ. 5.
P. *Si incolæ benè ſunt morati, pulcrè munitum arbitror.*
Perfidia, & peculatus ex vrbe, & auaritia ſi exſulant:
Quarta inuidia, quinta ambitio, ſexta obtrectatio,

Ii Septi-

Septimum periurium. T. *Euge.* P. *octaua indili-*
gentia,
Nona iniuria,decimũ,quod peſſimum aggreſſu,ſce-
lus.
Hæc niſi inde aberunt, centuplex murus rebus ſer-
uandis parum eſt.

Ciuium facinora quæ ſint,quos ſcurras vocant.

Plaut. Tin. *Nihil eſt profectò ſtultius,neque ſtolidius,*
Neque mendaciloquius,neq. argutum magis,
Neque confidentiloquius,neq. periurius
Quam vrbani aſſidui ciues,quos ſcurras vocãt.&c.
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quidquam ſciunt.
Quod quiſq.in animo habet,aut habiturus eſt,ſciunt.
Id quod in aurem rex reginæ dixerit,
Sciunt.quod Iuno fabulata eſt cum Ioue,
Quæ neque futura,neq.facta ſunt,tamen ij ſciunt.
Falſon' an verò laudent,culpent,quem velint,
Non flocci faciunt,dum illud quod lubeat,ſciant.

Ciuitates præclaras adeò deſtructas eſſe pleraſ-
que,vt nihil ex illis præter nudum nomen re
manſerit.

Ouid.15. Met. *- Sic magna fuit cenſuque,viriſq.*
Perq. decem potuit tantum dare ſanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitijs tumulos oſtendit auorum.
Clara fuit Sparte,magnæ viguere Mycenæ,
Nec non & Cecropis,nec non Amphionis arces.
Vile ſolum Sparte eſt,altæ cecidere Mycenæ,
Oedipodioniæ quid ſunt,niſi nomina Thebæ?

Quid Pandioniæ reſtant, niſi nomen, Athenæ?

REQVIES.

Requie carens durabile non eſt. Igitur ab opere ſubinde ceſſandum eſt.

Quod caret alterna requie, durabile non eſt. Ouid. Epiſt. 4.

-Detur aliquando otium, Sen.
Quieſq. feſsis.- Herc. fur. act. 4.

Requies vires reparat, ac feſſa membra renouat.

Hæc reparat vires, feſſaq. membra leuat. Ouid.
Arcus, & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ, Epiſt. 4.
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.

Plura ſi deſideras tit. de Otio, & tit. de Recreatione conſulas.

RESVRRECTIO.

Epicurei & Stoici reſurrectionem negant. Nã corruptũ ſemel, idem numero reſumi non poteſt naturaliter: ſed ſuper naturaliter indubiè Deus poteſt, quod illos latuit.

Damna tamen celeres reparant cæleſtia Lunæ: Hor. 4.
Nos vbi decidimus, Carm. 7.
Quo pius Aeneas, quò Tullus diues, & Ancus,
Puluis, & vmbra ſumus.-

**Cùm ſemel occideris, & de te ſplendida Minos* Ibidem.
Fecerit arbitria:
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas,

Infernis neq. enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Lucanus 6. *- Nequeunt animam ſibi reddere fata*
Conſumto iam iure ſemel. -

Sen. Hipp. act. 1. *- Non vnquam amplius*
Conuexa tetigit ſupera, qui merſus ſemel,
Adijt ſilentem nocte perpetua domum.

Reliqua pete è tit. de Inferno. Inferni regreſſus non eſt.

Corruptum ſemel, idem numero, permiſsione Dei, reſumi poteſt.

Ouid. 3. Pont. 6. *Adde quòd exſtinctos vel aqua, vel Marte, vel igne*
Nulla poteſt iterum reſtituiſſe dies.
Reſtituit multos, aut pœnæ parte leuauit
Cæſar, & in multis me precor eſſe velit.

Reſurrectio mortuorum datur ſecundum Platonicorum ſententiam, quæ vera eſt, ſi intellexit ſupernaturaliter: ſi verò naturaliter, vt videtur, falſa eſt.

Virg. Ecl. 4. *Pauca tamen ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis,*
Quæ tentare Thetin ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ iubeant telluri infindere ſulcos.
Alter erit tum Typhis, & altera quæ vehat Argo.
Delectos heroas: erunt etiam altera bella,
Atq. iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Val. Flaccus 3. *- Patet ollis ianua Lethi,*
Atq. iterum remeare licet: comes vna ſororum
Additur

Additur, & pariter terras, & æquora luſtrant.

Lethe fluuius apud Inferos eſſe dicitur, cuius latices animæ guſtantes quæq. obliuioni tradunt, & ſic ad propria reuerti volunt corpora ſecundum Platonicam ſententiam. Ex qua hoc verum elicitur, quod reſurrectio mortuorum datur.

– Et pauci læta arua tenemus: Virg. 6. Aen.
Donec longa dies, perfecto temporis orbe,
Concretam exemit labem, purumq́. reliquit
Aethereum ſenſum, atq. aurai ſimplicis ignem.
Has omnes, vbi mille rotam voluere per annos,
Lethæum ad fluuium Deus euocat agmine magno,
Scilicet immemores ſupera vt conuexa reuiſant,
Rurſus & incipiant in corpora velle reuerti.

– Intus immenſo ſinu Sen. Herc. fur. act. 3.
Placido quieta labitur Lethe vado,
Demitq́. curas. –

**Quos vbi per varios annos, per mille figuras* Claud. 2. Ruf.
Egit Lethæo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ reuocat primordia formæ.

RVINA.

Ruina ſerò veniens, ſolet eſſe maior.

Si qua venit ſerò, magna ruina venit Propert. 2. 15.

Ruinæ maximæ comparatio, quæ moraliter ſignat, quod ſublimiora appetenda non ſunt, eò quòd ſubita illis imminet ruina.

Ac veluti annoſam valido cum robore quercum Virg. 4. Aen.

Alpini Boreæ nunc hinc,nunc flatibus illinc
Eruere inter ſe certant:it ſtridor,& altè
Conſternunt terram,concuſſo ſtipite frondes:
Ipſa hæret ſcopulis, &,quantum vertice ad auras
Aethereas, tantum radice in Tartara tendit.
Claud.1. Ruf. *–Tolluntur in altum*
Vt lapſu maiore ruant.–
Ouid. 4. Pont. 3. **Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,*
Et ſubitò caſu,quæ valuere, ruunt.
Sen. Oct. act. 2. *Altè extuliſti,grauius vt ruerem? –*

RVS.

Ruris laus ſumma.

Nemeſianus Ecl.2 *Forſitan indignum ducis, quod ruſticus Alcon*
Te cupiam, qui mane boues in paſcua ducam.
Dij pecorum pauere greges,formoſus Apollo.
Pan doctus,Fauni,vates, & pulcer Adonis.
Ouid. 2. Pont. 7. **Tempus in agrorum cultu conſumere dulce eſt.*

Ruſtica vita tranquillior eſt ciuili.

Hor. 2. Epod. *Beatus ille,qui procul negotijs,*
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fenore:
Nec excitatur claſsico miles truci:
Nec horret iratum mare:
Forumq. vitat, & ſuperba ciuium
Potentiorum limina.
Sen. Hipp. act. 2. **Non alia magis eſt libera,& vitio carens,*
Ritusq. melius vita quæ priſcos colat,

Quàm quæ relictis mœnibus ſiluas amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui ſe dicauit montium inſontem iugis:
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non peſtilens inuidia, non fragilis fauor.
Non ille regno ſeruit, aut regno imminens
Vanos honores ſequitur, aut fluxas opes,
Spei metusq. liber. haud illum niger,
Edaxq. liuor dente degeneri petit.
Nec ſcelera populos inter, atq. vrbes ſita
Nouit, nec omnes conſcius ſtrepitus pauet.

Ruſticæ ac ciuilis vitæ collatio.

Hæc mihi paupertas auguſtior, hæc mihi tecta Claud. 1. Ruf.
Culminibus maiora tuis. tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemtas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes.
Hic radiant flores, & prati viua voluptas,
Ingenio variata ſuo: fulgentibus illic
Surgunt ſtructa toris. hic mollis panditur herba,
Sollicitant curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes:
Hic auium cantus, labentis murmura riui.

S

SACERDOTIVM.

Sacerdotes,ſeu ſacris mancipati ſummopere honorandi ſunt.

Ouid. 1. Pont. 1. *Vaticinor,moneoq́ue,locum date ſacra ferenti:*
Non mihi,ſed magno poſcitur ille Deo. &c.
Talia Cæleſtes fieri præconia gaudent,
Vt,ſua quid valeant numina,teſte probent.

Sacerdotum violatores haud parua pœna afficientur.

Plaut. Rud. *-Quis homo eſt tanta confidentia,*
Qui ſacerdotem audeat violare? &c.
At malo cum magno ſuo hercle fecit.

Sacerdotes concubinarios, & quouis ſcelere etiam fœdatos,ſacra tangere non licet.

Tibullus 2.1. *Vos quoq. abeſſe procul iubeo,diſcedite ab aris,*
Queis tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent Superis,pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Stat. 3. Sil. 3. *- Procul hinc,procul ite nocentes,*
Si cui corde nefas tacitum,feſſiq. ſenectus
Longa patris: ſi quis pulſatæ conſcius vnquam
Matris,& inferna rigidum timet Aeacon vrna.
Inſontes,caſtosq́ue voco. -

SACRIFICIVM.

Fides Deo magis placet, quàm ſacrificium.

Ouid. Epiſt. 19 *Non boue mactato cæleſtia numina gaudent,*

Sed, quæ præſtanda eſt & ſine teſte, fide.

Sacrificium Deo eſſe ſummam hominis ſancti moniam ſuprà oſtendimus tit. de Prælatione. Prælatorum caſtigatio.

Sacrificia impiorum Deo abominabilia ſunt.

O curuæ in terris animæ, & cæleſtium inanes! Perſius 2.
Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona Dijs ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Atq. hoc ſceleſti illi in animum inducunt ſuum. Plaut.
Iouem ſe placare donis hoſtijs, Rud.
Et operam, & ſumtum perdunt: ideo fit, quia prolog.
Nihil ei acceptum eſt à periuris ſupplicij.

Sacrificia immaculata, etiam ſi exigua ſint, Deo ſummè placent.

Sed tamen vt fuſo taurorum ſanguine centum, Ouid. 2. Triſt.
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
-Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Paruos coronantem marino Hor. 3. Carm. 23
Rore Deos, fragiliq. myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus:
Non ſumptuoſa blandior hoſtia
Mollibit auerſos Penates
Farre pio, & ſaliente mica.
-Iuſta ite precari Silius 4.
Thure pio, cædumque feros auertite ritus.
Mite, & cognatum eſt homini Deus.-
-Qua nunc tibi pauper acerra Stat. 2. Sil. 4

Digna litem? nec, ſi vacuet Meuania valles,
Aut præſtent niueos Clitumna noualia tauros,
Sufficiam. ſed ſæpe Deis hos inter honores
Ceſpes, & exiguo placuerunt farra ſalino.

Sacrificantes Deus exaudit, ſæpiſsimè pœnam ſubtrahendo: ſi negligitur, acerrimè punit.

Ouid. 5. Faſt. *Nos quoq. tangit honos: feſtis gaudemus, & aris,*
Turbaq. cæleſtes ambitioſa ſumus.
Sæpe Deos aliquis peccando fecit iniquos,
Et pro delictis hoſtia blanda fuit.
Sæpe Iouem vidi, cùm iam ſua mittere vellet
Fulmina, thure dato ſuſtinuiſſe manum.
At ſi negligimur, magnis iniuria pœnis
Soluitur, & iuſtum præterit ira modum.
Reſpice Teſtiadem, flammis abſentibus arſit.
Cauſſa eſt, quod Phœbes ara ſine igne fuit.
Reſpice Tantalidem, eadem Dea tela tenebat.
Virgo eſt, & ſpretos bis tamen vlta focos.
Hippolyte infelix velles coluiſſe Dionem,
Cùm conſternatis diripereris equis.

Sacrificandi exhortatio digniſsima.

Silius 12. *–Dij vota, precesq́.*
Ferte modò, & tepidos aris libate cruores,
Neu date terga malis. &c.
–Sed enim ante omnes altaria fument.

SANITAS.

Sanitatis pars eſt, ſanari velle.

Precor

Precor furorem ſiſte, teq́. ipſam adiuua. Sen.
Pars ſanitatis, velle ſanari, fuit. Hipp. act. 1.

Sani facillimè ægrotis recta conſilia præbent.

Hei mihi, quàm facile eſt, quãuis hoc cõtigit, omnes Ouid.
Alterius luctu fortia verba loqui. ad Liuiã.
**Non'ne id flagitium eſt, te alijs conſilium dare,* Ter.
Foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarier? Heaut. 5. 1.
**Facilè omnes, cùm valemus, recta conſilia ægrotis* Idem
damus. And. 2. 1.
Tu ſi hic ſis, aliter ſentias.–

Sanitate nihil melius neq. commodius in hac vita.

Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibusq́. tuis: nil Hor. 1.
Diuitiæ poterunt regales addere maius. Epiſt. 12.

SAPIENTIA.

Sapientia Deo proxima eſſe dicitur.

Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores. Hor. 1.

Sapientia, & virtus duæ pennæ ſunt, per quas Carm. 12
ad Dei cognitionem peruenitur.

Sunt etenim pennæ volucres mihi, Boëth. 4
Quæ celſa conſcendant poli: 1.
Quas ſibi cùm velox mens induit,
Terras peroſa deſpicit.

Sapientiæ initium ſtultitia caruiſſe.

Virtus eſt, vitium fugere: & ſapientia prima, Hor. 1.
Stultitia caruiſſe.– Epiſt. 1.

Sapien-

Sapientia fortunæ victrix eſt.i.ſapiens fortunę haud ſubiicitur: quia fortuita quæq. ſua ſibi ſubijcit ſapientia.

Iuuenalis 13. *Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis,*
Victrix Fortunæ ſapientia.–

Sapientia rectum docet, paulatimq́. vitia atq. errores ab homine exuit.

–Plurima felix
Iuuenalis 13. *Paulatim vitia, atq. errores exuit omnes*
Prima docens rectum ſapientia.

Sapientiæ adiutorium neceſſarium eſt, ſine quo nihil bene fit, atq. dicitur.

Hor. Art. *Tu nihil inuita dices, facies q. Minerua.*

Sapientiæ commendatio illuſtris.

Lucret. 2 *Sed nil dulcius eſt, bene quàm munita tenere*
Edita doctrina ſapientum templa ſerena:
Deſpicere vnde queas alios, paſsimq́. videre
Errare, atq. viam palantis quærere vitæ,
Certare ingenio, contendere nobilitate,
Noctes atq. dies niti præſtante labore
Ad ſummas emergere opes, rerumq́. potiri.

Sapientiæ condimentum ætas eſt.

Plaut. Trin. *Sapientiæ ætas condimentum eſt: ſapiens ætati cibus eſt.*

Sapientia non ætate, ſed ingenio adipiſcitur.

Plaut. Trin. *Non ætate, verùm ingenio adipiſcitur ſapientia.*

Sapientiæ inuentor Deus cenſendus eſt magis, quàm homo: ideo & ceterarum rerum inuentoribus præponendus eſt.

Quis

Quis potis eſt dignum pollenti pectore carmen Lucret. 5
Condere pro rerum maieſtate, hiſq. repertis?
Quis've valet verbis tantum, queis fingere laudes
Pro meritis eius poſſit, qui talia nobis
Pectore parta ſuo, quæſitaq. præmia liquit?
Nemo, vt opinor, erit mortali corpore cretus.
Nam, ſi, vt ipſa petit maieſtas cognita rerum,
Dicendum'ſt, Deus ille fuit, Deus inclyte Memmi,* *ipſe
Qui princeps vitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur ſapientia, quiq. per artem
Fluctibus è tantis vitam, tantiſq. tenebris
In tam tranquillo, & tam clara luce locauit.
Confer enim diuina aliorum antiqua reperta.
Namq. Ceres fertur fruges, Liberq. liquoris
Vitigeni laticem mortalibus inſtituiſſe:
Cùm tamen his poſſet ſine rebus vita manere:
Vt fama eſt aliquas etiam nunc viuere gentes.
At bene non poterat ſine puro pectore viui.
Quò magis hic meritò nobis Deus eſſe videtur,
Ex quo nunc etiam per magnas dedita genteis
Dulcia permulcent animos ſolatia vitæ.
Herculis antiſtare autem ſi facta putabis:
Longiùs à vera multo ratione ferere.

Sapiens Deo minor eſſe, & in ſe omnia bona habere dicitur.

Ad ſummam, ſapiens vno minor eſt Ioue, diues, Hor. 1. Epiſt. 1.
Liber, honoratus, pulcer, Rex deniq. Regum.

Nullus ſapiens bono fragili fidit. Sen.

-Qui ſapiens bono Hipp. act. 2.

Confi-

Confidit fragili? dum licet, vtere.

Sapientis eſt animum flectere vbi opus eſt.

Ter. Phorm. 5. 4. *Quàm ſcitum eſt, eiuſmodi parare in animo cupiditates,*
Quas, cùm res aduorſæ ſient, paulò mederi poſsis!

Idem Hec. 4. 3. **Iſtuc eſt ſapere, qui, vbicunq. opus ſit, animum poſſis flectere.*

Sapientis eſt bonis bonum eſſe, malis verò econtrà.

Plaut. Bacch. *Nullus frugi eſſe poteſt homo, niſi qui & bene, & malè facere tenet.*
Frugi conuenit eſſe hominem, pectus cui ſapit.
Bonus ſit bonis, malus ſit malis: vtcunq. res ſit ita animum habeat.

Sapientis eſt, non tantum præſentia ſcire, ſed & futura.

Ter. Adelph. 3. 4 *—O Demea,*
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt,
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere.—

Sapienti nuntiaſſe ſat eſt.

Ter. Phorm. 3. 3. *—Ah, dictum ſapienti ſat eſt.*

Sapientem omnia cõſilio prius experiri decet, quàm armis.

Ter. Eun. 4. 7 *Omnia prius experiri quàm armis, ſapientem decet.*

Sapientes, ſiue ſuperiorum rerum notitiam habentes rari eſſe dicuntur.

Hæc

Hæc ego diuino cupiam cùm ad ſidera flatu Manilius
Ferre,nec in turbam,nec turbæ carmina condã: &c. 2.
Sed cælo noſcenda canam mirantibus aſtris,
Et gaudente ſui mundo per carmina vatis,
Vel quibus illa ſacros non inuidere meatus,
Notitiamq. ſui, minima eſt quæ turba per orbem.

SCELVS.

Scelus vnius in omnes referendum non eſt.

Cur omnium fit culpa,paucarum ſcelus? Sen.
Sceleris coacti culpa ad autores redit. Hipp. act.2.
Quid iuſſa ceſſas agere? ad autores redit Sen.
Sceleris coacti culpa.– Troad.

Scelera ſæpe in autorem ſuum redeunt.
Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua. Sen.

Scelus proſperum, virtus vocatur. Thyeſt.
–Proſperum, ac felix ſcelus Sen.
Virtus vocatur.– Herc.

Sceleris locum error ingens ſæpe obtinuit. fur.
Quis nomen vnquam ſceleris errori dedit? Sen.
Sæpe error ingens ſceleris obtinuit locum. Herc.

Ob ſcelera immenſa quæ nunc regnant, cælũ, terra,ãtq. Sol lugere debent. fur.
Lugeat æther, magnusq. parens Sen.
Aetheris alti,tellusq. ferax. Herc.
fur.

Et

act.4. *Et vaga ponti mobilis vnda.*
Tuq. ante omnes, qui per terras.
Tractusq. maris fundis radios,
Noctemq. fugas ore decoro,
Feruide Titan.-

SCIENTIA.

Scientia nihil dignius eſt in humanis.

Lucret.4 *Nam nihil egregius, quàm res eſt cernere apertas*
Ab dubijs, animus quas ab ſe protinus abdit.

Scientiam negans eſſe, eam ponit atque concedit.

Lucret.4 *Denique, nil ſciri ſi quis putat, id quoq. neſcit,*
*cum *An ſciri poſſit, *quo ſe nil ſcire fatetur.*

Scire omnes appetunt naturaliter, ſed mercedem doctori nemo vult ſoluere.

Iuuenalis 7. *Quis color, et quod ſit cauſſæ genus, atq. vbi ſumma*
Quæſtio, quæ veniant diuerſa parte ſagittæ,
*Scire *Noſſe volunt omnes, mercedem ſoluere nemo.*
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni.-

Scire hac in ætate oportet, quis capite candido incedat, id eſt, fideliter atque iuſtè.

Plaut. Moſt. *Sapere iſta ætate oportet, qui ſunt capite candido.*

SCRIPTVM.

Scribendum eſt ſubinde amicis, eò quòd literæ raro ad illos perferuntur.

Innu-

Innumeri montes inter me,teque,viæque, Ouid. 4. Triſt.7.
Fluminaque,& campi,nec freta pauca iacent.
Mille poteſt cauſsis à te quæ littera ſæpe
Miſſa ſit,in noſtras rara venire manus.
Mille tamen cauſſas ſcribendo vince frequenter,
Excuſem ne te ſemper amiçe mihi.

Scribendum ſubinde amicis, ne à nobis contemni videantur,& ad hoc exhortatio.

Quid rear affatus quod non mihi dirigis vllos? Claud. Epiſt.ad Olybriũ
Nec redit alterno pollice ducta ſalus?
Scribendi'ne labor? ſed quæ tam prona facultas,
Carmina ſeu fundis,ſeu Cicerone tonas?
Cedere diuitijs animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia vincit opes.
An ratus,qui ſcripta ferat? quin tempore nullo,
Ceſſant Flaminiæ puluerulenta viæ.
Cùm fluat ingenium, cùm ſit qui dicta reportet,
Quæ,niſi contemnor, cauſſa relicta tibi?
**Quin age rumpe moras, remoraturasq. ſodalem,* Ibidem.
Abſens eloquio fertiliore doce:
Crebraq. fecundo feſtinet littera curſu,
Digna tuis animis,inſinuanda meis.
Dignatus tenui Cæſar ſcripſiſſe Maroni,
Et tibi dedecori ſcribere? Muſa vale.
**Quem precor inter nos habitura ſilentia finem?* Idem in Probinũ
Quando dabit gratas littera noſtra vices?
Me timidum,vel te potius dixiſſe ſuperbum
Conuenit:alterius crimen vtrunq. tenet.
Transfluxere dies,& dum ſcripſiſſe priorem

 Pœnitet,

Pœnitet, æternas itur in vſq. moras.
Sed quid agam? cœpiſſe vetat reuerentia veſtri:
Hinc amor hortatur ſcribere, vincat amor.
*Chij *Fors iuuat audentes,* priſci ſententia vatis,*
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Ibidem. **Ergo laceſſitus tandem reſcribe roganti.*
Ouid. 5. Triſt. 14. *Quòd tua me rarò ſolatur epiſtola, peccas,*
Remq́. piam præſtas, & mihi verba negas.
Hoc precor emenda, quod ſi correxeris vnum,
Nullus in egregio corpore næuus erit.
Ibidem. **Vtq́. ſolebamus conſumere longa loquendo*
Tempora, ſermoni deficiente die:
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces,
Et peragant linguæ charta, manuſq́. vices.
Quod tibi ne nimium videar diffidere, ſitq́.
Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis:
Accipe, quò ſemper finitur epiſtola verbo,
Atq. meis diſtent vt tua fata, vale.

Amantium ſcripta relegenda non ſunt, ſed igni mandanda.

Ouid. 2. Remed. *Scripta caue relegas blandæ ſeruata puellæ:*
Conſtantes animos ſcripta relecta mouent.
Omnia pone feros, quamuis inuitus, in ignes,
Et dic, ardoris ſit rogus iſte mei.

Scripta non præcipitanda, ſed in nonum annum premenda, ſunt enim tam diu aſſeruanda, donec & alij, & tu ipſe diligenter caſtigaris.

Hor. 1. Serm. 10. *Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,*

Scrip-

Scripturus:neque,te vt miretur turba,labores,
Contentus paucis lectoribus.–
–Si quid tamen olim
Scripſeris,in Mecî deſcendat iudicis aureis, Idem Art.
Et patris,et noſtras:nonumq́. prematur in annum.
Membranis intus poſitis delere licebit,
Quod non edideris. –

Scriptores materiam viribus æquam in omni ſcripto ſumere debent.

Sumite materiam veſtris,qui ſcribitis, æquam Hor. Art.
Viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri, cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc,nec lucidus ordo.
**Quid me ſcribendi tam vaſtum mittis in æquor?* Propert. 3.7.
Non ſunt apta meæ grandia vela rati.
Turpe eſt,quod nequeas capiti committere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum ſunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur vlla iugo.
**Dulce quidem reſonas,nec te diuerſus Apollo* Calpur. Ecl.4.
Reſpicit ò iuuenis:ſed magnæ munera Romæ
Non ita cantari debent,vt ouile Menalcæ.

In omni ſcripti genere non tam ſermonis elegantia, quàm fides & pietas exigitur.

Quidquid id eſt, ſilueſtre licet videatur acutis Calpur. Ecl.4.
Auribus,& noſtro tantùm memorabile pago,
Dum mea ruſticitas, ſi non valet arte polita
Carminis, at certè valeat pietate probari.

SENECTVS.

Senectutis periphraſis.

Corn. Gallus. *Stat dubius, tremulusq́. ſenex, ſemperq́. malorum*
Credulus, & ſtultus quæ facit ipſe, timet,
Laudat præteritos, præſentes deſpicit annos:
Hoc tantum rectum, quòd facit ipſe, putat.

Et infrà. **Hæ ſunt primitiæ mortis: his partibus ætas*
Defluit, & pigris greſsibus ima petit.
Non habitus, non ipſe color, non greſſus euntis,
Non ſpecies eadem, quæ fuit antè, manet.
Labitur ex humeris, demiſſo corpore veſtis,
Quæq́. breuis fuerat, iam modò longa mihi eſt.
Contrahimur, miroq́. modo decreſcimus ipſi:
Diminui noſtri corporis oſſa putes.
Nec cælum ſpectare licet: ſed prona ſenectus
Terram, à qua genita eſt, & reditura, videt.
Fitq́. tripes, prorſus quadrupes, vt paruulus infans,
Et per ſordentem flebile ſerpit humum.
Ortus cuncta ſuos repetunt, matremq́. requirunt,
Et redit ad nihilum, quod fuit antè nihil.
Hinc eſt quod baculo incumbens ruitura ſenectus
Aſsiduo pigram verbere pulſat humum.
Et numeroſa mouens certo veſtigia paſſu,
Talia rugato creditur ore loqui.
Suſcipe me genitrix, nati miſerere laborum,
Membra velis gremio feſſa fouere tuo.

Senectus hiemi comparatur.

Ouid. 15. Met. *Inde ſenilis hiems tremulo venit horrida paſſu,*

Aut

Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet alba capillos.
Noſtra quoq. ipſorum ſemper, requieq. ſine vlla
Corpora vertuntur, nec quod fuimus've, ſumus've,
Cras erimus.-

Senectus animi vires non debilitat.

-Nec tarda ſenectus Virg. 5. Aen.
Debilitat vires animi, mutatq. vigorem.

Senectus ægra dicitur, quia ægritudinibus plena obrepuit.

-Sed iam felicior ætas Ouid. 14 Met.
Terga dedit, tremuloq. gradu venit ægra ſenectus.

Senectus arrogans ac loquax eſt.

Se ſolùm doctum, ſe iudicat eſſe peritum, Corn. Gallus.
Et quod ſit ſapiens deſipit ipſe magis.
Multa licet nobis referens, eademq. reuoluens
Horret, & alloquium conſpuit ipſe ſuum.
Deficit auditor, non deficit ipſe loquendo.
O ſola fortes garrulitate ſenes.
Omnia nequidquam clamoſis vocibus implet.
Nil ſatis eſt: horret, quæ placuere modo.
Arridet de ſe ridentibus, ac ſibi plaudens
Incipit opprobrio lætior eſſe ſuo.
Hæ ſunt primitiæ mortis: his partibus ætas
Defluit, & pigris greſſibus ima petit.

Senectutem quæ dedeceant.

Turpe ſeni vultus nitidi, veſteſq. decoræ, Corn. Gallus.
Atq. etiam eſt ipſum viuere turpe ſenem.
Crimen amare iocos: crimen conuiuia, cantus.
O miſeri, quorum gaudia crimen habet.

Senectus baculo greſſum adiuuat.

Ouid. 8. Met. *Membra leuant baculis, tardiq́. ſenilibus annis*
Nituntur longo veſtigia ponere cliuo.

Calpur. Ecl. 5. **Adſpicis, vt nobis iam pridem mille querelas*
Adferat, & baculum premat inclinata ſenectus.

Sen. Herc. fur. **Iners ſenectus adiuuat baculo gradum.*

Senectus multa commoda ſecum adfert atq. aufert.

Hor. Art. *Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,*
Multa recedentes adimunt.–

Corn. Gallus. **Tu me ſola tibi ſubdis miſeranda ſenectus.*
Cui cedit quidquid vincere cuncta poteſt.
In te corruimus: tua ſunt quæcunq. fatiſcunt:
Vltima quæq. tuo conficis ipſa malo.

Senectus iuuentuti ſimilis grata eſt.

Chilo. per Auſ. *Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ.*

Senectus magis morte metuenda eſt, nam morbus eſt.

Iuuenalis 11. *Non præmaturi cineres, nec funus acerbum*
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.

Ter. Phorm. 4. 1. *Senectus ipſa eſt morbus–*

Senectutis incommodorum deſcriptio notabilis.

Hor. Art. *Multa ſenem circumueniunt incommoda: vel quòd*
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes timidè, gelideq́. miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auidusq́. futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor, caſtigatorq́. minorum.

*Sed

*Sed quàm continuis,& quantis longa ſenectus Iuuenalis 10.
Plena malis:deformẽ, et tetrũ ante omnia vultum.
Diſsimilemq́. ſui,deformem pro cute pellem,
Pendentesq́. genas, & taleis adſpice rugas,
Quales vmbriferos vbi pandit Trabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina: pulcrior ille
Hoc,atq. ille alio: multum hic robuſtior illo.
Vna ſenum facies,cùm voce trementia labra,
Et iam læue caput,madidiq́. infantia naſi.
Frangendus miſero gingiua panis inermi.
Vſq. adeo grauis vxori, gnatisq́ue, ſibiq́ue,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Non eadem vini,atq. cibi torpente palato
Gaudia.–
*Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis Ibidem.
Febre calet ſola:circumſilit agmine facto
Morborum omne genus:quorum ſi nomina quæras,
Promtiùs expediã, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit vno,
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus,
Pupillos.–
*Ille humero,hic lumbis,hic coxa debilis, ambos Ibidem.
Perdidit ille oculos,& luſcis inuidet.huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cenæ diducere rictum
Suetus,hiat tantùm:ceu pullus hirũdinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna. ſed omni
Membrorum damno maior dementia: quæ nec

Nomina ſeruorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo preterita cenauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit.–

Ibidem. **Vt vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt*
Funera gnatorum, rogus adſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæq́. ſororibus vrnæ.
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus, multis in luctibus, inq́.
Perpetuo mærore, & nigra veſte ſeneſcant.

Boëth 1,1 **Venit enim properata malis inopina ſenectus,*
Et dolor ætatem iuſsit ineſſe ſuam.
Intempeſtiui funduntur vertice cani,
Et tremit effeto corpore laxa cutis.

Plaut. Menech. Vide Camerarij editionē. ** Conſitus ſum ſenectute: onuſtum gero*
Corpus, vires reliquêre. vt ætas mala eſt merx! mala eſt ergo.
Nam res plurimas peſſumas, cum aduenit, adfert: quas ſi autumem
Omnes, nimis longus ſermo eſt. -

Senectutis memoria aſsiduè retinēda eſt, quia homini non parum confert.

Ouid.3. Art. *Venturæ memores iam nunc eſtote ſenectæ,*
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Senectus odioſa eſt adoleſcentulis.

Ter. Hec.4.3. *–Odioſa eſt hæc ætas adoleſcentulis.*

Emeritæ ſenectæ iam nulla præmia dantur.

Claud. bello Gild. *Deferor: emeritæ iam præmia nulla ſenectæ.*

Senes à noxiis omnibus nudati eſſe debent.

Non

Non es auarus: abi. quid, cetera iam ſimul iſte Hor. 2.
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani Epiſt. 2.
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaq́. Theſſala rides?
Natales gratè numeras? ignoſcis amicis?
Lenior, & melior fis accedente ſenecta?
Quid te exemta iuuat ſpinis de pluribus vna?
Viuere ſi rectè neſcis: decede peritis.
Luſiſti ſatis: ediſti ſatis, atq. bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largiùs æquo
Rideat, & pulſet laſciua decentiùs ætas.
**Vacuum eſſe iſtac te ætate hic decebat noxijs.* Plaut.
Itidem, vt tempus anni, ætatẽ aliam aliud factum Mil.
conuenit.

Senio ac vetuſtate confectis quieſcendum eſt.

Miles depoſitis annoſus ſecubat armis, Propert.
Grandæuiq. negant ducere aratra boues. 2.25.
Putris, & in vacua requieſcit nauis arena,
Et vetus in templo bellica parma vacat.

Senes communiter auari ſunt.

–O noſter Demea, Ter. Adelph. 5.3
Ad omnia alia ætate ſapimus rectiùs:
Solum vnũ hoc vitium adfert ſenectus hominibus,
Attentiores ſumus ad rem omnes, quàm ſat eſt.

Senes fœlices dicuntur per antiphraſim.

Rex Pylius, magno ſi quidquam credis Homero, Iuuenalis 10.
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui per tot ſæcula mortem.

Diſtulit, atq. ſuos iam dextra computat annos,
Quidq. nouum toties muſtum bibit, oro, parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni,
Quiſquis adeſt, ſocio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.

Senes immemores ſunt.

Sen. Oed. act. 4. *-Prima langueſcit ſenum*
Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu.

Senes reuerendi ſunt ſummopere, exemplo antiquorum.

Ouid. 5. Faſt. *Magna fuit capitis quondam reuerentia cani,*
Inq. ſuo pretio ruga ſenilis erat.
Idem 5. Faſt. **Nec niſi poſt annos patuit tunc curia ſeros,*
Nomen & ætatis mite Senatus habet.
Idem 5. Faſt. **Verba quis auderet coram ſene digna rubore*
Dicere? Cenſuram longa ſenecta dabat.
Iuuenalis 13. **Improbitas illo fuit admirabilis æuo.*
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunq. puer, licet ipſe videret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaq. par adeò ſacræ lanugo ſenectæ.

Senem acta generoſa hominum reddunt.

Ouid. ad Liuiam. *Ipſe tibi emiſſus nebuloſum litus Auerni*
Sic liceat, forti verba tot ore ſonet.
Quid numeras annos? vixi maturior annis.

Acta

Acta ſenem faciunt, hæc numeranda tibi.

Fron triſtis ſenem decet.

Lætitia iuuenem, frons decet triſtis ſenem. Sen.

Senum officium eſt iura, & leges noſcere. Hipp. act. 2.

**Iura ſenes norint, & quid liceatque, nefasque,* Ouid. 9. Met.

Fasq. ſit inquirant, legumq. examina ſeruent.

SERMO.

Sermone docto, ac hilari ioco terẽdum eſt tem pus hiemale.

Nobis verus amor, medioq. Helicone petitus Stat. 4. Sil. 6.

Sermo, hilaresq. ioci brumalem abſumere noctem

Suaſerunt, mollemq. oculis expellere ſomnum.

Sermo vtilis ac dulcis omnium ſuffragia ſibi vendicat.

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci. Hor. Art.

Omnis hominum ſermo, in his duobus mono ſyllabis, Eſt, & Non, verſatur.

Eſt & Non cuncti monoſyllaba nota frequentant: Auſon. Eidyll. 12

His demtis nihil eſt hominũ quod ſermo volutet.

Omnia in his, & ab his ſunt omnia, ſiue negotî,

Siue otî quidquam eſt, ſeu turbæ, ſiue quietis. &c.

Qualis vita hominũ, duo quã monoſyllaba verſant.

Sermo omnis ſiue colloquium in pauca confe rendus eſt, ne ſuſpectus fiat. Sen. Med. act. 3.

Suſpecta ne ſint, longa colloquia amputa.

Cedo, quid portas obſecro? atque id, ſi potes, verbo expedi. Ter. Phorm. 1. 4.

Sermone longo, verborumq́ue ambage ac circuitu manifeſta probanda non ſunt.

Manilius 2. *Sed ne circuitu longo manifeſta probentur,*
Ipſa fides operi faciet pondusq́ue, fidemq́ue.

Sermo facundus in via pro vehiculo eſt.

Virg. 8. Aen. *–Ibat Rex obſitus æuo,*
Et comitem Aeneam iuxta, natumq́. tenebat,
Ingrediens, varioq́. viam ſermone leuabat.

Exempla ſermonis, qui vno die non poterit abſolui.

Virg. 1. Aen. *O Dea, ſi prima repetens ab origine pergam,*
Et vacet annales noſtrorum audire laborum,
Ante diem clauſo componet Veſper Olympo.

Ouid. 15. Met. **Deſinet ante Dies, & in alto Phœbus anhelos*
Aequore tinget equos, quàm cōſequar omnia dictis
In ſpecies tranſlata nouas.–

Plaut. Capt. **Si ego item memorem, quæ me erga multa feciſti*
bene
Nox diem adimat.

SERVITVS.

Seruum eſſe, durum & graue eſt.

Sen. Troad. act. 4. *Durum, inuiſum, & graue eſt*
Seruitia ferre.–

Seruum innocentem fidelem'ue eſſe decet confidentem apud herum ſuum.

Plaut. Capt. *Decet innocentem ſeruum atq. innoxium,*
Confidentem eſſe, ſuum apud herum potiſſimum.

Propert. 3. 4. **Omnis enim debet ſine vano nuntius eſſe,*

Ma-

Maioremq. timens ſeruus habere fidem.

Seruum oculos,manus, verbaque domita habere decet.

-Non homini ſeruo ſuos Plaut. Mil.
Domitos oportet habere oculos,& manus
Orationemque.-

Seruum ſcire decet potius quàm loqui.

Sed taceam optimum eſt,plus ſcire ſatius eſt, Plaut. Epid.
Quàm loqui ſeruum hominem:ea ſapientia eſt.

Seruum ſuperbum eſſe non decet.

Non decet ſuperbum eſſe hominem ſeruum. Plaut. Aſin.

Seruum domini ſui voluntatem in pectore habere decet.

Qui hero ſuo ſeruire vult, bene ſeruit ſeruitutem, Plaut. Perſ.
Næ adepol illum multa in pectore ſuo collocare oportet,
Quæ hero placere cenſeat præſenti,atq. abſenti ſuo.

Seruos complures omnes habere volunt, nihil interim curantes boni ne, an mali ſint.

Clientes ſibi omnes volunt eſſe multos: boni ne an mali ſient, Plaut Menech. Vide editioné Camerarij.
Id haud quæritant,res quæritur magis quàm clientum fides.
Quoiuſmodi cluat,ſi eſt pauper,atq. haud malus,
Nequam habetur:ſin diues eſt,habetur is cliens.
Frugi.qui neque leges,neq. æquum,neq. bonum vſquam colunt,
Sollicitos patronos habent, datum denegant , quod datum eſt.

Ser-

Seruus eſſe debet, qui ſe non habet, & qui aſsi duè concupiſcit.

Martialis 2. *Reges & dominos habere debet,*
Qui ſe non habet, atq. concupiſcit,
Quod reges dominiq. concupiſcunt.

Seruus non eſt qui pio atq. egregio ſubiicitur principi.

Claud. 3. Stil. *Fallitur egregio quiſquis ſub principe credit*
Seruitum, nunquam libertas gratior extat,
Quàm ſub rege pio.–

Seruo atq. captiuo ſi addatur malum, ad maius malum promptiſsimus efficitur.

Plaut. Menech. *Homines captiuos qui catenis vinciunt,*
Et qui fugitiuis indunt compedes,
Nimis ſtultè faciunt, mea quidem ſententia.
Namq. homini miſero, ſi ad malum accidit malum,
Maior libido eſt fugere, & facere nequiter.
Nam ſe ex catenis eximunt aliquo modo.
Tum compediti ianuam lima proterunt,
Aut lapide excutiunt clauum.–

SIMILITVDO.

Similitudinis maximæ quæ aliquando inter duos apparet, intimatio iucunda.

Plaut. Menech. *Namq. ego hominem homini ſimiliorem nunquam vidi alterum,*
Neque aqua aquæ, nec lacte eſt lacti, crede mihi, vſquam ſimilius,
Quàm hic tui eſt, tuq. huius.–

Simile

Simile ſuum ſimile naturaliter diligit, & eſt argumentum à contrario ſumptum.

Oderunt hilarem triſtes, triſtemq́. iocoſi, Hor. 1. Epiſt. 18.
Sedatum celeres, agilem gnauumq́. remiſſi.

**Magna inter molles concordia.-* Iuuenalis 2.

Similium idem eſt iudicium.

Poſtremo, ſi dictis nequis pduci, vt vera hæc credas, Plaut. Moſt.
Mea dicta ex factis noſce. rem vide, quæ ſim, et quæ fui antè.
Nihilo ego, quàm nunc tu, amata ſum, atq. vni modò geſſi morem,
Qui pol me, vbi ætate hoc caput colorẽ commutauit
Reliqui, deſeruitq́. me, tibi itidem futurum credo.

Artifices eiuſdem artis, & profeſſionis ſeſe mutuo amant.

Scilicet ingenijs aliqua eſt concordia iunctis, Ouid. 2. Pont. 5.
Et ſeruat ſtudij fœdera quiſq. ſui.
Ruſticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ nauita puppis amat.

SIMVLACRA.

Simulacra non eſſe Deos.

Qui finxit ſacros auro, vel marmore vultus, Martialis 8.
Non facit ille Deos: qui colit, ille facit.

Simulacris nihil prorſus diuinitatis ineſt.

Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo Stat. 2. Theb.
Forma Dei, mentes habitare & pectora gaudet.

Non ſimulacra, ſed deum videns felix eſt.

Felices illi, qui non ſimulacra, ſed ipſos, Ouid. 2. Pont. 8.

Quiq́.

Quiq. Deum corâm corpora vera vident.

Pro Deo, ſimulacra coluntur perperam.

Idem 2. Pont. 8. *Quos dedit ars vultus, effigiemq. colo.*

Sic homines nouere Deos, quos arduus æther

Occulit, & colitur pro Ioue forma Iouis.

SIMVLATIO.

Simulare loco ſcilicet & tempore, prudentia eſt.

Virg. 1. Aen. *Talia voce refert, curisq. ingentibus æger,*

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

Plaut. Trin. *Sapiens quidem pol, ipſe fingit fortunam ſibi.*

Ter. Adelph. 4. 7. *Simulare certè eſt hominis.* –

Vide tit. de Diſsimulatione.

SITIS.

Sitienti etiam aqua dulcis eſt, nectarq. ſapit.

Ouid. 6. Met. *Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamq. fatebor*

Accepiſſe ſimul, vitam dederitis in vndis.

Sitis maximæ intimatio.

Ouid. 6. Met. – *Non ego noſtros*

Abluere hic artus, laſſataq. membra parabam,

Sed releuare ſitim: caret os humore loquentis,

Et fauces arent, vixq. eſt via vocis in illis.

SOBRIETAS.

Sobrietas quanta commoda adferat corporibus noſtris.

Hor. 2. Serm. 2. *Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaq. ſecum*

Adferat

Adferat: in primis valeas bene: nam variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. – Ibidem.
– Vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoq. prægrauat vna, *affligit
Atq. *affigit humo diuinæ particulam auræ.*
Alter, vbi dicto citiùs curata ſopori
Mēbra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

SOLLERTIA.

Sollertia parit artes, egeſtas inquirit, vſus verò nutrit.

Prouocet vt ſegnes animos, rerumq. remotas Claud. 3. rapt. Proſerp.
Ingenioſa vias paulatim exploret egeſtas,
Vtq. artes pariat ſollertia, nutriat vſus.

Sollertia conando omnia vincere dicitur.

Omnia conando docilis ſollertia vicit, Manilius 1.
Nec prius impoſuit rebus finemque, manumque,
Quàm cælum adſcendit ratio, cepitq. profundis
Naturam rerum cauſſis, viditq. quod vſquam eſt.

Sollers, homines pigros, qui nihil eſſe dicuntur, odit.

– Opera haud fui parcus mea. nimis homo Plaut. Rud.
Nihili eſt, qui piger eſt, nimiſq. id genꝰ odi ego male.

SOMNVS ET SOMNIA.

Somni vis, eiuſq. Regiæ deſcriptio.

Eſt propè Cimmerios longo ſpelunca receſſu Ouid. 11 Met.

Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni:
Quò nunquam radijs oriens, medius'ue cadens'ue
Phœbus adire poteſt: nebulæ caligine mixtæ,
Exhalantur humo, dubiæq. crepuſcula lucis.
Nil vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Euocat Auroram, nec voce ſilentia rumpunt
Solliciti've canes, canibus've ſagacior anſer:
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt conuicia linguæ.
Muta quies habitat, ſaxo tamen exit ab imo
Riuus aquæ Lethes, per quem cum murmure labẽs
Inuitat ſomnos crepitantibus vnda lapillis.
Ante fores antri fecunda papauera florent,
Innumeræq. herbæ, quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Ianua, ne verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota eſt: cuſtos in limine nullus:
At medio torus eſt ebeno ſublimis in antro
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipſe Deus membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim varias imitantia formas
Somnia vana iacent, totidem quot meſſis ariſtas,
Silua gerit frondes, eiectat litus arenas.
Sen. Herc. fur. act. 4. **Veris miſcens falſa, futuri*
Certus & idem peſſimus auctor.
Pater ò rerum, portus vitæ,
Lucis requies, noctiſq. comes,
Qui par Regi, famuloq. venis,
Placidus feſſum, leuiſq. foues

Paui-

Pauidum lethi genus humanum,
Cogis longam diſcere mortem.

Somnus Aſtreæ, id eſt, Iuſtitiæ filius, Mortisq́. frater eſſe dicitur.

Volucer matris genus Aſtreæ, Sen. Herc. fur.
Frater duræ languide mortis. act. 4.

Somnus animi quies, malorum domitor atque humanæ vitæ pars melior eſſe dicitur.

–Tuq́. ô domitor Sen. Herc. fur.
Somne malorum, requies animi,
Pars humanæ melior vitæ. act. 4.

Somnus mortis imago eſſe dicitur.

Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago? Ouid. 2.
Longa quieſcendi tempora fata dabunt. Amor. 9.

Somnus homini à prandio non eſt bonus.

Non bonus eſt ſomnus homini de prandio. Plaut. Moſt.

Somnus diuturnas animi cogitationes quandoque, ſcilicet refert.

Quæcunq. mentis agitat infeſtus vigor, Sen. Oct.
Ea per quietem ſacer, & arcanus refert, act. 4.
Veloxq́. ſenſus.–
**Omnia, quæ ſenſu voluuntur vota diurno,* Claud.
Tempore nocturno reddit amica quies. præfat.
Venator defeſſa toro cum membra reponit 4. Hono.
Mens tamen ad ſiluas, & ſua luſtra redit.
Iudicibus lites, aurigæ ſomnia currus,
Vanaq́. nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et vigil elapſas quærit auarus opes.

Blandaq́. largitur fruſtra ſitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte ſopor.
Me quoq. Muſarum ſtudium ſub nocte ſilenti
Artibus aſsiduis ſollicitare ſolet.
Nanq. poli media ſtellantis in arce videbar
Ante pedes ſummi carmina ferre Iouis.

Somnus agreſtium, id eſt, pauperum, lenis eſſe dicitur.

Hor. 3. Carm. 1. *– Somnus agreſtium*
Lenis virorum, non humiles domos
Faſtidit. -

Somnus falſa veris miſcet, futuri'ue certus atque peſsimus autor eſſe dicitur.

Sen. Herc. fur. *Veris miſcens falſa, futuri*
Certus, & idem peſsimus auctor.

Ouid. 2. Amor. 9. **Tu leuis es, multoq́. tuis ventoſior alis,*
Gaudiaq́. ambigua dasq́ue, negasq́. fide.

Somnia, fallacia, vana'ue ferè omnia ſunt.

Tibullus 3.4. *Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,*
Et pauidas mentes falſa timere iubent.

SPES.

Spes decipit multos.

Ouid. Epiſt. 16. *Tale nihil timeo, ſed nec Medea timebat.*
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.

Plaut. Rud. **Nam multa præter ſpem ſcio multis bona eueniſſe.*
A. *At ego etiam qui ſperauerint ſpem decepiſſe multos.*

Spes in bonitate Dei retinenda eſt.

Quam-

Quamuis eſt igitur meritis indebita noſtris, Ouid.1.
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei. Pont.7.

Spes longitudinis vitæ reſecanda eſt.

-Et ſpatio breui Hor. 1.
Spem longam reſeces: dum loquimur, fugit inuida. Carm.11
Aetas. carpe diem, quàm minimũ credula poſtero.

Spes pretio emenda non eſt.

-Ego ſpem pretio non emo. Ter. Adelph.2.2

Spes timorq. homines maximè agitant.

Turbine magno ſpes ſollicitæ Sen. Herc.
Vrbibus errant, trepidiq. metus, fur.
-Væ miſero mihi, Ter.
Vt animus in ſpe, atq. in timore vſq. ante hac attentus fuit, And.2.1.
Ita, poſtquam ademta ſpes eſt, laſſus, cura confectus ſtupet.

Spes vitam hominum fouet.

Spes igitur pœnæ menti Græcine leuandæ Ouid.1.
Non eſt ex toto nulla relicta meæ. Pont.7.
Hæc Dea, cùm fugerent ſceleratas Numina terras
In Dijs inuiſa ſola remanſit humo.
Hæc facit, vt viuat foſſor quoq. cõpede vinctus,
Liberaq. à ferro crura futura putet.
Hæc facit, vt, videat cùm terras vndiq. nullas,
Naufragus in medijs brachia iactet aquis.
Sæpe aliquem ſollers medicorum cura relinquit,
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atq. aliquis pendens in cruce vota facit.

Hæc Dea quàm multos laqueo ſua colla ligantes,
Non eſt propoſita paſſa perire nece.
Me quoq. conantem gladio finire dolorem
Arguit, iniecta continuitq. manu.

Tibullus 2.6. **Iam mala finiſſem letho: ſed credula vitam*
Spes fouet, & melius cras fore, ſemper ait.
Spes alit agricolas: ſpes ſulcis credit aratis
Semina, quæ magno fenore reddat ager.
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine piſces,
Cùm tenues hamos abdidit antè cibus.
Spes etiam valida ſolatur compede vinctum:
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.

Spe ſublata ab ipſo animo, citò deficit homo.

Ter. And.2.1. *Ita, poſtquam ademta ſpes eſt, laßus, cura confectus ſtupet.*

Spes anxia longaq. mentem extrahit, cruciat, ac longo voto gaudia conſumit.

Stat.1. Theb. *–Spes anxia mentem*
Extrahit, & longo conſumit gaudia voto.

Idem 2. Theb. **Et qua non grauior mortalibus addita cura*
Spes vbi longa venit.–

Sperare qui nihil poteſt, deſperet nihil.

Sen. Med. *Qui nihil poteſt ſperare, deſperet nihil.*

Inſperata ſæpius ac magis eueniunt, quàm ſperata.

Plaut. Moſt. *Inſperata accidunt magis ſæpe, quàm quæ ſperes.*

Spes in res mortales collocanda non eſt, quia caducæ ſunt.

Silius 7. *Spes heu fallaces, oblitaq. corda caducum*

Morta-

Mortali quodcunq. datur.–

Spes & timor dubiam faciunt fidem.

–Alternant ſpeſque, timorq́. fidem. Ouid. Epiſt. 6.

STVDIVM.

Studio literarum ſedulò, præſertim in iuuenili ætate incumbendum eſt.

At tu, dum primi floret tibi temporis ætas, Tibullus 1.8.

Vtere. non tardo labitur illa pede.

**Interea Muſis animus dum mollior inſtet,* Claud. 4 Honor.

Et quæ mox imitere legas, nec deſinat vnquam

Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas.

Studio non intendens vitio deditus erit.

–Si non

Intendes animum ſtudijs, & rebus honeſtis: Hor. 1. Epiſt. 2.

Inuidia, vel amore vigil torquebere.–

Studium dolorem aufert.

Quot frutices ſiluæ, quot flauas Thybris arenas, Ouid. 5. Triſt. 1.

Mollia quot Martis gramina campus habet:

Tot mala pertulimus: quorum medicina, quieſq́.

Nulla, niſi in ſtudio eſt, Pieridumq́. mora.

Sua quenque ſtudia delectant.

Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſq. ſuorum, Ouid. 1. Pont, 6.

Tempus & aſſueta ponere in arte iuuat.

Saucius euitat pugnam gladiator, & idem

Immemor antiqui vulneris arma capit.

Nil ſibi cum pelagi dicit fore naufragus vndis,

Et ducit remos, qua modò nauit aqua.

Librorũ copia abſq. ſtudio, hominẽ nõ reddit doctum.

Auſon. *Emtis quòd libris tibi bibliotheca referta eſt,*
Epig.44 *Doctum & grammaticum te Philomuſe putas?*
Hoc genere & chordas, & plectra, et barbita cõde:
Hoc die mercator, cras citharœdus eris.

Studij remiſsi intimatio, veniæque perpulcra imploratio.

Ouid. 4. Pont. *Da veniam faſſo, ſtudijs quoq. frena remiſi,*
Ducitur & digitis litera rara meis.
Impetus ille ſacer, qui vatum pectora nutrit,
Qui prius in nobis eſſe ſolebat, abeſt.

Studioſi intimatio notabilis.

Perſius 5 *At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis,*
Cultor enim iuuenum purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea. -

STVLTITIA.

Stultitia carere eſt prima ſapientia.

Hor. 1. Epiſt. 1. *Virtus, eſt vitium fugere: & ſapientia prima,*
Stultitia caruiſſe. -

Stulti proprium eſt velle nocere dum non poteſt.

Bias per Auſ. *Quid ſtulti proprium? non poſſe, & velle nocere.*

Stulto qui aduerſatur ipſum inſaniorem reddit.

Plaut. Amph. *Non tu ſcis: Bacchæ bacchanti ſi velis aduerſarier,*
Ex inſana inſaniorem facies, feriet ſæpius,
Si obſequare, vna reſoluas plaga, &c.
-*Irritabis crabrones,*

SVB-

SVBDITI.

Subditos regem ſeu dominum timere decet.

Decet timeri Cæſarem.- Sen. Oct. act. 2.

Subditi indigna vt digna habere debent, quæ hæri prælati've faciunt ac imponunt.

Indigna digna habenda ſunt, herus quæ facit. Plaut. Capt.

SVPERBIA.

Superbia mores egregios inquinat.

Inquinat egregios adiuncta ſuperbia mores. Claud. 4 Honor.

Superbia ſolenne vitium eſt, ſecundis rebus ac ingrata virtutum comes.

-Quin ipſa ſuperbia longè Claud. 2. Stil.
Diſceſſit, vitium rebus ſollenne ſecundis,
Virtutumq. ingrata comes. -

Superbiæ maximæ intimatio.

Sum felix, quis enim neget hoc? felixq. manebo: Ouid. 6. Met.
Hoc quoq. quis dubitet? tutam me copia fecit.
Maior ſum quàm cui poſſit fortuna nocere.

Superbus precib. ſignis've à Deo miſsis non flectitur, vt de Turno dicitur.

Nec noſtræ potuere preces inflectere durum, Maphæus Appēdice Virg
Nec diuum portenta animum, quin arctius ignem
Spumabat ferus ore vomens, bellumq. ciebat.

Deus ſuperbis reſiſtit atq. eos humiliat.

Dominare timidus, ſpiritus altos gere: Sen. Herc. fur. act. 1.
Sequitur ſuperbos victor à tergo Deus.

TACITVRNITAS.

Pit.per Auſon. Tacere qui neſcit, idem & loqui ignorabit.
Loqui ignorabit, qui tacere neſciet.

Taciturnitatis maximæ intimatio.

Plaut. Perſ. Vide Camerarij editionẽ. *Ne hoc quoiquam homini dicerem, edictum eſt mihi*
Mgnopere, nec quoiquam homini crederem: omnes muti vt prius
Loquerentur hoc, quàm ego. –

Taciturnitas & fides à ſeruis ſummopere requiritur.

Ter. And. 1. 1. *Nihil iſtac opus eſt arte ad hanc rem, quam paro.*
Sed his, quas ſemper in te intellexi ſitas,
Fide, & taciturnitate. –

Taciturnitatis nimiæ reprehenſio.

Auſon. Paulino. Epiſt. 12. *Vnde iſtam meruit non felix charta repulſam,*
Spernit tam longo ceſſatio quam tua faſtu?
Hoſtis ab hoſte tamen per Barbara verba ſalutem
Accipit, & ſalue medijs interuenit armis.
Reſpondent & ſaxa homini, percuſſus ab antris
Sermo redit, reboat nemorum vocalis imago,
Litorei clamant ſopuli, dant murmura riui,
Somniferumq́. canit ſepes depaſta ſuſurrum.
Eſt & arundineis modulatio Muſica ripis,
Atq. arguta ſuis loquitur coma pinea ventis,
Incubuit folijs quoties leuis Eurus acutis,
Dindymaq́. Idæo reſpondent cantica luco.
Nil mutum natura dedit, non aëris ales,
Quadrupedes've ſilent: habet & ſua ſibila ſerpens,

Et

Et pectus æquoreum tenui vice vocis anhelat.
Cymbala dant flictu ſonitum: dant pulpita ſaltu
Tacta pedum: tentis reboant caua tympana tergis:
Iſiacos agitant Mareotica ſiſtra tumultus:
Nec Dodonæi ceſſat tinnitus aëni,
In numerum quoties radijs ferientibus ictæ
Reſpondent dociles moderato verbere pelues.
Tu velut Oebalijs habites taciturnus Amyclis.
Aut tua Sigalion Aegyptius oſcula ſignet,
Obnixus Pauline taces.–
**Quis prohibet ſalue, atq. vale breuitate paratæ* Ibidem.
Scribere, feliceſq. notas mandare libellis?

Tacenda loqui laudabile non eſt.

Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus, Ouid.2. Art.
At contrà, grauis eſt culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quòd fruſtra captatis arbore pomis
Tantalus in media garrulus aret aqua.

Tacenda ſunt tibi ipſi ea, quæ taceri velis ab alio.

Alium ſilere quod voles, prius ſile. Sen. Hipp.
**Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.* Hor.1. Epiſt.18.

Tacuiſſe minimus eſt labor.

Quis minor eſt autem, quàm tacuiſſe, labor? Ouid.12 Amor.2.

Arcana commiſſaq. tacere qui neſcit, hic fugiendus eſt.

Fingere qui non viſa poteſt, commiſſa tacere Hor.1.
Qui nequit: hic niger eſt, hunc tu Romane caueto. Serm.4.

Fideliter celanda ſunt ſecreta, ne odium illius, qui commiſit, incidas.

Iuuenalis 9. *Hæc ſoli commiſſa tibi cælare memento,*
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus pumice læuis.
Qui modò ſecretum commiſerat, ardet & odit.

Ter. Eun. 4.4 **Tu pol, ſi ſapis,*
Quod ſcis, neſcis.–

Idem Heaut. **Neſcias quod ſcis, ſi ſapis.*

Arcana ſcrutanda non ſunt, nec commiſſa effutienda.

Hor. 1. Epiſt. 18. *Arcanum neq. tu ſcrutaberis vllius vnquam,*
Commiſſumq́. teges & vino tortus, & ira.

TEMPLA.

Templa reſtauranda ſunt à poſteris, ne delicta maiorum luant.

Hor. 3. Carm. 6. *Delicta maiorum immeritus lues,*
Romane, donec templa refeceris,
Aedesq́. labentes Deorum, &
Fœda nigrò ſimulacra fumo.

Brēnus Gallorum dux, eò quod Apollinis tēplum ſpoliarat, ipſe cūm toto exercitu niuibus obruebatur.

Propert. 3.11. *Torrida ſacrilegum teſtantur lumina Brennum,*
Dum petit intonſi Pythia regna Dei.
Aut mons laurigero concuſſus vertice duras
Gallica Parnaſſi ſparſit in arma niues.

TEM-

Temporales res.

Temporalium rerum gloria breuis & caduca eſt,ideo in eis ſperandum non eſt

Nos quoq. floruimus: ſed flos fuit ille caducus, Ouid.5. Triſt.9.
Flammaq́. de ſtipula noſtra, breuiſq́. fuit.
**Immortalia ne ſperes monet annus, & almum* Hor.4.
Quæ rapit hora diem. Carm.7.
Frigora mitteſcunt Zephyris: ver proterit æſtas,
Interitura,ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.

Temporalium rerum amiſsio duriſsima eſt.

Sæpe etiam lacrymæ ſunt me ſcribente profuſæ, Ouid. 4. Triſt.1.
Humidaq́. eſt fletu littera facta meo:
Corq́.vetuſta meum tanquam noua vulnera norit,
Inq́. ſinum mæſtæ labitur imber aquæ.
Dum vice mutata qui ſim, fuerimq́. recordor,
Et tulerit quo me caſus, & vnda ſubit. &c.

Temporalibus frui bonis qui vult, & animo & corpore valeat neceſſe eſt.

-Valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat vti. Hor.1. Epiſt. 2.

Tempvs.

Deſcriptio ſedis Temporis.

Eſt ignota procul, noſtræq́. imperuia menti, Claud. 2 Stil.
Vix adeunda Deis, annorum ſqualida mater,
Immenſi ſpelunca æui: quæ tempora vaſto

Suppe-

Suppeditat,reuocatq́. ſinu.complectitur antrum,
Omnia qui placido conſumit numine, ſerpens.
Perpetuumq́. viret ſquamis,caudamq́. reducto
Ore vorat,tacito relegens exordia lapſu.
Veſtibuli cuſtos vultu longæua decoro,
Ante fores Natura ſedet, cunctisq́. volantes
Dependent membris animæ: manſura verendus
Scriba iura ſenex, numeros qui diuidit aſtris,
Et curſus ſtabilesq́ moras:quibus omnia viuunt,
Ac pereunt, fixis cùm legibus ille recenſet,
Incertum quid Martis iter, certumq́. Tonantis
Proficiat mundo:quid velox ſemita Lunæ,
Pigraq́. Saturni: quantum Cytherea ſereno
Curriculo, Phœbiq́. comes Cyllenius erret.

Temporis mutabilitas breuiſsima eſt, nam citiſsimè, & irreparabiliter labitur.

Virg. 3. Georg. *Et fugit interea.fugit irreparabile tempus.*

Idem 10. Aen. **Stat ſua cuiq. dies, breue & irreparabile tempus*
Omnibus eſt vitæ. –

Ouid. 10. Met. **Labitur occultè fallitq́. volubilis ætas,*
Et nihil eſt annis velocius. –

Idem 15. Met. **Cuncta fluunt, omnisq́. vagans formatur imago.*
Ipſa quoque aſsiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen: neq. enim conſiſtere flumen,
Nec leuis hora poteſt:ſed,vt vnda impellitur vnda
*peior vemente *Vrgeturq́.*eadem,veniens vrgetq́. priorem,*
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq́. ſequuntnr,
Et noua ſunt ſemper:nã quod fuit antè, relictũ eſt,
Fitq́. quod haud fuerat.momẽtaq́. cũcta nouantur.

**Tem-*

**Tempora labuntur, tacitiſq. ſeneſcimus annis,* Idem 6.
Et fugiunt freno non remorante dies. Faſt.
–Eunt anni more fluentis aquæ. Idem 3. Art.
Nec quæ preterijt, curſu reuocabitur vnda:
Nec quæ præterijt hora, redire poteſt.
Vtendum eſt ætate, citò pede labitur ætas,
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.
**Labitur occultè, fallitq. volatilis ætas,* Idem 1.
Et celer amiſsis labitur annus equis. Amor. 8.
**Volat ambiguis mobilis alis* Sen.
Hora.– Hipp.
–Seneſcimus, effugit ætas. &c. Auſ.
–Obrepſit non intellecta ſenectus, Epig. 15.
Nec reuocare potes, qui periere, dies.

Tempus præſens aliã vitã alioſq. mores poſtul.
Nunc hic dies aliã vitã adfert, alios mores poſtulat. Ter.

Tempore congruo omnia facienda ſunt, nam And.
hoc præcipuum, ac omnium rerum primũ eſt.

Aggrediar melius tum, cùm ſua vulnera tangi Ouid. 1.
Iam ſinet, & veris vocibus aptus erit. Remed.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetat? non hoc illa monenda loco eſt.
Cùm dederit lacrymas, animumq. expleuerit ægrũ,
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irriteſq. vitando,
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.

**Læta*

Idem 3. Pont. 9. *Læta ferè lætus cecini, cano triſtia triſtis:
Conueniens operi tempus vtrumq. ſuo eſt.

Idem 1. Art. *Nec ſemper credenda Ceres fallacibus aruis,
Nec ſemper viridi concaua puppis aquæ.

Boëth. 1. 6. *Cùm Phœbi radijs graue
Cancri ſidus inæſtuat:
Tum qui larga negantibus
Sulcis ſemina credidit,
Eluſus Cereris fide,
Quernas pergas ad arbores.
Nunquam purpureum nemus
Lecturus violas petas,
Cùm ſæuis Aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec quæras auida manu
Vernos ſtringere palmites
Vuis ſi libeat frui:
Autumnus potiùs ſua
Bacchus munera contulit.

Ter. Heaut. 2. *In tempore ad eam veni: quod rerum omnium eſt
Primum.–

Sen. Med. act. 1. *Compeſce verba, parce iam demens minis,
Animoſq. minue: tempori aptari decet.

Tempore atq. vetuſtate conſumuntur ac mollescunt etiam duriſsima quæque, quia & omnia vitia tolerabiliora fiunt.

Virg. Ecl. 9. Omnia fert ætas, animum quoque, ſæpe ego longos
Cantando puerum memini me condere ſoles.

Idem de *Tempora diſpenſat vſus, & tempora cultus:
Hæc

Hæc homines, pecudes, hæc moderantur aues. Mæcenatis obitu

*Tempus edax rerum, tuq́. inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis, vitiataq́. dentibus æui
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.* Ouid. 15. Met.

*– Lenteſcunt tempore curæ,
Vaneſcitq́. abſens, & nouus intrat amor.* Idem 2. Art.

*Tabida conſumit ferrum, lapideſq́. vetuſtas,
Nullaq́. res maius tempore robur habet.* Idem 4. Pont. 8.

*Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis:
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæq́. ſui iuſsis obtemperat Inda magiſtri
Bellua, ſeruitium tempore victa ſubit.
Tempus vt extentis tumeat facit vua racemis,
Vixq́. merum capiant grana quod intus habent.
Tempus & in canas ſemen perducit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore facit.
Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri,
Hoc rigidos ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mæſtaq́. corda leuat.
Cuncta poteſt igitur tacitò pede lapſa vetuſtas,
Præterquam curas attenuare meas.* Idem 4. Triſt. 6.

*Cuncta trahit ſecum, vertitq́. volubile tempus,
Nec patitur certa currere quemq. via.* Corn. Gallus.

Quid non longa dies? quid non conſumitis anni. Martialis 9.

Tibullus 1.4. *Longa dies homini docuit parere leones:
Longa dies molli ſaxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus vuas:
Annus agit certa lucida ſigna vice.
Claud.2. Eutrop. - *Quid non longa valebit*
Permutare dies? -
Nemeſianus Ecl.3 *Omnia tempus alit, tẽpus rapit, vſus in arcto eſt.*
Ouid.2. Art. **Eximit ipſa dies omneis de corpore mendas,*
Quodq. fuit vitium, deſinit eſſe mora.
Ferre nouæ nares taurorum terga recuſant,
Aſsiduo domitas tempore fallit amor.

TERRA.

Terra mater eſt omnium.

Ouid.1. Met. *Oſſaq. poſt tergum magnæ iactata parentis.*
Ibidem. **Magna parens terra eſt, lapidesq. in corpore terræ*
Oſſa reor dici, iacere hos poſt terga iubemus.
Ouid.2. Faſt. **Conſulitur Phœbus, ſors eſt ita reddita: matri*
Qui dederit primus oſcula, victor erit.
Oſcula quiſq. ſuæ matri properata tulerunt,
Non intellecto credula turba Deo.
Ibidem. **Illæ iacens pronus, matri dedit oſcula terræ,*
Creditus offenſo procubuiſſe pede.
Lucret.2 - *Vnde alma liquentes*
Humorum guttas mater cùm terra recepit,
Feta parit nitidas fruges, arbuſtaq. læta,
Et genus humanum: parit omniā ſæcla ferarum,
Pabula cùm præbet, quibus omnes corpora paſcunt,
Et dulcem ducant vitam, prolemq. propagent,
Qua-

Quapropter meritò maternum nomen adepta eſt.

Terra in medio mundi ſita ſphærica, immobiliſq. eſt.

Vltima ſubſedit glomerato pondere tellus. Manilius 1.
**Eſt igitur tellus mediam ſortita cauernam* Ibidem.
Aëris, & toto pariter ſublata profundo,
Nec patulas diſtenta plagas, ſed condita in orbem
Vndiq. ſurgentem pariter, pariterq́. cadentem.

In terram terrena quæque reuertuntur.

- Capit omnia tellus Lucanus 7.
Quæ genuit: cælo tegitur qui non habet vrnam.
**Cedit item retro de terra, quod fuit ante,* Lucret. 1.
In terras, & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cæli ſtellantia templa receptant.

Diuerſæ terræ diuerſa producunt.

Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa Ouid. 1. Art.
Conuenit, hæc oleis: hîc bene farra virent.

TESTES.

Teſtis veridicus eſſe debet, & ad hoc exhortatio digna.

- Ambiguæ ſi quando citabere teſtis, Iuuenalis 8.
Incertaq́. rei, Phalaris licet imperet vt ſis
Falſus, & admoto dictet periuria tauro:
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Teſtis falſi reprehenſio notabilis.

Non bene conducti vendunt periuria teſtes. Ouid. 1. Amor. 10
Teſtis oculatus vnus, pluris eſt, quã auriti decẽ.

Plaut. Truc. *Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti*
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Teſtimonium falſum leuiter & audacter multi ſuſcipiunt, modò id, de quo iurant, lateat.

Iuuenalis 13. *Tam facile, et pronum eſt ſuperos contemnere teſtes,*
Si mortalis idem nemo ſciat. adſpice, quanta
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus.
Per Solis radios, Tarpeiaq. fulmina iurat.

TIMOR.

Timoris alicuius effectus, ipſiusq. intimatio.

Virg. 3 Aen. *Tum verò ancipiti mentem formidine preſſus*
Obſtupui, ſteteruntq. comæ, & vox faucibus hæſit.
Idem 12. Aen. *Illi membra nouus ſoluit formidine torpor,*
Arrectæq. horrore comæ, & vox faucibus hæſit.
Ouid. 6. Met. *Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? an ne quod agnæ eſt,*
Si qua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nullos audet dare corpore motus?
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus,
Ceruleæq. cadunt toto de corpore guttæ.
Ouid. 1. Faſt. *Extimui, ſenſiq. metu riguiſſe capillos,*
Et gelidum ſubito frigore pectus erat.
Lucanus 1. *Diriguere metu, gelidos pauor occupat artus,*
Et tacito mutuos voluunt in pectore queſtus
Idem 4. *-Tam frigidus artus*

Alli-

Alligat, atq. animum ſubducto robore torpor.
-Timeo: totus torpeo Plaut.
Non ædepol nunc vbi terrarum ſim ſcio, ſi quis roget: Amph.
Nec miſer me commouere poßum præ formidine.
**Neq. viuus, neq. mortuus ſum, neque quid nunc faciam ſcio.* Idem. Truc.
Neq. vt hinc abeam, neque vt hunc adeam ſcio: timore torpeo.
-Vix ſum apud me: ita animus commotus eſt metu. Ter. And. 5. 4
**Talia cernenti mihi quantus in oßibus horror,* Stat. 5. Theb.
Quis' ve per ora color? qualis cùm cerua cruentis
Circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia curſu,
Præcipitat ſuſpenſa fugam, iam iamq́. teneri
Credit, & eluſos audit concurrere morſus.
**Illa nihil (neq. enim vocem, vireſq́. loquendi,* Ouid. 2. Faſt.
Aut aliquid toto pectore mentis habet)
Sed tremit, vt quondam ſtabulis deprenſa relictis
Parua ſub infeſto cùm iacet agna lupo.
Quid faciat, pugnet? vincètur femina pugnans.
Clamet? at in dextra, qui vetet, enſis erat.
Aufugiat? poſitis vrgentur pectora palmis.
Tunc primum externa pectora tacta manu.

Timor reſecandus eſt, & ad hoc exhortatio.

Deſine mitem animum vano infamare timore. Ouid. 3.
Sæua quid in placidis ſaxa vereris aquis? Pont. 6.
**Aude anime, tenta, perage mandatum tuum,*
Intrepida conſtent verba.- Sen. Hipp.

Sen. Timor peiora ſuſpicari facit.

Herc. fur. *Prona eſt timori ſemper in peius fides.*

Stat. 3. Theb. *–Tunc plurima verſat*
Peſſimus in dubijs augur timor.–

Timor imperioſa res eſt.

Martialis 11.59. *Quid ſi me tonſor, cùm ſtricta nouacula ſupra eſt,*
Tunc libertatem, diuitiasq̃. roget?
Promittam: nec enim rogat illo tempore tonſor.
Latro rogat. res eſt imperioſa, timor.

Timor degeneres animos arguit.

Virg. 4. Aen. *Degeneres animos timor arguit.–*

Timor ad fugam velocem reddit.

Virg. 8. Aen. *–Fugit ilicet ocyor Euro,*
Speluncamq̃. petit. pedibus timor addidit alas.

Ouid. 3. Fast. **Exilit, & velox humili ſuper anſa feneſtra*
Se iacit, audacem fecerat ipſe timor.
Cumq̃. metu rapitur: tunica velata recincta,
Currit, vt auditis territa dama lupis.

Petronius. **Quantum quiſq. timet, tantum fugit.–*

Timor homini vires adimit.

Ouid. 6. Fast. *Abſtulerat vires corporis ipſe timor.*

Idem Epiſt. 14. *–Vires ſubtrahit ipſe timor.*

Idem 3. Art. * *Credere quæ lubeat, locus eſt, et nomen, & index,*
Et quia mens ſemper, quod timet, eſſe putat.

Timor anxius omnia, quæ fieri poſſunt, facta eſſe, credere cogit.

Ouid. Epiſt. 13. *Nos ſumus incertæ, nos anxius omnia cogit,*
Quæ poſſunt fieri, facta putare timor.

Timor abeſt, vbi ſumma adeſt miſeria.

–Non

–Nõ eſt quòd timeas,fortuna miſerrima noſtra eſt. Ouid.3. Triſt 11

–Cuius haud vltra mala

Exire poſſunt,loco in tuto eſt ſitus. Sen. Oed.

Solent ſuprema ſecuros facere mala. act. 2.

Mulieres naturaliter ſunt timidæ:nam hãc paſſionem Deus,qui naturæ creator eſt, eis dedit,vt inexpugnabiles non eſſent.

Mulier,dedit natura cui pronum malo Sen.

Animum,ad nocendum pectus inſtruxit dolis: Oct.

Sed vim negauit, vt ne inexpugnabilis act.4.

Eſſet,ſed ægras frangeret vires timor.

Timere illos,quos vincere non potes, crux eſt maxima.

Crux eſt,ſi metuas,vincere quod nequeas. Thales

Timere miſerrimum eſt, cum quis nil ſperat. per Auſ.

Miſerrimum eſt timere,cùm ſperes nihil. Sen.

Timens nihil iuſtus facilè eſſe poteſt. Troad.

Iuſtum eſſe facile eſt, cui vacat pectus metu. Sen. Oct

Timens nihil,minus gaudet.

Deſperaſſe iuuat,veluti iam rupta ſororum Martia-

Filæ, minus gaudent,qui timuere nihil. lis 11.

TYRANNIS.

Tyrannidis deſcriptio.

Inſtat terribilis viuis, morientibus hæres, Claud.

Virginibus raptor, thalamis obſcenus adulter. bello Gildon.

Nulla quies: oritur præda ceſſante libido,

Diuitibusq́. dies, & non metuenda maritis,

Quiſquis vel locuples,pulcra vel coniuge notus.

Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
Artificem, varios ſuccos, ſpumaſq. requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. ſi quiſquam vultu præſentia damnet,
Liberius've gemat: dapibus crudelis in ipſis
Emicat ad nutum ſtricto mucrone miniſter.
Fixus quiſq. toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertaq. pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circumſpicit enſes:
Splendet Tartareo furialis menſa paratu,
Cæde madens, atrox gladio, ſuſpecta veneno.
Vt vino calefacta Venus, tum ſæuior ardet
Luxuries, mixtis redolent vnguenta coronis.
Crinitos inter famulos, pubemq. canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperq. peremtis
Arridere viris. Phalarim, tormentaq. flammæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros.–

Tyranni dum timentur, & ipſi timent.

Sen. Oed. act. 3.

Qui ſceptra duro ſæuus imperio regit,
Timet timentes, metus in auctorem redit.

Tyranni eſt miſero vitam donare, felicem verò perdere.

Sen. Herc. fur. act. 2.

Qui morte cunctos luere ſupplicium iubet,
Neſcit tyranus eſſe, diuerſa irroga:
Miſerum veta perire, felicem iube.

Tyranni abſque cæde crudeliſsima pauci ad mortem perueniunt.

Ad

Ad generum Cereris ſine cæde, & vulnere pauci Iuuenalis 10.
Deſcendunt Reges, & ſicca morte Tyranni.
**Quota pars moritur tempore fati?* Sen. Herc. Oet. act. 2.
Quos felices Cynthia vidit,
Vidit miſeros abitura dies.
Rarum eſt, felix, idemq́. ſenex.

Tyranni in inferno ſepulti amariſsimas luent pœnas.

Vidi cruentos carcere includi Duces, Sen. Herc. fur. act. 3.
Et impotentis terga plebeia manu
Scindi Tyranni. -

Tyranni in nobiles inſurgunt, vt de Nerone liquet.

-*Quidquid excelſum eſt, cadat.* Sen. Oct. act. 2.

Tyranni ſalutem ſuam quærunt tantum.

-*Nec vulgi cura Tyranni* Val. Flaccus 5
Dum ſuaſit modo tuta ſalus.-

Tyrannorum mala atq. vitia quæ ſint.

Qui terret, plus iſte timet. ſors iſta Tyrannis Claud. 4 Honor.
Conuenit, inuideant claris, forteſq́. trucident,
Muniti gladijs viuant, ſeptiq́. venenis
Ancipites habeant arces, trepidiq́. minentur.

TORMENTA.

Per tormenta ſecreta ſæpe extorquentur.

Coacta dices, ſponte quod fari abnuis. Sen. Troad. act 3.
**Verberibus, igne, morte, cruciatu eloqui*
Quodcunq. cælas imo condita arcana eruet. Ibidem.
Neceſsitas plus poſſe, quàm pietas, ſolet.

TRIBVLATIO.

Tribulatio homines ad Deum conuertit.

Ouid. 11. Met. *Aſpera creſcit hiems, omniq. à parte feroces*
Bella gerunt venti, fretaq. indignãtia miſcent, &c.
–Hic votus Numen adorat.

Idem 3. Faſt. **Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis*
Vtitur, at votis is quoq. poſcit opem.

Tribulatur quis quandoq. leniter, vt ex his ad tolerandum maiora, grauioraque, fortior reddatur.

Ouid. ad Liuiam. *Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu,*
Fortior vt poſſis cladibus eſſe tuis.

V

VENIA.

Veniæ facilitas peccati irritamen eſt.

Ter. Phorm. 5. 2. *Noſtrapte culpa facimus, vt malos expediat eſſe,*
Dum nimiũ dici nos bonos ſtudemus, & benignos.

Veniam alteri præſtare facilè debet is, cui venia eſt opus.

Sen. Agam. act. 2. *Det ille veniam facile, cui venia eſt opus.*

Veniam poſcenti æquum eſt impendere.

Hor. 1. Serm. 3. **Qui, ne tuberibus proprijs offendat amicum,*
Poſtu-

Poſtulat: ignoſcat verrucis illius. æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus,

VER.

Deſcriptio verni temporis.

Omnia tunc florent, tunc eſt noua temporis ætas, Ouid. 1. Faſt.
Et noua de grauido palmite gemma tumet.
Et modò formatis operitur frondibus arbos.
Prodit & in ſummum ſeminis herba ſolum.
Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent,
Ludit & pratis, luxuriatq́. pecus.
Tunc blandi Soles, ignotaq́. prodit hirundo,
Et luteum celſa ſub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & remouetur aratro.
**Verè nitent terræ, vere remiſſus ager.* Idem 4. Faſt.
Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt,
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit. &c.
Vere monet curuas materna per æquora puppes
Ire, nec hibernas iam timuiſſe minas.

VERBVM.

Verbum ſemel emiſſum reuocari non poteſt.
- Neſcit vox miſſa reuerti. Hor. Art.
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum. Hor. 1.
Verba diligẽter põderãda ſunt antequã proferã Epiſt. 18.
tur, ita vt quid, & de quo, et cui dicas attẽdas.
Quid de quoq. viro, et cui dicas, ſæpe videto. Hor. 1.
Mulierum verba irrita, foliiſq. leuiora ſunt. Epiſt. 18.
Verba puellarum folijs leuiora caducis, Ouid. 2.

Irrita-

Amor.16 *Irritaque, vt viſum eſt, ventus, & aura ferunt.*

Blanda verba ſummopere vitáda ſunt, eò quòd ſæpiſsimè his fallimur, moraliter.

Ouid. 1. Amor. 8. *Impia ſub dulci melle venena latent.*

Verbis damnum rei alicuius non tollitur.

Ter. Adelph. 2. 1 *Neque tu verbis ſolues vnquam, quod mihi re male feceris.*

Verbis leuatur dolor.

Ouid. 5. Triſt. 1. *Eſt aliquid fatale malum per verba leuare:*
Hoc querulam Procnen, Halcyonamq. facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius auro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſua.

Verba & iras cauſidicus locat. i. vendit.

Sen. Herc. fur. act. 1. *Hic clamoſi rabioſa fori*
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat. –

Verbum miſerum ac peſsimum eſt, habuiſſe.

Plaut. Rud. act. 5. G. *Pape diuitias tu quidem habuiſti luculentas.*
L. *Miſerum iſtuc verbum, & peſsimum eſt, habuiſſe, & nihil habere.*

Verba ſiue vocabula variantur in dies, vt arborum folia.

Hor. Art. *Vt ſiluæ folijs pronos mutantur in annos,*
Prima cadunt ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata, vigentq.

Ibidem. *–Mortalia facta peribunt:*
Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia viuax.
Multa renaſcentur, quæ iam cecidere: cadentque,

Quæ

Quæ nunc ſunt in honore, vocabula, ſi volet vſus:
Quem penes arbitrium eſt, & ius, & norma loquendi.

Verba blanda, cantus, citharæ, lyræq́. animum hominis eneruant.

Eneruant animos citharæ, cantusq́ue, lyræq́ue, Ouid. 2.
Et vox, & numeris brachia mota ſuis: Remed.

VERECVNDIA.

Verecundia in adoleſcente eſt optimum ſignũ.

Erubuit: ſalua res eſt.- Ter. Adelph. 4 5

•Decet verecundum eſſe adoleſcentem.

Apud menſam verecundari neminem decet. Plaut. Amph.

Verecundari neminem apud menſam decet. Plaut. Trin.

VERITAS.

Veritas nunquam latet.

-Veritas nunquam latet. Sen. Troad.

Veritas moras odit.

Quid verba quæris? veritas odit moras. Sen. Oed.

Veritas odium parit, obſequium verò amicos.

-Nanq. hoc tempore
Obſequium amicos, veritas odium parit. Ter. And. 1. 1.

Veritatis inimicus quis ſit.

Oras, Gallice, me rogasq́. ſemper. Martialis 8. 75.
Durum eſt me tibi, quod petis, negare.
Verò verius ergo quid ſit audi.
Verum, Gallice, non libenter audis.

Verita-

Veritatis intimandæ exhortatio perpulcra.

Plaut. Moſt. *Nolo ego te aſſentari mihi. &c.*
Ego verū amo, verū volo dici mihi, mendacem odi

Martialis 8.75. **Dic verum mihi, Marce: dic amabo:*
Nil eſt quod magis audiam libenter.

Nil facilius eſt, quàm vera dicere.

Ter. And. 2.6. S. *Potin' es mihi verum dicere?* D. *nihil facilius.*

VETITA.

Vetita ſemper appetimus.

Ouid. 3. Amor. 4. *Deſine, crede mihi, vitia iritare vetando,*
Obſequio vinces aptiùs ipſe tuo.
Vidi ego nuper equum contra ſua frena tenacem,
Ore luctanti fulminis ire modo.
Conſtitit, vt primùm conceſſas ſenſit habenas,
Frenaq. in effuſas laxa iacere iubas.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq́. negata:
Sic interdictis imminet ager aquis.

Vetita magis placent, quam conceſſa & licita, necnon ad ea omnes maximè anhelant.

Ouid. 2. Faſt. *Quoq. minor ſpes eſt, hoc magis ille cupit.*

Idem 3. Amor. 4. **Quidquid ſeruatur, cupimus magis: ipſaq́. furem*
Præda vocat: pauci: quod ſinit alter, amant.

Sen. Herc. Oet. act. 2. **Illicita amantur, excidit quidquid licet.*

Plaut. Trin. **Minus placet magis quod ſuadetur, quod diſſuadetur placet.*

Ouid. 3. Amor. 4. **Cui peccare licet, peccat minus: ipſa poteſtas*
Semina nequitiæ languidiora facit.

VICI-

VICINITAS.

Vicinum malum aliquid mali vicino adfert.

-Heu miſero mihi.
Nunc ego verū illud verbum eſſe experior vetus:
Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.
-Ecquid
Ad te poſt paulò ventura pericula ſentis? Hor. 1.
Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet: Epiſt. 18.
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
**Proximus à tectis ignis defenditur ægrè.* Ouid. 2. Remed.

Malum vicinum habens, malus & ipſe fit.

-Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris Iuuenalis 2.
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq́. conſpecta liuorem ducit ab vua.
**Quid iſtuc tam mirū eſt, de te ſi exemplum capit?* Ter. And.

Inter vicinos odium immortale eſt.

Inter finitimos vetus, atq. antiqua ſimultas:
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus. Iuuenalis 15.

VICISSITVDO.

rerum.

Omnium rerum viciſsitudo eſt.

Ipſa vices natura ſubit, variataq. curſus Lucanus
Ordinat, inuerſis & frontibus explicat annum. ad Piſonem.
Non ſemper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat ſidera nimbis.

Ceſſat

Ceſſat hiems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates: æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nimbis ceſſurus, & vndis.

Hor. 2. Carm. 9. **Non ſemper imbres nubibus hiſpidos*
Manant in agros: aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Vſque: nec Armeniјs in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et folijs viduantur orni.

Idem 4. Carm. 7. **Diffugere niues: redeunt iam gramina campis,*
Arboribusque comæ.
Mutat terra vices: & decreſcentia ripas
Flumina prætereunt. &c.
Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit æſtas
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurit iners.

Ter. Eun. 22. **Omnium rerum viciſſitudo eſt.*

Propert. 2. 8. **Omnia vertuntur, certè vertuntur amores.*
Vinceris, aut vincis, hæc in amore rota eſt.
Magni ſæpe duces, magni cecidere Tyranni,
Et Thebæ ſteterant, altaq. Troia fuit,

Plaut. Amph. **Nam in hominum ætate multa eueniunt huiuſmodi.*
Capiunt voluptates, mox rurſum miſerias,
Iræ interueniunt, redeunt rurſum in gratiam.
Verùm iræ ſi quæ fortè eueniunt huiuſmodi

Inter

Inter eos, rurſum ſi reuentum in gratiam eſt:
Bis tanto amici ſunt interſe, quàm prius.

VICTORIA.

Victoria cedendo acquiritur.

Cede repugnanti, cedendo victor abibis. Ouid. 2. Art.
**Cedimus? an ſubitum luctando accendimus ignẽ?* Idem 1.
Cedamus: leue ſit, quod bene fertur, onus. Amor. 2.
Vidi ego iactatas mota face creſcere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.

Victor arma cùm depoſuit, & victus odium debet deponere.

Cùm victor arma poſuit, & victum decet Sen.
Deponere odia.- Herc. fur. act. 2.

Victor primò impetu ferocior eſt.

Victor feroces impetus primos habet. Sen. Troad. act. 3.

Quid victor facere & victus pati debeat ſciendum eſt.

-Noſcere hoc primùm decet, Sen. Troad. act. 2.
Quid facere victor debeat, victus pati.

Victori licet quidquid placuerit, tyrannicè dictum.

Quodcunq. libuit facere victori, licet. Sen. Troad. act. 2.
A. *Minimum decet libêre, cui multum licet.*

Vitam donare victo, decet victorem.

-Si decidit hoſtis Stat. 8. Theb.
Ire ſuper ſatis eſt, vitamq. relinquere victo:

Victis vna ſalus eſt nullam ſalutem ſperare.

Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem. Virg. 2. Aen.

VIGILIA.

Vigilia ad ſtudium homini haud parũ confert.
Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Hor.1. Epiſt.2. *Vt te ipſum ſerues non expergiſceris? &c.*
-Si non
Intendes animum ſtudijs, & rebus honeſtis:
Inuidia, vel amore vigil torquebere. –

Nimiæ vigiliæ iuuenum corpora attenuant.
Ouid.1. Art. *Attenuant iuuenum vigilatæ corpora noctes,*
Curaque, &, immenſo qui fit amore, dolor.

Martialis 9. Vigilare leue eſt, peruigilare verò graue.
Nam vigilare leue eſt, peruigilare graue.

Vigilandum eſt illi, qui tempori vult negotia ſua conficere.
Plaut. Rud. *– Vigilare decet hominem,*
Qui vult ſua tempori conficere officia.
Nam qui dormiunt libenter, ſine lucro, & cum malo quieſcunt.

VINDEMIA.

Nemeſianus Ecl. 3. Vindemiæ mira ac elegans deſcriptio.
Te cano, qui grauidis ederata fronte corymbis
*quando *Vitea ſerta plicas: qui* comtos palmite tigreis*
Ducis, odorato perfuſus colla capillo:
*ſidera cæli. *Vera Iouis proles, iam tunc poſt * fulmina cælo*
Sola Iouem Semele vidit, Iouis ora profeſſum.
Hunc pater omnipotens, venturi prouidus æui,
Protulit, & iuſto produxit tempore partus.

*Hunc

**Hunc Nymphæ, Fauniq́. ſenes, Satyriq́ue procaces,* *Vos etiam & Nyſæ etc, Hũc Nymphæ,
Voſq́. etiam Nymphæ viridi nutriſtis in antro.
Quin & Silenus paruum veneratus alumnum
Aut gremio fouet: aut reſupinis ſuſtinet vlnis,
Et vocat ad riſum digito, motuq́. quietem
Allicit: aut tremulis quaſſat crepitacula palmis.
Cui Deus arridens horrenteis pectore ſetas
Vellicat, aut digitis aureis aſtringit acutas,
Applauditq́. manu mutilum caput: aut leue mentum,
*Et ſummas tenero*ſubducit pollice nareis.* *collidit
Intereà pueri floreſcit pube iuuenta,
Flauaq́. maturo tumuerunt tempora cornu.
*Tum primum *lenes oſtendit pampinus vuas.* *lenes
Mirantur Satyri frondeis, & dona Lyæi.
Tunc Deus. ô Satyri maturos capite fructus,
Dixit, & ignotos pueri calcate racemos.
Vix hæc audierant: decerpunt vitibus vuas,
Et portant calathis, celeriq́. illidere planta
Concaua ſaxa ſuper properant. vindemia feruet
Collibus in ſummis crebro pede rumpitur vua,
Vdaq́. purpureo ſparguntur pectora muſto.
Tum Satyri laſciua cohors ſibi pocula quiſque
Obuia corripiunt, quod ſors dedit, hoc capit vſus.
Cantharon hic retinet: cornu bibit alter adunco.
Concauat ille manus, palmasq́. in pocula vertit:
Pronus at ille lacu bibit, & crepitantibus haurit

Muſta labris. alius venalia cymbala mergit,
Atq. alius latices preſsis reſupinus ab vuis
Excipit. at potis ſaliens liquor ore reſultat
Spumeus, inq. humeros, & pectora defluit humor.
Omnia ludus habet, cantusque, chorosq. licentes,
Et Venerem iam vina mouent. raptantur amantes
Concubitu Satyri fugienteis iungere Nymphas:
Iam iamq. elapſas hic crine, hic veſte retentat.
Tum primus roſeo Silenus cymbia muſto
Plena ſenex auidè non æquis viribus hauſit:
Ex illo venas inflatus nectare dulci,
Heſternoq. grauis ſemper ridetur Iaccho.

De vino & eius commodis ſimul & incommodis vide tit. De Ebrietate.

VINDICTA.

Vindicta gaudere indocti & vulgaris animi eſt, & præcipuè mulierum.

Iuuenalis 13. *At vindicta, bonum vitæ iucundius ipſa:*
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus videas flagrantia cauſis.
Quantulacunq. adeò eſt occaſio, ſufficit iræ.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq. ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ ſæua inter vincla cicutæ
Accuſatori nollet dare. -

Et paulo poſt. *-Quippe minuti*
**Semper, & infirmi eſt animi, exiguiq. voluptas*
Vltio. continuo ſic collige, quòd vindicta

Nemo

Nemo magis gaudet, quàm femina.–

Vindicta nulla potior, quàm cùm aduerſarij formidine flectuntur.

Quæ vindicta prior, quàm cùm formido ſuperbos. Claud. de bello Getico.
Flectit, & aſuetum ſpolijs affligit egeſtas?

Vindicta ſæpe obfuit

–Sæpe vindicta obfuit. Sen. Herc. fur. act. 5.

Vindicta dolorem minuit.

At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem. Ouid. 1. Amor. 7.

VIS.

Vi quidquid exprimitur, graue eſt.

–Quidquid exprimitur, graue eſt. Sen. Oct. act. 2.

Vim temperatam Dij prouehunt, iidem vires omne nefas mouentes odere.

Vim temperatam Dij quoq. prouehunt Hor. 3. Carm. 4.
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Teſtis mearum centimanus Gigas
Sententiarum notus, &c.

Reliqua quære in tit. de Humilitate.

Vis abſq. conſilio ſua mole ruit.

Vis conſilî expers mole ruit ſua. Hor. 3. Carm. 4

Vim vi repellere licet.

Iudice me fraus eſt conceſſa repellere fraudem, Ouid. 3. Art.
Armaq. in armatos ſumere iura ſinunt.

VIRI.

Virorum proprietates quæ ſint.

Hor. Art. *Conuerſis ſtudijs ætas, animusq́. virilis*
Quærit opes,& amicitias,inſeruit honori,
Commiſiſſe cauet.quod mox mutare laboret.

Viri mulieres fugere debent, idq́ue Hippolyti exemplo.

Sen. Hipp. act.2. *Deteſtor omneis,horreo,fugio,execror.*
Sit ratio,ſit natura, ſit durus furor,
Odiſſe placuit,ignibus iunges aquas.
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta Syrtis:antè ab extremo ſinu
Heſperiæ Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blanda præbebunt lupi,
Quàm victus animum feminæ mitem geram.

Plaut. Stich. *– Age tu altera,vtra ſit conditio penſior,*
Virginem,an viduam habere? PI. *quanta mea ſapientia eſt,*
E malis multis,malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.
Qui poteſt mulieres vitare,vitet,vt quotidie
Pridie caueat,ne faciat quod pigeat poſtridie.

Vir muliere fortior eſſe dicitur ingenio ſuo, ſeu natura.

Ouid. Epiſt.18. *Vrimur igne pari,ſed ſum tibi viribus impar:*
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Vt corpus teneris,ſic mens infirma puellis,
Deficiam,parui temporis adde moram.

Virilis ætas Autumno adſimilatur.

Ouid.15. Met. *Excipit autumnus poſito feruore iuuentæ.*
Maturus, mitisq́. inter iuuenemq́ue,ſenemq́.

Tem-

Temperie medius, ſparſis quoque tempora canis.

Viri hoc ſæculo nō ſecus, ac mulieres ornātur.

Nec tamen indignum ſi vobis cura placendi, Ouid. de medic. faciei.

Cùm comtos habeant ſæcula noſtra viros.

Feminea veſtri potiuntur lege mariti,

Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.

VIRGINITAS.

Virginem vitiare fas non eſt.

Virginem vitiaſti, quàm te ius non fuerat tangere. Ter. Adelph. 4.5.

Virginitatis defenſor Virginius eques Romanus fuit, interimens filiam, ne à Claudio vitiaretur. Nam pudicæ interemtor, inquit Valerius, quàm corruptæ pater eſſe maluit.

- Virginia iuxta, Silius 13.

Cerne, cruentato vulnus ſub pectore ſeruat,

Triſtia defenſi ferro monumenta pudoris,

Et patriam laudat miſerando in vulnere dextram.

Virgo mala eſt, ſi aliter ſapit, atque parentibus placet.

Virgo atq. mulier nulla erit, quin ſit mala, Plaut. Perſ.

Quæ præter ſapiet, quàm placet parentibus.

VIRTVS.

Exhortatio ad virtutem amplexandam lepidiſsima.

Prima mihi debes animi bona: ſanctus haberi Iuuenalis 8.

Iuſtitiæq. tenax factis, dictisq. mereris.

–Miſerum eſt aliorum incumbere famæ,

Ibidem. *Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis,*
Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos,
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer.-

Silius 12. **Perge age, vince omnem miles, virtute laborem,*
Et quantum humani poſſunt ſe tendere paſſus,
Arduus accelera.-

Val. Flaccus. 1 **Vos quoq. nunc vires, animosq́. afferte paternos,*

Ibidem. **Ite vri mecum, dubijsq́. euincite rebus*
Quæ meminiſſe iuuet, noſtris nepotibus inſtent.

Idem 5. **Surge age, & in duris haud vnquam deſice: cælo*
Mox aderis, teq́. aſtra ferent.-

Ibidem. **Hortatur ſupplexq́. manus intendit Iaſon,*
Nomine quenq. premēs: vbi nūc promiſſa ſuperba,
Ingentesq́. minæ? mecum quibus iſta ſecuti
Idem animi, certè viſo timor omnibus antro
Pertulerat, ſtetimus tamen, Deus adfuit auſis
Qui iterum idem aderit credo Deus.-
**Ergo nihil quoniam vita eſt, quod amemus in iſta*
Nec tamen incaſſum fas eſt nos credere natos,
Auctorem vitæ ſi iuſtum credimus eſſe,
Vita alia eſt nobis illi viuendo paranda,
Cum quo poſt iſtam poſſimus viuere vitam.
Illi autē Stygias properent deſcendere ad vmbras,
Pythagoreorum ſtolidum qui dogma ſecuti,
Non naſci ſeſe, quàm natos viuere malunt.

Silius 13. **Illc ſub hæc. turpis lenti ſollertia Martis*
Audendo bella expedias: pigra extulit aſtris
Haud vnquam ſeſe virtus, tu magna gerendi

Præci-

Præcipita tempus, mors atra impendet agenti.
**Verùm age nate tuos ortus, nec bella paueſcas* Ibidem.
Vlla, nec in cœlum dubites te tollere factis.

Virtus aduerſis in rebus fortior eſt, noſcitur, atque apparet.

At duræ inuigilant mentes, molemq́. reponunt Silius 1.
Noctis opus, clauſos acuunt extrema pericli,
Et fractis rebus violentior vltima virtus.
**Materiamq́. tuis triſtem virtutibus imple:* Ouid. 4. Triſt. 3.
Ardua per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis noſſet, felix ſi Troia fuiſſet?
Publica virtutis per mala facta via eſt.
Ars tua Tiphy iacet, ſi non ſit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua Phœbe iacet.
Quæ latet, inq́. bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturq́. malis.
Dat tibi noſtra locum tituli fortuna, caputq́.
Conſpicuum pietas quo tua tollat, habet.
Vtere temporibus, quorum nunc munere freta es,
Et patet in laudes area lata tuas.

L. *Cur ergo regi ſeruit, & patitur iugum?* Sen. Herc. fur. act. 2.
M. *Imperia dura tolle, quid virtus erit?*

Virtus in aduerſis rebus ſtabilis atque firma raro reperitur.

Rara quidē eſt virtus, quam non fortuna gubernat, Ouid. 5. Triſt. 15.
Quæ maneat ſtabili, cùm fugit illa, pede.

Virtus per ſe eſt appetenda.

Per ſeque petenda eſt Ouid. 2. Pont. 3.
Externis virtus incomitata bonis.

Virtus ab homine nullis aduerſitatibus auferri poteſt.

Boëth.1.1 *Ecce mihi laceræ dictant ſcribenda Camenæ,*
Et veris elegi fletibus ora rigant.
Has ſaltem nullus potuit peruincere terror,
Ne noſtrum comites proſequerentur iter.

Virtus auro nobilior eſt.

Hor.1. Epiſt.1. *Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.*

Virtus fuga vitij eſt.

Hor. Ibidem. *Virtus eſt, vitium fugere.-*

Virtus in pretio non eſt.

Iuuenalis 1. *-Probitas laudatur, & alget.*

Virtus in pulcro corpore eſt valde grata.

Virg.5. Aen. *Gratior, & pulcro veniens in corpore virtus.*

Virtus laudata creſcit.

Ouid. 4. Pont.2. *Excitat auditor ſtudium, laudataq. virtus*
Creſcit, & immenſum gloria calcar habet.

Idem 5. Triſt.1. *Deniq. nulla mihi captatur gloria. quæq.*
Ingennij ſtimulos ſubdere fama ſolet.

Virtus maxima eſt, domare quæ cuncti timẽt.

Sen. Herc. fur. act.2. L. *Obijci feris, monſtriſq. virtutem putas?*
M. *Virtutis eſt domare, quæ cuncti pauent.*

Virtus merces eſt ſibimet pulcerrima.

Siliu[illegible]. *Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces.*

Cla[illegible] M[illegible]lij. Th. *Ipſa quidem virtus pretium ſibi, ſolaq. latè*
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus vllis
Erigitur plauſu've petit clareſcere vulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis:
Diuitijs animoſa ſuis: immotaq. cunctis.

Caſibus,

Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.
Attamen inuitam blandè veſtigat, & vltro
Ambit honor, docuit toties à rure profectus
Lictor, & in medijs Conſul quæſitus aratris.

Virtutis bona quæ ſint.

Vtrtus præmium eſt optimum, virtus omnibus Plaut. Amph.
Rebus anteit profectò. libertas, ſalus, vita,
Res, parentes, patria & prognati, tutantur, ſeruantur.
Virtus omnia in ſe habet, omnia adſunt bona, quem pene'ſt virtus.
**Mecum honor, & laudes, & læto gloria vultu,* Silius. 15.
Et decus & niueis victoria concolor alis.
Me cunctus lauro perducit ad aſtra triumphus:
Caſta mihi domus, & celſo ſtant colle Penates.

Virtus ſola nobilem, immortalem, diuinumq́. hominem facit.

-Sed famam extendere factis Virg. 10. Aen.
Hoc virtutis opus.
**Marmora Mæonij vincunt monumenta libelli:* Virg. de Mæcenatis obitu.
Viuitur ingenio, cetera mortis erunt.
**Si modò non cenſus, nec clarum nomen auorum,* Ouid. 1. Pont. 10.
Sed probitas magnos, ingeniumq́. facit.
**Virtus repulſæ neſcia ſordidæ* Hor. 3. Carm. 2.
**Intaminatis fulget honoribus:* *Incontaminatis.
Nec ſumit, aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
**Tota licet veteres exornent vndiq. ceræ* Iuuenalis 8.
Atria, nobilitas, ſola eſt, atq. vnica virtus.

**Sed*

Sen. Herc. Oet. act.4. *Sed locum virtus habet inter aſtra.
Vere dum flores venient tepenti,
Et comam ſiluis hiemes recident,
Vel comam ſiluis reuocabit æſtas.
Pomaq. autumno fugiente cedent,
Nulla te terris rapiet vetuſtas.
Tu comes Phœbo, comes ibis aſtris.

Sen. Herc. Oet. act.5. *Non eſt gemendus, nec graui vrgendus nece.
Virtute quiſquis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem flere vetat.
Fortes vetat mærere, degeneres iubet.

Sen. Herc. Oet. act. 5. *Quid me tenentem regna ſidere poli,
Cœloq. tandem redditum planctu iubes
Sentire fatum? parce: nam virtus mihi
In aſtra, & ipſos fecit ad Superos iter.

Ibidem. *Virtus in aſtra tendit, in mortem timor.

Martialis 5.13. *Sum, fateor, ſemperq. fui, Calliſtrate, pauper:
Sed non obſcurus, & malè notus eques.
Sed toto legor orbe frequens, & dicitur, hic eſt:
Quodq. cinis paucis, hoc mihi vita dedit.

Virtus Scipioni victoriam promittit, illumque conuertit ad ſe.

Silius 15. Hinc tibi non Tyrio vitiatas murice veſtes,
Nec domum deforme viro flagrantis amomi,
Sed dabo qui veſtrum ſæuo nunc Marte fatigat
Imperium ſuperare manu, laurumq. ſuperbam
In gremio Iouis exciſis deponere Pœnis.
Quæ poſtquam cecinit ſacrato pectore Virtus,
Exemplis lætum, vultuq. audita probantem

Con-

Conuertit iuuenem. –

Virtus pro vitio ſæpe habetur.

Et mala ſunt vicina bonis: errore ſub illo Ouid. 1. Remed.
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.

Virtus vnita maior eſt, ſeipſa diſperſa.

Forſitã hæc aliquis (nã ſunt quoq.) parua vocabit: Ouid. 2.
Sed quæ non proſunt ſingula, multa iuuant. Remed.

Virtutis amore qui non peccat, hic bonus eſt.

Oderunt peccare boni virtutis amore. Hor. 1.
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ. Epiſt. 16

Virtutis laus in actione conſiſtit, ſine qua virtutis nomen futile eſt.

–Nam virtus futile nomen, Silius 9.
Ni decus adfuerit patiendo, vbi tempora lethi.
**Vile latens virtus. quid enim ſubmerſa tenebris* Claud. 4 Honor.
Proderit? obſcuro veluti ſine remige puppis,
Vel lyra, quæ reticet, vel, qui non tenditur, arcus.
**Quid mihi refert Chryſalo eſſe nomen, niſi factis* Plaut.
probo, &c. Bacch.
-Celerem oportet eſſe amatoris manum.
-Et qui ſim neſciat omnis Silius. 3.
Gens hominum. lethiq. metu decora relinquam.
Quid enim diſtant à morte ſilentia vitæ?

Virtuti vbiq. vacare licet.

N. *Tunc eſt probanda ſi locum virtus habet.* Sen.
M. *Nunquam poteſt non eſſe virtuti locus.* Med. act. 2.

Virtutis via ardua eſt, id eſt, virtutem amplecti difficile eſt.

Ardua molimur: ſed nulla niſi ardua vincunt. Ouid. 2. Art.

Diffi-

Ouid. 2. Pont. 2. *Difficilis noſtra poſcitur arte labor.*

-Sed tendit in ardua virtus.

Silius 2. **Ardua virtutem profert via: pergite primi*
Nec facilem populis, nec notam inuadere laudem.

Idem 15. **Ardua ſaxoſo perducit ſemita cliuo,*
Aſpera principio (nec enim mihi fallere mos eſt)
Proſequitur labor. adnitendum intrare volenti.
Nec bona conſcendunt, quæ ſors infida dediſſet,
Atq. eadem rapuiſſe valet. mox celſus ab alto
Infra te cernes hominum genus. omnia contrà
Experienda manent, quàm ſpõdet blãda Voluptas.
Stramine proiectus duro patiere ſub aſtris
Inſomnes noctes, frigusq., famemq. domabis.
Idem iuſtitiæ cultor, quæcunq. capeſſes,
Teſtes factorum ſtare arbitrabere Diuos.

Claud. 4 Honor. **Hanc tamẽ haud quiſquã, qui non agnouerit antè*
Semet, & incertos animi placauerit æſtus,
Inueniet: longis illuc ambagibus itur.

Per Pythagoræ litteram virtutis, ac voluptatis via oſtenditur.

Virg. Opuſc. *Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni*
Humanæ vitæ ſpeciem præferre videtur:
Nam via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemq. aditum primum ſpectantibus offert:
Sed requiem præbet feſſis in vertice ſummo.
Molle oſtentat iter via lata: ſed vltima metæ
Præcipitat captos, voluitq. per ardua ſaxa.
Quiſquis enim duros caſus virtutis amore
Vicerit, ille ſibi laudemque, decusq. parabit.

At qui deſidiam, luxumq́. ſequetur inertem,
Dum fugit oppoſitos incauta mente labores,
Turpis, inopsq́. ſimul, miſerabile tranſiget æuum.

Virtutis via deſeritur ob paupertatis fugam: quia paupertas pro opprobrio ab omnibus ferè habetur.

Magnum pauperies opprobrium, iubet Hor. 3.
Quid vis & facere, & pati: Carm.
Virtutisq́. viam deſerit arduæ. 24.

Virtute exigua quæq. ampliantur, vt de Roma liquet, quæ orbis regina virtute ciuium paucorũ facta eſt.

-Nec longè repetam. modò Roma minanti, Silius 15.
Impar Fidenæ, contentaq́. creſcere Aſylo,
Quo ſeſe extulerit dextris.-

Virtutem nemo amplecteretur, aut ei vacare poſſet, ſi præmia tollas.

-Tanto maior famæ ſitis eſt, quàm Iuuenalis 10.
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas?-

**Ingenium ſacri miraris abeſſe Maronis,* Martialis 8.
Nec quenquam tanta bella ſonare tuba.
Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.
Virgiliumq́. tibi vel tua rura dabunt.

Virtute clari laudandi ſunt, ad aliorum exercitationem, Horatij exemplo.

Paulum ſepultæ diſtat inertiæ Hor. 4.
Celata virtus. non ego meis. Carm 9.
Chartis inornatum ſilebo,

Tot've

Tot'vc tuos patiar labores
Impunè, Lolli, carpere liuidas
Obliuiones.-

Pauper virtute præditus dignior eſt atque nobilior Nerone, id eſt, Imperatore iniquo, & ſcelerib. contaminato, vt Nero fuit.

Iuuenalis 8. *Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam*
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius ſupplicio non debuit vna parari
Simia, nec ſerpens vnus, nec culeus vnus?

Virtute inſignem eſſe melius atque eligibilius eſt, quàm genere.

Iuuenalis 8. *Hæc ſatis ad iuuenem, quem nobis fama ſuperbum*
Tradit, et inflatũ, plenumq́. Nerone propinquo. etc.
-Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim, ſic vt nihil ipſe futuræ
Laudis agas. miſerũ eſt aliorum incumbere famæ.

Ibidem. **Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis*
Aeacidæ ſimilis, Volcaniaq́. arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.

Virtute inſignos rari ſunt.

Silius 3. *- Ire per ora*
Nomen in æternum paucis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cæleſtum deſtinat oris.

Stat. 10. Theb **Rara dari, terrisq́. ſolet contingere virtus.*

Virtute ornati laus, & intimatio

Oui. 3. Pont. 6. *Principe nec noſtro Deus eſt moderatior vllus:*
Iuſtitia vires temperat ille ſuas.

Stat. 2. Sil 2. *Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro,*

Troica

Troica, & Euphrate ſupra diademata felix,
Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus,
Non leges, non caſtra tenent: qui pectore magno
Spemque, metumq. domas, vitio ſublimior omni,
Exemtus fatis, indignantemq. refellis
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies, ſed abire paratum
Ac plenum vita.–

Tu, cuius placido poſuere in pectore ſedem Idem 2.
Blandus honos, hilariſq. tamen cum pōdere virtus. Sil. 3.
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec ſpes
Improba, ſed medius per honeſta, & dulcia limes
Incorrupte fidem, nulloſq. experte tumultus,
Et ſecrete palàm qui digeris ordine vitam.
Idem auri facilis contemtor, & optimus idem
Condere diuitias, opibuſq. immittere lucem.
Hac longum florens animi, morumq. iuuenta
Iliacos æquare ſenes, & vincere perſta.

Virtute ornato nil eſſe dicitur contrarium, ſeu difficile.

Pone tamen Troiane metum, potiere petitis, Ouid. 14
Elyſiaſq. domos, & regna nouiſſima mundi Met.
Me duce cognoſces, ſimulacraq. cara parentis.
Inuia virtuti nulla eſt via.–

Virtute præditum bona deteſtari non decet, vt nos Vlyſſes vtiliter edocuit.

Neq. enim benefacta malignè Ouid. 3.
Detractare meum eſt, modo ne communia ſolus Met.
Occupet, atq. aliquem nobis quoq. reddat honorem.

Virtute clarum non decet immerita appetere.

Ter. And. 2. 1. *Ego Charine neutiquā officium liberi hominis eſſe puto,*
Cū is nihil ꝑmereat, poſtulare id gratiæ apponi ſibi.

Virtute præditi cælum petunt.

Lucanus 9. *At non in Pharia Manes iacuere fauilla,*
Nec cinis exiguus tantam compeſcuit Vmbram:
Proſiluit buſto, ſemiuſtaq. membra relinquens
Degeneremq. rogum, ſequitur conuexa Tonantis.
Quô niger aſtriferis connectitur axibus aër,
Quodq. patet terras inter Lunæq. meatus
Semidei Manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vitæ patientes ætheris imi
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Sen. Herc. fur. Oet. act. 5. **Nunquam Stygias fertur ad vmbras*
Inclyta virtus. viuite fortes,
Nec Lethæos ſæua per amnes
Vos fata trahent: ſed cùm ſummas
Exiget auras conſumta dies,
Iter ad Superos gloria pandet.

Manilius 1. **An fortes animæ, dignataq. nomina cælo,*
Corporibus reſoluta ſuis, terræq. remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuumq. habitantia cælum,
Athereos viuunt annos mundoq. fruuntur.
Atq. hic Aeacidas, hic & veneramur Atridas,
Tydidemq. ferum, terræque, mariſq. triumphis, etc.

VITA.

Vita hominum breuiſsima eſt.

Stat

Stat ſua cuiq. dies, breue, & irreparabile tempus Virg.10.
Omnibus eſt vitæ.– Aen.
**Vitæ ſumma breuis ſpẽ nos vetat inchoare longam* Hor.
Iam te premet nox, fabulæque, Manes, Carm.4
Et domus exilis Plutonia.–
**Heu heu fugaces, Poſtume, Poſthume* Idem 2.
Labuntur anni: nec pietas moram Carm.
Rugis, & inſtanti ſenectæ 24.
Affert, indomitæq. morti.
**Singula de nobis anni prædantur euntes.* Idem 2.
–Feſtinat enim decurrere velox Epiſt. 2.
Floſculus anguſtæ, miſeræq. breuiſſima vitæ Iuuenalis 9.
Portio: dum bibimus, dum ſerta, vnguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
**Labimur ſæuo rapiente fato,* Sen.
Ducitur ſemper noua pompa morti. Oed.
**Quidquid Sol oriens, quidquid & occidens* Sen.
Nouit: cæruleis Oceanus fretis Troad.
Quidquid vel veniens vel fugiens lauat, act. 2.
Aetas Pegaſeo corripiet gradu.
**Et ſi peruiuo vſq. ad ſummam ætatem, tamen* Plaut.
Breue ſpatium eſt.– Capt.
**Augeſcunt aliæ gentes, aliæ minuuntur,* Lucret. 2
Inq. breui ſpatio mutantur ſæcla animantum,
Et quaſi curſores vitai lampada tradunt.
**Huc aduerte aures. currit mortalibus æuum,* Silius 15.
Nec naſci bis poſſe datur. fugit hora, rapitq.
Tartareus torrens, ac ſecum ferre ſub vmbras,
Si qua animo placuere, negat. quis luce ſuprema

Dimiſiſſe meas ſerò non ingemit horas?

Propert. 2.15. **At veluti folia arentes liquère corollas,*
Quæ paſſim calathis ſtrata natare vides:
Sic nobis,qui nunc magnum ſperamus amantes,
Forſitan includet craſtina fata dies.

Vita hominum alearum, ſeu taxillorum ludo aſsimilatur.

Ter. Adelph. 4.7. *Ita vita eſt hominum,quaſi,cùm ludas teſſeris:*
Si illud,quod maximè opus eſt luctu,non cadit,
Illud,quod cecidit fortè,id arte vt corrigas.

Vita defuncti periphraſis.

Nemeſianus Ecl.1 *Quem nunc emeritæ permenſum tempora vitæ*
Secreti pars orbis habet,mundusq́. piorum.

Vita honeſta,flagitioq́. carens nihil prodeſt,vbi dominus odit.

Sen. Agam. act.2. *Quid honeſta prodeſt vita flagitio carens,*
Vbi dominus odit? fit nocens,non quæritur.

Vita magis in pretio eſt, quàm quæque temporalia bona.

Ouid.5. Met. *- Nihil,ô fortiſſime,præter*
Hanc animam concede mihi: tua cetera ſunto.

Vitæ breuitas iugiter in memoria retinenda eſt,& ad hoc exhortatio digniſsima.

Hor.2. Serm.6. *Viue memor quàm ſis æui breuis. -*

Plaut. Moſt. **Loquar: ſi decet morem geras. vitam,quàm ſit breuis,ſimul cogita quidem.*

Vitæ ſpacium omnes naturaliter petunt, optantq́ue.

Iuuenalis 10. *Da ſpatium vitæ,multos da Iupiter annos:*

Hoc

Hoc recto vultu, ſolum hoc & pallidus optas.

Quæ vitam beatiorem efficiant.

Vitam quæ faciunt beatiorem, Martialis 10.
Iucundiſsime Martialis, hæc ſunt.
Res non parta labore, ſed relicta:
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenuæ, ſalubre corpus,
Prudens ſimplicitas, pares amici,
Conuictus facilis, ſine arte menſa:
Nox non ebria, ſed ſoluta curis:
Non triſtis torus, attamen pudicus:
Somnus, qui faciat breues tenebras.
Quod ſis, eſſe velis, nihilq́. malis:
Summum nec metuas diem, nec optes.

Vitam eripere homini quilibet poteſt, at nemo mortem: ad hanc enim aditus diuerſi ſunt.

Vbiq. mors eſt, optime hoc cauit Deus. Sen. Theb.
Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.

Vitam trãquillam qui affectat, hominum familiaritatem vitet, & ad hoc exhortatio.

Si vitare velis acerba quædam, Martialis 12.
Et triſtes animi cauere morſus:
Nulli te facias nimis ſodalem,
Gaudebis minus & minus dolebis.

Viuendum eſt rectè ob multa, præcipuè tamen vt mancipiorum linguas contemnamus.

Viuendum eſt recte tum propter plurima tum hiſce Iuuenalis 9.

Præcipuè cauſſis vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars peſſima ſerui.

VITIA.

Vitia exſtirpanda ſunt primò : deinde virtutes inſerendæ.

Hor. 1. Serm. 3. *-Deniq. teipſum*
Concute: num qua tibi vitiorum inſeuerit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. nanq.
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

Boëth. 2. 1. **Qui ſerere ingenuum volet agrum,*
Liberat priùs arua fruticibus,
Falce rubos, filicemq́. reſecat,
Vt noua fruge grauis Ceres eat.
Dulcior eſt apium mage labor,
Si malus ora priùs ſapor edat.
Gratius aſtra nitent, vbi Notus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer vt tenebras pepulerit,
Pulcra dies roſeos agit equos.
Tu quoq. falſa tuens bona priùs,
Incipe collo iuga retrahere:
Vera dehinc animum ſubierint.

Vitiorum via lata eſt & plana, virtutum verò via difficilis, anguſta, & ardua. Id moraliter ſignat Auerni adſcenſus & deſcenſus.

Virg. 6. Aen. *-Facilis deſcenſus Auerni:*
Sed reuocare gradum, ſuperaſq́. euadere ad auras
Hoc opus, hic labor eſt.-

Vitiis

Vitiis cæcus amor ineſt,ex quo futurum omne deſpicitur.

Sed quia cæcus ineſt vitijs amor, omne futurum Claud.2.
Deſpicitur,ſuadent breuem præſentia fructum, Eutrop.
Et ruit in vetitum damni ſecura libido.

Vitiis nemo caret, nec ſine illis naſcitur.

Nam vitijs nemo ſine naſcitur. optimus ille Hor.1.
Qui minimis vrgetur. - Serm.3.
**Auriculas aſini quis non habet?* Perſius 1
**Vnicuiq. dedit vitium natura creato.* Propert.
Mî fortuna aliquid ſemper amare dedit. 2.22.

Vitiato corpore ſi bonus ſis,eſt quid maximum.

Crine ruber,niger ore,breuis pede,lumine læſus, Martialis 12.
Rem magnam præſtas Zoile ſi bonus es.

Vitia relinquuntur aliquando præ tædio & impatientia,vt Ouidij liquet exemplo.

Si tamen è nobis aliquid niſi nomen, & vmbra Ouid.3.
Reſtat,in Elyſia valle Tibullus erit. Amor.8.
Multa,diuq́. tuli, vitijs patientia victa eſt: Idem 3.
Cede fatigato pectore turpis amor. Amor.10
Scilicet aſſerui iam me, fugiq́. catenas,
Et quæ non puduit ferre,tu liſſe pudet.
Vicimus,& domitum pedibus calcamus amorem,
Venerunt capiti cornua ſera meo.

VOLVNTAS.

Voluntas pro facto habetur,dum facultas operandi abeſt.

Ouid. 9. Met. – *Temerata eſt noſtra voluntas:*
Vt nihil adijciam, non poſſum innoxia dici,
Quod ſupereſt multum eſt in vota, in crimina paruum.

Ouid. 3. Pont. 4. **Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas:*
Hac ego contentos auguror eſſe Deos.
Hæc facit vt veniat pauper quoq. gratus ad aras,
Et placeat cæſo non minus agna boue.

Idem 4. Pont. 8. **Vt iam nil præſtes, animi ſum factus amici*
Debitor, & meritum velle iuuare voco.

Ibidem. **Parua quidem fateor pro magnis munera reddi,*
Cùm pro conceſſa verba ſalute damus.
Sed qui, quã potuit dat maxima, gratus abunde eſt,
Et finem pietas contigit illa ſuum.
Nec quæ de parua pauper Dijs libat acerra
Thura minus, grandi quàm data lance, valent.
Agnaq. tam lactens, quâm gramine paſta Phaliſco
Victima Tarpeios inficit icta focos.

Lucan. ad Piſonem. **Quòd ſi digna tua minùs eſt mea pagina laude,*
At voluiſſe ſat eſt: animum, non carmina iacto.

Iuuenalis 13. **Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.*
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet –

Propert. 2. 10. **Quòd ſi deficiant vires, audacia certe*
Laus erit, in magnis & voluiſſe ſat eſt.

Voluntatem propriam exequi qui non poteſt, id quod poſsit efficiat.

Ter. And. 2. 1. – *Quoniam non poteſt id fieri, quod vis.*
Id velis, quod poſſis.

Vo-

Voluntatem propriam,ſiue propoſitum non licet proſequi cùm res non ſinit.

Non licet hominẽ eſſe ſæpe ita vt volt,ſi res nõ ſinit Ter. Heaut.4.1.

Quot homines tot ſunt voluntates, mores, & ſententiæ.

Pectoribus mores tot ſunt,quot in orbe figuræ. Ouid. 1. Art.

Qui ſapit,innumeris moribus aptus erit.

**Caſtor gaudet equis:ouo prognatus eodem,* Hor.2. Serm.1.

Pugnis.quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum

Millia. –

**Mille hominum ſpecies,& rerum diſcolor vſus.* Perſius 5

Velle ſuum cuiq́. eſt,nec voto viuitur vno.

Mercibus hic Italis mutat ſub ſolę recenti

Rugoſum piper,& pallentis grana cumini:

Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:

Hic campo indulget:hunc alea decoquit:ille

In Venerem eſt putris. –

– *Verum ita eſt.* Ter. Phorm.

Quot homines, tot ſententiæ:ſuus cuiq. mos. 2.4.

VOLVPTAS.

Voluptas nulla ſyncera eſt atque longa in hoc ſeculo.

– *Vſqueadeo nulla eſt ſincera voluptas,* Ouid.7. Met.

Sollicitumq́. aliquid lætis interuenit. –

**Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis,* Idem 6. Faſt.

Nec populum toto pectore feſta iuuant.

**Nulla dies adeò eſt Auſtralibus humida nimbis,* Idem 4. Pont.4.

Non intermiſsis vt fluat imber aquis.

Nec ſterilis locus vllus ita eſt, vt non ſit in illo
Idem 1. *Mixta ferè duris vtilis herba rubis.*
Amor. 8 **Impia ſub dulci melle venena latent.*
Hor. 2. **Lætus in præſens animus, quod vltra eſt,*
Carm. 16 *Oderit curare: & amara lento*
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Iuuenalis 10. *–Sed quæ præclara, & proſpera tanti,*
Vt rebus lætis par ſit menſura malorum?
Sen. **Nulla ſors longa eſt: dolor, ac voluptas*
Thyeſt. *Inuicem cedunt: breuior voluptas.*
act. 3. *Ima permutat breuis hora ſummis.*
Boëth. 3. **Habet omnis hoc voluptas,*
7. *Stimulis agit fruentes,*
Apiumq́. par volantum,
Vbi grata mella fudit,
Fugit, & minus tenaci
Ferit icta corda morſu.
Plaut. **Satin' parua res eſt voluptatum in vita,*
Amph. *Atque in ætate agunda,*
–Præ quàm quod moleſtũ eſt. ita quoq. comparatũ
Eſt in ætate hominum,
Ita dis placitum, voluptati vt mæror comes conſequatur.
Idem Curc. 2. *–Nulli eſt homini perpetuum bonum,*
Iam huic voluptati hoc adiunctum eſt odium.–
Stat. 2. **O ſæuæ nimium, grauesq́. Parcæ.*
Sil. 7. *O nunquam data feſta longa ſummis*
Cur plus ardua caſibus petatis?

Cur

Cur ſæua vice magna non ſeneſcunt?
-Etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam ſincera bonorum Claud. 1 Stil.
Sors vlli conceſſa viro, quem vultus honeſtat,
Dedecorant mores: animus quem pulcrior ornat,
Corpus deſtituit. -

Voluptas vires luxuriæ non adimit.

Nec vires adimit Veneris damnoſa voluptas.

Voluptas eſt ſpernenda. Ouid. 1. Pont. 11.

Sperne voluptates, nocet emta dolore voluptas. Hor. 1. Epiſt. 12.

Voluptatis deſcriptio.

Altera Achæmenium ſpirabat vertice odorem, Silius 15.
Ambroſias diffuſa comas, & veſte refulgens,
Oſtrum qua fuluo Tyrium ſuffuderat auro.
Fronte decor quæſitus acu, laſciuaq́. crebras
Ancipitl motu iaciebant lumina flammas.

Voluptatis promiſſorum depictio ad Scipionẽ, quibus nititur illum à virtute retrahere.

-Moneo, certare periclis
Deſine, & armiſonæ caput obiectare procellæ. Silius 15.
Ni fugis hos ritus, Virtus te ſæua iubebit
Per medias volitare acies, mediosq́. per ignes.
Hæc patrem patruumq́. tuos, hæc prodiga Paulum,
Hæc Decios Stygias Erebi detruſit ad vndas:
Dum cineri titulum, memorandaq́. nomina buſtis
Prætendit, nec ſenſuræ, quid geſſerit, vmbræ.
At ſi me comitare puer, non limite duro.
Iam tibi decurret conceſſi temporis ætas.
Haud vnquã trepidos abrũpet buccina ſomnos, etc.

Sed

Sed current albusq́. dies, horæq́. ſerenæ,
Et molli dabitur victu ſperare ſenectam.

Voluptas iraſcitur ob repulſam à Scipione paſſam, dicens affore tempus, quod totum ſibi orbem vendicaret, quod luce clarius eueniſſe intuenti liquet.

Silius 15. *–Sed enim indignata voluptas*
Non tenuit voces. nil vos iam demoror vltra,
Exclamat. venient, venient mea tempora quōdam,
Cùm docilis noſtris magno certamine Roma
Seruiet imperijs, & honor mihi habebitur vni,

Voluptatis mala quæ ſint.

Silius 15. *–Inde adſpice late*
Florentes quondam Luxus quas verterit vrbes
Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hoſtes:
Quantum ſola noces animis illapſa Voluptas.
Ebrietas tibi fida comes, tibi Luxus, & atris
Circa te ſemper volitans Infamia pennis.

Voluptati deditus heredes non multum iuuat, eò quod quæq́. bona prodigè viuendo diſſipat.

Ter. Hec. 35. *–Sane Hercle homo voluptati obſequens*
Fuit, dum vixit: & qui ſic ſunt, haud multum heredem iuuant.–

Voluptate propria quiſque ducitur.

Virg. Ecl. 2. *–Trahit ſua quenq. voluptas.*

VSVS.

Vſus rei alicuius prodeſt, negligentia obeſt.

Aera

Aera nitent vſu: veſtis bona quærit haberi: Ouid. 1. Amor. 8.
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.

**Abdita quid prodeſt generoſi vena metalli* Lucanus ad Piſonem.
Si cultore caret? quid inerti condita portu,
Si ductoris eget, ratis efficit, omnia quamuis
Armamenta gerat, teretiq. fluentia malo
Poßit & excuſſo dimittere vela rudente?

Vſu conſumuntur & molleſcunt duriſſima quæq.

Ferreus aßiduo conſumitur annulus vſu: Ouid. 1. Art.
Interit aßidua vomer aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo? quid mollius vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.

**Gutta cauat lapidem, conſumitur annulus vſu,* Ouid. 4. Pont. 10.
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

**Quinetiam multum ſolis redeuntibus annis,* Lucretius 1.
Anulus in digito ſubter tenuatur habendo:
Stillicidi caſus lapidem cauat: vncus aratri
Ferreus occultè decreſcit vomer in aruis.

**Nam leuiter quamuis quod crebro tunditur ictu,* Idem 4.
Vincitur in longo ſpatio tamen, atque labaſcit.
Non'ne vides etiam guttas in ſaxa cadentes
Humoris longo in ſpatio pertundere ſaxa?

**Sed tamen obſcura teritur rubigine mucro* Propert. 2.25.
Ferreus, & paruo ſæpe liquore ſilex.

Vſus potentia quanta ſit.

Multa renaſcentur, quæ iam cecidere: cadentque, Hor. Art.
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus:
Quē penes arbitriū eſt & ius, & norma loquendi.

Vſus

Vſus nutrit artes,ſollertia parit.

Claud. -*Rerumq́. remotas*
de raptu Proſerp. *Ingenioſa vias paulatim exploret egeſtas,*
Vtq́. artes pariat ſollertia,nutriat vſus.

Magiſter artium eſt vſus.

Ouid. 2. Art. *Adde quòd eſt illis operum prudentia maior,*
Solus & artifices qui facit, vſus adeſt.

VSVRA.

Vſura & fenus vnà cum infidelitate & bello, ex hominum cupiditate manarunt.

Lucan. 1. *Hinc vſura vorax, auidumq́. in tempore fœnus,*
Et concuſſa fides,& multis vtile bellum.

Vſura & fenus inopes trucidant.

Auſon. Eidyl. 15 *Quod vitæ ſectábor iter:&c.*
-Si turpia lucra
Fenoris,& velox inopes vſura trucidat?

VTILITAS.

Vtile à decoro nunquam recedat.

Periand. per Auſ. *Nunquam diſcedat vtile à decoro.*

Vtilitatem cõmodumq́. alicuius rei habẽs, etiã illius incommoda æquanimiter ſuſtinebit.

Ter. Hec. 5.3 *Multa ex quo fuerint commoda, eius incommoda æquum eſt ferre.*

Vtilitas propria honeſtati & amicitiæ hodie anteponitur.

Ouid. 2. Pont. 3. *Turpe quidem dictu,ſed ſi modò vera fatemur,*
Vulgus amicitias vtilitate probat.

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtũ,
Et cum fortuna ſ:atque, caditq. fides.
Nec facilè inuenies multis in millibus vnum
Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.
Ipſe decor recti, facti ſi præmia deſint,
Non mouet: & gratis pœnitet eſſe probum.
Nil, niſi quod prodeſt, carum eſt. en detrahe menti
Spem fructus auidæ, nemo petendus erit.
At reditus iam quiſq. ſuos amat, &, ſibi quid ſit
Vtile, ſollicitis computat articulis.
Illud amicitiæ quondam venerabile nomen
Preſtat, & in quæſtu pro meretrice ſedet.

VVLGVS.

Vulgus inſtabile eſt, & proſperam fortunam, vt plurimum ſequitur. Igitur inaniter ambitioſos extollit, ac denique premit.

-Sed quid Iuuenalis 10.
Turba tremens? ſequitur fortunam, ſemper, & odit
Damnatos. idem populus, ſi Nortia Tuſco
Fauiſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Seianum diceret hora
Auguſtum.- Sen. Herc. fur. act. 2.
**Inuidia faſtum, ac ſermo popularis premet.*
**Tradere turpi faſces populus* Idem. Hipp. act. 3.
Gaudet, eoſdem colit, atque odit.
**O funeſtus multis populi,* Sen. Oct. act. 4.
Diruſq. fauor, qui cùm flatu
Vela ſecundo rates impleuit,
Vexitq. procul, languidus idem Deſe-

Deſerit alto,ſæuoq. mari.

Sen. Herc. fur. act. 1. **Illum populi fauor attonitum,*
Fluctuq. magis mobile vulgus,
Aura tumidum voluit inani,

Hor. 1. Epiſt. 19. ** Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor*
Impenſis cœnarum, & tritæ munere veſtis.

Vulgi furoris ac iræ intimatio notabilis.

Ouid. 5. Met. *Tum verò indomitas ardeſcit vulgus in iras,*
Telaq. coniјciunt.–

Virg. 1. Aen. *–Sæuitq. animis ignobile vulgus:*
Iamq. faces,et ſaxa volant, furor arma miniſtrat.

Populi fœdus in vnum mutuus amor nectit.

Boëth. 2. 8. *Hic ſancto populos quoq.*
Iunctos fœdere continet.

VVLNVS.

Vulnera ſtatim medico reſecanda ſunt, quod ſi non fiat,ægroto non parum nocet.

Virg. 3. Georg. *Non tamen vlla magis præſens fortuna laborum eſt,*
Quàm ſi quis ferro potuit reſcindere ſummum
Vlceris os: alitur vitium,viuitq. tegendo.&c.
Continuò ferro culpam compeſce prius,quàm
Dira per incautum ſerpant contagia vulgus.

Vulnus obduratum non leuiter,ſed igni, ferróque ſæpe ſanatur.

Claud. 2. Eutrop. *Tunc decuit ſentire nefas,tunc ire recentes*
Deterſum maculas: veteri poſt obruta morbo
Corpora Pæonias nec quidquam admoueris herbas.

Vlcera

Vlcera poſſeſsis altè ſuffuſa medullis
Non leuiore manu, ferro ſanantur, & igni,
Ne noceat fruſtra mox eruptura cicatrix.
*Ad viuum penetrãt flammæ, quò * funditus humor* *queîs
Defluat, & vacuis corrupto ſanguine venis
Areſcat fons ille mali: truncantur & artus,
Vt liceat reliquis ſecurum viuere membris.
**Cuncta prius tentanda: ſed immedicabile vulnus* Ouid. 1. Met.
Enſe recidendum eſt, ne pars ſincera trahatur.

Vulnus incurabile non tractari arte melius atq. tutius eſſe dicitur.

Vulneris id genus eſt, quod cùm ſanabile non ſit, Ouid. 2. Pont. 2.
Non hoc tractari tutius eſſe puto.
**Curando fieri quædam maiora videmus* Idem. 3. Pont. 7.
Vulnera, quæ melius non tetigiſſe fuit.

VVLTVS.

Vultus virilis deſcriptio elegans.

Talis ineſt habitus, qualem nec dicere mæſtum, Lucan. ad Piſonem.
Nec fluidum, læta ſed tetricitate decorum
Poſſumus: ingenitæ ſtat nobilitatis in illo
Pulcer honos, & digna ſuis natalibus ora,

Vultus animi eſt index.

– Multa ſed trepidus ſolet Sen. Thyeſt. act. 2.
Detegere vultus: magna nolentem quoque
Conſilia produnt. – Idem Agam. act. 2.
– Quid tacita verſas? &c.
Licet ipſa ſileas, totus in vultu eſt dolor.
– Licet ipſa neges, Sen. Herc. Oet.

act.2. *Vultus loquitur,quodcunq. negas.*
Ouid. 2. Met. **Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu.*
Hor.7. Epod. **Tacent: & ora pallor albus inficit:*
Menteſq. perculſæ ſtupent.
Iuuenalis 1. **Enſe velut ſtricto,quoties Lucilius ardens*
Infremuit,rubet auditor,cui frigida mens eſt
Criminibus:tacita ſudant præcordia culpa:
Inde iræ,& lacrymæ. -
Sen. Oed. act. 4. **Effare dubitas? cur genas mutat color?*
Quid verba quæris? -

Vultus hilaritas hoſpitibus haud parum confert.

Ouid.8. Met. *- Super omnia vultus*
Acceſſere boni,nec iners,pauperq. voluntas.

VXORES.

Vxoris caſtitas amoris vinculum inſolubile eſt.

Sen. Oct. act.1. *Amor perennis coniugis caſtæ manet.*

Vxores debent viros honorare.

Plaut. Stich. *- Pudicitia eſt pater*
Eos magnificare,qui nos ſocias ſumſerunt ſibi.

Quales debeant eſſe vxores.

Plaut. Ibidem. PI. *Scio, vt oportet eſſe,ſi ſint ita, vt ego æquum cenſeo.*
AN. *Volo ſcire ergo, vt æquum cenſes.* PI. *Vt per vrbem cum ambulent,*
Omnibus os obturent , ne quis merito maledicat ſibi.

Non

Non vxor, ſed facies, & pulchritudo, vt plurimum amatur.

Si verùm excutias, facies, non vxor amatur. Iuuenalis 6.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculiq. minores:
Collige ſarcinulas, dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis. –

Vxoris virtus, non facies marito placere debet.

Probitas, fideſque, coniugis mores, pudor, Sen. Oct. act. 2.
Placeant marito. –

Vxor bona proprio viro contenta eſt.

Nam vxor contenta eſt, quæ bona eſt, vno viro. Plaut. Merc.

Vxor fidem viro obſeruare debet, & ad hoc admonitio notatu digna.

Nil opus eſt morte pro me, ſed amore, fideque. Ouid. 5. Triſt. 15.
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.

Vxor, quæ virum fefellerit, perſæpe laudatur, ſed malè.

Cumq. fefellit amans aliqua nouitate maritum, Ouid. 2. Triſt.
Plauditur, & magno palma fauore datur.

Vxor priore peior inuenitur facilè, melior autem minimè.

Facile inuenies & peiorē, & peius moratam pater, Plaut. Stich.
Quàm illa fuit: meliorem neque tu reperies, neque Sol videt.

Vxor, & proles cæca cupiditate ſepoſita, ſecundum Dei voluntatem petendi ſunt, nam ille ſcit quid nobis conducat.

Iuuenalis 10. – *Nos animorum*
Impulſu, & cæca, magnaq́. cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq́. vxoris: at illis
Notum, qui pueri qualisq́. futura ſit vxor.

Vxorati quanta ſit miſeria.

Iuuenalis 6. *Semper habet lites, alternaq́. iurgia lectus,*
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.
Tunc grauis illa viro, tunc omnia tigride peior,
Cùm ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lacrymis, ſemperq́. paratis
In ſtatione ſua, ipſis exſpectantibus illam,
Quo iubeat manare modo. –

Ter. Adelp. 5.4 **Duxi vxorem: quam ibi miſeriam vidi! nati filij.*
Alia cura: porrò autem, dum ſtudeo, illis vt quàm plurimum
Facerem, contriui in quærendo vitam, atq. ætatem meam:
Nunc exacta ætate hoc fructi pro labore ab his fero
Odium, –

Hor. 1. Epiſt.

VINVM.

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Spes iubet eſſe ratas, in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fecundi calices, quem non fecere diſertum?
Contracti quem non in paupertate ſolutum?

Vina

Vina parant animos Venere.–
**Nox & amor, vinumq. nihil moderabile ſuadent* Ouid. 2.
Illa pudore vacat, Liber amorq. metu. Remed.
**Ebrietas vt vera nocet, ſic ficta iuuabit.* Idem Amor. 1.
**Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit vt tibi curas* Idem 1.
Eripiat. ſiqua eſt inter vtrunque, nocet. Art.
**Vina parant animos, faciuntq. coloribus aptos.* Idem 2. Remed.
Cura fugit, multo diluiturq. mero.
Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit,
Tunc dolor & curæ, rugaq. frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo rariſſima noſtro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
**Bacchus & agricolæ magno confecta labore* Tibul. 1.
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert,
Crura licet dura compede pulſa ſonent.
**Nimis vinum vile, atq. amor* Plaut.
Si ebrio atq. amãti impune facere quod lubeat licet Aul.
**Magnũ hoc vitium vini eſt, pedes captat primũ:* Idem. Pſeud.
Luctator doloſus eſt.
–Mihiq. ignoſcas, Idem
Quod animi impos, vini vitio fecerim. Truc.
Nam vinum ſi
Fabulari poſſit, ſe defenderet non vinum moderari
Sed vino ſolent, qui tandem probi ſunt.
**Vino forma perit, vino corrumpitur ætas* Propert. 2.

VIA. Plaut.

Viam qui neſcit qua deueniat ad mare. Pænul.

Eum

Eum oportet amnem quærere comitem ſibi.

Senec. Oed. *Certiſsima eſt regnare cupienti via,*
Laudare modica.–

Plaut. Curc. *Nemo ire quenquum prohibet publica via.*

Senec. Agam. *Capienda rebus in malis præceps via eſt.*

VETVSTAS.

Vetuſtate quædam cõmendari & inclareſcere.

Propert. 3. *Omnia poſt obitum fingit maiora vetuſtas.*
Maius ab exſequijs nomen in ora venit.

Ouid. de Ponto. 4 * *Scripta placent à morte quidem, quia lædere viuos*
Liuor,& inuiſo carpere dente ſolet.

Martial. lib. 5. *Eſſe quid hoc dicam, viuis quod fama negatur,*
Et ſua quod rarus tempora lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum Regule mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

VARIETAS.

Horat. Carm. 3. 1. *Eſt vt viro vir latius ordinet*
Arbuſta ſulcis, hic genereſior
Deſcendit in campum petitor:
Moribus hic meliorq́. fama
Contendat, illi turba clientium
Sit maior. –

Hor. Art. *Triſtia mæſtum*
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, laſciua: ſeuerum ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem

Fortu-

Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad iram:
Aut ad humum mœrore grauis deducit, & angit,
Poſt effert animi motus interprete lingua.
**Intererit multum Dauuſ'ne loquatur, eres'ne* Ibidem.
Maturus'ne ſenex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus: an matrona potens, an ſedula nutrix:
Mercatorn'e vagus, cultor'ne uirentis agelli,
Colchus, an Aſſyrius: Thebis nutritus, an Argis.
**Quemuis media eripe turba* Horat. Serm. 1. 4
Aut ob auaritiam, aut miſera ambitione laborat:
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum.
Hunc capit argenti ſplendor, ſtupet Albius ære.
Hic mutat merces ſurgenti Sole ad eum, quò
Veſpertina tepet regio, quin per mala præceps
Fertur, vti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet vtrem

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE